14
3 R
12

~~111 a 52~~

14-12-R. 19

Digitized by Google

Digitized by Google

NATIONALE
14

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

DE PRIVILEGIIS
IGNORANTIÆ
PARS ALTERA
ADDITIONALIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

DE

PRIVILEGIIS IGNORANTIÆ PARS ALTERA ADDITIONALIS,

CONTINENS

APPENDICES

Ad uberiora Capita, quæ in Superiori Tomo nondum exhauſta adhuc intimioribus difficultatibus redundarunt.

AVTHORE

JOANNE CHRYSOSTOMO PHILIPPINO VERONENSI

CLERICO REGULARI THEATINO,

SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORE,

SANCTISSIMÆQUE INQUISITIONIS VERONENSIS CONSULTORE

Cum gemino Indice, uno Appendicis Capitum, ac Privilegiorum, Rerum notabilium, & Verborum altero.

VIENNÆ AUSTRIÆ, M. DC. XCII.

Apud Ioannem Eicharium Hertz.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. D.D.

ANTONIO COMITI DE MAPHEIS

Veronenſis Cathedralis Eccleſiæ Canonico Archipresbytero.

BIBLIOTECA N. ROMA VITTORIO EMAN.

D. IO: CHRYSOSTOMVS PHILIPPINVS

CLERICVS REGVLARIS

PERENNEM FOELICITATEM, ET GLORIAM.

IVdicem ſuum convenit Liber iſte, Illuſtriſsime, & Reverendiſsime Præſul. Et quid ni Iudicem, quem Epiſcopali Sede Vacante communem Iudicem populi Veronenſis aſſumpſit Eccleſia; & proprium ſuorum Iurium conſervatorem hæc mea ſibi antea cooptaverat Theatina Familia? Sed, & benè Iudicem; cum enim altiſsimo pietatis, & Sapientiæ munere Libri huius iudicio non ſubſis, potes Libri huius iudicio potiori iure præeſſe. Bonus Iudex, qui ità ex alienis Actis iudicat, ut in propriis actibus non Iudicanda committat. Oculus eſt ille Ægyptiacus in Fronte Sceptri diſpoſitus, qui nullius paſſionis colore obcæcatus, colorum omnium paſſiones intimæ claritatis Fulgore diiudicat. Ignorantiæ iura ſolus ille æquiori mente perpendit, qui ipſo Ignorantiæ iure indigere non cogitur: aliter proprio gravitantium actionum pondere Lancem comprimens, ſæpè ſæpius, non Indigentiam Privilegiis accommodat, ſed Indigentiæ Privilegia. Hoc igitur itaque ſolo Iudiciali Titulo Librum hunc tuum eſſe non dubito; alioquin non Tuum. Seden, hæc ipſa fauſta Tibi gratulandi Occaſio, infęlix Libri mei, condolendi neceſſitas? Tibi namque Iudici ſiſtitur, in plurimis ex infirma ſui Auctoris Origine iudicandus. Quamvis, ut verius fatear, neque hoc diſplicentiæ argumentum; iudicari namque non dolet, qui gaudet abſolvi. Tanta autem aſſurgit de laudata tua benignitate fiducia, ut in rebus vel triſtibus, quodam fęlicitatis genus profiteri confidem eſſe in tuis oculis infęlicem. Teſtis ego ipſe, tantis tuæ humanitatis favoribus recreatus, ut in munuſculi huius tenuitate, quod offero gaudere non pudeat tuis potius meritis eſſe, quam meis honoribus imparem. Teſtis Civitas Vniverſa de

mirabili tuo Capitularis Vicarii Regimine ſic affecta, ut definire adhuc neſciat; num plus gaudii incipiendo, an meroris perficiendo contuleris. Glorietur Antiquus ille ſe ita in ſui muneris adminiſtratione omnium Vota attigiſſe, ut nullus ſui cauſa lugubrem Veſtem induerit. Tibi parum eſt, induiſſe nullum; Satius, exuiſſe omnes; Quas enim piis mentibus Defuncti Paſtoris luctus obduxerat, tui in eius Vices Capitularis Aſſumptio omnibus periucunda detraxit. Viduę Eccleſiæ adeò, & integra Religionis obſervantia, & piæ Charitatis fomento conſuluiſti, ut non aliter eſſe crediderim, niſi quia ſine Sponſo. Populus ipſe, & exemplari morum concinnitate, & ſuavi directionis modulatione allectus, quæ tuæ ineffabilis benignitatis teſtimonia non ferret, niſi loquendo vereretur plus nocere Iuſtitiæ, quam favere rationi? niſi adverteret plura fore, quæ iuberet ſilere neceſſitas, quam Veritas loqui? Nullus tamen ad tui taceret obſequium, ſi vel unus ad tui contumeliam obloqueretur. Mapheiæ Familiæ ſpiritus in tuo ſe ſe Regimine prodiderunt, qui Bononienſium Principum ſanguine procreati, & Romanæ Nobilitatis agnatione conſpicui, congenitam in ſeipſis Regendi peritiam præſeferunt. Hinc fortiſſimi Bellorum Duces: Hinc Venerabiles Eccleſiarum Præſules: Hinc Purpurati Romanæ Eccleſiæ Principes. Sed quo nam me pertraxit Oratio? quo, ut, & Caſtrenſibus Paludamentis, & Eccleſiaſticis Purpuris pium tuæ Modeſtiæ Ruborem affunderem? Nec obſecrare vellem, ut parceres, niſi ſcirem, Laudabili in ſemetipſo, plus dari offenſę, quam Laudi; in aliis Laudari; teque potius Laudem promereri, quam Velle, & ſi Velis, non inaniter Verbis meis, ſed utiliter Factis tuis. Hic tamen me adduxit tuæ humanitatis ſuaviſſima comitas, quæ ſi de tenui hoc Opere ſpem induxerat, ut Acciperes, de hoc eodem, quia meo Fiduciam addit, ut Protegas. Quamvis tuum potius eſse Velim, ut ames, quam meum ut ſerves. Interim tuo Nomini inſcriptum, talem Commendatitiam Epiſtolam operiens in Fronte, minus verebitur eſse indecorum, quod latet in Corpore. In prioris Paginæ Sedè tanto Iudice aſſumpto, quis palam audeat, ſi non in Auctoris contemptum, in tuæ Auctoritatis iniuriam Folia evolvere, ut iudicet? Sis igitur, precor Illuſtriſſime, & Reverendiſſime Præſul, Patientia Iudex, Conſervator patrocinio, Pater affectu. Quod, ut & Tibi ad Gloriam, mihi, meæque Theatinæ Familiæ fęliciter ad multos annos ſubveniat, totius animi Votis enixè deprecor. Vale.

APPRO-

APPROBATIONES.

Volumen hoc à R. P. D. Ioanne Chryſoſtomo Philippino elucubratum, cui Titulus: *De Privilegiis Ignorantiæ Pars altera additionalis*: iuſſu Reverendiſſimi Patris D. Nicolai de Lino Congregationis noſtræ Præpoſiti Generalis, maiori qua potui diligentia pervolvi, & quidquid in eo continetur omnimoda ſedulitate diſcuſsi, Cumque in eo nihil reperetim, quod aut Catholicæ fidei, aut Sacris Canonibus, aut bonis moribus adverſetur; Quinimo omnia in eo rationi conſona, ſapientiorum Virorum ſenſibus conformia, & ad ſcrupuloſorum conſcientias ſedandas, laxioreſque in proprium bonum coarctandas mira ſolertia diſpoſita eſse animadverterim; idcircò dignum duxi, ut typis excudatur, & in publicam utilitatem evulgetur.

Datum Veronæ in noſtris Ædibus Sancti Nicolai die 10. Iulii 1691.

D. Michael Angelus Abacus C. R. Sacr. Theologiæ Profeſſor.

BIBLIOTECA ... VITTORIO EM...

Vidi, ſic diſponente Reverendiſſimo Patre D. Nicolao de Lino Præpoſito Generali Secundam Partem Additionalem R. Patris D. Ioannis Chryſoſtomi Philippini noſtræ Congregationis Theologi, quæ exhibet Appendices ad Capita Prioris Tomi *De Privilegiis Ignorantiæ*; cumque in ea nihil additum viderim, quod quia vel ſanam fidem, vel bonos mores conturbet, abſcindi mereatur: Quia maturè omnia diſcuſsa; omnia ad normam Sacrorum Canonum, & Pontificium Oraculorum lancem librata, ne quid deſit; Operi, Integritatis; Operantibus, Directionis; Dirigentibus, Luminis, ſummopere laudo, ſi Typis conceſsa publicam lucem illuſtret, & ornet.

Veronæ in Ædibus Sanctæ Mariæ de Glarea 10. Iulii 1691.

D. Auguſtinus Ferrus Clericus Regularis S. T. P. & S. Officii Veronæ Conſultor.

D. NICOLAVS DE LINO PRÆPOSITVS GENERALIS CONGREGATIONIS CLERICORVM REGVLARIVM.

Hoc opus inſcriptum, *De Privilegiis Ignorantiæ Pars altera Additionalis à P. D. Ioanne Chryſoſtomo Philippino noſtro Theologo* compoſitum, & iuxta aſsertionem Patrum, quibus commiſimus approbatum, ut Typis mandetur, quo ad nos ſpectat, facultatem concedimus. In quorum fidem præſentes litteras manu propria ſubſcripſimus, & ſolito noſtro ſigillo firmavimus.

Romæ die 11. Auguſti 1691.

D. Nicolaus de Lino Præpoſitus Generalis Congregationis Clericorum Regularium.

Locus ✠ Sigilli.

D. Ioſeph Maria Olginatus Clericus Regul. Secretarius.

CENSURÆ THEOLOGORUM.

Admodum Rev. P. Ioſeph Leali de Verona Ordin. Minor. Regul. Obſerv. Lectoris Iubilati, necnon S. Officii Conſultoris, in Librum Secundum De Privilegiis Ignorantiæ *Eximii Viri Admodum Rev. P.* Ioannis Chryſoſtomi Filippini Veronenſis *Clerici Regularis Theatini.*

PRimo hujuſce Libri intuitu, cuius Auctorem *Ioannem Chryſoſtomum* proſpexi, eundem illico Opus Aureum faſſus ſum. Quid enim *Chryſis*, niſi aureum? quid *omos*, niſi os? Quaſi os aureum aurea promens dogmata, aurea edens placita, aureas dictans ſententias: igitur Pars hæc aurea debet nuncupari. Et ſi juxta *Catholicon*, Chryſoſtomus à *thomos* eruitur, quod eſt diviſio, os verò nil aliud, quàm labiorum ab invicem diviſionem præſefert; hinc Chryſoſtomus in duas aperit partes opera ſua aurea *De Privilegiis Ignorantiæ*. Prior jam data Orbi tantum Virum tali in Volumine admiranti. Poſterior, id eſt, hæc recens, ab Orbe tam Seculari, quàm Regulari, ut typis detur, anhelatur, poſtulatur; ut literarius Orbis per haſce additionales Appendices incrementum accipiat. Huius Operis ſtylus qualitate haud gravat, nec quantitate moleſtat. Opera enim Legentes deprimunt qualitate ſi ſunt obſcura, quantitate ſi prolixa proſternunt. Aſt hæc, quæ approbo neutra ex his, ſed media incedunt methodo. Igitur digna typis. Iure profectò Cive tanto noſtrates gloriantur Veronenſes, cùm Eccleſiæ Catholicæ decus ſit, necnon Theatinæ Familiæ ornamentum. Sed quid inſulsè immoror in eorum operum Philippini aureorum encomio? Deſinam cum Viverio.

Sed laude ipſe ſovet,
Et laureatus ſpiritu
Scriptis coronetur ſuis.

Ita cenſeo Fr. Ioſeph Leali de Verona Ord. Min. Regul. Obſerv. S. Officii Conſultor prædicta ſcribens in noſtro S. Bernardini Cœnobio Veronenſi, die 16. Auguſti 1691.

Super alterum Tomum additionalem De Privilegiis Ignorantiæ *Doctiſſimi Viri R. Admodum P.* Io: Chryſoſtomi Philippini *Clericorum Regularium Sacræ Theologiæ Profeſſoris.*

NUllum jure merito, amantiſſime, ac prudentiſſime Pater, tuis egregiis Operibus examen fore neceſſarium judicaveram, cùm quotquot præſtantiſſimi viri, qui illa præ oculis habuerunt, præcipuè RR. Admod. PP. Ignatius Azzolini Theologus, & Canoniſta, ac Anaſtaſius Parenti Sac. Theologiæ Lector Iubilatus Sacri Ordinis noſtri Minimorum (quorum memoria ſit in benedictione) olim Magiſtri mei, qui tuos *De Filiatione Spirituali*, ac Primum Tomum *De Privilegiis Ignorantiæ* ſuis ſyngraphis Libros legerunt, & approbarunt. Impellentibus tamen Paternitatis tuæ Adm. Rev. humaniſſimis expoſtulationibus juſſa executus, ego inter Minimos omnino puſillus eorundem eruditiſsimorum Patrum ſequens veſtigia, ſumma animi mei voluptate diligenter perlegi hunc alterum Tomum, cui titulus *De Privilegiis Ignorantiæ Pars altera additionalis*, in eoque nihil inveni vel Catholicæ fidei, vel probis moribus, vel ſanctionibus Apoſtolicis diſſonum, quinimmo harmoni-

cam

cam doctrinarum œconomiam te Auctore adeo ſolidam, rationibus communitam, Summorum Pontificum decretis, & Sacræ Romanæ Congregationis reſponſis referram, Doctorumque conſenſu approbatam recognovi, ut de tenebris Ignorantiæ puriſſimum Cognitionis lumen erumpat. Nec mirum *Gratia*, & *os aureum* eloquuntur ex Nomine, & *os lampadis* ex cognomine affulget. Ideoque tale Opus nedum Chriſtianæ Reipublicæ proficuum, verùm & ut neceſſarium edi poſſe, ac debere exiſtimo, & edi percupio.

Datum Veronæ in noſtro S. Franciſci de Paula Conventu hac die 20. Menſis Auguſti 1691.

Fr. Antonius Bovarius Sacræ Theologiæ Lector Iubilatus, & pro Sanctiſſima Inquiſitione Librorum Cenſor.

Librum, cui titulus: *De Privilegiis Ignorantiæ Pars altera additionalis*, à R. P. D. Io: Chryſoſtomo Philippino noſtræ Congregationis Clerico Regulari, ac Theologo ſumma eruditione, ac doctrina compoſitum, ingenti animi delectatione perlegi. Illum, cùm ad ingenioli mei ignorantiam contutandam firmiſſimo ſuorum privilegiorum præſidio libenti pervenerim intuitu, tanta Doctrinarum luce, Rationum ſplendoribus, Sac. Canonum, Decretorum, & Apoſtolicarum Conſtitutionum irradiatum ſplendoribus admiratus ſum, ut caliginoſis detectis tenebris, nullum ei deinceps ignorantiæ privilegium profuturum compererim, ſed quæcunque agenda, conſulenda, & ad praxim deducenda ſint in vaſtiſſimo Sac. Theologiæ Moralis pelago, illo veluti clariſſima face illuſtratum, clarè dignoſciturum intellexerim. Tanto igitur ſplendeſcentem doctrinæ lumine Librum, ne ſub modio lateat, ſed luceat omnibus, qui in mundo ſunt, ad publicam lucem typis mandandum digniſſimum cenſeo, omnibuſque in hoc mari magno, & ſpatioſo navigantibus nedum perutilem, ſed & delectabilem, atque jucundum futurum judico, & exiſtimo.

Veronæ in Ædibus S. Nicolai die 1. Septembris 1691.

D. Io: Bonifacius Bagatta Veronen. Clericus Regularis, ac S. Theologiæ Profeſſor.

De Privilegiis Ignorantiæ Pars altera addita Prima, nonniſi nova eruditiſſimi, ac ſapientiſſimi Rev. Admod. P. D Io: Chryſoſtomi Philippini noſtræ Congregationis Theologi munificentia hæc eſt, ejuſdem ſcientiæ munificentiis addita. Tot pretioſa doctis elargitur Adagia, quot indoctis Privilegia concedit: uno, eodemque Theologico munere ignorantes ditat, atque ſapientes: utroſque idcirco video tali beneficentiæ jure devinci, ne quendam putem in Orbe terrarum, qui doctiſſimo Viro non debeat maxima. In multis multi erudiunt, ſed omnes *ad iuſtitiam:* accuſant ſæpè, pœnas ſæpius minantur, atque condemnant: germanæ ſolùm charitatis, atque ſummæ conſpicitur fuiſſe ſapientiæ, dum æqua lance in hiſce Ignorantiæ Privilegiis *Miſericordia, & veritas obviaverunt ſibi, iuſtitia, & pax oſculatæ ſunt*. Dignum ſanè Opus ror exoptandum Pœnitentium ſuſpiriis, atque Confeſſariorum votis, quot plauſibus, ac gratulationibus excipiendum ad publicam utilitatem. Meus igitur ſenſus, ut quàm celeriter typis donetur, & quod ad perennem erit Theologiæ Moralis ſplendorem, ex luce in majorem ſemper prodeat lucem.

Bononiæ in Ædibus noſtris S. Bartholomæi die 8. Septembris 1691.

D. Io: Iacobus Perinus Clericus Regularis S. Theologiæ Profeſſor.

Con-

Conſideratio Doctiſſimi Tractatus De Privilegiis Ignorantiæ Admodum Reverendi Patris D. Ioannis Chryſoſtomi Philippini Clerici Regularis.

E L O G I U M.

Ignorantiam
Virtutis Eclypſim,
Elegantiæ Maculam,
Luminis Cæcitatem
Qui ſpernis,
Privilegiorum eius Diplomata hoc in Volumine attende,
Utque rectè concludas,
A Natalibus exordire.
Infęlix Culpæ Progenies;
Matrem tamen affert, non refert;
Immò Matrem, quam Naſcens ſequitur,
Necans inſequitur.
Criminoſus Partus ex Culpa,
Niſi Crimen tolleret novo Crimine!
Viperinus fœtus in fœminam,
Niſi adeò ſalutatis verteretur in Homines!
Ex Scientiæ Arbore
Genealogicam ſeriem à longè computat Ignorantia;
At ex Mali malo concepta
Scientiæ malum removet à Conſcientia.
Mentis vulnus Animum ſauciat, non Animam,
Dummodo ſit in Animo, non ex Animo.
Obſcurus intelligentiæ Carcer actus captivat Hominis, non Humanos,
Dummodò obſtringat Hominem, ſine Homine.
Rationis vinculum Legum ligamine, ſi non ſolvit, abſolvit,
Dummodò ita vinciat, ut nequeat vinci.
Mirum!
Omnis Peccans, Ignorans:
Nullus Ignorans, Peccans!
Niſi Peccare velit, ut Ignoret;
Niſi Ignorare velit, ut Peccet.
Ignorantiæ affines Inadvertentia, Oblivio;
Niſi quod & Conſanguinitatis gradum aliquem habent cum ſcientia,
Proximum una, Remotiorem altera,
Ignorantia nullum.
Omnibus idem Privilegiorum Ius,
Nam & omnes Animæ Iuſtitiam ſervant, vel contrà Ius.
Vidiſti Ignorantiæ Diplomata?

Scien-

Scientiam modò illam, Scientiarum Principem intuere,
A qua emanarunt.
Laus tua Chryſoſtome
Quod in cortice ſuo nec ab Ignorantibus Laudabilis Ignorantia
Et à Sapientibus laudari debeat in Foliis tuis:
Quod Aureo ore
Ferream eius Rubiginem Speciosam feceris, & Pretioſam.
Mali ejuſdem Malum, & Bonum judicans,
Nec Malum improbas, quod condemnas,
Nec Bonum approbas, quod abſolvis.
Sic Virtute medius, & Scientia
Sapientis gladio utrinque Dividis, ut Componas,
Et Sapientibus favens, ac Inſipientibus,
Aliis gratificaris Scientia Ignorantiæ;
Aliis Ignorantia ſcientiæ.
Grata ſubinde omnibus Virtus tua;
Neſcio utrum laudabilior,
An Scientia Propria,
Vel Ignorantia Aliena!
At revera, nec propria Scientia, nec aliena Ignorantia,
Sed Utraque:
Cùm & Propriam Scientiam in Ignorantia aliena,
Et alienam Ignorantiam in Scientia Propria
Unam feceris Laudem tuam.
Hæc autem in duabus Partibus indiviſa
Duplici ad Firmitatem nititur Teſtimonio;
Et additæ Partis novo edito Partu
Inexpletæ Virtutis fœcunditas Comprobatur.
Laudi tuæ Abundans, & Una:
At deerat aliis quod ſupererat Tibi.
Debuiſti aliorum neceſsitati duplicem Sapientiæ Laborem,
Ne Ignorantiæ cæcitatem uno tantùm oculo illuminares.
Perge qui legis;
Et Privilegiorum Tractatui hoc unum adde,
Ut ſolus ſibi ipſi ſufficiens
Ad evincendum omnium Plauſum
Nullo alio indigeat Privilegio.

Sic in obſequium Veritatis conſiderabat
Utinam ſcienter!
D. Auguſtinus Ferrus Clericus Regularis.

SCHER-

SCHERZI SERIOSI
SOPRA IL DOTTO LIBRO
DEI PRIVILEGII
DELL' IGNORANZA,
DEL MOLTO REVERENDO PADRE
D. GIO: GRISOSTOMO FILIPPINI.

SONETTO.

L'Ignoranza commun con queſta Scienza
Scienza divien; che non è più Ignoranza
L'Ignoranza, che sà, ſe anzi è più Scienza
La Scienza, che hà il ſaper dell' Ignoranza.

Ignoranza honorata in ogni Scienza,
Se ogni Scienza è in favor dell' Ignoranza;
Mà Ignoranza sì dotta in ogni Scienza
Da ogni Scienza invidiar fà l'Ignoranza.

L' Ignoranza, Griſoſtomo, e la Scienza
Scienza, e luſtro ſi danno; e l'Ignoranza
Con l'Ignoranza è à Voi ſplendor di Scienza.

Scienza, che condannando l' Ignoranza
Dell' Ignoranza forma una tal Scienza,
Ch' è Scienza per aſſolver l'Ignoranza.

D. Agoſtino Ferro Chierico Regolare.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMAN.

INDEX

INDEX
APPENDICUM
AD CAPITA,
ET PRIVILEGIORUM
IGNORANTIÆ
ADDITORUM.

BIBLIOT... ROM... VITTORIO EMAN...

Numerus, qui apponitur denotat paginam.

APPENDIX
AD CAPUT PRIMUM.

De Privilegiis Ignorantiæ circa Legem Naturalem. pag. 2.

Privilegium Unicum. *In homine ratione utente datur ignorantia invincibilis circa legem naturalem, eiuſdemque naturalia præcepta, ſaltem aliqua, & laborans huiuſmodi ignorantia excuſatur à culpa ponens actum naturali lege prohibitum.* ibid.

APPENDIX
AD CAPUT SECUNDUM.

De Privilegiis Ignorantiæ circa Legem Civilem. 8.

Privilegium Primum. *Ponens externum poſitivum actum à Civili humana lege ſub aliqua pæna vetitum, liberatur ab ipſa, ſi ignorentur omninò teſtes ſuper eodem actu in iudicio deponere potentes.* ibid.

Privilegium Secundum. *Qui Legem Civilem in conſcientia obligantem ita ignorat, ut nec illam ſciet, nec unquam ſciverit, aut circa eam dubitaverit, excuſatur à culpa ſi contra eandem egerit.* 9.

APPENDIX
AD CAPUT QVARTUM.

De Privilegiis Ignorantiæ circa Legem Eccleſiaſticam. 11.

Privilegium Primum. *Monialis recipiens intra Monaſterii ſepta Puerum, Puellamve infantem, aut lac ſugentem, ignorans tamen hoc illi eſſe prohibitum ſub excommunicationis Cenſura, hanc non contrahit, ignorantia ipſa eam excuſante.* ibid.

Privilegium Secundum. *Fæmina invincibiliter ignorans ſe eſse gravidam, petit Medicamentum à Medico, ut conſulat ſuæ valetudini, ſed antequam ſumat, quod Medicus conſulit. Iſte dicit ei, quod ex tali ſumptione, ſi ſit gravida, ſequetur abortus: Reſpondet ipſa, non ſum, & ſi eſſem nihil curo cum ſim egena, nec commodè poſſim filios alere; Sumit Medicamentum, ſequitur inde abortus fætus animati; excuſatur eadem nihilominus ab excommunicationis Cenſura, lata à* Sixto Quinto, & Gregorio Decimoquarto *contra quoſcumque (Matres etiam) procurantes abortum ſequuto effectu.* 18.

Privilegium Tertium. *Notarius, ſeu* Ad-

Digitized by Google

Advocatus patrocinium præſtans Hæretico, ignorans hunc eſſe talem, non incurrit aliquam pœnam, ignorantia ipſa illum excuſante. 27.

Privilegium Quartum. *Ignoranter receptans Hæreticum, neſciens videlicet eſſe talem, excuſatur à culpa, & à pœna, quam incurrunt Hæreticorum receptores ſcienter.* 28.

Privilegium Quintum. *Tradens Hæreticum ſepulturæ, neſciens eſſe talem, à quacumque pœna excuſatur.* 30.

Privilegium Sextum. *Ignorantia inculpabilis à Simoniæ labe excuſat, & ab aliquibus ſaltem eiuſdem pœnis in interiori dumtaxat foro pariter liberat.* ibid.

Privilegium Septimum. *Quædam Abbatiſſa, quæ Virum intra Clauſuram abſque neceſſitate, ſed bona fide, ac ignoranter admiſit, per D. D. excuſatur à peccato, & Cenſuris, atque à pœna privationis Officii liberatur.* 53.

Privilegium Octavum. *Lex invincibiliter ignorata à toto Populo, vel à maiori parte, neſciente promulgationem eius, ignorataque tempore ad præſcriptionem ſufficienti, ceſſat tandem obligare.* 54.

Privilegium Nonum. *Fœmina Virorum Religioſorum Monaſteriorum ingrediens abſque prætextu Privilegiorum, ex curioſitate illud videndi, ſi abſint ſcandalum, violentia, & iniuria Monaſterio illata, excuſatur à peccato mortali, & ab incurſione Cenſuræ Papæ reſervatæ, dummodo huiuſmodi ingreſsus ſit cum bona fide, & ignorantia.* 56.

Privilegium Decimum. *Omittens ex ignorantia invincibili recitationem Officii Divini, excuſatur à culpa.* 102.

Privilegium Vndecimum. *Beneficiarius, qui ex ignorantia invincibili, vel ex inadvertentia, aut oblivione inculpabili Officium Divinum prætermittit, excuſatur nedum à culpa, verum etiam à reſtitutione fructuum.* 140.

Privilegium Duodecimum. *Alloquens Moniales cum ignorantia craſsa excommunicationis, ac prohibitionis, excuſatur à Cenſura nedum, verum etiam à peccato mortali.* 146.

Privilegium Tertiumdecimum. *Monialis profeſsa, quæ invincibiliter ignara propriæ inhabilitatis ad teſtandum, condit cauſa mortis ſuum Teſtamentum, à culpa lethali excuſatur ratione ignorantiæ, & ſi eiuſdem teſtamentaria diſpoſitio irrita ſit, ac ullius valoris.* 180.

APPENDIX

AD CAPUT XXII.

De Privilegiis Ignorantiæ circa Sacramentum Pœnitentiæ. 194.

Privilegium Primum. *Confeſſarius inculpabiliter ignorans ignorantia publica, & communi, revocatum fuiſse Privilegium abſolvendi, & diſpenſandi, abſolvens, & diſpenſans excuſatur à culpa, & abſolutio valet, ac diſpenſatio.* ibid.

Privilegium Secundum. *De quodam ſcrupuloſo Pœnitente, qui commiſit peccatum materialiter mortale, & ob invincibilem excuſantem ignorantiam putavit veniale.* 196.

Privilegium Tertium. *Habens authoritatem abſolvendi, aut diſpenſandi, validè abſolvit, aut diſpenſat, quamvis ignoret ſuam authoritatem, Privilegiumque ſuum.* 197.

A P-

Digitized by Google

APPENDIX

AD CAPUT XXIII.

De Privilegiis Ignorantiæ circa Venerabile Euchariſtiæ Sacramentum, & Sacrificium Miſsæ. 199.

Privilegium Primum. *Ignorans eſſe illicitum denuo Miniſtrare Viaticum infirmo non ieiuno tertia die immediatè poſt primam Communionem, & illud idem adminiſtrans, excuſandus eſt.* ibid.

Privilegium Secundum. *Parochus per meram inculpabilem oblivionem (quæ invincibili ignorantiæ æquiparatur) omittens in feria quinta Cœnæ Domini conſecrare ex more Hoſtiam alteram pro ſequenti feria ſexta in Paraſceves, à mortali culpa excuſatur. Quid tamen facere debet is obliviosus Parochus ſua agnita oblivione, ut effugiat ſcandalum, & murmur Populi?* 203.

Privilegium Tertium. *Sacerdos, qui per inadvertentiam naturalem, errorem, vel ignorantiam invincibilem conſecravit in Miſſa ſolum panem, excuſatur à culpa, & ſacrilegio. Quid poſtea facere debet agnita propria ignorantia?* 219.

Privilegium Quartum. *Sacerdos carens Hoſtia grandiori, quam conſecret, & exponat populo in Oratione quadraginta horarum poſt prandium, ſumens ipſe particulam parvam è Sacrario, ſeu Pixide ex præconſecratis ab alio Sacerdote, aſſervans verò in eodem Sacrario grandiorem ab ipſomet conſecratam ad illam poſt prandium in Oratione exponendam, à mortali excuſatur, ſi ex ignorantia invincibili id præſtet.* 220.

Privilegium Quintum. *Ex ignorantia (item ex perturbatione mentis) committens in celebratione Miſsæ aliquem errorem, etiam gravem, excuſatur à culpa mortali.* 224.

APPENDIX

AD CAPUT XXVI.

De Privilegiis Ignorantiæ circa Sacramentum Matrimonii. 226.

Privilegium Unicum. *Contrahens quis Matrimonium in aliena Parochia bona fide, ignoranſque hoc eſſe lethale, & Matrimonium nullum* (ex Decreto Concil. Trident ſeſsione 24. de Reformatione cap. 1. Reformat. Matrimonii) *ab huiuſmodi lethali excuſatur. Quid tamen is debet facere poſtquam ſciverit ſuum Matrimonium fuiſse nullum.* ibid.

APPENDIX

AD CAPUT XXVII.

De Privilegiis Ignorantiæ circa Varia. 228.

Privilegium Primum. *Ignorantia rerum ad cuiuſque Officium ſpectantium, ut ex. gr. Imperitia Medici in ſuo ægroto curando, & ſi multoties, ex Iuris præſumptione non excuſet à culpa in externo foro, excuſat tamen in conſcientiæ interno foro, pro quo etiam ceſſare videtur præſumptio.* ibid.

Privilegium Secundum. *Ignorantia Privilegii excuſat ab amiſſione eiuſdem, quamvis mereretur, ſi illo non utatur.* 229.

Privilegium Tertium. *Qui credito ludit, & perdit, omninò ignorans, quod ex Beneficio legis non tenetur ſolvere, liberatur ab obligatione ſolvendi; & ſi ex eiuſdem legis ignorantia ſolvit, poteſt ſolutum recompenſatione, vel alia via recuperare.* 231.

Privilegium Quartum. *Superior, ſeu* Re-

Rector Regularis admittens in Eccleſiam propriam Regularem (occaſione funerum) Parochorum ingreſſum cum Cotta, Stola, & Cruce elevata, ſinenſque eoſdem nedum ſic intrare, verum etiam ſuper Cadavera Officia Defunctorum, aut Pſalmos recitare; vel in aliquo ibi ſe intromittere, ignorans invincibiliter hoc obeſſe proprio Regulari Iuri, ac Iuriſdictioni, nec obeſt (ſtante tali ignorantia) nec contra ipſum Ius, inducit veram conſuetudinem. 236.

Vide Amice Lector traditam à me in hoc Privilegio (ex profeſso) maximam illam controverſiam, quæ tam acriter vertitur inter Reverendos Parochos, & Regulares circa funerum materiam; eam quæſo attentè lege, ac perlege, & non pigebit, præſertim ſi Parochus ſis, aut Regularis. Quę circa eandem refero, fideliter trado; quęque ſcribo in ea, in ſolum Dei honorem facio, & puro charitatis, veritatis, & conſcientiæ zelo; nullo prorſus alio inferiori fine motus. Et quæ in ea concludo, ita ſentio in anima mea, ut oppoſitum nec percipere, nec capere queam.

IOAN-

JOANNIS CHRYSOSTOMI PHILIPPINI VERONENSIS

CLERICI REGVLARIS THEATINI

DE PRIVILEGIIS IGNORANTIÆ

PARS ALTERA ADDITIONALIS

CONTINENS

APPENDICES

Ad uberiora Capita, quæ in Superiori Tomo nondum exhauſta adhuc intimioribus difficultatibus redundarunt.

AD PIVM, AC ERVDITVM LECTOREM.

Pie, atque erudite Lector adverte; me fideliter procedere in citandis Authoribus, & eorumdem referendis ſententiis, quod probabis, ſi in Authorum, quos cito Libris, & in eorumdem ſententias incideris, maximè ſi ejuſdem fuerint, qua ego uſus ſum, editionis. Et ſi quandoque ex Doctoribus catholicis, quem adduco, & ſequi videor, qui in *Indice prohibitus*, *vel ſuſpenſus* legitur (uti etiam facio in *Priori Tomo*, & in meo *Doctrinali Tractatu Filiationis Spiritualis*) ſequor tantùm ejuſdem bonam, ſanamq; doctrinam, & exemplũ univerſale omnium ferè (etiam primæ claſſis Authorũ) in materia Morali, ita pariter, paſſimque ſcribentiũ, ut videre eſt apud ipſos, præſertim apud Recentiores.

APPENDIX
AD
CAPUT PRIMUM
DE PRIVILEGIIS
IGNORANTIÆ
CIRCA LEGEM NATVRALEM.

PRIVILEGIUM UNICUM.

In homine ratione utente datur ignorantia invincibilis circa legem naturalem, eiuſdemque naturalia præcepta, ſaltem aliqua, & laborans huiuſmodi ignorantia excuſatur à culpa ponens actum naturali lege prohibitum.

1 Legis cuiuslibet, præceptorũque eiuſdem notitia in nobis neceſſaria eſt ad illius, iſtorumque obſervantiam, cuius notitiæ privationem dicit ignorantia, de qua hic ſermo eſt, ſeu de ea ignorantia, quæ excuſare poteſt à peccato. Dari autem legem naturalem certum eſt de fide *Ad Roman. 2. Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis ſunt, faciunt: eiuſmodi legem non habentes, ipſi ſibi ſunt lex.* Quaſi autem declarans ibi Apoſtolus (inquit etiam *Suarez de Legib. lib. 2. cap. 5. n. 10.*) quomodo ſibi ſint lex, & quæ ſit illa lex, ſubiungit: *Oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis, teſtimonium reddente illis conſcientia ipſorum.* Conſcientia verò, ut conſtat, opus eſt rationis, & illa teſtimonium præbet, & oſtendit opus legis ſcriptum in cordibus hominum, teſtificans videlicet, malè, aut benè hominem ratione utentem, quando reſiſtit, aut ſequitur naturale dictamen eiuſdem rectæ rationis; hinc oſtendit dictamen illud vim legis habere in homine, quamvis legem ſcriptam exterius non habeat. Hoc igitur dictamen eſt lex naturalis, & ratione illius dicitur homo (qui illo ducitur) eſſe ſibi lex, quia in ſe habet ſcriptam legem, medio dictamine videlicet naturalis rationis. Conſentiunt & Theologi. Et cum *Suarez l. c. num. 12.* id declarari, ac confirmari poteſt: Tum quia lex naturalis eſt utique in homine, quia temporalis eſt, & creata: nec eſt extra homines, quia non eſt ſcripta in tabulis, ſed in corde: & non eſt in ipſa natura hominis immediatè, nec eſt in voluntate, quia non pendet ex voluntate, ſed illã potius ligat quodammodò, & veluti cogit, igitur neceſſe eſt ut ſit in ratione. Et ſi in ratione, ſeu in rationis dictamine ſita eſt, non requiritur, nec eſt neceſſe, ut ipſa obliget, alia promulgatio, quam quod ſit ita propoſita veritas, ut in communem notitiam venire poſſit: *Salas de legibus diſp. 5. ſec. 6. ſub num. 28. verſ. Hoc autem, littera D.* Tum quia legis effectus, qui in naturali lege conſiderari queunt, proveniunt immediatè à dictamine rationis: hoc enim dictamen eſt, quod dirigit, obligat, & eſt regula ipſa conſcientiæ, quæ accuſat, vel approbat facta; ergo in illo huiuſmodi lex conſiſtit.

Tum

Tum etiam, quia dominari, & regere propriũ eſt legis, hoc autem in homine, rectæ rationi tribuendum eſt, & ſecundùm naturam rectè gubernatur. In ratione ergo lex naturalis conſtituenda eſt tanquam in proxima, & intrinſeca regula actionum humanarum.

2 Huiuſmodi autem lex naturalis obligat in conſcientia, quod ſtatuitur à Theologis ut certum de fide, ſumiturque ex illo *Pauli Roman. 2. Quicunque ſine lege* (utique ſcripta) *peccaverunt, ſine lege peribunt;* quia videlicet legem naturalem violarunt. De qua naturali lege ſubiungit Apoſtolus, *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter quæ legis ſunt, faciunt, &c. Teſtimoniũ reddente illis conſcientia ipſorum*. Et ratio eſt, tum quia lex naturalis eſt lex Dei, effectivè videlicet, eſt enim à Deo tanquam à prima cauſa, quod eſt certiſſimum, & de fide, quia Deus eſt prima cauſa omnium bonorum naturalium, inter quæ maximum bonum eſt, rectæ rationis lumen, & uſus. Hinc optimè *Sanctus Auguſtinus ſerm. 55. de verbis Domini: & lib. 2. de ſerm. Domini in Monte cap. 9.* ait: *Quis legem naturalem in cordibus hominum ſcribit, niſi Deus?* eſt igitur ſine dubio Deus effector, & quaſi Doctor (inquit *Suarez lib. 2. cit. cap. 6. num. 2. in fine*) legis naturæ. Tum etiam, quia lex naturalis eſt proxima regula honeſtatis moralis; quare, cũ malitia moralis per oppoſitionem ad legem hanc inſurgat frequenter, ideò etiam definitur peccatum eſſe contra legem Dei. Et quamvis *Sancti Auguſtinus, & Thomas* explicent de lege æterna, nihilominus in materia legis naturalis in tantùm aliquid eſt contra legem æternam, in quantùm eſt contra rationem: idemque ſenſit *D. Tho. pr. 2. qu. 71. art. 6. ad 4. & 5.* & ita explicat etiam *Suarez lib. 2. cit. cap. 9. num. 2.* eo quia (inquit) lex æterna non eſt prima regula quoad nos, niſi quatenus explicatur per legem naturalem. Hincque fit, ut hæc obligare poſſit in totâ ſua latitudine tam ſub culpa mortali, quàm veniali, eo quia ſæpè huius legis materia eſt valdè gravis, & neceſſaria ad charitatem Dei, vel proximi ſervandam, & ad felicitatem humanam conſequendam. Modo ergo

3 Dicit privilegium noſtrum, excuſari à dicta culpa tum veniali, tum lethali, ponentes (ob invincibilem ignorantiam) actum aliquem contra legem naturalem, illique oppoſitum, ſeu contra eiuſdem legis præcepta, *ſaltem aliqua*. *Aliqua*, inquam, quod meritò, & appoſitè additur, quia legis naturalis præcepta (ut etiam *D. Thom. pr. 2. qu. 94. art. 2. ad primum*, & communiter) habent quidem omnia rationem unius legis naturalis, in quantum referuntur ad unum præceptum, unicum, & univerſale, *Declina à malo, & fac bonum*, & in hoc unicum præceptum, & unicam legem uniuntur: ſunt tamen abſolutè plura naturalis legis præcepta per *Sotum de Iuſtitia lib. p. qu. 4. artic. 2.* & per omnes, iuxta diverſitatem principiorum, & concluſionum ad ipſa ſpectantium. Ad tres tamen claſſes, ſeu ad tria genera præceptorum reduci poſſunt ex doctrina communi, & ex iis etiã, quæ diximus *in priori Tomo cap. p. in Præfatione eiuſdem capitis, & Privilegio p. ac 2. præſertim num. 40.* Prima ſunt univerſaliſſima, quæ non tam dicenda ſunt præcepta, quam præceptorum omnium principia. Cuiuſmodi ſunt iſta: *Bonum eſt faciendum. Malum eſt fugiendum. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris. Deus eſt colendus. Parentes ſunt honorandi*. Alia ſunt, quæ ex iſtis per facilem diſcurſum deducũtur, ſuntque (ut *D. Tho.* infrà, & communiter) veluti concluſiones propinquæ dictis univerſaliſſimis principiis, atque præceptis. Demum alia ſunt, quę ex primis non niſi longo, ac difficili diſcurſu deducuntur, qualia ſunt ex. gr. pręcepta, quæ prohibent aliquos contractus, qui re-

revera uſurarii, vel ſimoniaci ſunt, at tales non apparent, & de his eſt difficultas, & controverſia inter Doctores, aliis affirmantibus, negantibus aliis. Nonnulli apud *Ludovicum de Scildere, De Conſcientia formanda tract. 2. cap. p.* §. 3. *in princip.* negant dari hoc tempopore in homine ratione utente ignorantiam ullam invincibilem iuris naturalis; ex qua negatione ruere videtur privilegium noſtrum, inferunt enim ex ipſa, neminem excuſari à peccato formali ob invincibilem ignorantiam juris naturæ, eo quia in hoc ſit vincibilis quæcunque ignorantia. Cui ſententiæ adhęrere videtur *Petrus Maria Paſſerinus in primum lib. ſexti Decretalium, in cap. Vt Animarum 2. De Conſtit. quæſc. prima artic. 10. num. 201.* dum ibi ſic: *Propriè, & rigoroſè loquendo, non datur error contra legem naturæ, qui ſit invincibilis. Quia nullum naturale eſt impoſſibile, ſuppoſito divinæ providentiæ auxilio, quod nullibi deeſt: ſcientia verò tam ſpeculativa, quàm practica de obiecto naturali, eſt naturalis homini, nulli igitur eſt impoſſibilis, & ſic nec ignorantia eſt invincibilis.* Verùm

4 Si præfati ſentiunt non poſſe dari ignorantiam invincibilem inculpabilem de præceptis naturalibus primi generis, optimè ſentiunt, ſic enim ſentiunt cum expreſſa doctrina *D. Tho. pr. 2. qu. 94. artic. 6.* ubi diſcurrit ut ſequitur. *Ad legem naturalem pertinent primò quidem quędam præcepta communiſſima, quæ ſunt omnibus nota: quædam autem ſecundaria pręcepta magis propria, quę ſunt quaſi concluſiones propinquæ principiis. Quantum ergo ad illa principia communia, lex naturalis nullo modo poteſt à cordibus hominum deleri in univerſali, deletur tamen in particulari operabili, ſecundum quod ratio impeditur applicare commune principium ad particulare operabile propter concupiſcentiam, vel aliquam aliam paſſionem. Quantum vero ad alia pręcepta ſecundaria, poteſt lex naturalis deleri de cordibus hominum vel propter malas perſuaſiones, eo modo, quo etiam in ſpeculativis errores contingunt circa concluſiones neceſſarias: vel etiam propter pravas conſuetudines, & habitus corruptos: ſicut apud quoſdam non reputabantur latrocinia peccata, vel etiam vitia contra naturam, ut etiam Apoſtolus dicit ad Rom. p.* Hæc Sanctus Doctor, qui præterea *eadem qu. 94. art. 4.* ita concludit: *Sic igitur dicendum eſt, quòd lex naturæ quantum ad prima principia communiſſima, eſt eadem apud omnes, & ſecundum rectitudinem, & ſecundum notitiam: ſed quantum ad quædam propria, quæ ſunt quaſi concluſiones principiorum communium, eſt eadem apud omnes, etiam ut in pluribus, & ſecundum rectitudinem, & ſecundum notitiam: ſed ut in paucioribus poteſt deficere, & quantum propter aliqua particularia impedimenta, & etiam quantum ad notitiam. Sicut apud Germanos olim latrocinium non reputabatur iniquum, cum tamen ſit expreſſè contra legem naturę.* Ex quibus, & antecedentibus Sancti Doctoris verbis patet, & ipſum aſſerere dari non poſſe ignorantiam invincibilem inculpabilem de præceptis naturalibus primæ claſſis. De primis, quia univerſaliſſima ſunt, & cuilibet notiſſima, cum ſint prima ſinderesis principia: de quibus etiam *Sanctus Hieronymus in Epiſt. ad Algaſiam q. 8.* ſic: *Nullus hominum eſt, qui hanc legem neſciat: Idcirco iuſtum iudicium Dei eſt ſcribentis in corde humani generis, Quod tibi fieri nolueris, alteri ne feceris.* Et *D. Auguſtinus in Pſalm. 57. Scripſit Deus naturæ legem in cordibus hominum, quam non ſinuntur ignorare, ut eſſet, unde iudicarentur.* Et *in Pſalm. 118. Concion. 25. Nullus eſt, qui faciat alteri iniuriam, niſi qui ſibi fieri nolit. Et in hoc tranſgreditur naturę legem, quam non ſinitur ignorare, dum id, quod facit, non vult pati.* Et *Beda in eundem Pſalmum*, pariter ait: *Planiſſimum, & apertiſſimum eſt omni homini illud præceptum: Quod tibi non vis,*

Digitized by Google

vlt, alteri ne feceris ; Quia quiſque in ſe-ipſo hoc advertere poteſt. Et ideo quiſquis hoc non intelligit, non impucabitur difficultati, imo voluntati. Ex his ergo manet, de primis, & univerſaliſſimis præceptis legis naturæ nõ poſſe dari ignorantiam invincibilem, inculpabilem ſecundum *Sanctos Patres*, *& D. Thomam* (quod & nos hic ultro concedimus, & cum omnium communi affirmamus, & probamus *in priori Tomo cap. p.*) Bene tamen dari poteſt ignorantia invincibilis de præceptis ſecundi, & tertii generis, ex doctrina, & ratione allata à *D. Thoma*, ut patet. Vnde

5 Si præfati Doctores velint neque dari poſſe ignorantiam invincibilẽ præceptorum legis naturalis ſecundi, & tertii generis, nimis volunt, ſentiuntque contra communem Doctorũ omnium, ſenſu unanimi aſſerentium poſſe talia præcepta, ſaltem à ruſticis, & indoctis invincibiliter ignorari, quia tales ſunt incapaces huiuſmodi diſcurſus, & interdum iidem adeò incapaces ſunt, ut nec à Prælatis, Confeſſariis, vel Doctoribus inſtrui poſſint, abſolutè neſcientes, an talia præcepta (maximè tertii generis) ſint de iure naturæ, & indiſpenſabiliter obligent: nec mirum eſt, ſi hoc ab iiſdem ignoretur, cum multoties etiam inter Magiſtros, & Doctores ipſos ſit lis, & controverſia, an obligent, nec ne, aliis affirmantibus, negantibus aliis. Vnde meritò *Medina in pr. 2. qu. 76. art. 2.* ait : *Circa præcepta naturalia, quæ eliciuntur ex præceptis Decalogi per conſequentiam non valdè evidenter poteſt eſſe ignorantia invincibilis per multum tempus*. Et ipſemet *Paſſerinus l. c n. 203.* cogitur dicere : *Dico nihilominus, quod alicuius præcepti naturalis poteſt dari error probabilis*: quæ verba in re, & realiter ſonant, ut patet, privilegium noſtrum: uti & ſequentia *Alberti Magni in 2. diſt. 22. art. 10. Ignorantia iuris eſt duplex: quia quoddam eſt ius univerſale, quod omnibus imponitur ſciendum: & quoddam eſt particulare, quod non ſcitur niſi per ſtudium: & puto quod prima eſt craſſa, & ſupina, non excuſans. Secunda autem excuſat vel à tanto, vel à toto, ſi eſt caſus multum difficilis*. Quæ in ſubſtantia faciunt ſenſum, quem (clarius tamen, & magis expreſsè) habent verba *D. Tho. pr. 2. qu. 94. art. 4.* ſupra relata, ut patebit legenti. Hinc optimè docet *Salas num. 28. cit. in princip.* dum ibi ait : *Mihi certum eſt, aliquam iuris naturalis ignorantiam eſſe omnino inculpabilem, præſertim in iunioribus, & hebetioribus: nam etiam apud ſapiẽtiſſimos, ingenio præſtantiſſimos, & veritatis amantiſſimos, ac piiſſimos Theologos, & Iuriſperitos ſunt variæ opiniones, an hoc, vel illud ſit iure naturæ præceptum, aut prohibitum, mortale, vel veniale*. Igitur verum privilegium noſtrum ex auhoritate Sanctorum Patrum, & Doctorum. Sed præterea

6 Ratio etiam ipſa veritatem eiuſdem ſuadet; Tum quia nulla ratio aſſignabilis eſt, cur non poſſit homo invincibiliter errare neque circa ius naturæ, quã circa alias veritates mathematicas, aut metaphyſicas, præcipue cum illa ignorantia non impediat ullo modo iuſtificationem acquirendam, aut acquiſitam, eo quod peccatum ex illa ignorantia ſit materiale tantum, nõ formale. Tum quia lex vim non habet obligãdi, niſi omnibus hominibus applicetur per publicationem, ſeu intimationem: ſed lex naturalis non intimatur, nec promulgatur omnibus, quantum ad omnia præcepta, quæ continet, quantum ad illa nimirum, quæ ſunt remotiſſima à primis principiis univerſaliſſimis, quæ ſunt prima ſindereſis principia: ergo non obligat omnes homines quãtum ad illa præcepta in actu ſecundo, ſubindeque poteſt dari de illlis igorantia invincibilis, & excuſans à peccato. Major eſt certa, communiter conceſſa. Minor verò ſic oſtenditur. Promulgatio, ſeu intimatio legis naturæ fit per dicta-

ctamen rationis intimantis homini agenda, vel omittenda: ſed tale dictamen, præſertim quantum ad præcepta, quę ſunt remotiſſima à primis præceptis univerſaliſſimis, non habetur ab omnibus, cum non habeatur, niſi per diſcurſum difficilem, & labore magno, ac ſtudio, cuius plures viri ſimplices, rudes, ruſtici, & ignari ſunt omnino incapaces. Ergo lex naturalis non intimatur, nec promulgatur omnibus, quantum præcipuè ad præcepta remotiſſima à primis univerſaliſſimis præceptis omnibus notis, ergo, &c.

7 Accedit etiam experientia ipſa, quia, ut pariter docet *De Scildere* §. 3. *cit. Aſſertione* 4. *ſub num.* 11. *verſu Probatur primo, fol. mihi* 65. quid magis familiare pueris ad uſum rationis provectis, priuſquam ab aliis edoceantur, quàm committere plura peccata contra naturæ legem, abſque apprehenſione ulla peccati? Adde, quod in multis materiis, quæ certò prohibitæ ſunt, difficile eſt rationem malitiæ deprehendere ex lege naturæ, ex. gr. in ebrietate; pollutione apprehenſæ ſanitatis cauſa; occiſione ſui ipſius, ut effugiatur mors crudelior, &c. Exemplum narrat *S. Auguſtinus lib.* p. *de ſermone Domini in Monte cap.* 29. Et ex ipſo adfert idem *De Scildere verſu, & fol. citatis.* Anthiochiæ Acindenus Præfectus cuidam debitori fiſci, qui libram auri debebat, comminatus eſt mortem, niſi certo die præfixo debitum ſolveret, eumque in carcerem coniecit. Cum autem ille debitum ſolvere non poſſet, acceſſit ad Vxorem ipſius vir dives promittens illam auri librã, ſi nocte una ſui copiam ipſi faceret. Retulit hæc ſollicitationem illam ad virum ſuum, & ipſe, ut ait *D. Auguſtinus*, *egit gratias, & ut fieret imperavit, nullo modo iudicans adulterinum eſſe concubitum, quod & libido nulla, & magna meriti charitas, ſe volente, & iubente, flagitaret.* Neque culpam aliquam formalem in eo iudicio, aut facto agnoſcit *D. Auguſtinus*, nolens decidere, rectè ne, an malè factum fuerit. *Nihil hic* (ait) *in alteram partem diſputo, liceat cuique æſtimare, quod velit.* Dantur enim præcepta naturalia, quorum connexio ad principia naturalia per ſe nota, non eſt evidens, & manifeſta, ſed implicita, & latens, & ex circunſtantiis accidẽtalibus in particularibus redditur ambigua, unde circa huiuſmodi, inter fideles etiam, & viros ipſos pios, & doctos dantur opiniones oppoſitæ (ut ſuprà) quibuſdam affirmãtibus aliquid eſſe præceptũ, vel prohibitum de iure naturæ, idque aliis negantibus, ut experientia ipſa notorium eſt. Ex ſic autem opinantibus licet eorum alter erret, hujuſmodi error circa rem dubiam innixus rationi probabili, eſt probabilis, atque excuſans à peccato. Quod & abſolutè admitti debet; niſi enim admitteretur aliqua ignorantia iuris naturalis à peccato excuſãs, ut hic affirmatur, incredibilis conſcientiæ perplexitas ſequeretur, imò & peccandi hic, & nunc, dura, inevitabiliſque neceſſitas. Nam ſic, quotieſcunque aliquis probabiliter, & bona fide iudicat aliquid ſibi agendum eſſe, & tamen illud naturali iure illicitum eſt, peccabit id faciendo, ſi nulla iuris ignorantia à peccato excuſat. Peccabit etiam nõ agendo, quia ſic aget contra conſciẽtiam, quę ipſi dictat hoc eſſe agendum. Peccabit igitur quocunque ſe vertat, ſive id faciat, ſive non, ergo neceſſariò peccabit, quod affirmari nequit, cum hoc ſit contra fidei dogmata nedum, verùm etiam contra prima luminis naturalis principia, nimirum contra hoc principium: *Nemo peccat in eo, quod vitare non poteſt.* Quod *D. Auguſtinus lib. de duabus Animabus cap.* 11. uſque adeò notum, & per ſe manifeſtum eſſe affirmat, ut non ſolum à nemine ignoretur, ſed inſuper à toto genere humano declametur. *Nonne* (inquit) *iſta cantant & in Montibus Poetæ, & indocti*

in

in circulis, & Docti in Bibliothecis, & Magiſtri in Scholis, & Antiſtites in locis Sacris, & in Orbe terrarum Genus humanum? Ex quibus

8 Meritò concludo, præfatos Theologos dicêtes nullam dari ignorantiam invincibilem iuris naturalis, intelligi debere ipſos loquutos fuiſse (& non aliter) de iure naturali, ut dicit notiſſima illa, & generaliſsima principia morum, quæ nullo indigent diſcurſu, ſed ſtatim habita notitia terminorum, ipſo lumine naturalis rationis innoteſcunt.

9 Ad complementum autem huius privilegii inquires, an inter legis naturæ præcepta particularia, de quibus dari poteſt invincibilis ignorantia excuſans eorundem materialem tranſgreſsionem à peccato, ſint *Præcepta Decalogi*? Reſpondeo affirmativè, imo eadem præcepta totam iuris naturalis legem incluſam, & implicitam continere. Et ob id, *Caramuel in Theologia Fundamentali n. margin.* 1334. ait: *Decalogus lex eſt naturalis*. Et in *Decem Decalogi Præceptis* (addit *Fagundez in Decalogum tom. p. in Introductione Operis*) *totam iuris naturalis legem, veluti in Epilogo incluſam, & ad quæ reliqua omnia præcepta, normaſque omnes reducerentur tradidit Deus*. Unde *Trullench in Proemio Expoſitionis Decalogi*, appellat decalogum, *Lucidiſſimum rationalis naturæ ſpeculum*. Deſcribitque illum ſic: *Decalogus eſt ſumma, & brevis Epithome legis naturalis, & divinæ*: ita *Præludio p. num. p. ex S. Tho. p. 2. qu. 100. art. 3. & 11. Navarro cap. 11. num. p. & Sayro Clavi Regia lib. 4. cap 2. num. 3. & 4.* Omnia igitur Decalogi præcepta, ſive ſumantur pro primis principiis generalibus, ſive pro concluſionibus deductis ex illis, vel ex ipſis Decalogi præceptis, ſunt de iure, & lege naturæ, ita ut lex, & legislator ſit ipſa naturalis ratio (ut etiam ſuprà) dictans quid bonum, & amplectendum; & quid malum, & fugiendum. Ita etiam idem *Trullench Præludio 2. num. 8. cum D. Tho. p. 2. qu. 100. art. 2.* & cum communi. Ratio eſt, tum quia hæc præcepta ſecundum *D. Tho. l. c.* ſunt de his, quæ ad bonos mores ſpectant, boni autem mores dicuntur in ordine ad rectam naturalem rationē. Tum quia, illud eſt de lege naturæ, quod lumine naturali cognitum eſt, & ratio ipſa naturalis dictat: ſed lumen, & ratio naturalis dictat bonum eſse faciendum, malum fugiendum; & alia, quæ ex his ſolo lumine naturali cognoſcuntur, & ex his colliguntur, & deducuntur, ergo &c. Verum quidem eſt, quod & ſi Decalogi præcepta ſint de lege naturæ, ſunt præterea etiam de lege divina poſitiva, ita ut poſitivus legislator ſit ipſe Deus; & hoc evidenter conſtar: nam habetur *Exodi* 20. Decem verba legis à Deo miniſterio Angelorū Moyſi data in Monte Sinai in duabus Tabulis lapideis. Hinc eſt, quod omne, quod eſt de iure naturę, ſit etiam de iure divino poſitivo: nam cum omnia pręcepta, quę ſunt de iure naturę, ad Decalogum reducantur, & Decalogus ſit de iure naturali, & divino, inde ſit, ut omne, quod eſt de iure naturę, ſit etiam de iure divino. Et hinc etiam tandem ſequitur particularia legis naturę præcepta (de quibus hìc ſermo) eſſe Decalogi Præcepta, de quibus egimus ſatis quoad noſtrum inſtitutum *in ſuperiori Tomo*, cum *De Privilegiis Ignorantiæ circa eadem Decalogi Præcepta*. Vide *D. Tho. p. 2. q. 98. art. 2. & 3. & Paſſerinum art. 10. cit. à n. 204.* Et conclude cum *Corduba in Quæſtionario Theologico lib. 2. qu. 4. in princip. Propoſit. p. In omnibus, quæ ſunt Iuris naturalis, quæ non ſunt pèr ſe nota, datur ignorantia invincibilis, & omnino inculpabilis, etiam in Decalogo*.

AP-

APPENDIX
AD
CAPUT SECUNDUM
DE PRIVILEGIIS
IGNORANTIÆ
CIRCA LEGEM CIVILEM.

PRIVILEGIUM PRIMUM.

Ponens externum poſitivum actum à Civili humana lege ſub aliqua pœna vetitum, liberatur ab ipſa, ſi ignorentur omnino teſtes ſuper eodem actu in iudicio deponere potentes.

10 DE Actu purè exteriori loquitur privilegium, quia lex merè humana, & civilis (de qua hìc) non poteſt præcipere actum purè internum directè, & ſecundum ſe, ut communiter receptum eſt; ſumiturque ex *l. cogitationis pœnam nemo meretur, ff. de pœnis*. Et docet etiam *Suarez de Legib. lib. 3. cap. 13. n. 2.* Quia lex merè humana, & Civilis, ſeu Ius Civile, per ſe non verſatur circa actum purè internum, ſiſtentem videlicet in ſola mente; illum namque naturaliter, ac per ſe punire non poteſt, conſequenter nec eundem præcipere, aut prohibere: etenim poteſtas legislativa eſt etiam coactiva: & ſi coactiva eſſe non poteſt reſpectu interioris actus, neque legem ferre poteſt circa illum. Imo ad internos actus cogere, & de illis iudicare, omnem poteſtatem humanam excedit; hinc commune eſt aſſertum, *nec Eccleſiā iudicare de occultis, & internis.* (quod tamen additum intelligendum eſt cum limitatione illa, quam tradidi *in Filiatione mea Spirituali latina cap. 4 dub. 25. á n. 255.*) Nam privilegiū procedit non de lege Eccleſiaſtica manante à ſuperiori poteſtate, & tendente, ſeu ordinata ad altiorem finem, habenteque altiorem finem: ſed procedit ſolum de lege humana, quatenus hæc ferri poteſt per poteſtatem à ſola ratione naturali, quæ lex cum Civili coincidit. Dicit ergo propoſitum privilegium, quod quādo huiuſmodi lex purè humana Civilis prohibet aliquem externum actum ſub aliqua legali pœna, ab hac liberatur, qui ponit illum actum, ex quo legem tranſgreditur, ſi ignorentur omnino teſtes, qui de illo poſsent deponere in iudicio, & teſtificari. Et ratio evidens eſt, quia ſtante, & durante hac ignorantia, delictum probari nequit, conſequenter nec puniri per omnes in foro externo, ergo verum privilegium. Quod præterea

11 Confirmatur ex doctrina, & diſtinctione, quam tradit *Caietanus 2. 2. qu. 11. art. 3. De occulto per ſe, quod ex ſua ratione ſibi vendicat non ſubeſſe cognitioni ſenſitivæ* (ſunt verba *Caietani*) *à qua incipit humana cognitio, ſecundum quam iudicat. Et de occulto per accidens, quod licet ſenſui ſubiaceat, teſtem tamen, vel teſtes non habet* Nam externus actus (de quo in privilegio) licet ex ſe, & ex ſua natura non ſit occultus aliis (ſicut in-

interior) cum ſubſit cognitioni ſenſitivæ, poteſt tamen eſſe occultus per accidens ex defectu probationis, quia videlicet & ſi in ſe ſpectatus capax ſit, ut ſenſu ab aliis percipi poſſit, contingit tamen ignorari per accidens ob ignorantiam teſtiũ, vel quia iſti actui, et delicto non interfuere, vel quia abſentes ſunt, & ignorantur, qua ſtante ignorantia, cum cauſa ipſius nequeat delictum probari, qui deliquit conſequenter defectu probationis liberatur à pœna, quæ (in omnium ſententia) infligi ei nequit niſi ſecundum allegata, & probata. Et hoc idem affirmat privilegium noſtrum: quod etiam inſinuat *Suarez l. c. num. 6.* dum ibi ſic: *Actus, qui exterius prodeunt, ſenſibus percipi poſſunt, & ideo non ſunt per ſe occulti: contingit autem ignorari propter abſentiam teſtium, & sic non poſſe probari*. Et paulo iuſra *num. 8.* addit: *Actum talem per ſe eſſe punibilem per legem humanam, licet per accidens ex defectu probationis puniri per homines non poſsit.* Ergo ſi defectu probationis, & cauſa ignorationis, ut ſuprà, & ob carentiam notitiæ alicuius humanæ, quæ ſit fundamentum inquiſitionis, & iudicii, puniri non poteſt delictum ſic occultum, & ignoratum, delinquens liberatur à pœna (durante tali carentia, & ignorantia) in foro externo. Addo *in foro externo,* quia quoad forum Dei non liberatur talis delinquens à pœna ob patratum delictum, uſque dum pro eodem divinæ iuſtitiæ ſatisfecerit. Neque ſubtrahitur ab obligatione, fortaſse delinquendo cõtracta quoad alios, reſtituendi alienum occulto furto ablatum ver. gr. &c.

12 Hinc obiter quæres, An lex humana, ſeu Civilis poſſit indirectè, ſeu per quandam conſequutionem præcipere actum interiorem voluntatis, & intellectus, quatenus eſse poſſunt connexi per ſe cum actu exteriori præcepto, vel prohibito, &c. Reſpõdeo cum *Suar. l. c.* (& omnium communi apud ipſum) affirmativè. Patet reſponſio, tum ex doctrina quam tradidi in mea *Filiatione Spirituali primo edita cap. 4. dub. 23. num. 221. & in ſecundo edita eodem cap. & dub. à num. 255. ſupra cit.* Tum quia exterior actus, utique per legem præcipitur, ut humanus, & liber, & talis certiſſimè nequit eſse (ut per ſe clarũ eſt) ſine interiori actu, ergo neceſſe eſt ut actũ iuteriorem etiam præcipiat ſaltem indirectè, et conſequenter: non enim lex poſset homini præcipere ut aliquid faciat, ſi nequiret illi præcipere ut velit illud idem facere, cum voluntate facturus ſit. Et pari ratione nequiret lex humana prohibere aliquid facere, ſi non poſſet efficaciter prohibere velle idem facere. Eo namque ipſo quod lex prohibet aliquid facere, prohibet etiam indirectè, et conſequenter voluntatem, ſeu propoſitum illud faciendi: et verſa vice eo ipſo quod præcipit aliquid facere, præcipit etiam conſequenter abſolutum propoſitum; ſeu voluntatem illud idem faciendi; ergo cum exteriori actu lex humana per quandam conſequentiam, et indirectè, præcipit et interiorem: actus enim exterior à lege humana vetitus, aut imperatus, utique humanus eſt, et liber, talis autem eſſe nequit ſine interiori actu, ergo.

PRIVILEGIUM SECUNDUM.

Qui legem Civilem in conſcientia obligantem ita ignorat, ut nec illam ſciat, nec unquam ſciverit, aut circa eam dubitaverit, excuſatur à culpa ſi contra eandem egerit.

13 SUpponit privilegiũ id, quod *in priori Tomo, in Præfatione cap. 2. num. 42.* docuimus, Legem civilem videlicet, et humanam ſuas requiſitas proprietates, conditioneſque (de quibus ibi) habentẽ, obligare poſse ſuos ſubditos in conſcientia ad ſui obſer-

ſervantiam ſub reatu mortali, ita ut agentes contra ipſam peccent etiam lethaliter. A quo reatu excuſat utique ignorantia invincibilis ipſiuſmet legis, ut in privilegio, quod admittunt omnes, præcipuè *Salas de legib. diſp p. ſec.* 10. *n.* 70. ubi ſic: *Leges poſitivæ, ut actu obligent, cognoſci debent ſub ratione legum, vel cum homo operatur, vel antea, certò, vel dubiè. Qui enim nec ſcit, nec unquam ſcivit, aut dubitavit, an ſit lex de baptiſmo v. g. non peccat ſi non baptizetur: quia nunquam fuit ei lex ullo modo explicata, & ita illum nunquam obligavit in actu ſecũdo, ſed tantum in actu primo: lex enim illa habebat vim obligandi illum, & ſi fuiſſet illi explicata, obligaſſet illum in actu ſecundo: omnis autem lex poſitiva, ut habeat vim obligandi, ſeu ut obliget in actu primo, debet eſſe promulgata, innoteſcere, &c. quod commune eſt legibus Canonicis, et Civilibus.* hæc *Salas*, quæ in ſubſtantia firmant, ut patet, propoſitum privilegium. Quod præterea

14 Confirmatur ex ipſamet ratione intrinſeca legis humanæ. Ad huius enim eſſentiam promulgatio utique neceſſaria eſt. Hinc meritò idem *Salas de legib. diſp.* 12. *ſec. p. num. p.* loquens de hac lege humana, ait: *In confeſſo apud omnes eſt (ipſam) vim, rationem, ſubſtantiam, ſeu eſſentiam legis non habere, donec promulgata ſit, vel ſaltem ſolemniter edita*: pro qua propoſitione, aut concluſione innumeros affert Doctores, tum Theologos, tum Iuriſperitos. Et adeo neceſſaria eſt dicta promulgatio; ut lex humana, & Civilis vim legis habeat, et obligandi; ut idem *Salas l. c. num* 5 exiſtimet iure naturæ eſſe irritam omnem legem merè humanam (uti ſupponitur lex Civilis, de qua hic) et quæ fit ſola poteſtate humana, niſi talis lex ſit publicè, et ſolemniter promulgata. Et quamvis lex humana, et Civilis tantam vim recipiat à promulgatione, ut hac poſita liget omnes ſubditos, eoſdemque obliget in conſcientia ad ſui obſervantiam, et pœnam ſubeundam, ſaltem in actu primo, ut ſuprà (non enim opus eſt, ut lex obliget eſſe denuntiatam, et notam ſingulis ſubditis, ut apertè definitur *cap. p. de poſt. prælato*, advertit *Salas diſp. cit.* 12. *ſec.* 2. *n.* 11. *in princip.* et notant communiter: alioquin nullus ferè lege obligaretur, etiam ſi ſciret eam eſſe latam, et in ſua Provincia publicè promulgatam, quia ſemper dantur aliqui ignorantes, etiam invincibiliter) quamvis inquam ita obliget lex à ſui promulgatione, nihilominus de facto (hoc eſt in actu ſecundo) non ligat ignorantes, ut optimè (aliis tot omiſſis) *Suarez* ſic affirmans: *Quando notitia promulgationis legis potuit pervenire, & caſu non pervenit, lex de ſe obligat, licet non liget ignorantes*: ita *De legibus lib.* 3. *De lege humana & Civili, cap.* 17. *num* 13. concludens *cap.* 18. *num.* 10. *in fine*: *Ergo poſita hac invincibili ignorantia, omnes ſupponant, ignorantem non agere contra legem, licet illam non obſervet, itaut ſit dicendus eius tranſgreſſor, vel ut talis puniendus.* Quæ concluſio ad litteram eſt privilegium noſtrum, ut patet. An vero leges promulgatæ, quæ irritant contractus, vel faciunt perſonas inhabiles ad illos, vel alia, effectum habeant erga invincibiliter eas ignorãtes, vide *Salas de Legibus diſp.* 12. *ſec.* 4. & alios, præſertim à me relatos *in priori Tomo cap.* 4 *privilegio p. num.* 96. ubi cum eiſdem negativam reſolutionem dedi.

AP-

APPENDIX AD CAPUT QVARTUM DE PRIVILEGIIS IGNORANTIÆ CIRCA LEGEM ECCLESIASTICAM.

PRIVILEGIUM PRIMUM.

Monialis recipiens intra Monaſterii ſepta puerum, puellam vt infantem, aut lac ſugentem, ignorans tamen hoc illi eſſe prohibitum ſub excommunicationis cenſura, hanc non contrahit, ignorantia ipſa eam excuſante.

15 EXtat *Tridentini Concilii Decretum ſeſſ. 25. De Regularib. & Monialib. cap. 5.* in quo ſic: *Ingredi autem intra ſepta Monaſterii nemini liceat, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda.* Ex quo Decreto colligitur (ait *Navarrus Commentario 4. De Regularib. n. 59.*) *quod vitatur ingreſſus fœminarum, & puerorum, & puellarum per illa verba Concilii, cuiuſcumque ætatis, & ſexus addita. Et etiam ex cap. periculoſo de ſtatu Regularium in 6. per illud univerſale, ibi poſitum (Nulli). Quamvis* (addit) *arbitrer limitandum eſſe hoc, ne procedat in infantibus diſcretione adhuc carentibus. Id ſtatuit tamen puberibus nõ videtur idem dicendum, quippe qui licet non poſſint peccare, poſſunt tamen ad peccandam incitare, tumultum facere, turpiter iocari, & varia, vana, & damnoſa importare: & inde vera ſecreta, & mendacia ficta, & Monaſterio nocentia exportare*: ita *Navarrus*: in cuius ſententia (ut patet) infantes diſcretione carentes, admitti poſſunt intra ſepta, ſeu clauſtra Monialium, & Moniales ipſæ eos admittentes, in ipſius ſententia, in aliquam excommunicationem non incurrunt, cum ipſi ad peccandum incitare nequeant. Et idem tenent *Henriq. in ſumma lib. 13. cap. 42. in commento litt. S,* (ubi notat, quod faveat huic ſententiæ doctrina *D. Thomæ 2. 2. quæſt. 20. art. 12. in reſp.* quod infans videlicet, perinde eſt ac brutum: *Quandiu uſum rationis non habet, puer, non differt ab animali irrationali: ſic S. Doctor*) *Azorius par. p. Inſtit. Moralis lib. 13 cap. 8. quæſ. 5. Ludovicus Miranda de Monialib. qu. 2. art. p. Concl. p. Emanuel Rodriq. tom. p. qu. 46. art. p. Suarez de Relig. tom. 4. lib. 1. cap. 10. num. 2. Sanchez in Decalog. tom. 2. lib. 6. cap. 16. n. 5. Heron. Rodericus in Compendio reſ. 26. nu. 7. Lezana in ſumma qq. Regularium cap. 25. n. 24. Tamburinus de Iure Abbatiſſar. Diſp. 22. q. 4. Barboſa de Poteſt. Epiſcopi, Allegat. 102. n. 32. & in Concil. Trident. ſeſſ. 25. De Regularib. & Monialib. cap 5. n. 55. Bonacina de Clauſura q. 4. punc. p. Propoſit. 2. n. 5. Pellizzarius de Monial. cap. 9. ſec. 3. n. 104. Hiacynthus Donatus de Monial. tract. 5. q. 11. n. 6. Io: de la Cruz de ſtatu*

Religioſo lib.primo cap. 5. Concluſ. 3. n. 6. Graffius de caſib.reſerv. lib. p. cap. 6 n. 48. Gibalinus de Clauſura ſanctimonialium Diſp. p. cap. 4. Conſect. 4 n. 5. aliique apud eoſdem, ac ferè communiter, & omnium ratio præcipua, atque communis, eſt, quia extra controverſiam eſt, infantes diſcretionis uſu carentes non includi in excommunicatione lata *à Concilio Tridentino*, aliiſque pœnis in Conſtitutionibus Pontificiis contra ingredientes Monialium Monaſteria inflictis, quia huiuſmodi infantes, qui uſum rationis nondum nacti ſunt, non ſunt doli capaces, nec peccati, conſequenter nec præcepti. Confirmant, quia ſi eiuſmodi infantes Monialium Monaſteria ingredientes non peccant; nec peccant Moniales ipſæ eoſdem admittentes, cum neminem recipiant, qui ingredi ſit prohibitus.

16 Quod & colligi poteſt ex ipſomet ſupradicto *Tridentini Concilii Decreto*, ſi quidem in ipſo apponitur contra ingredientes excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, quæ nullatenus incurritur, niſi ubi adeſt peccatum mortale, ut habetur *in c. Nullus* 11. q. 3. & affirmant univerſi. Hinc etiam *Caſtro Palao p. 3. de Voto Religioſæ Obedient. tract. 16. diſp. 4. pun. 10. §. p. n. 2.* optimè ſic: *Quod attinet ad infantes, qui uſum rationis non attingerunt, manifeſtum eſt hac prohibitione non teneri; quia ipſi nullius præcepti capaces ſunt. Ex quo fit neque Moniales prohibitas eſſe illos admittere. Quia prohibitio Monialibus facta, eſt acceſſoria prohibitioni ingredientium, ut manifeſtè colligitur ex Tridentino dicente, nemini liceat intra ſepta Monaſterii ingredi. Cum ergo hi infantes nulla ingreſſus teneantur prohibitione, neque Moniales tenentur illos non admittere. Ita Palao*: & optimè inquã, cum etenim reſpectu dictorum infantium nulla ſit culpa in ingreſſu, nec ulla aderit ex parte Monialium, quia non videntur hæ reæ majoris culpæ, quã ipſi ingredientes, maximè quia, nec faciunt contra legem ingredientium, nec cooperantur rei malæ, aut illicitæ. Et nuſquam, ut obſervat etiam *Suarez n. 2. cit.* & ex ipſo *Gibalinus l.c.* neque *in Tridentino*, neque *in Conſtitutionibus Pontificiis* illa prohibitio fit, niſi ipſiſmet ingredientibus, non verò cooperantibus ad illum ingreſſum, niſi *in Conſtitutione Gregorii XIII.* per quam revocantur licentiæ omnes ab Apoſtolica Sede conceſſæ hac in parte, & variis pœnis ſubiiciuntur, qui prætextu eiuſmodi facultatum ingrediuntur Monaſteria Monialium, quæ eaſdem etiam pœnas & ipſæ incurrunt, dum illos admittere præſumunt, ubi non agitur niſi de admiſſione illorum, qui ſuis facultatibus utebantur. Hinc, & idemmet *Suarez* colligit, cum in aliis omnibus Conſtitutionibus prohibentibus ingreſſum in Monaſteria Monialium nulla fiat ſpecialis prohibitio admittendi, ea lege non obligari Moniales, niſi quatenus cooperantur eiuſmodi ingreſſui prohibito, ac malæ operationi, ob quam ipſæ quoque peccant. Quoties ergo ingreſsus nõ erit malus, quia non prohibitus, neque cooperatio ad illum culpa omnino carentem, nec prohibitum mala erit. Et quoties prohibitio non cadet directè in ingredientes, nec conſequenter indirectè cadet in admittentes, ut ex ipſis terminis patet.

17 Neque obſtat, quod *Tridentinum in cit. decreto* excludat omnes cuiuſque ætatis, nam ut Doctores omnes fatentur; (ait *Tamburinus qu. cit. n. p.* & verum ait) *Concilium Trid.* dum excludit omnes cuiuſcumque ſexus, & ætatis, loquitur de habentibus uſum rationis; & de illis, qui ad peccandum movere poſſunt Moniales. Et ob id amentes puberes ſive perpetuos, ſive alios eo momento, quo mentis impotes ſunt, & uſu rationis carentes, licet etiam illi incapaces legis ſint, atque præcepti, nec non culpæ, ac malitiæ, quia tamen da-

re poſſunt Monialibus occaſionem peccandi, tumultum facere, iocari turpiter, vana, & ludicra peragere, idcirco Moniales ipſæ illos admittẽtes, peccabunt utique, ut volunt communiter Doctores. At peccabunt tantum (ut advertit etiam *Suarez l. c.* & cum ipſo *Gibalinus cap. 4. cit. Conſectario 5. n. 6.*) contra bonos mores, ut honeſtatem, aut Votum caſtitatis ſi eiuſmodi fatuos, & amentes, vel mala intentione, vel cum aliquo periculo admittant, aut contra propriam regulam, ſi ea id vetet; non vero contra legem Eccleſiæ, aut Concilii, prohibentem ingreſſum. Quapropter licet ipſi ingredientes ex defectu uſus rationis à peccato ſint immunes, non tamen erunt immunes Moniales propter periculum, &c. Imo

18 Adde cum *Suarez cap. cit. 10. n. 4. & Gibalino n. 6 cit.* Quod peccabunt Moniales in ingreſſu etiam puerorum, illos admittentes, ſi periculum ſimile aderit in admittentibus. Licet enim per ſe, & ex parte puerorum, non peccent admittentes, peccare hæ poterunt (ait etiam cum eodem *Suarez, Donatus qu. cit. 11. n. 13.*) ratione ſcandali ſuperadditi, aut periculi deveniendi ad aliquod mortale, iuxta illud, *qui amat periculum, peribit in illo. Et ob id* (concludit optime idem *Donatus n. 18*) *Monialibus valde prohibendum eſt, ne pueros recipiant, etiam lac ſugentes, duorum, vel trium annorum: nam licet hi ex parte ſua, doli capaces non ſint, poterunt tamen recipientes eſſe apprime doloſæ, & ex inde graviter peccare, quamvis in excommunicationem non inciderent.* Vnde non valet arguere (inquit etiam *Bordonus reſ. 76 qu. 6. n. 75.*) non peccant infantes, ergo neque Moniales, tum quia certum eſt etiam non peccare adultos fatuos ingredientes ob carentiã uſus rationis, & tamen Moniales introducentes non excuſantur à peccato. Tũ etiam, quia cum huiuſmodi infantibus, & pueris, præſertim maſculis, poſſunt quandoque Moniales liberius, & nimis impudicè commiſceri; multum ad libidinem excitari, oſculando, & tangendo liberè abſque innata verecundia ipſos infantes, &c.

19 Abſolutè tamen huiuſmodi recipientes graviter, ac lethaliter peccare, in excommunicationemque incurrere, ſentiunt *Comitolus Reſponſionum Moralium lib 6. qu. 29. n. 6. & qu. 22. Bartholom. Vgolinus de Poteſt. Epiſcopi c. 21. §. 3. n. 3. fol. 190. Naldus in ſumma Verbo Clauſura n. 3. Gavantus in Manuali Epiſcoporum Verbo Monialium Clauſura n. 31.* Et apud *Donatum q. 11. cit. n. p. Paulus Tuſcus de viſit. lib. 2. cap. 18. n. 25. ac Sellius in Selectis can. cap. 18. n. 18. Idemque ſentit apud Pellizzarium l. c. n. 105 Scortia in Selectis Conſt. Theoram. 366.* Qui moventur ad id ſentiendum: Tum *ex ſup. allato Textu cap. Periculoſo p. de ſtatu regul. in 6.* Dum ibi, *Nulli aliquatenus inhoneſtæ perſonæ, ſeu honeſtæ ingreſſus, aut acceſſus pateat, ad eaſdem Moniales.* Qui *Textus* cõfirmatus fuit à *Pio V. in Conſtit. ſua incip. Circa Paſtoralis.* Tum ex relato *Decreto Tridentini cap. 25. de Regularibus.* Quia ibi: *Ingredi ſepta Monaſterii nemini liceat, cuiuſcunque generis, aut conditionis, vel ætatis fuerint.* Tum ex *Textu Conſtit. Gregorii XIII. incip. Vbi Gratiæ, & indulta*, quæ in Bullario eſt 28. huius Pontificis *edita ſub anno 1575.* dum pariter ibi: *Ne in Monaſteria, domos, & loca ſua quemquam ingredi faciant, vel permittant.* Verum nil horum obſtare videtur contrariæ, ac communi Doctorum relatæ ſententiæ, ut clarè namque conſtat ex dictis, nec citat. *Canonicus textus*, nec *Tridentini Decretum* ligant directè pueros, puellaſve doli incapaces, & rationis uſu carentes, & nec indirectè conſequenter, Moniales ipſas, eos, vel eas admittentes, ſicuti neque ligat illos, vel illas dicta *Gregorii XIII. Conſtitutio*, in qua tantum continetur, (ut patet legenti) revocatio licentiarum, & indultorum

à

à Sede Apoſtolica conceſſorum mulieribus ingrediendi Monaſteria Monialium, ac etiam virorum quorumvis Ordinum, quod obſervavit & *Suarez* ſuprà. Neque ab hac communi DD. ſententia diſſentit *P. Diana Tom. 5. Coord. tract. p. reſ. 91. n. 6. ex par. 3. tract. 2. reſ. 67.* Vbi ſic *Nota contra Naldum, Vgolinum, Comitolum, & Fuſcum ll. cc. quod infantes nondum doli capaces, poſſunt in Monaſteria Monialium admitti, nec eſse incluſos ſub prohibitione Gregorii XIII. & Concilii Tridentini ubi ſuprà. Et ita tenet Io: de la Cruz, Suarez, Granada, & alii, quos ad ſatietatem adducit, & ſequitur Merolla, &c.* ita *Diana*, qui etiam ſuper hoc *in Tomo 9. tractatu 7. reſolutione 109. ex part. 12. tractatu 2. reſolutione 16.*

20 Inſurgit nihilominus pro defenſione ſuæ ſententiæ cõtra communẽ, relatus *Comitolus n. cit. 6. Verſu Decima ratio*, dicẽs, *nec verum eſse, nec defendi poſse*, effugere excommunicationem eum, qui intra Monaſterii ſepta immitteret puerum: *nam* (inquit) *Cardinalis Sancta Severina, dum ſummi Pœnitentiarii munere fungeretur, litteris, quas ego legi, ad Neapoleonem fratrem patruelem meum, Peruſiæ Epiſcopum, reſcriptum eſt, excommunicationis reſervata Romano Pontifici laqueum non vitare eas Moniales, quæ trinos, quatrinoſve pueros, vel puellas intra Monaſterii ſepta recipiunt. Palamque in Conventu Parochorum, coram Archiepiſcopo Bononiæ Alfonſo Paleotto, me audiente, dictum eſt, non ſecus à Romano Pontifice Clemente VIII. ea de re fuiſse reſponſum*. Adde, quod & *Pellizzarius de Monialibus loco citato n. 15.* refert à *Sacra Congregatione* deciſum *12. Februar.* 1585. Quod pueri, & puellæ cujuſvis ætatis non poſſunt admitti intra ſepta Monialium.

21 Rationibus cõfirmat acriter ſententiam ſuam *Comitolus libro citato 6. quæſtione 22.* Primo Romani Pontificis conſilium, unde ſanctio illa manavit de introitu, & intromiſſione virorum, ſeu mulierum, in Monialium ſacra domicilia, illud fuit, ut omnis materia prolapſionis Religioſis viris, ac mulieribus, quæ ſe à profanæ multitudinis convictu ſegregarunt, ſubtraheretur: æquo convictu, & conſuetudine muris, oſtiiſque concluſa ea flagitia excitantur, quæ, aut à ſacris viris cum mulieribus, aut à ſacris mulieribus cum viris concipi ſolent. At hæc materia non tolleretur, ſi infantes puellas in Monachorum, & infantes pueros in Monialium ædes fas eſſet introferre. Cum illa enim ætatula ſermonis, ac vitii ignara, peccatur impunius. Neque enim vim ſcelerum, quam patitur, aut repellere, aut viribus ulciſci, aut voce prodere, aut judicio perſequi poteſt. Et quoniam à voluntate excommunicantis vires ſumit excommunicatio, ut Doctores affirmant, idcirco perquam probabile eſt, Moniales, de quibus eſt quæſtio, nexu excommunicationis in *Gregorii XIII. Conſtitutionibus* Romano Pontifici reſervatæ vinciri.

22 Nonnulli crediderunt (*idem Comitolus in fine quæſtionis*) Monialibus obſtare *Concilii Tridentini Decretum ſeſſione 25. de Regularibus capite 5.* ubi cujuſvis ſexus, & ætatis excommunicantur, qui ſine legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda, in Monaſteria ſacrarum Virginum ingrediuntur. Verum nec Decretum illud Moniales, quæ præbent ingreſſum, tangit; neque quamlibet ætatem punit, ſed quæ legi parere cogatur, & pœnam legis ſuſtinere: cujus ætatis non ſunt duorum, trium, quatuorve, atque adeo quinque annorum pueri, ſeu puellæ. Neque amentes ſi ingrederentur, eſſent excommunicati; neque qui vi, aut vinculis conſtricti, intrò abriperentur. At moniales, quæ hæc hominum genera ſponte intromitterent, quis non diceret excommunicatione irretiri?

23 Secundò probat *Comitolus*: quia

ſi

ſi horum infantium intromiſſio permiſſa eſſet, tempus ſervandæ legis ſubeundæque pœnæ, incertum eſset, ac varium, & unuſquiſque ſuo illud fingeret arbitrio. Hic enim negabit infantibus poſt duos completos annos patere in ſacra Virginum domicilia aditum; & Moniales, quæ eos intra ædes recipiunt, excommunicatione affici. Alius largietur Monialibus, ut ducant intrò etiam trium, & quatuor annorum pueros, & puellas, quinque, et ſex annorum ætatem excludet. Quiſpiam cum hac etiam ætate comiter aget, arcebit puerum, puellamve ſeptennem. Nonnullus affirmabit rationis cõpotes duntaxat prohiberi, & admitti non poſse. Alii id ipſum negabunt, ideo quod punctum illud, quo lux rationis, atque conſilii oboritur puellis, & pueris, ſcientia aliqua teneri non poſſit. Præterea, quia ſequeretur, ſi quis infans duorum annorum intra Monaſterii ſepta receptus eſſet, atque in iis uſque ad decimum, aut etiam quattumdecimum annum commoraretur, neque illum in commorando, neque Moniales in eo retinendo *Gregorianæ Conſtitutionis* poena implicari, quoniam nec commorari, nec retineri in aliquo loco, eſt in eum ipſum, ingredi, ſeu intromitti. At quis tantæ abſurditati aſsentiatur? Hæc ſunt, ob quæ *in eam partem* (inquit citatus) *ſemper perpendi ut excommunicationis pænam ſubirent Moniales, &c.* Cuius Doctoris ſententia non improbabilis quidem eſt, ſed probabilior contraria magis communis, tum ob eiuſdem validas, efficaceſque rationes: tum quia ex ipſa *cum Suarez*, & aliis, reiicitur præcipuum *Comitoli* fundamentum *Gregorianæ Conſtitutioni* innixum, quia in ipſa videlicet nil de intromiſſione puerorum, puellarumve intra ſepta Monialium, ne verbum quidem, ut patet legenti: Cum tantum in eadem contineatur (ut ſupra etiam advertimus) revocatio licentiarum, & indultorum à Sede Apoſtolica conceſsorum mulieribus ingrediendi monaſteria Monialiũ, ac etiam Virorum quorumvis Ordinum: Tum etiam, quia Doctores quamplures adhærentes contrariæ, ac magis communi priori ſententiæ, ſcripſere poſt præfatas *Deciſiones, ſeu Declarationes S. Congregat.* de quibus pro reſponſione, inquiunt, vel ipſas authenticè non conſtare, vel non habere vim legis univerſalis, ut in ſimili (apud *Dianam Tomo 6. Coordin. tractatu p. reſ. 22. ex part. 5. tractatu 2. reſ. 96.*) tradunt *Hurtadus, Layman, Ochagr. Torreblanca, Merolla*, aliique, quos etiam *Diana loco citato* ſequitur, & poſt ipſos *Pellizzarius num. 105. cit.* Sed

24 Obiicies contra priorem communem ſententiam. Amentes uſum rationis non habent; & tamen de communi ſententia Doctorum, non poſsunt admitti intra ſepta Monialium ſine peccato, & incurſu poenarum, ergo neque pueri, vel puellæ, de quibus agitur: conſequentia ſequitur cum utrobique æqua ſit ratio. Reſponſio tamen eſt, quod fallit conſequentia: eo quia diverſa ſit ratio utrobique: tum quia amentes de ſe vexationem inferunt, & quietem perturbant; tum quia non ſolum ſunt potentes ad carnaliter peccandum, verum etiam, ut beſtiæ rationis uſu carentes, ſolent de ſe ad turpia ſollicitare, ut experientia in non paucis patet: tum etiam quia, amentes non in omnibus ſunt ſemper tales, & ſine mente, ſed ſæpe ſæpius habent lucis intervalla, quæ nequeunt pueris, puelliſve, de quibus ſermo eſt, adaptari. Verum

25 Non obſtante priori, ac magis communi ſententia, ſentio cum *Donato ubi ſuprà*, valdè prohibendum eſse Monialibus, ne pueros intra ædes recipiant; quia licet hoc per ſe malum non ſit, eſt ex parte puerorum, cum hi doli non ſint capaces; per accidens tamen, & ex parte recipientium, perni-

nicioſum utique eſse poteſt, poſsunt enim Moniales ipſæ admittentes, eſſe apprimè doloſæ, & graviter peccare, quamvis non incidant in excommunicationem. Et ad hoc fortaſse referuntur (ait optime *Donatus qu. cit. 11. n. 15.) Declarationes Sacræ Congregationis allegatæ*.

26 Quibus omnibus præmiſſis ad perfectam declarationem, intelligentiamve propoſiti privilegii; Affirmatur in ipſo, Monialem intra ſepta monaſterii, puerum, puellamve recipientem, & ignorantem hoc illi eſse ſub excommunicationis cenſura prohibitum (ſi ſub tali cenſura verè illi prohibitum eſt, ut vult ſecunda ſententia, *Comitolus* præcipuè) illam non contrahere, ignorantia ipſa eam excuſante. Quod probatur, tum ex doctrina omnium Doctorum apud, & cum *Navarro in Manuali cap. 27. n. 16. in princip.* ubi *: Quod ignorantia excuſet ab excommunicatione ſecundum omnes*. Tum authoritate, & verbis eiuſdemmet *Comitoli*, opinantis quidem Moniales admittentes huiuſmodi pueros, puellaſve intra eorumdem Monaſteria ſubire excommunicationis pœnam, cum limitatione tamen, niſi ignorantia videlicet, eaſdem excuſaret: do eiuſdem verba, & ſunt ad litteram noſtrum propoſitum privilegium: *In eam partem ſemper perpendi* (ita ille *q. 22. cit.*) *ut excommunicationis pœnam ſubirent Moniales, niſi iis aliqua inſcientiæ excuſatio ſuffragaretur*. Tum etiam ratione ab omnibus admiſſa: quia ignorans legem pœnalem, & cenſuram, non peccat in eam, ergo nec poenam, nec cenſuram contrahit. Sed

27 Quæres primò, an huiuſmodi Monialis, cenſuræ ignara [admiſso quod ſit hęc à ſummo Pontifice inflicta] peccet ſaltem mortaliter admittendo pueros, puellaſve intra ſepta monaſterii, & ſi ob ignorantiam cenſuram illam non contrahat. Procedere poteſt hoc quæſitum ſimpliciter etiam, hoc eſt, admiſſa etiam priori, ac communi ſententia: Reſpondeo primò: vel dicta Monialis ignara ſimul eſt cenſuræ, ac peccati mortalis, vel cenſuræ excommunicationis tantùm (loquor in opinione ſecundæ ſententiæ, nec enim excommunicationis cenſura infligitur, niſi ob mortale) ſi etiam mortalis ignara eſt, utique & ab hoc excuſatur, cum utrobique ſit eadem ratio, ubi namque ignorantia eſt, ibi non eſt voluntarium, & ubi voluntarium deeſt, ibi nulla culpa, nullum peccatum, quod evidens eſt. Vel peccati mortalis non eſt dicta Monialis ignara, licèt ſit ignara cenſurę: quia videlicet ſcit quidem ab Eccleſia prohibitum eſſe Monialibus intromittere pueros, puellaſve in proprias ſacras Ædes, non tamen ſub cenſura, & ſi ſic, intromittendo, peccat mortaliter, quia facit contra legem [ſcienter] obligantem ad mortale. Adde tamen, quod ſi dicta Monialis excuſaretur & à cenſura utique, ac peccato, inſcitiæ cauſa, ut in primo diſtinctionis membro huius reſponſionis, poſſet nihilominus peccare etiam mortaliter in præfata puerorum, puellarumve receptione ex aliis capitibus, ſi eos videlicet, vel eas admittat contra prohibitionem Regulę ſibi notæ, vel proprii Epiſcopi obligantis ad mortale, aut ratione ſcandali: item quia talis intromiſſio ſibimet poteſt eſſe materia, & occaſio prolapſionis contra proprium Votum, & ſtatum &c. ſi verò procedat quæſitum admiſsa priori communi ſententia. Reſp. ſecundo, clarum eſse huiuſmodi Monialem, nec contrahere cenſuram, nec peccare mortaliter, ex vi ſaltem prohibitionis Pontificiæ, & Eccleſiæ, hæc namque eſt præfata prior, & communior ſententia, ut patet. Poteſt tamen peccare ex aliis capitibus poſitis in præcedenti Additione, vi quorum prohibendum valde eſt Monialibus, ne recipiant pueros &c.

28 Quæres ſecundò. Quid reſponde-

dere debeat Confeſſarius (priori communiori opinioni firmè adhærens) interrogatus à Moniali ſua pœnitente, an peccet mortaliter admittendo intra ſepta monaſterii pueros, puellaſve, ſuppoſito quod eadem Monialis nullam habeat nec à propria Regula, nec à Domino ſuo Epiſcopo, circa id, prohibitionẽ; & quod ipſa ſit Religioſa exemplaris, valdè bona, conſcientiæque timoratæ, unde ceſſet in ea dubium ſcandali, prolapſionis, &c.? Reſpondeo. Suadeat abſolutè prudens Confeſſarius Pœnitentem ſuam Monialem abſtinere omnino à tali admiſſione puerorum, puellarumve intra ſepta Monaſterii, neque ei deerunt efficacia motiva, pluresque, & palpabiles (ut ita dicam) rationes huiuſmodi ſuaſionis: cum talis admiſſio, etſi ex ſe mala non ſit, poteſt tamen eſſe occaſio, & materia plurium malorum, in aliis ſaltem Monialibus laxioribus, repidioribus, & bonitatis inferioris, ſi non in ipſa recipiente, ob quæ, & alia mala omnia vitanda, quæ obvenire poſſent eiuſdem receptionis cauſa, in nonnullis Monialium Regulis abſolutè prohibetur, uti & multoties (ex dictis) nedum à *Sacra Congregatione*, verum etiam à Monialium Ordinatiis, & Epiſcopis. (Quod & inter alios fecit Illuſtriſſimus, ac Reverendiſſimus Dominus Sebaſtianus Piſanus Veronæ Epiſcopus: ſibimet inſuper, ſuoque Vicario Generali reſervans hunc eundem caſum, ſub ſequentibus verbis: *Chi introdurrà fanciulli d'ogni età, tanto maſchi, quanto femine in Clauſura, tanto per le Ruote, come per altri fori: Concilium Tridentinum ſeſſione 25. capite 5. & noſtra expreſſa mente: ita in ſua tabella Caſuum Reſervatorum, quam vide in Opuſculo, cuius titulus, Ordini, e Decreti per le Moniche di Verona, &c. anno* 1667. *fol.* 42.) Suadeat inquam, & efficaciter: non tamen reſpondeat, ipſam, admittendo, etc. (ut in quæſito) peccare mortaliter; ut Confeſſarius quidam (ſecundum *Marchantium* infra) impru-dentèr, contra propriam opinionem, [quod mihimet falſus fuit] cuidam Moniali hoc idem interroganti, reſponſum dedit, *eſſe ſcilicet abſolutè mortale, recipere pueros, puellaſve*, ut ſupra.

29 Imprudens quidem, atque nimis durum reſponſum, & magna correctione dignum: *Omnis enim quæſtio* (ſunt verba *D. Thomæ quodlibeto 9. qu. 7. art. 15 in corpore*) *in qua de peccato mortali quæritur, niſi expreſsè veritas habeatur, periculoſè determinatur: quia error, quo non creditur eſſe peccatum mortale, quod eſt peccatum mortale, conſcientiam non excuſat à toto, licet fortè à tanto. Error vero, quo creditur eſſe mortale, quod non eſt mortale, ex dicta conſcientia ligat ad peccatum mortale. Præcipuè autem periculoſum eſt, ubi veritas ambigua eſt.* Ita *Sanctus Doctor*, quẽ ſi præfatus Confeſſarius legiſſet, diverſimodè ſuæ Moniali inquirenti, ut ſupra, reſpondiſſet. *Debet eſſe valde grave* (inquit *Iacobus Marchantius Reſolutionum Paſtoralium tractatu 7. capite 2. quæſtione 1. fol. mihi 683.*) *quod mortale eſſe cenſetur, nam ob leve punire morte æterna, alienum eſt à Divina bonitate, cum in foro Civili tale punire morte temporali cenſeretur tyrannicum, ut rectè advertit Reginald. p. p. qu. 6*, Vnde *& Petrus Marchantius in Opuſculo*, cuius Titulus: *Notabiles Reſolutiones Variorum Caſuum, & Quæſtionum Practicant. editus Coloniæ* 1655. *ſub Titulo, Caſus concernentes Regulares, caſu 32. fol. mihi 461. ſub Verſu Primo itaque*, loquens ibi de Monialibus, in hæc verba prorumpit: *Imponere obligationem in foro Dei ad peccatum mortale, & damnationem æternam, abſque ſpeciali, & manifeſto titulo, non tantum imprudentiæ eſt, ſed etiam crudelitatis*. Obligatio ſub mortali eſt valde odioſa, ac proinde minimè præſumenda, niſi ubi neceſſitas cogit, & parum humanum videtur, ſub mortali obligationẽ inducere abſque certo, atque irrefragabili fundamento. Hinc optimè etiam *Georgius*

Gobat in Alphabeto ſacrificantium Caſu 21. n. 702. & 703. fol. mihi 476. ait: *Mihi diſplicet aſſeri aliquod eſſe peccatum, etiam veniale, & conſequenter extare aliquod præceptum, quando non habetur ſufficiens fundamentum, & longè magis horreo noxam lethalem aſſerere, niſi vel clara ratio, vel authoritas irrefragabilis cogat.* Atqui hic nulla irrefragabilis ratio, vel authoritas, (in opinione ipſa dicti Confeſſarii) aut neceſſitas ulla cogit, præſumendi lethale peccatum, vel inducendi tam gravem obligationem, abſtinendi videlicet, à toties repetita intromiſſione, ſub lethali: Cur ergo voluit Confeſſarius ſuamet reſpõſione exponere pœnitentem Monialem, & ſic alias fortaſſe infirmiores, periculo peccati mortalis, & æternæ damnationis? Hoc utique alienum videtur à Chriſtiana charitate, ut advertit etiam *Arragonius in 2. 2. q. 83. in Tit. 30. concl. 3.* his verbis: *Certè videtur durũ, & à Chriſtiana charitate alienum, mittere aliquem in infernum, & dicere quod peccet mortaliter, ſine evidenti, & certa ratione.* ita citatus Doctor, relatus *à Gobat in Alphabeto Officii recitandi, Caſu 23. nu. 123. in fine fol. mihi 527.* Vnde merito *Tamburinus in Methodo Celebrandæ Miſſæ lib. p. cap. 6. n. 4. Verſu Dico quamvis*, ait, *Nullus eſt obligandus ſub culpa lethali, niſi manifeſtè conſtet de præcepto obligante.* Nõ apparet autẽ tale præceptũ manifeſtè, ut conſtat, maxime in opinione præfati Confeſſarii, quod ſuppono ut certum. Et ſi non apparet *periculosè* conſequenter reſponſum ſuum dedit Moniali dictus Confeſſarius ex ſententia *D. Tho. ſupra.* Quia *Periculosè* (inquit *Sanctus Doctor*) *determinatur, aliquid eſſe peccatum, niſi expreſſè veritas habeatur:* quæ utique hic non habetur. Concludo igitur præſens privilegium, dicens cum *Gobat in Clypeo Clementium Iudicum ſec. 8. in princip. n. 130. fol. mihi 94. Aleam periculoſam iaciunt Confeſſarii, dum ſuis pœnitentibus diſpoſitè aiunt aliquid eſſe iis ſub mortali vetitum, vel præceptum, cum ſciunt contrarium eſſe verè probabile practicè.*

PRIVILEGIUM SECUNDUM.

Fœmina invincibiliter ignorans ſe eſſe gravidam, petit medicamentum à Medico, ut conſulat ſuæ valetudini, ſed antequam ſumat quod Medicus conſulit, iſte dicit ei, quòd ex tali ſumptione, ſi ſit gravida, ſequetur abortus: reſpondet ipſa, non ſum, & ſi eſſem nihil curo cum ſim egena, nec commodè poſſim filios alere. Sumit medicamentum, ſequitur inde abortus fœtus animati; excuſatur eadem nihilominus ab excommunicationis cenſura lata à Sixto V. & Gregorio XIV. *contra quoſcumque (Matres etiam) procurantes abortum, ſequuto effectu.*

30 EX Conſtitutionibus ſanctiſſimorum Summorum Põtificum *Sixti V. & Gregorii XIV.* relatis in *Superiori tomo capite 10. privil. 7. nu. 283.* apertiſſimè conſtat, uti ex communi Doctorum ſententia, quoſcumque, quocumque modo, vel medio directè procurantes abortum fœtus animati, vel ad id ſcienter, juſſu, conſilio, favore, auxilio, quomodolibet cooperantes, effectu ſequuto, ipſo facto excommunicationem incurrere, etiam matres prægnantes, potiones abortivas per ſe ſumentes, aliove modo ſibimet abortum procurantes. Ab hac autem nihilominus cenſura excuſatur dicta fœmina gravida, etiam ſi ex voluntaria medicamenti potione abortiverit, ut in propoſito privilegio, quod ponit etiam, & approbat *Carolus de Baucio De Caſibus Conſcientiæ ſingularibus, Caſu 363. fol. 328 Verſu Reſpondetur ſecundò.* Quodque cum eodem *Baucio* probatur. Quia dicta fœmina quando ſumpſit medicamentum, invincibiliter exiſtimabat non fuiſſe gravidam, licet peccaverit mortali-

li-

liter ex illa mala voluntate illud ſumēdi etiam ſi eſſet gravida. Unde abortus ab huiuſmodi fœmina ignorante invincibiliter ſe fuiſſe gravidam, non fuit efficaciter volitus, nec ejuſdem mala voluntas fuit cauſa efficax abortus: neque directè, cum non ſumpſerit medicamentum data opera, ut ſequeretur abortus: neque indirectè, quia ſi invincibiliter neſciebat eſſe gravidam, nec poterat conſequenter prævidere in cauſa effectum abortus: neque illa voluntas concomitans, neque curans de abortu ſi eſſet gravida, operata eſt aliquid in abortum ſequutum animatum, dum invincibiliter exiſtimabat ſe non eſse gravidam. Igitur ſi voluntas illa nil operata eſt in ſequutum abortum animatum, neque valens fuit conſequenter ad inducendam excommunicationis cenſuram, cum huiuſmodi abortus nequeat dici abſolutè voluntarius, uti non eſt ut conſtat, quomodo enim voluntarius abſque intentione procurandi abortum? caſualis utique tantùm cenſendus eſt, etiam per eundem *De Bauciol. c. in fine.* Sed de abortu voluntario, non caſuali, intelligenda eſt *Conſtitutio ſupra citata Sixti V.* ait *Bordonus tom. 1. Reſolutione 44. num. 3. In ipſa enim fit mentio* (dicit *Bordonus*, & verum dicit) *de abortu voluntario, non caſuali*. Et caſualis abortus ille eſt, per eundem *Bordonum num. 3. in princip.* qui non eſt prævisus, uti talis eſt in caſu noſtro. Unde rectè etiam docet *Pater Diana tomo 5. Coordin. tractatu 6. reſ. 17. ex parte 7. tractatu 5. reſ. 20. Ad caſum hunc incurrendum, non ſufficere, ut abortus poſſit alicui imputari, ſed debet eſſe dedita opera, & ex induſtria quaſitus.* Quomodo autem abortus eſſe poteſt quæſitus ab ignorante fœminam eſſe gravidam? quomodo à matre etiam ipſa (in ſeipſam in caſu noſtro) invincibiliter neſciente ſe eſſe gravidam? Hinc *Mazuchellus de Caſibus Reſervatis diſp. 2. capite 3. quæſt. 3. num. 40. Diana l. c. Bellochius de Caſibus Reſervatis parte 2. quæſt. 8. ſub n. 96. verſu Quintò nec. Cabrinus de Caſibus Reſerv. parte 2. caſu 7 Reſolutiva praxi num. 7. fol. 167. aliique, optimè reſolvunt, excipi à caſu abortus, ignorantem fœminam eſſe gravidam:* quia is non dicitur procuraſse, &c.

31 Confirmatur eadem principalis ratio ex iiſdemmet, quæ tradidimus *Superiori tomo capite 4. Privil. 11. nu. 128.* in quo, & per totum *Privilegium*, authoritate Doctorum, & rationibus probavimus, & quod ignorantia invincibilis concomitans cenſuræ, excuſat ab incurſione illius, ut ſi quis v. g. cædat Clericum, putans invincibiliter eſse Laicũ, etiam ſi eo animo affectus eſset, & diſpoſitus, quod ſi cognoviſset eſse Clericum, à percuſſione minimè abſtinuiſset. Sicque etiam in propoſito privilegio nõ eſt obnoxia cenſuræ excommunicationis, ſed ab ipſamet excuſatur dicta fœmina, quæ potionem ſumpſit, ex qua ſequutus eſt abortus animati fœtus, eo quia ignorabat ſe eſse gravidam, nec ſumpſit medicamentum data opera (ut ſupra) eo fine ut ſequeretur abortus. Et licet voluntas illa concomitans, & nihil curans de abortu ſit mala, & ratione pravæ diſpoſitionis, & affectus, quem habet circa objectum ignoratũ, mala lethaliter abſque excuſatione; opus tamen externum, ideſt ſumptio medicamenti, cum non procedat ſtudiosè ex eadem prava voluntate eiiciendi animatum foetum, nec ſubjacet cenſuræ, eo quia Eccleſia in ſuis cenſuris, & poenis, non punit actus internos, uti eſt tantum dicta mala voluntas, ſed externos tantummodo. Ex his autem

32 Sequitur, nec Medicum prædictum, qui præfatæ fœminæ medicamentum conſuluit, obnoxium fuiſſe alicui Cenſuræ, imo nec peccatum ullum, vel minimum, commiſiſse; dum bona fide conſuluit medicamentũ eidem fœminæ, cui etiam dixit, ut non ſu-

ſumerèt illud, ſi eſſet gravida; unde non fuit cauſa neque directè, neque indirectè ſequuti abortus, nec dici poteſt habuiſse intentionem, & propoſitum procurandi abortum, atque adeo immunis fuit omnino à culpa quacumque, & ab omni cenſura conſequenter: Quod advertit etiam *De Baucio l. c. reſp. p.* & ante ipſum *Stephanus Quaranta Verbo Abortus, verſu Limita primo:* dum ibi, *Excipit illum, qui ignoravit, fœminam eſſe gravidam, & Medicum utique in caſu.* Et ratio huius eſt (inquiunt *Mazzuchellus l. c. n. 45. & Diana l. c. Quia non dicitur habuiſse intentionem, & propoſitum procurandi abortum. Sic Medicus, qui neſcius an mulier ſit gravida, idque neque animadvertens, nec animadvertere volens, medicinam præberet, ex qua abortus ſequeretur, non incideret in caſum, etiamſi fortè mortaliter peccaret ob inadvertentiam culpabilem. Et ratiò eſt, quia ad caſum hunc incurrendum non ſufficit, ut abortus poſſit alicui imputari, ſed debet eſse dedita opera, & ex induſtria quæſitus. Sic ignorantia quãtumuis craſsa, dummodo nõ ſit ingens temeritas excuſat à Cenſura impoſita ſcienter aliquid facienti:* ita *Mazzuch.* & cum ipſo *Diana*.

33 Verum quia excommunicatio, de qua in hoc privilegio, lata eſt contra procurantes abortum foetus animati tantum (non inanimati) & ſequuto effectu: idcirco quærunt communiter Doctores: & meritò hic etiam obiter inquiret quis, quo tempore foetus animatur, ita ut, qui de illo abortum faciunt, incurrant excommunicationem? *Leſſius de Iuſt. lib. 2. cap. 9. dub. 10. n. 65.* huic eidem Quæſito ſic reſpondet. *Covarru. putat mares animari die 40. à conceptu, fœminas octuageſimo, & ita communiter ſentire DD. ſed nulla videtur ratio, cur tanta ſit diſcrepantia inter marem, ac fœminam. Itaque verius eſt utcumque fœtum animari ſimul atque fuerit formatus. Nam Exodi 21. iuxta verſionem 70. dicitur (Qui percuſserit mulierem prægnantem, & illa abortum fecerit, ſi fœtus erat formatus dabit animã pro anima: ſi nondum erat formatus, mulctabitur pecunia) Vbi aperte inſinuatur fœtum habere animam, ſimul atque formatus fuerit. Idem docent Medici. Quoto autem die formatio abſolvatur, docet Levinus Lemnius cap. 11. citans Hippocratem lib. de natura fœtus, maris formationem abſolvi aliquando die 30. aliquando 35., aliquando 40., aliquando 45. fœminæ vero, nunc 35. nunc 40., nunc 45. nunc 50. Verum Hippocrates id non docet: nam lib. de natura fœtus n. 10. docet maſculum, ut longiſſimè triginta diebus formari: fœminam ut longiſſimè 42. diebus: idque duobus locis eodem lib. repetit, & probat ex purgatione, quæ poſt maſculi partum durat diebus 30 poſt fœmina 42. ut diutiſsimè.* Hactenus *Leſſius*. Cui uniformis eſse videtur *Oliverius Mazzuchellus de Caſibus Reſervatis diſp. 2. c. 3. q. 1. diffic. p. n. 4. & 5.* dum ibi ſic. *Aliqui cum Ariſtotele lib. 5 animal. cap. 3. & 9. & Plinio lib. 7. natural. Hiſtor. cap. 6. exiſtimant animam rationalem in maſculis quadrigeſima die, in fœminis octuageſima poſt conceptionem infundi. Ita Sylveſter, Graff. Finel. Azorius tom 3. cap. 4 Verſu Notandum. Quam ſententiam ſuadent ex Levitico cap. 21. Quo loco præcipitur, ut mulier, quæ marem peperit quadraginta dierum ſpatio; quæ vero fœminam per ſpatium octuaginta dierum ab ingreſſu templi abſtineat. Ego tamen verius eſse exiſtimo, utrumque fœtum animari ſimul atque formatus eſt: Sic enim Exodi 21. iuxta verſionem Septuaginta, dicitur &c. Ratio autem cur fœtus non formetur eodem tempore in omnibus, provenit ex caliditate Matris, &c.* Huſculque *Mazzuchellus*.

34 *Pater Diana Tom. 5. Coordin. tract. 6. reſ. 19. n. 3. ex part. 7. tract. 5. reſ. 6.* exiſtimat, non eſſe recedendum ab *Ariſtotele*, & *Plinio*, ubi ſupra, & ab aliis, qui *cum iiſdem* docent, mares ani-

ma-

Digitized by Google

mari die 40. à conceptu; fœminas vero die 80. & aliquando 90. additque, ab hac opinione recedendum non eſſe, quippe quæ magis favet poenitentibus, & quia ſententia eſt DD. communis: A qua recedendum *non eſt* (ait etiam *Ioſeph Cabrinus de Caſibus Reſervatis par. 2. Caſu 7. Annotatione 6. n. 16.*) Notans *in fine*: quod hanc eandem ſententiam confirmat *Stylus ipſe ſacra Pœnitentiaria Romana*, teſte *Navarro Conſilior. libr. 5. Conſ. 26. de Homicidio in nova editione*. Et eandem docent, idem *Navarr. in Man. cap. 15. n. 28. Verſu Decimo nono peccat; in fine. Sylveſter Verb. Homicidium p. n. 3. Graffius Deciſionum Aurear. lib. 2. cap. 63. n. 31. Layman lib. 3. tractatu 3. par. 3. cap. 4. n. 3. Verſ. Porrò plurimum, Trullench. in Decalogum tom. 2. lib. 5. cap. p. dub. 4. n. 2. Molina de Iuſt. tom. 4. tract. 3. diſp. 27. n. p. Megala tom. p. Promptuarii, verb. Abortus n. p. Coriolanus de Caſib. Reſerv. par. 2. Caſu 6. n. 4. Quaranta in ſumma Bullarii, Verb. Abortus num. 5.* aliique apud eoſdem *Cabrinum, & Dianam ll. cc.* & communiter, præcipue *Antonius Naldus in Quæſtionib. Practicis Verb. Abortus n. 2.* ubi ſic, *Abortum poſt 40. dies in maſculo; in fœmina autem poſt octuaginta animatum eſſe anima rationali, tradunt omnes. In dubio autem, idest non apparente, ſit ne maſculus, an foemina, tunc cenſetur eſſe maſculus, & ſit animatus anima rationali: Et ita ſervat ſacra Pœnitentiaria.* Ita *Naldus*.

35 Hac eadem communi ſententia nihilominus non obſtante, *Thomas Fienus de vi formatrice foetus, edito anno 1620. qu. 8. concluſ. 11.* (apud *Dianam reſol. Coordinata cit. 19. n. 4.*) putat animari foetum anima rationali, *tertia ad ſummum die à ſeminis conceptione*, quam ſuam ſententiam pluribus probat argumentis. *Sed idem Pater Diana eo loci, ne ingerat* (ait) *ſcrupulos*, non audet ſententiam hanc approbare, concludens ibi, *à communi ſententia recedendum non eſſe*. A qua tamen recentiſſimè, noviſſimèque recedere videtur (ſed cum declaratione, & proteſtatione, ut infra) *Hieronymus Florentinius Lucenſis Cleric. Regularis Congregationis Matris Dei, in ſuo doctiſsimo, eruditiſſimoque Tractatu, edito Lugduni anno 1675.* cuius Titulus: *Homo dubius, ſive de Baptiſmo Abortivorum*, dum laudat in ipſo, nedum ſupradictam ſententiam *Fieni*, & aliorum aſſerentium apud ipſum *diſp. p. ſec. 7. n. 5. Tertia die à conceptione, animam rationalem eſſe in fœtu*. Verũ etiam ſententiam (*quam refert ſec. 8. n. p.*) & tradit *Vopiſcus Fortunatus, cum aliis citatis à Farinac. par. 2. Praxis Crimin. q. 122. n. 139. In ipſo* (*videlicet*) *conceptionis momento, animam rationalem creari*: Et dum item recenſet, laudatque (ſaltem non improbat *ſec. 7. n. p. & 2.*) ſententiam eorum, qui dicunt, *Ante diem ſeptimum vivere anima rationali humanum fœtum*. Et eorum etiam (quos refert *ſec. 9*) quorum aliqui affirmant *ſemen permixtum in utero ſtatim incipere vivere*. Alii aſſerunt, *Animam ſimul, & in momento eſſe cum corpore*. Alii ſentiunt, *Intra ſeptem horas si ſemen fuerit retentum ab utero, animã ibi adeſſe*. Aliique tandem volunt, *In fine ſecunda diei permixtis ſeminibus ſtatim adeſſe animam rationalem, quæ totum corpus molitur, & perficit*. Quas tamen ſententias, & varios dicendi modos de tempore animationis, recenſer quidem *Florentinius ll. cc.* ſed relinquendo (ait) omnes in ſua probabilitate, ut ex illis conſtet quam varium ſit, & incertum animationis tempus: ita *ſec. 8. in fine. Verſ. Cæterum hæc.* Addens *ſec. 10. in principio*: Imo, ex iiſdemmet neceſſario colligi, incertum eſſe, & valde dubium tempus illud præciſum, quo Anima rationalis à Deo creatur, & infunditur in corpus.

36 Ex qua temporis incertitudine, & prædictarum ſententiarũ, in ſua probabilitate relictarum recenſione, deducit

cit poſtea præfatus Doctor, *Fœtum abortivum, quocumque tempore eiectum, baptizandum eſſe ſub conditione*: idque affirmat *ſec.9.n.p.* ſub ſequentibus verbis: *Igitur quando fœtus abortivus, elapſo quocumque tempore à conceptione, excutitur ab utero matris, si in illo appareant lineamenta fœtus humani propria, propter quæ à mole diſtinguantur, non licet illi negare Baptiſmum, ſed debet miniſtrari ſub conditione, aut verbis expreſſa, vel ſaltem mente concepta (si es capax, ego te baptizo: In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti) intelligendo ſub tali conditione, tam vitam rationalem, si illam habeat, quam ablutionem verbis significatam, ut forma verificetur, si nimirum interpoſitæ ſecundinæ non impediant*. Et hanc ſuam penitus novam de Baptiſmo Abortivorum ſententiam, probat doctiſſimus Vir

37 Primò: quia quilibet tenetur, ſaltem ex obligatione charitatis, etiam cum periculo propriæ vitæ corporalis ſubvenire proximo extremè periclitanti, quoad animæ ſalutem, ut tradunt omnes Theologi, tum Scholaſtici, tum Morales, & videtur eſſe certum de fide, nam *Ioann. Epiſt. 2. cap. 3.* dicitur: *Quod nos debemus pro fratribus animas ponere.* Et omnes Doctores afferunt exēplum de parvulo moribundo ante uſum rationis; & dicunt hunc eſſe baptizandum, etiam ſi Miniſter propter tale miniſterium mortis periculum ſubiret, & quoad infantes Chriſtianorum communiſſima eſt doctrina, ſed in noſtro caſu, ſi in fœtu exiſtat anima rationalis, & non baptizetur infans ſub prædicta conditione periclitatur anima inevitabiliter propter peccatum originale contractum in unione illius cum corpore, ergo quilibet tenetur baptizare.

38 Secundò. Quotieſcumque hìc, & nunc, non temerè, ſed cum fundamēto formidare potes, quod tua culpa, & omiſſione anima proximi æternam damnationem incurrat teneris illi ſubvenire de opportuno remedio: ſed excluſo de utero matris abortu potes, ut patet ex dictis, prudenter, & non temerè ſuſpicari, quod ibi Anima rationalis exiſtat, certiſſimè damnanda, niſi baptizes, ergo iam teneris dubium morale admittere, & iudicium practicum formare de adminiſtratione Baptiſmi, & cum huiuſmodi remedio, tibi tam facili, illique omnino neceſſario, ſubvenire. Et ratio à priori eſt, quia nulla fit iniuria Sacramento, ſi enim conditio de facto non verificetur, verba formæ ſuo fine non fruſtrantur, cum non proferantur niſi cum intentione conditionata; & quidem cum fundamento probabili dubitas, ergo prudenter operaris, dum remedium applicas ad impediendum periculum probabile.

39 Tertiò. Quando moribundus abſente Confeſſario petiit Confeſſionē, & poſtea ſenſibus deſtitutus eſt, poteſt, imo debet abſolvi à Confeſſario ſuperveniente, cui per alios, ut loquitur *Paulus V. in Rituali Romano* deſiderium huiuſmodi Confeſsionis innotuit: Quod ſi ſtante tali teſtimonio Sacerdos adhuc dubitet, an ſcilicet infirmus habeat ſufficientem diſpoſitionem, tenetur illum ſub conditione abſolvere; quod *Eminentiſſim. De Lugo* latè docuit *De Pænitent. diſp.17.ſect.5.n.91.* ubi etiam *num. 87.* aſſeverat ad idem teneri etiam ſi Confeſſarius ſit ex illorum Auctorum ſententia, qui dicunt non poſſe abſolvi moribundum, qui ſaltem unum peccatum in ſpecie non dixit; & ratio eſt, quia ad minus ſententia contraria propter auctoritatem eſt extrinſecè probabilis, ac proinde talis, ut eam poſſit Sacerdos amplecti tuta conſcientia: quoties autem poteſt abſque gravi incommodo ſubvenire proximo graviter periclitanti circa æternam ſalutem, ad id tenetur. Ergo

39 Tertiò, quando moribundus abſente Confeſſario petiit Confeſſionem, & poſtea ſenſibus deſtitutus eſt,

po-

poteſt, imo debet abſolvi à Confeſſario ſuperveniente, cui per alios, ut loquitur *Paulus V. in Rituali Romano* deſiderium huiuſmodi Confeſſionis innotuit: quod ſi ſtante tali teſtimonio Sacerdos adhuc dubitet, an ſcilicet infirmus habeat ſufficientem diſpoſitionem, tenetur illum ſub conditione abſolvere; quod *Eminentiſſimus De Lugo* latè docuit *De Pœnitent. diſp. 17. ſec. 5. n. 91.* ubi etiam *n. 87.* aſſeruerat ad idẽ teneri etiã ſi Confeſſarius ſit ex illorum Auctorum ſententia, qui dicunt non poſſe abſolvi moribundum, qui ſaltem unum peccatum in ſpecie non dixit; Et ratio eſt, quia ad minus ſententia contraria propter auctoritatem, eſt extrinſecè probabilis, ac proinde talis, ut eam poſſit Sacerdos amplecti tuta conſcientia: quoties autem poteſt abſque gravi incõmodo ſubvenire proximo graviter periclitanti circa æternam ſalutem, ad id tenetur. Ergo

40 Imo etiamſi moribundus nulla ſigna contritionis oſtenderit, neque deſiderium confeſſionis declaraverit, ſi chriſtianè vixerit, & Sacramenta frequentaverit, abſolvi poſſe ſub conditione docuerunt antea *Molpheſius in ſum. to. 1. tract. 7. cap. 58. n. 7. Alexand. Ludoviſ. Archiep. Bononienſ. poſtea Summus Pontifex, Gregor. XV. in Memor. Confeſſariorum cap. p. n. 16.* ubi in praxi præcepit obſervari: *Petrus Marchant. in Tribun. Sacram. to. p. tract. 4. tit. 4. dub. 7.* qui licet eſſet contrariæ ſententiæ, periculum expertus in ſe ipſo, & ab eo liberatus, deinde illam retractavit: *Lezana in ſumma queſt. Regularium to. 3. Ver. Confeſſio n. 11. Averſa de Sacram. Pœnitent. qu. 10. ſec. 18. Pellizar. in Manual. Regul. to. p. tract. 5. cap. 3. ſect. p. n. 60. & tom. 2. tract. 8. cap. 3. ſect. 2. n. 114.* Vbi teſtatur ita practicaſſe *Suarez, Baldellum, & Naldum, Victorin. Premoli ex Societ. Ieſu in Memor. Clericor. par. 4. cap. p. n. 14. Thom. Tamburin. in Methodo Expedita Confeſſion. libro 2. capite 10. § 2. num. 11.* Vbi attendens, quod *Paulus V.* exigit in tali moribundo, quod ſaltem Confeſſionis deſiderium oſtenderit, ait: *Satis ſuperque Confeſſionem petiit per mores Chriſtianos tota vita ſenſibiliter peractos. Leander de Sacram. tom. p. tractatu 5. quæſtione 46. Raynaud. de Martyr. parte 2. cap. 3. n. 7. Illuſtriſs. Io: Caramuel Epiſcopus Campanien.* qui etſi ſententiam contrariam laudet, dicit tamen peccaturum mortaliter illum, qui in caſu practico, depoſito proprio dictamine, moribundum, qui omnibus ſenſibus deſtitutus eſt, & nullo externo ſigno confeſſionem petiit, non vult abſolvere. Cur ergo puerulum omnibus operationibus deſtitutum, quem tamen vivere, & eſſe Baptiſmi capacem, prudenter dubitas, baptizare negabis? Ita in ſimili caſu de Baptiſmo in Capillis collato, dixit *Cardin. De Lugo in Reſponſ. Moral. lib. p. dub. p. n. 12. De Pœnitent. diſ. 7. ſec. 13. n. 273.* ubi docet eſſe obligationem rebaptizandi ſub conditione, quoties adeſt morale dubium in facto de valore primi Baptiſmi; ut in caſu de illo, qui baptizatus fuit in Capillis. Et hoc propter inconvenientia, quæ ſequerentur, ſi primus Baptiſmus non fuiſſet validus, exponeretur enim periculo damnationis ille Baptizatus in Capillis, ſi baptiſma non fuiſſet validum. Sed quodnam maius inconveniens, quam animas damnari, ſi ſunt in fœtu, & omittatur baptiſma propter opiniones contrarias, quæ certitudinem non habent?

41 Ultimo probatur principaliter hæc ſententia: quia etiamſi ſaltem propter quorundam Medicorum auctoritatem, & ferè univerſalem conſuetudinem obſtetricum, non baptizandi huiuſmodi fœtus ſub conditione eſſet probabilis opinio, quod ante trigeſimum diem non teneantur miniſtrare Baptiſmum foetibus abortivis, tamen quia hoc iudicium probabile non naſcitur

ex

ex aliqua ratione, ſive (ut loquitur *Sanchez* ſtatim citandus) non provenit *ex iure*, ſed ex facto; quo nimirum, ſi ſubiectum, cui applicandum eſt medium ſalutis, ſit capax, adhuc probabilis ſententia illorum non ſufficit ad hoc, ut non detur obligatio baptizandi, ergo baptizandus eſt talis foetus ſub conditione. Probatur conſequentia: Quia collatio Baptiſmi eſt utique per omnes neceſſaria ad ſalutem, & ad vitandum irreparabile æternum damnum: ergo uti certum remedium de facto conferri debet, adhibitis tamen materia, & forma ab Eccleſia præſcriptis, quoties neceſſitas, charitas, atque miſericordia urget, ex aperta doctrina *Sanchez in Decal. lib. 1. cap. 9. n. 33.* ubi alios citat, quibus adde *Cardinal. de Lugo dicto dub. 1. n. 11.* ſed ita eſt in caſu noſtro, in quo omiſſio Baptiſmi exponit animam illam, ſi exiſtat in foetu certiſsimo damnationis periculo, ergo ad vitandum tale periculum, datur obligatio illam baptizandi de facto ſub conditione ſi in foetu exiſtat.

Dices, non dari iudicium morale in præſenti, quo aliquis poſſit prudenter formidare ex ſententia Medicorum ſequi Animæ damnationem, ſed ſolum iudicium ſpeculativum, quod non ſatis eſt ad innovandum in re tam gravi. Reſp. Cum iudicium morale ſit illud, quod eſt iuxta hominum morem, & prudentem conſuetudinem, ut *Eminentiſs. Lugo l. c. n. 12.* docet; atque ut patet ex ſententiis relatis, & variis modis, quibus quicumque hanc difficultatem examinarunt, illas ſententias applicant ad explicandum hoc factum animationis foetus, cuius non eſt certum tempus, ſed omnes Auctores procedunt ex coniecturis, & ſic dubium ſit, an anima rationalis ſtatim poſt aliquot horas exiſtat in foetu, an intra ſeptem dies, an iſtis elapſis, uſque ad decimam quintam, vel decimam ſeptimam, decimam nonam, vigeſimam quintam, trigeſimam, vel ulterius expectet, quid deeſt, & quid requiritur ad formandum dubium morale in re tam incerta, de quo non omnes Medici eodem modo loquuntur, & quam Deus ipſe indeciſum reliquit, & Spiritus Sanctus tanquam inſcrutabiliter, & ſoli Deo notam proponit? Certè non video, quæ utilitas, vel honeſtas ſuadeant, ut tam facile remedium omittatur, & tam magno periculo, imo extremæ damnationi infinitæ propemodum abortivorum animæ exponantur; quod etiam ſi non multæ, ſed paucæ, vel una tantum Anima hoc remedio ſalvaretur, adhuc non eſset noſtra diligentia inutilis, & fruſtatorius labor. Si enim ex *D. Gregorio in Pſalmum 50.* verum eſt quod nullum tam gratum eſt ſacrificiū, quam zelus animarum, nihil Deo charius ab animarum Miniſtris, nihil illarum ſaluti utilius operari poteſt, quam animas, ſi exiſtant, & Baptiſmo ſint capaces, certo certius ſalvare, alioquin ſi renuas baptizare infallibiliter damnandas: Hæc, & alia multa doctè, & ſubtiliter, & nedum ex Doctoribus, verum etiam ex Patribus, ex Conciliis, & ex ſacra ipſa Scriptura congerit *Florentinius* ad ſuadendum ex profeſſo ſuam verè novam, nec non verè piam ſententiam, quam tamen tuetur ſub ſequenti Declaratione, & proteſtatione, initio tractatus, de Ordine etiam Superiorum poſita, & ſub eadem Declaratione tantum, & non aliter; ſententia ipſa, eiuſdemque impreſſione admiſsa; ſic

AVCTORIS

De Ordine Superiorum.

HAnc ergo ſententiam, *De Baptiſmo Abortivorum*, *tota hac diſputatione comprehenſam, & præſertim ſectione undecima impreſſa ab Eminentiſſimis Patribus Sacræ Indicis Congregationis iuſſus explicare, libens, volenſque graviſſimo, prudentiſſimoque doctiſſimorū Principum iudicio, & imperio pareo. Et in*

pri-

primis aſſero, me nihil in preſenti materia definiendo dicere, ſed uti rem probabilem, & per modum problematis proponere. Deinde adverto, me neminem, quoad praxim attinet, ſub mortali obligare, ſed tantum rationes ſpeculativas id ſuadentes exponere, ac in ſuſpenſo relinquere, ſicuti nec inducere novum aliquem ritum in Eccleſiam: Cum id ad Sacram Rituum Congregationem, Summumque Pontificem ſpectet. Ita ſentio, ita ſcribo, & ita me ſcribere, & ſentire proteſtor, ut æquum eſt humilem, ac devotum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ filium, qualem me eſſe, & fuiſſe hactenus, futurum in poſterum, ſanctè profiteor.

43 Et ſi contra præfatam ſententiam, Auctori eiuſdem opponas argumentũ, quod idem ſibimet principaliter obiicit, *Diſput. p. ſec.* 12. *n.* 1. Videlicet, non eſſe veriſimile, univerſalem Eccleſiam, quæ Spiritus Sancti regimine gubernatur, neque ſub eo errare permittitur, in re tam gravi, tanto tempore deſidem fuiſſe, & non ordinaſſe remediũ adeo neceſſarium pro animabus abortivorum. Imo tot Sapientiſſimos, & Doctiſſimos Viros, qui in Eccleſia Dei præfuerunt, nunquam vidiſſe tam ingens animarum diſcrimen; & ſi præviderunt ob ſolam Philoſophorum ſententiam ſteriſſe, quin parvulorum Parentes, & Parochos admonuerint, ut abortivos baptizarent. Reſpondet *ſec.* 13. *ſequenti*, optimè quidem conſtare Summos Pontifices, & Concilia, ſumma diligentia, & ſolicitudine ſemper inſtitiſſe, ut quotieſcumque parvuli recenter nati, & fœtus vivi periclitantur, baptizentur. Sic

Siricius Papa mandat omnibus, qui ſunt in periculo mortis, etiam pueris, qui per ætatem loqui non poſſunt, miniſtrari Baptiſmum.

Leo Primus, quod omni tempore periclitantibus Baptiſma miniſtretur, decernit.

Concilium Carthaginenſe, ſtatuit ut omni tempore puero, qui in utero Matris formatus eſt, hoc Sacramentum conferatur.

Sexta Synodus iubet, ut parvulo ægrotanti à nullo Presbytero Baptiſma negetur.

Concilium Milevitanum, excommunicat, qui parvulos recenter ab utero Matrum egreſſos, negat baptizandos eſſe.

Concilium Pariſienſe, ſtatuit, nullo tempore hoc Sacramentum eſſe dandum, niſi tempore Paſchatis, & Pentecoſtes, excipit tamen ægrotantes.

Concilium Gerundenſe, parvulos, qui infirmi egrediuntur Maternum Uterum, eodem die dicit eſſe baptizandos.

Sanctus Gregorius Papa ſtatuit, ut ſi qua Mulier, quæ peperit, ſit in periculo mortis, eodem die, & hora, quo naſcitur, id quod genuit, baptizetur, ne periculum ſit in mora.

Concilium Matiſconenſe decernit, ut filii, qui ex infirmitate, vel imminente periculo urgentur, baptizentur, etiam extra præſcripta tempora Paſchæ, & Pentecoſtes.

Idem præcipiunt Concilium Moguntinum, Vormatienſe, & Triburienſe.

Rituale etiam Romanum ſub Paulo V. & Sacerdotale Samarini, ordinant, quod mortua matre prægnante, fœtus cautè extrahatur, & ſi vivus eſt, baptizetur.

44 Conſtat igitur ex his (concludit *Florentinius diſ. cit. p. ſec.* 14. *à n.* 1.) fuiſſe ſatis proviſum parvulis abortivis, nam etiã ipſi, ſi vivunt anima rationali, comprehenduntur ſub diſpoſitionibus Summorum Pontificum, & Conciliorum, & pro ipſis etiam faciunt motiva, quæ in præcitatis Decretis continentur; tum quia in huiuſmodi parvulis, de quibus ibi ſermo eſt, nunquam Eccleſia conſideravit tempus Nativitatis quot nimirum dies, vel Menſes haberent à conceptione, ſed ſolum ſuppoſito, quod vivi eſſent, & in pericu-

lo mortis conſtituti, declaravit nullum tempus expectandum, ſed eſſe ſubito baptizandos: ergo dici non poteſt, quod tanto tempore Eccleſia Dei negligens fuerit, quod Sancti Spiritus lumine non fuerit circa hunc caſum illuſtrata, & quod Sancti Patres, & Theologi non ſatis providerint. Quod autem Summi Pontifices, & Concilia, quando occaſio ſeſe obtulit diſputãdi, à quo tẽpore fœtus ſit abſolutè, vel ſub conditione baptizandus, ab hac quæſtione abſtinuerint, & ſicco pede pertranſierint, exiſtimo prudentiſsimè id feciſſe, nam in re tam gravi, & quæ ob ſui incertitudinem, adhuc ſub iudice manet, meritò noluerunt definire, ſed eam prudentiæ Miniſtrorum, & peritorum iudicio dereliquerunt. Hinc ſi Eccleſia non fecit mentionem expreſsam de iſtis abortivis, & informibus, eſt, quia, ut notavit *D. Cardin. de Lugo n. cit.* reſpectu aliorum parvulorum, qui in infantia moriuntur, ſunt in parvo numero: nec propterea ſequitur, ad illos non pertinere Baptiſmum, quia cum Eccleſia expreſsè ſtatuerit, parvulos recenter natos imminente mortis periculo eſſe baptizandos, ſatis oſtendit, & declaravit ſuam voluntatẽ circa illos ſi iudicio prudenti æſtimantur vivere, cum in illa propoſitione generali, illi etiam includantur.

45 Nec valet illatio, quod Eccleſia nunquam fuit expreſsè loquuta de fœtu abortivo non formato, ergo ad iſtum baptiſma non pertinet: non valet inquam, quia de iis, qui reſpectu aliorum pauci ſunt, non erat neceſſe legem particularem cõdere, cum facile poſset de illis iudicari ex interpretatione legis generalis: ſicuti non valet, Eccleſia nunquam decrevit, quod ſi mater prægnans ſit ad mortem damnata, & differendo ſupplicium uſque ad partũ iuxta *leg. prægnantem, digeſt. de pæn.* periculum probabile ſit, quod puer moriatur, tunc liceat accelerare ſupplicium matris, ut vita ſpiritualis illius fœtus ſalvetur, non valet inquam: ergo non licet accelerare ſupplicium matris: nam etſi *Paludanus in 4. diſt. 6. qu. 1. Verſu Tertiò contra*, dubius ſit, tamen bene *Suarez tomo 3. in 3. part. quæſt. 68. Comment. in artic. 11.* dicit id licere abſolutè, ſervato tamen iuris, & iuſtitiæ ordine: nam in iſto caſu nemini fit iniuria, & alioquin bono ſpirituali illius pueri providetur, & quod lex illa mandet differri ſupplicium matris, eſt in bonum prolis, ergo ſi bonum, & vita prolis periclitetur, ceſſat lex per Epycheiã, & ei magis conſentaneum eſt anticipare, quam differre mortem matris: ergo ſimiliter, licet Eccleſia non præceperit, abortivum informem eſſe baptizandum ſub conditione, non valet illatio, ergo non eſt baptizandus; quia iſti ſunt caſus de minus contingentibus, de quibus lex non diſponit in particulari, & in generali (ut vidimus) ſatis diſpoſuit. Hactenus *Florentinius.*

46 Placuit autem, & apprimè huius Doctoris præſtanti eruditione conſpicui, ſingularem doctrinam, hîc (ſaltem quoad ſubſtantiam) afferre, atque flagrantem inſuper doctiſſimi Viri pro ſalute æterna præmaturè naſcentium puſillorum zelum hîc innuere, atque apponere; quam uti non minus pium, quam laudabilem, necnon eiuſdem doctrinam (ut videre eſt in principio Libelli) nedum primarii Doctores, tum Theologi, tum Medici, verum etiam quamplures Univerſales Academiæ unanimi conſenſu cenſentes, in toto eodem Libello, & opuſculo, nihil eſſe alienum vel à ſanctæ Eccleſiæ mente, vel à ſacrorum Canonum Decretis, vel à morum regula, imo aſſeverant eandem doctrinam, ac ſententiam, laudabili zelo valde excitare Parochos, Parentes, & Obſtetrices ad maximum animarum bonum ampliſſima utilitate procurandum, hoc eſt, ad foetus ipſos ex uteri materni latebris immaturè prodeuntes, du-

dubia, vel ſaltem probabili vita prædiros ſub conditione baptizandos, & per Baptiſmum ipſum, Chriſti meritis participes faciendos, ut è Lymbo erepti, Coelo adſcribantur. Placuit inquam huiuſmodi ſingularem ſententiam hìc referre, ut magis, magiſque evulgetur, plures, plureſque eandem ſæpius aſpiciant, pluribus fiat obviam, nec ſit otioſa in ordine ad praxim, & ad ſalutem animarum in foetibus abortivis deliteſcentium ſollicitandam. Et ut pluries impreſſa, poſt tantorum virorum approbationem, ut ſupra, tractu temporis plures alios acquirat aſſeclas, ſicque majoris ponderis etiam evadat. Nam, ut optimè advertit *Eminentiſſim. De Lugo* (loquens de valore Baptiſmi in capillis) *dub. 1. cit. n. 12.* poteſt contingere quod ſententia aliqua hodie non ſit probabilis, & tamen aliquando perveniat ad gradum probabilitatis per principia ſaltem extrinſeca; quia ſicut hodie habet quinque, vel ſex Auctores, poterit paulatim plures habere; ita ut jam negari non poſſit quod ſit ſaltem ab auctoritate probabilis: imo ſæpè, & frequenter contingit (ait idem *Cardin.*) *quod aliquæ ſententiæ, quæ paucis ab hinc annis minus habebant ponderis, & auctoritatis, hodie, & poſt aliquos annos probabiles evadant.* Hoc idem (ſpero) continget recitatæ ſententiæ de abortivis foetibus, quamvis etiam nunc ſuam, tum extrinſecam ex auctoritate (ut patet) tum intrinſecam habeat ex efficacibus, & adeo validis rationibus ſuperius allatis, & ex aliis pluribus adductis ſparſim in eodem Libello à doctiſsimo *Florentinio* in hæc tandem verba prorumpente: *Vtinam hæc mea ſententia, & diſputatio ſit illius Chriſtianæ pietatis, & induſtriæ pars, quam Divina providentia elegit, ut per genitores, & alios, quibus huiuſmodi parvulorum ſalus commiſſa eſt, ſalvarentur animæ derelictorum: utinam inquam hic meus, qualiſcumque leviſſimus labor à Sapientibus probatus, & approbatus, cedat in Cæleſtis Regni, & Divinæ Gloriæ æternum additamentum, ita ſec. 14. & ultima Diſputationis primæ n. 19.*

PRIVILEGIUM TERTIUM.

Notarius, ſeu Advocatus patrocinium præſtans Heretico, ignorans hunc eſſe talem, non incurrit aliquam pœnam, ignorantia ipſa illum excuſante.

47 NOn eſt licitum præſtare patrocinium pro hæreticis in cauſa hæreſis, nec Notarius, ſeu Procurator, vel Advocatus admittitur, ut patet, *ex Cap. finali de Hereticis in 6. in princip. ibi. Et abſque advocatorum, &c.* Et videre eſt apud *Farinacium De hæreſi qu. 197. n. 54. Sanctarellum de Hæreſi cap. 11. dub. 2. n. 21. Toletum lib. p. cap. 29. n. 7. Graffium libr. 4. Deciſionum cap. 18. n. 39.* (ubi ait: *Advocatos hæreticorum excommunicari in Bulla Cœnæ Domini tanquam hæreticorum defenſores*) *Duardum in Bullam Cœn. Dom. lib. 2. can. p. qu. 32. n. 9. Carenam part. 2. Tit. 4. §. 8. n. 75.* & apud alios communiter. Unde Notarius pro hæreticis, & eorum fautoribus, defenſoribus, & credentibus in aliqua cauſa ſcribens, & conficiens inſtrumentum, afficitur pœna infamiæ, & privatur officio (ait, & probat *Sanctarellus l. c. n. 22.*) Inſuper idem Notarius, ſeu Procurator, vel Advocatus ſi in caſibus ipſis non permiſſis (qui recenſentur *à Farinacio q. cit. n. 54. & ſeq.*) et ſine licentia Inquiſitoris [quæ omnino requiritur per eundem *Farinacium n. 77. Carenam n. cit.* & alios] Patrocinium præſtent hæreticis, hæreticorum fautoribus, receptatoribus, defenſoribus, &c. ultra pœnas (de quibus *Farinacius*, *Sanctarellus*, *ubi ſupra*, & alii) ſunt etiam de hæreſi ſuſpecti, & contra eos, uti tales, procedere poſſunt Inquiſitores, & comprehenduntur ſub nomine defenſorum hæreticorum. Ita expreſsè *Farinacius quæſt.* ci-

citata num. 55. Carena num. cit. 75. aliique.

48 A quibus omnibus poenis, item à cenſuris, imo & à culpa ipſa liberatur, & excuſatur Notarius, vel Advocatus patrocinium præſtans hæretico in cauſa hæreſis, ignorans eſſe talem, ut in propoſito privilegio, quod clarè ſequitur ex dicendis in ſequenti Privilegio, cum utriuſque eadem omnino ſit ratio, fundamentum idem. Sicuti enim receptans hæreticum ignorans eſſe talem, non punitur poena receptationis, ita nec eidem ignoranter patrociniū præſtans: quæ etenim inter utrumque diſparitas? Accedit authoritas *Farinacii* hoc idem privilegium ponentis *qu. cit. 197. n. 72.* ſub ſequentibus verbis. *Non incurrit aliquam pœnam Advocatus, qui pro hæretico patrocinatur, ignorans illum eſſe hæreticum. Decianus in Tract. Crim. lib. 5. cap. 51. n. 14.* Et paulo infra *n. 82.* aliis verbis, idem repetit in ſubſtantia: ſic affirmans. *Non dicitur fautor, ſeu defenſor hæretici, qui pro eo patrocinatur, credens eum non eſſe hæreticum, & habere iuſtam cauſam, licet poſtea appareat contrarium. Sola enim hæc credulitas ipſum excuſat, ſecus ſi contra conſcientiam illi patrocinaretur.* Ita *Farin.* alios allegans, inter quos *Barthol. Vgolinus in Tract. de Cenſuris Pontifici reſervatis part. 2. in Gloſa, Fautores, in princip. n. 6. Verſu, Hoc autem locum habet, fol. 78. col. p.* ubi dixit, *Advocatum iſto caſu non incurrere excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini,* ſubdens, & bene: *Quod quamprimum Advocatus cognoſcit ſe habere iniuſtam cauſam, debet à defenſione deſiſtere.* Huic eidem privilegio ſubſcribunt, *Souſa in Aphoriſmis libr. 2. cap. 30. n. 4.* Dicens: *Advocatus pro hæretico, ſciens hæreticum eſſe, defenſor illius reputatur, efficitur infamis, excommunicationem incurrit ipſo facto, eſtque de hæreſi ſuſpectus:* ergo neſciens, & ignorans excuſatur. *Duardus n. 9. cit. Rei criminis dicuntur Advocati ſcienter hæreticos defendentes, & eorum patrocinium ſuſcipientes, ac Notarii inſtrumenta conficientes in eorum defenſionem, in hæreſis cauſa. Imo ſi aliquis defendat hæreticum, etiam in cauſa hæreſis, exiſtimans illum innocentem eſſe, & contra eundem falſos teſtes fuiſſe adhibitos, non dicetur hæreticorum fautor:* requiritur igitur ſcientia, ergo neſcientia, & ignorantia hoc caſu excuſat. Tandem ſubſcribit *Bordonus in Sacro Tribunali cap. 36. q. 7. n. 9.* ubi loquens *de Advocato*, ait ſic: *Non poteſt quis patrocinari hæretico, de cuius hæreſi conſtat, favore hæreſis, aliter efficitur fautor hæretici, & omnes illas pœnas incurrit:* ergo quando ignorantiæ cauſa non conſtat de hæreſi, patrocinari poteſt, nec huiuſmodi Advocatus, ſeu Notarius ignorans, incurrit poenas, ſicque verum privilegium.

PRIVILEGIUM QUARTUM.

Ignoranter receptans Hæreticum, neſciens videlicet eſſe talem, excuſatur à culpa, & à pœna, quam incurrunt Hæreticorum receptores ſcienter.

49 HÆreticum receptans, dicitur ille, qui ipſum inet ob cauſam hæreſis fugientem, & ſe abſcondentem, hoſpitio recipit in domo ſua, vel in Terris ſuis, vel in Civitate, vel in alio quovis loco, ut eum occultet, & ut hac ratione ab Inquiſitore eum liberet, ne puniatur, & ne à Miniſtris iuſtitiæ capiatur, ita communiter DD. Ad quem effectum, ut videlicet dicatur hæretici receptator, non requiritur multiplicata receptio, ſed ſufficit ſi una vice illum recipiat. Nam licet verbum *receptare*, ut notant etiam *Tolet. in Bullā Cœnæ lib. 1. cap. 19. num. 6. Caſtro Palao tom. 1. tractatu 4. diſp. 3. punct. 8 nu. 4. Sanchez in Decalogum lib. 2. c. 10. n. 10.* & communiter omnes, ſecundum vocē, & vim Grammaticalem, iterationem, & repetitionem recipiendo ſonet: ſecundum tamen Eccleſiæ morem, & DD.

non

non ita in præſenti accipitur, ſed in ſimpliciori ſignificatione pro uno ſcilicet, & unico etiam actu. Unde quamvis receperit quis ſemel tantũ hæreticum, huius *receptator* intelligitur, & dicitur, atque omnino eſt. Quoniam autẽ receptatio eſt ſpecies fautoriæ, *nec enim aliud facit, qui receptat* (ait *Simancha Cathol. Inſtit. tit. 15. n. 14.*) quam defendere, & favere, quidquid dicitur de hac uti de genere, applicatur alteri, ut ſpeciei. Unde *Souſa in Aphoriſm. cap. 24. n. 10. Quæ dicuntur* (inquit) *de receptatoribus hæreticorum, tam circa crimen, quam circa excuſationem ab illo, defenſoribus accommodanda ſunt. Salelles de Sanctiſs. Inquiſ. tom. p. Regula* 105. *n. 224. Coniungimus* (ait) *in eadem Regula receptatores, & defenſores, quia omnia, quæ de illis dicuntur, iſtis omnino quadrant, ſed non è contra. Et Bordonus in Sacro Tribunali cap. 10. qu. 17. n. 81.* pariter ſic: *Dicitur receptator, qui ſcienter recepit hæreticum ratione hæreſis, licet illum ſemel receperit: patet ex dictis de fautore (quæſito 16. antecedenei) nam receptatio eſt ſpecies fautoriæ, ideo quidquid dicitur de genere applicatur huic ſpeciei,* ideſt *receptationi*: de qua (uti & de Fautoria) innumeri pertractant, ii maxime, qui ex profeſſo de ſpectantibus ad Sacrum Tribunal Sanctiſſimæ Inquiſitionis. Præter citatos, videantur, *Pegna part. 2. qu. 51. comm, 76. ſub. litt. B. Farinacius De hæreſi qu. 182. Pater Duardus in Bullam Cœnæ lib. 2. Canon. p. qu. 28. Carena par. 2. tit. 4. §. 5. Sanctarellus De hæreſi cap. 12. Dub. Vnico. Diana Coordinat. tom. 5. tractatu 12. reſ. 21. ex par. 4. tractu 7. reſ. 21.* aliique apud eoſdem

50 Scienter receptans hæreticum, ut ſupra, ſuſpectus eſt de hæreſi per citatos Doctores, & communiter: et eſt excommunicatus, nam contra ipſum lata eſt excommunicatio prima in *Bulla Cœnæ Domini*, quæ fulminatur (ut patet) contra undecim genera perſonarum, et expreſſè, ac nominatim contra *receptatores, & fautores hæreticorum*. Et nedum in *Bulla Cœnæ Domini* excommunicantur, verum etiam in iuribus antiquis recenſitis à *Sanctarello l. c. n. 8.* & ab aliis. Contra ipſoſque agunt Reverendiſſimi hæreticæ pravitatis Inquiſitores, ſubiacentque (ſi verè rei ſint) variis pœnis, tum corporalibus, tum ſpiritualibus, ut videre eſt apud pleroſque ex citatis, & alios, agentes de Pœnis delictorum in S. Officio imponendis.

51 Ab his ergo pęnis [ait privilegium propoſitum] et à culpa (ab excommunicatione conſequenter) excuſatur receptans ignoranter hæreticum, hoc eſt, neſciens eſſe talem. Eumdemque neſcientem, diſertis verbis excuſant etiam *Pegna 2. part. Directorii qu. 51. n. 2. Receptatores quandoque ſunt ſine culpa, ut puta ſi ignoranter hoc faciunt, ut quia eorum errores neſciunt, nec aliquid ſiniſtrum de eis unquam audierunt, nec ſuſpicati ſunt. Simancha Tit. cit. n. 17. Ille, qui receptat hæreticum, ignorans illum hæreticum eſse, non incidit in ſupraſcriptas pœnas, quia non favet hæreticis, nec peccat in Eccleſiam Catholicam: quod & in aliis receptatoribus iure receptum eſt: ignorantia enim excuſat illos: quemadmodum & illi excuſationem habent iuſtam, qui per vim coacti ſunt hæreticos, aut alios facinoroſos recipere. Sanctarellus l. c. n. 5. Qui recipiunt hæreticum, quem ignorant eſſe hæreticum, non incurrunt pœnas ſtatutas contra receptatores hæreticorum: ita, &c. Nam lex non poteſt obligare ignorantes, alioqui eſſet de re impoſſibili. Duardus quæſt. cit. 28. n. 7. Requiritur ut receptator ſcienter hæreticum recipiat, ſciens illum hæreticum eſſe, nam qui probabiliter ignorans aliquem hæreticum eße, illum in propria domo recipiat, & occultet, ut Iuſtitiæ manus effugiat, non dicitur formaliter hæretici receptator. Farinacius qu. cit. 182. Receptans hæreticum ignoranter, non punitur pœna receptationis hæreticorum, ita nu. 163. Et in dubio, ignorantia potius præſu-*

mi-

mitur quam ſcientia in receptatione hæretici, n. 164. Carena §. 5. cit. & in princip. Supponendum eſt, illum dici Hæretici receptatorem, qui ſciens quem hæreticum eſſe, illum recipit &c. Bordonus n. cit. 81. Ille dicitur receptator, qui ſciencer recipit hæreticum ratione hæreſis, & num. 83. Ille dicitur receptacor, qui occultat hæreticum à ſe taliter cognitum, in domo ſua, vel aliena, ſeu in quolibet alio loco, ne in manus Iudicis incidat. Ex his igitur apertiſſimè conſtat, tum authoritate, tum ratione, veritas, ac ſubſiſtentia huius propoſiti privilegii. Quomodo autem probetur, vel probanda ſit ſuppoſita receptationis ignorantia, vide eoſdem *Carenam, & Bordonum*, alioſve.

PRIVILEGIUM QUINTUM.

Tradens hæreticum Eccleſiaſticæ ſepulturę, neſciens eſſe talem, à quacumque pœna excuſacur.

52 SEquitur hoc privilegium ex duobus antecedentibus, ut patet, & præterea videtur expreſſum *in Cap. Quicũque de Hæret. in 6.* ſic: *Quicumque Hęreticos credentes, receptatores, defenſores, vel fautores eorum, ſcienter pręſumpſerint Eccleſiaſticę tradere Sepulturæ, uſque ad ſatisfactionem idoneam, excommunicationis ſententię ſe noverint ſubiacere.* Ubi, *Gloſa, Verbo Scienter. Ignorantia ergo probabilis bene illos excuſat.* Et hoc eſt noſtrum propoſitum privilegium. Quod affertur etiam à *Navarro lib. 5 Conſilior. Titul. de Hęreticis, Conſil. 11. n. p.* ibi. *Ad hoc ut ſepeliens Hęreticum ſit excommunicatus, oportet quod ſciat illum eſſe Hæreticum.* A *Farinacio de Hęreſi qu. 192. §. 3. num. 51.* ubi: *Sepeliens hęreticum, non incurrit aliquam pœnam, ſi ignorans, quem ſepelivit eſſe, ſepeliverit. Io. de Anania, &c.* Et à *Hiacyntho Donaco Tomo primo Rerum Regularium, par. 2. Titulo De Violata Clauſura Monaſterii, tract. 4. qu. 17. n. 2.* ibi: *Qui inadvertenter, vel ignoranter ſepelit Hęreticũ in loco Sacro, non incidit in excommunicationem.* Idem omnino *Marcellus Vulpe in Praxi Fori Eccleſiaſtici cap. 4. n. 9.*

PRIVILEGIUM SEXTUM.

Ignorantia inculpabilis à Simonię labe excuſat; & ab aliquibus ſaltem eiuſdem pœnis in interiori dumtaxat foro pariter liberat.

53 NOmen *Simonię* acceptum eſt à *Simone Mago*, qui primus omnium commiſit in nova lege *(Actor. 8.)* hoc peccatum: obtulit enim ibi *Apoſtolis* pecuniam ad ſpiritualem poteſtatem emendam, volendo non tantum emere, ſed etiam poſtea vendere Donum Dei, ut declaratur in *Cap. Salvator 1. queſt. 3.* ubi *Gloſ. Verbo Salvator*, ex *textu ipſo* oſtendit *Simoniam eſſe, rem Eccleſiaſticam vendere*, & probat *ex damnatione Simonis, Donum Dei emere volentis, ut poſtea venderet.* Dico Simoniæ nomen acceptum fuiſſe à *Simone Mago*, eo quia ipſe fuerit omnium primus, qui commiſit hoc peccatum: at non dico omnium primus ſimpliciter, ſed cum addito *in nova lege*: non enim Simoniæ vitium adeo proprium eſt legis novæ, ſeu gratiæ, quin etiam in lege veteri committi potuerit. Imo *D. Tho. 2. 2. queſt. 100. art. 1. ad 4.* videtur ſupponere etiam *Giezi, Eliſei Diſcipulum*, huiuſmodi crimen commiſiſſe, cum de ipſo legatur *4. Reg. 5.* quod acceperit pecuniam à *Naaman leproſo*, gratis mũdato à lepra ab Eliſeo, in præmium alieni officii, & curationis. Hinc *S. Doctor l. c.* ait: *Venditores ſpiritualium poſſunt dici, non ſolum Simoniaci, ſed etiam Giezitę;* concludenſque: *Qui ſpiritualia vendunt, conformantur Simoni Mago, in actu verò imitantur Giezi.* Hoc eſt, qui actu vendunt ſpiritualia, licet in intentione imitentur *Simonem*, in facto tamen imi-

imitari *Giezi*, & ideo non ſolum Simoniacos, ſed etiam *Giezitas* dici poſſunt. Quam ſententiam confirmans *Alenſis queſt.* 169. *membro* 1. *in principio*, ait: *Ementes ſpiritualia propriè eſſe Simoniacos, vendentes autem eſſe propriè Giezitas, licet iam communi uſu omnes Simoniaci dicantur*, ita apud *Suarez to.* 1. *de Religione libro* 4. *titulo de Simonia cap.* 5. *n.* 5. ubi etiam refert, quod idem ſentit *Hugo Victor.* 2. *de Sacram. p.* 10. *cap.* 2. & quod in hoc conſentiunt etiam cæteri Scholaſtici, ac Canoniſtæ. Nam in *lib.* 5. *Decretalium, Tit. de Simonia, cap.* 39. *Sicut pro certo, in fine*, de vendentibus ſpiritualia dicitur: *Omnino damnentur, & cum Simone, & Giezi condemnentur.* Eandemque ſententiam tenet etiam (apud eumdem *Suarez l. c. nu.* 7.) *Abul.* 3. *Reg.* 5. *qu.* 29. dicens, *Giezi* commiſiſſe Simoniam: non conventionalem, ut conſtat, quia nullum pactum inter eum, & *Naaman* præceſſit, ſed realem cum intentione Simoniaca, quia petiit pecuniā pro ſanitate divinitus collata, & ſub eadem intentione illam recepit. Vide eundem *Suarez cap. cit.* 5. *à num.* 5. ab hac eadem ſententia non diſſentientē. Quid ſit autem *Simonia?* Certum eſt per omnes, maximum eſſe peccatum contra Religionem, quod communiter Doctores tum Theologi, tum Canoniſtæ, cum *D. Thoma* 2. 2. *qu.* 100. *art.* 1. & *Gloſa in Cap. Qui ſtudet* 1. *qu.* 1. explicant ſequenti definitione: *Simonia eſt ſtudioſa voluntas emendi, vel vendendi aliquid ſpirituale, vel ſpirituali annexum.* Has tamen ultimas particulas (ut advertit etiam *Ioſeph Gibalinus de Simonia qu.* 1. *n.* 1) non habet *Gloſa*, ſed eas appoſuere Doctores, tum ut omnem Simoniam etiam quæ iure humano inducta eſt, comprehenderent; tum ut amplitudinem materię, circa quam committi poteſt Simonia explicarent.

54 Simonia ergo ex ſua intrinſeca ratione, & ex ſuo genere, lethale peccatum eſt, contra Religionem, ut videre eſt apud Doctores communiter, præcipue *Bonacinam De Simonia diſp.* 1. *qu.* 1. *Propoſit.* 2. *nu.* 2. Simonia enim vitium eſt oppoſitum virtuti Religionis, eo quia æſtimat res ſacras tanquam profanas, illas in contractum deducendo. Primo dicitur, *Studioſa voluntas*, quo indicatur actus voluntatis, in quo Simonia conſiſtit. Nam cum Simonia, ut dictum eſt, vitium ſit oppoſitum Religioni, in voluntate ineſt, tanquam in ſubiecto, ſicut & ipſa Religio. Præterquam quod nullum peccatum committitur ſine voluntate. Adde, quod item dicitur *voluntas*, ut ſignificetur peccatum Simoniæ poſſe conſiſtere in ſola voluntate, etiam non ſubſequuto opere externo, cum detur Simonia purè mentalis, abſque opere ullo externo. Præmittitur *ſtudioſa*, quod idem eſt, ac voluntas *ex electione*, & *deliberata*, ut excludantur motus voluntatis non plenè deliberati, etc. & ita hanc primam definitionis particulam explicant communiter Doctores cum *D. Thoma art* 1. *cit. in ſolut. ſecundi argumenti*. Secundo dicitur, *emendi, vel vendendi*, etc. per quam ſecundam particulam ſignificatur omnis omnino contractus, ſive ſit vera emptio, ſive locatio, ſive permutatio, etc. *Leſſius de Iuſtitia libro* 2. *capite* 35. *de Simonia dub.* 1. *num.* 4. *Bonacina l. c. n.* 3. & communiter. Quia Simonia committitur tum emptione, tum venditione, tum permutatione, etc. rei ſacræ, vel ſpiritualis, *ſeu ſpirituali annexæ pro temporali*. Dicitur, *vel ſpirituali annexæ*, id eſt, quod cum aliquo ſpirituali connexionem habet, vel antecedenter, ut Iuſ patronatus, quia ſupponitur præſentationi beneficiorum, vel conſequenter, ut beneficia Eccleſiaſtica, quia ſupponunt officium divinum; vel concomitanter, ut labor in prædicando, in miniſtrando Sacramenta, &c. Additur *pro temporali*, ſi enim detur ſpirituale pro ſpirituali, non erit propriè Simonia, *Leſſius nu.* 4. *cit. Ver. Tertia pretio, & dubio* 3. *eiuſdem*

cap.

cap. 35. Baſſæus tom. 1. Verbo Simonia primo, num. p. in fine, Bonacina l.c. n.6. aliique, cũ quibus ego *in Filiatione ſpirituali latina cap. p. dub.5. à n 49.* quia turpitudo huius peccati conſiſtit in eo, quod ſpiritualia æſtimentur pretio humano, vel re aliqua humana, quæ ſit pretio æſtimabilis.

55 Dividitur autem Simonia in eam, quæ eſt iuris divini, & naturalis, et in eam, quæ eſt iuris poſitivi: ideſt in eam, quæ probihita eſt iure divino, et naturali, et in eam, quæ iure tantum Eccleſiaſtico prohibita eſt, et hanc diviſionẽ ferè omnes admittunt, ut videre eſt *apud Suarez tom. 1. de Religione lib. 4. cap. 2. & 7. de Simonia. Leſſium cap. citato 35. dub 2. Palaum par. 3. titulo de Simonia, diſp. 3. punc. 2. n 1.* & alios. Vocatur autem Simonia *iuris divini, et naturalis,* quando aliqua res de ſe ſpiritualis venditur, aut emitur, &c. ut ſi venderes Hoſtiam conſecratam, Sacramenta, aut Calicem conſecratum pluris ob conſecrationem, aut imagines, & alia benedicta pluris ob benedictionem. Dicitur autem hæc Simonia iure divino prohibita, naturali nimirum, eo quod ratio lumine fidei edocta naturaliter quodãmodo dictat dona ſupernaturalia, cuiuſmodi ſunt Sacramenta, etc. ſanctè eſſe tractanda, nec in temporales contractus deducenda; et in hac Simonia non poteſt Summus Pontifex diſpenſare, imo ipſemet contrahere poteſt culpam huius Simoniæ iuris divini, quia æquè, ac alii ſubiectus eſt legi divinæ, et naturali; *Leſſius dubio citato 2. ſub num 32. Verſu Dico ſecundo*, et communiter.

56 Simonia autem Iuris poſitivi eſt, quæ à ſola lege Eccleſiaſtica, ſeu iure Eccleſiaſtico, & humano ortum habet, & introducta eſt: ſic communiter Theologi, & Canoniſtæ in *Cap. Quæſitum*, & *Cap. Cum olim, de rerum permutatione*: & ratio eſt, quia Eccleſia, ſua ſola lege, & ordinatione poteſt prohibere, ne res aliqua annexa rei ſacræ vendatur; etc. in reverentiam talis rei, & facere poteſt, ut id, quod natura ſua ob ſuam temporalitatem, ſeu partem temporalem non erat invendibile, etc. fiat invendibile, ſeu inhabile ad venditionem, etc. ob partem ſpiritualem, ſeu in reverentiam rei ſpiritualis, cui annexa eſt: non addendo tamen novam aliquam ſanctitatem, vel conſecrationem. Sicque venditio, vel emptio, etc. alicuius rei temporalis, quæ alicui rei ſpirituali annexa eſt, ut emptio, vel venditio, etc. Beneficiorum Eccleſiaſticorũm quoad partem temporalem, Simonia eſt Eccleſiaſtico iure vetita, quamvis ius ad percipiendos beneficii fructus materialiter conſideratum, & ſeorſim à quovis officio ſpirituali, & ſacro præciſum, ſit quid temporale, quod proinde iure divino invendibile non eſt: ob reverentiam tamen rei ſpiritualis annexæ, Eccleſiaſticis legibus fuit prohibitum ne tale ius vendi poſſet, aut emi, etc. Unde ſicut Eccleſia poteſt locum materialem divino cultui dicatum à laica poteſtate legibus ſuis immunẽ reddere, *ita ut* qui talem immunitatem violat, contra virtutem Religionis peccet, & ſacrilegium committat, ita prohibere poteſt ne res aliqua annexa rei ſacræ vendatur, ematur, etc. ob reverentiam talis rei, ita ut ſi vendatur pretio temporali, vel ematur, etc. venditio illa, aut emptio, etc. ſimoniaca cenſeatur: ita Doctores citati, et alii paſſim *de Simonia*.

57 Unanimiter convenientes, Simoniam eſſe prohibitam iure naturali, divino, et humano, & quidem eſſe prohibitam iure naturæ conſtat, quia ratio noſtra lumine fidei inſtructa (ut ſupra) naturaliter dictat, res ſanctas ſanctè tractandas eſſe, & nullum pretiũ temporale eſſe rei ſacræ proportionatum, qua talis eſt, atque ideo, qui rem ſacram vendit, permutat, &c. indignè illam tractat, quia ex ipſiſmet terminis apparet, indignum eſse valdè, tales res pro tali pretio vendere, vel permutare, &c.

etc. res enim ſpiritualis non poteſt aliquo terreno pretio comparari, ſicut dicitur *de Sapientia*, *Proverb.* 3. *Pretioſior eſt cunctis opibus*, *& omnia*, *quæ deſiderantur*, *huic non valent comparari*. Quod verò ſit etiam prohibita iure divino patet *ex* 3. *Regum cap.* 13. ubi reprehenditur *Ieroboam*, eo quod daret Sacerdoti pretium: Ex verbis Chriſti *Matthæi* 10. *Gratis accepiſtis, gratis date* (ideſt ſine pretio, & ex gratuita tantum voluntate) & ex Verbis *Petri Act.* 8. *Pecunia tua tecũ ſit in perditionẽ, quia donum Dei exiſtimaſti pecunia poſsideri*. Et quod tandem prohibita ſit Simonia iure poſitivo humano, conſtat ex toto *Titulo de Simonia*.

58 Huiuſmodi autem humani iuris Simonia locum habet. *Primo* in venditione Beneficiorum ſecundum partem temporalem. *Secundo* in permutatione Beneficii cum alio Beneficio, facta abſque auctoritate legitimi Superioris. *Tertio* in reſignatione Beneficii, propria auctoritate facta cum reſervatione penſionis. *Quarto* in venditione officiorum Eccleſiaſticorum ſpiritualium, ſeu habentium onus ſpirituale, ut *Economi*, *Sacriſtæ*, *&c.* uti colligitur *ex cap. Salvator* 1. *qu.* 3. ubi ad hanc rem adducitur Auctoritas *Concilii Chalcedonenſis*. Hæc Simonia propria eſt temporis gratiæ, et poſitiva appellatur apud omnes, atque prohibita iure poſitivo humano Eccleſiaſtico.

59 Notandum tamen hic eſt, Papam non poſſe incurrere poenas Simoniæ iure Eccleſiaſtico ſtatutas, ut Excommunicationem, Suſpenſionem, Inhabilitatẽ, etc. ut communiter DD. apud *Leſſium cap. cit.* 35. *dub.* 5. *in principio*, et alios. Quia Princeps non ſubeſt ſuis legibus quoad vim cogendi per poenas, cum nemo in ſeipſum iuriſdictionem habeat; ſicuti nec Par in Parem, ex quo etiam ſequi videtur, nec eum, qui contrahit cum Papa haſce poenas incurrere: hoc enim ipſo, quo cupit aliquem ſecum ſic contrahere, cenſetur illum eximere à lege quantum poteſt, cùm non ſit eredibile, quod velit ipsũmet punire pro opere, ad quod invitat, et in quod conſentit, ſic enim ſeipſum condemnaret: Vide *Leſsium dub. cit. & alios*

60 Dividitur præterea Simonia in mentalem, conventionalem, & realem. Quæ diviſio communiter recipitur à DD. Iuriſperitis, & Theologis. Simonia mẽtalis duplex eſt, *Vna* ſumitur pro interno propoſito, & voluntate committendi Simoniã, etiamſi nullo modo prodeat in exteriorem actum, ut alia vitia mentalia, & hæc cadere non poteſt ſub pœnas Eccleſiaſticas, ſicuti cadere nõ poteſt ſolum internum propoſitum, & deſiderium, cum Eccleſia de internis non iudicet. *Altera* accipitur pro illa actione, quæ fit mente Simoniaca, ſed ex ſe, & ex circunſtantiis Simoniam non præfert. Vel ſecundum alios mentalis eſt, quando nullo pacto præcedente, ſed affectu animi datur ſpirituale, ut temporale acquiratur, vel vice verſa, ex. gr. ſi conferens alicui Beneficium, intendas obligare illum ad reddendum temporale: aut è contra, ſi conferens temporale, intẽdas propter ipſum obligare alium ad reddendum ſpirituale, & vocatur per ipſoſmet Simonia hæc mẽtalis, nõ quia in actum exteriorem dandi, et recipiendi non exeat, ſed quia iniquus animus non declaratur, ut advertit *Valentia Tom.* 3. *diſp.* 6. *qu.* 16. *punc.* 5. *in principio*, & de hac Simonia loquitur *Cap. Tua nos licet*, *& cap. ult. de Simonia*, ubi cum datur Beneficium, vel reſignatur ea intentione, & affectu, decidit, Simoniam eſſe, & apud Iudicem divinum, qui eſt cordium ſcrutator, debere puniri.

61 Conventionalis Simonia eſt, quæ mentali ſuperaddit externam conventionem, ſeu pactum, ex neutra tamen parte completum, vel ſaltem non completum ex utraque parte. *Navarrus in ſum-*

ſumma cap. 23. *num.* 103. *Valent. l.c. Verſu Notandum. Palaus punc.cit.* 2. *num.* 3. *Verſu Conventionalis*, aliique. Ratio eſt, quia realis, et completa, perfectaque venditio non dicitur, quouſque cōtractus ex utraque parte compleatur. Hinc advertit, et optimè idem *Palaus* cum aliis, conventionalem Simoniam non committi, ſi ſolum quis pollicitationem fecerit de pretio, &c. ſi ſibi daretur Beneficium, & alius pollicitationem non acceptaverit, quia non eſt conventio, quouſque promiſſio non ſit acceptata.

62 Realis Simonia dicitur, quando ex utraque parte completur contractus, ita ut ex una parte detur ſpirituale, et ex alia pretium, vel pars pretii, &c. Unde Simonia realis ſupponit conventionalem, & conventionalis ſupponit mentalem, ſaltem ex natura rei, & ſecluſa lege poſitiva. Si autem quæras, ſub quo membro contineatur Simonia confidentialis, ſeu confidentiæ? Reſp. cum *Baſſæo l.c. num.* 7. *Verſu Sed quæres*. Contineri ſub Simonia conventionali: in Simonia ſiquidem confidentiæ executio differtur ex una parte, eſt enim Simonia confidentiæ, quando quis paciſcitur cum eo, cui confert, vel reſignat Beneficium cum ſuis fructibus, vel portione fructuum dat alteri, v.g. Nepoti, cum habilis fuerit.

63 Per ſolam Simoniam mentalem non incurri pœnas ab ipſo iure latas, & impoſitas, ſententia eſt DD. communis: (alias etiam pœnas per Iudicis ſententiam imponi poſſe certum eſt, ſed de pęnis à iure tantum impoſitis loquitur, ac intelligit ſententia hæc DD. communis, ut videre eſt apud ipſos) Probant omnes de Simonia mentali ex *Cap. Mandato de Simonia*, ubi Pontifex expreſsè dicit, Simoniaco mentali ſatis eſſe, ſi per ſolam pœnitentiam ſuo ſatisfaciat Creatori de peccato, nec debere reſignare quod per Simoniam mentalem acquiſivit. Imo valdè probabile eſt, Eccleſiam non poſſe talem Simoniã punire, ſi in externo opere non poſſit aliqua pactio deprehendi. At quidquid ſit de hoc, ſatis conſtat mentem Eccleſię non eſſe, ut ob Simoniam mentalem irrogentur pœnæ, ut patet ex *Extrav. Cũ deteſtabile, de Simonia, & cap. fin. eodem tit. in Decretalibus.* Vide *Leſſium cap. cit.* 35. *dub.* 23. *nu.* 130. *Verſu Notandum ſecundò. Suarez lib. cit.* 4. *cap.* 55. *nu.* 10. *Valentiam qu. cit.* 16. *punct.* 6. *Verſu Simonia igitur mentalis. Palaum diſp. cit.* 3. *punct.* 22. *n.* 1. & alios.

64 Sed neque Simoniam purè conventionalem puniri pœnis Iuris ipſo facto latis contra Simoniacos, ac propterea nec per hanc Simoniam conventionalem incurri cenſuras, inhabilitates, vel privationes, ſi quæ ſunt ipſo iure latæ contra Simoniacos, pariter ſententia eſt Theologorum, & Iuriſtarum communis apud *Suarez l. c. nu.* 12. quam etiam ipſe (ibi) ſequitur, uti fundatã, nedum auctoritate ſcribentium, ſed etiã auctoritate Iuris, & ratione. Et oſtendi clarè poteſt. Quia Simonia purè conventionalis eſt ſola, & nuda pactio, ſeu conventio de commutatione rei temporalis cum ſpirituali: textus autem omnes imponentes Simoniæ poenam, loquuntur de receptione, & traditione rei ſpiritualis, & nunquam ſolius pactionis meminere. Dicunt quidem iura, nudam eiuſmodi pactionem eſſe Simoniam, quod ultrò eſſe concedimus, at ubi poenam infligunt, ſemper exigunt receptiones, & traditiones: poena tamen nunquam, niſi ponatur ille ipſe actus, quem iura exprimunt, atque illo eodem modo, quo illum exprimunt. Et quamvis dubium non ſit, quin Iudex Eccleſiaſticus conventionem Simoniacam, ſi publica ſit, vel ad eum deferatur, & probetur prius, quam executioni mandetur, poſſit aliquo iuſto modo punire; quia (ut etiam idem *Suarez l. c. n.* 15. *in fine*) illa grave delictum eſt, & contrarium honeſtis moribus Eccleſiæ, ac ſcandaloſum,

ſum, ideoque per Eccleſiaſticum Iudicem corripi, & puniri poteſt, iuxta *Cap. 1. de Offic. Ordin.* Nihilominus non poteſt pro illa imponi poena Simoniacorum ordinaria, ſed arbitratia, juxta qualitatem, & circumſtantiam delicti, quia tale delictum non eſt conſummatum in ratione Simoniæ Eccleſiaſticæ, ſed ſolum quaſi attentatum, ſeu inchoatum; pro huiuſmodi autem delictis non debet imponi ordinaria poena, niſi ubi lex id exprimit, ut conſtat.

65 An verò ad poenas incurrendas requiratur Simoniam completam, et conſummatam eſſe ex utraque parte, hoc eſt, et pretium eſſe datum ex. gr. et beneficium receptum: vel ſufficiens ſit recipere beneficium, vel Ordinem ſub ſpe pecuniæ? Certum eſt Simoniam conſummatam, et realem ex utraque parte quoad totam materiā, vel quoad quamcumque eius quantitatē ex utraque parte ſufficere ad poenas, quæ ipſo facto imponuntur. Difficultas eſſe poteſt quando Simonia ex una tantum parte completa eſt, ex altera verò non. Sed de hac infra. Interim pro certo hic habeas, poenas Simoniacis impoſitas intelligendas eſſe de Simonia reali ex utraque parte completa, vel una ſaltem parte per DD. ut infra. Et adverte, quod nulla ſimonia, etiam realis, et completa etiam ex utraque parte, iuris poenas inducit præter illas, quæ committuntur in procurandis, aut dandis Ordinibus, Beneficiis, ac ingreſſu Religionis, quia Iura de aliis mentionem non faciunt. Ita *Sylveſter, Navarr. Vgolin. Leſſius, Suarez, Layman. Filliucc. Palaus, Bonacina*, aliique Recentiores communiter, & unanimiter affirmantes, *Nullam pœnam incurri ipſo iure à Simoniacis, niſi in Simonia commiſſa circa Beneficia, ingreſſum Religionis, & Sacros Ordines. Vide Gibalinum De Simonia Univerſa qu. 24. 25. 26. 27. 28.* in quibus, de poenis Simoniæ in Beneficiis Eccleſiaſticis, in Ordinibus Sacris, et in ingreſſu Religionis commiſsæ: de quibus etiam DD. omnes de Simonia ex profeſſo ſcribentes.

66 Igitur Simonia definita, deſcripta, & diviſa ut ſupra, peccatum valde grave eſt, ex ſuo genere contra Religionem, & mortale, & adeò Religioni adverſum vitium, ut ſæpè in iure Canonico appelletur hæreſis, & *Hæreſis ſimoniaca, Cap. Presbyter. 1. qu. 1. cum ſeq. & Cap. Quoties de Simonia*: licet non ſit verè propria hæreſis, ut notant Doctores cum *Gloſſa in Cap. Firmiſſimè de Hæreticis*: & advertunt *Suarez libro 4. citato De Simonia cap. 1. num. 6. Valentia qu. 16. cit. punc. 4. Verſu Secundo dico: & cum eiſdem Palaus diſp. cit. 3. punc. 1. n. 3.* Eo quia optimè ſtat, aliquem vendere velle, aut emere rem ſpiritualem ex pravo affectu voluntatis, quin internè iudicet rem ſpiritualem eſſe pretio æſtimabilem. Impropriè tamen hæreſis eſt (ait *Palaus n. cit.*) ſeu ſecundum *D. Thom. ſecunda ſecundæ art. 1. ad primum. Hæreſis dicitur ſecundum exteriorem proteſtationem, quia in hoc quod aliquis vendit donum Spiritus ſancti, quodammodo proteſtatur ſe eſſe dominum ſpiritualis doni, quod eſt hæreticum*. Ita *Sanctus Doctor*: ex cuius verbis conſtat, quod Simonia ſaltem impropriè, & externè, eſt hæreſis quoad externam ſaltem videlicet profeſſionē; quia qui vendit donum Spiritus ſancti, externa venditione profitetur ſe eſſe dominum doni Spiritus ſancti; aut rem illam eſſe venalem, pretioq; æſtimabilē, quod eſt hæreticū, & contra Religionē. Cōtra Religionē inquā, ac eidēm et valdè oppoſitū vitium, ob id eſſe ſacrilegiū, & ſub ſacrilegii genere: vult *Bonacina diſputatione 1. cit. quæſt. 1. prop. 2. n. 2.* cum communi DD. apud ipſum; unde et *Layman. libro 4. tractatu 10. cap. 8. §. 1. n. 4.* Expreſsè ſic: *Simoniæ peccatum eſt propria quædam ſpecies Sacrilegii adverſus virtutem Religionis; cum ſit irreligioſa, & indigna tractatio rei ſacræ*, ac

ac ſpiritualis. Valentia puncto 4. cit. in fine, & Palaus puncto 1. cit. n.4. concedunt quidem ſimoniam eſſe contra Religionem, volunt tamen à ſacrilegio diſtingui. At *Suarez De Religione tomo 1. libro 3. capite 1. num.3.* ait: *Nihil video quod cogat negare peccatum Simoniæ eſſe verum ſacrilegium, quia pro materia proxima habet rem ſacram, ut Beneficium, Sacramentum, &c.* ita *Titulo De Sacrilegio cap. 1. n. 3. cit.*

67 Inſuper ſimonia adeo execrabile vitium eſt, & omnino ita *deteſtandum* (ut dicitur in *Cap. Reperiuntur. Cap. Eos qui 1. quæſtione 1.*) ut nullo modo in eo parvitas, & levitas materiæ admittenda ſit, atque peccatum tantummodo veniale. Ita communiter Doctores apud, & cum *Palao loco cit. num.7. Navarro in Extravag. De datis pro iuſtitia, vel gratia, Notab. 10. n.20. & lib. 5. Conſil. Tit. de Simon. Conſ. 52. n.3. Suarez to. 1. de Religione cap.3. n.5. Sanchez in Decalogum libro 1. capite 4. num.1.* (ubi *Vgolinus in tractatu de Simonia Regu. p. cap. 17. in principio num. 3.*) *Layman. n. 4. cit Verſu Addit Nav. Filliuc. tomo 3. tract. 45. cap. 1. qu. 6. n. 13. Bonacina de Simonia diſp. 1. quæſt. 3. prop. 2. n. 13. Baſſæo Verbo Simonia p. n. 3.* aliique. Ratio verò eſt, quia neque ex parte rei ſpiritualis, neque ex parte pretii poteſt dari levitas materiæ. Non ex parte rei ſpiritualis, quia quantumcunque hęc parva in ſuo genere ſit, ut cereus, agnus, aqua benedicta, &c. gravis iniuria eſt, eam venalem facere, pretioque temporali æſtimare, & quaſi coæquare: indicatur enim hac ratione eſſe eiuſdem valoris, & dignitatis. Neque ex parte pretii, nam ſi hoc magnum ſit, eo ipſo apparet gravis deformitas, cũ ex utroque capite appareat tunc materia magna talis delicti. Si autem pretiũ vile ſit, eo magis videtur vilipendi, & cõtemni res ſpiritualis: quæ ſic datur, & venditur; æquiparatur enim pretio temporali, & quia in ſuo ordine parva eſſe videatur, vili pretio danda, aut comparanda cenſetur. Hinc videtur ſequi, quod quantitas quamvis parva pretii quo res ſpiritualis venditur, aut emitur, non poſſit Simoniam facere levem: quo minor enim eſt quantitas pretii data pro re ſpirituali, eo magis videtur hęc vilipendi. Et hac ratione in *Cap. Ex tuæ, De Simonia* condemnatur Clericus, qui ſex tantum ſolidos pro ſua pręſentatione ad Ordines dedit, in perpetua Ordinis depoſitione, et Monaſterii recluſione, quę poena cum ſit ita gravis non imponeretur, niſi ob peccatum mortale, et tamen quantitas data parva erat, ut ibi notant Expoſitores. Itaque cuiuſcunque quantitatis ſit id quod pro re ſpirituali ut pretium datur, et accipitur, ſimonia eſt, et per eum irreverentia gravis fit rei ſacrę, idcirco ptopter materię levitatem non poteſt excuſari à peccato mortali.

68 Excuſari tamen poterit ab eodẽ ignorantiæ cauſa, ut in propoſito privilegio. Quam quidem excuſationem à mortali videlicet, *ignorantiæ*, & inadvertentiæ cauſa (licet non à veniali) admittunt etiam laudati Doctores, *Suarez, Layman, Filliuccius, Bonacina, Baſſæus locis cit.* ſub ſequentibus, vel æquivalentibus verbis: *Probabile eſt non dari in Simonia peccatum veniale ex levitate materię, ſed tantum ex inadvertentia, inconſideratione, & ignorantia, ut patet ex Regulis generalibus de legibus, etc.* Verùm ſi ignorantia invincibilis ſit, & inculpabilis, ut proponitur in privilegio, excuſabit etiam à culpa veniali: & hoc idem expreſsè admittit *Filliuc. n. 13. cit.* dum ibi ſic *De Simonia: Intervenire poteſt ignorantia vel facti, & tunc erit ex inconſideratione, et inadvertentia, quod res illa ſit ſpiritualis: vel iuris, & tunc ſi ſit invincibilis, excuſabit etiam à culpa veniali, ſed raró accidet in materia pertinente ad ius divinum: ſi ſit invincibilis, ſed ex negligentia veniali, tunc erit peccatum veniale.* Præter *Filliuccium*, accipe & ſe-

ſequentes alios in confirmationem primæ partis propoſiti privilegii noſtri: *Reginaldus in Praxi tomo 2. libro 23. capite 11. quæſtione 1. nu. 110. Verſu Quod vero: Definitur Simonia, voluntas ſtudioſa, ita ut ſtudioſa voluntas idem ſit, ac actus voluntatis deliberatus. Colliges ex hac conditione non committi Simoniam cùm aliquid ſpirituale emitur, aut venditur ex ignorantia probabili. Leſſius de Iuſtitia libro 2. capite 35. dubio 1. num. 3. Simonia eſt ſtudioſa voluntas, ideſt deliberata; ut excludantur motus voluntatis non plenè deliberati, vel procedentes ex ignorantia inculpata; loquimur enim de Simoniæ peccato in ſua ſpecie perfecto. Baſſaeus Verbo Simonia 1. num. 1. Dicitur ſtudioſa, ideſt deliberata, ut excludatur motus voluntatis non plenè deliberatus, aut ex ignorantia inculpata manans. Azorius parte 3. libro 12. Titulo De Simonia cap. 1. quæſt. 1. Verſu Dicitur voluntas. Studioſæ voluntatis appellatione nihil aliud ſignificatur, niſi voluntas ex ſcientia, & deliberata ratione. Ioſeph Gibalinus De Simonia Univerſa quæſt. 1. num. 1. Verſu Dicitur porrò. Dicitur ſtudioſa, ideſt, deliberata voluntas, quia ſine eiuſmodi voluntate* (hoc eſt ex ſcientia, & deliberata ratione) *nullum peccatum committitur. Pater Paſqualigus Deciſ. Morali 478. n. 5. Committens Simoniam excuſari poteſt à peccato mortali ratione ignorantiæ invincibilis; quæ ſi ſit peccaminoſa venialiter, Simonia quoque ratione ſuæ cauſæ erit tantum peccaminoſa venialiter, ut notat etiã Gordonius libro 8. Theol. Moral. quæſt. 7. capite 3. num. 7.* Ergo tum auctoritatibus Doctorum, tum evidenti ratione optimè concludi debet, ignorantiam inculpabilem, ac invincibilem à ſimoniæ labe, & peccato excuſare.

69 Sed et inſuper admittendum, ignorantiam eandem à poenis etiã (aliquibus ſaltem) eiuſdem ſimoniç in foro interno dumtaxat liberare, quç eſt ſecunda propoſiti privilegii pars: Quç facillimè probatur: Quia poena ſequitur culpam, hac ergo ablata, ut in caſu noſtro (ignorantiç invincibilis cauſa) et illa utique auferri debet; conſequentia clariſſimè probatur ex facto ipſo *Clementis Papæ VII.* de quo, *Teſtantur omnes* (ſunt verba *Gibalini de Simonia qu. 28. in fine*) *liberaſſe quaſdam Moniales à pœnis, & Cenſuris latis ratione Simoniæ in ingreſſu Religionis, eo quod neſciant in quo illa conſiſtat:* quid clarius ad rem noſtram? Dicitur autem in privilegio, (*ab aliquibus ſaltem pœnis*) quia ſtante etiam invincibili ignorantia, non evadit liber ab omnibus ſimoniacis poenis ipſe ignorans, ut infra: & ut videre eſt in *meo ſuperiori To. c. 27 Privil. 22. & 23.* Item dicitur *In interiori dumtaxat foro:* Quia poteſt quis ſimoniacus eſſe tãtum materialis, et à culpa immunis ignorãtiç cauſa, et reputari nihilominus à Iudice in foro externo ſimoniacus formalis ex coniecturis, et prçſumptionibus, et pçnis iuris ſimoniacis prorſus obnoxius.

70 Quibus vero poenis in iure latis obnoxius ſit, *formaliter ſimoniacus*, vel talis ſuppoſitus, à quibuſque liberari dicimus *in foro dumtaxat interno ignorantiæ privilegio*, prçterquam quod illas habes recenſitas, & diſcuſsas apud Scriptores ex profeſso de Simonia: accipe hic eaſdem in tui gratiam, & commodũ ſtrictim, & compendioſè enumeratas. Et in primis, ſuppone cum communi Doctorum ſententia, nullam (ut ſupra) pœnam incurri ipſo iure à Simoniacis, niſi in Simonia commiſsa circa *ingreſſum Religionis, Sacros Ordines, & Beneficia.* Quare

71 Ut incipiam à poenis Simoniæ commiſſæ in ingreſsu Religionis. Hæ poenç habentur in *Extravag. 1. de Simonia.* Et primo, decreta eſt poena excommunicationis ab *Urbano IV.* tam dantibus quam recipientibus, ſi ſint ſingulares perſonç. Deinde Conventui, ſeu Capitulo, poena ſuſpenſionis, quorum utraque Sedi Apoſtolicç (ibidem) reſervatur, ſub his verbis: *Si*

ſint

ſint ſingulares perſonæ, tam dantes, quam accipientes huiuſmodi excommunicationis; ſi Capitulum, vel Conventus fuerit, ſuſpenſionis ſententiis eo ipſo decernimus ſubiacere: à quibus (præterquam in mortis articulo) abſolvi nequeant abſque Sedis Apoſtolicæ ſententia ſpeciali. Suſpenditur verò Capitulum, ſive Conventus, ſi hanc ſimoniam commiſit, & in eam conſenſerit, ab Officio Capitulari quoad adminiſtrationem, & iuriſdictionem Eccleſiaſticam tantum, non quo ad alia munera. *Gibalinus quæſt. cit. 28. nu. 2.* ubi notat, quod Simoniaci ipſi admiſſi, incurrunt in eandem excommunicationem. Licet autem ſimonia committi etiam poſſit dando aliquid pro ingreſſu, ſeu receptione ad habitum; pœnæ tamen iuris non incurruntur, niſi profeſſio ſubſequatur antequam ſimoniaca pactio retractetur, vel pretium reſtituatur; quia cum talis pretio principaliter ordinetur ad ſuſcipiendam profeſſionẽ, ea non ſecuta, non cenſetur perfectè conſummata ſimonia. *Suarez de Simonia cap. 56. n. 7. Reginaldus libro cit. 23. cap. 12. nn. 173. Layman libro 4. Titulo De Simonia, tractatu 10. capite ult. §. 7. nu. 70. Verſu Duo adde. Baſſæus Verbo Simonia 6. num. 3. in fine*, aliique. Vide Doctores tractantes de pœnis huiuſmodi, quas inducit ſimonia commiſſa circa ingreſſum Religionis, præcipuè *Leſſium capite citato 35. dubio 23.* Scio *Navarrum in Manuali capite 23. ſub num. 111. Verſu Septimo dico*, & *Sylveſtrum Verbo Simonia quæſtione 19.* affirmate nullum alium ſimoniacum eſſe excommunicatum, præterquam in Ordine, & Beneficio, ſed *mirum eſt, Navarrum, & Sylveſtrum hoc docere, niſi fortè velint inſinuare hanc extravagantem non eſſe receptam; quod credo eſſe verum:* ſunt verba *Leſſii dubio citato num. 131.* ubi etiam advertit, hanc cenſuram non habere locum in dote quæ datur Monaſteriis fœminarum, ita enim ſtatuit *Martinus V.* & inſuper, quod ſimoniaci admiſſi ad Religionem, videntur iure inhabiles ad manendum in illo Monaſterio, ubi ſic recepti ſunt: nam egent diſpenſatione Ordinarii, ut in eo poſſint permanere, ut patet ex dicta *Extrauaganti*. Addit tamen *Leſſius num. 132. Secus eſt, ſi ipſis ignorantibus Simonia commiſſa eſt. Layman num. citato 70. cum Suarez*, qui *capite 56. num. 7.* fatetur in Religionibus Virorum raro hanc ſimoniam committi: & dictas poenas revocatas eſſe circa Moniales.

72 Poenæ, quas inducit ſimonia realis ab Ordinibus, ſunt: *Primò*, Conferens Ordines per ſimoniam realem, eſt excommunicatus, qua excommunicatione afficiuntur *Mediatores, aut præſentantes* ad Ordinationem ſimoniacam. *Extrauaganti 2. Cum deteſtabile, de Simonia. Secundò*, eſt ſuſpenſus à collatione cuiuſvis Ordinis, etiám primæ tonſuræ. *Tertiò*, eſt ſuſpenſus ab executione omnium munerum Pontificalium. *Quartò*, Interdictus eſt illi ingreſſus Eccleſiæ. *Quintò*, ſi contra ſuſpenſionem, vel interdictum illud fecerit, eſt ſuſpenſus ab adminiſtratione ſuæ Eccleſiæ, & à perceptione fructuum omnium ſuorũ beneficiorum. *Sextò*, Nemo poteſt illum abſolvere (excepto articulo mortis) præter Romanum Pontificem, etiamſi delictum ſit occultum, *Extrauaganti cit. Cum deteſtabile, de Simonia*. Vide Doctores, præcipuè *Leſſium capite citato 35. dubio 24. Baſſæum citato Verſo Simonia 6.* & *Gibalinum de Simonia quæſtione 27.* Ubi vult, nomine Ordinum hoc in loco, intelligi etiam primã tonſuram, eo quia per eam quilibet conſtituitur in Ordine Clericali; an verò (addit) ea ſit Ordo Sacramentalis, parũ refert. Non damnat tamen contrariã opinionem *Leſſii dubio citato 24. num. 133.* & *Palai diſputatione citata 3. puncto 24. num. 1.* qui negant excommunicationẽ Papæ reſervatam in dicta *Extravaganti* extendi ad collationem ſimoniacam primæ tonſuræ, quia hæc

non

non eſt verus ordo; et Conſtitutio illa poenalis eſt, et poenæ debent reſtringi, non extendi, ſicuti neque extendi debet eadem Conſtitutio per eoſdem *Leſſium*, & *Palaum citatos*, uti nec per *Gibalinum qu. c. 27. n. p.* ad Notarium, et Miniſtrum, ob ſimoniam commiſſam in Litteris Dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nam etsi concedatur ab iiſdem talem ſimoniam committi poſse, negatur tamē, ob eam, ab ipsis incurri excommunicationē latam in eadem *Extravaganti*, quia in lege poenali, verba propriiſſimè accipi debent, et dictæ Literæ non ſunt Ordines, ſed facultas accipiendi Ordines, atque adeo quid prævium.

73 Qui autem Ordinem aliquem per Simoniam realē ſuſceperit. *Primo*, Excommunicatus eſt ipſo facto. *Secūdo*, Suſpenſus eſt ab executione ſuorum Ordinum. *Tertio*, Si præſumpſerit in illa ſuſpenſione miniſtrare, efficitur irregularis: & per *Conſtitutionem Sixti V. contra malè promotos*, ſi ſit ſæcularis, privatur beneficiis, & ad illa, aliave in perpetuū obtinenda ſit inhabilis. Si autē ſit Regularis, privatur voce activa, & paſſiva, illiuſque deinceps obtinendæ incapax redditur. *Quarto*, Suſpenditur etiam à ſuſceptione Ordinis ſuperioris ex dicta *Sixti Conſtitutione*. *Quinto*, Eius abſolutio pertinet ad ſummum Pontificem; ſimiliter & diſpenſatio, ut patet ex eadem *Conſtitutione Sixtina*, quæ revocat conceſſiones omnes, & facultates per quas poſſet quis abſolvi. Seposita autē *Conſtitutione* eadem, poteſt Epicopus, ſi caſus ſit occultus, & needum ad forū externum deductus, ex *Concilio Tridentino ſeſſ. 24. cap. 6. Leſſius dub. cit. 34. num. 136. Baſſæus Verbo cit. n. 1. in fine*, et alii. Sed

74 Quæres an prædicta ſuſpenſio incurratur, ſi Simonia commiſſa fuerit ab alio tertio, inſcio omnino, & ignorante, ipſo Ordinando. Vt ſi eo neſciente, Pater, aut Amicus, pro ipſius Ordinatione dederat pretiū pecuniæ Epiſcopo, aut tertio mediatori. Reſpondeo negativè cum *Navarro in Manuali capite 25. num. 68. Leſſio num. cit. 136. Verſu Sed contrarium. Suarez de Cenſuris diſp. 31. ſect. 4. num. 40. & de Simonia capite 56. num. 9. Sayro De Cenſuris libr. 4. cap. 14. num. 6 Henriq. libro 13. cap. 37. num. 4. Coninch de Sacramentis diſp. 15. dub. 5. n. 37. Layman l. c. n. 71. Verſu Porrò. Palao punc. cit. 24. n. 3. Gibalino cit. quaſt. 27. num. 3. Verſu Quarto iſta*, & aliis. Et ratio eſt clara, quia taliter ordinatus caret culpa, & ordinatio eiuſdem eſt valida, non eſt ergo cur privetur uſu validæ ordinationis, et plectatur propter alienam culpam: æquum enim non eſt (ait *Leſſius cit. n*) nec videtur, ut cum Ordinatio ſit valida, nec poſſit ei auferri, prohibeatur eius uſu propter iniquitatem alterius: *Cur enim* (sic idem) *cogetur manere cælebs, ut Sacerdos, nō conceſſo Sacerdotii uſu? nihil enim commeruit cur ei hæc pœna irrogetur*. Adde, quod id in iure non eſt expreſsum, imo oppoſitum (ex quo etiam maxime confirmatur noſtra reſponſio) nam in *Cap. De ſimoniacè*, expreſsè dicitur: *Qui ipsis ignorantibus, Simoniacè ordinantur, poſſunt (quia Simoniaci non ſunt) in ſuis ordinibus remanere*. Et quamvis *Gloſsa*, *diſpenſativè* addat, id eſt, *Illi diſpenſativè poſſunt in ſuis Ordinibus remanere*: immeritò hoc addere, affirmant *Layman, Palaus, Gibalinus*, aliique ex laudatis, eo quia, nullo Textu expreſsè probetur neceſsariam eſſe diſpenſationem, cum neque taliter ordinatus ſuſpenſionem incurrat, tum ex eodem Textu *De Simoniacè*: tum ex Regula Generali (inquit *Suarez n. 40. cit.*) quia hæc ſuſpenſio eſt poena impoſita propter culpam, & ideo ceſsante culpa per ignorantiam, ceſſat etiam poena. Argument. *Cap. Apoſtolicæ de Clerico Excommun. miniſtrante*, ibi: *Vos reddit ignorantia probabilis excuſatos*: ideſt à quadam poenali iregularitate: idem ergo erit in præſenti

ti de hac poenali ſuſpenſione. Et facit etiam *Cap. Vt animarum de Conſtitution. in 6. & Cap. Cum ceſſante, de Appellat.* Item poteſt ſumi argumentum à ſimili, ex *Cap. Per tuas 2.* Ita *Suarez cit. n.* 40. Vide ſuperius *citata Privilegia 22. & 23.*

75 Scio *Felinum, Panormit.* alioſque Canoniſtas, quibus adhæret etiam *Avila De Cenſuris par. 3. diſp. 5. Dub. 9.* ſentire cum *Gloſſa d. Cap. De Simoniacè* (conſequenter contra noſtram datam reſponſionem, & DD. in ipſa laudatos) ſed ***malè omnino*** ſentire ob adductas rationes affirmat ***Gibalinus*** *citato Verſu Quarto iſta*: ubi tamen intendens ipſe componere diſſidium inter eoſdem Canoniſtas, & ſupra laudatos in noſtro reſponſo DD. ſcribit ut ſequitur: ***Ego facile compono diſſidium, exiſtimo enim antiquo iure iſtum Simoniacè, quamvis non ſua culpa Ordinatum, arceri à Sacris, non tam in pœnam ipſius criminis, quam in odium Simoniæ: illumque fuiſſe antiquum rigorem Canonum, perſpicuè teſtatur Vrbanus II. Epiſtola ad Albertum Metenſerna, uti refertur p. qu. 5. C. præſentium. Sapienter tamen poſteriores Pontifices aliquot indulſerunt, ne innocens alieni criminis culpam ferre videretur. Atque ita noviſſimo iure non incurritur ſuſpenſio ab iis, qui ignorantes, & ſine culpa ſunt ordinati ſimoniacè, quod rectè ſtatuunt DD. ſuperius laudati: Qui etiam addunt, neque incurri ſuſpenſionem ab iſto Ordinato ſimoniacè nulla ſua culpa, ſi deinde ſimoniam commiſſam ratam habeat, aut pecuniam pro ſe ſolutam reſtituat; quia ſuſpenſio infligitur Ordinato propter ſimoniam ab ipſo in ordinatione commiſſam, non autem poſt illam.*** ita *Gibalinus*, ex quo, & ex quibus confirmatur valde, ut patet, ſubſiſtentia, & veritas noſtri propoſiti privilegii.

76 Poenæ Simoniæ realis, & completæ in Beneficiis Eccleſiaſticis commiſſæ, ſunt *Primò*, Excommunicatio ſummo Pontifici reſervata, excepto mortis articulo, in quam ipſo facto incurrit, qui Beneficium ſimoniacè confert, aut conferri procurat, eligendo, præſentando, confirmando, aut inſtituendo: ita in *Extravaganti Cum deteſtabile, De Simonia*. Et in eandem etiam excommunicationis poenam ipſo facto pariter incurrit (ibidem) qui Beneficium ſimoniacè acquirit; itemque qui operam ſuam interponit, ut Beneficium ſimoniacè obtineatur. Dubium autem eſt, quid nomine Beneficii hoc loco intelligatur, cuius occaſione hæc excommunicatio incurritur dum ſimonia committitur: Tenent quamplures, & claſſici Doctores ſub nomine Beneficii intelligi debere ea ſolum quæ Beneficia Eccleſiaſtica propriè, & ſtrictè vocantur: huius opinionis ſunt ***Navarrus in Manuali capite 23. ſub num. 111. Verſu Septimo quod. Leſſius capite citato 35. dubio 25. num. 137. Azorius parte 3. libro 12. capite 20. quæſtione 6. ad finem. Bonacina de Simonia diſputatione 1. quæſtione 7. §. 2. propoſitione 1. num. 4. Palaus diſputatione 3. citata, puncto 25. Gibalinus de Simonia quæſtione 25. num. 1.*** ubi, hanc opinionem (ait) eſſe communem recentiorum ſententiam. Quorum omnium una, eademque ratio eſt, quia ſi *Paulus II. ſummus Pontifex in citata Extravaganti Cum deteſtabile*, voluiſſet quælibet officia ſpiritualis regiminis complecti, clarius locutus fuiſſet in illa, & ideo eum in materia poenali verſemur, verba non ſunt interpretatione amplianda, ſed potius reſtringenda: in materia enim poenali non valet argumentum à pari, vel à minori ad maius, ſed proprietati verborum ſtandum eſt. Unde ſecundùm hanc ſententiam obtinentes ſimoniacè Prælaturas Regulares, *Abbatiam* videlicet, *Prioratum, Rectoratum, Guardianatum, Provincialatum, Generalatum, &c.* peccant quidem mortaliter, ſed non contrahunt dictam excommunicationem ſummo Pontifici reſervatam, ut ſupra.

Digitized by Google

77 Alii tamen oppoſitum tenent, nedum ſcilicet peccare mortaliter, verũ etiam excommunicationem prędictam reſervatam contrahere obtinentes, acquirenteſque ſimoniacè dictas Regulares Prælaturas, ſeu Regularia officia: atque adeo huius ſententiæ ſectatores *Nomine Beneficii* utrumque intelligunt, tum beneficia propriè Eccleſiaſtica, tum Regulares Prælaturas, ſeu officia Regularia: ita ſentiunt *Portellus in Dubiis Regularibus, Verbo Simonia num. 5. Suarez de Cenſuris diſputatione 31. ſectione 4. num. 45. Sigiſmundus à Bononia de Electione parte 2. capite 1. dubio 55. nu. 18. Reginaldus in Praxi tomo 2. libro 23. capite 12. ſectione 2. num. 182. Verſu Cenſetur autem. Hieronymus Rodriquez in Compendio quæſtionum Regular. reſolutione 129. de Simonia num. 5. Baßæus Verbo citato Simonia 6. num. 2.* ubi *hanc* (dicit) *probabiliorem ſententiam, à qua non recedendum*. Et *Diana Coordin. tomo 5. tractatu 7. reſolutione 10. ex parte 4. tractatu 4. & Miſcell. reſolutione 156.* ubi etiam, & *ne diſcedas* (ait) *ab hac opinione*, & alios refert pro eadem, præſertim *Patrem Peregrinum noſtrum in Commentariis Conſtitutionum noſtrarum parte 3. capite 1. littera F, Verbo Sexto, & Septimo*, loquentem de *noſtris Patribus Conſultoribus, Definitoribus, Præpoſitis, &c.* Et huius etiam ſententiæ ratio eſt, tum quia ſummus Pontifex in *citata Extravaganti Cum deteſtabile*, videtur comprehendere quælibet Officia Eccleſiaſtica ſpiritualem iuriſdictionem, & adminiſtrationem habentia, dum expreſſè, & ad verbum loquitur de Eccleſiis, Monaſteriis, Dignitatibus, & aliis Officiis Eccleſiaſticis: ibi namque habetur: *Per electiones verò, poſtulationes, confirmationes, proviſiones, ſeu quaſvis alias diſpoſitiones, quas ſimoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant in Eccleſiis, Monaſteriis, dignitatibus, perſonatibus, officiis Eccleſiaſticis, & quibuſvis Beneficiis, &c.* Ex quibus verbis tanquam certiſſimum (ait *Sigiſmundus à Bononia num. citato 18. Verſu Unde tanquam*) inferunt Doctores *Extravagantem* extendi ad *Priores, Abbates, Guardianos, Provinciales, Generales, &c.* & etiam ad *Definitoratum, qui etiam hic merito comprehendi debet ſub nomine officiorum, ſeu perſonatorum*. Tum etiam quia hoc valdè conſentaneum eſt; non enim minora abſurda, atque inconvenientia ſequuntur ex ſimoniæ labe in acquirendis Beneficiis propriè dictis, ac in aliis officiis ſpiritualibus, & Prælaturis Regularibus, &c. ut ſupra: quapropter hæc ſententia à citatis Doctoribus, & aliis, tutior exiſtimatur, ac probabilior. Eandem autem *Extravagantem*, conſequenter & excommunicationem eandem, extendi pariter ad omnes cuiuſcumque dignitatis etiam Cardinalitiæ, ac Regiæ, ſi ſimoniam in Beneficio commiſerint, certum eſt, ita enim dilucidè habent verba *Extravagantis* illius, quæ ſunt: *Cuiuſcumque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis, vel præminentiæ fuerint, etiamſi Cardinalatus, Patriarchali, Epiſcopali, Regali, Reginali, vel alia quavis Eccleſiaſtica, ſeu mundana dignitatibus præfulgeant, & eorum quemlibet tam manifeſtum, quam occultum, &c.* Nota hic cum *Leſſio dubio citato 25. nu. 141.* cum *Gibalino quæſtione citata 25. ſub num. 1.* & aliis, ad hanc cenſuram requiri ut ſimonia commiſſa ſit: & mediatores in ſimonia Beneficii (& etiam Ordinis) incurrere pœnam excommunicationis ipſo facto, ſi tamen ad exequutionem utrinque ventum fuerit, hoc eſt, ſi ipſi committentes eam incurrerint, id enim habent verba *Extravagantis*, ut parentes, amici, procuratores, & omnes, qui ſuam operam interponunt, ut Beneficium ſimoniacè obtineatur.

78 Nota inſuper, loquendo de Beneficiis, ſeu Officiis Regularibus, ut ſupra, Simoniam non committi in eorundem permutatione, ſeu conventione, ut ſi quis Monachus dicat alteri v.

g. elige me in Provincialem, & ego eligam te in Priorem: vel elige tu illum, & ego eligam iſtum, quem tu mihi proponis, &c. ita ſentiunt *Aragon. in ſecunda ſecundæ qu. 100. art. p. Sotus libro 9. de Iuſt. qu. 5. art. 2. ad 3. Sanchez in Opuſcul. tomo 1. cap. 3. dub 44. num. 3.* (ubi aſſerit *ita ſentire Doctos Recentiores.*) *Victoria in Relect. De Simonia num. 17. Paſqualigus Deciſ. Morali 224.* Sed cum aliqua diſtinctione, & limitatione, non abſolutè, ut anteriores citati; qui probant ſuam ſententiam, quia Iura prohibent tantum commutationem Beneficiorum, quod cum ſit quid pœnale, non debet extendi ad alia, & ſic intelligendus eſt textus in *Cap. Quæſitum, De rerum permut.* Confirmant, quia Simonia eſt commutatio rei ſpiritualis pro temporali, ſed in dictis Caſibus, vel ſimilibus, nil eſt temporale, ergo non poteſt eſſe Simonia. Imo in *Cap. Ad quæſtiones. De rerum permutatione*, habetur, per ſe licere commutare ſpirituale cũ ſpirituali. Quod etiam tradit *Gloſſa ibidẽ*: & ego pariter idem docui in mea *Filiatione ſpirituali Latina cap. p. dub. 5. à num. 49.* Ex huius autem notabilis doctrina, & relatorum Doctorũ ſentẽtia, infert *Pater Diana*, ea corruere, quæ tanquam certa aſſerit *Pater Peregrinus noſter, citato Verbo Sexto, & Septimo:* Quia in caſibus, quos ipſe *ibi* ponit, non commutatur ſpirituale pro temporali, ſed ſpirituale pro ſpirituali: & illa Officia licet ſint ſpiritualia, non ſunt tamen Beneficia, ut ſupponit *Peregrinus*: Unde & *Sanchez l.c. num. 4.* ait: *Hinc excuſãtur à ſimonia Monachi convenientes inter ſe, Elige me in Provincialem, & ego te eligam in Priorem, quia licet hæc Officia ſint ſpiritualia, at non ſunt Beneficia: ſic docti Iuniores. Hæc Sanchez.* Ita *Pater Diana tract. 7. cit. reſ. 12. ex par. 4. tractatu 4. & Miſcell. reſ. 150.* Quam tamen concludit ſic: *Sed licet hæc opinio ſit probabilis, ego tamen contrarium teneo per ea, quæ dixi reſ. antecedenti 11. ex par. 3. tractatu 2. reſolutione 125. & licet hoc efficere non eſſet Simoniacum, eſſet tamen damnabile ex aliis rationibus.*

79 *Secunda* pœna Simoniæ beneficialis eſt irritatio, & annullatio proviſionis, & collationis. Unde nullum ius per talem proviſionem acquiritur, ſicque recipiens Beneficium, non facit fructus ſuos, ſed ſub periculo animæ tenetur reſtituere, ex *dicta Extravaganti*, ubi decernitur, ut *Electiones, præſentationes, & aliæ proviſiones Beneficiorum per Simoniã realẽ factæ, ſint irritæ, & nullum ius tribuant; & ut proviſi, fructus nõ faciant ſuos, ſed ſub periculo animæ ſuæ ad eorum reſtitutionem teneantur.* Quod verum eſt, etiam ſi tu quidem Simoniam non commiſiſti, ſed ab alio commiſſa eſt, te ſciente, & non contradicente, ut in *Cap. Nobis fuit 17. De Simonia, iuncta Gloſſa, & Cap. Sicut tuis, eodem Titulo, Verſi: Præbere.* Et tradit *Covarruvias Regula Peccatum parte 2. §. 8. n. 7. Leſſius dub. cit. 25. n. 137. Suarez de Simonia libr. 4 cap. 57. n. 28* non enim potes excuſari, quia tacens, & non reſiſtens, cum poteſt, & debet, conſentire cenſetur. At ſi ſciviſti, & contradixiſti, valida eſt collatio Beneficii tibi facta, ut habetur *Cap. Sicut tuis, de Simonia.* Nil tamen prodeſt huiuſmodi cõtradictio, ſi ea non obſtante, ante collationẽ ſciebas pecuniam datam fuiſſe, & nihilominus Beneficium acceptes, quia abſolutè recipis Beneficium Simoniacè datum, neque contradicis. Quare efficeris inhabilis ad Beneficium, ut patet *ex capite penultimo de Electione*, & docet *Leſſius dub. 25. cit. n. 142.* Vbi & ipſe ſic: *Si ab aliis te ignorante, tua cauſa Simonia commiſſa eſt, non incurris quidem pœnam excommunicationis, efficeris tamen inhabilis ad idem Beneficium, ita ut abſque diſpenſatione non poſſit tibi illa vice conferri; idque in pœnam illorum, qui Simoniacè te promovere voluerunt, ut patet ex Cap. Nobis fuit, & Cap. Sicut tuis, iuncta Gloſsa De Simonia. Quod ſi illi laboraſ-*

raſ-

Digitized by Google

raſſent ignorantia inculpata, tunc neque inhabilis efficereris; quia nulla culpa commiſſa eſt, ob quam illa inhabilitas eſt conſtituta; unde poſſet illiud Beneficium tibi ſecundo conferri abſque ulla diſpenſatione. Idem videtur dicendum ſi contractus Simoniacus ab ipſo Beneficiario per ignorantiam celebratus ſit. In utroque tamen caſu Beneficium reſignari debet, niſi ſecundo conferatur; quia prior collatio irrita fuit, utpote per contractum irritum facta. Ita *Leſsius.* Vide eundem *ſequenti nu.* 143. *Verſu Secundus eſt. Suarez cap. cit.* 57. *n.* 29. *& Palaum punc. cit.* 25. *num.* 3. Cum quo, *Suarez num.* 33. & aliis, adverto: Quod ſi te ignorante, neque contradicente, quia nullam ſuſpicionem habuiſti ad contradicendum, ſimonia commiſſa ſit ab aliquo tertio, tunc ſubdiſtinguendum eſt; ſi in odium tui ſimonia commiſſa eſt, ut quando commiſsa eſt à tuo inimico ſolum ad impediendũ ne conſequaris Beneficium, non teneris Beneficium reſignare, quia validè tibi collatum fuit. Tunc enim ratio ipſa poſtulat, ut non patiatur Eccleſia, innocentẽ pati iniuſtè, ne detur occaſio peſſimis hominibus iniurias inferẽdi innocentibus, & dignis, & impediendi promotiones alioqui ritè faciendas: Imo hæc eadem ratio habetur in *Cap. Sicut tuis litteris, de Simonia*, & inſinuatur expreſsè *in Cap. Nobis fuit*. Si vero in tui favorem ab amico, te ignorante commiſsa eſt ſimonia, teneris ſimul ac id ſciveris relinquere, dimittereque Beneficium; & fructus extantes teſtituere, non eos, qui conſumpti ſunt, & quos bona fide poſsederis. Sic etiam *D. Tho. ſecunda ſecundæ queſt.* 100. *art.* 6. *ad* 3. Vide citatos, præcipuè *Leſſium dubio cit. & Suarez toto capite* 57. *cit.*

80 Si autem quæras quis poſſit antedictam inhabilitatem ad Beneficium obtinendum tollere? Reſpondent communiter DD. apud *Leſsium dubio cit.* 25. *num.* 140. Certum eſse, ſi ſimonia publica ſit, vel deducta ad externum forum, & conſentiente Beneficiario commiſsa, inhabilitatem ex ea contractam non poſse tolli per Epiſcopum, ſed per ſolum Papam, ut ſatis colligitur *ex Iuribus citatis* Si vero ſit omnino occulta: *Henriquez libr.* 13. *Tit. de Simonia cap.* 56. *Leſſius num. cit.* 140. *Baſſæus Verbo Simonia* 6. *num.* 2. & quidam alii apud *eundem Leſſium nu. cit.* putant tolli poſſe per Epiſcopum: tum quia nullo iure reſervatur Pontifici: tum quia etiam ſi reſervata eſſet, non tamen Epiſcopis, ut patet ex *Concil. Tridentin. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. ibi: *Liceat Epiſcopis in Irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare, & in quibuſcumque caſibus occultis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſua per ſeipſos, aut Vicarium, ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pænitentia ſalutari*: Et ſi inquam reſervata eſset, non tamen Epiſcopis (inquiunt *citati*) ex hoc loco *Tridentini*, in quo ipſiſmet Epiſcopis videtur conceſsa: *Sub nomine enim ſuſpenſionis* (ſic *Leſsius, & Baſ.*) *vel irregularitatis, vel caſus occulti, comprehenditur.* Unde & *Henriquez l.c.* ſic arguit: *Sicut Epiſcopus diſpenſat in irregularitate, quando eſt pœna ob delictum occultũ proveniens: ita videtur diſpẽſare poſſe in hac inhabilitate, etiam incurſa ob Simoniam occultam, quia nullo iure exprimitur reſervari Papæ, ſicut nec occulta excommunicatio, quam hic Simoniacus incurrit.* Et idem dicendum eſse, ait *Baſſæus*, de inhabilitate incurſa propter Simoniam confidentiæ, ſi occulta fuerit) Huiuſmodi autem ſententia, & doctrina, etſi videatur ſatis probabilis (concludit *Leſsius*) *contraria tamen, eſt DD. communior, & praxi conformior.* De ſimonia confidentiæ, ſeu confidentiali, quoad pœnas, infra.

81 Et ſi rurſus quæras: an ſicuti ſimoniacè proviſus, inhabilis fit ad idem Be-

Beneficium obtinendum, ut ſupta, privetur etiam *ipſo* iure Beneficiis prius antea ritè ab ipſo obtentis? Affirmativè ſentiunt *Rebuffus De Pacificis poßeßionibus num. 263. & Dias Pract. Crimin. capite 131.* (apud *Gibalinum de Simonia quæſtione 25. num. 3*) aſſignantes privationem omnium Beneficiorum prius obtentorum pro tertia poena ſimoniæ realis in Beneficiis commiſſæ. Hanc tamen poenam reiiciunt, & meritò *Panormitan. Felin. Henriquez, Vgolin. Avila, Suarez, Layman, Palao, Rodriquez, Bonacina*, relati à *Gibalino num. cit.* & alii plures Quia, reſpectu Beneficii acquirendi eſt lex prohibens, & annullans actum, reſpectu verò Beneficiorum antea acquiſitorum eſt lex poenalis, quæ non obligat abſque ſententia condemnatoria. Adde, quod nullibi (etiam per *citatos*) eſt expreſsa huiuſmodi poena, ſcilicet privatio (ipſo iure) Beneficiorũ antea ritè obtentorum.

82 Et hic obiter nota, quod licet reſignario, vel collario Beneficii, in quo ſimonia realis committitur, irrita ſit, & proviſus fiat inhabilis ad idem Beneficium poſtea obtinendum, ſimoniacè tamen reſignanti manet ſuum Beneficium, quia cum reſignatio ſit nulla, & reſignans non ceſſerit Beneficio, niſi in favorem reſignatarii, illud adhuc retinet, niſi eo privetur, quod non fit ratione ſimoniæ ante ſententiam. Unde *Sà Verbo Simonia num. 7. Renuncians* (ait) *ſimoniacè, puniri quidem poteſt, & privari Beneficio, non tamen perdit ipſo iure, quia renunciatio nulla eſt*. Quod autem nullum eſt, nullum effectum producit. Idemque docent *Navarrus in Manuali capite 23. num. 105. Layman capite 8. citato, §. 8. num. 77. Garzias de Benefic. parte 11. capite 3. §. 2. num. 214.* plures alios allegans: quibus addo *Gibalinum quæſtione citata, num. 4. Verſu Sequitur præterea*. Nec obſtat *Conſtitutio Pii V. Quia hæc* (ait *Sà*) *de acquirentibus ſimoniacè, non de reſignantibus loquitur*.

83 Inſuper nota, ex ipſiſſimis verbis *Conſtitutionis eiuſdem Pii V.* quæ incipit *Cum primum*, inferri quidem, & aliam poenam in eo, qui ſimoniacè Beneficium acquirit, inhabilitatem videlicet ad omnia alia Beneficia acquirenda: inquit enim Pontifex, *Sit ipſo iure privatus, & perpetuo ſit inhabililis ad ea, & quæcunque alia Beneficia Eccleſiaſtica obtinenda*. Verum hanc *Conſtitutionem* quoad iſtam partem, & poenam, non fuiſse uſu receptã, ante ſententiam, fatẽtur expreſsè *Navarrus lib. 5. Conſiliorum, Tit. De Simonia, Conſil. 92. Suarez de Simonia cap. 48. ſub fin. Palaus punc. cit. 25. num. 7. Layman cap. 8. cit. §. 7. num. 74. Verſu Secundum. Vtrum. & Gibalinus qu. cit. 27. num. 6.* Vnde opus erit ſaltem ſententia declaratoria criminis, et condemnatoria, quam utrique requirunt (ait *Navar. conſ. cit. n. 5.* cum approbatione *Suarezii, Laymanni, & Gibalini*) illa proemialia *Conſtitutionis* verba: *Quicunque deteſtabile crimen Simoniacæ pravitatis cõmiſiſſe convictus fuerit in conſequendis Ordinibus, &c.* Verba enim illa, *Si convictus fuerit*, manifeſtè requirunt prævium iudicium, *aliter eſsent fruſtatoria* (inquit *Navar.*) *& ita ad eorum verificationem prærequiritur convictio*. Et ſi *Navarro* obiicias; dicta verba tantum poſita eſse in ſimonia commiſsa, in cõſequutione Ordinis. Contra: Cum enim ibi ſint tres clauſulæ, ſcilicet, de Ordine, Dignitate, & Beneficio, limitatio in una poſita, intelligitur poſita in aliis, quia clauſula poſita in una parte diſpoſitionis intelligitur extendi ad totam diſpoſitionem, quando eſt eadem ratio. Vide *Suarez cap. 58. cit.* ibi concludentem ſic: *Vbi clarè non conſtiterit Conſtitutionem Pii V. eſſe receptam in rigoroſo ſenſu, exiſtimo poſſe, in praxi ſervari tuta conſcientia opinionem Navarri, & non eſſe neceſſariam diſpenſationem ad alia Beneficia, quando delictum non eſt ad forum contentioſum deductum, & in eo declaratum;*

84 Sed quid tandem de Pœnis Simoniæ confidentialis, ſeu confidentiæ? Simonia hæc damnata eſt à ſummis Pötificibus *Piò IV. in Bulla*, quæ incipit *Romanum Pontificem, & Pio V. in Bulla*, quæ incipit *Intolerabilis*, & contingit, quando Beneficium Eccleſiaſticum, ſimplex, aut Curatum, Regulare, aut Sæculare alicui procuratur, eligendo, præſentando, confirmando, inſtituendo, reſignando, cum certa confidentia, ideſt, expreſſo, aut tacito pacto, ut is cui procuratur, elapſo aliquo tempore, ipſemet Beneficium, vel fructus, in totum, vel in partem reſtituat, vel penſionem reſervet, ipſimet reſignanti, cedenti, conferenti, aut confirmanti, aut alteri, ut Nepoti, Amico, Parenti, &c. iuxta electionem eorundem; de qua ſimonia, Doctores communiter. Pœnæ autem impoſitæ committentibus tale crimen confidentiæ ſunt: *Prima*. Excommunicatio utrique parti cõtrahenti Sedi Apoſtolicæ, & ſummo Pontifici reſervata: ad eam autem incurrendam opus eſt Simonia completa, dato videlicet, & accepto Beneficio; non tamen requiritur ut promiſſio fructuum, aut penſionis, aut reſignationis fuerit impleta, ex *allacis Bullis*. *Secunda*, Epiſcopis, & Collatoribus interdictũ ab ingreſſu Eccleſiæ. Hi tamen non excommunicantur. *Gibalinus de Simonia qu. 26. num. 1. Tertia*, Reſignatio, & collatio Beneficii nulla. *Quarta*, Inhabilitas ad idem, & alia Beneficia obtinenda. *Quinta*, Reſervatur illud beneficiũ, in quo hæc ſimonia commiſſa eſt Sedi Apoſtolicæ, ita ut Ordinarius non poſſit in illius proviſione ſe intromittere. *Sexta*, Fructus male percepti, Cameræ Apoſtolicæ applicantur. *Septima*, Privat commitentem omnibus Beneficiis, et penſionibus antea obtentis, et inhabilitatem inducit ad alia obtinenda. Huiuſmodi autem pœnæ ipſo facto incurruntur, ut conſtat ex allatis Bullis *Pij IV. & V.* quarum prima *Romanum*, eſt 109. *in Bullario*; ſecunda *Intolerabilis*, eſt 87. *in ordine*. Excipitur tamen *Primo*, Privatio Beneficiorum omnium, & penſionum prius obtentorum, & obtentarum, hanc enim pęnam reus non tenetur exequi ante Iudicis ſententiam: *Leſſius capit. cit. 35. dub. 26. nu. 147. Quia pœna* (inquit) *qua quis privatur re ſua iam poſſeſſa, non debetur ante ſententiam, ut docet Gloſa communiter recepta, in Capite Fraternitas, in quæſt. 2. Suarez de Simonia cap. 43. nu. 13. & 14. Layman capite cit. 8. §. 8. n. 77. Verſu Inducitur privatio. Palaus dub. cit. 25. n. 8. Verſu Circa ſupradicta. Baſſæus verbo cit. Simonia 6. n. 4. Verſu Ex dictis. Gibalinus quæſt. cit. 26. n. 2.* aliique. *Secundo* excipitur etiam inhabilitas ad reliqua omnia Beneficia, quia & hæc pœna etiam expoſtulat ſententiam declaratoriam criminis: licet enim verbum legis dicat, *ipſo Iure*, vel *ipſo facto*, debet accommodari pœnæ ſecundum capacitatem eius, inquit *Suarez n. 13. cit. in fine*, & iuxta receptum uſum, ait *Palaus verſ. cit. in fin. cum Leſsio*. Cæteræ pœnæ ipſo facto, & eodem modo incurruntur. *Suarez eodem n. 13.* Qui *nu. 14.* pro certo tenet (quod & ego ſupra innui, & alii etiam docent) ad incurrendas relatas pœnas, non eſſe neceſſe Simoniam, utraque ex parte eſſe completam, ſed eo ipſo quod beneficium ab uno eſt datum, & ab altero receptum, incurri ab utroque prædictas pœnas, quamvis cętera pacta & promiſsa non ſint impleta, ad Simoniam enim confidentialem ſufficit, ut beneficium ſit in confidentiam acceptum, & quod ſit aliquo modo realis, & inchoata quo ad executionem: *ne quis putet* (ait *Suarez num. 14. cit.*) *per hanc Simoniam confidentialem, & purè conventionalem pœnas incurri, quod verum non eſt, quia nullibi declaratum eſt, imo ex Bulla colligitur neceſsarium eſſe, ut Beneficium ſit in confidentiam acceptum, unde oportet ut ſit aliquo modo realis*: & non purè conventio.

tionalis; Simonia namque purè conventionalis, & quæ licet proceſſerit in externam pactionem, & conventionem, ex neutra tamen parte completa eſt, & ſi ſit graviſſimum peccatum, et punibile (ut ſupra) ipſo iure non punitur, nullaque poena pro ſimonia purè conventionali nullo pacto reali, nec completa, ipſo iure impoſita eſt, ut conſtat ex omnibus textibus, et Doctoribus. Unde *Palaus diſp. 3. citata de Simonia punc. 22. num. 2. in principio*: sic ait: *Ex vi huius promiſſionis* (hoc eſt conventionis) *ante traditionem, &c. neque manes excommunicatus, neque ſuſpenſus, aut alia poena irretitus ipſo iure, eſto graviſſimè peccaveris. Ratio eſt, quia omnes text. de hac materia loquentes, poſtulāt realē receptionem rei ſpiritualis, ut conſtat ex omnibus ferè capitibus p. qu. p. Et ex Extravag. p. & 2. de Simonia*: & *in fine numeri*, concludit: *Sit ergo certum, et indubitatum, nullam pœnam ipſo iure incurri propter Simoniam Conventionalem, etiam ſubſecuta traditione pretii, et ita tenent omnes Doctores, ut teſtatur Suarez lib. 4. de Simonia, cap. 55. num. 16. et tradit optime Guttier. Canon. quæſt. cap. 9. à n. 8. 9. 10. et ſeqq.* Sed

85 Quæres hic primo, An ad poenas incurrendas requiratur quod Simonia ſit ex utraque parte completa, & pretium videlicet eſſe datum, & Beneficium receptum: an verò ſufficiat recipere Beneficium, vel Ordinem ſub promiſſione peccuniæ dandæ. Ante reſpōſionem præmitto cum *Suarez cap cit. 55. num. 17. et Palao punc. cit. 22. num. 3* & DD. communi, quod ſi Beneficium recepiſti, & pretium aliqua ex parte, licet non integra (quantumvis parva) ſolviſti, hoc ſufficiens eſt ad pœnas ſimoniacas incurrendas, quia talis ſimonia completa eſt ex utraque parte, quamvis totum pretium ſolutum non ſit. Si quidem ad complementum ex utraque parte Simoniæ punibilis, ſufficit ſolutio cuiuſcunque etiam minimæ quantitatis pretii, etiam ſi nondum totum ſit ſolutum. Et ratio eſt (inquit *Suarez*) quia ad actionē perfectè Simoniacam ſatis eſſet, quod pro pretio fiat, ſive parvo, ſive magno, quod enim res ſpiritualis carius, aut vilius vendatur, id non variat rationem eius, maximè in ordine ad Eccleſiaſticas poenas: quando autem pretium coeptum eſt ſolvi, etiam pro minima parte, & res ſpiritualis eſt tradita, iam vendita eſt pro aliquo reali pretio accepto, conſummata ergo eſt ex utraque parte Simonia, non minus quam ſi à principio conventum eſſet de ſola illa minima quantitate pecuniæ, & ſoluta eſſet tanquam integrum pretium. Sicut è contra ſi conventio facta eſſet de cōferendis ſeptem Ordinibus pro centum aureis, & iſtis ſolutis inciperet fieri Ordinatio, ſtatim in primo Ordinationis gradu conſummata eſſet Simonia, & poenæ incurſæ, non minus quam ſi pro ſolo illo primo gradu totum illud pretium ſolutum eſſet. Tota ergo difficultas quoad quæſitum propoſitum, verſatur circa ſimoniam realem ex parte ſolius rei ſpiritualis, quæ tradita eſt, pretium autem non eſt ſolutum cum effectu, ſed ſolum promiſſum. Quo præmiſſo, & ſuppoſito, ad hoc idem quæſitum

86 Reſpondent, *Navar. in Manua. capite 23. num. 104.* (& apud ipſum *Gomezius, et Caſſiodorus*) *Leſſius cap. cit. 35. dub. 27. num. 149.* (ubi etiam *Covarruvias in Clementinam, Si furioſus p. p. §. p. et p. 3. §. 3. num. 4 Hugolinus Tabula 4. cap. 6.* aliique Recentiores) *Avila de Cenſuris parte 3. diſp. 5. Dub. 9. Suppoſito p. et 2. Azzorius part. 2. libro 7. cap. 27. qu. 10. et 3. p libro 12. cap. 21. qu. 10. Verſu Dicendum eſt. Suarez cap. 56. num. 33. et cap. 57. à n. 51.* aliique innumeri relati à *Garzia de Beneſic p. 8. cap. p. num. 19.* Quando res ſpiritualis eſt tradita, ſcilicet Ordo, aut Beneficiū ſub conditione pecuniæ ſolvendæ, nondū tamē perſolutæ, non cōtrahi poenas

à

à iure inflictas. Huius reſponſionis(quæ à *Palao punct.cit.22.num.4.in fine*, communis ſententia appellatur) fundamentum eſſe videtur, quia & ſi fortè ex rigore iuris viderentur hæ poenæ contrahi per Simoniam conventionalem, etiam neutra ex parte completam(cum ad contractum emptionis, & venditionis, quo ad ſubſtantiam ſufficiat pactũ) quia conſenſu perficitur; iuxta tamen ſtylum *Romanæ Curiæ*, non cenſentur incurſæ, niſi per Simoniam realem utrinque completam, ut teſtantur relati cum *Navarro*: non obſtante *Bulla Pii V.* hac de re edita, quæ (ait etiam *Leſſius l.c.*)*non videtur recepta*. Addunt, Quod poenæ, maximè graves, & quæ ipſo facto incurruntur, non extendendæ, ſed reſtringendæ ſunt quantum fieri poteſt (niſi contrarium exprelsè per legem ſignificetur) & ad actum completum: lex enim puniens actum aliquem, cenſenda eſt ipſum completum punire, præcipuè in caſu noſtro, cum *Extravag. Deteſtabile*: æquè de datione, ac receptione pretii, & Beneficii loquatur: ità *Leſſius*, *Suarez*, & alii ex citatis. Ex quorum reſponſione, ac ſententia, inſurgit difficultas; quid videlicet dicendum, quando poſt aliquod tempus ſolvitur pecunia ab habente Beneficium, an ex tunc maneat ipſo facto privatus Beneficio; & an irritatio retrotrahatur; & ſi retrotrahitur, qualis fuerit collatio toto illo tempore antecedenti. Sed ſuper hac difficultate vide *Leſſium l.c.num.15. Suarez à num.51. cit.& Palaum puncto cit n.6. & 7.* Verũ.

87. Et ſi prædicta reſponſio, & ſententia, probabilis ſit, & in praxi ſecura; & pro qua *Gutierrez apud Palaum num.6. cit.* & alios, teſtatur eſſe iudicatum; ſpectato nihilominus iure, probabilius eſſe, ex datione, vel receptione rei ſpiritualis ſub promiſſione pretii, poenas inflictas in iure incurri, affirmant *Vaſquez in Opuſculis tom.2.tract.9. de Simonia quæſt.2. Soto de Iuſt.& Iure l. 9.qu.8.art.p.Toletus lib.5. Summ.cap.94. num.p.in fine. Garcia cap.p.cit. (aliis pluribus relatis) à num.28. & à nu.32. Palaus l.c.num. 5.* aliique, & in hanc eandem affirmativam videtur ſe inclinare ipſemet *Suarez cap.56. num.26.* ubi pro ipſa refert *D.Th.2.2.qu.100.art.5 & 6. in ſolutione argumentorum*: & alios. Et probari poteſt nedum variis Deciſionibus Rotæ, ac Stylo Curiæ recepto (apud *Garciam, & Suarez*) verum etiam, ex *Cap.Ea quæ p.q.3.* ubi Summus Pontifex *Greg.VII.* ſic ait: *Ea quæ à Sanctis Pontificibus de Simoniacis ſtatuta ſunt, nos quoque, & iudicio Sancti Spiritus, & Apoſtolica authoritate firmamus. Quidquid ergo vel in Sacris Ordinibus, vel in Eccleſiaſticis rebus, vel data, vel promiſſa pecunia acquiſitum eſt, nos irritum eſſe, et nullas unquam vires habere cenſemus.* Igitur quando Beneficii collatio acquiritur ob pecuniæ promiſſionem nullas vires habet, ſed irrita eſt omnino: ſimiliterque ſi ordo accipiatur, nullas vires habebit quoad uſum: ergo iam pœnæ impoſitæ Simoniacis incurruntur, quamvis Simonia ex utraque parte non ſit completa. Quam concluſionem, & ſententiam, *profectò ego iam teneo* (concludit *Toletus num. cit.*) *& credo veriſſimam eſſe*.

88. Sed modo inſurgit hic non aſpernenda difficultas: Tradit quis ante receptionem Eccleſiaſtici Beneficii, vel Ordinis, promiſſum pretium, contrahit ne is Simoniacas poenas à iure ipſo inflictas? Hanc eandem difficultatem proponit, optimeque reſolvit *Vaſquez qu.2.cit.in fine*, ut ſequitur. *An ſit etiam Simonia punita ſi claudicat executio ex parte ſpirituali, puta ille dedit ex pacto temporale (puta pecuniam) et hic accepit, ſed non dedit adhuc ſpirituale (puta Epiſcopatum). In hoc ſiquidem caſu nulla intervenit datio, aut acceptio ſpiritualis, ſed intentio, et pactio utriuſque, executio autem ſolius temporalis. Audirem libenter deciſionem. Crediderim tamen ego, quod*

non

non incurrantur cenſuræ ex defectu executionis. Nec eſt eadem ratio de claudicatione ex hac parte, et ex illa, quia ſpirituale tenet principalem locum, et eſt ratio, radix totius repugnantiæ ad venalitatem, et ideo penes illius executionem videtur attendi executio Simoniaca. Quia ergo Eccleſia præſupponit Simoniacam intentionem, et conſtat de pactione, et de acquiſitione ſpiritualis: Et deficit tantum executio temporalis pro ſpirituali, iudicabit Eccleſia Simoniam eſſe ſacris Canonibus vetitam, et punitam, et utramq; partem excommunicatam.

89. Quæres ſecundo, An qui fictè (hoc eſt abſque animo ſe obligandi, ac ſolvendi) promittit dare Beneficium, & rem ſpiritualem pro temporali, aut verſa vice, temporalem pro ſpirituali, contrahat Simoniacas pœnas in iure inſtitutas ut ſupra? Reſpond. Negativè: Imo nec is Simoniacus eſt, caret enim ſtudioſa voluntate emendi, vel vendendi ſpirituale, ſiquidem deceptor eſt, & ſimulator, igitur uti talis à propria Simonia, & à pœnis illius excuſatur. Non excuſatur tamen à peccato mortali multiplici (ait *Vaſquez q.2.cit.*) *Primo, participationis cum Simonia mentali alterius, dando ad hoc operam efficacem. Secundo, Infamiæ propriæ, ſufficienter ſiquidem mentitur ſe Simoniacum. Tertio, ſcandali, manifeſtè ſiquidem dat occaſionem ſcandali aliis. Quarto, mendacii, dum fingit quod non habet in corde, quod eſt ſecundum ſe pravum, nec ulla poteſt intentione rectè fieri.* Et adeò lethaliter peccaminoſa eſt huiuſmodi deceptio, ut *Gibalinus de Simonia Univerſa qu.p.n.7.* concludat: *Hæc ficta promiſſio mala eſt, malitia mendacii, & ſcandali, atque etiam externi ſacrilegii, punirique poteſt ab Eccleſia pœnis iiſdem, quibus vera Simonia caſtigatur. An vero id ita fiat diſquiremus q.22.*

90. Confirmatur primo noſtra reſponſio authoritate eiuſdem *Vaſquez qu. cit.* dum ibi ſic: *Ubi nec emptio, nec venditio ſecundum veritatem eſt, ſed ſecundum apparentiam tantum, ſi de ſpiritualibus agitur, ut in propoſito; quoniam pœnæ iuris inſtitutæ ſunt contra ipſa vitia ſecundum veritatem, non ſecundum apparentiam tantum (non enim apparentes Simoniaci, ſed Simoniaci ſuſpenduntur, & excommunicātur, apparentia eſt cōditio diminuens, ſicut pictura, non enim homo pictus eſt homo, & ita nec apparens Simoniacus) idcirco in hoc caſu nulla incurritur cenſura.*

91. Confirmatur ſecundo, ex *Leſſio de Iuſt. lib.2. c.35. Tit. de Simonia, dub. p. num.11. Verſ. Sequitur quinto. Non eſt Simonia ſi quis animo non quidem verè emendi, aut ſolvendi; ſed decipiendi dumtaxat, promittat aliquid temporale pro Beneficio, ut rectè Caietanus* (ſupra *quæſt.2.*) *Sotus* (ſupra *art.p.*) *Idem ſentit Toletus l.5. cap.90. Ratio eſt, quia iſte non habet voluntatem verè emendi, ſed mendacio decipiendi. Peccat tamen, tum quia alterum inducit ad Simoniam; tum quia externum opus Simoniacum facit. Poteſt tamen Beneficium ſic obtentum retinere, ſi à legitimo collatore ſit collatum, ut iidem D. D. tradunt: & fatetur etiam Navarrus in Manual. cap.23. nu. 106. quamvis velit eſſe Simonia conventionalis:* hactenus *Leſſius*. Cui addo (& ſub iiſdem ferè verbis) *Bonacinam tom. p. Tit. de Simonia diſp. p. quæſt. p. Propoſition.2. num. 5. & Reginaldum in Praxi tom.2. lib.23. cap.11. num.110.*

92. Confirmatur tertio, ex *Layman lib.4. tract.10. cap. Ult. § 6. num.67. Verſic. Corollarium 2. Si quis fictè promittat dare rem ſpiritualem pro temporali, ſine animo ſe obligandi, ac ſolvendi, is conventionalem Simoniam non committit: quia non eſt conventio ſine conſenſu in obligationem. Eademque ratione neque is, qui fictè promittit dare rem temporalem pro ſpirituali, conventionalem Simoniam committit, ſicut rectè docent Caiet. & Sotus l.l.c.c licet contrarium ſentiat Navarrus cap. 23. num. 106. Verſ. Ad tertium:* quem

quem refutat Valentia tom. 3. diſputat. 6. quæſtion. 16. punct. 5. Alter vero qui ita deceptus, dat rem temporalem pro promiſſa ſpirituali; vel ſpiritualem pro promiſſa temporali, Simonia dumtaxat interiore, ac mentali delinquit; propter quam nulla pœna incurritur: quamvis uterq; à Iudice puniri poſſit, ſicut docet Suar. De Relig. l. 4. c. 42. nu. 5. in fin. quem vide, in hoc enim capite agit *de Simonia ficta*. Vide etiam *Valentiam punc. 5. citat. Verſ. Ex quo*.

93 Confirmatur quarto, ex *Gibalino de Simonia qu. p. nu. 7. Promiſſio vendendi ſpirituale pro temporali, abſque animo implendi eiuſmodi promiſſionem, promiſſio, & conventio ficta, atque deceptoria eſt, neque veram Simoniam conſtituit, & inter eius ſpecies malè numeratur. Ratio præcipua videtur, cum enim abſit intentio vendendi ſpirituale pro temporali, non eſt re vera illa ſtudioſa, & deliberata voluntas, quæ in ipſa definitione Simoniæ requirebatur. Neque dici poteſt Simonia mentalis, quæ in eo propoſito vendendi, aut emendi ſpirituale pro temporali conſiſtit, hoc enim propoſito caret, qui non habet animum præſtandi venditionem, quam fictè, ac deceptoriè promittit; itaque mentalem Simoniam non incurrit: ſicut neque internam hæreſim, qui, exterius dumtaxat illam ſimulat. Nec poteſt etiam hoc loco reperiri Simonia conventionalis, tum quia hæc mentalem ſupponit: tum quia ubi deeſt animus, & conſenſus, nullus eſt contractus, ſed eius tantum ſimulachrum quoddam. Realis denique Simonia abeſt ab hac fictione, quia realis Simonia eſt conventionis Simoniacæ exequutio, & perfectio, hic autem neque impletur conventio, neque eſt animus eam implendi, ad eamve ſe obligandi. Et ſanè ſi fictio ſit in utroque contrahente, ſtatim, niſi fallor, apparet, nulla ex parte veram Simoniam committi. Si verò qui promittit ſe daturum rem ſpiritualem, fingat, cum re ipſa mentiatur, & non intendat revera dare rem ſpiritualem pro temporali, non committit Simoniam, ſed fingit ſe committere. Alter verò qui eo mendacio deceptus promittit rem temporalem in pretium, committit quidem Simoniam mentalem, cum habeat verum animum emendi ſpirituale pro temporali, atque ad id ſe obliget, quantum ad ſe pertinet; non tamen veram Simoniam conventionalem facit, quia conventio, & contractus, non fit ſine utriuſque contrahentis verò conſenſu, alioquin nullus eſt contractus, ſed fictus; uti videmus in Matrimonio quod nullum eſt, & fictum, non verum dicitur, quoties unus fictè conſentit: quia etiam ſi alter exiſtimet ſe verè contrahere, idque ex animo velit, non tamen conſentit niſi in fictum. Atque ita non contrahit verum Matrimonium, niſi quo ad affectum ſuum, non quo ad ipſam rem. Quæ ratio æquè valet, quando fictio intercedit tantum ex parte promittentis pretium temporale; nam cum ad verum contractum neceſſarius ſit utriuſque contrahentis verus ſe ſe obligandi animus, non poterit eſſe verus contractus Simoniacus hoc caſu, ſed fictus.*

94 Quæres tertio, quibus in caſibus in reſignatione Beneficii ſub aliquo onere, Simoniæ labes, & iuris pœnæ, inter paciſcentes vitentur. Supponit hoc quæſitum communem, certamque doctrinam, quam præcipue tradunt circa ſequentia, mox citandi. Quod videlicet, ſi quis dat alteri Beneficium cum penſione, & facit pactum ut redimatur penſio, Simoniacus eſt, *Caietanus tom. 1. Opuſcul. tract. 31. reſp. 10.* Quamvis enim poſtea poſſit redimi penſio, non tamen poteſt reſignari Beneficium cum pacto redemptionis huius, *Toletus libr. 5. c. 92. ſub numer. 1. Verſ. De hoc.* Vnde ſi quis in fraudem Simoniæ unico contextu renuntiat Beneficio, reſervat ſibi penſionem, & extinguit eandem pro tanta ſumma, non ſolum apud Deum (qui venditionem Beneficii palliatam inſpicit in corde) ſed etiam in foro hu-

mani Iuris ab ęquo Iudice damnaretur, ſicut in ſimilibus damnantur cōtractus in fraudē uſurarum: *Caiet.reſponſ. cit.*10. *in fin.*cui adde *Leſs.c.cit.*35*.dub.*22*.ſub n.* 124.ubi ſic: *Notandum eſt, dum quis reſignat Beneficium ſub onere pēſionis, non poſſe fieri pactum, ut conſtituta penſio redimatur, id enim cōtinet apertam Simoniam, ut docent Caiet. & Tolet. ſupra, eſtq; evidens ex dictis dub.*16*. iſtud enim opus eſt pretio æſtimabile. Pari modo Simonia eſt, si pē. ſionem redimas resignando, vel conferendo Beneficium; quia datur Beneficium pro re temporali: eiuſdem enim rationis eſt extinguere aliquod debitum, ſeu onus temporale, & tantundem acquirere.* Adde inſuper *Gigantem de Penſionibus qu.*87*. ad finem. Renunciantes* Beneficia *ea intentione, ut ſibi reſervetur penſio, demum extinguenda pro certis anticipatis penſionibus, & ita paciſcentes, procul dubio Simoniam cōmittunt, cum dent temporale pro ſpirituali, ut in toto Titulo de Simonia, & propterea graviter puniendi eſſent, & ab omnibus accuſari poſſunt. Cod. Si Dominus de Simonia, &c.* Adde tertio. *Ferdinandum à Caſtro Palao Operis Moralis part.*3*. diſp.* 3*. De Simonia punct.*17 *nu.*14*. fol.*504*. col.*2*. Infero reſponſionem illius quæſtionis, an ſine manifeſtatione Superioris (qualis eſt ſolus Pontifex) poſſit reſignans cum reſervatione penſionis obligare reſignatarium ad aliqua onera admittenda: v. g. ut fideiuſſorem Sæcularem, vel aliquam hypothecam aſſignet, vel illi anticipatè ſolvat, timet enim reſignatarium futurum tardum in ſolvendo. Et dicendum eſt eſſe Simoniacum contractum; quia obligat reſignatarium ad id quod de Iure non ineſt, eiq; ex vi resignationis, onus pretio æſtimabile imponit: ita Leſs. de Iuſt. lib.*2*. c.* 35*.dub.*15*.n.*93*. & Suar. tom. p. de Relig. Tit. de Simonia l.*4*.c.*35*.n.*23*. in fin. Quare reſolutio ita vera eſt, ut etiā si Ordinarius commiſſionē haberet imponendi pēſionem, adhuc huiuſmodi cōtractum approbare non poſſet: ita Suarez ſupra. Unde penſio sic conſtituta poſſet non ſolvi, & Beneficiū tanquam vacans impetrari, ut bene dicit Leſſius illo n.*93*. Verum, si poſt conſtitutā pēſionem obligaretur Resignatarius ad hæc onera, dicendum eſt Simoniam non committi, neque in foro exteriori debere præſumi: ſed potius præſumi debet liberè ſe obligaſſe. Ita tradit Flaminius Pariſius de Resignatione Beneficiorum lib.*14*.q.*7 *à n.*53*. cum communi ſententia* hactenus *Palao*: quem pariter refert nedum, verum etiam eiuſdem, atque communem doctrinam, ac ſententiam admittit, & ſequitur *P. Diana to.*5*. Coordinato tr.*7*. reſ.*29*.n.p. ex part.* 10*.tr.*14*. & Miſcell.*4*.reſ.p.* ubi pręterea *in princip. nu.* ſubſcribit *Ioannes Vvigers, ibiq; teſtatur de cōmuni.* Vide *Suar.n.*23*. cit.et* 24. quibus ſuppoſitis, ad quæſitū.

95 Reſpondeo, Vitatur labes Simoniæ, vitantur, & juris pęnæ in reſignatione Beneficii ſub aliquo onere inter paciſcentes, ſi iſti referant omnia ad consēſū Pontificis, et poſtea in petitione, omnia integrè narrent: nā contractus hic inter eos neceſſarius eſt (inquit etiā *Suar.n.*24*. cit.*) et relatus ad conſensū Papę nihil per eos fit, ſed proponitur auctoritate Papæ faciendū. Talis ergo modus renūciationis cū conditione pēſionis honeſtus eſt, licitèq; fit in manibus Pōtificis, quod docent omnes apud, et cum ipſo *Suar.l.c.n.* 24.et patet *per Felinū, etc.et Theologos in* 4*. diſt.*25. qui omnes aſſerunt vitari in hoc, et ſimilibus caſibus labē Simoniæ, conſequenter iuris pęnas, ſi omnia referant (ut ſupra) ad conſensū Pontificis, & in petitione integrè, & fideliter narrent omnia. Ratio autē, cur id per Papā fieri poſſit, clara eſt, ac facilis (inquit *Suar.*) nā poteſt etiā pēſionē imponere ſub titulo ſpirituali, ſicq; cōmutatio tota fiet inter ſpiritualia, et poteſt Papa auctoritate ſua, tale onus imponere Beneficio, priuſquā illud conferat, et illud ſic oneratum conferre perſonæ, in cuius favorē facta eſt renunciatio, vel cui voluerit, ſi renūciatio ſimpliciter facta ſit. Neq; in hoc (concludit *Suarez*) *occurrit nova difficultas, ſolum eſt cavendum, ne privatim*

adii-

adiiciantur onera, quæ non ſunt incluſa in Penſione, nec approbantur à Pontifice; ut ſi ex pacto antecedente obligetur is, qui accepturus eſt Beneficium, ad dandam cautionem laicam de Penſione ſolvenda, vel ad dandam aliquam anticipatam ſolutionem: Hæc enim, & ſimilia ſunt pacta prohibita, & ad minus indicant Simoniam contra ius humanum, niſi Papa illa approbet, & exiſtimo, non poſſe approbari ab alio, hæc Suarez n.cit.24. quæ optimè probant noſtram datam reſponſionem, & ex quibus infertur Pacta inita ãte reſignationem, nec Summo Pontifici fideliter, & integrè in Penſione, & Petitione expoſita, ſimoniaca eſſe, & pœnis iuris ſubiecta, ſecus verò, ſi ex aliquo intervallo, et poſt conſtitutam petitionem inita, ex ſententia communi, et expreſsè ex *Pariſio l.c.* ubi ad hanc rem proponit ipſe ſequentem caſum.

96 *Caſus eſt, an ſi N. qui habebat Beneficiũ ex reſignatione Ticii, cum reſervatione Penſionis annuæ in favorem dicti Titii, reſignans obliget ex intervallo bona ſua ad ſolvendum Penſionem, vel dat fideiuſſores, vel ſecuritatem bancheriam, committat Simoniam? Communis opinio eſt negativa, & ita fuit reſolutum in una Præneſtin. Penſionum, &c. idque iuſtificatur, tum quia obligatio fit ex intervallo, ex quo ſatis excluditur Simonia iuxta ea, quæ ſcribit Bellam. &c. tum etiam quia huiuſmodi obligatio fit ad faciliorem ſolutionẽm Penſionis impoſitæ in Caſu reſignationis, unde excluditur omnis Simoniæ coniectura, & præſũptio, nãq; ubi alia interpretatio capi poteſt tunc excluditur delictũ l. merito §. pro Soc. & sẽper capienda eſt interpretatio, ut delictũ excludatur, &c.* Hucuſq; *Pariſius*, quẽ ſecutus eſt *Palao n.14.cit.* idem omnino cũ eodem concludens, ut ſupra *Verſu, Verum*, ſi poſt conſtitutam Penſionẽ, qui tamen *n ſeq* 15. cum eodem *Flaminio q.7.n.p.Leſs.ſup.n.94.Suar.*& aliis, tenet reſignantem Beneficium, et petẽtem à reſignatario ſolutionem expenſarum, quas in eius acquiſitione fecit, Simoniam cõmittere: quod colligitur *ex C. ſuper hoc, de renunc.* & *C. cũ pridẽ, de pactis.* Et ratio eſt, quia ſic petit onus, quod de iure non ineſt reſignationi, reſignatio enim ſecũ non affert dictas expẽſas, quæ factæ fuere ante reſignationem in acquiſitione Beneficii. Ergo Beneficium dari nequit cum tali onere, etc. quod advertit etiam *Diana reſ. cit. coordinata 29. in fine*.

97 Claudo tamen Privilegium cum *Suarez de Religione tomo primo lib. 4. cap. 49. à num. 5. & Palao diſputatione 3. cit. puncto 5. num. 1.* Advertendo cum ipſis, per legem Eccleſiæ, & Canonicam, certò prohiberi poſse nedum oneroſam, ſed etiam gratuitam largitionem, & receptionem ratione ſpiritualis Beneficii, aut Miniſterii, ſeu intuitu illius factam (ob reverentiam videlicet rerum ſpiritualium, & ne videantur commutari, & donis temporalibus obtineri) qua prohibitione poſita, donatio ipſa erit contra Religionem, atque adeò Simoniam, etiamſi dans quantum in ſe eſt, revera non intendat, niſi ex liberalitate, vel gratitudine donare. Quamvis enim gratuita donatio, ut ſic, non ſit oneroſus contractus, nec permutatio unius rei pro alia, tamen quando res nõ donatur, niſi alia aliqua recipiatur, ita, ut ex modo, & occaſione donationis conſtet, aut ſaltem veriſimiliter appareat talem donationem non fieri ſine reſpectu, & ordine ad aliam, licet tunc fortè re ipſa, & coram Deo huiuſmodi donatio ſit gratuita, nihilominus apud homines habet quamdam umbrã, & ſuſpicionem permutationis, propter quam meritò lex Eccleſiaſtica poteſt ob reverentiam rerum ſacrarum, et ad vitandnm Simoniæ periculum, illam dationem ut Simoniacam, contra Religionem, atque rei ſacræ iniurioſam prohibere: ita *Suarez cit. num. 5. & in num. 6. ſeq* ſic concludens, et optimè. *Licet ergo illa actio non ſit vera venditio, poteſt eſſe vera Simonia, quia ſatis eſt,* quod

quod ſit apparens venditio, ſeu præſumpta, aut ſuſpecta venditio, rei ſpiritualis, & quod eo titulo ſit lege prohibita.

98 Videndum tamen eſt(addit *Palaus num. p. cit.*) an Eccleſia hanc prohibitionem fecerit,et illius tranſgreſſionem Simoniæ pęnis ſubiecerit? Circa quod, et ſi ſufficienter quidem affirmativam partem ſuadeant *iura diverſa*, videlicet *capite* 1. *De Simonia*, quod prohibet donari aliquid pro ordinatione ab eo, qui ordinatur. *Concil. Trident. ſeſſ.*21. *cap. p.de Reformat.* ubi gratuitam pariter donationē prohibet per hæc verba: *Quoniam ab Eccleſiaſtico Ordine omnis Avaritiæ ſuſpicio abeſſe debet, nihil pro collatione quorumcumque Ordinū, etiam Clericalis Tonſuræ, nec pro Litteris dimiſſoriis, aut Teſtimonialibus, nec pro Sigillo, nec alia quacumque cauſa etiam ſponte oblatum, Epiſcopi, & alii Ordinū Collatores, aut eorum Miniſtri quovis prętextu accipiant.* Idem *Concilium Tridentinum ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de Reformat.* Vbi *prohibentur Examinatores Synodales occaſione Examinis in Beneficiis facti, quidquam ante, vel poſt recipere, alioquin Simoniæ vitium dicuntur incurriſse, tam ipſi Examinatores Synodales, quam dantes; à qua Simonia abſolvi nequeunt (ſcilicet dantes) niſi dimiſsis Beneficiis, quæ quomodocumque antea obtinebant, & ad alia impoſterum inhabiles reddantur.* Et ſi inquam huiuſmodi *iura* (omiſſis aliis, quæ adduci poſsent, relatis à *Suarez*, & *Palao ſupra*) ſatis ſuperque prohibere videantur gratuitam, et ſpontaneam donationem, ſiquidem (ut conſtat) ſunt per verba ita abſoluta, ut idem *Suarez cap. cit.* 49. *num.* 7. *in fine*, concludat, *Veriſimile eſſe etiam ſpontaneas oblationes, ſeu donationes ex vi iuris eſse prohibitas, ut Simoniacas, & eiſdem pœnis iuris ſubiectas, iuxta Cap. Placuit, ut de* 22. *p. qu.* 1. Quia nihilominus, et ipſemet Suarez non affirmat abſolutè per *legem Canonicam*, & *à iure ipſo*, prohibitam eſse uti Simoniacam gratuitam donationem, dum tantum aſſerit, hoc *veriſimile eſse*: et etiam *Palaus punc. cit.* iiſdem, et aliis recitatis *iuribus*: ipſis non obſtantibus, & *re bene inſpecta* non invenire (*ait num.* 6.) donationem *aliquam gratuitam eſse prohibitam intuitu Religionis, & tamquam Simoniacam, tam ex parte recipientis, quam conferentis.* Idcirco dico ego abſolutè, nemini hodie in dubium amplius verti poſse, an Eccleſia gratuitam prædictam donationem prohibuerit, & Simoniæ pœnis ſubiecerit: Eamdem enim prohibuit expreſsè *Sanctiſsimus Dominus Noſter Innocentius Vndecimus* dum ſequentem damnavit Propoſitionem (quæ eſt XLV. inter damnatas à Sanctitate ſua) *Dare Temporale pro ſpirituali non eſt Simonia; quando Temporale non datur tamquam pretium, ſed dumtaxat tamquam motivum conferendi, vel efficiendi ſpirituale, vel etiam, quando Temporale ſit ſolum gratuita compenſatio pro ſpirituali, aut è contra.* Et huiuſmodi prohibitio ſtricta eſt ſub Præcepto, & Excommunicatione lata, Summo Pontifici pro tempore exiſtenti reſervata. Vnde hodie recitata opinio doctiſſimi *Patris Palai*, et aliorum ante, et poſt ipſum, Claſſicorum Doctorum aſsentium non eſse prohibitam tamquam Simoniacam vi alicuius legis Eccleſiaſticę, gratuitam largitionem rei temporalis pro ſpirituali, eſt omnino falſa. Imo à certitudine tenendum eſt, ipſam hodie omni probabilitate carere, et ab omni diſputatione tam publica, quàm privata, niſi eandem impugnando exulandam eſse. Qua de re, Vide *Petrum de Murga Tom.* 2. *Operum Canonico-Moralium qu.* 4. 5. & 6.

PRIVILEGIUM SEPTIMUM.

Quædam Abbatiſſa, quæ Virum intra Clauſuram abſque neceſſitate, ſed bona fide, ac ignoranter admiſit, per DD. excuſatur à peccato, & Cenſuris, atque à pœna privationis Officii liberatur.

99 MUlier valdè ignorans eſt, atque adeò illius ignorãtiæ magis deferre oportet. Hinc *Portel. Tomo p. Reſpon. Moralium part. p. Caſu* 27. *num.* 2. optimè ait, *Foeminam, & Ruſticum habere quaſi privilegium Ignorantiæ.* Refert igitur *Portel. Caſu cit.* 27. Quod in quodam Monialium Conventu fuit antiqua cõſuetudo, ut in Sabbato Sancto Oeconomus, ſeu Procurator Cõventus, Clauſuram ingrederetur pro facienda quadã diſtributione inter Moniales, quæ attento Bullarum ſummorum Pontificum rigore, & aliorum Monialium conſuetudine, exiſtimata non fuit cauſa neceſſaria, neque ſufficiens ad ingreſſum Clauſuræ. Id fecit bona fide Abbatiſſa, & propter conſuetudinem. Accuſata tamen fuit, quod in excommunicationem inciderit, ac in officii privationem. Et quæſitum, an fuerit privanda Officio? Cui quæſito, & caſui reſpondet *Portel.* Si fecit bona fide, & cum ignorantia hæc Abbatiſſa, non credens ſe peccaſſe, nec ullam poenam incurrere, non eſſe, vel fuiſſe privandam Officio, eo quia Bullarum Papalium non incurrerit pęnas. Ratio eſt inquit (quam & ego toties tradidi in *Superiori Tomo* ferè per totum, cum communi DD.) quia quando lex imponit poenam illis, qui ſecus facere præſumunt, in tali caſu ille, qui violat legem cum ignorantia, non putans quod peccet, nõ incurrit pęnam legis illius, ut eſt communis opinio, maximè *Navarri libr.* 5. *Conſilior. Tit. de ſent. Excomm. Conſil.* 54. *num.* 4. *Sanch. libr.* 9. *de Matrim. diſp.* 32. *num.* 38. ubi alios citat. At conſtat, quod *Bullæ Pii V. & Gregor. X III.* quæ puniunt Abbatiſſas Excommunicatione, & privatione Officiorum, ponunt hæc verba: *Si ſecus facere præſumpſerint:* Igitur cum hæc Abbatiſſa ignorãter fecerit, ſeu bona fide, ut dicitur, nec proinde præſumpſerit, ſequitur prædictas poenas evaſiſſe. Nam præſumptio ſupponit ſcientiam, et malitiam per citatos DD. et communiter.

100 Confirmat *Portel.* exemplo ſibi fideliter narrato, quod accidit Conimbricæ in quodam Conventu Virorum: in quo quidam Prælatus non idiota, ſed bene doctus, inſtituit quandam Proceſſionem inſolitam per clauſtrum, ut poſſent certæ foeminæ ornatum Clauſtri videre: accuſatus de tranſgreſſione dictarum Bullarum, dixit ſe non incurriſſe, quia prædictam Proceſſionem inſtituerat bona fide, credens ſibi licere, neque putans ſe per dictam Proceſſionẽ Bullas violaſſe. Conſulti ſunt meliores tunc Doctores Iuris Canonici profeſſores, qui dixerunt non incurriſſe, ſi bona fide illum feciſſe conſtaret, ſicut conſtitit per iuramentũ eidem Prælato exhibitum. Hoc autem à fortiori ſervandum eſt cum Abbatiſſa, quæ cum Mulier ſit, magis ignorans eſt, atque adeo magis etiam illius ignorantię deferendum: Sicuti in alio caſu tenet *Riccius parte* 4. *Suarum Deciſionum Collect.* 1082. ubi ait, quod licet iuxta leges communes, is qui ſemel aliquem acceptavit in Iudicem, non poſſit illum amplius recuſare, dicit tamen ab hac lege excipi Foeminam, et Ruſticum, qui poſſunt illum poſtea recuſare: *Habent enim quaſi privilegium ignorantiæ.* Hæc *Portel.* quem vide *loco citato.* At de hac particulari, Pręlati, proceſſionem inſtituentis, ut Mulieres ingredi poſſint Monaſterium reſpectu illius, iterum *Privilegio* 9. *huius* 4. *Capitis.*

PRI-

PRIVILEGIUM OCTAVUM.

Lex invincibiliter ignorata a toto populo, vel à maiori parte, neſciente promulgationem eius, ignorataque tempore ad præſcriptionem ſufficienti, ceſſat tandem obligare.

101 LOquitur privilegium tū de lege Imperatoria, aut quorumlibet aliorum Civilium Principum, tum de lege Pontificia, & Eccleſiaſtica, & expreſsè admittitur, & ſuſtinetur à *Navarro Tom. p. Conſilior. lib. p. Tit. De Conſtitutionib. Conſil. p. n. 27. Azor. tom. 1. libr. 5. cap. 4. qu. p. Reginaldo in praxi tom. p. libr. 13. nu. 164. quæſt. 5 Salas de Legib. diſp. 13. ſec. 2. num. 11. Filliucio Tom. 2. tract. 21. cap. 11. quæſt. 11. Verſu Dico ſecundò n. 429. à Cochier de Iuriſdict Ordinarii in Exemptos par. 1. qu. 50. num. 14. Bonacina de Legib. diſp. 1. qu. p. punc. 4. num. 28. Merolla tom. 2. diſputatione 4. de legibus dub. 19. difficultate 6. in fine*, & ab aliis. Probatur autem. Tum quia ratio ob quā lex non ſervata deſinit obligare, non eſt ſcientia, & voluntas quaſi formalis, non obſervandi legem, ſed eſt conſuetudo ipſa populi, & quaſi præſcriptio quædam: Tum quia iuſtior eſt cauſa tranſgredientium legem ignoranter, quam ſcienter: cum iſti ſint minus digni gratia, & indulgentia: ergo ſi iſti enervant legem, etiam illi. Tum quia, ideo lex non recepta non ligat, quia non eſt firmata uſu, ut patet *ex l. de quibus ff. de legib.* ſed ſive violetur ſcienter, ſive ignoranter, non eſt firmata uſu: Ergo. Tum etiam quia (ut optimè etiam *Reginaldus l. c.* & alii) Iura, ex quibus habetur, legem enervari per illius non receptionem à ſubditis, ſeu non uſum, generaliter loquuntur nulla facta diſtinctione de nō receptione, ſeu non uſu ſcienter, vel ignoranter; & ubi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.

102. Quoniam verò ſecundum aliquos ad Imperatoriæ legis valorem, & aliorum Civilium Principum tantum, deſideratur aſſenſus populi, & ſubdirorum; non verò ad Pontificiæ legis valorem, eo quia populus ipſe tranſtulit poteſtatem ſuam in Principem, & ideo Princeps non obligat ſibi populum, niſi ex tacito ipſius populi conſenſu. At Romanus Pontifex, poteſtatem ſuam proximè, & immediatè accepit à Chriſto Domino., & proinde ſuis legibus Chriſtianum populum adſtringit abſq; ullo ipſius populi tacito conſenſu, ſed ſola Chriſti Domini auctoritate accepta (ut patet ex verbis eius *Matth. 16. Tibi dabo Claves Regni Cælorum: Quodcumque ligaveris ſuper terram, &c. & Ioann. 22. Paſce oves meas, &c.* Quæ ſunt dicta *Petro* ſine ulla conditione, aut relatione ad populum, vel Eccleſiam, & per *Petrum* ſucceſſoribus eius, quibus eadem data poteſtas.) Cæterique Eccleſiarum Præſules, ſuis ſtatutis ſubditos ſibi commiſſos alligant Romani Pontificis auctoritate: Videtur ſequi ex hac differentia, Privilegium noſtrum eſſe limitatum, reſtrictumque ſolum ad leges Legislatorum Civilium, nec extendi ad Pontificias, Eccleſiaſticas, atq; Canonicas leges, quia iſtæ non dependent (ſicut illæ) à receptione, & uſu ſubditorum, & populi, atque adeo ipſas, ablata ignorantia, manere in eo ſtatu, in quo eſſent ſi tunc primo editæ fuiſſent. Hoc tamen non obſtante, nego ſequelam. Et nego etiam (cum *Henrico Zoesio in lib. p. Decretal. Tit. 2. de Conſtitutionib. num. 46. Ludovico Engel. in libr. p. Decretalium Titul. eodem § 4. n. 68. Verſ. Verum ratio*, & aliis) ad legis civilis valorem deſiderari aſſenſum populi. Magis enim rationi conſentaneum eſt, quod populus in omnibus iuſtis præceptis, & legibus, obedientiam Legislatori præſter, tam in foro interno, quam externo, nec in populi

li

li poteſtate ſit legem acceptare, vel reiicere: quia non videtur ad vim legis neceſſarium, ut uſu recipiatur: Nam populus non habet auctoritatem condendi leges, quando eſt Principi ſubiectus, in quem ſuam, quam habebat, transtulerit poteſtatem: Vnde quando Princeps ad populum legem aliquam fert, eum ſibi eo ipſo abſtringit, & obligat, & proinde peccat populus ea lege non utens. Et Princeps promulgata ſemel lege, iuſtè poteſt populum adſtringere ad legis obſervātiam, & iure etiam, ac iuſtè eos punire qui legem perfringunt. Igitur populus lege non utens delinquit; alioquin ex utraque parte, tum populi videlicet, tum Principis, iuſtum bellum eſſet, quod fieri nequit. Si enim Princeps legem iure conſtituit, promulgat, & compellit ad eiuſdem legis obſervantiam, punitque delinquentes, ſequitur ut populus ius non habeat faciendi contra legem. Sed

103. Dices in *Cap. In iſtis diſtint.* 4. (*Gratianus* ait) *Leges inſtituuntur, cum promulgantur; firmantur, cum moribus utentium comprobantur* Item in *l. de quibus* 32. *ff. de Legibus*, ait *IC. Nulla alia ex cauſa nos tenent ipſæ leges, quam quod iudicio populi acceptæ ſunt.* Ergo, &c. Reſpondeo, hæc non obſtare: Nam in primis quoad illum textum in dicto §. *Leges*, qui eſt *Gratiani*, huius authoritas non eſt deciſiva, ut inquiunt etiam DD. præcipuè *Engel num. cit.* 28. *Verſu Non obſtans*. Addens ibi, Explicari poſſe de confirmatione legum *extrinſeca*, & accidentali; non *intrinſeca*, & ſubſtātiali, quatenus videlicet, leges moribus utentium receptæ, ſuam perfectionem, & vigorem conſecutæ ſunt; non verò quod ante hanc receptationem (& uſum) vim propriam obligandi ex ſe non habuerint. Alter vero textus *in l. de quibus* 32. *ff. de lege*: procedit de illa antiquo tempore (inquit idem *Engel Verſu cit.*) quando poteſtas leges ferendi, & magna pars Imperii fuit penes populū Romanum: poſtea verò, quando populus *lege Regia* poteſtatem ſuam in Principē trāſtulit iuxta *l. p. ff. de Conſt.* nulla fuit relicta authoritas populo legē ferendi, aut approbandi. Maximè in cauſis Eccleſiaſticis, & ſpiritualibus, in quibus dicta *lex* 32. ullum locum habet; quia in iſtis (ut ſupra dictum eſt) poteſtas ferēdi legem data eſt immediatè à Chriſto ipſi Petro, ac Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus, et nunquam fuit penes populum. Ex quo ortum habet præfata differentia inter leges, à Principe, et Legiſlatore civili promulgatas, et Pontificias, Eccleſiaſticaſque, ac ſpirituales lages Quæ tamen differentia nil facit ad rem noſtram, ſeu privilegium noſtrum: dato enim (et etiam conceſſo) legem uſu præſcripto non receptam vi ſua carere, quamvis ſit auctoritate Legiſlatoris conſtituta, et legitimè promulgata, ut vult communis Canonici, et Civilis Iuris interpretum opinio, apud *Azorium l.c.* et teſtantur *Abbas, & Felinus cap.* 1. *p. de Tregua, & pace*, nihilominus (ut habet etiam idem *Azorius l.c. Verſu Ad obiectiones*) id non aſſerunt ex eo quod populus habeat ius tollendi leges à Principe ſancitas, ſed quia leges cum inſtituuntur, et promulgantur, ea condirione conduntur, ut omnes teneāt, ſi uſu recipiuntur; ſin minus, neminem ligent. Et hæc communis opinio (ait *Azorius l. c. Verſu Nihilominus communis, in fine*) locum habet ſive lex recepta non ſit ab iis, qui ſciunt eam eſſe latam, & promulgatam, ſive ab iis, qui id ignorant, ut in propoſito privilegio, ut probant DD. citati in principio, & alii.

PRI-

PRIVILEGIUM NONUM.

Fœmina virorum Religioſorum Monaſterium ingrediens abſque prætextu privilegiorum, ex curioſitate illud videndi, ſi abſint ſcandalum, violentia, & iniuria Monaſterio illata, excuſatur à peccato mortali, & ab incurſione Cenſuræ Papæ reſervatæ, dummodo huiuſmodi ingreſſus ſit cum bona fide, & ignorantia.

104 DE facto quædam fœmina, abſque prætextu privilegiorum, ingreſſa fuit quoddam Monaſterium Virorum Religioſorum ex curioſitate illud videndi, abſque tamen malo fine, ſed, bona fide, & ignoranter. Factum refert *Antonius a Spiritu Sancto Conſult. 69.* à quo etiam quæſitum fuit, an dicta peccaverit mortaliter, & incurrerit aliquam Cenſuram, ideſt, *Excommunicationem*, quam, *Ex motu proprio Pii V.* (qui incipit, *Decet Romanum Pontificem*, quem edidit *anno* 1570. *die* 16. *Iulii. Pontificatus anno quinto*, & ad verbum refert *Confectius in Privilegiis Ordinum Mendicātium inter literas Apoſtolicas fol. mihi* 179. & de quo *Sanchez Operis Moralis tom. 2. libro 6. capite 16. num. 79. Suarez de Religione tom. 4. lib. primo cap. 7. num. 9. prope finem, Verbo Nihilominus. Marcellus Vulpe in Praxi fori Eccleſiaſtici capite 4. Bonacina de Clauſura qu. 5. num. 1. Palao Oper. Moral. part. 3. Tit. de Voto Religioſæ Obedientiæ diſp. 4. puncto 8. num. 10. Giballinus De Clauſura Religioſorum Diſquiſ. 2. cap. 3. §. 2. num. 5. in fine. Thomas Del Bene de Immun. Eccleſ. part. 3 capite 19. dub. 76. numero 16.* aliique innumeri) quam inquam excommunicationem (ipſo facto) contrahunt utique, Mulieres (etiam ſine prætextu facultatum) ingredientes Monaſteria Religioſorum Virorū (uti & ipſi Religioſi illas admittentes) & ita, ut amplius nequeat dubitari hunc ingreſſū ſub excommunicationis Cenſura, omnibus fœminis fuiſſe prohibitū, ut fatentur *Suarez loco citato. Giballinus l. citato*, & alii, & ut conſtat ex allato motu *Pii V. Decet Romanum Pontificem*, in quo explicans alium ſuum priorē motum, ſeu *Conſtitutionem Apoſtolicam*, quæ incipit *Regularium perſonarum, editam ſub die* 24. *Octobris anno* 1566. *Pontificatus anno primo*: ſic ait: *Apoſtolica Auctoritate tenore præſentium dicimus, & declaramus fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionem noſtram, quod dictæ litteræ non ſolum comprehenderent, & comprehendant Mulieres habentes, & prætendentes, facultatem, & indulta ingrediendi Monaſteria, ſed etiam omnes, & quaſcumque Mulieres alias, tam in genere, quam in ſpecie.* Eiuſdem tenoris extat Declaratio Sacræ Congregationis apud *Quarantam Verbo Monaſteria, & Conventus, poſt initium, §. Nos Alexander.* Dicta tamen ultima verba: *Omnes, & quaſcumque Mulieres tam in genere, quam in ſpecie*, non ſunt poſitæ (ut præter alios affirmat etiam *Bonacina puncto 2. cit. ſub num. 5. Verſu Reſpondeo illa*) ad includēdas Imperatrices, & Reginas, ac ipſarum filias, quæ ſpeciali nota dignæ ſunt, ſed ad comprehendendas omnes, & quaſcumque alias fœminas, tam prætendentes ſe facultatem habere ingrediendi Monaſteria Virorum Religioſorum, quàm non prætendentes. His igitur omnibus prohibitus fuit præfatus ingreſſus ſub lethali, & excommunicationis cenſura. A quibus tamen, ſi quæ fuerint bona fide tranſgreſſa (ut illa, de qua loquitur *Antonius à Spiritu Sancto*) abſque ſcandalo, &c. et per ignorantiam, ab utroque excuſari dicit Privilegium noſtrum, quod

105 Probatur, Nam vel ignorantia Mulieris ingredientis, eſt inculpabilis, et invincibilis, ingreſſuſque ipſe in Monaſterium abſque ſcandalo, violentia, etc. et ſic verum utique (apud om-

omnes) ptivilegium quoad vtramque excuſationem, a peccato videlicet, & à cenſura (hinc optimè *Sorbo in Compēdio Privilegiorum Medicant. Verbo Ingredi Monaſteria Fratrum, vel Monialium in Annotat. Motus Gregor. XIII. fol. mihi 362. num. 3.* ſic: *Aduertendum nullas mulieres hanc excommunicationem incurrere, niſi poſtquam huius prohibitionis notitiam habuerint: ſi enim ignorarent, non incurrerent: Cum nullus maiorem excommunicationem incurrat, niſi contumax fuerit & mortaliter peccauerit.* Et *Nauarr. Comment. 4. De Regularib. n. 62. Verſu Quinto Nota:* Vbi pariter ait: *Credendum eſſe Mulieres non incidiſſe in has pœnas, quæ ignorantes hanc prohibitionem ſunt illam tranſgreſſæ: Quia ignorantia Iuris humani excuſat à peccato ſaltem mortaliter &c.* Et idem docet *Vulpe cap. cit. 4. num. 9.* Vel ignorantia Mulieris Monaſterium ingredientis, non eſt inculpabilis, ſed culpabilis, & craſsa, huius prohibitionis, & hæc pariter excuſat ſaltem (ſi non à peccato) à cenſura ipſa (vt in priuilegio) niſi adeò craſsa ſit ignorantia vt reputetur temeritas ingens. Et hæc ſecunda priuilegij pars, probatur auctoritate ſimul, & ratione, vt ſequitur. Nam *Sanchez cap. cit. 16. n. 82. Nec in has pœnas motus proprij incurrent ingredientes ex ignorantia quantumcumque culpabili, & craſſa huius decreti imponentis has pœnas, niſi adeò craſſa ſic, vt reputetur temeritas ingens. Ducor ex verbis eius Motus proprij, ibi; Ne ipſarum licentiarum prætextu, Monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeant. At verbum (audere) temeritatem petit, adeò vt ſola ignorantia tam craſsa, vt poſſit dici ingens temeritas, ſufficiat, vt dicatur audacia ad pœnas audentibus ſtatutas contrahendas, vt probaui lib. 9. de Matrimonio diſp. 32. n. 37. iuncto n. 36. & 39. Bonacina qu. cit. 5. Puncto 3. Propoſitione p. in fine. Fęminæ ingredientes &c. à præfata excommunicatione excuſantur non ſolum ob bonam fidem, verum etiam ob ignorantiam vincibilem, craſsam, ſupinam, & affectatam; quia ad incurrendam iſtam excommunicationem requiritur audacia. ſecus ſi adſit ſcientia, vel ingens temeritas, quæ ſcientię comparatur, & ſæpe coniuncta eſt cum ignorantia affectata, vt docui de Cenſuris in communi, & alibi. Gibalinus l. c. §. 4. n. 24. verſ. Nam cum. Cum præſumptionem requirat Pontifex, excuſabit non modo, incogitantia, & ignorantia probabilis, ſed etiam culpabilis, & craſſa, modo non ſit ingens temeritas. Palao n. 10. cit. Explicari debent pęnæ ſtatutæ in dicta Conſtitutione Pii V. tam aduerſus Mulieres Monaſteria Virorum ingrediētes extra Caſus permiſſos, quam aduerſus eas introducentes, & admittentes, & qualiter incurrantur. Ad eas incurrendas præſumptione opus eſt, quod ſatis indicat verbum Audeat, quo vtitur Pontifex in ferenda pœna excommunicationis (ſibimet reſeruata) & verbum Præſumant, appoſitum in ferenda priuationis officiorum, & ſuſpenſionis à diuinis, pœna. Vnde qualibet ignorantia etiam craſſa, modo affectata non ſit, ab iis incurrendis excuſat, vt ſanè probaui Tract. 2. diſp. 1. punct. 18. & tradit in præſenti Sanch. lib. 6. ſumm. c. 16. num. 96. & 97. & c. 17. n. 36. Pater Delbene num. 10. cit. Mulieres ingredientes Monaſteria Virorum ſine prætextu facultatum, contrahunt excommunicationem ex vi talis declarationis Pii V. excuſantur tamen ab illa cōtrahēda, non ſolū ſi ingrediantur bona fide, ſed etiam ſi ingrediātur culpabiliter cū ignorātia craſsa, & ſupina, quin et forſan etiam affectata; quia ad iſtā excōmunicationē cōtrahendā, ex dictis Motibus, requiritur præsūptio, et audacia, et ſic ſciētia legis, atque adeò ſaltē virtualis cōtemptus legis.* Idē ferè haber *Dubitat. 78. n. 31. Dubitat. 79. n. 2. Baſsæus Verbo Clauſura n. 15.* ubi ſic: *Fœminæ ingredientes Monaſteria Virorū, incurrunt excommunicationē Papæ reſeruatam, quamvis aliquando excuſari poſſint non ſolum ob bonam fidem, verum etiā ob ignorātiam vincibilem, craſsā, ſupi-*

nam, & affectatam, quia ad incurrendam hanc excommunicationem, requiritur audacia, ſcientia, vel ingens temeritas, quæ ſcientiæ comparetur, ut docent Bonacina, &c. Et in confirmationem omnium hucuſque recitatorum, vide quæ dico *in priori Tomo cap.4. Privilegio* 10. ubi, Quod *Ignorantia etiam craſſa, & ſupina, excuſant à Cenſura lata ſub his verbis (ſi quis præſumpſerit : Vel ſi quis auſus fuerit; Vel auſu temerario fecerit)* Ex quibus.

106 Infertur primo, Optimè DD. (quos refert *Antonius à Spiritu Sancto Conſulto cit. 69. nu. 2.*) aſſerere fœminas intrantes Religioſorum Clauſuram (etiam abſque prætextu licentiarum) ſed temerè, & cum præſumptione, etiam ſi ingreſſus fuerit ex curioſitate, abſque intentione mali finis, peccare mortaliter, & incurrere excommunicationem Summo Pontifici reſervatam : Doctores ſunt *Sanch. Gibalinus, Comitolus, Pellizzarius, Palaus, Henriquez, Tamburinus, Andreas Mendo in Statera Opinionũ Differt.13.qu.13.num.*170. aliique plures : Addentes tamen (ut videre eſt apud ipſos) huiuſmodi fœminas intrantes Clauſuram Religioſorum ſine prætextu privilegiorum, excuſati ab hac cenſura, ſi bona fides, vel ignorantia, etiam vincibilis, craſſa, & ſupina eas comitetur : nam cum in dictis Motibus petatur præſumptio in intrante Clauſuram, quælibet ex prædictis ignorantiis excuſat ab incurſu Cenſuræ. Ita cum aliis *Mendo l.c. nu.*173.(relatus à *Spiritu Sancto*) & ego. Addi etiam poſſunt *Salmanticenſes* liberantes pariter à Cenſura ingredientes Monaſteria Monialiũ, neſcientes tamen id prohibitũ ſub Cenſura, quod docent *To.2. ſui Curſus Theologiæ Moralis trac.*10.*c.*1.*punc.*15.*n.*193. *pag. mihi* 335.*& tom.*4.*tr.*18.*de Privilegiis c.*3.*punc.*6.§.2. in quo per totũ quæritur. *An Ignorantia excuſet à reſervatione incurrenda?* & reſolutio eſt affirmativa (etiam loquendo de reſervatione medicinali) quæ confirmare videtur noſtram doctrinam traditam *in Priori tomo c.4. Privil.*12.*n.*136.eſſe videlicet probabile : *Ignorantiam invincibilem Cenſuræ, quæ annexa eſt caſui Epiſcopali, etiam impedire reſervationem.*

107 Infertur ſecundo, item optimè *P. Paſqualigum q. Moral. Iuridica* 270 *n.* 5. aſſerere, ac ſuſtinere, pœnas *Conſtit. Pii V.* contra ingredientes, & admittentes Mulieres intra Clauſuram Monaſterii Virorum Religioſorum, locum habere quo ad omnes Mulieres. Non autem ſolum quo ad eas quæ prætextu licentiarum, Clauſuram Monaſteriorum ingrediuntur, aut earundem prætextu introducuntur, ut videntur ſentire *Sayrus de Cenſuris l.3.c.31.n.11.* (ubi etiã *Coſmus Philiarcus l.3 de Offic. Sacerdotũ c.30. caſu 31.*) *Rodriq. to.1. qu. Regul. q.48. ar.2.* (retractans in fine quod dixerat in *Explic. Bulla Pii V. Portel. in dubiis Regul. Verbo Clauſura Monachorum n.1.* (dicens vtrãq; opinionem eſſe probabilẽ) ſed quod negativa (quã abſolutè tenet *Paſqualigus*, eſt ſecurior) *Suar. de Cenſuris diſp.22.ſec. 6.n.11.* (Verũ quod dicit hoc loco *Suar.* retractat *tomo 4. de Rel. l p.c.7.n.9. in fine:* ſub his verbis. *Motum proprium Pii V. ad Verbũ refert Confectius in Privilegiis Ordinũ Mendicantiũ inter literas Apoſtolicas fol.* 179. *Quapropter nullus iã ſupereſt dubitandi locus, pœnas priorum Conſtitutionũ per hanc ultimã ad omnes fœminas, Virorũ Monaſteria ingredientes, & ad Religioſos illas ingredi permittentes, fuiſſe extenſas.*) *Layman l.4. tr.5.c.12.nu.4.* (ubi eadem repetit quæ dicunt *Rodriquez, & Suarez*) *Delbene dubit. cit. 76.n.5.* ubi pariter approbare videtur quæ docent iidẽ *Rodriqu. & Suar.* licet *n.* 10. & ipſe aſſerat, quod probabilior eſt oppoſita (& noſtra ſententia) concedens pœnas extendi ad omnes Mulieres.) *Antonius à Spiritu Sancto Conſulto cit.69. numero 7.* (ubi & ſi affirmet ſententiam aſſerentem Mulieres intrantes Clauſuram Virorum ſine prætextu privilegiorũ, ſi excludatur circum-

cumſtantia pravi finis, ſcandali, violentiæ, vel iniuriæ Monaſterio illatæ, nec peccare mortaliter, nec incurrere excommunicationem Papę reſervatam, non carere ſua probabilitate; dicit tamen, quod contraria (hodie communis) *ſemper eſt conſulenda*. Et idem docet in *Directorio Regularium p.2. tr.3. diſp.6. ſec.5. §.4. Verſ. Dico 2. à n.646.* Vbi ſic: *Licet ſatis probabile ſit Mulieres ingredientes abſque prætextu licentiarum non incurrere prædictas pœnas motus Pii V. nec eas introducentes. Probabilius tamen eſt comprehendere omnes Mulieres, etiam licentias non prætendentes, ita namque Pius V. declaravit ſuam mentem: ita communiter Doctores apud Delbene ſupra n. 10. Ipſæ autem Mulieres excuſantur ab excommunicatione, ſi bona fide, vel ignorantia, etiam craſſa, & ſupina, quin & forſitan affectata ingrediantur, quia in Motu Pii V. ad hanc excommunicationem incurrendam requiritur, & audacia, & ſic ſcientia legis, atque ſaltem virtualis contemptus. Ita Bonacina, Delbene, &c.* Probant ex profeſſo dictum *Motum Pii V.* habere locum quo ad omnes Mulieres, etiam licentias non prætendentes *P. Paſqualigus q. cit. 170. & Hyacintus Donatus Rerum Regularium tomo 1. par. 2. tit. de Violata Clauſura Monaſterii q. 3.* probant autem Auctoritate Doctorum, ratione. Stylo, & Praxi Sacræ Pęnitentiariæ, Obſervantia ipſa, quæ declarant Conſtitutionem, &c. Videantur. Huius rei, ac privilegii occaſione

108 Quæres primo, An mulieres Religioſorum Virorum Clauſuram ingredientes, in caſu quo noſcant, quod nullus Religioſus ibi exiſtat, graviter peccent, & contrahant excommunicationem? Et ratio quæſiti eſt, quia in tali caſu ceſſat prohibitionis ratio, & finis cum nullus Religioſus ibi illarum ingreſſum perturbari queat, vel incitari ad peccandum, quia tunc temporis nullus adeſt, ergo ceſſat etiam prohibitio, *Cap. Cum ceſſante, de appellatione.* Reſp. graviter peccare, & excommunicationē contrahere. Quia adhuc verè faciunt contra legem, & prohibitionem ipſiſmet factam, ne intrent Clauſuram Virorum Religioſorum. Per accidens autem eſt, quod finis dictæ prohibitionis tunc temporis ceſſet (nimirum, quod ex huiuſmodi ingreſſu, nulla ſubſit occaſio delinquendi) nam lex reſpicit id quod eſt per ſe, non autem quod eſt per accidens, & de raro contingit *l. nam ad eam, ff. de Reg. Iuris.* Nec dicas, quod ceſſante cauſa, & fine prohibitionis, ceſſat prohibitio ipſa: *Cap. Cum ceſſante*, ut ſupra, quia id procedit, quando cauſa ceſſat per ſe: ſecus ſi ex aliquo accidenti: ut ſi Religioſi omnes egrediantur è Monaſterio ratione alicuius Solemnis Proceſſionis, vel alterius negotii gravis. Ita etiam *Bonacina qu. citata 5. puncto ſecundo num. 7. Delbene cap. cit. 19. dubio 73. num. 5. Donatus l. c. qu. 17.* & alii. Quamvis *Antonius à Spiritu Sancto in Directorio l. c. num. 682.* dicat, probabile eſſe Mulieres ingrediētes Virorum Monaſteria, in caſu quo nullus Religioſus ibi exiſtat, excuſari à peccato, nec incurrere excommunicationis pœnam, cum ceſset in hoc caſu per accidens finis legis prohibentis, & ceſsante fine legis in aliquo caſu per accidens, probabile eſt ceſsare legem. Pro confirmatione autem huius ſententiæ, poſset allegari doctrina *Patris Dianæ tom. 6. Coordinato tractatu 1. reſol. 70. & 71. Ex par. 1. tract. 10. reſ. 28. et ex par. 5. tractatu 14. et Miſcell. 2. reſ. 96.* quod videlicet quando ceſsat finis adæquatus, & totalis legis in aliquo caſu particulari, ceſset obligatio legis, & lex ipſa, ſicque excuſari etiam Mulieres in propoſito caſu ingrediētes, tum à peccato, tum ab excommunicatione: quod, *fortè non eſse omnino improbabiliter dictum*, affirmat *Pellizzarius in Man. Regul. tom. 1. tractat. 5. cap. 6. ſec. 2. qu. 22. num. 64.* quærens obiter *num. ſeq. 65.* An eo ipſo quod Regu-

lares deſinant habitare in aliquo Monaſterio, ceſſet obligatio Clauſuræ. Et conſequenter loquendo: Reſpondet, ſi deſinant habitare in perpetuum, animo illud non amplius inhabitandi: ſecus verò ſi ſolum ad tempus exempli gratia tempore peſtis, aut belli. Ratio eſt, quia in priori caſu ceſſat omnino (ut conſtat) finis Clauſuræ, ceſſãte autem fine legis, ceſſat lex: in poſteriori vero caſu non ceſſat finis legis, niſi per accidens, ſicq; procedit præcedens tradita doctrina. Contra quam tamen sẽtire videtur abſolutè: *Peyrinus in Commentariis Regulæ Minimorum cap 5. § 23. quæſt. Vnica, num. 8. pag. 483.* ibi enim ſic. *Quæres an Mulieres intrantes Monaſteria Fratrum, quando omnes Fratres ſunt ad Proceſſiones v. gr. ita ut nullus omnino in Conventu reperiatur, incurrant pœnas contra intrantes Monaſteria Virorum? Reſp. Quod ſicut quando fabricatur Monaſterium, ſeu etiam ipſo fabricato, antequam in ipſo habitent Religioſi, poßunt Mulieres ea intrare ad videndum ex ſola curioſitate, & ſicut ſi deſeratur Monaſterium à Fratribus, poſſunt Mulieres illud intrare, imo in eo habitare, ut videmus in multis; ita poteſt dici quod ſi malitia abſit, tempore, quo Fratres, à Conventu abſunt, poſſint Mulieres ex ſola curioſitate illum intrare; eſt enim tunc deſertus Conventus pro illo tempore; quæ derelictio, licet temporalis, non differt à perpetua, nam magis, & minus non variant ſpeciem. Deinde prohibitio intrandi dicta Monaſteria non eſt facta pro Monaſteriis, ut ſic, ſed ſolum quia in iis habitant Religioſi, ergo ſi in iis deſint pro aliquo tempore Religioſi habitare, pro eo tempore dicta prohibitio ceßat, nam prohibitum ad tempus, videtur eſſe perpetuum poſt tempus l. Si unus §. 1. ff. de pactis, l. Epiſtola §. Fin. ff. eodem l. Pater filium §. fundum ff. de legib. 3. Tiraqu. de retract. Convent. §. 1. gloſ. 2. num. 46. Barboſ. in Axiom. Iur. Axiom. 191. num. 6.*

109 Quæres ſecundò, An prohibitio ingrediendi Clauſuram Religioſorum afficiat omnes fœminas cuiuſcunque ætatis, etiam puellas, quamvis nondum habuerint uſum rationis: & etiam Mulieres fatuas? Reſpondeo prohibitionem nõ afficere Puellas carentes uſu rationis, tum quia hæ non ſunt doli capaces, ob carentiam uſus rationis, perinde nequeunt peccare mortaliter, quod eſt fundamentum excommunicationis: tum etiam quia *Motus Pii V.* loquitur de Mulieribus, qui cum ſit pęnalis, non extenditur ad non expreſſa: Puellę autẽ non appellantur Mulieres, niſi quando Matrimonio ſunt aptæ, quod regulariter contingit poſt decimum earũdem ætatis annum: niſi malitia ſuppleat. Unde *Pium V.* nomine Mulierum, in dicto motu prohibitivo intelligere ſolũ fœminas ætatis aptæ ad uſum rationis, ſentiunt communiter DD. *Navarra in Commentario 4. de Regularib. num. 59. Sorbo Capucinus in Comp. Privileg. Mendicant. Verbo Ingredi Monaſteria in Annotat. Motus Pii V. & Gregor. XIII. Verſu 2. Advertendum. Ioann. Crux de ſtatu Religioſo libr. p. capite 5. Concluſ. 2. num. 2. in fine. Bonacina puncto citato 2. num. 2. Sanch. in Decal. lib. 6. cap. 17 n. 3. Lezana tom. 1. cap. 10. num. 10. Delbene cap. cit. 19. dub. 73 num. 2. Antonius à Spiritu Sancto in Directorio Regular. part. 2. tract. 3. diſp. 6. ſec. 5. §. 4. num. 656. Donatus tract. cit. 4. qu. 7.* quod *num. 1.* ampliat ad Moniales, reſpectu Puerorũ intrantium Clauſuram ipſarum (quia utrobique eſt eadem ratio) cum *Rodriqu. tom. 1. qu. Regular. qu. 46. art. 1.* ubi. *An omnes prohibeantur ingredi in Monaſteria Monialium?* Reſpondet, limitandum eſſe ne procedat in infantibus adhuc diſcretione carentibus; *argumento, aliquorum Iurium* (quod, & nos docuimus ſupra *Privilegio primo huius capitis.*) *Quia huiuſmodi infantes non peccant ingredientes, cum neque ad peccandum incitare poſſint, atque adeo nec ullam incurrant cenſuram. Quare Moniales eos ad-*

mit-

mittentes, cum neminem ingredi prohibitum admittant, non peccant. Ingredi autem prohibentur omnes cuiuſcumque fuerint ætatis, habentes ſcilicet uſum rationis, & diſcretionem, quæ ad peccatum incitare poſſunt. Et cum *Sanch.cap. cit.* 17. *num.* 4. quibus adde *Navarrum numer.* 59.*cit.& Sorbum cit.Verſ.*2.*Advertendũ.*

110. Afficit tamen, atque comprehendit quaſcumque fœminas, cuiuſcumque ætatis aptæ ad rationis uſum, etiam mente captas, & fatuas mulieres puberes (quæ eſt ſecunda pars quæſiti) etiam ſi iſtæ, defectu uſus rationis excuſentur à peccato, & à cenſuris. Licet enim iſtæ fatuæ defectu rationis nequeant peccare mortaliter, attamen aptæ ſunt excitare ad peccandum, loqui ſcurilia, quietem perturbare, & huius generis ſimilia. Quapropter & ſi ingredientes ex defectu rationis à peccato ſint immunes, non ſic admittentes. *Rodriqu.art.*1.*cit. Navarr.nu.cit.Sanchez num.*4.*cit.Bonacina num.*2 *cit. Delbene n.* 2.*cit.Pellizzarius ſec.cit.*2.*qu.*9.*num.* 37. *in fin. Donatus tract. cit.*4. *qu.*8. Addens hoc idem intelligi debere, etiam reſpectu Maſculorum, ſi ingrediantur ſepta Monialium: hinc introducentes, & permittentes ingredi fœminas puberes fatuas ſepta Virorum, vel huius generis Maſculos Clauſuram Monialium peccare mortaliter, & incurrere in pœnas præſcriptas (niſi utrumque excuſet ignorantia) quod & alii docuere ante ipſum, præſertim *Sanchez num.* 4. *cit.* ubi expreſsè ſic: *Dicendum eſt idem prorſus de ingreſſu puerorum, & puellarum in Monaſteria Monialium, ac de puellis, ac fœminis hic* (in Monaſteria Virorum:) *Quia eadem videtur ratio. Nec obſtat Pium V. nomine Mulierum uſum eſſe, quia re vera illo nomine, fœminas quaſcumque comprehendere voluit ætatis aptæ ad rationis uſum, etiam fatuas puberes, quæ ad peccandum incitare poſſunt.*

111 Adverte tamen hic, cum *Suarez de Relig.tom.*4.*lib.*1.*cap.*10.*numer.* 5. *Palao part.*3.*Tit. de Voto Religioſæ Obedient.diſ.*4.*punct.*10. §. 1. *numer.*3. quos etiam refert, & ſequitur *Gibalinus de Clauſura diſq.*1.*cap.*4. § 2.*Confectario* 5. *Verſ. Dicendum igitur:* hanc eſſe differentiam inter infantes pueros, puellaſve nondum rationis uſum habentes, & adultos fatuos, ſtolidoſq; vel adultas item amentes, ac perpetuò ſtolidas: quod nondum rationis uſum habentes, ulla lege per ſe non obligantur; quia per ſe incapaces ſunt legis, ac præcepti: At amentes adulti, vel adultæ, per ſe loquendo, capaces ſunt legis, & præcepti, quod autem in tali ætate per ſe ſufficiente ad uſum rationis habeant impedimentum eius, per accidens eſt; unde per ſe re vera obligantur, licet per accidens ab obſervatione propter impotentiam excuſentur: aliud enim eſt non obligari, aliud excuſari, ut alibi ſæpius dictum eſt; & commune ſuppoſitum eſt apud Doctores in materia de legibus. Cadit igitur lex, & præceptum Eccleſiaſticum etiam in amentem, fatuum, ac ſtolidum, ab eius tamen violatione excuſat illum mentis impotentia. Ideoque ſi talis perſona admittatur, vel introducatur in Monaſterium, licet ipſa non peccet, peccant aliæ admittentes, vel introducentes: quia ille ingreſſus, eſt contra legem, & præceptum, qui & ſi non ſit liber amenti homini, aliis eſt liber, & ideò non excuſantur, licet ille excuſetur, quia actioni contra legem, & præceptum liberè cooperantur. Res exemplo fit clarior, ſi homo dormiens, vel ebrius introducatur intra ſepta Monialium: vel item fœmina dormiens, vel ebria in Clauſuram Virorum, nec talis homo, aut talis fœmina peccabit, ob ſolam carentiam culpæ, & per ſolam excuſationem, & non quia non ſit materia præcepti; quæ tamen excuſatio in aliis introducentibus, vel admittentibus locum non habent. Sic etiam, qui

qui facit ut alius comedat carnes, & cibos vetitos die prohibito, aut ſe inebriet, re vera peccat, quamvis qui ita comedit, aut ſe inebriat propter ignorantiam, aut oblivionem, aliamve eiuſmodi cauſam excuſetur: quia eſt voluntaria cauſa actus materialiter mali, & prohibiti. Quod maxime verum eſt, quando actus prohibitus habet eadem omnino incommoda (vt in caſu noſtro) quando eſt tantum materialiter malus; quia fit inculpabiliter à primaria eius cauſa, atque quando fit culpabiliter, & eſt etiam formaliter malus, ita *Suarez*, *l.cit.* & ex ipſo *Gibalinus verſ. cit.* Addens hoc idem fortaſſe inſinuare voluiſſe *Nauarrum*, quando dixit: *Finem legis prohibentis ingreſſum iſtum adultis, manere in amentibus, quamvis ipſi non peccent ingrediendo*. Et ſanè, *Si Moniales inducerent ebrium, & dormientem* (inquit *Gibalinus*) *peccarent, non alia de cauſa, quam quia præceptum prohibens ingreſſum obligat ebrios, & dormientes, quamvis in eo ſtatu ab ea obligatione excuſentur*.

112 Si autem quæras, quando præſumi poſſit puellas ad vſum rationis peruenisse, ita ut non poſſint amplius admitti intra clauſuram Religioſorum? *Sorbus verſu ſupra citato 2. Aduertendum. Rodriquez*, & alij dicunt, non præſumi, niſi poſt ſex ætatis annos, ita ut ſint maiores ſex annis. *Corduba in ſumma qu.60.* poſt ſeptem annos. *Llamas in Methodo in Appendice* §.8. poſt octavum annum. Verum, cum vſus rationis interdum contingat ante ſeptennium, & interdum poſt, nec in hoc dari poſſit certa regula, ſentio cum *Pellizzario quæſt. cit.9. n.38.* & Doctoribus ab eo citatis *Rodriq. Nauarro, Zerola, Henriquez, Sanchez*, prudentis viri iudicio ſtandum eſſe, vt ſtatuat, an puella polleat vſu rationis, & ligetur prohibitione non intrandi Religioſorum Monaſteria, nec poſſe conſequenter amplius in eo admitti. In dubio autem an puellæ vſum rationis habeant, nec ne, *Sanchez lib.9. de Matrimon. diſp.16.num.10. & 11. & in Decal. lib.6. cap.16. n.7.* ſic diſtinguendum eſſe ait: *Si ſeptennes ſint, comprehenduntur hac prohibitione, ſecus ſi nondum ſeptennes. Ducor, quod cum vſus rationis communiter ſeptennio completo accedat, is in dubio ante eam ætatem non præſumitur, ſecus poſt*: loquitur *Sanchez* hic de Pueris, quo ad eorum ingreſſum in Monaſteria Monialium; numero vero antecedenti *Sexto* idem aſſerere videtur de Puellis, quo ad earum ingreſſum in Monaſteria Virorum Religioſorum.

113 Quæres tertio, An Mulierum ingreſſus in Clauſuram Virorum Religioſorum, vt excommunicationem contrahat, debeat eſſe perfectus ingreſſus? Reſpondeo affirmatiuè. Hinc Mulieres ingredientes Monaſteria Virorum, & loca in quibus ſeruatur Clauſura, vt ob id peccent mortaliter, & excommunicationem contrahant, nedum (ex dictis) ſcire debent prohibitionem, & huiuſmodi pœnam, temereque, & cum præſumptione ingredi: verum etiam requiritur vt earumdem ingreſſus ſit perfectus: Mulier enim, quæ ingreſſum incepit per vnum, vel alterum paſſum intra Clauſuram, non dicitur perfectè ingreſſa, ſi ſtatim retrocedat ſine mora, & feſtinanter: Excommunicatio namque eſt pœna grauiſſima, ſupponens peccatum mortale, veriſimile autem non eſt, ſummum Pontificem velle Mulierem ita ingredientem peccare mortaliter, & incurrere tam grauiſſimam pœnam pro tam leui tranſgreſſione, ſic enim pœna non commenſuraretur culpæ. Ita etiam expreſsè *Bordonus reſ.76. n.19. & 67.* vbi (loquens de Clauſura Monialium, quæ perpetua eſt, magiſque arcta, & rigoroſa, vt conſtat, quam Virorum Religioſorum per omnes, & ex facto ipſo) ait: quod *modica egreſſio excu-*

excuſat à pœnis, propter rationes adductas ſub cit. n.19. in quo de Clauſura Virorum violata. Et ita etiam *Graſſius de Caſib. Reſeruatis lib.p. Tit. de Violatione Clauſuræ Monialium cap.6. n.45.* dum ibi ſic: *Non incurrunt in Cenſuram, qui Clauſuram tranſgrediuntur ad modicum: puta ad duos pedes, vel paulò plus, & poſtea retrogrediuntur, quia modicum regulariter, excuſat à mortali. Cap. Vnum §. Criminis d.25. &c.* Idemque habet *par.p. Deciſionum Aurear. libr.4. cap.23.n.15.* Et huic ſententię videntur favere ii qui concedunt dari parvitatem materiæ in ingreſſu, vel egreſsu Clauſuræ Monialium, & etiam in ingreſsu fœminarum intra Clauſurã Religioſorum: ſunt autem. *Sanchez in Decal.tom.2.lib.6.cap.15.num.69.* Vbi: *Exigitur ad incurrendas has poenas egreſſum non eſſe ita levem, ut ſolam venialem culpam conſtituat. Quod ex ſe manifeſtum eſt, cum nec excommunicatio pro ſola veniali culpa ferri poſſit, & aliæ tam graves pœnæ iniuſtæ eſſent, utpote quæ gravitati delicti valdè diſpares, ſi pro ſola veniali culpa incurrerentur. Quando autem ſit venialis culpa ratione parvitatis materiæ, dicemus Cap.ſequent. &c. Pellizzarius de Monialibus cap.5.ſec.2. q.35.num.72. in fine:* ibi. *Hic videtur intervenire parvitas materiæ excuſans à peccato mortali: Diana tom.5. Coordinato tract.p.reſol 83.num. 5. Ex par. 11.tract. 8. & Miſcell.8. reſ.25. Delbene capit.cit. 19.dub.53.num.3.* Idem *Sanchez lib. cit. 6.cap.16.num.70.* dum ibi etiam ſic aſſerit: *Infertur tranſgredientes Clauſuram modico ingreſſu, excuſari à culpa lethali, & à Cenſuris in tranſgreſſores latis, quia modicum ab his excuſare ſolet; ſic Graſſius prima par. Decis. libro 4 c.23.nu.15. Quod quidem veriſſimum eſt. Atque eadem ratione idem dicendum de modico Sanctimonialis egreſſu ex Clauſura; hoc autem modicum exiſtimat Graſſius, quando duos ſolos pedes eſſet intra portæ Clauſuram; atque idem diceret de ingreſſu. P. Diana Tomo 7. Coordin. tract.p.reſ. 339. Ex par. 5. tract. 5. reſ. 22.* in qua inquirens: *An in ingreſſu, vel egreſſu Clauſuræ Monialium detur parvitas materiæ: Et idem ſit de fœminis ingredientibus Clauſuram Religioſorum?* reſolvit ut ſequitur: *Reſpondeo affirmativè, & ita docet Naldus in Summa Verbo Clauſura, num.1. ubi ſic ait. Non omnis habitatio Regularium conſtituit Clauſuram, aut Monaſterium, ut patet in Infirmariis, aut in locis, in quibus Hoſpitii, vel negotiorum cauſa degunt aliquot Regulares, vel etiam in Monaſteriis adhuc in fieri exiſtentibus, & propterea nec ibi erit violatio Clauſuræ. In minimo autem violata Clauſura excuſatur à mortali, puta ingreſſus ad duos pedes, & ſtatim regrediens, non violaret illam.* Verum

114 Hoc in totum non admittunt alii, affirmantes, quod quando utroq; pede, & toto corpore ingreſsus eſt, etiam ſi ad unum, vel duos tantum palmos ianuam introierit, Clauſuram perfectè violavit, cum ſit completa tranſgreſſionis ratio; ſecus ſi uno tantum pede ſit ingreſsus. Et idem dicunt de egreſſu, quando ſcilicet duos ſolos pedes eſſet intra portam Clauſuræ ingreſſus, vel ex ea egreſſus, quia hic perfectus eſt ingreſsus, vel egreſsus conſummatus, ſufficiens ad culpam lethalem, & Cenſuras incurrendas. Clauſura enim certis terminis definitur, hos autem tam excedit qui longè à Monaſterio recedit, quam qui ad duos pedes tantum egreditur, ita videntur ſentire *Sanchez num.cit. 70.in fin. Comitolus lib.6.Reſp. Moralium cap.3. Bonac. de Clauſura quæſt.1. punct.4. num.2. Portel Verbo Clauſura Monialium num.24. Diana tom.7.Coordin.trac.1.reſ.338. & 339. Ex par.3. tract.2. reſ.52. & Ex par.5.tr. 5.reſ.22. Delbene de Immunitate part. 2. cap.29.dub. 53.num. 6.* aliique. At inſurgit *Bordonus num.cit.69.* aitque, quod licet ſuos limites determinatos habeat Clauſura, non tamen valeat inferre

egreſ-

egreſſionem contiguam limitibus factam (idem eſt de ingreſſu intra Clauſuram) cum ſubita reverſione intra Clauſuram, non poſſe dici modicam, & conſequenter excuſare à pœnis, quia modicitas egreſſionis (& ingreſſus) non tam deſumitur à receſſu ab illis terminis, quam à breviſſimo itinere, & ſpatio temporis interpoſito, cum egreſſionis (& ingreſſus) Motus ſucceſſivus ſecundum Philoſophos menſurandus ſit per ſpatium, & tempus, quæ duo ſicut ſunt breviſſima in hoc caſu, ita & egreſſionem (& ingreſſum) ſpecificant in genere modicitatis. Præterea tempore modico durans dicitur non fuiſſe, *Cap. Nam, & ego 3. de Verb. ſignif. ibi Gloſ. fin.* alia adducens iura: Ergo ita egrediens (vel ingrediens) non reputatur egrediens, vel ingrediens. Tandem egreſſio Monialis à Monaſterio æquiparatur fugæ, ſed illa non cenſetur fuga, cui fugiens unum, vel alterum gradum adiecit, *l. quis ſit fugitivus 17. ff. de edil. edic.* Et qui in fuga eſt, videtur eſſe in loco, à quo receſſit, *l. Huiuſmodi 86. §. Legatum eſt, ff. de legat. p. l. Serv. 80. ff. de legat. 3.* Ergo Monialis ſic egrediens quaſi in fuga, violatione Clauſuræ non peccat mortaliter, neque proinde incurrit pœnas, &c. ita *Bordonus num. cit. 69.* A cuius, & ſupra relatorum Doctorum ſententia non videtur diſſentire *Franciſcus Merolla tomo p. diſp. p. capit. 2. difficul. 7. num. 502. fol. mihi 81.* dum ibi ſic: *Ego probabiliorem exiſtimo ſententiam Graſſii, & Naldi, dici modicum, quando per duos ſolos pedes, quis eſſet intra portæ Clauſuram, quia licet ille ſit verus, ac perfectus ingreſſus, tamen eſt in parva materia. Sicut quamvis furtum unius argenti ſit verum, ac perfectum furtum, non tamen ſufficiens eſt ad peccatum mortale, & incurrendas Cenſuras latas contra furantes. Hoc tamen limitarem, ut intelligatur, quando, cum eo modico ingreſſu, coniungeretur parvitas moræ intra Monaſterium, ſecus verò ſi mora eſſet diuturna, ſeu notabilis. Et hoc quod diximus de violantibus Clauſuram Monialium modico ingreſſu, dicendum eſt de fœminis ingredientibus Clauſura Religioſorum, quando ingreſſus eſt modicus modo explicato, & de Monialibus violantibus Clauſuram modico egreſſu; quia militat eadem ratio.* Vide *Dianam reſ. cit. 339. in fine, & tomo 5. Coord tr. p. reſ. 83. à nu. 5. Ex par. 11. tr. 8. & Miſcell. 8. reſ. 25.*

115 Quæres quarto, Quid intelligatur nomine Monaſterii, in quod fœminis ingreſſus interdicitur? Reſpondeo, Ea intelligi, quæ intra ſepta ſunt Monaſterii, ita DD. communiter. Quia ea propriè ſunt Monaſterium, vel partes illius. Et nomine quoque Monaſteriorum, intelligunt Pontifices propria tantum, & vera Monaſteria: *Navarr. Commento 4. de Regularib. num. 62. Verſ. In qua. Sanchez in Opere Morali tomo 2. libro 6. capit. 17. numero 12. Bonacina de Clauſura qu. 5. puncto p. numero p. Lezana tomo p. capit. 10. numero 11. Gibalinus de Clauſura Diſquiſ. 2. capit. 5. §. 2. numero 7.* aliique plures, unanimiter inferentes, & communiter, Prædia, Domos Ruſticas, Hortos Monaſteriorum, & alia loca à Monaſterio ſeparata non ſubiici Clauſuræ, atque adeo fas eſſe fœminis ingredi, quia dicta non veniunt nomine Monaſterii, nec intra Monaſterii ambitum continentur. Secus verò Horti, vel Viridaria, quæ in ipſis Monaſteriis eſſe ſolent, quamvis habeant Ianuam, per quam, abſque Clauſtrorum ingreſſu, in illa intrari poſſit. Quia iſta revera ſunt partes Monaſterii, & communiter ſic habetur in praxi: *Sanchez c. cit. 17. num. 15. Lezzana num. 11. cit. Bonacina punct. cit. p. num. 6.* & communiter DD. Sacriſtiæ ad quas non patet aditus niſi per Clauſtrum Monaſterii ſubiiciũtur Clauſuræ, conſequenter licitum non eſt fœminis illas ingredi, ut communiter fatentur DD. apud, & cum *Bonacina puncto cit. numero 4.* Secus verò ſi non ſit aditus ad eas per Clauſtra Monaſterii,

rii,

tii, ſed per Eccleſiam: idem *Bonacina num.cit.*(Aſſerens *num.*3. & optimè, neque Chorum Eccleſiæ Religioſorum eſſe obnoxium Clauſuræ, quia eſt pars Eccleſiæ, nec intra ſepta Monaſterii continetur. Et hoc verum eſſe etiam ſi Religioſi ſoleant ibi ſe induere, & preparare ad celebrandum, cum militet eadem ratio.) *Lezana num.*11.*cit.* & communis, adeò ut, *Donatus tom. p. tract.* 4. *tit. de Violata Clauſura Monaſterii quæſt.* 12. *numero p.* fateatur: *Hoc eſſe ſine controverſia, cum Sacriſtia, Eccleſiæ coniuncta, non ſit interior Officina Conventus, ſed Eccleſiæ*. Excipe tamen ab hac communi affirmativa, Carthuſianorum Sacriſtias, & Eccleſias, iſti enim ex peculiari Conſtitutione ſui Ordinis, neque intra ſuas Eccleſias admittunt foeminas, ideoque ſolent etiam habere Ianuam Eccleſiæ intra muros Monaſterii; quam exceptionem recenſet inter alios *Pellizzarius in Man. Regular. tom.* 1. *tract.* 5. *capit.* 6. *ſec.*2. *quæſt.* 3. *numer.* 27. In Monaſteriis nondum fabricatis, ſed tantum fabricari inceptis, in quibus non eſt communitas Religioſorum, ſed tantum aliquis, vel aliqui eorum pro fabrica, non eſt interdictus foeminarum ingreſſus, quia illa re vera non ſunt Monaſteria niſi in fieri, conſequenter nondum Clauſuræ ſubiecta. *Sorbus in Compend. Privilegior. Mendicant. Verbo Ingredi Monaſteria Fratrum, vel Monialium, in Annotat. Bull. Gregor. XIII. fol.* 365. *Verſ. Et advertendum*, ubi refert, quod *Sacra Congregatio*, *Anno Domini* 1684. teſte *Eminentiſs. Cardinali Alexandrino Cribello*, declaravit ut ſequitur, videlicet: *In Monaſteriis, ſeu Locis, quæ ſunt in fieri, vel in quæ dum fabricantur, adhuc Conventus ad ibi morandum non fuerit introductus, ſed ſolum ibi aliqui habitaverint Fratres, pro fabricæ potius ſervitio, quam aliter, Clauſuram nullam eſſe talem, ut ſi Mulieres intrarent, pœnas propterea in ſupra dicto Motu proprio contentas incurrāt. Idemq; debere dici*, ait, *de Domibus, ſeu Infirmariis in Civitate poſitis, cum nec Eccleſiam, nec Conventum habeant*. Secus *de Prioratibus*(addit *Sanch.cap.cit.* 17. *n.* 21. *ex Llamas in Summa Eccleſiaſtica, in Appendice, quam ponit in fine* §. 12. *Verſu Circa quam primo advertimus*: & cum ipſis *Lezana n.* 11.*cit.in fine.*) *quos habent aliquæ Religiones Monachales, quia tales Monaſteria ſunt, & Clauſuram habent*. Hanc eandem *Declarationem* habes etiam apud *Quarantam in Bullario, Verbo Monaſteria, & Conventus Regularium Virorum fol. mihi* 405. *Verſ. Adde Navarro, in fine*. De qua pariter *Sanchez capti. citat.* 17. *numer.* 19. *Lezana numer.* 11. *citat. in fine*. *Donatus loc. cit. quæſt.* 18. Qui antecedenti *quæſt.* 15. Inquirens, an Atrium Collegii Scholarum Societatis Ieſu, & conſimilium comprehendantur ſub Clauſura? Reſpondet negativè: quia tale Atrium non fuit à Prælatis deſignatum pro Clauſura: & præterea quia Clauſura incipit à Porta, in qua ſedes eſt Ianitoris, ad Clauſuram ſervandam, quod non poteſt dici de Atriis Scholarium, tam Societatis Ieſu, quam aliarum Religionum: atq; adeò poſſunt Mulieres in talia loca intrare abſque metu *Bullæ*. Neque obſtat, quod habeant Portas, quibus claudantur, quia hæ Portæ patent omnibus quotidie, ut conſtat, nec poſitæ fuere pro Clauſura, ſed pro cuſtodia bonorum, ut etiam Portæ Eccleſiarum. Verum quidem eſt (ut advertit etiam *Sanch.tom.*2.*Summæ lib.*6.*cap.* 17. *num.* 18. & cum ipſo idem *Donatus qu. cit.* 15. *in fine*.) in praxi nunquam Mulieres ingredi, vel ingreſſas fuiſſe Atrium Scholarum Societatis Ieſu, nec aliorum Regularium, quia licet rigoroſè loquendo non ſit Clauſura, deſtinatum tamen eſt pro ornamento Clauſuræ, unde propter Decentiam, non licet ibi Mulieres in-

introire, ubi tantum homines, & Regulares practicare ſolent. Et ita notat *Pellizzarius in Man tomo p.tract.5.cap.6. ſec.2.qu.8. Verſu Reſp. quod.nu. 36.* cum aliis Viris Doctis. Vbi etiam addit, ſibi conſtare in aliquibus Collegiis Provinciales declaraſſe Atrium Scholarum Societatis comprehendi ſub Clauſura, adeoque nullo modo permittendum fœminas in illud ingredi, cum antea ſolerent ingredi ad inviſendas Congregationes ibi poſitas, quod maximè decebat.

116 Quæres quinto cum *Donato l. c. qu.* 14. Vtrum Mulieres Baiulantes onera, etiam ex conſuetudine loci, poſſint introire Virorum Monaſteria, cum licentia tamen Superioris Monaſterii. Affirmativè apud eundem *Donatum in princip. quæſt.* reſpondet *Remigius Scrofa Dominicanus in ſuis Moral.qu. 5.in Addit. num.* 4. dummodo accedat dicta Superioris licentia, nec reperiatur alius Baiulus, qui poſſit onera illa introducere. Probat, quia ſicut Epiſcopus, vel Religionis Superior reſpectivè, dant licentiam Viris, ut ingrediantur Monialium Monaſterium, ad illuc deferendum onera, &c. iuxta diſpoſitionem *Trident. ſeſſ. 25. de Regularib. cap. 5.* ubi: *Ingredi autem intra ſepta Monaſterii nemini liceat, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia.* Ita à pari, fœmina, de licentia Superioris Monaſterii poterit intra ſepta Virorum portare onera. Quod confirmat ex eo quia ubi eſt eadem ratio, & idem met ius ſervandum eſt. Addit, quod Clauſura Monialium eſt magis ſtricta, atque periculis magis obnoxia. Ergo. De hac reſponſione tamen, & opinione ſatis dubitat *Donatus qu.cit.in fin.* & meritò, tum quia non poteſt eſſe talis, & tanta neceſſitas perſonæ Mulieris: tum quia ante Clauſuræ portam poteſt onus ipſum deponi, & à Religioſis, ubi opus fuerit, intra Clauſuram deferri, & ita etiam decentiæ ratio, & modeſtiæ ſuadet: Ita *Donatus* cum quo, & Ego concurro, & ita in negativam partem cum ipſo potius inclino.

117 Quæres ſexto, Quænam ſit cauſa ſufficiens ad permittendum Mulieribus ingreſſum in Monaſteria Virorum. Reſp. eum *Caſtro Palao part. 3. Operis Moralis diſp. 4. punct. 8. num. 8.* quem etiam refert, & ſequitur *Gibal. de Clauſura Diſquiſit. 2. cap. 5. §. 3. in princip.* Geminam eſſe cauſam, neceſſitatem ſcilicet, & pietatem, ſeu Religionem. Neceſſitas eadem eſt, ac ea quæ permittit etiam Viris ingreſſum in Monaſteria, & Conventus Monialium. Si enim ex hac eadem cauſa poſſunt Viri in Monialiũ Conventus ingredi, à fortiori poterunt fœminæ Virorum Monaſteria intrare, qui non tenentur Clauſuræ adeò ſtrictę. Ratione huius cauſæ, neceſſitatis nimirum, Doctores communiter conceduno fœminis, ſeu permittunt eiſdem ingredi Religioſorum Monaſteria, ſi extinguendum foret magnum incendium, neque Viri adeſſent, vel ad convehendam aquam, aliaſque operas ad ignis extinctionem neceſſarias ſufficerent. Item, ſi quis Religioſus, vel plures ægrotarent ita, aut haberent brachia, aut crura confracta, aut oſſa diſſoluta, vel alio gravi morbo laborarent, et nullus præter Mulierem eo in loco inveniretur qui præſtaret Medelam, vel auxilium; tunc poſſet Mulier decenter comitata ingredi Monaſterium, neque enim in tam gravi neceſſitatis caſu humana lex Clauſuræ accipienda, atque cenſenda eſt violari. Defenſio namq; vitæ, & ſalutis propriæ, eſt de Iure naturæ, nec neceſſitas habet legem. Ita latè *Man. Rodriq. in Expoſitione Conſtitutionis Pii V.* quam hoc loco verſamus: *& tomo p.q. Regularium q 46. art 7. ad finem*: (quem refert etiam, & ſequitur *Sanchez Operis Moral. tomo 2. libr. 6. capit.* 17. *numero* 30. Vbi extendit caſum, ſi ex decreto Medicorum Religioſus æger

lac-

Digitized by Google

lactandus eſſet à foemina, ita ut alio lacte curari non poſſit, tunc enim foeminæ ingreſſum licere opinatur, cui adhęret *Bonacina tomo p. de Clauſura qu. 4. puncto 4. num. 4.*) *Sorbus in Privilegiis Mendicantium Verbo Ingredi Monaſteria Fratrum, vel Monialium in Motu Pii V. & Gregorii XIII. nu. 62. Verſ. Et ſic etiam per idem. Bonac. n. 4. cit. Palaus n. cit. 8. Gibalinus §. cit. Lezana in Summa tom. p. cap. 10. nu. 10. in fin. Pellizzarius in Man. tomo p. tr. 5. c. 6. ſec. 2. q. 17. nu. 55.* & aliis omiſſis, etiam *Donatus tract 4. citat. q. 13.* ubi non reputat caſum impoſſibilem, ut ſi Religioſus pro extrema ſui motbi curatione indigeret lacte Mulieris, &c. nec poſset Religioſus extrahi à ſeptis Monaſterii, nec ad illam venire. Exiſtimat quidem caſum Metaphyſicum *Sanchez numero 30 cit.* & moralitet impoſſibilem, ad quam videntur hanc Doctrinam extendere *Sorbus*, & *Manuel.* Cum in Conventu videlicet ſunt plures infirmi, neque adſunt Religioſi, qui poſſint, nec Viri Sæculares, qui velint eos mederi, poſſe honeſtas foeminas ingredi. Et valdè etiam dubitat idem *Donatus q. cit. numero 3.* de ampliatione quam facit apud ipſum *Rodriquez art. 7. citato in fin.* ad caſum Moralis indigentiæ, ut ſi in aliquo Conventu eſſent ſeptem, vel octo Fratres, quorum aliqui abſint, alii tempote æſtatis colligant Eleemoſynas, vel annuos redditus, alii ſint ſenes, & ibidem aliqui infirmentur, & nullus ſit infirmarius qui eis valeat miniſtrare: quem paritet caſum, vocat & ipſe (cum *Sanchez n. 30. cit.*) Metaphyſicum caſum. In ſolo ergo Phyſico, reali, atque verè gravi neceſſitatis caſu, in quo, & Viris ingredi licet Monaſteria Monialium, permittitur, & honeſtis Mulietibus Clauſtra Religioſorum Virorum, dummodo tamen ſemper fiat cum expreſſa licentia Domini Epiſcopi, vel Supetioris Regularis reſpectivè (ut ſupta) vel ſaltem de licentia tacita eorundem, & rationabilitet præſumpta, quando ſcilicet tempus non adeſſet accedendi ad eam expreſsè obtinendam, ut in caſu repentino Magni incendii, vel alio, &c. Et hoc ideo eſt, tum quia vitæ propriæ defenſio eſt de Iure naturæ. Tum quia neceſſitas non habet legem. Tum quia ſicuti Monialis iuſta de cauſa à Supetiore approbanda poteſt à Clauſtro exire, ita à pari poterit, & Mulier ingredi ſepta Vitorum, ex rationabili cauſa à Superiore ad quem ſpectat approbanda. Tum quia *Motus* Summorum Pontificum prohibentes, loquuntur de præſumentibus, in caſu autem, vel caſibus de quibus hic, nulla eſt ptæſumptio, quæ malitiam includat, & dolum, ſed pura, veta, & realis neceſſitas, uti etiam præſupponitur, & non aliter. Tum tandem quia leges humanæ non cenſentur obligare cum tanto periculo vitæ, iuxta illud *Matthæi c. 11. 30. Iugum meum ſuave eſt, & onus meum leve*: *Sorbus l. c.* & alii.

118 Altera cauſa permittendi fęminis ingreſſum in Monaſtetia Virorum, eſt Pietas, ſeu Religio, ut ad audiendas Miſſas: v. g. Divina Officia, Sacras Conciones, &c. quando in Clauſtro, aut in eius Capellis habentur, & celebrantur; ceſsat enim prohibitio eo in loco, & eo tempore, cum ſupradicta celebrantur, uti declaravit *Pius V.* in quodam *Vivę vocis Oraculo, 28. Ianuarii* 1568. in gratiam Frattum Minorum (cui ſine dubio communicant alii Ordines) ut referunt *Quaranta Verbo Monaſteria, et Conventus Regularium, in princip. fol. mihi 404. et 405. Verſu, Nos Alexander. Confectius in Collect. Privilegiorum Mendicantium in Bulla Pii V. Decet Romanum Pontificem §. 6. fol. mihi* 179. (ubi habet eſſe etiam *Privilegium, conceßum Congregationi Montis Virginis*: ibi enim ſic: *Nos intuitu, et in favorem Congregationis Montis Virginis, etc.* quod pariter advertit *Lezana capit. cit.* 10. *numero* 12. addens, et bene hoc privi-

legium per communicationem, commune eſse aliis Religionibus) *Sorbus l. cit. numero 7. Man. in Expoſit. Conſtitut. Pii V. de qua hic numero 15. & tomo p. qu. Regular. qu. 48. art. 3.* (ubi, & pluribus aliis teſtibus idem privilegium confirmat) *Sanchez Cap. cit. 17. numero 22. Portel tomo primo Reſponſ. par. 3. numero primo. Bonacina puncto 4. cit. numero 6. Palao loco citato num. 9. Diana tomo 7. Coordinato tract. p. reſ. 244. Ex par. 7. trac. 12. & Miſcell. 3. reſ. 6. alias 4. Pellizzarius ſect. 2. cit. qu. 13. numero 45. Donatus trac. cit. qu. 19.* & alii communiter, præſertim *Gibalinus* §. *cit. 3. numero 9.* Cui ſi opponas dictam *Pii V. Declaratoriam*, factam fuiſse *Vivæ vocis oraculo*, ad inſtantiam *Cardinalis Alexandri Cribelli*, ut videre eſt apud *Confectium, Sorbum, Portellum loco citato,* & alios, *Oracula autem vivæ vocis,* per *Gregor. XIII.* fuiſse ſublata, cuius Conſtitutionem *Vrbanus VIII.* extendit etiam ad eiuſmodi *Oracula*, etiam manu Cardinalium ſubſcripta; reſpondet oppoſitionem huiuſmodi non obſtare: Quia cum hæc conceſſio iam à pluribus Sęculis inducta fuerit in uſum, iam ipſo uſu, & conſuetudine vim ſuam obtinuit, & non ſolum ex Pontificia conceſſione. *Qui uſus, & Praxis, univerſalis eſt omnium Religioſorum*(concludit *Donatus q. cit. 29. in fine.*) *& præcipuè Civitatis Romanæ, cui nullum adverſari cognovi.* Deinde (addit idem) *Gibalinus in fine citati numeri 9.* nec etiam iterum obſtat dicta oppoſitio, quia non fuit ſolum *Vivæ vocis Oraculum* hoc privilegium, conſtat enim ex *Rodriqu.* fuiſse ſimpliciter conceſsum, aut confirmatum. Cui addito non contradicet *Lezana*, quia & ſi ipſemet etiam fateatur *numero 12. cit. Vivæ vocis Oracula omnia his temporibus eſse abrogata:* Expedit ſe ab oppoſitione affirmando dictam conceſſionem *Pii V. in Conſtitut. cit. Decet Romanum Pontificem*, eſse verum Privilegium conceſsum Congregationi Montis Virginis, quod per participationem poſtea commune eſt aliis Religionib. nec à *Lezana* quoad hoc privilegium Montis Virginis communicabile, &c. diſsentit *Pellizzarius n. 45 cit. in fine*. Quibus habitis, ac poſitis, colligunt citati Doctores ex iiſdem, quę ſequuntur.

119 Primo, Fœminas poſse Miſſam audire in Clauſtro, ſeu in Clauſtri Capella, dum in illa celebratur, etiam ſi illa celebratio fiat ob alicuius honoratæ perſonæ privatam devotionem, ut inter alios obſervat cum *Manuele, Sánchez cap. cit. 17. num. 26.* ubi expreſsè ait: *Licet ingredi fœminas Clauſtrum ad audiendum ſacrum, quod intra illius Sacellum fit ob alicuius perſonæ potentis devotionem, ſic Manuele in eodem Motu proprio Pii V. numero 16. fin. Et idem ob eandem rationem dicendum eſt, quando id fit ob aliam cauſam.* Quod clarum eſſe videtur, quia ſimpliciter concedit *Pius* fœminis audire Miſſam in Clauſtris, ſub his verbis, quæ videri poſsunt apud *Confectium, Quarantam, Portellum, Pellizzarium l. c.* & apud alios: *Significantes nihilominus, quod propter hoc, & prędictas noſtras literas non intelleximus, nec intelligimus, quod Mulieribus præcluderetur, nec præcludatur aditus ad Monaſteria, & loca Regularia, & eorum Clauſtra, quando in eis Miſſæ, & alia Divina Officia celebrantur, ac dum Proceſſiones fiunt: & quando Chriſti fidelium Cadavera ibi ſepeliuntur, ac etiam pro eis ſuffragia fiunt: ſed liberè perpetuò concedimus eiſdem omnibus Mulieribus facultatem, ut ad illa loca, in quibus dicta pia Opera exercentur, cum aliis Catholicis perſonis accedere liberè, & licitè poſſint, & valeant. Similiter quod, quando divinum verbum in Clauſtris Monaſteriorum, et Regularium locorum proponitur: vel per aliam quamcunque cauſam tantus concurſus populi fuerit: quod commodè ingredi non poſſint, & egredi per portam Eccleſiæ, perpetuo concedimus, ut dictę Mulieres una cum aliis*

Sa-

Sæcularibus perſonis , poſſint ingredi per portam Clauſtri Monaſteriorum ,. et locorum Regularium , dummodo recto tramite accedant ad portam qua exitur ex Monaſterio . Ex quibus verbis

120 Patet primò , fœminas ex indulto Pontificio poſse audire Miſsam in Clauſtro , dum in illo celebratur : Quacumque igitur occaſione celebretur , id licebit , ut concludit etiam *Gibalinus* §. 3. *cit. num.* 10. *in fine* .

121 Secundò , Ex eadem conceſſione *Piana* ex Doctoribus citatis , & ex communi omnium , foeminas licitè ingredi Monaſtetia Religioſotum, ut adſint Horis Canonicis . Officio B. Virginis , aut Defunctorum , Benedictioni Solemni Candelarum , aut Olivarum , Adorationi Crucis , dum inibi ex Eccleſiæ more iſta fiunt : ſicut etiam ſi ibi Solemniter canatur Epiſtola, aut Evangelium , aut fiat Lotio pedum , & mandatum in die Iovis Sancti , licet enim hæc omnia non exprimantur in allegata Declaratione *Pii V.* fundantur tamen in eadem , cum in ipſa (ſupra) ſic habeatur : *Quando in eis* (.ideſt in Clauſtris Monaſterii) *Miſſæ , & alia Divina Officia celebrantur* : cum teſte (inter alios) *Bonacina tomo p. titul. de Cenſuris in communi , de excommunicat. diſp.* 2. *quæſt.* 2. *punct.* 3. §. 2. *propoſ.p.* nomine *Divinorum Officiorum* veniant recitata , & aliæ ſimiles ceremoniæ , quæ ſolemniter fiunt ex Inſtitutione Chriſti , vel Eccleſiæ , vel quæ ſunt propriæ alicuius Ordinis , etiam Clericalis: citat etiam *Suar. Alter. et Filliucium* , quibus adde *Gibalinum* §. 3. *cit. num.* 11. *in fine* : Vbi & ipſe ſic : *Quia hæc omnia nomine Divinorum ſignificantur Officiorum , quorum tempore licitus eſt hic ingreſsus fœminis . Si tamen aliqui Religioſi privatim ibi Horas recitarent, aut Miſsam facerent, revera non eſset locus huic licentiæ* .

122 Tertio, Huic eidem licentiæ locum eſse , dum fit Solemnis profeſſio in Clauſtro : Vel etiam (ſecundum *Sanchez cap.* 17. *n.* 28. & alios plures) quando quis admittitur ibi ad Habitum Religioſum ſuſcipiendum , malè repugnante (quo ad ſolum Habitum) *Bonacina de Clauſura q.* 5. *punct.* 4 *numero* 10. Quia vtrobique (ait etiam *Gibalinus* §. *cit. nu.* 13. alijque) ſunt ſolemnes , & ſtatutæ cæremoniæ cum Orationibus Sacris, ergo . Item dum Concio habetur , Cadauer ſepelitur , & funus fit , atque anniuerſaria , ſiue ſuffragia pro Mortuis , hæc enim omnia diſtinctè *in Conſtitutione Pii* (ſupra) exprimuntur . Item dum inſtituitur Proceſſio , ſiue in ea feratur Sanctiſſimum Sacramentum , ſiue non : Proceſſionis enim meminit *ſanctiſs. Pius V.* Quo ad Prælati verò poteſtatem , non intereſt ſi ſit dies non feſtus , neque ſolitus , vt in eo fiat proceſſio , hoc enim per accidens eſt , et poteſt (validè , ſi non licitè, vt infra) Prælatus inſtituere feſtum votiuum non ſolitum , et facere proceſſionem per Clauſtrum , *Laurenc. Portell. in Dub. Regularib. Verbo Clauſura Monachorum num.* 6. Concludens præterea (Et optimè) *Quod lex ſiue Bulla non diſtinguit an Diuinum officium* (ſeu proceſsio) *fiat in Clauſtro in die feſto , ſed loquitur abſolutè.* ita *n. cit. verſu Si in Conuentu in fine* . Addit *Bonacina punct.* 4. *cit. n.* 11. *Verſu , ſexto fęminas* . id verum eſse , ſi Religioſi proceſsionem per Clauſtra , facientes , ſolemniter , et publicè Euchariſtiam ad infirmum deferant . An verò licitum ſit Prælatis abſque contrauentione dicti *Motus proprii Pij V.* et pœnarum illius incurſu , Proceſsiones extraordinarias intra Clauſtra inſtituere ad eum finem vt mulieres ingredi poſsint , negant *Rodriquez tom. p. qu. Regul. qu.* 48. *art.* 3 *Verſ Circa quam declarationem . Et in Expoſitione eiuſdem Motus proprij n.* 16. *Sorbus in Compend. Priuilegior. Mendicantium, Verbo Ingreſsus Monaſteriorum Monialium . In ſuis annotationib. n.* 7. *Sanchez cap. cit.* 17. *num.* 23. *Palaus n. cit. n.* 9. *Verſ. Propterea non licet.*

Hie-

Hieron. Rodriq. in Cōpend. reſ. 25. De Clauſura Monachorum num. 5. (vbi ſtudet ſatisfacere argumentis *Laurent. Portell.* contrarium ſentientis *in Dub. Regul. Verb. Clauſura Monachorum n. 6. Verſu Scio Rodriquez hoc expreſsè negare*) *Ioannes la Crux in Epitome lib. p. Tit. de Voto Caſtitatis cap. 5. Concluſ.* 3. aliique Quorum omnium communis, eademque ratio eſt, quia videlicet *Pius V.* concedit tantum ingreſſum, Pietati, & Orationi, ſeu Religioni conſentaneum; non autem relaxar Religioſam Clauſuram, nec Clauſutæ rigorem. Mihi tamen placer (vti etiam *Gibalino* §. *cit* 3. *nu.* 22. *in fine*) quod ſentiunt (*Coriolanus de Caſibus Reſeruatis part.* 2. *Caſu* 3. *n.* 22. *in fine. Bonacina Puncto tit.* 4. *num.* 14. *Alphonſus de Leone de Cenſuris Recollect.* 4. *Verſu Mulieres cuiuſvis, pag. mihi* 361. *col. p. Donatus l. c. q.* 21. *in fin. n.* 9. *Pellizzarius l. c. n.* 47. & alij) Peccare quidem videlicet proculdubio, & ſua poteſtate abuti Prælatos inſtituentes proceſſionem extraordinariam, ad hoc vt fęminæ occaſione illius ingredi poſſint, non tamen peccare in legem clauſuræ, nec incurrere poenas latas in Bullis contra Religioſos admittentes foeminas intra Monaſterium, quia lex, ſeu præfata *Pii V.* Declaratio introducendi Mulieres cauſa Proceſſionis, loquitur abſolutè nec diſtinguit de Proceſſione ordinaria, vel extraordinaria; & ſi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus: unde dicendum venit, Prælatos tales non incurrere poenas in Bullis, & decretis taxatas, bene tamen ipſos peccare ratione abuſus poteſtatis, atque adeo mereri puniri, & grauiter à ſuis Superioribus, & à Religione. Et ſicut dicti Prælati non incurrunt poenas Bullarum, ita nec Mulieres ingredientes intra ſepta Monaſterij quamvis ſciant talem Proceſſionem fieri à Prælatis illicitè, & ad hoc vt ipſæ ingredi valeant, *Bonacina n.* 14. *cit. Donatus l. c. qu.* 22. aliique ex citatis: Tum quia ad ipſas non ſpectat iudicare de Iuſtitia Proceſſionis: tum etiam quia ingrediendo, iure ſuo vtuntur, quod procedit etiam ſi ſciant Proceſſionem fieri à Prælatis ad vanum finem, poteſtate abutendo.

123 Et hic adverto cum *Portello in Reſponſ. tomo* 1. *par.* 3. *caſu* 38. *num.* 3. *uſque in finem, & in Dub. Regularib. Verbo Clauſura Monachor. num.* 6. *Donato quaeſt. cit.* 21. *num.* 4. & aliis, quod ſi in aliquo Conventu Clauſtrum ornetur Tapetis, & ſimilibus, ut ſolet fieri in Proceſſione Corporis Chriſti, & mane per Clauſtrum fiat Proceſſio, non poterunt foeminæ Veſperi intrare ad videndum ornamenta Clauſtri prædicti ſine nova Proceſſione, ſecus erit abuſus non tolerabilis contra quem oprime, validiſſimis invehitur rationibus *Portel. numer. cit.* cum *Rodriq.* Integrum enim eſt foeminis ingredi intuitu Proceſſionis tantum, ut conſtat ex dictis Declarationibus, & non alias, nec alio modo, ſine incurſu poenarum, idem *Donatus num. cit.* 4. *in fin.* & alii. Videatur *Sanchez capit. cit.* 17. *num.* 24. *& Palaus nu. cit.* 9. *Verſ. Ingreſſæ vero*, ubi ad rem hanc ſic: *Nequeunt Mulieres, antequam divina Celebrentur, vel prope ſit Celebrationi, illuc ingredi, quia non adeſt cauſa ingreſſum honeſtans. Unde ſi Veſpere, & non mane Proceſſio facienda eſt, mane non eſt permittendus. Et è contra, ſi mane divina celebrantur, & non Veſpere, nequeunt Veſpere Clauſtrum ingredi; quia moraliter ceſſavit cauſa, cui Privilegium violandi Clauſtrum innititur. Manuel. Rodriqu. tom. p q. Regular. q.* 48 *art.* 2. *in fine, & in Expoſit. huius Conſtit. nu.* 19. *Sanchez lib.* 6. *Summ. cap.* 17. *num* 24. *&* 29. Videatur etiam *Portel. Caſu cit.* 38. in quo pluribus validiſque rationibus damnat cōſuetudinem quandam, ſeu potius corruptelam quorundam Monaſteriorum Virorum Olyſſiponentium, in quibus cum magnum aliquod feſtum celebratur, cuius reſpectu Clauſtrum Conven-

ventus interius Tapetis ornatur, & aliis ſericis, fitque Proceſſio per Clauſtrum mane; Veſpere poſtea eodem die, ſine Proceſſione, aperitur Clauſtrum, & ingreditur populus promiſcuè, etiam fœminæ, ad videndum ornatum Clauſtri, ibique manent, imò & ſedent con. uerſantes cum hominibus, & Religioſis per tempus. Idque faciunt aliquando per continuos octo dies, in quibus durat Octauarium feſti. Hoc autem inquam damnat multiſque argumentis arctè reprobat: *Portellus Caſu cit.* Non ergo licitus eſt ingreſsus niſi tempore Diuinorum Officiorum, Proceſſionis &c. unde toto die non debebit ille patere. Limita tamen hic cum *Gibalino* §.*cit.*3. *n.*18. *Niſi toto die exponatur Sanctiſſimum Sacramentum in aliqua Capella Clauſtri; aut illa ad Indulgentias viſitatur.*

124 Eo autem tempore, quo Diuina celebrantur, Mulieres Clauſtrum ingredientes, excuſantur à violatione Clauſuræ (per Doctores vt infra) quamvis non animo diuinis aſſiſtendi ingrediantur, ſed potius curioſitatis cauſa, vel alio etiam pravo fine ductæ; pravus enim finis (inquiunt) ingredientium, non aufert ab eis priuilegium generale illuc ingrediendi. Eſto namque illud concedatur, vt poſſint Diuinis aſſiſtere, non tamen conceditur ſub conditione, vt aſſiſtant; & non aſſiſtendo ob id clauſuram non violant, nec in eandem peccant (tametſi peccatum aliud ibi committant) neque vllas incurrunt poenas (neque Superiores admittentes, & ſi aliunde peccent) quia tunc ingreſſus non eſt interdictus. ita *Sorbus num.cit.*7. *verſ. Dubitatur etiam. Rodriq. dicta qu.*48. *art.*3. *Notab.*2. *& in Expoſit. huius Motus ſeu Conſtit.n.*17. *Sanchez cap. cit.*17. *n.*28. qui in fine videtur ſibi contrarius. *Bonacina punct. cit.*4. *n.*13. *Verſ. Reſpondendum probabiliter* (admittens etiam *verſu ſequenti* oppoſitum, probabiliter) *Palaus Verſ. cit. Ingreſſa verò. Gibalinus* §.*cit.*3. *numero* 21. *Donatus tract.cit.*4.*qu.*23.*num.p.*2. *&* 3. & alii. Nec obſtat, quod ingreſsus, & admiſſio fuerit ad malum finem: tum quia Eccleſia non iudicat de occultis: tum etiam quia ſatis eſt quod ingreſsus licitus ſit, quamvis malus finis illi adiungatur, ut patet apertè ex illis verbis, ibi: *Quando in eis Miſſa, & alia Divina Officia celebrantur, concedit, ut ad illa loca accedere liberè, & licitè poſſint*: igitur in tali caſu ceſsat prohibitio humana. Quod confirmare poteſt ex eodemmet *Sanchez num.*28. *cit.* dum ibi ait: *Ingredientem Monialium Cœnobia in caſu urgenti ex legitima licentia, non incurrere pœnas, & ſi ad fornicandum, ſeu cum animo fornicandi introeat, & de facto fornicetur, & mortaliter peccet ratione pravi finis.* Verum, pace tantorum Virorum, nimis laxum mihi videtur eorundem aſſertum, tum quia videtur conſcientiarum valde relaxativum: tum etiam quia videtur eſse contra mentem Pontificis, qui non cenſetur relaxare in talibus caſibus rigorem ſuæ legis circa eos qui abuſuri ſunt licentia, præſertim ad malum finem. Et in Epiſcopatu Veronenſi (ut conſtat ex Tabella caſuum reſervatorum) non ſolum excommunicantur accedentes ad Monaſteria Monialium ſine licentia, ſed etiam licentia abutentes.

125 Quarto, Mulieribus licere per Clauſtra, & alia loca interiora tranſire, quando tanta eſt multitudo, ut nequeant commodè per primariam Eccleſiæ portam egredi, aut ingredi: id enim concedit ſupra *Pius V.* ut conſtat. Sed tunc debent ad Eccleſiam recta ſe conferre, & aliò non divertere: idem *Pius V.* ſupra, & Doctores communiter, præcipuè laudati. Et advertit etiam *Barboſa de Epiſcopo par.* 3. *Alleg.* 102. *numero* 93. ubi in fine refert quod aſserit *Emanuel* (conceduntque tot alii, præcipuè *Coriolanus l.c.numer.*23.)

Mu-

Mulieres videlicet, in tempore etiam Conſecrationis Eccleſiæ ire poſſe ad illa omnia loca, quæ Epiſcopus cum Proceſſione; dum tamen ſimul eant cum Proceſſione ipſa; non autem ſi peractum ſit Officium, quia ſi amplius non fit Proceſſio, non licet Mulieribus Clauſuram ingredi. Sicuti nec ut interſint Theſibus Theologicis, etiam vulgari idiomate diſputatis, vel repræſentationi alicuius Comediæ, quamvis piæ, & Religioſæ, quia hæc non ſunt Officium pium, & Religioſum ſimile Proceſſioni, Miſſæ, funeri Defuncti, &c. *Sanch.cap.cit.17 num.27. Bonacin.punct.4.cit.num.12. Palaus num.9. cit.ad finem. Gibalinus §.cit.3.num.17.*

126 Quinto, Si non ſtatim poſt Divina Officia exeant Mulieres à Conventu, ſed diutius in illo ſubſiſtant; aut fortaſſis à Religioſis, colloquii cauſa detineantur, ibiq; aliquo brevi temporis ſpatio demorentur, non peccabunt contra Clauſuram, neque pœnas illam violantibus incurrent: ſicut nec Religioſi illas converſatione detinentes. *Sanch.l.c.num.29.Verſ.Quarta difficultas. Bonacina punct.cit.4.n.15.Gibalinus §.cit.3.n.19.Donatus tr.cit.4.q.24.nu.p.2.& 3. Diana tom.7.Coordin.tract.1.reſ.244.nu.4. Ex part.7.tract.12.Miſcell.3.reſ.6.alias 4.* & alii. Concedentes tamen ſolam brevem moram in tali caſu, ideſt unius tantum quadrantis horæ. Et ratio eſt, quia hæ pœnæ non imponuntur moram trahentibus, vel detinentibus, ſed ingredientibus, & admittentibus abſque licentia, & dum fuit licitus ingreſſus, per detentionem, & moram, non contradicitur *Bullis*, quæ cum ſint pœnales non ſunt extendendæ, ſed reſtringendæ. Vnde recedendum non eſt (uti faciunt DD. citati) à *Rodriq. tom.p.qu.Regularium qu.48.art.2.ſub fin.* ſentiente, Religioſum, qui finitis Officiis cauſa eſt diutinæ fęminarum moræ, & ipſas fęminas diu ibidem morantes, incurrere poenas; incurrere inquam (nota) ob diutinam, non ob brevē morā.

127 Secus tamen ſi Officinas interiores Conventus ingrediantur, quia ad Clauſtrum ſolum, & loca, in quibus Officia celebrantur, conceſſit Summus Pontifex poſſe Mulieres introire, prohibendo illis ingreſſum in Officinas interiores, unde hic ingreſſus eſſet violatio Clauſuræ. Et huiuſmodi additum; eſt, cum *Sanch.num.29.cit.* contra plures probabiliter docentes, foeminas, quæ licitè in caſibus permiſſis ingreſſæ ſunt in aliqua loca Monaſterii, excuſari ab excommunicatione, etiam ſi poſtquam ingreſſæ ſunt, ad ulteriora loca progrediantur, quia licet peccent contra obligationem Clauſuræ, immorando, vel ulterius progrediendo, nihilominus poenam excommunicationis incurrere non videntur, quia hæc lata eſt contra foeminas præſumentes ingredi Monaſteria Religioſorum: foemina autem ingreſſa non dicitur ingredi, ſed immorari, ſed ad loca Monaſterii ambulare, percurrere, aut viſitare, ergo &c. hanc opinionem docet *Bonacina puncto cit. 4. num.16.* quæ multis non placet, ſignanter *P.Dianæ tom.7. Coordin. tract.p. reſol. 243.num.2. & ex part.4. tract. 4.& Miſcell. reſ. 179.& Donato qu. cit.24. num. 6.* uti nec mihi (cum eiſdem) placere poteſt: Tum quia Pontifex Summus prohibuit nedū Mulieres ingredi Clauſuræ Ianuam, ſed etiam loca interiora, interioreſque Officinas: Vnde nedum violatur Clauſura Monaſterii per ingreſſum primæ Portæ illegitimè factum, ſed etiam per ingreſſum illegitimè factum ad loca interiora, & ad totum ſpatium illud, quod principalibus muris terminatur, & finitur; totum illud ſpatium dicitur Clauſura, & Monaſterium. *Donatus numer. 6. cit.* Tum quia Summus idem Pontifex *Pius V.* in ſuis Declarationibus indulſit foeminis, ut quando Divinum Verbum in Eccleſiis Monaſteriorum haberetur, vel ob aliam quamcunque cauſam tantus eſſet po-

populi concurſus, & confluentia ut nequeant in Eccleſiam aliter ingredi, aut ex ea egredi, per Ianuam Clauſtri id facere poſſint, & per Clauſtrum ipſum, vel alia Religioſorum loca, dummodo recta via accedant ad Portam, qua de Monaſterio exitur, *rectoq; tramite* ad Eccleſiam tendant *Sanch. l. c. nu. 22. Palaus n. 9. cit. Donatus l. c. n. 7.* cum quo nota ly, *recto tramite*: Hoc eſt, quod Mulieres ingreſſæ in Clauſtrum inferius, vbi ſolet Proceſſio, Miſſa, aliaque pia Officia celebrari, non poſſunt abſque violatione Clauſuræ, Clauſtrum ſuperius aſcendere, vel officinas inferiores non per ſe patentes ingredi; quia Clauſura ſolum ceſſat eo in loco vbi Officia Diuina celebrantur. (Dic etiam cum *Portello caſu cit. n. 3. in fine*: eadem verba *recta via, & recto tramite vadant; moram, & detentionem in Clauſtro non admittere*) Tũ quia clariſſimè conſtat quod *Pius V.* facultatem dedit eiſdem Mulieribus ad illa loca licitè accedere in quibus Pia opera & Officia cũ alijs perſonis Catholicis exercentur, vt patet ex verbis ipſis & Declarationis *Piane* ſupra relatæ, ergo alia interiora loca, et in quibus dicta Pia opera, & Officia minime exercẽtur, excipiũtur, exceptio autem, vt docent *Iuriſtæ*, firmat Regulam in contrariũ. Tum etiam quia expreſſum in lege, facit ceſſare præſumptum, vt item Iuriſtæ communiter dicunt, & docent (apud *Portell. caſ. cit. n. 3* maxime *Brunorus in ſuis locis cõmunibus Verb. Maſculus n. 3. et Verbo Lex n. 38.* Ergo exceptis Caſibus à *Pio V.* expreſſis, in quibus ex eiuſdem declaratione, & conceſſione poſſunt intrare Mulieres, ceſſant omnes alij in quibus poſſet quis præſumere licitum eſſe ingreſſum, qualem poſſet quis præſumere eſſe hunc de quo hic, &c. Vide *Portell. Caſu cit. et Donatum qu cit. 24.* Sed

128 Quæres Septimo, In quas pœnas incurrunt Mulieres Virorum Monaſteria ingredientes extra caſus permiſſos, & Religioſi eas temerè introducentes, & admittentes. Reſpondeo, In eas incurrere pœnas, quæ in ſequentibus nouiſſimis Summorum Pontificum Conſtitutionibus leguntur inflictæ. *Pius V. in Extrauagante Regulariũ perſonarum 24. Octobris 1566. ſui Pontificatus anno primo* (quam habes in *Bullario nouo, tom. 2. fol. mihi 250. Col. p.*) reuocat omnes licentias quibuſcumque fœminis conceſſas etiam ab Apoſtolica ſede ingrediendi quaſcumque Domos (per *Domos* intellige non illas quas habent Regulares in Prædiis extra Ciuitatem, vel Grangiis, etiam in Ciuitate, ſed idem ac Monaſteria, *Baſſeus Verbo Clauſura ſub n. 15. Verſ. Nomine autem, & omnes*) ac Monaſteria Virorum, & quæ illarum facultatũ prætextu fuerint ingreſſae excõmunicat, aliaſque pęnas Religioſis ipſas introducentibus, admittentibuſve adiicit, ut ſequitur: *Diſtrictè prohibentes Mulieribus quidem prædictas facultates, & licentias prætendẽtibus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, poſtquam harum literarum notitiam habuerint, à qua non poſſint niſi à Nobis, aut Romano Pontifice, qui pro tẽpore fuerit, abſolui, pręterquam in mortis articulo, ne dictas domos, & Monaſteria ingredi audeant*. ſic eiuſdem *Conſtitutionis extrauagantis* §. 3. Proſequens §. 4. *Ipſis verò Monaſteriorum, & Conuentuum Abbatibus, Prioribus, & aliis Præſidentibus quocumque nomine vocentur, & eorũ Monacis, Canonicis, et Fratribus ſiue Mendicantibus, ſiue non Mendicãtibus, ſub priuationis officiorum, quæ in præſentia obtinent, et inhabilitatis impoſterum, ad illa & alia omnia, & ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto, ſine alia declaratione incurrendis pęnis, ne eas introducere, admittereve præſumãt.* Hic autem aduerte ad incurrendas recitatas pęnas, præſũptione opus eſſe, quod ſatis indicat uerbũ *Audeant*, quo vtitur Pontifex in ferenda excõmunicationis poena; & Verbum *Præſumant* appoſitum in ferenda poena priuationis Officiorum, & ſuſpenſionis, à diuinis. Vnde ab iis incurrendis poenis excuſabit quælibet igno-

ignorantia,etiam culpabilis,& craſſa,niſi ſit ingens temeritas. DD. communiter, præcipuè ſuperius laudati à principio huius Privilegii,& alibi pluries,præſertim *in priori tomo c.4.* Et eandem Cōſtitutionem innovavit, confirmavitque poſtea *Gregorius XIII.* in Motu proprio, incipiente *Vbi gratiæ,Anno* 1575. *Pontificatus* 4. *Idibus Iunii*: & eſt Conſtitutio huius Pontificis 28. *in Bullario Romano novo,Tom.2.fol.mihi* 269. *col.2.* in qua habes §.3. *Abbatiſſis verò, nec non Abbatibus, Conventibus, ac aliis Monaſteriorū utriuſque ſexus Superioribus, & perſonis quocumq; nomine vocentur, diſtricte pręcipimus ſub eadem excommunicationis pęna,necnon privationis Dignitatum,Beneficiorum, & Officiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda, ne in Monaſteria, Domos, & loca ſua, quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.*

129 Et quod attinet ad eaſdem fœminas, ſive pretextu facultatum ſibi cōceſſarum,ſive alio quopiam,Monaſteria Virorum ingredientes,idem *Pius V.* poſteriori ſua Conſtitutione, incipiente *Decet Romanum Pontificem* (quæ habetur pariter *in Bullario novo to.2. fol.cit.* 150 *col.1.*) *Anno* 1570 *ſub die* 16. *Iulii* prohibet hunc ingreſſum ſimpliciter, & ſub iiſdem poenis, omnibus foeminis: ſub ſequenti tenore. *Cum alias à nobis emanaverint quædam literæ in ſimili forma Brevis ſub die 24.Octobris 1566.Pontific. noſtri Anno primo. In quibus, Mulieribus quibuſcumque Monaſteriorum Regularium ingreſſus cum derogatoriis Clauſulis, & irritantibus Decretis prohibetur,& alias prout in illis plenius continetur. Nos intuitu, & in favorem Congregationis Montis Virginis aliquas dubitationes,quæ circa dictarum literarum, & mentis noſtræ intelligētiam oriri poſsent elucidare, & ſubmovere volentes, ſupplicationibus dictæ Congregationis, nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium dicimus, & declaramus, fuiſſe, & eſſe mentem, intentionem noſtram, quod dictæ literæ non ſolum comprehenderent, & comprehendant Mulieres habentes, prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi Monaſteria, ſed etiam omnes, & quaſcūq; Mulieres alias, tam in genere, quam in ſpecie.* Hinc amplius dubitari non poteſt hunc ingreſſum omnibus foeminis fuiſſe prohibitum. Hunc eundem Motum proprium ad verbū refert *Confectus in Privil.Ord. Mendic.inter literas Apoſtolicas,fol.mihi* 179. Et de eodē, ac de eadem *Conſtitutione Piana, Marcus Paulus Leone in ſua Praxi ad Literas Sacræ Pœnitētiariæ Apoſtolicę p.3.Verbo Introduxit,fol. mihi* 348. advertit, quod licet hæc non fuerit publicata per ſolitos Curſores D. Papæ, attamen per Stylum Curiæ,& S. Pęnitentiariæ uſu recepta fuit, & communiter habetur, ac ſi fuiſſet publicata, eo magis quod non per unum, ſed per omnes Officiales D.Papæ fuit publicata, ſicque ad praxim reducta, ut continuò obſervetur.

130 Nota hic cum *Sanch.c.cit.* 17. *n.* 35. & aliis cum ipſo, Motum proprium *Greg.XIII.*& Motum proprium *Pii V.* de quibus hic, ſe habere, ut excedens, & exceſsū: Motus nāq; *Gregorii* excedit Motū *Pii*, quatenus ille ultra pœnā privationis Officiorum,& inhabilitatis ad illa à *Pio* Statutam contra Religioſos permittentes ingredi foeminas in Monaſteria Virorū, addit etiam privationē Beneficiorum, ac inhabilitatē ad illa, necnon excōmmunicationē Summo Pontifici reſervatā, nec ullam petit in admittētibus præſūptionē: dictiſq; poenis afficit illos, qui viros, aut foeminas ingredi faciunt, aut permittunt in Monaſteria Monialiū, aut foeminas in Monaſteria Virorum Religioſorum. At Motus proprius *Pii V.* loquitur ſolum de admittentibus, & imponit ſolùm poenam privationis Officiorum, non item Beneficiorum, nec inhabilitatis ad illa. Verſa vice, Motus *Gregorii* exceditur à Motu *Pii*, quod il-

le

Digitized by Google

le comprehendit ſolos Prælatos facientes, aut permittentes ingredi, eoſque ſolos includit, qui admittunt vi facultatum ingredientibus conceſſarum, nec imponit ſuſpenſionem à Divinis contra facientes, aut permittentes ingredi: Motus verò *Pii* loquitur de facientibus, aut permittentibus ingredi foeminas in Religioſorum Monaſteria, & ſi non ingrediantur virtute alicuius facultatis; & ultra pœnam privationis Officiorum, & inhabilitatis ad illa, fert ſuſpenſionem à Divinis contra admittentes, vel facientes ingredi, ſive hi ſint Prælati, ſive alii quicumque Regulares. *Sive* (inquam.) *Alii quicumque Regulares*: ex quo obiter infertas cum *Pellizzario in Man. Reg. tom. p. cap. 6. ſec. 2. qu. 20. nu. 61.* quod cum in allatis Motibus propriis, non fiat mentio ulla de Laicis perſonis, ſi hæ fortè foeminas introducant intra Religioſorum Monaſteria, etiam ad malum finem, non ſubiacent poenis contentis in dictis Motibus; nam in poenis non fit extenſio ob rationis identitatem, cum ipſæmet, quam maximè debeant reſtringi, ex communi Doctorum, univerſaliter docentium, quod extenſio per identitatem, aut ſimilitudinem rationis, non admittitur in legibus præſertim pœnalibus, in quibus ratio ſine voluntate Legiſlatoris non operatur. Ex allatis ergo Motibus, ac Pontificiis Conſtitutionibus

131 Patet primo, Adverſus Mulieres Monaſteria Virorum extra caſus permiſſos ingredientes, Statutam eſſe excommunicationem, in quam ipſo facto incurrunt, Summo Pontifici reſervatam (excepto mortis articulo) ſive ingrediantur cum prætextu privilegii, ſive ſine prætextu eiuſdem, iuxta Praxim ab omnibus receptam, & Stylum Sacræ Pœnitentiariæ; quia ex dictis Motibus, excommunicatio afficit omnes Mulieres tam in genere, quam in ſpecie. Privilegia enim antiquitus conceſſa Mulieribus quibuſdam eminentioribus ingrediendi Virorum Monaſteria revocantur *à Pio V. in cit. ſuo Motu proprio, Regularium perſonarum §. 2.* Vbi: *Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, omnes, & ſingulas facultates, & licentias ingrediendi Monaſteria, ac Domos Carthuſienſium, & aliorum quorumcumq. Regularium Ordinum etiam Mendicantium, Mulieribus, cuiuſcumque Status, Gradus, Ordinis, Conditionis, & quacumq; dignitate, ac præminentia præditis, etiam Comitiſſis, Marchioniſſis, Duciſſis, ſub quibuſcumque verborũ tenoribus, & formis, & cum quibuſcumq; etiam derogatoriarum derogatoriis, aliiſq; fortioribus, efficacioribuſq; & inſolitis Clauſulis, necnon irritantibus Decretis ab Apoſtolita Sede quomodocumque conceſſas, quarum tenores, perinde ac ſi de verbo ad verbum præſentibus insererentur, haberi volumus pro expreſſis, tenore præſentium revocamus, & caſſas, irritas, & inanes eſſe decernimus*: ita *Pius V.* poſt quem, etiam *Gregor. XIII. in Motu proprio ſuperius cit. Vbi Gratiæ*; eaſdem facultates, & licentias, etiam *Ad Imperatoris, Regum, Reginarum, aliorumque Principum contemplationem, vel ſupplicationem conceſſas, confirmatas, & etiam iteratis vicibus renovatas, caſſat, annullat, revocat, &c.* ita *eiuſdem Motus §. 1.* Et cum Sũmus Pontifex prohibeat ingreſſum in Monaſteria Virorũ quibusvis Mulieribus cuiuſcũq; Status, Gradus, Ordinis, Conditionis, & quacũq; dignitate, ac præeminentia prędítis, etiã Comitiſſis, Marchioniſſis, Duciſſis, ut ſupra, ex his verbis clarũ videtur, atq; manifeſtũ, Reginas, Imperatrices, Filias, Neptes Regũ ſub prohibitione non comprehendi. Tum quia Comitiſſæ, Marchioniſſæ, & Duciſſæ expreſsæ fuerunt, ut gradus ſupremi. Tum quia ſub generali prohibitione Mulieribus facta, Imperatrices, Reginæ, earũq, Filiæ, & Neptes non cenſentur cõprehenſæ ob earũ ſupremã, & ſupereminentẽ dignitatem, hinc *Peyrinus to. p. Privilegior. Cõſtit. 6. Iulii 2. §. 3. n. 11.* (& cũ ipſo *Baſſeus*

*Verbo Clauſura ſub num.*19. *Verſ. Tertio quod*) ait : *Quæ ſupereminentem habent qualitatem, quales ſunt Reginæ, & Imperatrices, niſi ſpecialiter nominentur, non comprehenduntur ſub generali Conſtitutione*, & ita etiam *Suarez de Religione tom.4. lib.p. cap.7. n.5. & 6. Sanchez cap. cit* 16. *num.5.* vbi, *An comprehendantur quoque Reginæ, Imperatrices, & earum Filiæ, ita vt facultates his conceſſæ cenſeantur reuocatæ? Reſpondetur, nequaquam comprehendi: Quia Pontifex reuocans facultates Mulierum cuiuſcumque conditionis, explicuit, etiam ſi Comitiſſæ, Marchioniſſæ, aut Duciſſæ ſint, ubi Reginarum, Imperatricum, et filiarum non meminit, cum iure optimo earum meminiße oporteret, tanquam ſpeciali nota dignarum, ſi illas comprehendere voluißet. Quare nec ipſæ ingrediendo virorum Monaſteria, nec Religioſi illas admittentes contrauenient huic prohibitioni. Et ſic bene docet. Manuel tom.p.qq. Regularium qu.* 48. *art. p. Verſ. Circa quam. Statim in principio. Et in Expoſitione huius Motus proprii num.*3. Et idem docent *Suarez l. c. num.6.* extendens facultatem ne dum ad filias Regum, verum etiam *Ad Neptes, quæ vulgari Sermone Infantes, vel Princeſ(s)as appellari ſolent. Layman. lib.4. tract.5. cap.12. n.5.* ubi expreſsè : *Excipiuntur primo Reginæ, earumque filiæ; cum harum ingreſsus nullibi prohibeatur. Et Palaus Punct. cit.*8. *num.*3. dum ibi: *Manifeſtum eſt Reginas, Imperatrices, Filias, & Neptes Regum non comprehendi.* Qui etiam addit *num.5.* Mulieres de Stirpe Regia; aliaſque ex ſpeciali priuilegio Monaſteria Virorum ingredientes, deferre ſecum poſſe eum comitatum perſonarum quo frequenter incedunt. *Argum. cap. Licet nobis de Priuil. in 6.* Et qui eiſdem neceſſarius eſt : quod docuerunt etiam *Man. Rodriq. in Expoſit. dictæ Conſtit. Pii V. n.4. Layman. num.* 5. *cit.* & Praxis ipſa teſtatur, Nec eſt credendum (inquiunt aliqui apud *Sanchez cap.cit.* 17. *num.6.*) mentem Pontificis eſse, has perſonas ingredi aliter quam earum dignitatem decet. Hoc tamen ita vniuerſaliter dictum non placet ipſi *Sanchez n.cit.* quia (inquit) cum Pontificia prohibitio ſit facta ratione decentiæ Monaſteriorum, ea attendi maximè debet; eſsetque valde indecens, vt puellæ ſolitæ has comitari ingrederentur. Vnde placet, vt ingrediantur comitatæ paucis fœminis, ſenioribuſque, & bonæ famæ. Quam limitationem optime amplectitur etiam *Palaus n.5. cit.* dicens *Spectanda tamen eſt ſemper decentia, & honeſtas, ob quam æquum eſt puellas comitantes excludi, & loco illarum, Mulieres prouectæ ætatis aſſumi, illiſque comitari.*

132 Adde hic cum *Bonacina de Clauſura qu.5. punct.2. ſub n.5. Verſ. Addo item*: quod etiam ſi præfatæ Imperatrices & Reginæ, atque earundem Filiæ, nunquam habuerint priuilegium ingrediendi Religioſorum Monaſteria, poſsunt nihilominus ingredi. Et ratio eſt, quia ipſæ in præfatis moribus non ſunt expreſsæ, ſed potius tacitè excluſæ; nec alibi reperitur ius aliquod prohibens ſub mortali ingreſsum fœminarum in Monaſteria Religioſorum, vt benè obſeruat *Suarez de Cenſuris diſ.22. ſec.6. n.12.* vbi ſic: *Nec in communi Iure Pontificio, neque in aliis Pontificum decretis inueni generalem legem hoc prohibentem ſub mortali: neque etiam ex natura rei, aut ex ipſa profeſſione, ſeu Votis Religioſorum video in hoc actu, per ſe intrinſecam malitiam: & ideo non exiſtimo in vniuerſum eſſe hoc peccatum mortale, ſi excludantur exſtrinſecæ circumſtantiæ praui finis talis ingreßus, vel ſcandali, vel violentiæ, aut iniuriæ Monaſterio illatæ, & ſimiles. Conſulenda ergo ſunt peculiaria Inſtituta ipſarum Religionum; & ſi in aliqua inuenitur prohibitio talis à Pontifice confirmata, quæ ex verbis, vel cenſuris præſeferat talem obligationem, contra illam prohibitionem ingredi erit peccatum*

tum

Digitized by Google

tum mortale: *ubi autem non fuerit talis Conſtitutio habens hanc vim*, *non erit tale peccatum*, *quia non eſt unde oriatur*: ita *Suarez l. c.* & poſt ipſum, atque ex ipſo *Sanchez capit cit. 17. num. 9.* Præfatę igitur Imperatrices; Reginę, ac ipſarum Filię, videntur poſſe ingredi Virorum Monaſteria, etiam ſi nullum habeant privilegium: non enim opus eſt privilegio, ubi non eſt prohibitio. Vide etiam eundem *Suar. tomo 4. de Relig. libr. p cap. 7 num. 6.* Quod autem ſpectat ad Filias Imperatricum, & Reginarum, ſentio cum *Pellizzario in Man. tom. 1. tr. 5. cap. 6. ſec. 2. qu. 11. num. 42. in fine. Verſ. Et quidem*: poſſe ingredi etiam ſi nuptę ſint Viris inferioribus, cum etiam ſic nuptę, ſint filię Imperatricum, & Reginarum, & ſumus in materia favorabili, quę non debet reſtringi.

133 An verò Mulieres fundatrices poſſint ingredi Virorum Monaſteria Religioſorum à ſe fundata. Negativè videtur reſpondendum, & quod ipſæmet etiam dictis Conſtitutionibus prohibitivis comprehendantur; quia ſub nomine Mulierum comprehenduntur, de quibus præfati Pontifices loquuntur indiſtinctè: *Manuel. Rodriqu. in Expoſitione dicti Motus Pii V. num. 3.* ubi etiam ait, ideò *Pium V.* prohibuiſse Comitiſſis, Marchioniſſis, & Duciſſis intrare ſepta Virorum Religioſorum, quia hæ ſolent eſse Fundatrices, & Patronę Monaſteriorum: & ad excludendam opinionem illorum, qui potuiſsent penſare, Fundatrices non comprehendi ſub dictis Conſtitutionibus. Ità poſt *Manuel. loc. cit. Sanchez cap. cit. 17. num. 7. Bonacina puncto cit. 2. num. 3. Donatus trac. cit. 4. quæſt. 10.* ubi tamen advertit cum *Peyrino loco citato numero 6. Statutum Pii V.* non derogare Regulæ *Sancti Franciſci de Paula*, neque alterius, ſi qua ſit illi ſimilis, qua cavetur ut ſingulæ Dominæ de Stirpe Regia procreatæ, ac etiam omnes dicti Ordinis Fundatrices, cum honeſta comitiva poſſint ſepta communiora viſitare, pro ut Sacra Congregatio iuſsu *Gregor. XIII.* declaravit *ſub die 21. Novembris 1577.* apud *Peyrinum §. cit. 3. numer. 6.* Quare Religiones carentes tali Regula, vel conſimilem non habentes, ſine incurſu poenarum non valent admittere Fundatrices per *Sanchez numer. 7. citat. Bonacinam num. 3. cit. Donatum qu. citat.* & alios; quia idem *Gregor XIII.* non indulgendo, ſed declarando dixit, non cenſeri per *dictum Motum Pii V.* derogatum prædictæ Regulæ Minimorum.

134 Non carere nihilominus ſua etiam probabilitate oppoſitum, quod Mulieres videlicet; quæ fundant Monaſteria Religioſorum, illæmet poſſint ingredi abſque incurſu cenſuræ, non obſtante Pontificia prohibitione *Pii V. & Gregorii XIII.* ſentiunt *Suarez loc. cit. de Relig. num. 6. Palaus puncto cit. 8. num. 40. & Pellizzarius l. c. qu. 12. num. 44.* unanimiter affirmantes, probabilitate non carere, Fundatrices exemptas eſſe à prohibitione dictarum Conſtitutionum *Pii V. & Gregorii XIII.* Tum quia Fundatrices Monaſteriorum peculiarem habent rationem, ut non debuerint comprehendi ſub generali prohibitione: tum quia ius Patroni, eſt valdè privilegiatum in iure: tum quia Fundatrices ſunt quaſi Dominę ſuorum Monaſteriorum, ac proinde non debuerunt ab iis excludi ea generalitate qua excluduntur aliæ foeminæ extraneæ, ſi enim hoc fieret, vitium ſaperet ingratitudinis. Neque ex præfata declaratione *Gregorii XIII.* aliquod argumentum deſumitur ad affirmandum Fundatrices comprehendi ſub his Conſtitutionibus, in ea Religione, in qua non eſt Regula permittens earum ingreſſum: ſecus ubi eſt Regula eum ingreſſum permittens: quia hæ Conſtitutiones non ad derogandas Regulas, ſed ad derogandas facultates adverſus Regulas expeditæ ſunt, ita innuit *Suar. n. 6. cit.* cū quo iidem *Palaus, & Pelliz.*

135

135 Patet ſecundo, ex dictis propriis Motibus *Pii V. & Gregorii XIII.* Religioſos, Monaſteriorum Superiores, quoquo modo nominentur, præſumentes foeminas admittere, aut permittere, ut admittantur, ſive ingrediantur ſepta Monaſterii: Nec non Religioſos ſubditos, præſumentes pariter huiuſmodi foeminas admittere, vel introducere, ipſo facto ſuſpendi à Divinis (hæc ſuſpenſionis poena non eſt Papę reſervata, ut ex ipſamet *Piana Conſtitutione* conſtat, & notant *Sanch cap citat. 17. numer. 41. Theſaurus de Pœnis Verbo Clauſura part. 2. Praxis cap. 3. num. p. &* cum ipſis *Donatus tract. cit 4. quęſt. 26. num. 3.*) Item dicti præfati Religioſi, tum Superiores videlicet, tum Subditi, privantur Officiis, quæ in præſentia obtinent, & inhabilitantur ad illa, & alia omnia, ut in fine dicti *Motus proprii Pii V.* videre liquet. Ex *Bulla* autem *Gregorii XIII.* Superiores Monaſteriorum, nedum ſuſpenduntur à Divinis, & privantur Officiis, ut in *Bulla Pii V.* ſed inſuper excommunicantur, excommunicatione latę ſententię, Papæ reſervata, inſtar foeminarum præfatarum. Quę excommunicatio, reſpectu Religioſorum non reperitur (ut patet legenti) in dicta *Pia Conſtitutione*. In terminis verò dictę *Bullæ Gregorii*: Subditos non afficit, ſed Superiores dũtaxat, ut conſtat ex illis verbis, ibi; *Abbatiſſis verò, & Abbatibus, &c.* & notant *Rodriq. tom. p. q. Regular. qu 47. ar. 3. Verſ. Abbatiſſis verò, fol. mihi 279. Sanchez cap. cit. 16. num 84 Flavius Cherub. in Compend. dictæ Bullæ Greg. & Donatus qu. cit. numer. 7. & 8.* Nec obſtant verba illa contextus, *& perſonis quocumque nomine vocentur*, quia hęc verba (ut etiam *Rodriq. Sanch. & Donatus ll. cc.*) referuntur ad Superiores Conventus, quovis nomine appellentur, quandoquidem hi Superiores, ac Prælati appellari ſolent Abbates, Prouinciales, Magiſtri, Guardiani, Priores, Rectores, Præpoſiti, Pręſidentes, Præfecti & ſimiles, & de his loquitur Contextus, non autem de particularibus, & priuatis perſonis Monaſterii, cum hæ perſonæ priuatæ nominentur Patres, Fratres, vel Moniales, etenim *Conſtitutio* hæc pęnalis eſt, & non extenditur niſi ad expreſsa, vt optime *Rodriq. l. c.*

136 Et licet quidam ex Doctoribus probabiliter putent etiam Religioſos ſubditos affici excommunicatione in *cit. Bulla Gregorii XIII.* & ita eſse in *Sacra Penitentiaria* vſu receptum, vt inter alios teſtantur *Filliuccius Tom. p. Tract 15. cap. 5. qu. 7. n. 118. Verſu, ſecundo in Conſtitutione*, ibi, *Extenditur item hæc excommunicatio reſeruata ad quoſcumque Religioſos eas admitentes, non tantum Superiores, ex Quaranta in Summa Bullarum, Verbo Monaſteria Monialium fol. 445. in Conſtitut. Greg. XIII. 36. Vbi Gratia. In quo loco refert etiam, non tantum fœminas ingredientes prætextu facultatum; ſed abſolutè incurrere excommunicationem reſeruatam, & ſic ſeruare vſum Sacræ Penitentiariæ.* Et *Franciſcus à Coriolano de Caſib. reſeru. par. 2. Caſu 3. ſub n. 25. Verſ Quæ doctrina.* vbi ſic: *Sæpe factus eſt recurſus ad ſedem Apoſtolicam, pro illis Mulieribus, quæ ingreſſæ ſunt Monaſteria Religioſorum, & multoties declaratum eſt, non ſolum illas, verum & Religioſos, qui eas introduxerunt, in Excommunicationem Papalem incidiſſe; & neceſſe fuit obtinere abſolutionem ab excommunicatione, etiam pro Fratribus.* Et licet inquam, hi Doctores, vel alij etiam, ita opinentur, in promptu eſt reſponſio *Bonac. de Clauſura qu. 5. pun 3. prop. 2. n. 2. Verſ Alii vero, in fine. Intelligendos eſse* (videlicet) *hos Doctores, ſi Religioſi permittant fœminas ingredi prætextu facultatum.* Quæ reſponſio fundatur utique in *Gregorianæ Conſtitutionis* Contextu ipſo, dum ibi expreſsè ſic: *Diſtrictè præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, nec non &c. ne in Monaſteria, &c. quemquam prætextu licen-*

cen-

centiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant. Quæ doctrina (ſeu reſponſio) *vera eſt, ſecundum ſe conſiderata* (inquit *Coriolanus l.c.*) *Nihilominus praxis eſt in contrarium. Et ſic communiter tenetur, nempè quod non ſolum prætextu facultatum, & licentiarum Mulieres non poſſunt ingredi Monaſteria Virorum, quia prædictæ Conſtitutiones illas revocant, verum etiam neq; alio prætextu, alioquin incurritur Cenſura.* Quæ per eundem *Coriolanum eodem loco*, extẽditur etiam ad Religioſos Fratres ſubditos, ex Praxi Sedis Apoſtolicæ: & per *Filluccium* ſupra, ex uſu etiam, ac Stylo Sacræ Pœnitentiariæ, & Romanæ Curiæ, qui Stylus facit *Ius*, ut docet *Quaranta l.c.pag.mihi* 449.*in princip.* loquens enim de dictis *Bullis*: ſic ait; *Salva pace tantorum Virorum, præfatæ Bullæ ſatis videntur illam declarationem, & extenſionem recepiſſe, & reſũpſiſſe, ex communi obſervantia Prætorii Sacræ Pęnitentiariæ, cuius meminimus, & quæ ſufficere debent ad illarum Conſtitutionum interpretationem, cum Stylus Romanæ Curiæ faciat Ius, ad Text. in cap.ex literis, ubi notat Panorm. num. 6. de Conſtitut. & in capit. Quam, de crim. falſi.* Suppoſita igitur huiuſmodi Praxi, & data veritate dicti uſus, atque Styli Sacræ Pœnitentiariæ, & quod maximè idẽmet Stylus pariat Ius (quod etiam docet *Leone in Praxi ad Literas S. Pęnitent.fol.cit.*348.*colum.*2. ibi, *Stylus Curiæ, magni faciendus eſt, quia facit Ius.c.Quam gravi, 6.& c.licet 5. ubi Panorm.de crim.falſi.*) hac de cauſa præciſè ſubſcribendum puto (quoad Religioſos ſubditos videlicet, ac ſimplices Fratres) ſententiæ *Fillucciũ, & Coriolani*: ſic concludentis *l.c.ſub num.*24. *Itaque omnes Regulares, ſive Superiores ſint, ſive Subditi quotieſcumque introducunt, vel introduci faciunt, admittunt, & recipiunt, vel admitti, & recipi faciunt Mulieres in Monaſteria Regularium, incurrunt primo in excommunicationem Papæ reſervatam niſi in mortis articulo.*

137 In quam tamen excommunicationem, nec in alias pœnas non incurrunt neque Superiores, neque Subditi, qui bono fine Mulieres introducerent, ut videlicet, eſſent abſconſæ à perſequentibus eas, à quærentibus eas occidere, violare &c. Quod etiam dicendum eſt de Monialibus admittentibus Viros eodem bono fine, cum eadem ſit omnino ratio. Nam poenæ aſſignatæ in Decretis præfatorum Summorum Pontificum, imponuntur contra eos qui temerario auſu, & præſumptione introducunt: *Rodriqu.tom.p.qu. Regular.qu* 47.*ar.*2.*& in Expoſit.Motus proprii Pii V. nu.* 11. *Sorbus in Compend. Privileg.Mendicant. Verbo Ingreſſus Monaſterium Monialium num.*7. *Sanch. cap. cit.*16 *num.*97.*Coriolanus Caſu* 3.*cit.ſub num.*20.*Verſ. Idem etiam* (advertens ibi, *Quod in inquirendis huiuſmodi rebus Prælati cauti eſſe debent, ne inquirant eos, qui bona fine aliquid ex prædictis fecerunt*). *Peyrinus tom.p. Privileg.Conſtit.* 6.*Iulii* 2.*qu* 5. *Verſ. Noto* 3. *num.* 18. *in fine* (ubi, *ſi Muliere dicto bono fine admiſſa quis abutatur, non incurret: Quia pœna eſt inflicta contra male admittentes, & ingredientes.*) *Pellizzarius in Manual.Regular.tom.p.tract.*5.*cap.*6.*ſec.*2. *qu.*17.*nu.* 56.*Verſ.Probabilior Caſus* (ubi etiam cum *Portello in Dub. Regul. Verbo Clauſura Monachorum num.*4.aſſerit, Religioſum occultantem foeminas illicitè ingreſſas Monaſterium, non incurrere poenas latas contra Regulares admittentes foeminas intra Monaſteria: ſi occultet bono fine, ver.gr. ad tuendum honorem foeminæ, aut alterius Religioſi ſui Ordinis, vel alterius; ſic quippè adeſt neceſſitas excuſans: uti eſſet in caſu, quo foemina ingrederetur aliquod Monaſterium ad evadendas manus Satellitum; cum & hoc idem concedat *Sanch. cap.cit.*16.*num.* 59. de Malefactore ingrediente Monaſteria Monialium ad evadendas manus Satelli-

tum

Digitized by Google

tum illum inſequentium.) *Baſsęus Verbo Clauſura ſub nu.* 19. *Verſ. Quarto quòd. Donatus in Praxi tom.4.tract.5.qu.* 10. *cum Tambur. De Iure Abbatiſſar.diſp.* 22. *qu.3.ad 6.dub.* & alii. Imò hic etiam adverto cum *Sanch.in Decal.tom.* 2. *libr.6.c.* 15. *num.72.* (& ibi *Navarro, Graffio, Azor. Llamas, Zechio, Zerola*) & cum eodem *Donato tom.4.cit.qu.8. nu.* 13. Quod nec perſonæ receptantes, comitantes, vel recipientes Moniales illicitè egreſſas, incurrunt in pœnas latas à *Pio V. in ſuo Motu proprio*, qui incipit; *Decori*, & *honeſtati:* Si illas recipiunt, ob urgenrem neceſſitatem, vel comitantur ad bonum finem, nempe, ut earum honori, & caſtitati conſulant, aut hortantur redire, ſic enim recipientes, non peccant, nec dicuntur cooperari illarum peccato. Sicuti etiam illi ſoli receptatores hæreticorum contrahunt excommunicationem, contra ipſos latam, qui receptant ut hæreticos, & eorum fautores, fovendo aliquo modo hæreſim, ut docet *Navar. in Summa, de Excommu. Bullæ Cœnæ, cap.27. ſub num. 55. in Quarta declaratione*, & ibi *Caietanus*, non ut ſubveniant illorum neceſſitatibus, &c. Et ſi id hoc habet locum (inquiunt *Sanch.* & *Donatus*) in peccato Hæreſis, quod eſt peccatorum omnium graviſſimum, quanto magis in caſu, de quo hic. Idem habet *Bonacina de Clauſura qu.p. punct.* 4. *num.* 5. Et nota quod ligantur poenis omnes cooperantes peccato egreſſus Monialium ſive Religioſi ſint, ſive Sæculares; quia Textus de his omnibus loquitur: ibi, *Nec non comitantes, ut illarum receptatrices perſonas, ſive Laicas, aut Sęculares, vel Eccleſiaſticas, conſanguineas, vel non, &c.* Motum hunc referunt ad verbum *Sanch.cap.cit.* 15. *num.* 63. *Donatus q.cit.8. numer.* 1. aliique.

138 Pœna Suſpenſionis à Divinis, quæ contrahitur à Tranſgreſſoribus præfati *Motus primi Piani*, ut patet, afficit eoſdem ipſo facto, ante ullam videlicet Iudicis ſententiam, quia cum ſuſpenſio ſit Cenſura, ſicuti excommunicatio, & interdictum *ex cap. Querenti* 20 *de Verbor ſignific.* nulla indiget declaratione, aut Iudicis ſententia, ut incurratur in illam: *Sorbo in Compend. Privil. Mendic. Verbo Ingredi Monaſteria Fratrum, vel Monialium num.* 10. *Verſ. Notandum eſt, an committens. Sanch.cap.cit.* 17. *nu.*40. *Palaus puncto* 8. *cit. num.* 10. *Peyrinus l.c. nu.* 20. *Verſ. Noto* 5. ubi expreſsè ſic: *Quo ad pœnas Suſpenſionis, & excommunicationis, incurruntur ipſo facto ante ullam Iudicis ſententiam, ſicut etiam eodem modo incurritur pœna interdicti, & irregularitatis. Pellizzarius l.c. qu.* 21. *numer.* 63. aliique. Et quod ad incurrendas poenas, ſeu cenſuras ſuſpenſionis à Divinis, & excommunicationis, latas in ſupra dictis Motibus non requiratur sẽtentia Iudicis, ſed hæ incurrantur ante omnem ſententiam, conſtat ex verbis ipſis, quibus eæ proferuntur. Suſpendi autem à Divinis, idem eſt, quod ſuſpendi ab exercitio (cum Pompa, & Solemnitate ex Officio) Ordinum quos habent, propter quod non poſſunt aliquod Sacramentum cum Solemnitate adminiſtrare, nec Solemniter orationes in Choro, nec Evangelium canere, nec Cereos deferre. Ac tandem ſunt ſuſpenſi ab omnibus annexis Ordinibus, licet ſint Minores Ordines, & illa exercendo peccant mortaliter, & irregularitatem incurrunt. Hac de re plura apud *Sorbum in Compend. Verb. Ingredi Monaſteria n.9. Navarrum in Man cap.27. nu.* 163. *Toletum lib.p. cap.* 45. *Avilam de Cenſuris par.3. diſp* 2. *De effectibus ſuſpenſionis, Bonacinam tom.* 1. *tit. de Suſpenſione diſp.3. punc.2. Baſſæum Verbo Suſpenſio.2. Donatum tract cit.4 qu.29.* & apud omnes agentes de Cenſura Eccleſiaſtica Suſpenſionis, qui ſunt innumeri, antiqui, & recentiores.

139 Vltra præfatas poenas excommunicationis Papæ reſervatæ, & Suſpenſionis à Divinis, incurrunt etiam Religioſi

gioſi Ex *Motu proprio Gregorii XIII.* vt conſtat (ſi fœminas faciant, vel permittant ingredi ſua Monaſteria) *pœna priuationis Dignitatum, Beneficiorum, & Officiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda.* Nomine autem *Officiorum*, quibus Religioſi introducentes fœminas, vel eas admittentes priuantur, veniunt intelligenda Officia iuriſdictionem habentia, quæ Superiorum propria ſunt, & ſuperioritatem quandam continent, ſcilicet eſſe Generalem, Prouincialem, Viſitatorem, Commiſſarium, Præpoſitum, ſeu Superiorem localem, Vicarium Monialium: Non tamen eſſe Definitorem, Diſcretum, Concionatorem, Confeſſorẽ, Theologiæ Lectorem, Sacriſtiæ præfectũ, & ſimiles, quia hæc Officia, & ſimilia, iuriſdictionem nullã continent. *Sorbus l.c. n.8. Verſu Aduertendum dum dicitur in priuatione Officiorum. Sanchez c. 16. cit. n.66. Palaus Punctocit.8. n. 10. Verſu, Quarto explicari, in fine. Baſſæus Verbo Clauſura n.16. in fine. Merolla tom. p. diſp.p. cap.2. difficult. 10. ſub num.524. Verſu Nomine autem.* & alii.

140 Si autem quæras quid ſibi velint, & qualiter differant inter ſe, *Ingredi facere, aut permittere, & introducere, & admittere*, de quibus ſupra, & in allegatis Motibus. Dico, per *ingredi facere, aut permittere*, intelligi actionem quamlibet poſitiuam (vt iubere, conſulere, intromittere) vel negativam (uti eſſet non prohibere) per quam Prælatus cauſa ſit talis ingreſſus, cum ipſe ex Officio teneatur impedire, poteſtque commodè prohibere (vt ſuppono) & non prohibendo cenſetur cauſa ingreſſus indirecta. Per *admittere* verò, ſignificatur quæcumque cooperatio directa, aut indirecta ad ingreſſum. Hinc ſi ad Religioſum non ſpectat ex Officio impedire, aut admittere foeminas intra Monaſterium (quod eſt munus Prælati, & Superioris, Monaſterii, aut Ianitoris) non peccat contra Clauſuram, ſi cum poſſit, non obſtat, vel non reſiſtit ingredienti: cum ſic nec directè, nec indirectè, cooperetur ingreſſui: ſecus tamen, ſi inuitaret, aut aliquo modo poſitiuo faceret ingredi mulierẽ aliquam ſine licẽtia; ſic enim directè admitteret: uti etiam peccaret is, cui incumberet ex officio impedire, & cum poſſet, non impediret: ſic namque indirectè cooperaretur admiſſioni. ita etiam *Sanchez c.cit. 16.n.87.et 93. Suarez de Cenſuris diſ.22. ſec.6 n.14. Portell. Verbo Clauſura Monachorũ n.2.* Addens *n.3.* quod Monachus, ſeu Monialis quę perſonas Seculares illicitè ingrediẽtes non inuitauit ad ingreſſum, nec ex officio ullo modo tenebatur impedire: poſtquã tamen ingreſsæ ſunt, ſi obvias eaſdẽ habeat, illas alloquatur, comitetur &c. iſte talis Monachus, vel Monialis, nec dici debeat admittere, nec conſequenter, talia faciens, in pœnas incurrere. Lex enim tã valdè poenalis reſtringi debet, ac proinde puniens ſolos *permittentes, vel admittentes* ad ingreſſum, non puniet alloquentes, & comitantes perſonas poſt ingreſſum. Id enim oportebat explicari à Sũmo Pontifice in re tam poenali. Vti facit idem *Pius V.* in altera ſua *Bulla*, quæ incipit *Decori, & honeſtati*, qua prohibuit, & grauibus poenis punivit Moniales egreſsas à Clauſura indebitè, volens enim extendere poenas eriam ad perſonas comitantes, & recipientes eaſdẽ Moniales extra ſuos Cõventus; in eadem *Bulla* ſtatim expreſſit perſonas extra Conventum illas comitantes, & recipientes: aliàs dicti comitantes non incurrerent ſi non exprimerentur. Cum ergo in caſu noſtro præfati duo Pontifices ſolùm puniant malè admittentes, vel inuitantes ad ingreſſum; non utique punient alloquentes, vel comitantes poſt ingreſſum: ita *Portell. n.3. cit.* cui addo *Palaũ puncto cit. 8. num. 11.* ubi inquirens, an ſi foeminas iam ingreſſas, vel ibi extra caſus permiſſos commorantes, Religioſus comitetur, confabulationibuſvè detineat,

ne egrediantur, cenſeatur illarum admiſſor, poenaſque privationis, inhabilitatis, & ſuſpenſionis incurrat? Reſpondet ſi dictus Religioſus tenetur ex Officio ſervare cuſtodiam, cenſendus eſt ſine dubio admiſſor, poenaſque ſupradictas incurrit, ſic enim ſaltem indirectè recipit, retinet, atque admittit foeminam iniquè intra Clauſtra commorantem: Et licet eam non introduxerit, ſufficit ſi introductam admittat, eo quia poenæ non ſolum introducentibus, ſed admittentibus impoſitæ etiam ſunt. Si verò ex Officio talis Religioſus non eſt obligatus cuſtodiã ſervare, diſtinguendum eſt, vel ſuo comitatu vaniſque confabulationibus cauſa eſt, ut ibidem Mulier detineatur, & dicendus eſt illius admiſſor. Vel comitatus ſuus, ſeu confabulatio cauſa non eſt detentionis; quia illis etiam ſublatis, adhuc Mulier in Conventu detineretur, & tunc admiſſor reputandus non eſt, quia ſic nec directè, nec indirectè detentioni concurrit. Et hanc eandem doctrinam, & ſententiam ſequi videtur *Franciſcus Merolla tom.p.Theol.Moral.diſp.1 c.2.difficul. 8, n.516.Verſ.Sanch.deniq,fol.mihi 87.col.p.*

141 An verò ſupradictæ poenæ ipſo facto incurrantur abſque ulla prorſus ſententia declaratoria Iudicis, diſtinguẽdum eſt, ſi ſermo ſit de poenis *Excommunicationis, & Suſpenſionis à Divinis, ipſo facto* in ſuperius allegatis *Motibus* impoſitis, ſtatim admiſſa culpa afficiũt animam, per omnes, abſq; prorſus declaratoria Iudicis ſententia, excommunicatio enim, ſuſpenſio, interdictum, & irregularitas, cum ſint Cenſuræ, ſtatim commiſſa culpa, animam culpantis afficiunt ipſo facto, ante Iudicis declaratoriam ſententiam per DD. communiter, ex dictis etiam ſupra, & ex communi obſervata praxi Eccleſiæ. Quod pariter docet *Molina de Iuſt.to. 1. diſ.96.col. penult.Verſ.Vt verò, fol.mihi 262.* Inquiens, conſentire Doctores omnes, ex ipſoque Eccleſiæ uſu, & praxi manifeſtum eſſe, poenas Excommunicationis, Suſpenſionis, & Interdicti, nulla expectata Iudicis ſententia incurri commiſſo crimine pro quo ſunt impoſitæ, quando ipſo iure, aut ipſo facto, aliiſve æquipollentibus verbis ſunt impoſitæ. Irregularitas etiam, quia eſt impedimentum Canonicum ad Sacros Ordines ſuſcipiendos, aut etiam ad illorum actus exercendos, ſive in poenam alicuius delicti, ſive abſque culpa, legitima aliqua de cauſa ſit ſtatuta, nulla expectata Iudicis ſententia incurritur: ita *Molina l.c.* ex communi ſententia. Et idemmet advertit *Tambur. de Iure Abbatiſs.diſp. 29. q.3.n p.* quod etiam ſupponi videtur (addit idem *Tambur.nu.cit.p.*) & ante ipſum *Sorbus in Compend. Verb. Ingredi Monaſt. Fratrum, vel Monial.num.10.Verſ. Notandum eſt, an committens, & Verſ. Sequenti. Idem dicendum à Concil.Trident. ſeſſ.24.de Reform.c.6* dum enim ibi concedit *Tridentinum* facultatem abſolvendi à caſibus reſervatis, & delictis occultis, ſupponit ſine dubio illos, & illa incurri, etiam ſi ad exterius non ſint deducti forum. Secus verò affirmandum eſt, ſi ſermo ſit, & loquatur de cæteris poenis privativis; ad has enim incurrendas, poenas videlicet privationis Officiorum, Beneficiorũ, ac Dignitatum, & inhabilitatis ad illa, requiritur ſententia Iudicis declaratoria delicti: Vnde Religioſi admittentes fęminas intra Clauſuram, non tenentur in conſcientia non uti ſuis Beneficiis, &c. nec ſeipſos iiſdẽ privare, eaque relinquere ante Iudicis ſententiam, maximè ſi crimen ſit ſecretum; nemo enim tenetur exequi penam tam rigoroſam contra ſeipſum, abſq; Iudicis ſententia, maximè ſi ſibimet ipſis reſultaret gravis infamia. *Portel.in dub.Regul. Verbo Inhabilitas n.p.& 4.in fin.* Hinc optimè. *Donat.to.4.Praxis tr.4.q.10.nu.3.* ſic: *Solum excommunicatio, ſuſpenſio, interdictũ, & irregularitas, ſtatim admiſſa culpa, afficiunt animã culpantis, ante Iudicis declaratoriã ſententiã; ſecus autẽ cætera penæ;*

ne;etiamſi forent privativa, & facto hominis nō indigerent; quia ita communis uſus recepit: unde nec quidem pœna privationis vocis, incurritur ante Iudicis ſententiā, dummodo non conſurgat ex violata cenſura, vel ab irregularitate: nā effectus ſapit naturā ſuæ cauſæ, & acceſsorium, ſecundum Iuris Regulam, ſequitur naturā ſui principalis: quod dictum magis procedit in pœnis contentis in præſenti Bulla Pii V. ubi illa Clauſula abſq; alia declaratione, refertur tā. tummodo ad excommunicationem ibi poſitā, non autem ad alias pœnas, ut ibidem eſt videre, hactenus *Donatus l.c.* Et ante ipſum *Sanch. Operis Moralis to.p.l.2.c.22.n.* 20. (ubi pro ſe, & ſententia ſua citat *Covarruviam, Mexiam, Ludovic. Lopez, Graffium, Enriqu. Manuel. Sotum*) *c.39.n.* 32. (Vbi item refert *Cordubam, Metinam, Aragon. Salon. Navarrum, & Molinam*) *& to.2. eiuſdem Moralis Operis l.6.c.15.n.* 65. *& c.17 n.* 39. Hi enim omnes probabilius tenent aliquem Iudicis actū deſiderari, nempe declaratoriam eius ſententiam criminis ad dictas incurrendas pœnas, cum enim hæ ſint pęnæ rigidiores, non videtur æquum, neque uſu recceptum, ut incurrantur abſque ſententia Iudicis: atque illa verba, *abſque alia declaratione*, intelligēda eſſe de declaratione pęnæ, in quam ipſo facto poſt ſentētiam Iudicis declarativam criminis incurritur. (Hinc optimè *Portel. in Dub. Regular. Verbo Lex n.6.* ait: *Leges Pontificiæ, & Religionum ponentes privationes ab Officiis, & Prælationibus ipſo facto, ſeu abſque ulla declaratione, non obligant trāſgreſsores, ut facto delicto deponant Officia per ſe ipſos, ſed poſſunt procedere Semper enim debet expectari declaratio Iudicis, non de pœna, ſed de crimine, pro quo pœna eſt impoſita. Rodriq. cum communi tom.p.qu. 7. art.16. & Vega 2.par. verb. Leges, caſu 7.*) Præter autem relatos *à Sanchez*, eiuſdem ſunt ſententiæ, & opinionis, *Suar. de Religion. tomo 4. libro primo cap.7. numero 10. in fine*: (ibi: *Quo ad alias verò pœnas, probabile eſt neceſſariam eſſe ſententiam declaratoriam ad incurrendas illas, iuxta communiorem doctrinam in materia de Legibus.*) *Diana Coordinatus tomo 7. tract. primo reſ. 246. Ex part.3. tract.2. reſ. 66. Pellizzarius in Man. tom.p. tract.5. capit.6. ſec.2. queſtion. 22. numero 63. Baſſæus Verb. Clauſura numero 16.* & alii. Contra *Sayrum in Clavi Regia libro 3. cap.9. numero 35. Bonacinam de Clauſura tom.p. qu.5. punct.3. Propoſit.2. numero 2. iuncta q.p. puncto 4. numero 7. Merolla tom.p. Theolog. Moralis diſp.1. cap.2. difficult.10. numero 523.* ubi etiam refert *Sorbum loc.cit. Sylveſtr. Verb. Aſsaſſinus in fine*, & ibi *Tabienam qu. unica num.3. Azor. tom.p. lib.5. cap.7. qu.6.* & alios: quibus adiungo. *Coriolanum de Caſibus reſervatis part. 2. Caſu 3. numero 26. Verſ. Dubitatur Octavo.* (Addunt tamen idem *Coriolanus, Sorbus, & Sayrus*, & cum iſtis etiam *Merolla*, Religioſum admittentem foeminam intra Clauſtra Monaſterii, ſi crimen eſt occultum non teneri deſiſtere ſtatim à ſuo Officii uſu, neque ab exercitio vocum activæ, & paſſivæ, ſi propriam infamiam, propriique delicti manifeſtationem timeret, iuxta communem omnium Theologorum ſententiam de propria tuenda fama, & honore conſervando; teneri quidem mediis occultis diſpenſationem petere, & nullatenus acceptare aliud Officium, ratione inhabilitatis.) Quorum omnium Doctorum, traditæ eorundem ſententiæ, commune, unicumque (præcipuum ſaltem) fundamentum eſt, quia in *Bulla* imponitur pœna à Pontifice, non ſolum *Ipſo facto*, ſed *Sine alia declaratione*. Cui fundamento ſatisfit breviter à *Sanch.* atque à cæteris Doctoribus cum ipſo laudatis, inſiſtendo cum iiſdem, requiri ſententiam criminis declaratoriam, atque ea verba *ſine alia declaratione*, intelligi de ſola poenę declaratione, hoc eſt *ſine alia declaratione pœna* cum hæc impoſita fuerit in Bulla à Summo Pontifice: unde eadem

Clauſula, & verba, in huiuſmodi ſententia non ſunt ſuperfluè poſita (ut contendit *Merolla loc.cit.*) quia ut optimè etiam *Sanch. cap. citat. 22. n. cit.* 20. non excludunt omnem Iudicis declarationem, ſed ſolam poenæ: & quamvis per verba, *ipſo iure*, *ipſo facto*, eſſet ſatis excluſa declaratio pęnæ, non ob id ſunt ſuperflua ea verba, abſq; alia declaratione, quia adduntur ad maiorem eorum verborum declarationem. Nec novum eſt verba in Decretis multiplicari ad maiorem declarationem: Vt in ſimili docet *Covarr. lib. 2. Variar cap. 5. num. 9.* apud, & cum eodem *Sanch n. cit.* 20. Vbi in eiuſdem, & ſuæ ſententiæ confirmationem, arguit præterea; Non poteſt negari rem hanc eſſe dubiam. At in dubio non eſt interpretandum voluiſſe Legislatorem obligare ad poenam ante omnem Iudicis ſententiam. Vt bene docent *Navarrus in Summa Hiſpana cap. 28. additione ad num. 66. cap. 23. & Simancas de Inſtit. Cathol. Tit. 9. num. 227.* quod maximè eſt verum, quando eſt dubium Iuris, quale eſt hoc. Hinc optimè *Molina to. 1. de Iuſtit. diſp. 96. colum. ult. Verſ. Quod dictum eſt, fol. mihi* 362. docet, poenas amiſſionis Officiorum, ipſo iure, & ipſo facto ſtatutas, exigere Iudicis ſententiam, niſi verba luce clariora importantia nullam exigi ſententiam commiſſo crimine addantur; *De Nullo namque Legislatore* (inquit ibi) *præſumendum eſt voluiſſe illaqueare conſcientias ſuorum ſubditorum, eos ſolius legis vi obligando ad executionem talis pœnæ*. Eo maximè quia, quando lex ipſo facto poenam decernit (ut bene *Sotus de Iuſt. & Iure lib. p. qu. 6. artic. 6. Verſ. Tertia Concluſio*) tunc ſententia Iudicis non eſt neceſſaria, ut feratur ſuper poenam, ſed ſuper crimen. In conformitatem autem traditæ huc uſq; doctrinæ, ac ſententiæ, *Diana loc. cit.* exiſtimat ita etiam eſſe intelligenda verba ſimilia appoſita à *Clem. VIII. in Bulla de Largitione munerum*, ut doctè adnotavit *Souſa in illius Explicatione n.* 102 & à *Gregor. XIII.* in Bulla quæ incipit, *Dubia quę emergunt contra Prælatos ingredientes Monaſteria Monialium.* Et à *Paulo II. in Extravaganti Ambitioſæ, de Rebus Eccleſiæ non alienandis*, cum *Henriqu. lib. 13. cap. 56. nu. 41. Graſſio in Deciſionib. par. 1. lib. 2. c. 11. num. 41.* & aliis.

142 Si verò poenæ imponerentur ſub terminis *ipſo facto, aut ipſo iure, aut eo ipſo, &c.* incurrendæ: & inſuper adderentur huiuſmodi dictiones, *Abſque ulla declaratione, ante omnem declarationem, abſque ullo Decreto, aut Miniſterio, aut Sententia*: tunc ex *Vaſq. p. 2. diſp. 170. & Suar. de Legib. lib. 5. capit. 8.* commiſſo delicto tales poenæ incurrerentur, & in conſcientia obligarent ante omnem declarationem: quia tunc nihil aliud intendere videntur Bullæ Summorum Pontificum, & Decreta Sacrarum Congregationum Cardinalium, niſi, quod nulla expectetur ſententia ad hoc, ut poenæ incurrantur in utroque foro, & in hoc ſunt ſimiles Cenſuris, & Irregularitatibus, aliàs ſuperfluè, & fruſtra adderentur illæ dictiones, *Abſque ulla declaratione, abſq; ulla ſententia, ante ullam ſententiam, &c.* Nihilominus aliqui Theologi apud *Lezanam tom. p. Summæ c. 10. numer.* 31. oppoſitum etiam tenent, dicentes, per illas dictiones denotari ſolum, non requiri ad hoc, ut tales poenæ incurrantur etiam in conſcientia, ſententiam Iudicis declaratoriam, ſed ante illam incurri: non verò denotari, non requiri ſententiam, aut delicti declarationem, quia dicunt hanc ſemper neceſſariam eſſe: & hoc non videri improbabile, affirmant *Aſcanius Tamburinus de Iure Abbatiſſar. diſp. 29. qu. 3. num. 4. & 5.* & idem *Lezana num. cit.* Quia ſic (inquiunt) temperatur rigor legum iſtarum, quod videlicet non teneatur reus in ſe exequi poenam ſui delicti:

licti:

Digitized by Google

licti: & idemmet *Lezana* fatetur, ita conſuluiſſe *Pœnitentiarios Eccleſiæ Sancti Petri Romæ*. Si plura deſideras, vide Doctores ſuper hac re, præſertim citatos. Et tandem

143 Quæres ultimò, Quis poſſit à dictis poenis abſolvere, vel diſpenſare? Reſpondeo primo. Ab excommunicatione contracta ob ingreſſum, à ſolo Summo Pontifice abſolvi poſſe, quia eam ſibimet reſervavit, excepto mortis articulo, ut conſtat ex Textu ipſo ſuperius allato. Ab Epiſcopo etiam, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, ſi excommunicatio occulta ſit, neq; ad forum contentioſum deducta, virtute *Trident. ſeſſ.24. de Reformat. cap.6.* ibi enim: *Liceat Epiſcopis in Irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare: & in quibuſcumq; caſibus occultis, etiã Sedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquẽtes quoſcumque ſibi ſubditos, in Dioeceſi ſua per ſeipſos, aut Vicariũ ad id deputandum ſpecialiter, in foro conſcientiæ gratis abſoluere, impoſita pænitentia ſalutari.* Accedunt etiam DD. communiter. Cui Sacroſancti Concilii Decreto, non videtur eſse derogatum per nouas Conſtitutiones, *Suarez de Pœnitentia diſp.30. ſec.2. num.12.13. & 14. Bonac. de Cenſuris in communi diſp.p. qu.3. punct.2. nu.p. Verſ. An vero. Boſſius de Iubilęo ſec.p. Caſu 10. §.5. num.249. fol. mihi 53. Gauantus in Manual. Epiſcopor. Verbo Abſolutio nu.4. Diana Coordinat. tom.4. tract.3. reſ.27. ex par.7. tract.2. reſol.20. Mazuchellus de Caſib. reſeru. diſp.2. cap.2. Difficult.p. num.24.* aliique. Itemque ab eadem excommunicatione contracta ob ingreſsum &c. abſoluere etiam poſsunt Confeſsarii Regulares approbati, virtute ſuorum priuilegiorum (quibus Religiones fruuntur communiter, & in quibus communicant) habent enim priuilegium abſoluendi quoſcumque Chriſti fideles, à quibuslibet peccatis, etiam Apoſtolicae Sedi reſeruatis, & à quibuſcumque cenſuris, ſententiis, & poenis Eccleſiaſticis ex illis reſultantibus, pręterquam ab his quae continentur in Bulla Coenæ Domini. *Paulus III. Societati Ieſu, ſub die 3. Iulii 1545. Pontificatus ſui anno 2.* Quod priuilegium incipit. *Cum inter cunctas ſollicitudines noſtras &c.* Et habetur in *Collectione Priuilegiorum Io: Baptiſtæ Confecti, Priuilegio 3. Sub Paulo III. fol. mihi 151. & 152. in Compend. Priuilegior. Societatis Ieſu Tit. Abſolutio §. p. & in Compend. Priuilegior. noſtrorum Theatinor. Tit. Abſolutio* quo ad Sęculares *§.p. fol. mihi 46.* de quo etiam Priuilegio Doctores ſparſim, Patres eiuſdem Societatis praeſertim. Quo ſuppoſito privilegio,

144 Inquirũt hic DD. an Regulares Confeſsarii virtute huius priuilegii poſſint abſolvere à Cenſuris, quamvis illę publicę ſint, & deductæ ad forum contentioſum. Negant aliqui apud *Sanchez cap. cit. 17. num 42. Bonacinam de Clauſura diſp.p. de Clauſura punct.5. num. 3. & Baſſæum Verb. Clauſura n.17.* Quia cum illa facultas abſoluendi, odioſa ſit, & inferat damnum Ordinariis, in eorum fauorem videtur reſtringenda, per notata *Cap. Olim, de Verbor. ſignificat.* Nihilominus dicendum eſt, cum iiſdem *Sanch. Bonacina, Baſſæo ll.cc.* & aliis ab his citatis; quibus addo *Palaum part. 3. de Voto Religioſæ Obedientiæ, diſp.4. puncto 8. num.12. Peyrinum de Privileg. to.p. Conſtit. 6. Iulii 2. qu.6. num.21. Merollam tom. 1. diſp.1. cap.2. Difficult.10. ſub num.527. Verſ. Preterea quilibet, fol. mihi 89. colum. 2. in princip. & Donatum tom.p. Tit. de Violata Clauſura tract.4. qu.34.* Cum his inquam, & aliis DD. dicendum eſt, abſolvi poſſe in foro conſcientiæ virtute privilegiorum quibus cõmuniter fruuntur Confeſſarii Regulares approbati, quamvis Cenſuræ illæ deductæ ſint ad forum contentioſum, & licet publicæ ſint. Et ratio eſt, quia in privilegiis Reli-

Religionum conceditur facultas abſolvendi à Cenſuris ſine ulla reſtrictione, aut limitatione, igitur abſolutè intelligendum eſt, & non reſtringendum ad caſum, quo crimen non eſt publicum, nec ad iudicium delatum. Præterea quando Summus Põtifex intendit limitare facultatem abſolvendi, vel diſpenſandi, id ſolet exprimere, ut conſtat ex privilegio Epiſcopis conceſſo in præfato Decreto *Tridentini ſeſs.24.cap.6. de Reformat.* cum autem in priuilegiis Religioſorum, talem limitationem non adiecerit, non eſt cur nos illam addamus. Neque hoc priuilegium obeſt poteſtati Ordinariorum Iudicum, quia iſti integrum ius ſemper retinent in foro ſuo exteriori, ac ſi delinquens abſolutioné non obtinuiſset in foro interiori. ita DD. citati. Ex eo autem quod Concilium ſupra reſtrinxit Epiſcopis huiuſmodi facultatem, non inde tamen inferas cuilibet Sacerdoti electo per Bullã, cuilibetq; Religioſo ob priuilegium Ordinis, potiori iure reſtringendam eſse, quia Epiſcopis reſtringitur, eo quod ſunt Iudices non ſolum pro foro conſcientiæ, ſed etiam pro foro externo. Deinde quia conceſsio Concilii eſt per modum legis, & Statuti, quæ in priuilegio Bullæ, & Ordinibus conceſſo, non procedunt, proinde non eſt mirum, quod horum virtute excommunicatio publica, deductaque ad forum exterius, abſolui poſſit in foro conſcientiæ, non autem conceſſione Epiſcopis facta. Latius *Sanchez cap.cit.15. n.76. & cap.17. num.43.* & cum eodem *Palaus num.12.cit.* Cum quo ad ſuperius ultimum quæſitum

145 Reſpondeo ſecundo. A Suſpenſione à diuinis incurſa ab his, qui fęminas iniquè in Monaſteria admittunt, utpotè non reſervata Summo Pontifici, poteſt Epiſcopus abſoluere, quamvis ad forum Contentioſum deducta ſit. A Religioſis Regularibus Confeſsariis approbatis, virtute ſuorum priuilegiorum, toties quoties id neceſsarium fuerit. ita idem *Palaus n.cit. Verſ. Deinde à Suſpenſione. Merolla diſfic. cit.10. n.525. Verſ. Suſpenſio autem.* (addens *n.ſeq.526.* abſolui poſse, etiam ſi deducta eſset ad forum contentioſum, quia talis facultas abſoluendi à cenſuris, ſine ulla reſtrictione, ſeu limitatione conceſsa eſt: at priuilegium ſine limitatione conceſsum, à nobis limitandum non eſt) *Pellizzarius l.c. qu.23. n.69.* (ibi, *Quod ſpectat ad ſuſpenſionem; cum Pius V. qui illam tulit, ipſam non reſeruauerit, omnes ab ea poſsunt abſoluere*) & alij.

146 Reſpondeo tertio. A pęnis priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, & alia &c. incurſis ab his qui contra præfatas conſtitutiones, fęminas in Conuentus admiſerint, ſi hæ pęnæ ipſo facto ante Iudicis ſententiam contrahuntur (quod negare videtur *Sanchez cap.cit.15. n.65. & 78.*) & ſint occultæ; neque ad forum contentioſum deductæ, poteſt Epiſcopus diſpenſare ſibi ſubditos virtute *Concilii Tridentini ſeſs.24. de Reform. cap.6.* concedentis (vt ſupra) Epiſcopis omnes caſus occultos etiam ſedi Apoſtolicæ reſeruatos. Idipſumque poſsunt & Prælati Regulares ex conceſſione relata *Pauli III.* facta Prælatis Societatis Ieſu, qua fruuntur omnes alii Religionum Prælati, & qui in eiſdem priuilegiis communicant: virtute cuius Conceſsionis in hac priuatione, & inhabilitate diſpenſare poſſunt; quia ibidem conceditur poteſtas abſoluendi ab omnibus caſibus ſedi Apoſtolicæ reſeruatis præter contentos in Bulla Cœnę: & ab omnibus cenſuris, & pęnis conſurgentibus ex eis. Cum autem hæ poenę conſurgant ex delictis non reſeruatis in Bulla Coenæ, poſſunt vtique à dictis Prælatis diſpenſari. Et quamvis privilegium, verbo *abſoluendi* vtatur, & hæ poenę, non abſolutione, ſed diſpenſatione aboleri debeant, non obſtat, quia ſæpe abſolutio-

tionis nomen habet in Privilegiis latiſſimam ſignificationem, ut ſignificet, idem quod tollere, & abolere, quod notat etiam *Suarez tomo 4. de Relig. lib. 2. cap. 21. in fine n. 16.* ubi ſic: *Dicendum, verbum abſolvendi latius ſumi pro verbo abolendi, ſeu tollendi, quæ verba abſtrahunt ab abſolutione, & diſpenſatione: ſicut enim ſub poteſtate ligandi, & ſolvendi, includitur poteſtas diſpenſandi, ita verbum abſolvendi poteſt interdum ſumi in illa generali ſignificatione, quæ diſpenſationem includit*: idem innuit *Palao num. cit. 12. Verſ. In privatione in fine*, cum eodem *Suarez*.

147 Idemque poſſunt Prælati Regulares virtute alterius conceſſionis, & Privilegii *Pii V.* de quo, *Sorbo in Compend. Verb. Ingredi Monaſteria Fratrum, et Monial. in Annotat. pag. mihi 366. Verſu Dico 4.* refert, ut ſequitur: *Provinciales Ordinis Sancti Dominici in Hiſpania, & per viam communicationis, omnes Provinciales aliarum Religionum, eorum Privilegiorum participantium, poſſunt in foro conſcientiæ ſuos Subditos abſolvere; non ſolum à ſuſpenſione à Divinis, ſed etiam ab aliis pœnis in præſenti Motu proprio contentis, habilitantes eos ad Officia habita, & habenda: Et hoc quando ſcilicet ſecreto Mulieres admiſerunt in Conventu: Quæ quidem facultas colligitur ex illa Bulla Pii V. Provincialibus Ordinis Prædicatorum in Hiſpania conceſſa; In qua conceditur pro ſuis ſubditis in foro conſcientiæ tota illa auctoritas, quæ à Sacro Concilio Tridentino Epiſcopis conceditur pro ſuis, ut poſſint, ſcilicet, diſpenſare in omnibus Irregularitatibus, & Suſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, illa excepta quæ oritur ex homicidio voluntario, & in iudicio non fuerit deducta*. Hactenus *Sorbo*. Et de hoc eodem Privilegio (uti & de aliis quæ brevitatis gratia omitto) mentionem faciunt Doctores, præſertim *Sanchez num. cit. 78.* Vbi etiam notat, quod: *Licet Privilegium loquatur de Provincialibus Ordinum: Motus tamen proprius expreſſe loquitur etiam de Superioribus localibus. Idque iure optimo, quia hi quoque quaſi iuriſdictionem Epiſcopalem in ſuos ſubditos habent. At nequeunt Superiores hi Religionis, hanc facultatem delegare*: ita *Sanch. l. c.* Et idem habet quo ad negatam facultatem delegationis idemmet *Sorbo l. c. Verſu Vnde ex hac*: (ibi enim.) *Debent ipſi Provinciales advertere, quod quamvis Epiſcopis concedat Concilium poſſe hanc auctoritatem delegare, eis tamen eſt denegata in Bulla Pii V. Cum dicat, quod ipſi per ſe ipſos tantum illud poſſint*. Quod advertit etiam *Palaus Verſu cit. In privatione Officiorum* (ibi) *Ob Conſtitutionem Pii V. in favorem Dominicanæ familiæ, cuius meminit Man. Rodriq. tomo p. qu. Regul. qu. 69. ar. p. poſſunt huius Religionis Prælati, & omnes alii, Privilegiis eorundem fruentes, ſuis Subditis eas diſpenſationes concedere, quas poſſunt Epiſcopi, ea tamen conditione, ut per ſe ipſos, & non per ſubſtitutos, & delegatos facient*. Cui conditioni valde quadrat quod docet optimè *Suar. de Relig. tom. 4. libr. 2. cap. 22. nu. 4.* Dicendum (ait) *ex vi Privilegiorum, in quibus Prælati nominantur, non poſſe Miniſtros inferiores, vel Confeſſores abſolvere, quia nulli alii ſunt proprii Prælati, & Privilegium non extenditur ultra verborum proprietatem*. (Vide eundem *Suar. num. p. & 2. c. cit.* ubi, quando in Privilegiis, & Indultis conceditur facultas aliqua generatim Prælatis, an hæc extendatur etiam ad Prælatum Conventualem? Et quando conceditur in ſingulari, ut Abbati, vel Superiori locali, an ipſo iure cenſeatur eadem facultas communicata Generali etiam, & Provinciali?) Præter autem citatos, ſentiunt (inhærentes pariter eidem præfato Privilegio *in Piana Bulla* contento) Generales, & Provinciales, alioſque Superiores locales per ſe ipſos tantum, non tamen per alios à ſe delegatos gaudere eodem Pri-

vi-

Digitized by Google

vilegia ergà ſuos ſubditos in foro conſcientiæ, *Bonacina de Clauſura diſp. prim. punct. 5. nu. 5. Verſ. Si verò. Merolla Difficultate cit. 10. num. 129. Verſu Cæterum quia. Donatus tomo primo parte 2. tit. de Violata Clauſura tract. 4. quæſt. 30. numero 6. Pellizzar. tom. 2. Man. tract. 9. capit. 3. ſec. 4. quæſt. 9. num. 117. Verſu Addo quod: in fine*, & alii.

148 Si verò delictum eſt publicum, neque Epiſcopi, neque Superiores Religioſorum diſpenſare poſſunt in dictis pœnis, inhabilitatibus, ac privationibus, atque adeò diſpenſatio obtinenda eſt à Summo Pontifice (cum ſint pœnę Iure Pontificio Statutę) quia inferior Summo Pontifice (regulariter loquendo) non poteſt in eius lege, & pœnis ab eo latis diſpenſare, quod à fortiori in omnium ſententia verum eſt, ſi ſecuta ſit Iudicis ſententia. *Bonacina de Clauſura diſp. p. puncto 5. num. 5. Merolla Difficultate cit. 10. ſub numero 528, Verſ. Sanchez denique, in fine*, & alii. Poſſe autem Epiſcopum, & Religionis Prælatum cum ſuis Subditis in dictis pœnis diſpenſare, poſtquam reſipuerint, egerintque pœnitentiam, affirmat, & ut verius credit *Palaus ſub numero cit. 12. Verſ. Sed quid in fine*: *Quia* (inquit) *cum hæ pœnæ Pontifici non ſint reſervatæ, cenſentur Ordinariis conceſſæ. Argum. Cap. Nuper, de Sententia Excommunicat. Expedit enim hæc conceſſio recto Eccleſiæ regimini. Sic pluribus firmavi. Tract. 3. de Legib. diſp. ult. de diſpenſat. punct. 6. appoſitis quibuſdam limitationibus, quæ ibi videri poſſunt*. Videantur. Pro complemento autem, ac maiori declaratione, notitiaque intimiori quorundam antedictorum, nonnulla ulterius remanent hic advertenda: Et

149 Primò, Circa præfatam Excommunicationis cenſuram Summo Pontifici reſervatam, excepto mortis articulo, advertendum eſt, iuſtè impeditum, vel impeditam (& cum non poſſit) non teneri perſonaliter Romam adire pro abſolutione à Summo Pontifice obtinenda: ita etiam communiter DD. præſertim *Duardus in Bullam Cænæ Domini lib. 3. in §. 2. q. 8. concluſ. p. à num. 10. fol. mihi 739.* & cum ipſo *Tamburinus de Iure Abbatiſsar. diſp. 16. qu. 8. num.* 7. Et ratio Generalis eſt, ne ſcilicet periculum animæ immineat, ob dilationem abſolutionis: Et ne reſervatio, quæ pro bono charitatis eſt inventa, contra charitatem vergat, & in periculum animarum. Adde cum *Gregorio Polaeto p. 2. Vacat. Epidem. de Confeſs. Monial. num. 4* (relato à *Tambur. loc. cit. numero 8.*) quod ſi ab huiuſmodi cenſuris non poſſent impediti per alium abſolvi, quàm per Romanũ Pontificem, profectò ad impoſſibile obligarentur, contra textum *in l. impoſſibilium, ff. de reg. iur.* Quo namque pacto ſenio confecti, infirmi, & alii ſimiles, qui ad labores itineris penitus ſunt inutiles, & multo magis Moniales, quibus imperata eſt perpetua Clauſura, Romanam Sedem adire poterunt? Igitur, ne Pia Mater Eccleſia videatur, fideles ad impoſſibile obligare, affirmandum quod ſicut conceſſit, ut conſtituti in articulo mortis per alium, quam per Romanum Pontificem abſolvi poſſint ab omnibus caſibus, & cenſuris, ita etiam idipſum conceſſerit iuſtè impeditis. Et adeò huiuſmodi impediti abſolvi poſſunt per alium, quam per Romanum Pontificem à caſibus, & Cenſuris Apoſtolicæ Sedi reſervatis, ut non teneantur Epiſtolam ad ipſum Pontificem, nec Procuratorem mittere, vel Nuncium, qui eorum nomine vices gerat in petenda abſolutione; quoniam à iure ad id non obligantur. *Navarrus in Man. cap. 27. n. 89.* (Ibi:) *ſi quibus iuſtum adeſt impedimentum iudicio probi viri, quominus adeant Sedem Apoſtolicam, vel Nuncium à Latere (qui etiam poteſt abſolvere) poſſunt abſolvi ab Epiſcopis, &c. modo pro iuribus ſatisfaciant, & iurent ſublato impedi-*

di-

dimento , ſe præſentaturos apud ſedem Apoſtol. qui poſtea niſi ſe præſentent , quam citius commodè poterunt , reincidunt in eandem excommunicationem ; Cap. Eos qui de Sent. excommunicat. in 6.). *Duardus l.c. num.* 21. (Cum *Vgolino , & Alterio ibi citatis* , addens *n.* 23. *Impedimentum debere eſſe iuſtum : & legitimum*) *Bonacina de Cenſuris in Communi diſp.p. qu.* 3. *punct.* 2. *propoſ. prima qu.* 3. *Verſ. Reſpondeo poſse : ſub n.* 4. (Exiſtimat tamen *Verſu Ego verò* ſubſequenti , labotantem aliquo impedimento ex recenſitis ab ipſo *Verſ. cit. antecedenti , Reſpondeo &c.* teneri mittere Romam ſaltem Epiſtolam, ſi commodè poteſt , pro abſolutione obtinenda , quod tamen ex *Nauarro , Vgolino , & Duardo*, negat *Tamburinus l.c. num.* 9. *Quoniam* (inquit) *à iure ad id non obligatur*) *Henriq. lib.* 6. *de Pænit. cap.* 9. *num.* 7. cum quo etiam *Auila de Cenſuris par.* 2. *cap.* 7. *diſp.p. dub.* 6. *ſub Conclus.* 3. *Verſ. Secundo nota* (ubi , *Qui propter aliquod ex relatis impedimentis eſt impeditus ire perſonaliter Romam , non tenetur mittere , procuratorem pro abſolutione , nec Epiſtolam*) Adde cum *P. Diana tom.* 3. *Coordinato tract.* 3. *reſ.* 28. *n.* 2. *Ex par.* 7. *tract.* 10. *& Miſcell. p. reſ.* 23. (contra *Theſaurum in Praxi de pœnis par. p. cap.* 24. §. *Reſpondeo tertio , Verbo Amplia tertio fol. mihi* 59.) impeditum aliquo iuſto impedimento Romam perſonaliter adire pro abſolutione à Summo Pontifice obtinenda , nec teneri per Epiſtolam recurrere ad *Sacram Pænitentiariam*. Sed neque talis impeditus adire Papam , tenetur (etiam ſi poſſit) adire Legatum à quo abſoluatur; *Henriq. lib.* 12. *de Matrim. cap.* 3. *n.p. in Gloſsa litera H.* (ubi ait, Revera id non probari expreſſo iure, & ſufficere nõ eſſe recurſum ad ſolum Papam, ſic. n. *Epiſcopus tamquam proprius Paſtor poſset , quando non eſt recurſus ad ſolum Papam* : Addens, ita etiam ſentire quoſdam Recentiores) *Auila l.c. Verſu Quarto nota* (ibi enim ait : *Et ego idem iudico cum P. Henriquez : nam in his caſibus abſoluit Epiſcopus tanquam proprius Paſtor , & poteſtate ordinaria : illa enim poteſtas ordinaria , quæ ſublata erat ei per reſeruationem, reſtituta eſt, exiſtente impedimento recurrendi ad Papam* . Verſu tamen antecedenti , notat , quod qui propter aliquod impedimentum abſoluitur ab Epiſcopo ab Excommunicatione reſeruata Papæ , debet ceſſante impedimento ſe præſentare Sanctitati ſuæ) *Duardus l.c. Concluſ.* 3. *ſub n.* 56. *Verſ. Quod quidem* : ſic ibi arguens : *Poſt Summum Pontificem Ordinarius Paſtor eſt Epiſcopus : Ergo videtur dicendum abſolui poſſe huiuſmodi impeditos ab Epiſcopo , etiam ſi à Legato obtineri poſset* .

150 Neque huic doctrinæ obſtat *Cap. Ea noſcitur de ſent. Excommunicat.* Ex quo conſtat , etiam poſt abſolutionem ab alio datam quam à Romano Pontifice , vel eius Legato propter urgentem neceſſitatem , comparendum eſſe coram Pontifice , vel Legato eius , ſi id fieri poſſit, à quibus etiam abſolutionis beneficium impertiri , & obtineri debebat : Ergo vi huius *textus* , ſi ab initio abſolutio obtineri poteſt à Legato, ab hoc eodem eſt quærenda, & danda non ab Epiſcopo , & inferiore. Non in quam obſtat, nec contrarium ex hoc textu deducitur , quoniam idcirco vi eiuſdem , abſolutus tenetur ſe exhibere corã Romano Põtifice, vel ipſius Legato, quia abſolutio de qua in *dicto cap.* eſt ab excommunicatione ob Clerici percuſſionem à qua abſolui poteſt etiam à Legato Romani Pontificis , ut in *eodem cap.* in quo , *In Summario* eiuſdem ſic : *Clemens Tertius . Excommunicatus per Canonem Si quis ſuadente , ſit diues , vel pauper , per Papam abſoluendus eſt , vel eius Legatum: Fallit in Muliere, ſene, infirmo , vel mutilato ; qui per Epiſcopum abſolui poſsunt*. Quo circa, licet concedatur quod eo caſu quando abſolutio obtineri poteſt à Legato, non ſit tribuenda

ab Epiſcopo : non tamen quo ad alios Caſus ſedi Apoſtolicæ reſeruatos, quo ad illos enim dicendum, abſolui poſse impeditos ab eorumdem Epiſcopo, etiam ſi abſolutionem obtinere poſsent à Romani Pontificis Legato (ut ſupra) quoniam militat diuerſa ratio ; & à diuerſis non fit illatio *l. Papinianus Exuli, ff. de minor.* Ita etiam *Duardus Verſ. cit. Quod quidem. Et verſu Sed reuera num.4. & verſu ſequenti. Confirmatur quoniam*. Fauet etiam huiuſmodi interpretationi *Sūmarium Cap. Quod de his, de ſent. Excommun.* ita ſe habens: *Excommunicatus propter iniectionem manuum in Clericum, impeditus ire ad curiam, poteſt ab inferiore abſolui: ſed impedimento ceſſante, tenetur curiam viſitare, ſuſcepturus mandatum Apoſtolicum*. Et in eiuſdem interpretationis confirmationem, ſic in dicto *Textu Cap. citati Quod de his: Is qui aſſerit ſe in Canonem latæ ſententiæ incidiſſe, non aliter quam per Sedem Apoſtolicam, vel eius Legatum abſolutionis poteſt beneficium obtinere: Niſi fortè ſit in mortis articulo, aut infirmitate, vel ſenectute tanta grauetur, quod ad Eccleſiam Rom. Laborem ſubire non valeat veniendi*: Et ibi notat etiam *Gloſſa Verbo Caſus*, quod, *in mortis articulo conſtituti, pauperes, ſenes, & debiles, vel alio iuſto impedimento impediti, ſi in Canonem latæ ſententiæ inciderint, poſſunt ab Epiſcopo loci abſolui*. Fauent igitur, vt conſtat, huiuſmodi *Iura* traditæ doctrinæ ; cui nec ſe opponere videtur *Cap. eos qui, de Sentent. Excommunicat. in 6.* cum ibi etiam *Textus, & Gloſsa* ponant caſum in excōmunicato ob Clerici percuſſionem, vt patet legenti, & notat pariter *Duardus verſu cit. Confirmatur quoniam, in fine*: affirmans præterea *Prima Concluſione fol.739. num.9. in princip. Prima Concluſionis*. impeditos, quamvis excommunicatos ob aliam cauſam, quam ob Clerici percuſſionem, & quoſcumque excommunicatos impeditos, abſolvi poſse etiam extra mortis articulum (ſeu periculum) ab eorum cenſuris, & caſibus reſervatis per alium quam per Romanum Pontificem, ſeu per eum, ad quem iure ordinario abſolutio pertinet. Quod etiam probatur, tum ex dicto *Capit. Eos qui, de Sentent. Excommunicat. in 6.* Vbi Romanus Pontifex, *in textu*, loquitur generaliter de excommunicatis impeditis (abſque ulla reſtrictione) ut videlicet ipſis indultum ſit, ut ab alio abſolvantur, quando impediunrur, quominus eum adeant, à quo iure ordinario abſolvendi erant : nec diſtinguit de excommunicatis ob unam, vel alteram cauſam, igitur generaliter de omnibus excommunicatis intelligendus eſt, quia lex generaliter loquens, generaliter etiam intelligenda eſt, & ſi hæc non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus : *leg. prim. §. Generaliter, ff. de legat. præſt. & leg. de pretio, ff. de public. in rem actione*. Vnde, & *Summarium ipſum eiuſdem Capitis* : ſic generaliter habet : *Abſolutus propter mortis, vel aliud impedimentum ab eo, à quo aliàs non poterat: ſi ceſsante impedimento ſe non præſentat cum commodè poteſt, ei à quo aliàs abſolvi debebat, recidit in eandem ſententiam. Idem in abſoluto, qui ſe debet alicuius conſpectui præſentare, ſi hoc non faciat*. Tum quia. Ratio qua Romanus Pontifex movetur ad indulgendum impeditis, ut ab alio, quam per eum, ad quem iure ordinario abſolutio pertinet, abſolvi poſsint, eſt generalis in quacumque reſervatione, & non particularis, adeò ut non ſit magis in una, quam in altera ; ne videlicet, pro dilatione abſolutionis, periculum animæ immineat (ut expreſsè ait *Gregorius Nonus in Capitul. Ne pro : ultimo de Pænitentiis, & Remiſsionibus. Ne pro dilatione pænitentiæ periculum immineat*

ani-

animarum: permittimus Epiſcopis, & aliis Superioribus, nec non minoribus Prælatis exemptis, ut etiam præter ſui Superioris licentiam, prouidum, & diſcretum ſibi poſſint eligere Confeſſorem. ibique *Gloſſa, Verbo Periculum immineat ſic: Propter periculũ moræ detur abſolutio ſtatim, quæ alias non daretur)* Et ne, quæ pro bono caritatis eſt inuẽta, contra charitatem vergat. Hinc cum hæc eadem ratio militet pro quocumque crimine, & reſeruatione, conſequenter dicendum eſt, quod excommunicati ob quamlibet cauſam, ſi iuſtè ſint impediti, abſolui poſſint per alium, quam per eum, ad quem iure ordinario ſpectat abſolutio. Tum quia ſi iuſtè impediri non poſſent ab inferiori abſolui: ſit quis habens impedimentum perpetuum, & ſic excommunicatus viuat centum annos, & numquam poſſit abſolui, niſi in articulo mortis, is certè per adeo longum temporis ſpatium, priuatus exiſteret Sacramentorum participatione, fidelium communione, & Eccleſię Suffragiis, quamvis ipſe receſſerit à contumacia, & paratus ſit obedire Eccleſiæ mandatis: hoc autem cederet (vt patet) in detrimentum Pontificiæ benignitatis, eiuſdemque pietati proculdubio valde derogaret. Quod totum docet etiam *P. Duardus Concluſ. p. citata*: ſub qua etiam *num. 12.* ampliat Concluſionem eandem, ac doctrinam, vt locum ſibi vendicet in quocunque excommunicato impedito, ſiue à iure, ſiue ab homine excommunicatus ſit, nam is etiam poterit (ut impeditus) ab inferiore abſolui; ut conſtat ex relato *Cap. Eos qui, de Sent. Excommun. in 6.* ob ſequentiã verba *in princip. Cap.* poſita. *Eos qui à Sententia Canonis, vel hominis &c.*

151 Quibus rationibus (& aliis etiam quæ videri poſſunt apud eundem *P. Duardum*) idem dicendum venit (*imo multo magis*, ait idem *P. Duardus*) de Excommunicatis, nedum in *Bulla Cœnæ*, ut ſupra; verum etiam pro caſibus ſpecialiter reſeruatis in *Decreto Clem. VIII.* & eiuſdem Declarationis, confirmationis, & innouationis *Sanctiſſimi Pauli V.* Videlicet, pro Violatione immunitatis Eccleſiaſticæ in terminis *Conſtitutionis Gregor. XIV.* Violatione Clauſuræ Monialium ad malum finem. Pro prouocatione, ac pugna in Duello. Pro violenta manuum iniectione in Clericos. Pro Simonia reali ſcienter contracta: ac etiam pro Confidentia Beneficiali. Pro quibus quoque caſibus, atque Cenſuris innodati, ſi impediti, ad eum non poſſint recurrere, ad quem iure Ordinario pertinet abſolutio (hoc eſt ad Rom. Pontificem) poſſunt ab inferiori abſolui, ut ſupra in omnibus aliis Caſibus. Quod tamen limita (ut ſupra etiam, ex Iure Canonicò, & Doctoribus communiter) quando impedimentum iuſtum eſt; atque legitimum: non enim quodlibet impedimentum eſt ſufficiens, ut à reſeruatis poſſit quis abſolui per alium, quam per Rom. Pontificem, ſed impedimentum debet eſſe Canonicum, ut dicitur in *Cap. Quamvis de ſentent. Excommunicat.* ubi, *Niſi imminente mortis articulo, infirmitate, inimicitia, aut inopia: puerili, vel ſenili ætate, fragilitate ſexus, ſeu alia corporis impotentia; ſiue quolibet impedimento Canonico retrahatur, quo minus Romanum Pontificem poſſit adire: vel niſi Iuris beneficio à labore huiuſmodi excuſetur &c.* ibi addens *Gloſſa (Verbo, Iuris beneficio) Vt Serui &c.*

152 Hic autem obiter nota, *Mortis articulum*, primò inter impedimenta in iure Canonico, & à Doctoribus recenſiti, ſtrictè adeò intelligendum haud eſſe (ut volunt *Sotus in 4. diſt. 18. qu. 4. art. 4. col. 4. Verſ. Quaris autem.* & cum ipſo *Valentia tom. 4. diſp. 7. qu. 10. punct. 2. Col. 6. Verſ. Primo cum, & Cano in Relect. de Pœnit. par. 5.*) quando videlicet, mors eſt in fieri, & adeo certa, & pro-

& proxima, ut moraliter vitari nequeat, ſive violenter, ſive naturaliter ſit eventura. Verius enim dicendum eſt, cum *Molina de Iuſtit. tom. 4. tract. 3. diſp. 63. num. 6. Verſ. Quod verò*, *Caſpenſi Curſus Theologici tom. 2. tr. 25. diſp. 2. ſec. 12. nu. 139.* & aliis, *articulum mortis*, quo ad effectum obtinendi abſolutionem, de qua hic loquimur, idem eſſe *ac periculum mortis*, & ita accipi debere in caſu noſtro *articulum mortis*. Et ratio eſt, quia Eccleſia providere voluit neceſſitati indigentis abſolvi, ne abſque abſolutione pereat: ergo non ſunt excludendi conſtituti in periculo mortis. Quamvis enim ſi in verborum rigore loquendum ſit, inter articulum, & periculum mortis, quo ad vim verborum utique illud diſcrimen eſt, quod *Sotus*, *& Canus* conſtituunt; nihilominus in *Iure* (ait *Molina l. c.*) *& à Doctoribus, pro eodem hac in re uſurpantur*, Si quidem (ut optimè etiam *P. Paſqualigus de Caſib. occurrentib. tempore mortis qu. 212. num. 4.*) *Iura*, reſervantia aliquos Caſus, excipiunt nedum articulum mortis, ſed etiam periculum, extendentes articulum ipſum, ad periculum mortis: Vnde in *Capit. Si quis ſuadente*, *Cauſa 17. q. 4.* articulus mortis, dicitur mortis periculum, ibi, *Si quis ſuadente Diabolo huius ſacrilegii reatum incurrerit, quod in Clericum, vel Monachum violentas manus iniecerit, anathematis vinculo ſubiaceat, & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſolvere (niſi mortis urgente periculo) donec Apoſtolico conſpectui præſentetur, & eius mandatum ſuſcipiat*. Item in *Capit. Ea noſcitur, de ſentent. Excommun.* dicitur, *Infirmitatis tempore, timore mortis*, licitum eſſe ab eadem excommunicatione abſolvere. Et in *Cap. Eos qui, de Sentent. Excommunic. in 6.* Agens Summus ille Pontifex de abſolutione ab excommunicatione reſervata, promiſcuè utitur verbis, *Articulo mortis, & periculo mortis*: In *Summario* namque dicitur, *Abſolutus propter mortis periculum, vel alind impedimentum, &c.* In *Textu* ſic: *Propter imminentis mortis articulum, aut aliud impedimentum legitimum*. Immediatè poſt: *Ceſſante poſtea periculo, vel impedimento huiuſmodi, &c.* Et in *Gloſſa*, *Verbo Eos qui*; *Abſolutus propter mortis periculum, vel aliud impedimentum ab eo à quo alias non poterat, ſi ceſſante impedimento, ſe non præſentat, cum commodè poteſt, ei à quo aliàs abſolvi debebat, recidit in eandem ſententiam.* Iura igitur, ut patet, non excludunt conſtitutos in periculo mortis, & merito quia ratio ob quam fuit ducta Eccleſia, ut vellet in mortis articulo abſolvi poſſe poenitentes ab excommunicatione reſervata, ut ſupra, eſt, ne aliquis propter defectum abſolutionis amitteret æternam felicitatem, cruciatibuſque adigeretur ſempiternis, ſed hæc eadem ratio habet ſimiliter locum etiam in mortis periculo, imo, & communem, ac receptum in Eccleſia uſum (ut advertit etiam *Molina nu. 6. cit.*) qui eſt optimus legum interpres. Ergo, Neque enim credendum eſt (ait idem *Molina l. c.*) piiſſimam Matrem Eccleſiam, quæ Spiritu Sancto, ducitur, contrarium voluiſſe in ſolo mortis periculo, ut ſi quis ex. gr. ingreſſurus ſit iuſtum periculoſiſſimum bellum, quod neq; licitè, ac ſine peccato nequiret illud ſtatuere, quod ſufficientiſſimum eſt, ut aſſeramus abſque omni dubio contrariam fuiſſe Eccleſiæ mentem. Præterea, ſi in verborum rigore in hac materia ſtandum eſſet, intentumque Eccleſiæ fuiſſet, licere ſolum abſolvere à reſervatis in ſolo mortis articulo, & non in mortis probabili periculo, in quovis morbo lethali, aut periculoſo non liceret patientem abſolvere antequam ipſe anguſtias mortis ingrederetur, quandoquidem, eſto laboret infirmus morbo quantumcumque lethali, non dicitur propriè, ac in rigore eſſe in articulo mortis, quis autem

af.

affirmabit, tam arctam facultatem, hac in re ab Eccleſia fuiſſe conceſſam, cum neque id ſanè habet Eccleſiæ uſus? Adde etiam cum *Molina in fine num. 6. cit.* quod ſententia *Soti*, & ſequentium admiſſa, ſequitur ex ipſa, abſolutionem à reſervatis datam, ei, qui abſque vinculo mortem evaſit, nunquam fuiſſe validam, eo quòd ille nunquam fuit verè in articulo mortis; proindeque de eo non eſſet dicendum, reincidere in Excommunicationem reſervatam à qua fuit abſolutus, ſi cum primum commodè poſſet, non ſe præſentaret Summo Pontifici, ſed nunquam ab ea fuiſſe liberatum: Contrarium tamen habetur in *Cap.cit. Eos qui*: & affirmat cõmunis Doctorum ſententia. Periculum mortis tunc cenſetur adeſſe, quando eſt probabile dubium de morte, & in eo caſu frequenter evenire ſolet, ut in partu ver.gr. quarumdam fœminarum: in periculoſa navigatione; in conflictu periculoſo in bello: in itinere cum periculo occiſionis à prædonibus, vel inimicis ſuſtinendæ: in morbo, qui maiori ex parte mortem ſolet inferre, &c.

153 Quando igitur contingit aliquod ex recitatis, aut conſimilibus, & adeſſe verum, mortis periculum, vel aliud impedimentum; ſufficiens eſt quodlibet, ut quivis ita impeditus abſolvi poſſit (ut ſupra) à reſervatis per alium quam per Romanum Pontificẽ, dummodo iuſtum ſit impedimentum, legitimum, & ſatis ad excuſandum quominus adeant Apoſtolicam Sedem. Qua in re, an videlicet tali periculo Vitæ, vel tali iuſto impedimento in particulari, ita quis excuſetur, ut nequeat adire, *Iudicio probi viri* ſtatuendum eſſe, ait *Navarr.in Man.cap.27.num.mihi 88.& 89.fol.546.* Et illud eſſe iuſtum impedimentum, ſatiſque ad excuſandũ (inquit *Duardus concluſ.p.cit.numero 23. Verſ. Secundò limitatur*) *quod ab Epiſcopo ſufficiens erit iudicatum: Et tunc abſolvẽdus* (addit) *tutus erit in conſcientia, ſi iudicio Epiſcopi acquieſcat*. Non eſſe tamen huiuſmodi rem adeò coarctandã, ut ſolius Epiſcopi iudicio ſtandum ſit, quin requiri quoque poſſit in hoc euentu, etiam pii, prudentis, ac docti viri ſententia (ut ſupra *Navarrus*) docet *Alterius*, quem refert, & approbat idem *P. Duardus num. ſubſeq. 24.* A quo etiam ſub *n.n.25.26.& 27.ſeqq.* nonnullę traduntur regulę ad agnoſcendum, quando iuſtum, & Canonicum ſit impedimentum: quod facit etiam in *princip.citatæ qu.8.num.2. Verſ. Id autem, fol. 737.* Vbi ſex enumerat impedimenta, ſequentia videlicet. *Primò*, Ratione ætatis, ut ſunt Impuberes. *Secundo*, Ratione ſexus, ut ſunt Mulieres. *Tertio*, Ratione imbecillitatis, ut ſunt Senes, valetudinarii, membrorum deſtituti, & alii delicati, quod laborem veniendi ad Apoſtol. Sedem nequeunt ſuſtinere. *Quarto*, ex defectu libertatis, ut ſunt Servi, Carcerati, & his ſimiles: non tamen filii familias, niſi ſint Impuberes, ut per *Gloſſam in Cap. Mulieres de Sẽtent. Excommunic. in Verbo Sui Iuris*. *Quinto*, Ratione paupertatis, ut ſi tanta ſit, ut excommunicatus non niſi mendicando Romam adire poſſit, cum alias mendicare non fuerit ſolitus. *Sexto*, Ratione cuiuslibet Canonici impedimenti, quod conſiſtit in qualibet alia rationabili cauſa: ut ſubvenire Parenti graviter indigenti: Vxorem alere, vel filios: exercere aliquod munus publicum, ratione Officii, quod gerit, quod ſine gravi detrimento, vel communi, vel privato deſerere non poteſt: ita cum *Alterio in Explic. eiuſdem §. Col. 11. & 12. Duardus num.2.cit.* quibus addo *Navarr.in Man.cap.27. num.88.89.& 90. Avilam de Cenſuris part.2.cap.7. diſp. 1. dub. 6. concluſ.3. & Ludovicum Caſpenſem tom.2.Curſus Theologici tract.25. qui eſt de Cenſuris, diſp.2.ſect.12.numer. 134. fol.mihi 650.* Qui DD. & ſi in recenſendis recitatis à *P. Duardo* impedimentis, tum in ordine, tum in numero varient ma-

materialiter aliquantiſper: virtualiter tamen, implicitè, ac formaliter conveniunt, ut legenti, & conſideranti patebit.

154 Sicuti autem habentes reſervata Summo Pontifici, nec valentes Romam adire, detenti, ob aliquod iuſtum, ac legitimum impedimentum ex prænarratis, ſi ſubditi ſint Domini Epiſcopi (& eorundem delicta ſunt occulta) abſolvi poſſunt ab ipſo, ut ſupra; ita etiam, ſi ſubditi ſint Prælatorum Regularium, ab iſtis pariter queunt abſolvi, quo ad forum conſcientiæ; diſpenſarique reſpectivè. Quia Prælati Regulares, tum Supremi, uti ſunt Abbates, Generales, & Provinciales, tum infimi, ut Conventuales Priores, Præpoſiti, Guardiani, & ſimiles, in ſuos ſubditos habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; prout tradunt DD. *in Clement. I. de Rebus Eccleſiæ non alien. Verbo Proprii*. Et colligitur *ex Cap. Abbates, de Privilegiis in 6*. Cum enim hi omnes non ſubdantur DD. Epiſcopis, ſed immediatè Domino Papæ, loco ipſorum Epiſcoporum ſuccedunt Prælati Regulares, quo ad regimen Religioſorum Subditorum, unde dicūtur etiam huiuſmodi Prælati Epiſcopi æquipollenter: & habere in ſuos Subditos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem; *Suar tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 12. & 13.* & aliis omiſſis, *Lezzana tom. p. Summ. c. 18. num. 2.* ubi, *communiter Authores in Clement. I. & in Cap. Abbates*, ut ſupra. Sed ſic eſt, quod Epiſcopi iure *Concilii Trident. ſeſſ. 24. de Reform. cap. 6.* poſſunt in omnibus cenſuris, irregularitatibus, & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, & in omnibus aliis caſibus Papalibus, ad forum contentioſum non deductis, delinquentes quoſcumque ſibi ſubditos, abſolvere, & diſpenſare, ut *ibi* dicitur. Ergo, & Prælati Regulares idem peragere poſſunt erga ſuos ſubditos: eo maximè quia, etiam ipſi, ſecundum probabilem opinionem comprehenduntur ſub eodem *Tridentini Decreto*, ut tenent *Rodriquez tom. p. q. Regular. q. 61. ar. 9. Sanch. de Matrim. tom. 3. lib. 8. diſp. 2. num. 12.* (cum aliis *ibi* relatis) item *diſp. ſeq. 3. nu. 9.* (cum aliis pariter *ibi* citatis.) *Boſſius de Iubilæo ſec. 1. §. 10. num. 220.* (ubi *Ludovic. Beia p. 4. Caſu 37. & Bartholomæus à S. Fauſto Theſauri Religioſor. qu. 125.*) *Laurent. Portel. in Dubiis Regularium Verbo Prælati Poteſtas num. 36. Sayrus in Clavi Regia lib. 6 cap. 11. num 82. Bordonus reſ. 2 q. 10. & reſ. 3. q. 17. Diana tom. 3. Coord. tract. 3. reſol. 6. Ex par. 4. tract. 4. & Miſcell. reſol. 211. Et tom. 7. Coordinato tract. 1. reſ. 291. Ex part. 7. tract. 2. reſ. 5. Donatus in Praxi Regular. tom. p. par. 2. tract. 4. qu. 30. & tom. 4. tract. 4. qu. 8. n. 10.* aliique. Quorum omnium doctrina, & ſententia.

155 Probatur, tum quia Prælati Regulares ſunt exempti, & habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in ſuos ſubditos Regulares, & etiam proprium Territorium, quod non eſt pars Dioeceſis alicuius Epiſcopi, ſed eſt veluti Dioeceſis propria diſtincta à Dioeceſi Epiſcoporum: Nam Monaſteria Prælatorum Regularium ſunt exempta, & immediatè ſubiiciuntur quo ad iuriſdictionem in utroque foro eiſdem met Prælatis, & conſequenter ſunt Epiſcopi æquipollenter: comprehenduntur ergo in dicto Decreto, uti habentes iuriſdictionem in ſubditos ſuos Regulares; uti Epiſcopi, & alii, in ſuos Sæculares. Vi igitur dicti Decreti, poſſunt uti dicta facultate diſpenſandi, & abſolvendi erga ſuos ſubditos Regulares. Tū quia, illud *Tridentini Decretum* eſt favorabile, ergo ob eandem identitatis rationem extendendum eſt etiam ad Prælatos Religionum, cum præſertim hoc idem reſultet in bonum Religionis, cui certum eſt Summum Pontificem plurimum favere velle. Tum etiam quia, alioqui Religioſi peioris eſſent conditionis quam Sæculares Laici, & relinquerentur à Concilio abſque conve-

ve-

venienti ſuarum animarum remedio, ſi in dictis Caſibus pro diſpenſatione, & abſolutione tenerentur adire, vel Sūmū Pontificem, vel alios Prælatos extra Religionem, & propria Monaſteria, qui non eſsent Paſtores proprii; quod etiam vergeret in grave damnum Regularis diſciplinæ, quia Religioſis occaſio vagandi præberetur. Hæ ſunt rationes præcipuæ quibus DD. laudati firmant ſuam relatam ſententiam. At quidquid ſit de probabilitate eiuſdem

156 Apud me certum eſt, prædictam facultatem *Concilii Tridentini* competere Prælatis Regularibus per Bullam *Pii V.* Patribus Dominicanis conceſsam *die* 21. *Iulii*, *Anno* 1571. (communem per participationem omnibus Prælatis Regularibus) relatam per extenſum à *Confectio in Collect. Literar. Apoſtolicar. & Privilegior. Mendicantium, fol. mihi* 186. *in Impreſſione Veneta*, (& aliis omiſſis) à *Rodriq. punc.* 9. *cit. in fine*, (& item aliis omiſſis) à *Piaſecio in Praxi Epiſcopali p.*2. *cap.* 3. *art.*6. *ſub num.*78 *fol. mihi* 246. *in princip.* cuius *Bullæ*, *ſeu Privilegii* tenor eſt ſequens. *Pius Papa V. Ad perpetuam rei memoriam. Romani Pontificis circumſpecta benignitas, honeſtis petentium Votis perſonarum, quę ſub Religionis iugo altiſſimo famulantium ſtatum, & ſalubrem directionem reſpiciunt, ad exauditionis gratiam libenter admittit, & favoribus proſequitur opportunis. Exponi nobis fecit dilectus filius Prior Provincialis Provinciæ Hiſpaniæ Ordinis Fratrum Prædicatorum, &c. Et inſuper, quia Sacrum Oecumenicum Concil. Generale Tridentinum conceſſit Epiſcopis, ut abſolvere poſſint in foro animæ, ſeu conſcientiæ ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus, prout ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *habetur, ne Prior Provincialis, & Superiores Prælati, dicti Ordinis, tam in dicta Provincia, quam extra eam ubilibet, in hac parte deterioris conditionis, quam Clerici, aut Sæculares exiſtant, eiſdem Priori Conventuali, & Superioribus Prælatis, ut ipſi per ſeipſos idem omnino poſſint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis ſibi Subditos, quod poſſunt Epiſcopi in Clericos, & Laicos ſibi ſubiectos.* Tam *quo ad abſolvendi, & diſpenſandi huiuſmodi, quam alias quaſcumque facultates eiſdem eadem authoritate, & tenore etiam perpetuò concedimus, & indulgemus, ac etiam declaramus. Decernentes præſentes literas durare, & valere, &c.* Hæc *Pius V.* Ob quæ, *P. Diana tomo* 7. *Coord. reſol. cit.* 291. *num.* 3. ait, penes ſe certum eſse (quidquid ſit de antecedenti relata opinione, & quicquid aſſerat *Ioannes de la Crux de Statu Religionis l.*1. *cap.*6. *dub.*14. *concluſ.*2.) competere Prælatis Regularibus (vi relati *Pii V. Privilegii*) dictam facultatem *Concilii Tridentini*, & ita etiam docent *Sanchez diſp.*2. *cit. de Matrim. numero* 13. *Sigiſmundus à Bononia de Elect. Prælator. par.*2. *cap.*1. *dub.*57. *Piaſecius ſub num. cit.*78. *Verſu Abſolvere tantum, in fin. fol.* 245. *Coriolanus de Caſib. reſervatis parte* 1. *ſec.*1. *art* 23. *num.*4. *&* 5. (ſub quo ponit etiam ipſe per extenſum præfatum *Pii V. Privilegium*: Concludens. *Licet itaque ex vi Concilii, aut Declarationis Cardinalium non poſſent Prælati Regulares uti illa facultate: poſſunt nihilominus illa uti ex conceſſione Pii V. & non ſolum Fratres Prædicatores, verum & alii Regulares, qui cum ipſis communicant, poſſunt illa uti.*) *Barboſa de Poteſt. Epiſcopi par.*2. *Allegat.* 39 *num.*18. *Verſ Ex eadem, in fine*: cum aliis ibi relatis (& in *Collectaneis Concilii Tridentini ſeſſ.* 24. *de Reform. cap.*6. *num.* 8. *Verſ. Superiores etiam*:) Concludens *citatum numer.* 18. *Et hac opinio attenta dicta Pii V. Conſtitutione in Praxi ſequenda eſt*. Ex qua *Conſtit.*

157 Habes primò, Prælatos Regulares eadem *Conſtit. & Privilegio* uti volentes, non poſse facultatem eiſdem in ipſa conceſſam, aliis delegare: quia Pontifex expreſsè vult, quod iidemmet Præ-

Prælati per ſe ipſos abſolvant, diſpenſent, &c. proprios ſubditos, & non aliter: dicit enim: *Vt ipſi per ſe ipſos idem omnino poſſint in Fratres, & Moniales ſibi ſubditas, tam quoad abſolvendi, & diſpenſandi huiuſmodi, quam, &c.* Quod etiam notat. *Donatus tom.p.par.2. Praxis Regularis, tract.4. Tit. de Violata Clauſura Monaſterii qu.30. num.6.* ibi: *Benè verò, quod Superiores non poſſunt prædictam facultatem alteri delegare, ſed per ſe ſolos exercere, ut ibidem dicitur.* Idemque notat *tomo 4. tract.4. Tit. de Violata Clauſura Monial. per egreſſum, quæſt.8. numer.* 10. ſic: *Regulares Prælati utentes dicto Privilegio Pii V. non poſſunt hanc facultatem aliis delegare, quia Pontifex expreſsè vult, quod id faciant ipſimet Prælati per ſe ipſos, & non aliter.* Et ità habetur in dicta *Conſtit.* ut conſtat: Quod, & advertit (aliis omiſſis) *Pellizzarius de Monialibus cap.9. num.26.* ibi, *Per ſe ipſos tamen tantum.*

158 Habes ſecundò, Prælatos Regulares eadem facultate, & Privilegio uti volentes, abſolvendi videlicet, diſpenſandi, &c. proprios ſubditos à Papæ reſervatis, id facere debere in foro animæ, & conſcientiæ, uti ibidem præſcribitur: (*Vt abſolvere poſſint in foro animæ, ſeu conſcientiæ, ab omnibus peccatis, & diſpenſare in irregularitatibus, &c.*) Neque hinc deducas in vim huius Privilegii debere ſemper conferri abſolutionem Sacramentalem, quæ confitentium exigit præſentiam, contritionem, &c. propter dictam Clauſulam, *In foro conſcientiæ*: quia fallit huiuſmodi deductio, ut obſervat etiam *Donatus p.2. tom.1. cit. q.31. num.4.* fallit inquam, in Cenſuris, nam Cenſuræ, & pœnæ tolli poſſunt, & tolluntur extra Sacramentũ Pœnitentiæ, quando ad hoc Privilegiũ non adſtringit, uti eſſet, ſi Pontifex diceret, *Abſolvat Sacramentaliter, vel Abſolvat in foro Sacramentali, ſeu Pænitentiali, vel Auditis Confeſſionibus.* Verbum enim illud, *In Conſcientia*, inquit *Suarez de Cenſuris diſp.41. ſec.2. num.11.* non ſignificat idem, quod in Sacramento Pœnitentiæ, ut ex vi verbi patet, ſed quod ſemper relinquatur Eccleſiaſticis Iudicibus ius puniendi talia delicta in foro contentioſo, ſi aliquando in eo denunciata, atque probata fuerint. Hinc optimè *Rodriq. tom.1. q. Regular. q.20. art.* 7. ait, Ex his verbis, *In foro conſcientiæ*, poſſunt aliqui ſuſpicari dictos Prælatos non poſſe abſolvere extra Sacramentum Pœnitentiæ à dictis Cenſuris, at eadem verba ſolum important, & ſignificant, quod ipſis ſuffragabitur abſolutio data in Sacramento, vel extra Sacramentum in foro conſcientiæ tantum, & non in foro exteriori: & idem docet etiam *qu.* 61. *art.* 7. cui adde: *Mirandan in Man. Prælatorum tom.2. q.35. art.21. Concluſ. unica*; ubi circa eadem verba, *In foro conſcientiæ tantum* (poſita etiam in diverſis Summorum Pontificum Privilegiis) inquit, *Intelligenda eſſe reſpectivè, & ſecundum terminos iuridicos, ac diſpoſitionẽ iuris, ita ut abſolutio à peccatis fiat in Sacramento Pænitentiæ, ut iura diſponunt, abſolutio verò à Cenſuris, fiat etiam extra prædictum Sacramentum, ſi placuerit, aut libuerit, in quo conveniunt, ferè communiter omnes Summiſtæ.* Hinc deduc cum *Bordono reſ.3. q.8. num.22. Donato q. cit.31. num.5.* & aliis, dari tres foros; nempè forus Sacramentalis, ſeu pœnitentialis, quo abſolutio datur ſolum in Sacramento Pœnitentiæ: Secundus forus, dicitur forus conſcientiæ; in quo abſolutio fit ſine ſtrepitu, & figura iudicii, & prodeſt tantum apud Deum: & Tertius dicitur forus externus contentioſus, in quo partes litigant; quæ diſtinctio, & doctrina ab omnibus admittitur apud *Bordonum num. cit.22.*

159 Habes tertiò, ad eoſdem Prælatos Regulares Superiores Monialium exemptarum ſibi ſubiectarum, ſpectare abſolutionem reſervatorum Papaliũ prædictorum (nedum eorum abſolutionem caſuum, quos ipſi uti earum-

dem-

Digitized by Google

demmet Prælati, immediati Ordinarii, ſibimet erga illas reſeruant.) Id habes inquam expreſſum in illis verbis: *Vt ipſi Prelati per ſeipſos idem omnino poſſint in Fratres, & Moniales ordinis ſibi ſubditas, tam quo ad abſoluendi, & diſpenſandi huiuſmodi, quam &c.* quod pariter aduertit *Donatus Tom.4. Praxis tract.4. qu.8. n.* 10. dum affirmat ibi, extendi ad Prælatos Regulares, quod dicitur de Epiſcopis reſpectu Secularium & Monialium ſibi ſubiectarum; ob facultatem *Cap. Liceat 6. Trid. ſeſſ.24. de reformat.* ad eoſdem Prælatos Regulares extenſam per *Pium V. in dicta Conſtitutione.* Addidi, *Etiam eorum abſolutionē caſuum, quos ipſi uti earūdēmet Monialium Prælati immediati, & Ordinarii, ſibimet erga illas reſeruāt.* Certum enim eſt ad hos Monialium exemptarū ſibi ſubiectarum Superiores Prælatos Regulares ſpectare, reſervare ſibi caſus erga illas, uti etiam erga proprios, Religioſos ſubditos; quia, *Quæ in Monachis inſtituta, atque diſpoſita ſunt, cenſentur etiam de Monialibus conſtituta, quo ad eis ſcilicet proportionabilia: Menochius de Arbitrariis Iudicum lib.2. Centur.V. Caſu* 421. *n.*40. *fol. mihi* 785. *cum Tamburino de Iure Abbatiſſar. & Monialium diſp.*16. *qu.*8. *n.p.* & aliis: Cum ad illū ſpectet abſolvere, ad quem reſervare pertinet, vt patet de Epiſcopo, & aliis: deſumitur ex illo trito axiomate. *Illius eſt abſoluere, cuius eſt ligare.* Hinc idem *Tamburinus qu. cit. n.*4. loquendo de iiſdem Monialibus exemptis, ait, abſolutionē caſuum prædictorū ad Regulares Prælatos Monialium earūdem ſpectare, cū ad illoſmet pertineat dictos caſus ſibi reſeruare. Et *Pelliz. de Monial. c.*9. *qu.*15. *num.*24. *Verſ. Quod uerò*, inquit, Moniales exēptas non ſubiacere Caſibus ab Epiſcopo reſervatis (niſi fortè in ordine ad Clauſurā; uti quo ad ipſā, ſedis Apoſtol. delegato) cum nō ſint eiuſdem ſubditæ, bene tamen ſubiacere caſibus reſervatis à proprio Prælato Regulari cui ſubſunt, & ſubditæ ſunt. Vnde etiā *c.*10. *ſec.p. ſubſect.*2. *q.*9. *n.*46. Inquirit, an tā Ordinarius loci, quā Prælatus Regularis, poſſint pro Monialibus ſibi reſpectivè ſubditis reſervare Caſus, et Cēſuras, et reſpōdet optimè, affirmativè, tū ex uſu cōmuni, tum quia poteſtas reſeruādi caſus, & cenſuras, iis omnibus cōpetit, qui habēt ordinariā iuriſdictionē reſpectu illorū, quibus eā poſsūt delegare, huiuſmodi autē sūt, tā Ordinarius loci, quā Prælatus, Regularis quo ad Cōfeſſarios Monialiū ſibi reſpectivè ſubiectarū. Et hæc eſt doctrina DD. cōmunis, de qua vide *Sua. de Pœn. diſ.*29. *ſe.p. cōc.*2. *n.*7

160 Cum autem perpetuò impediti, ac impotentes, iuxta cōmunem DD. Sententiam, poſſint ab Epiſcopo aut Ordinario proprio abſolvi (ut ſupra) à quibuſcumque caſibus, ac cēſuris Sedi Apoſtolicæ reſervatis, etiam extra articulum mortis: Et Moniales, ob earūdem perpetuam Clauſuram, ſint utique perpetuò etiam clauſæ, ac impeditæ, hinc eſt, quod quæ immediatè ſubsūt Epiſcopo, & Ordinario loci, ab eodē debent à dictis reſervatis abſolvi: Quę verò exēptę ſunt, & Regulari Prælato ſubiectæ, ab iſto etiam cōſequēter abſolvi debēt ab eiſdē reſervatis, vt & alii Religioſi Subditi pro foro cōſcientiæ. Et hæc eſt pariter doctrina cōmunis. Idē *Pelliz. de Monial. c.*9. *cit. q. cit.* 15. *n* 26. *Verſ. Quod cū, et Tāb. de Iure Abbatiſs. diſ.*16. *queſt.*8. *n.*7. 8. *et* 9. in quo etiā addit; Quod quando Moniales Diœceſis Venetæ, adeūt ipſę Patriarchā, ſedē Apoſtolicā adire dicēdū eſt, cū circa Moniales, ipſe ſit ipſius Sedis Apoſtol. Delegatus, etiā priuativè quo ad alios: & de hoc extare particulare *Breue Leonis X.* ita *Tāb. n. c.*9. & apud eūdē *n.*10. *Homob. p.*3 *Can. reſ. c.*7. *et* 8. probat Moniales ob quēlibet exceſsū, etiā hæreſis externo actu proditæ, abſolvi poſſe ab Epiſcopo Diœceſano, vel à Confeſſario de ipſius Epiſcopi licētia, cū iuſtū impedimētum Summū Pōtificem adeūdi ſubſit, nec Romam mittere, vel ſcribere Moniales ipſæ teneātur.

161 Secūdò tādē, circa ſuperius dicta, pręſertim circa prędict. Priuil. Pauli III. Soc. Ieſu cōceſsū, virtute cuius Cōfeſſarii Socict. (approbati iuxta *Cōc. Trid.*) & Regulares

lares alii cũ iſtis communicantes, facultatem habent abſolvendi quoſcumque Chriſti fideles undecũq; venientes, à quibuslibet peccatis, etiam Apoſtolicæ Sedi reſervatis, & à quibuſcũq; Cenſuris, ſententiis, & pęnis Eccleſiaſticis ex illis reſultantibus, præterquã ab his quæ continentur in *Bulla Cœnæ Domini.*) Advertendũ eſt, quod poſt idem Privilegium, alia emanarunt limitativa eiuſdẽ, prohibentiaq; tam amplam abſolutionem caſuum reſervatorum, tamque adeò extẽſam facultatem in ordine ad huiuſmodi abſolutionem coarctantia: quæ tria fuere: Primum fuit *Clem. VIII. ſub die 9. Ianuarii 1601.* cũ eiuſdem Pontificis moderatione facta *die 26. Novẽbris 1602.* quo fuit limitata dicta facultas in ſex caſibus (ſed per totam Italiam extra Vrbẽ, niſi in articulo mortis) videlicet. *Primo*: Violationis immunitatis Eccleſiaſticę in terminis *Conſtit. Greg. XIV.* incipientis *cũ alias nonnulli. Secundo*: Violationis Clauſuræ Monialium ad malũ finem. *Tertio*: Provocantium, & pugnantiũ in duello, iuxta *Decretũ Conc. Trid. & Conſt. Gregor. XIII.* incipientẽ, *Ad tollendã, &c. Quarto*: Iniicientiũ violentas manus in Clericos, iuxta *Canonẽ, Si quis ſuadente 17. qu. 4.* ac iuris diſpoſitionẽ. *Quinto*: Simonię realis ſcienter contractæ, atq; etiã confidentię beneficialis. *Sexto*, & ultimo. In omnibus caſibus, quos Ordinarii locorũ ſibi reſervarunt, & imposterũ reſervabũt. Secundum Decretũ fuit *Pauli V.* ęditum *ſub die 7. Ianuarii 1617.* quo cõfirmatur, atq; innovatur antecedens *Decretũ Clem. VIII.* cum ſua moderatione, non obſtantibus Privilegiis, &c. Per quod tamen nõ tolluntur omnia Privilegia Regularibus conceſsa abſolvendi à caſibus, & Cẽſuris reſervatis, ut putarunt Aliqui, & ut clarè demõſtrat noſter Doctiſſimus *P. Duardus in Bulla Cęnę l. 3. §. 2. à n 29. uſq; ad 33. incluſiuè*: Tertiũ Decretũ fuit *Vrb. VIII. æditũ die 17. Novemb. 1628.* quo prohibetur Regularibus facultas abſolvendi à caſibus reſervatis in *Bulla Cęnę*, & à caſibus reſervatis Ordinariis locorũ, ita ut nec intra, nec extra Italiam, nec virtute Privilegiorũ, aut confirmationum, quas hactenus obtinuerunt, vel deinceps fortè obtinebunt, poſſint ab illis abſolvere Ab aliis verò caſibus, & Cenſuris Sedi Apoſtolicę reſervatis vi ſupradicti privilegii poſſunt Regulares Cõfeſſarii approbati, ut ſupra, abſolvere extra, & intra Italiã. Extra Italiã, patet, tũ *ex Decr. Clem. VIII. & eius moderatione*, tũ etiã *ex Decr. Vrb. VIII.* ibi, *ab aliis vero caſibus, &c.* Quod verò intra Italiam, patet ex *moderatione Clem. VIII. sub die 26. Nouembris 1602.*

162 Nota tamen hic cũ *Eman. Sa in Aphoriſmis Verb. Abſolutio n. 20. et Tamb. de Iure Abbatiſſ. quæſito 8. cit. in fin.* Quod quivis Confeſſarius (nedũ Regularis) à caſibus quos ſibi loci Ordinarius, & Epiſcopus reſervavit, abſolvere poteſt poſt illius mortẽ (nedũ naturalẽ, ſed etiã Civilẽ, hoc eſt per remotionẽ eiuſdem ab Officio, & abdicationem iuriſdictionis) quia tunc definunt eſse reſervati ab homine: nõ autẽ illi qui de Iure ſunt Ordinariis, & Epiſcopis reſervati, ſeu quæ Iura illis reſervãt: quod addo cum Stephano *Quaranta in Sũma Bullarii, Verbo Caſus reſeruati in fine*, ubi ſic. *Animaduertẽdũ, id quod paſſim aſſeritur, ſcilicet per obitũ Epiſcopi caſuũ reſeruationẽ ceſſare, intelligi debere de caſibus, quos ipſe Epiſcopus ſibi reſeruauerit, ſicuti cõmuniter ſolent Epiſcopi uti his verbis, ſcilicet nobis reſeruamus, quia cum ſint lati ab homine, ipſo ſublato, et ipſi extinguntur. Secus vero de Caſib. à Iure Epiſcopo reſeruatis (de quib. per Sylu. in Verbo Caſus ſub n. 3.) quia tunc per eius mortẽ non expirãt, et erit faciẽda abſolutio à Succeſſore, vel à Capitulo Sede Vacãte ſuccedẽte in eius iuriſdictione: et illud idẽ affirmãdum, quoties caſuum reſeruatio eſſet facta ab Epiſcopo viuente per modum Statuti, ſeu perpetuæ Conſtitutionis, veluti decernendo, quod abſolutio ab eis fieri non poſſit, non niſi à nobis, vel Epiſcopo, qui pro tempore fuerit, vel reſeruando Curiæ, ſeu ſedi Epiſcopali, tunc enim non expirat, niſi fuerit facta reuocatio à Succeſſore, vel à Capitulo Sede Vacante. Ad*

quæ

quæ faciunt text. in c. fin. de Offic. leg. in c. 2. §. Statuto, de Conſtit. in 6. & dicta per Nauar. in Man. cap. 27. num 2. & ſub num. 74. Hactenus *Quaranta*, cum quo *Gavantus, de Synodo par. p. cap. 6. in Annotationib. §. 3. n. 3. in fine*. aduertens *in principio*, quod caſuum *reſeruatio facta in Synodo, Valet, ut non expiret per Mortem Epiſcopi*, quia ſcilicet tunc reſeruatio eſt per modum Statuti & ſequitur naturam ipſius, quod ex ſe non expirat morte alicuius.

163 Inſuper hic nota, prædictum Decretum *Clem. VIII.* & alia ſubſequentia, illius declaratiua, & innouatiua, nihil diſponere de Prælatis, aut Confeſſariis Regularibus reſpectu ſuorum Religioſorum pœnitentium, ſed in eis ſermonem eſſe de iiſdem Confeſſariis in ordine ad poenitentes Seculares, & hoc idem notat expreſsè noſter *Peregrinus in Compend. noſtrorum Theatinor. Priuilegior. Tit. Abſolutio quo ad Fratres noſtræ Congregationis, in Scholio*, vbi etiam refert, quod *Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium* declaravit de eiuſdem *Clementis VIII.* mente, illius Decretum prohibens abſolutionem à reſervatis, eſſe contra Confeſſarios reſpectu Secularium pęnitentium, non Regularium, quod aduertunt etiā, docent, & affirmant *Barthol. de Vecchis, de Nouitiis diſ. 9. dub. 7. n. 5. Bord. reſ. p. qu. 7. n. 17. Verſ. Decretum autem: & reſol. 3. n. p. Verſ. Reſp. Dictum*, cum aliis ab eo ibi relatis. Vbi etiam *num. 2.* plura refert priuilegia conceſsa Prælatis Regularibus abſoluendi ſuos ſubditos à Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, accepta à *Mari magno Sixti IV. Conſtitutione authentica pro Franciſcanis regiſtrata Conſtitutione 6. & pro Dominicanis Conſtit. 7. in Bullario Nouo*, ambabus incipientibus, *Regimini uniuerſalis*, apud *Confectium pag. 54.* quorū Summa eſt, quod Regulares Pręlati dictarum Religionum, & aliarū cum eis cōmunicantes poſsunt abſoluere ſuos ſubditos, & alios ſui Ordinis ad ſe declinantes à quibuſcūque peccatis, & cenſuris excōmunicationis, ſupēſionis, & interdicti, atque exceſſibus, quātūvis enormibus niſi talia forent, propter quæ cōſulenda eſset Apoſtolica Sedes, & ibidē exprimuntur caſus, in quibus conſulēda eſt. Qui sūt, Hęreticorū relapſorū, Schiſmaticorū, falſificantium Apoſtolicas litteras, & deferentiū ad infideles prohibita. Vide *Peregrinum in Cōpend. noſtrorum Theatinor. Priuilegior. Verbo Diſpenſatio pag. 145. §. 3.* Vbi ſic: *Confeſsarii noſtræ Congregationis audiētes Cōfeſſiones Fratrū cū licētia Superioris, poſsūt in abſolutionibus uti hac forma, videlicet, poſt Miſereatur &c. Indulgētiā &c. (Dominus noſter Ieſus Chriſtus te abſoluat, & ego authoritate ipſius, ac Beatorū Apoſtolorū Petri, et Pauli mihi conceſſa, abſoluo te ab omni vinculo Excōmunicationis maioris, Suſpenſionis, & Interdicti; & Diſpēſo tecū in omni Irregularitate, quā quomodocūq; incurriſti, & reſtituo te Sanctis Sacramentis Eccleſię, unioniq; & participationi fideliū, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amē.) Clemens VII. noſtra Congregationi, ut patet in Bullario Romano tom. 1. Bulla 38. §. 4. fol. 605. quæ incipit Dudū, &c. quam firmauit Pius V. Anno Domini 1567. idibus Februarii, ut patet in Bullario Romano to. 2. Bulla 21. Ad immarceſcibilē, &c. fol. 215.* Vide etiā *Compend. Priuil. Minor. Verbo Abſolutio Ordinaria quo ad Fratres, nu. 7. Verſ. Idē Clemens conceſſit: pag. 5 & nu. 13. Verſ. Sixtus Quartus circa: pag. 7.* Advertēs tamen in fine, quod dicti Prælati Regulares virtute dictorū Privilegiorum non poſsūt abſolvere ſuos ſubditos à caſibus reſervatis in *Bulla Cœnę Domini*, cū quolibet anno, ille proceſsus Cenſurarum, de novo promulgetur, cū nova reſervatione illorū caſuū; & cū maximis Cenſuris cōtra abſolvētes, ponendo ibi expreſsè: *Nō obſtātibus Priuilegiis, &c. etiam Ordinib. Mēdicātib. cōceſſis*, & aliis ſufficiētibus derogatoriis. Vnde, & idem *Bordonus reſol. cit. 3. qu. 2. num. 4.* ponit ſequentem propoſitionem (quam etiam ibi probat)

Prælati Regulares nullatenus poſſunt ſuos ſubditos abſolvere à caſibus Bullæ Cœnæ Domini pro quovis foro ; cui propoſitioni ſubſcribunt etiam (uti debent) DD. communiter . Vide eundem *Bordonum d. reſ 3. qu. 3. à num. 5. uſque ad 7. incluſivè*, & *reſ. 6. qu. 14.* Primo loco probat, nec poſſe Prælatos Regulares ſuos ſubditos abſolvere à cenſuris, quas ſibi cõmuniter reſervant *Reverendiſſimi Inquiſitores*, & quidem meritò, Tum quia huiuſmodi reſervatio inefficax eſſet, & vana reſpectu Regularium, ſi poſſet tolli ab eorum Prælatis : Tum etiam quia *Sanctiſſimus Paulus V. in ſua Conſtitutione 26. Romanus Pontifex*, extenſa apud *Quarantam in ſuo Bullario*, *Verbo Hæretici* , *fol. mihi* 370. revocat facultates Superioribus quorumcumque Ordinum conceſſas cognoſcendi cauſas ſuorum ſubditorum ad Officium Sanctę Inquiſitionis pertinentes, eoſdem in his ſubiiciendo *Inquiſitoribus*, *& Ordinariis locorum*, ergo ſaltem poſt *Paulum V.* in his ſubiiciuntur Religioſi ſubditi Inquiſitoribus, non propriis Prælatis . Et quamvis huiuſmodi ſubiectio videatur primariò reſpicere forum externum : ſecundariò tamen reſpicit etiam forum pœnitentiale, cum abſolutio ab huiuſmodi excommunicationibus ſpectet ex Officio ad ipſos Inquiſitores, quando illas ſibi reſervant . Secundò verò loco probat, neque poſſe Confeſſarios Regulares virtute ſuorum Privilegiorum abſolvere ſæculares à caſibus contentis in Edicto DD. Inquiſitorum, & ad Sãctum Officium ſpectantibus, quamvis non proveniant ex hæreſi formali, vel ex aliis criminibus in Bulla Cœnæ contentis. Tum quia aliàs inefficax eſſet reſervatio, ut ſupra. Tum quia hoc eſt ſpecialiſſimum Tribunal contra quod nullum conceditur Privilegium, nec ullum prorſus habent Regulares, abſolvendi ab huiuſmodi reſervatis, neque expreſſum, neque implicitum, quod habeat locum in S. Officio Inquiſitionis, in quo agitur de cauſis maximi ponderis, totam Religionem tangentibus: nec in Bullis Pontificiis quæ adduci poſſunt, verbũ quidem reperitur de caſibus Inquiſitorum ; neque ad eoſdem caſus trahi poſſunt etiamſi generaliter loquãtur, quia lex ſeu privilegium generaliter loquens, non comprehendit caſus ſpecialiter Privilegiatos, & dignos excellentis notæ, *ex cap. De multa, de præbend. Ex cap. De Sedes Apoſtolica de Reſcript. Gutier. lib. 3. pract. 16. numer. 51. Gomez ad Regul. Cancellar. qu. 4. §. & in eadem : apud Trimarchum in ſuo tract. de Solicit. diſp. 8. ſec. 4. nu. 43.* hæc *Bordonus*, *Verſ. Antequam tamen*

164 Oppoſitum docuit *Lauren. Portell. in Dub. Regular. Verbo ſolicitare fœminas, num. 24. Verſ. Vltimo quæris*, do hic eiuſdem verba : *Dubitatio eſt, an Religioſi per ſua Privilegia conceſſa à Papa , ut poſſint abſolvere Sęculares ab omni cenſura Sedi Apoſtolicæ reſervata, ſicut habent Patres Societatis Ieſu , in ſuo Compendio, Verbo Abſolutio* §. 1. *per Paulum III. An inquam virtute iſtius Privilegii poſſint abſolvere à reſervatis Inquiſitoribus* (eo quia poſſunt abſolvere ab omnibus peccatis, & Cenſuris, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, exceptis caſibus Bullæ Coenę, & ſex aliis expreſſis *in ſecundo Decreto Clem. VIII.* & reſervatis Ordinariis locorum, cum ergo inter hos exceptos non numerentur reſervati in Edicto Inquiſitorum, ſine dubio poterunt ab illis abſolvere .) *Et ego credo quod poſſunt. Ducor primo, ex verbis conceſſionis prædictæ, in qua, inter alia dicitur, ut poſſint etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, &c. Vbi noto coniunctivam dictionem* (Etiam) *quæ innuit Regulares poſſe abſolvere non ſolum à reſervatis Papæ, ſed etiam à reſervatis cuicumque inferiori Papæ. Secundo, Ex Regula 53. in Regul. Iuris in 6. ubi dicitur : Cui licet quod eſt plus, licet utique quod eſt minus. At plus eſt abſolvere à reſervatis Papæ , quam à reſervatis Inquiſitoribus , cum fa-*

favores ſint amplianði. Tertio, Ex doctrina illa communi in materia de Cenſuris, excommunicationem videlicet ab homine latam, abſolvendam eſſe ab illo, qui eam tulit, vel ab illius Superiore, vel ab illo, qui fuit ad id delegatus legitimè. At Regulares habent (ut ſupra) *poteſtatem abſolvendi ab omnibus Cenſuris, à quibus poteſt Papa abſolvere, & Papa poteſt abſolvere à Cenſuris latis per DD. Inquiſitores, ergo etiam ab illis abſolvere poterunt Regulares, qui habent iuriſdictionem delegatam à Papa illis, generaliter conceſsam, exceptis Cenſuris contentis in Cœna Domini* (& aliis ſex caſibus, &c.) *Quarto, Facit, quod docet Sanchez lib.2.Decalogi cap.10. numer. 26. dicens, legentes libros prohibitos in Indice librorum prohibitorum, ſi non ſunt libri alicuius heretici, vel ſi ſint, non tamen continent hereſim, vel non tractant de Religione, tales legentes non incurrere excommunicationem Bullæ Cænę reſervatam Papæ, ſed excommunicationem poſitam in Indice, quæ non eſt reſervata, ac proinde omnes abſolvunt, ut docent Graffius, Sayrus, Azor. & Vgolinus. Et tamen huiuſmodi excommunicatio Indicis pertinet etiam ad Inquiſitores. Quæ omnia dico ſub illorum Cenſura, & correctione.* Hęc *Portell.* quæ etiam per extenſum refert *P. Diana tom.5 Coord.tract.8.reſ.33.ex part. 4.tract.5.reſ.8.*ubi *num.4.in fine*, pro hac eadem ſententia recenſentur ab eodem *Freitas in Addit.ad tract.de Confeſs. ſolicit.& Acugna quæſt.21.num.10.*Concludit tamen idem *Diana*: *Sed ego in hac quæſtione de meo, nihil dico, & nihil pono: ſolum refero, quid alii dixerunt.* Et hic ego pariter tantum refero, quod aſſerunt *Salmanticenſes tom. 2. ſui Curſus Theologiæ Moralis,tract.10.De Cenſuris, cap.2.punct.7.num.91. pag. mihi 357. & tom.4.tr.18.de Privilegiis, cap.4. punct. 2.§.10. numer.122. pag. mihi 334. Poße videlicet Confeſſarios Regulares abſolvere Pænitentes à Criminibus, & Cenſuris, quæ ſunt S.Tribunali Inquiſ.reſervata, & extra Bullam Cœnæ contenta: ut ſunt ſortilegium, maleſeficium, ſuperſtitio, magia, adoratio Dæmonum, ſolicitatio in Confeſſione, lectio librorum hereticorum, ſodomia, beſtialitas, blaſphemia hereticalis, & omnia alia delicta, quæ in Edictis S. Inquiſitionis continentur, & quorum punitio pertinet privativè ad hoc Sanctum Tribunal, quoties hæc crimina, non ex errore contra fidem, proficiſcuntur, ſed ex avaritia, concupiſcentia, ira, aliave paſſione: quia hæc delicta quando abſque errore contra fidem committuntur, verè non ſunt hereſes*: ita *Salmanticenſes*, pluribus etiam relatis *citato num.91.*

165 At ego (ob ſuperius dicta) poſitiuè recedo à recitata *Portelli* ſententia, & doctrina, cum *Bordono reſ. cit.3. qu. 3. à n.6.* cum quo etiam, *Portelli* argumenta reſoluo, ut ſequitur. Ad primum namque reſpondeo, Priuilegium illud *Pauli III.* adductum non habere locum, vel procedere, aut hiſce temporibus ſubſiſtere pro caſibus Inquiſitorum, ſicut nec pro ſex prænarratis caſibus, aut pro Caſibus Epiſcopalibus, ut ſupra. Nec dictio *Etiam* implicatiua eſt, aut modo eſſe poteſt ſimilium Caſuum. Et DD. Inquiſitores, ut patet ex dictis, ſunt Iudices ſuper omnes in caſibus Inquiſitionis. Ad ſecundum: Illam *Regulam 53. in 6.* non habere locum in odioſis, ut docet *Sigiſm. dub.8. n.3.* apud *Bordonum qu.cit.num.7.* per aliam *Regulam* quę eſt 28. *in 6. Quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad conſequentiam ſunt trahenda*: Vnde nec eadem *Regula* habet locum in diſpenſationibus ſecundum *Sanchez de Matrim. tom.3.lib.8.diſp.1.num.* 32. & alios; ac proinde neque in abſolutione, quæ pari paſſu cum ea currit. Ad tertium: Delegatum poſſe abſolvere, at in caſu noſtro (hoc eſt ad huiuſmodi Inquiſitorum caſus) tam pro Sæcularibus, quam Regularibus, Religioſi Confeſſarii, aut Prælati, non ſunt amplius delegati, ex dictis. Adde falſum eſſe,

quod

quod Regulares habentes Privilegium abſolvendi à cenſuris reſervatis Papę habeant iuriſdictionem abſolvendi ab illis Cenſuris reſervatis, à quibus Papa poteſt abſolvere, abſolvit enim Papa à Cenſuris *Bullę Cęnę*, ibi reſervatis;à quibus non poſſunt abſolvere Regulares,ſiquidem hæ excipiuntur in Privilegio *Pauli III.* Adde etiam, quod ſi poſſent Regulares Confeſſarii abſolvere à Cenſuris reſervatis, à quibus poteſt Papa abſolvere, Parem cum ipſo poteſtatem haberent, quod pariter falſum eſt, nec admitti poteſt. Vnde nec à ſex illis caſibus poſſunt abſolvere; nec ab Epiſcopalibus; neque ab Inquiſitorum caſibus, quia Papa contentus non eſt, & in Privilegio *Paulino* Inquiſitorum caſus nullo modo,nec etiam tacitè continentur, quia odioſa non extenduntur ad ea, quæ expreſſa non reperiuntur. Ad quartum, conceditur totum, quia dicta excommunicatio in Indice librorum prohibitorum non eſt reſervata, atque adeò argumentum nil probat,vel urget in caſu noſtro; cum excommunicatio nulli reſervata, tolli poſſit à quolibet ſimplici Confeſſario. Vide *Bordonum q.cit.*

PRIVILEGIUM DECIMUM.

Omittens ex ignorantia invincibili recitationem Officii Divini, excuſatur à culpa.

166 Habes hoc idem Privilegiũ apud *Navarrum tom.4.tit. de Oratione, & Horis Canon. cap.11. nu. 20. 38. & 39. Suar.de Relig.tom.2 libr. 4.cap.28.num.3. 4. 5. Bonacinam tom. 1. Tit.de Horis Canon.diſp.1.q.6.puncto 3.à num.8. Donatum tom.4.Praxis Regularis Tit.de Horis Canon. tract.18.qu. 58. Leſſium de Iuſt.lib.2.cap.34. dub. 32. numer. 183. Vers. Secundo eos*, & apud alios. Patet huiuſmodi Privilegium ex regulis generalis toties traditis, & in hac ſecunda parte,& in priori: & à DD. communiter in *Tractatu de Legibus, & de Peccatis*. Loquitur autem Privilegium, ut patet, de ignorantia inculpabili, & probabili (ut excuſet à culpa) ad quam reducitur etiam naturalis oblivio, ſeu inadvertentia, hæc enim invincibili ignorantiæ comparatur (modo tamen ipſamet oblivio, propria culpa non advenerit, ſeu modo prævisa non fuerit, & non impedita) Ignorantia enim craſſa, & vincibilis non excuſat, ut ſæpè dictum eſt; & docent communiter Doctores.

167 Advertit tamen, & optimè, *Suarez num. 3. cit.* & cum ipſo *Donatus qu.cit. num. 2.* quod ignorantia Iuris in hoc præcepto ferè haud poteſt eſſe probabilis, & ad excuſandum ſufficiens: eſt enim præceptum recitandi Horas Canonicas, præſertim Clericis in Sacris,vel habentibus Beneficium, adeò publicũ, & notorium, ut nequeat invincibiliter ignorari, maximè ab illis, qui tenentur ſcire ſui ſtatus obligationem, & ab illis, qui dum examinantur ad Ordines, & Beneficia, interrogantur de obligatione recitandi Divinum Officium. Poſſet tamen eſſe aliquando hæc ignorantia inculpabilis in aliquo Religioſo,vel Religioſa ignorante, præſertim ſi adhibeat fidem alicui Viro, Docto,vel Confeſſori, quem valdè probum,& doctum exiſtimat. Item poteſt eſſe invincibilis in puero, qui penſionem, aut Eccleſiaſticum Beneficium recipit in tenera ætate, quando per ſe non poteſt ſatis advertere ad huiuſmodi obligationem, nec in eius cogitationem venit, neque ab illis inſtruitur, qui eum docere tenentur: *peccabunt enim illi* (inquit *Suarez num.3 cit. in fine*) *ipſe vero omittens excuſabitur*, & contra eoſdem invehit *Navar.loc.cit.* Vide eundem *Suar.num. 4.* ubi etiam per ipſum, ad ignorantiam facti reducitur naturalis oblivio: illud autem dicitur naturaliter oblitum, quod in mentem non venit, ac proindè volũ-

tarium non eſt, conſequenter nec peccatum, & *num.5.* ubi pariter excuſationem ſumit etiam ex ignorantia recitandi Officium pro aliquo tamen tempore tantummodo, cum *Navarro loc.cit. nu. 21.* & dummodo in tali tempore(cum eodem *Navarro*)moralem diligentiam faciat ad addiſcendum, alioquin ea ratione non excuſaretur.

168 Et nota hic, quod dicta *Iuris* ignorantia poteſt quandoque eſſe incul. pabibilis: *In aliqua Religioſa ignorante, præſertim ſi adhibeat fidem alicui Viro Docto, vel Confeſſori, quem valdè probum, & doctum exiſtimet.* Nota inquam, ſi maximè ſis Monialium Confeſſor, ac Spiritualis Director: non enim ex Monialibus Choro addictis, deſunt, quæ hac ignorantia laborent (teſtis ego ex ipſarummet, nec paucearum ore) firmè credentes, ac ſuſtinentes ex doctrina à gravibus Doctoribus, imò à propriis quibuſdam Confeſſariis hauſta, ipſas non teneri ad Horas Canonicas privatim recitandas, (quando Choro non interſunt) ſub onere lethalis culpæ; Quam ſententiam illis inſinuare potuerunt ſequentibus Doctorum Authoritatibus, & rationibus. Antequam tamen hæc eadem referam; ad earumdem adæquatam intelligentiam, quædam præmittenda ſunt, ac ſupponenda. Igitur

169 Supponendum primò: Neque hic, neque apud DD. Sermonem eſſe de Religioſis Viris Laicis, aut Monialibus Converſis, ad Chorum non deputatis, nec conſequenter ad Divini Officii penſum obligatis: Vti nec de Novitiis, qui ſub nomine Religioſi in oneribus non comprehenduntur, neque pro illis eſt conſuetudo, aut obligatio Divini Officii; habenturque in odioſis ut Seculares, ſic *Tamburinus in Decalogum libr. 2.cap.5.Tit.de Horis Canon.§.1.num 6.in princip.* & communiter DD. præſertim *Caſtro Palao par.2.tit.de Oratione, diſp. 2. punct. 1.§.3. num. 1.* aliis ibi relatis; ubi etiam, quod ſi aliquis Religioſus Choro deputatus ad Converſos authoritate Superioris tranſeat, eo ipſo eximitur ab obligatione recitandi, quæ annexa eſt illi Statui: verſa vice verò, ſi ex ſtatu Laicorum, & Converſorum tranſeat ad ſtatum Choriſtarum, induit ſtatim dictam obligationem, ita etiam *Suarez de Relig.tom.2. lib.4.cap. 17. num.7.* (ubi etiam rationem reddit, quam deſumit ex fundamento obligationis ablato, vel adiuncto, quod fundamentum, eſt Profeſſio Religioſa cum tali munere, ſeu deputatione ad Chorum, &c.) *Azor. par. 1. libr. 10.qu.7.* & alii. Vnde ſicut Clericus in Minoribus (inquit *Azorius*) ſi Beneficiarius ſit, & Beneficium deponat, eo ipſo à lege Horarum Canonicarum ſolutus cenſetur (cum Sacris Ordinibus non ſit initiatus) ſimiliter, & Religioſus, qui à Choro divellitur, ab eodem onere liberatur. Item nec Sermonem eſſe de Religioſis illius Religionis, quæ ex ſuo Inſtituto non eſt Choro addicta, iſti enim non ſunt obligati Officium Divinum recitare, niſi ſint in Sacris (huiuſmodi ſunt Religioſi *Sanctiſſimæ, Nobiliſſimæ, Doctiſſimæ, atque Eruditiſſimæ Societatis Ieſu*, in qua talis Horarum recitatio in Choro non reperitur. Et Religioſi *Equites Militares*, qui non Choro, ſed militiæ ſunt deſtinati.) Quia obligatio hæc recitandi Officium Divinum privatim, ſuccedit loco publicę recitationis, quam Religio profitetur (*Palaus num.1.cit.in fine, Verſ. Hinc fit*, cum *Suarez, Vaſquez, Valentia, Bonacina*, & aliis) & ad quam vel ex Regula, vel ex conſuetudine (ut infra) tenentur Religioſi Profeſſi vel in Choro, vel privatim, etiamſi Sacris Ordinibus non ſint initiati. Quam tamen conſuetudinem ſub lethali obligantem, in ſua Religione non adeſſe, fatetur *Thomas Hurtadus* ex Clericis Regul. Minor. *part. p. Reſolut. Moralium tract.2. tit. de Obligat.*

Sa-

Sacerdotum cap.7. num.306.fol. mihi 84. *Verſ.Infertur tertiò. colum.*2. ubi ſic: *Fallitur Diana par.3.tr.2.reſ.8. & part.4.tr.4.reſ.6.dicens, non eſſe Religionem in qua ſit conſuetudo non recitandi Clericos non ordinatos, quia inter nos nunquam viguit talis conſuetudo; ſicut viget canendi Miſsam diebus feſtivis in Domibus ubi eſt ſufficiens Religioſorum numerus* : ita *Hurtadus*, cui reſpectu Religionis meę *Clericorum Regularium Theatinorum*, addi poteſt noſter *Pater Zacharias Paſqualigus de Sacrificio Miſsæ tom.2. tit.de Obligat. celebrandi qu. 889. num. 15. fol. mihi* 117. ubi pariter ſic, contra eundem *Dianam* : *Et hanc conſuetudinem apud meam Religionem obligantem ſub mortali non auderem affirmare, nam quando Novitius induebatur Habitu Religionis, ut conſtat ex Veteri Rituali, inter alia Superior illi proteſtabatur : (Item quod nullus in Congregatione noſtra, ante ſuſceptos Sacros Ordines, etiam poſt expreſſam in ſcriptis profeſſionem ad Horas Canonicas tenetur :) Et hæc proteſtatio mihi facta fuit, quando ſumpſi Habitum, & plures ex gravioribus Patribus ſenſerunt nullam talem adeſſe obligationem. Et quamvis poſtea in Rituali novo ſublata ſit huiuſmodi proteſtatio, nihil tamen poſitivè ſancitum eſt*: ita *P. Paſqualigus loc. cit.* Dictum autem noſtrum *Vetus Rituale* ab ipſo allegatum, in quo *pag.* 3. habetur per extenſum præfata *Proteſtatio*, reperitur aſſervatum in Archivio huius noſtri Monaſterii *Sanctæ Mariæ de Glarea Veronæ*, & impreſſum eſt *Venetiis apud Iuntas, Anno* 1581. Suppoſitum hoc primum concludo, advertendo, Doctores omnes apud, & cum *Bordono reſ. 30. Tit. de Horis Canonicis, qu. 8. num.* 12. docere, Moniales ad Chorum deputatas teneri Divinum Officium recitare eo modo quo viri profeſſi obligantur, vel ex conſuetudine, vel ex Regula: nam etiam ipſæ conveniunt in principio cõmuni, quod in aliis ad Chorum deputatis reperitur (ſeclusis cuiuſque Ordinis, & Congregationis ſtatutis) quod principium, ſeu fundamentum per *Suarez num.7.cit.in fin.* eſt (ut idemmet ſupra innuit) *Profeſſio cum deputatione ad Chorum, adiuncta conſuetudine, quia utramque conditionem ad obligationem requirit.*

170 Supponendum ſecundò, Vſum canendi, ac recitandi publicè, & in Choro Horas Canonicas, eſſe laudabile, Pium, Sanctum, & Spiritus Sancti inſtinctu in Eccleſia introductum, ut oſtendit antiquiſſima, univerſaliſque traditio, probantque univerſalis Eccleſiæ, ac Doctorum, & Sanctorum Patrum conſenſus; & teſtimonia plura Sacræ Scripturæ, ſicuti latè probat (aliis omiſſis) *Suarez de Religione tom.2.lib.4. cap.1. num.5.* (ubi etiam, *quod hæc doctrina de fide certa eſt*) *& cap.7. num.* 10. ubi, quod huiuſmodi uſus, & conſuetudo, fuit ab initio naſcentis Eccleſiæ, tam in Oriente, quam in Occidente, & quod fuerit Apoſtolorum ritus canendi in Eccleſia, &c. Verum quidem tamen eſt, quod ad huiuſmodi Pium adeò, Sanctumque uſum publicè canendi, aut privatim ſaltem recitandi Officium Divinum, illi tantum Religioſi profeſſi obligantur, ſecundum communem Doctorum affirmationem, qui Choro ſunt deputati, comprehendentes ſub illis, & Mares, & Fœminas Moniales, ut ipſimet ſeſe explicant, cum in hac re, ut iidemmet animadvertunt, diverſitas ſexus nihil faciat. Et hic inſuper verum eſt huiuſmodi præceptum, ſeu obligationem Officium recitandi Divinum, non oriri in Religioſis Profeſſis (ad Chorum addictis) aut emanare, ex aliquo iure poſitivo ſcripto, hoc eſt, ex aliqua *Pontificia Conſtitutione*, vel *ex Sacro Canone* aliquo, id enim non reperiri *communis eſt omnium, ac recepta ſententia*, inquit *Palaus num.1. cit. in princip.* qua de re *Suarez tom.2.de Relig.lib.4 cap.10.n.15.*

Fil-

Digitized by Google

Filliuccius tom 2.*tr*.23.*cap*.4.*q*.7.*nu*.133. *Bonac.to*.1.*de Horis Canon.diſ.p.q*.2.*punc*. 2.*nu.p.Verſ.Dixi ex conſuetudine*. *Diana tom*.2.*Coordin.tr.p.reſ*.87.*n*.4.*Ex p*. 4. *tr*. 4.*&* *Miſcell.reſ*.6. ibi, *Apud veteres*, *&* *recentiores ſcriptores tam doctos*, *dictum præceptum in Iure Canonico non fuit inventum*, *&c. Tamb. de Iure Abbat. diſp*. 15.*q.p.n.p.Bord.reſ*.30.*n*.3.*in fin*.aliiq;innumeri, unanimiter omnes affirmantes præfatam obligationem non oriri abſolutè ex aliquo iure, aut Textu Canonico, eo quia ius tale nec affertur, nec afferri poteſt; evidens ſignum non extare. Neque ad id obſtringi Iure naturæ, pertinente ad Divinum cultum, & Religionem(ut nonnulli apud *Barthol. à S. Fauſto de Horis Canon.l*. 2.*q*.55. *in princ. fol.mihi* 387. Quia videlicet,ad hũc cultum peculiariter per profeſſionem dicati ſunt.) Neq; inquam ob hoc ad id obligantur,tum quia (ut optimè idem *à S.Fauſto)*cultus Divinus latiſſimè patet, & multis aliis modis exhiberi poteſt, ut ex ſe conſtat, igitur ex tali ſolo capite non poteſt inferri obligationem hanc potius eſſe ad memoratam recitationẽ, quam ad alium alterius modi cultum Dei, præſertim cum Religioſus mancipans ſe Dei cultui per profeſſionem, ſibimet non imponat neceſſitatem determinatè ad aliquas actiones cultus Divini, niſi ad eas, quas expreſsè vovet; aut quas Regula, vel Prælatus præſcripſerit. Tum etiam quia, ſi Religioſi iure naturę ad Divinum Officium, & Horas Canonicas obſtringerentur, Religioſi omnes ad idem obligarentur, cum ius naturæ idem ſit in omnibus, quod nequit concedi, *Bonac.Verſ.cit*. & communiter DD. Neque obligantur ad id, ob eleemoſynas à fidelibus acceptas,ut docet *Paludanus in* 4.*diſt*.15.*q*.5.*ar.p*.(apud eundem *à S. Fauſto q.c.)* volens ad id obligari ex naturali lege Iuſtitiæ,quia ex Chriſtiani populi bonis in eleemoſynam acceptis aluntur, & vivunt, ac proindè tenentur precari pro his, qui bene de ipſis ſunt meriti. At neq;inquã ex hoc capite ad Horas Canonicas recitandas, Religioſi obſtringuntur: Tum quia,non ſubſtentantur à populo propter hanc,vel illam determinatam actionem vitę Religioſę, ſed ſimpliciter ut in tali ſtatu perfectionis ſecundum ſuum Inſtitutum vivant ad Dei Gloriam. Tũ quia,eleemoſynę nõ conferũtur hac cõditione, & pacto, ut ſuppono, quaſi videlicet ex lege Iuſtitię, & per modum ſtipendii orent pro populo, ſed propterea quod ſint Divino cultui mancipati, & pauperes ex profeſſo. Tum quia (ut optimè etiam idem *à S.Fauſt.l.c*.)ſi *Paludani* fundamentum admitteretur, ad Horas Canonicas tenerentur pariter, & Converſi, quos Laicos appellamus,imo, & Novitii,quia,& hi aluntur,ſicut, & alii,quod non eſt dicendum. Tum tandẽ quia, eodem fundamento admiſſo, ad ſummum probaretur adeſſe obligationem in ſingulis Monaſteriis recitandi in Choro Horas Canonicas, non verò quod huiuſmodi obligatio ſingulos obſtringat, quando iuſta de cauſa abſunt à Choro. Hic autem obiter adverte cum *Bord.reſ*.30.*q*.5.*n*.9. quod quãdo in Monaſterio adeſt in fundatione Conventus obligatio recitandi quotidie in Choro. Si recitatio huiuſmodi omittatur, peccatum eſt mortale, peccantque ſinguli omittentes, mortaliter. Tum quia, ſinguli omittentes faciunt contra iuſtitiam,cum ſinguli alantur ex illis fructibus.Tum quia,ęquiparantur in hoc Beneficiariis de Collegio,qui ut ſinguli tenentur intereſſe Choro,& cum ſit omiſſio contra iuſtitiam, & in re gravi, dubium eſſe nequit, quin ſit peccatum mortale. An verò præterea, teneantur ad reſtitutionem fructuum pro rata Officii omiſſi? Negat meritò idem *Bordonus n.cit. Verſ.Secundum probatur*:Quia ſi aliqua adeſſet ratio obligandi ad reſtitutionem, ea maximè eſſet expreſſa intentio Fundatoris, de qua non conſtat, ut ſupponitur, conſequenter

tet res eſt dubia , & cum ſit talis , inclinandum potius eſt in partem negativam , quia in dubio nullus eſt obligatus , & in materia iuſtitiæ melior eſt conditio poſſidentis , vt de communi & pluribus citatis , docet *Bonacina tom.2. Tit. de Reſtitutione in Genere diſp.p. q.2. punct.2. §. Incidens* . Et obligatio ad inſolita non extenditur *l. Fiſtula §. Frumenta ff. de contr. empt. referente Gloſsa Ver. Inſolitam extr. com. de dolo* . Eſt autem inſolitum , quod Fundator Monaſterii obliget ad recitandas Horas Canonicas in Choro cum obligatione reſtitutionis fructuum reſpondentium pro rata Officii omiſſi . Neque huic doctrinæ obſtat *Lateranenſe Cõcil. ſub Leone X. & Conſtitutio Pii V. Ex Proximo , edita 12. Cal. Octobris* 1571. in qua innovatum fuit , declaratum, & auctum , *dicti Concilii Decretum* in quo ſtatutum fuit; quod quilibet habentes Beneficium cum cura, vel ſine cura , Divinum Officium omittentes fructus non faciant ſuos , ſed eos uti iniuſtè perceptos , in fabricas ipſorum Beneficiorum , vel pauperum Eleemoſinas reſtituere debeant , & erogare teneantur , ut videre eſt apud *Bonac. tom.p. Tit. De Horis Canon. diſp.p. q.5. punct.2. propoſit.p. n.2.* Non inquam obſtat , quia ut patebit legenti *Decretum, & Conſtit. Pianam* (extenſam à *Bonac. l.cit.*) loquuntur tantum de Clericis Beneficiariis , & Secularibus , qui utique Divinum officium omittentes fructus non faciunt ſuos . Regulares autem non dicuntur Beneficiarii proindeque non ſubiiciuntur dictis Decretis , ut idemmet *Bonacina l.c. ſub n.3 . Verſ. Hinc patet* : ubi , *Hi qui ad titulum patrimonii , vel ad menſam Sancti Sepulchri Mediolani , vel ad menſam Regularium promoti ſunt; non veniunt nomine Beneficii, vel Penſionis, de quibus in præcitatis iuribus ſermo eſt* . Neque enim illi redditus conſtituunt Beneficium : ſed ſunt ſimplex eleemoſina ad congruam ſuſtentationem Religioſorum , cum onere à Fundatore illam elargiente impoſito , recitandi Diuinum Officium in Choro . Ex quo patet differentia inter Clericos , & Regulares in ratione reſtitutionis , & convenientia in mortali culpa , à qua non excuſantur dicti Regulares , niſi abſint ex rationabili cauſa , quę ſemper excuſat (ait *Bordonus*) & ſi non ſit tam gravis , & tam legitima , quam Clericus Beneficiatius habere debet , ut non obligetur ad reſtitutionem ; quia Clericus habet dominium vtile Beneficii ; Religioſus verò ſolum congrua alimenta recipit à Monaſterio , apud quod eſt dominium directum , & utile rei relictæ . Et hinc habetur alia differentia inter Beneficium , & huiuſmodi relictum , nam Beneficii proprietas non eſt penes Beneficiatium , ſed apud Eccleſiam ; Religioſi verò , Domini ſunt Eleemoſinæ ſibi relictæ . *Bordon. num.9. cit.* Et optimè etiam facit ad rem hanc , quod advertit *Ioannes Caramuel in Theologia Regulari diſp.102. art.2. reſ. 6. nu.1350. litera b.* dum ibi ſic : *Cum ita traditur eleemoſina , ut recipiens ad aliquid præſtandum teneatur* (vt in caſu noſtro , ad Horas Canonicas publicè in Choro pſallendas) *debet claris verbis , & conditionibus tradi ; ita ut ille qui recipit , ſciat ſe illam recipere non gratis ; ſed cum onere : hoc eſt (clarius loquendo) ſe non recipere eleemoſinam, ſed ſtipendium. Hanc ergo claritatem debet eruere ex Fundatorum donationibus &c.* Quod hic obiter ex *Caramuele* advertatur .

171 Supponendum tertiò , Neque præfatam obligationem recitandi publicè in Choro, vel privatim Horas Canonicas obſtringere Regulares omnes in communi ex ſolo præſcripto ſimpliciter Religioſarum Cõſtitutionum pręcipientium huiuſmodi recitationem . Quod clarè patet , tum quia non omnes Regulares , neque Religiones omnes quamvis perfectę ſint, & veræ Religio-

nes, ex ſuo inſtituto, & Conſtitutionibus canunt in Choro, vt conſtar. Ex quo etiam infert *Palao* §.3. *cit. ſub n.p. Verſ. Hinc fit*: Religioſos illius Religionis, quæ ex ſuo inſtituto non eſt addicta Choro, non eſſe obligatos officium Diuinum recitare, niſi ſint in Sacris. Tum quia Religionum Conſtitutiones regulariter non obligant (ſaltem non omnes) ſubditos ſuos ad illarum obſeruantiam ſub culpa læthali; ſicque neque ipſæmet ſolæ ſimpliciter, & ex ſe, obligabunt ſub eadem culpa ad canendum publicè in Choro Horas Canonicas. Et hoc idem expreſsè docet *Suarez de Relig. tom.2. lib.4. cap.10. n.16.* ſub ſequentibus verbis: *Vnuſquiſque Religioſus in particulari ſolum tenetur ad exiſtendum, & Canendum in Choro ex vi Regulæ, quæ ordinariè non obligat ſub reatu culpæ, ſed tantum pœnæ.* Idemque habet *Bordonus reſ. cit.30. qu.2. nu.6.* ibi, *Ferè nulla Religioſorum Regula eos obligat ſub mortali ad recitandum Horas Canonicas, immo neque ſub veniali, excepta prima Regula Diui Franciſci, quæ ſuos alumnos in multis obligat ſub culpa.* ita etiam docent *Bonac. de Horis Canonicis diſp.p. quæſt.2.punct.2.num.8. Filliucius l.c. quæſt.9. num.140.* aliique, quos vide apud DD. Agentes de Horis Canonicis.

172 Suponendum quartò, Neque tandem præfatam obligationem Choralem, vel priuatam, in Regularibus Choro addictis, otiri ex eo quod Regularium Eccleſiæ ſint Collegiatæ (quę ut omnes docent tenentur ad Officium Diuinum in Choro; imo ſunt inſtitutæ principaliter in hunc finem, *Filliuccius tom.2. tract.23. cap.4. qu.5. ſub nu.129.* & communiter) non enim Collegiatæ ſunt Regularium Eccleſiæ, conſequenter nec ſub hoc titulo Regulares obligantur ad Chorum. Et quod tales non ſint, ſentiunt *Rodriquez tom.p. qq. Regular. quæſt.43. art.12. Diana tom.2. Coordin. tract.p. reſ.83. Ex par.2. tr.14. reſ. 76. Villalobos in Summ. tom. p. tract.8. diffic.19. n.4.* (apud *citatum Dianam*) *Hieron. Rodriq. in Compendio reſol.25. de celebrat. Miſſæ num.10. Peyrinus de Priuil. tom.3.: in Additam. ad Conſtit. Pyrrhi cap.p. num.19. Gavantus ad Rubricas Miſſalis par.3. Tit.11. num.12. Sanctor. de Melfi in Satuta, & Conſtit. Sancti Franciſci Statuto 6. Verſ. Verum appoſitum. Paſqualigus de Sacrificio Miſſæ to. 2. qu.877. à num.2.* & alii. Et quod tales inquam non ſint: Suadetur Primò, Quia *in Clement. p. de Celebrat. Miſsar.* diſtinguuntur Regularium Eccleſiæ à Collegiatis, nam ibi dicitur: *Nec non ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Eccleſiis*: ergo cum ſint à Collegiatis diſtinctæ Regularium Eccleſiæ, non ſunt Collegiatæ, quod enim ab alio diſtinguitur, idem non eſt cum illo. Quod confirmari poteſt, ex eo quod tradit *Gauantus nu.cit.12.* quia videlicet, Regularium Eccleſiæ appellantur propriè *Conuentuales, ab Innocentio IV. in Bulla eiuſdem 7. Bullarii*, ubi, *Flavius Cherubinus, in Compend. Bullar. Schol. p.* notat, *eo titulo appellari, ad differentiam Collegiatarum, quæ ſunt propriè Canonicorum*. Neque huic primæ ſuaſioni obſtare videtur *Textus Concilii Trident. ſeſs. 22. de Reform. c.4. in princ.* in quo videtur quod Eccleſia Regularis ſit Collegiata; ſic enim habet. *Quicumque in Cathedrali, vel Collegiata ſeculari, vel Regulari Eccleſia &c.* Ex quo videtur tribuere *Concilium* qualitatem Collegiatæ, tam Sæculari, quam Regulari Eccleſiæ, conſequenter videtur eſſe propriè Collegiata. Non inquam obſtat, quia non tribuit ibi *Concilium* (ut docet etiam *P. Paſqualigus quæſt. cit. num. 6.*) Regulari Eccleſiæ qualitatem Collegiatæ, ſed diſtinguit, & ipſum (ut facit etiam *Textus Canonicus Citatus Clementinæ*) tres ſpecies Eccleſiarum, Cathedralium videlicet, Collegialium Secularium, & Regularium; & qualitatem

tem Collegiatæ tribuit ſolum Sæcularibus, quod declarat *Dictio Vel*, ſic repetita. Cum enim habeat ex natura ſua *diſiungere*, iuxta *l. ſi illud, ff. de Legat. 2. ubi Bald. & cap. Inter cæteras, de reſcript. ubi Panorm. num. 4. Dec. num. 22.* dum dicit, *Vel Collegiata Sæculari*, eam diſiungit à Cathedrali, & cum ſubdit: *Vel Regulari Eccleſia*, hanc diſiungit à Cathedrali, & Collegiata. Addit autem dictionem *Sæculari*, & non dicit ſolum *Collegiata*, ut declaret qualitatem Collegiatę convenire ſolum Sæcularibus Eccleſiis: ita etiam *P. Paſqualigus num. 6. cit.*

173 Secundò idem ſuadetur: Quia illæ dicuntur propriè Eccleſiæ Collegiatæ, quibus aſſignantur Beneficia, & redditus Eccleſiaſtici, ut deputentur plures Sacerdotes, & Clerici Sæculares ad illarum Servitium, & Miniſterium, ut videlicet Canant in Choro Horas Canonicas, ut Miſſas celebrent, & huiuſmodi. At Eccleſiis Regularium Eccleſiaſtici redditus, hoc fine non aſſignantur, ergo non cenſentur Eccleſiæ Collegiatæ. Minor probatur, bona namque Eccleſiaſtica, & eleemoſynæ non tribuuntur Regularibus ex dictis, & Doctoribus (præſertim ex *Filliuccio tom. 4. tract. 23. cap. 4. qu. 7. num. 133.) & Diana tom. 2. Coordin. tract. 1. reſ. 87. num. 4. in fin. Ex par. 4. tract. 4. & Miſ. reſol. 6.* ut canant in Choro, & ut Eccleſiæ inſerviant, ſed ut ſolum Deo ſerviant iuxta propriam Regulam, & inſtitutum. Et ſi quandoque Regularium Eccleſiæ vocantur Collegiatę vel in Iure, vel à Doctoribus, id evenit, vel quia nomen Eccleſiæ Collegiatæ ſumunt largo modo, & impropriè, vel quia tractatur de materia favorabili, in quo caſu ſub nomine Eccleſiæ Collegiatæ comprehendi poteſt etiam Monaſterium Regularium: at non ita in odioſis, & quando agitur de inducendo novo onere, ut videre eſt apud DD. Sed

174 Contra id quod ſuperius dicitur cum communi omnium ſententia, non extare videlicet, nec reperiri ius aliquod, vel Canonem obſtringentem Regulares Choro addictos, ad publicam Pſalmodiam in Choro, oppones eundem *Textum Clem. I. de celebr. Miſſar.* quatenus in ipſo videntur obligari canere in Choro hiſce verbis: *Sancimus, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis Eccleſiis horis debitis devote pſallatur:* huiuſmodi autem verba videntur eſſe præceptiva, maximè quia inferiùs additur, *Si Dei, & Apoſtolicæ Sedis indignationem evitare voluerint*: ergò ex vi Legis Canonicæ tenentur Regulares profeſſi pſallere in Choro Horas Canonicas ſub lethali culpa. Huic oppoſitioni, negata eiuſdem conſequentia; ad *Textum Clementinæ*. Reſpondeo primo cum *Antonio à Spiritu Sancto in Director. Regul. part. 2. tr. 3. diſp. 6. ſec. 11. §. 8. num. 1584. Diana Coordin. tom. 3. tract. 6. reſ. 19. Ex par 10. tract 14. & Miſcell. 4. reſ. 5.* & aliis, ipſum non ponere, ſed aliunde ſupponere obligationem, quæcumque iſta ſit, ſive ex peculiari videlicet Regularium Regula, & inſtituto, ſive ex conſuetudine univerſali, ſive ex præcepto, &c. ita etiam *Diana nu. 4. cit. in tom. 2.* ubi ait: *Ex Clement. I. de celeb. Miſſar. Regular. eſſe obligatos ad Officium in Choro iuxta cuiuſcumque conſuetudinem, & inſtitutum*. Reſpondeo ſecundò, *dictam Clementinam* benè examinatam, atque intellectum, non præcipere Regularibus canere publicè in Choro Horas Canonicas, ſed tantummodo præcipere debitum modum, & tempus pſallendi, ad quoſdam tollendos abuſus, & inconvenientia aliqua valdè gravia, quæ in Eccleſia Dei tunc extabant, ut patet ex *Textu* ipſo, in quo hæc habentur: *Plerique Eccleſiarum Miniſtri, modeſtia Ordinis Clericalis abiecta, dum offerre Deo Sacrificium laudis fructum labiorum ſuorum in puritate conſcientiæ, & animi devotione debent Horas Canonicas dicere,*

ſeu

ſeu pſallere, tranſcurrendo, ſyncopando, extranea quidem, & plerumque vana, profana, & inhoneſta intermiſcendo colloquia, tardè ad Chorum conveniendo, ſeu Eccleſiam ipſam abſque rationabili cauſa ante finem Officii exeundo frequenter. Aves interdum portando, ſeu faciendo portari, caneſque ſecum ducendo venaticos, ac quaſi nihil prætendentes de Clericali militia, in corona, veſtibus, & tonſura, divina etiam celebrare, aut eis intereſſe nimis indevotè præſumunt. Nõnulli etiam tam Clerici, quam Laici, &c. Ex his autem verbis clarè habetur, quod erat in illis temporibus abuſus pſallendi in Choro Horas Canonicas extra tempus, & horas ab Eccleſia determinatas, indevotè, vana, profana, & inhoneſta intermiſcendo, & alia perpetrando delicta (ut in *Textu*) ob quæ poſtea Summus Pontifex coactus fuit ſtatuere, ut in Eccleſiis debitis horis, & devotè pſallatur, &c. Et ne tranſgreſſiones huiuſmodi invaleſcant, aliiſque veniant in exemplum, Eccleſiarum Prælatis committit ſollicitam, diligentemque curam in illis exequendis adhibere: concedendo inſuper eiſdem Prælatis, Eccleſiarum Superioribus, facultatem compeſcendi contradictores cenſura Eccleſiaſtica, & aliis opportunis remediis. Non tamen ſtatuit, ut recitentur in Choro Horæ Canonicæ, potiſſimum quia, talis abuſus non canendi in Choro tunc non vigebat. Neque item ſtatuere idem videtur, ex eo, quod Prælatis Eccleſiarum concedit poſſe eos cõpeſcere ſubditos inobedientes Eccleſiaſtica cenſura, ex hoc enim inferri non debet, ergo Regulares tenentur ex præcepto iuris ſub mortali, ad Horas Canonicas quotidiè in Choro canendas, quia per conceſſionem illius poteſtatis, non fulminatur de facto cenſura, nec etiam comminatur, ſed conceditur ſolum Prælatis facultas ad illam fulminandam contra ſubditos inobedientes, & contradicentes determinationibus, & ordinationibus Pontificiis editis ad tollendos illos abuſus, de quibus *in citato Textu*, & qui tunc in Dei Eccleſia cum gravi damno ſpirituali vigebant. Præter hunc textum, nullus alius afferri poteſt, vel extat (ut ſupra) qui loquatur, vel eos afficiat quo ad obligationem pſallendi publicè in Choro Divinum Officium; nam, ut videre eſt apud DD. præcipuè apud *Leſſium de Iuſt. lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 44.* in reliquis *Iuribus* mentio fit ſemper vel de Præsbyteris Sæcularibus, Parochis, & Eccleſiæ Rectoribus, vel de Clericis alicui Eccleſiæ deputatis, ideſt, qui habent Beneficium in aliqua Eccleſia, ratione cuius eidem inſervire debent; vel de Prælatis, & Minoribus Clericis, &c.

175 Supponendum quintò. Horas Canonicas ex cauſa aliqua legitima perſolvi poſſe etiam in Sacriſtia, vel Oratorio, etiam diſſito ab Eccleſia, & quæ illi non coniungitur Muro communi, quia Officium in dictis locis dirigitur ad Eccleſiam, & Religioſi moraliter dicuntur canere in Eccleſia, quę ſic non privatur illo honore. Et ſicut Canonici, qui magis rigoroſè quam Regulares tenentur ad Chorum, ob iuſtam, & rationabilem cauſam excuſantur à *Bonacina tom. 1. tit. de Officii recit. & Horis Canon. diſp. 1. qu. 3. punc. 5. propoſit. 1. num. 3.* multo magis Regulares excuſandi ſunt, & poſſunt, cum cauſa inquam, ſatisfacere etiam in Sacriſtia, vel Oratorio, &c ſuæ obligationi pſallendi in Choro: ita etiam *Bordonus reſ. 30. quæſt. 17. num. 21.* apud quem rationabilis cauſa, eſt aſperitas brumalis, ſeu frigus tempore hyemis; item ſi in Choro, vel in Eccleſia fabricetur; ſi ſit occupatus aliquo alio Miniſterio Spirituali, ut ſi ibi in Hebdomada Sancta fiat ſepulchrum Domini, aut aliqua Spiritualis demonſtratio. Addo cum eodem *Bordono*. Quod in pluribus Monaſteriis adeſt

Chorus ſeparatus ab Eccleſia per communem parietem, qui in hoc æquiparatur Sacriſtiæ, ergo ſi in eo ſatiſfit, etiam in Sacriſtia. Vide *Pat. Dianam tom.* 3 *Coord tract.* 6.*reſol.* 22. *num.* 2. *Ex par.* 6.*tract.* 8. & *Miſcell.* 3 *reſ.* 13. ubi refert *Bonacinam*, *Caſtrum Palaum*, & alios, aſſerentes, certum quidem eſſe *ex cap. Fin. diſtint.* 92. & *cap.* 1. *de Celebrat. Miſſar.* Horas Canonicas in Eccleſia perſolvendas eſſe, admittentes tamen, ex neceſſitate poſſe in alio loco perſolvi, nec ſe reſtringentes in Sacriſtia diſtante ab Eccleſia per plures Muros, vel in alio Oratorio, quia Officium quod in dictis locis recitatur, dirigitur ad Eccleſiam, & moraliter dicuntur Religioſi canentes in dictis locis, canere in Eccleſia, nec diſſentit *Pater Diana*: ſolum tamen concludit: *Salvo tamen meliori iudicio*.

176 His igitur ſuppoſitis, ac præmiſſis (ex quibus, & ex DD. fideliter citatis, & ex communi, habetur, Religioſos ad Chorum profeſſos, ad eundem met non teneri Iure aliquo Canonico, cum nullus Canon ea de re extet; nec iure naturæ, quia non pertinet ad eſſentiam Religionis. Neque ex vi Voti, aut Profeſſionis, quia ad hoc non ſe Voto aſtringunt: nec ratione eleemoſynarum, quia non dantur cum hoc onere, ſed ut vivant ſecundum ſuum inſtitutum, &c. quæ omnia etiam, ut hic, enumerant, & docent *Leſſius dub.cit.* 9. *num.* 49. *Diana num.* 4.*cit.in tom.* 3.*Coordinato*, aliique.) Modo inquiro (in gratiam Regularium, & Monialium) quo Iure abſolutè teneantur, tum ad communem, & publicam recitationem in Choro, tum ad privatam, quando Choro non interſunt, nec ſunt in Sacris, utraq; enim pars obligationis conſideranda eſt (affirmans *Palaus part.* 2. *diſp.* 2.*punc.* 1.§.3 *ſub num.* 1.*Verſ. Hinc fit.* Quod obligatio recitandi privatim, ſuccedat loco publicæ recitationis, quam Religio profitetur) & meritò inquiro inquam, quo Iure ad id teneantur Regulares profeſſi ad Chorum in communi, nam Doctiſſimus *Ioannes Caramuel in Theologia Regulari diſp.* 101.*num.* 1320. *in princip.* ita ſcribit: *Communitates teneri ſub peccato gravi legere Divinum Officium, aſſerunt communiter Authores: nullum legi qui aſſerat contrarium, nullum qui hanc obligationem demonſtret. Ne igitur ſingularis videar, ſupponam ex communi, non poſſe communitatem aliquam Benedictinam omittere Officium Divinum ſine culpa mortali*. Duæ autem ſunt in hac re, & inter ſe contrariæ ſententiæ, una negans obligationem ad recitandum; altera affirmans adeſſe, dicenſque quo iure. Afferam utriuſque Authores fideliter cum ſuis fundamentis: excuſari autem me arbitror apud Lectorem, ſi in his afferendis nimia fortaſſe prolixitate immorari videar, nō tamen operam perdo, nec fruſtra id facio, ſic enim clarius, & facilius quæſtionem hanc expendam, & robur valdè efficax concluſioni meæ præſtabo.

177 Incipiam ergo à *Patre Marco Vidal*: iſte Pater in *Arca Vitali Theologiæ Moralis Tit. de Horis Canonicis Inquiſitione prima num.* 31. ſententiam tenens negativam (quam refert per extenſum *P. Diana ubi infra*) ait ut ſequitur: *Conſuetudo recepta penè in omnibus Religionibus canendi quotidiè in Choro publicè Horas Canonicas, non obligat ſub mortali culpa Regulares, neque ſigillatim perſonas, neque Communitatem, & Superiores locales, ità ut ſi aliquando deſiſtant canere in Choro, etiam ſine gravi cauſa, non ideò ſunt condemnandi rei mortalis culpæ. Probatur aſſertio primo: Omnes ferè Regularium Religiones canunt quotidie in Choro Horas Canonicas ex conſuetudine tantum recepta in quavis Religione: ſed hæc conſuetudo non habet vim legis, & præcepti: Ergo non obligat ſub culpa mortali. Maior, ut certa recipitur communiter à Doctoribus. Minor autem probatur; Conſuetudo enim tunc habet vim legis*

legis, ſive præcepti quando à maiori parte Communitatis introducitur cum Superioris legitimi conſenſu, & recipitur communi animo ſe obligandi, & quando participat iuſtæ legis conditiones, atque etiam obſervatur per modum præcepti, & obligationis, ſed nulla penè Religio introduxit talem conſuetudinem canendi in Choro hac intentione, & animo obſervandi illam per modum præcepti, & legis: ergo ſub mortali non obligat.

178 *Secundo, Conſtitutiones ferè omnium Religionum non obligant regulariter ſubditos ad illas obſervandas ſub culpa mortali: ergo neque etiam obligabit ſub mortali hæc cònſuetudo canendi publicè in Choro Horas Canonicas. Antecedens ſupponitur verum, & certum. Conſequentia probatur: tum quia Regulares tenentur ex conſuetudine canere in Choro iuxta Regulam cuiuſvis Religionis, ſed Regula non obligat ſub culpa mortali: ergo neque etiam conſuetudo: tum quia iſta conſuetudo canendi in Choro eſt orta, & dependet à Conſtitutionibus particularibus Religionum: ergo ſequitur earum naturam: at Conſtitutiones non obligant ad culpam mortalem: ergo neque cònſuetudo ab ipſis dependens; quia acceſſorium ſequitur naturam principalis, Leg. cum principali, ff. de reg. iur. Cap. Acceſſorium, de reg. iur. in 6. potiſſimum quando militat eadem ratio, ut in caſu noſtro: nam tam Conſtitutiones, quam conſuetudo canendi in Choro tendunt ad idem bonum, & ad eundem finem: ideo, &c.*

179 *Nec obſtat dicere, quod conſuetudo circa rem gravem, quaſi ſemper vim legis habet: ergo obligat ſub mortali: ergo etiam hęc canendi in Choro Horas Canonicas quotidiè in Regularium Eccleſiis, cum ſit conſuetudo circa rem gravem, ut per ſe patet: ideo, &c. Nam reſpondetur negando abſolutè antecedens. Et ratio negationis eſt. Primo; quia dantur aliquæ conſuetudines, quæ habent vim legis, & tamen non ſunt de re gravi, & difficili, neque communiter ſervantur. Ita Paſqualigus deciſ. 487. num. 3. Ergo. Secundo, cum eodem Paſqualigo l. c. num. 5. In aliquo loco introduci poteſt ex devotione exercitium alicuius virtutis, quod ab omnibus communiter ſervetur, & ſit difficile, & etiam quod ſit res gravis: & nihilominus talis conſuetudo non obligaret ſub culpa ſaltem mortali; illa enim quæ fiunt ex liberalitate, non introducunt obligationem, quia proveniunt ex libera voluntate, quæ cum liberaliter operetur, ſe obligare non intendit: ergo. Tertio; Conſuetudo nunquam vim legis præceptivæ habet, niſi ſit introducta, & inſtituta cum conſenſu Superioris, ac animo ſe obligandi, & tali etiam intentione obſervetur: ita aſſerunt communiter Doctores, ut Suarez, Azorius, Rebellius, Reginaldus, Vaſquez, Fagundez, Filliuccius, Layman, Becanus, & alii, quos citat, & ſequitur Diana par. 3. tract. 2. reſ. 8. §. Sed hæc opinio. Nam ſicut lex quo ad ſuam obligationem dependet ab intentione Legislatoris, ita etiam conſuetudo dependere debet ab intentione illorum, qui eam inducunt, cum participare debeat conditiones legis, ut vim legis habeat, aliter non obligabit; quia actus voluntarii non plus operantur, quam velint operari. Lege Voluntariè, cap. de excuſ. tut. & leg. fin. Cod. ne Vxor. pro Mar. & actus agentium non debent operari ultra eorum intentionẽ, leg. non omnes, ff. ſi certum, cap. Ad audientiam de deciſ. ergo. Quarto, In actionibus de Conſilio, & liberis requiritur ſemper agentis intentio, per quam ſe obligare intendat ad aliquod opus, ut dicatur in conſcientia eſſe obligatum, ut patet in Voto. Sed ut aliqua conſuetudo introducatur, eſt quid dependens à libera hominis voluntate, cùm ſit quoddam ius non ſcriptum, quod continuo actuum ſimilium uſu naſcitur: Ergo ad introducendam conſuetudinem obligantem in conſcientia, inter alia requiritur illorum intentio, qui eam introducunt: qua intentione ſe obligare in conſcientia velint, & intendant. Igitur conſuetudo recepta in Religionibus canendi quotidiè in Choro Horas Canonicas, cum*

non

non ſit introducta, & inſtituta hoc animo ſe obligandi ſub mortali, ſequitur quod vim legis præceptiva non habeat; quoniam ut ſentiunt DD. communiter, conſuetudo nunquam vim habet obligandi in conſcientia, niſi ſit de conſenſu illius, qui poteſt legem condere, & niſi ſit introducta hac intentione obligandi: Ita cum D. Thoma p.2.q.97.ar.3. ad 1. aſſerunt Doctores, ut Suar de Legib.lib.7. cap.9. Reginald.lib.13.num.143. Filliuccius trac.23. cap.6.num.97. Clavis Regia lib.13.c.11. num.5. Bonacina de Legib.diſp.1.quæſt. 1. puncto ultimo, num.28. Sà Verbo Conſuetudo, num.4. Fagundez in Præcepto 1. Eccleſ. lib.1.cap.6.num.7. & alii. Sed Regularium Conſtitutiones apud plures Religiones, leges præceptivas obligantes ſub mortali culpa non habent; ergo, neque etiam ullo pacto aſſerendum eſt, quod in illis Religionibus conſuetudo canendi in Choro fuerit introducta hoc animo, ut vim legis præceptiva habeat, cum dependeat ab Inſtituto, & Regula ipſarum Religionum. Hæc, & alia plura docet *Pater Vidal loc. citat.* pro ſua negativa ſententià, quam, *Antonius à Spiritu Sancto in Directorio Regularium p. 2.tr.3 diſp.6.ſec. 2.§. 8. Verſ. Dico primo.n.1584.fol. mihi* 189. dicit, *non eſse improbabilem*: Eiuſdemque non improbabilitas.

180 Confirmari poteſt primò, ex doctrina quam tradit *P. Paſqualigus de Sacrif. Miſsæ tom.2.q.889.n.7.* Quia tunc conſuetudo locum habet, & pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex *Cap. Conſuetudo diſt. 1. ubi Gloſsa Verb. Cum deficit.* Et quando aliquid obſervatur communiter, quia ita lex præſcribit, non eſt dicenda conſuetudo, ſed obſervantia legis. Et ut videatur ex qua obligatione procedat, non eſt conſideranda conſuetudo, ſed quam obligationem lex imponat. Neque enim obſervantia legis inducit obligationem ſupra obligationem legis: Ergo cum pſallere in Choro quotidiè Horas Canonicas apud Religiones ſit ex præſcripto ſuarum Conſtitutionum, non eſt in hoc inquirenda obligatio conſuetudinis, quia hæc conſuetudo obligativa non adeſt; ſed obligatio Conſtitutionum, ita ut præter hanc, nulla ſit alia obligatio: At Conſtitutiones, ut ſuppono, non obligant ad illarum obſervantiam ſub culpa lethali: ergo, &c.

181 Secundò confirmari poteſt. Ex eodem *P. Paſq.q.cit.n.8.* Quia ſi quando Conſtitutiones Religionum præcipiunt aliquid, poſſet ipſis ſupervenire conſuetudo afferens ipſamet ſuam propriam obligationem iuxta naturam cõſuetudinis, quam ſuperadderet obligationi Conſtitutionum, ſequeretur, quod omnes Religioſi, quorum Conſtitutiones non obligant ad peccatum, ex eo quod modò obſervarent dictas Conſtitutiones obligarentur ad peccatum grave, vel leve, iuxta gravitatem, vel levitatem materiæ quo ad omnia, quæ præcipiuntur in Conſtitutionibus; quia inducta eſſet conſuetudo, quæ propriam haberet obligationem. Hoc autem dici non poteſt, & eſt contra communem ſenſum. Doctores enim ſentiunt communiter, quod huiuſmodi Religioſi non obligentur ſub peccato ad obſervantiam Conſtitutionum. Hinc Summus Pontifex *in Clem. Exivi, de Verb. Signific.* Declarans Regulam *Fratrum Minorum*, ſeparat ea, quæ continent præceptum, ab iis quæ non obligant ſub peccato, quod facere non potuiſſet, ſi fuiſſet inducta cõſuetudo obligans ſub peccato, ex eo quod obſervaverint Regulam etiam quo ad ea, quæ ſub peccato non obligant.

182 Tertiò confirmari poteſt, ex eodem *l.c. n. 9.* Quia ut inducatur conſuetudo habens vim legis, requiritur (ut ſupra) animus ſe obligandi, qui ſi deſit, nunquam vim legis acquirit conſuetudo, ut communiter DD. in materia de Legibus (ubi de conſuetudine) ſed hic animus non potuit adeſſe in Religioſis quo ad pſallendum publicè in Choro quo-

quotidie Horas Canonicas. Ergo. Probatur Minor, quia Religioſi pſallentes, &c. habuerunt animum implendi, quod præcipitur in ſuis Conſtitutionibus, ita ut actus ex hoc animo provenerit. Ergo procedere non potuit ex animo inducendæ conſuetudinis, & ſe obligandi, quia talis animus ſupponit non adeſſe obligationem, & intendit eam inducere. Animus autem ſervandi Conſtitutiones, agnoſcit obligationem quæ adeſt. Nec dici poteſt, quod adfuerit animus inducendi novam obligationem ſub peccato; tum quia hic animus non poteſt præſumi, niſi de ipſo apertè conſtaret. Tum quia omnes de novo profitentes Regulam illam, profitentur ex ſuppoſitione, quod non obligentur ſub peccato quo ad ea, quæ præſcribuntur in Conſtitutionibus.

183 Quarto confirmari poteſt ex eodem *num.* 10. *&* 11. Quia conſuetudo eſt lex non ſcripta, & quando lex deficit, ſuſcipitur pro lege. Ergo quando alicui collectioni legum adiicitur aliqua conſuetudo ſupplés in aliquo defectum legis, obligabit eo modo, quo obligant leges, quibus adiicitur. Ergo quando adiicitur Conſtitutionibus Religioſorum, quæ non obligant ad peccatum, neque etiam ad peccatum obligabit: ſed erit in eodem ordine obligationis, in quo ſunt Conſtitutiones. Adde tandem, quod conſuetudo non plus obligat, quam ſe intendant obligare, qui eam introducunt, ſi quidem accipit vigorem ab actibus quibus introducitur, & actus non operatur ultra intentionem, *l. Non omnis, ff. ſi cert. pet. & l. In agris, ff. De acquir. rer. Domin.* Non eſt autem veriſimile, quod Religioſi habentes Conſtitutiones, quę non obligant ſub peccato, velint introducere conſuetudines circa ea, quæ pertinent ad vitam Religioſam, ut ſunt ea, quæ Chorũ concernunt, obligantes ſub peccato; ſed ſolum præſumetur animus ſe obligandi eo modo, quo obligant Conſtitutiones, niſi clarè de oppoſito conſtet. Hæc doctiſſimus *P. Paſq. q. citat.* in qua licet agat de obligatione quam habent Regulares celebrandi Miſſas Conventuales in ſuis Eccleſiis: an ſcilicet, & ex quo capite eas ipſi teneantur celebrare, eius tamen doctrina (quatenus docet, quod conſuetudo ſuperveniens Conſtitutionibus Religionis non obligat ultra Conſtitutiones) coincidit, ut patet, cum doctrina *Patris Vidal*, cuius tamen ſententiam, tanquam ſingularem, & contra Theologorum omniũ (etiam Regularium) communem, reiicit *Diana tom. 3. Coord. tract. 6. reſ. 19. nu. 3. ex part. 10. tract. 14. & Miſcell. 4. reſ. 3.* quam ſic concludit: *Doctrina eſt communis inter Theologos circa obligationem recitandi Horas Canonicas in Choro, quam habent Religioſi: unde caveant ipſi, opinionem contrariam in praxim deducere.*

184 Communis igitur inquam, imo communiſſima eſt omnium ſententia, in Eccleſiis Regularium adeſſe obligationem canendi publicè in Choro Horas Canonicas ſub peccato, & nullum quidem Doctorem legit (*Caramuel ſupra*) aſſerentem contrarium, ſed nec ullum, qui obligationem hanc demonſtret adinvenit, uti nec ita facilè eſt talẽ obligationem demonſtrare: Vnde & *Oliverius Bonartius de Horis Canonicis l. 2. cap. 3. num. 1. fol. mihi 144.* ait: *Communis ſententia DD. eſt huiuſmodi obligari: quo vero iure obligentur, laborant DD. quia difficile eſt obligationis radicem invenire.* Nam (inquiunt ferè communiter, præſertim *Diana reſ. cit. num. 4.* & idem *Bonartius l. c. n. 2. & 3.*) non tenentur, ut per ſe conſtat (& etiam ex ſuperius dictis) ratione ipſius Religionis in genere, quia ex hac ordinantur ad perfectionem, quæ hoc medium neceſſario non requirit, cũ Religio, & quidẽ perfecta, ſine Officio Chori reperiatur. Et Cõverſi illarum Religionum, quę Chorum profitentur, ſunt veri Religioſi, & ſi ſint ſi-

ne obligatione ad Horas. Nec etiam hoc debitũ ſequitur ratione profeſſionis, aut votorum, quia in votis ſubſtantialibus hoc non exprimitur. Præterea non tenentur ad Horarias preces aliquo *Iure Pontificio*, quia nullus pro hoc Canon profertur. Vlterius non aſtringuntur ex vi virtutis Religionis, cum ſolum ad eum modum divini cultus ſe obligent, qui votorum formula; vel ipſa profeſſione continetur; vel ipſa Regula præcipitur per modum legis, Pſalmodia vero neutro iſtorum ex obligatione comprehenditur. Intuitu etiam alimentorum, quæ à Chriſtiano populo recipiunt, non videntur præſtare debere illud onus: tum quia tali mente non tribuuntur, nec etiam cum illis huiuſmodi pactum initur: tum quia Monaſteria fundari ſolent, ut Religioſi in iis vivant convenienter ſuo Inſtituto: niſi fortè peculiaris, fundationis Titulus, Monaſterium obliget ad illud, quod extraordinarium eſt. Vnde ſolum tenentur titulo gratitudinis ad orandum pro benefactoribus quomodo Regula præſcribit, vel ipſi voluerint. Tandem nec pendet huiuſmodi Pſalmodiæ Choralis obligatio ex approbatione Eccleſiæ, Quia Eccleſia approbans Religionem aliquam, approbat quidem ipſius Inſtitutum, & Regulam, ſed hæc approbatio non imponit ſtrictiorem obligationem Religioſis quam ipſi profiteantur, hinc ſi ipſorum vivendi formula hoc Chori debitum non comprehendit, Eccleſia illis ſua approbatione non iniicit. Ita communiter ferè omnes Doctores, ut videre eſt apud ipſos. Verum, ſi ex nullo ex recenſitis capitibus habetur obligatio Choralis ſub culpa mortali, & hanc volunt omnes DD. adeſſe in Religioſis Choro addictis, ex quo ergo fonte emanat? ex qua oritur radice?

185 Reſpondent communiter, Religioſos ad Chorum profeſſos ad id teneri ex præſcripto Regulæ, & ex conſuetudine vbique in Religionibus recepta, & præſcripta, vim legis obligantis habente. Ita expreſsè *Sanchez de Religione tom. 2. libr. 4. Titulo de Horis Canonicis num. 7.* ubi; *Dicendum eſt de Eccleſiis Regularibus, in eis eſſe obligationem dicendi publicè Horas Canonicas iuxta uniuſcuiuſque Inſtitutum, & conſuetudinem: ita docent communiter Auctores &c. Leſſius de Iuſtit. lib. 2. cap. 37. dub. 9. num. 49. Soto de Iuſt. lib. 10. qu. 3. art. 3. circa finem. Filliuccius tom. 2. tr. 23. quæſt. 7. num. 133. Bonacina tom. 1. de Divino Officio diſp. 2. quæſt. 1. punct. 1. numer. 9. Diana reſ. cit. 19. Coordinata num. 4. Bonartius loc. cit. num. 4. Valentia tom. 3. diſp. 6. quæſt. 2. punct. 10. §. 2. cuius Titulus, Quinam teneantur recitare Horas Canonicas. Palaus par. 2. diſp. 2. punct. primo §. 3. nu. 1. Antonius à Spiritu Sancto nu. cit. 1584. Lezana in Summa Tom. p. cap. 12. nu. 9. Bartholom. à S. Fauſto de Horis Canon. lib. 2. quæſt. 55.* (dicens, *Conſuetudinem hanc inveteratam eſſe, & præſcriptam, & inſtar præcepti obligare*) *Bordon. reſol. 30. quæſt. prima num. 5.* & alii apud citatos, & communiter. At huic communi reſponſioni, & concluſioni obſtare videtur, præfata doctrina clara, & optima *P. Paſqualigi*, ideſt quod *Conſuetudo ſuperveniens Conſtitutionibus Religionis, non obligat ultra Conſtitutiones*; unde ſi iſtæ non obligant ad mortale, nec conſuetudo ſuperveniens ad id obligabit. Obſtare etiam videtur reſponſioni, & concluſioni eidem communi, doctrina quã tradit *P. Diana t. 2. Coordin tr. p. reſ. 86. Ex par. 3 tr. 2. reſ. 8.* quam doctrinam inquit deſumere à *Suarez de Legib. lib. 7. c. 14. num. 6. ab Azorio, Rebellio, Reginaldo, Filliuccio, Becano, Vaſquez, Layman, Fagundez, Granado, Villalobos*, & aliis: Reiicit ibi *P. Diana* ſententiam *noſtri P. Alexandri Peregrini*, docentis *in Commentariis noſtrarum Conſtitutionum Theatinarum par. p. Cap. p. littera E.* Miſſam Solemni-

Solemnem omittere in noſtris Eccleſiis diebus Feſtis abſque iuſta cauſa, eſſe peccatum lethale, non ſolum ratione ſcandali, ſi ſcandalum oriretur apud Sęculares, ſed etiam ſecluſo ſcandalo, quia huiuſmodi omiſſio eſt contra præſcriptum noſtrarum Conſtitutionum, & cōtra conſuętudinem, &c. Non placet *P. Dianæ* hæc ſententia, eiuſque fundamentum omninò coincidit cum ſuperius tradita doctrina *P. Paſqu.* Tum quia (inquit) non omnis conſuetudo obligat ad culpam mortalem, ſed tantum illa quæ inducta eſt cum tali intētione, per modum obligationis, & præcepti (ut notant *Suar.* aliique poſt ipſum *à P. Diana* hic relati) ad conſuetudinē enim neceſſe eſt, ut eo animo, & intentione ſervetur, ut ius impoſterum fiat, nam actus agentium non tranſgrediuntur intentionem eorum. Tum quia, de ratione legis eſt, ut fiat intentione obligandi, & nullus ſe obligat abſque intentione ſe obligandi, ut in Voto, & Profeſſione conſtat: Tum quia conſuetudo, quam affert *P. Peregrinus*, oritur ex noſtra Regula, & Conſtitutionibus: Sed noſtræ Conſtitutiones, non obligant (ut patet) ad peccatum mortale: Ergo neceſſariò ſequitur, quod neque conſuetudines ex illis ortæ ad id obligabunt, cum acceſſorium ſequatur naturam principalis, ut tradit *lex cum principalis: & l. nihil dolo, ff. de regul. Iuris*. Et notant communiter DD. quos ad ſatietatem adducit *Barboſ. in Collectan. tom. 3 libr. 5. Sexti Decret. Regul. 42. num. p. & Menochius volum. p. conſil. 58. num.* 13. Dictāque conſuetudinem (addit *Diana n.* 3.) non fuiſſe introductam cum intentione obligandi, patet (ultra ſupradicta) ex ſenſu communi omnium Patrum noſtrę Religionis, qui in Capitulis Generalibus tam difficulter, etiam in Caſibus magni momenti, noluerunt imponere præcepta obligantia ſub mortali, conformando in hoc ſeipſos noſtris Conſtitutionibus, quæ ad culpam noluerunt obligare; & ideò tandem in Capitulo celebrato *Anno* 1622. fuerunt abrogata omnia pręcepta impoſita ſub mortali aliis præteritis Capitulis. Cum Regula nos non obliget ſub onere peccati mortalis, &c. Addit præterea *num.* 4. quod quando adeſt dubium, an conſuetudo fuerit introducta, cum intentione obligandi, non obligat, ut docet *Suarez de legib. cap.* 15. *num.* 13. quia in dubio nemo præſumitur velle obligari, nec expedit multiplicari præcepta, ubi moraliter certa non ſint. Nec valet dicere, quod talis conſuetudo ſit conformis Sacris Canonibus, & conſuetudini Generali Eccleſiæ, nam id concedendo, non inde ſequitur, nec deduci poteſt, quod dicta cōſuetudo noſtra obliget ad mortale (non enim omnia quæ in iure Canonico continentur obligant ad mortalem culpam: *Sayrus in Clavi Regia libr.* 3. *ca.* 7. *num.* 1. *Suarez de Legib. lib.* 3. *cap.* 22. *& lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 2. *Salas de Legib. diſp.* 10. *ſec.* 5. & alii. Nec quælibet Eccleſiæ conſuetudo, ad mortale obligat, ut per ſe conſtat) concludit tandē *Diana*; ſi in dicta omiſſione adeſſet ſcandalum, mortaliter delinqueretur, alioquin minimè. Hæc *Diana*, cuius doctrina coincidit (ut patet) cum ſuperius tradita à *P. Paſqualigo*, & utraque contradicit prædictæ communi DD. reſponſioni, & concluſioni, ut clarè conſtat. Igitur Religioſorum conſuetudo pſallendi quotidiè publicè in Choro Horas Canonicas, ut ſuperveniens eorum Conſtitutionibus, & quatenus oritur ex præſcripto earundem ad mortale non obſtringentium, neq; ipſa ad mortale adſtringit. Verum (rubrica doctiſſimi *Caramuelis* utendo) ne, & ego ſingularis videar, & unus, unicuſvè contra innumeros.

186 Admitto eſſe peccatum mortale omittere Horas Canonicas in Choro: at dico, hoc peccatum committi ſolum à Superioribus, quibus curare incumbit, ut celebrentur: quod dico cū *P. Paſqua-*

ligo qu.cit.889. n.16. ubi ſic ait: Cur ſit peccatum mortale omittere Horas Canonicas in Choro, relinquo inquirendum ſuo loco: Interim tamen dico, quod hoc peccatum committeretur ſolum à Superioribus, ad quos pertinet curare, ut celebrentur. Ideò autem peccarent, non quia conſuetudo obligaret, quia hoc verti poteſt in dubium, ſuppoſito quod Conſtitutiones illas præſcribant, & non obligent ad peccatum; ſed peccarent mortaliter, quia ratione muneris tenentur conſeruare regularem diſciplinam, cuius præcipua eſt inſtitutum Chori: Vnde omittendo Horas Canonicas, læderent Inſtitutum, & diſciplinam Regularem in notabiliſſima parte, & ideo peccarent mortaliter. Quæ validiſſima ratio confirmari optime poteſt ex iis quæ tradidi in mea Filiatione Spirituali, ibi enim Cap. 4. Dub. p. num. margin. Filiat.Vulgaris 120. & Latinæ num. 138. docui, Prælatos Regulares negligentes ad extirpandos ſubditorum tranſgreſſiones etiam leves peccare mortaliter, cum ipſi ſint (vt ait Leſſius de Iuſt. lib.2. cap.41. dub.9. num.76. Verſ. Quintò ſi præcipiat) Cuſtodes Regulæ, & Inſtituti; conſequenter tenentur ratione ſui muneris, & ſub reatu lethali conſervare inſtitutum, ac diſciplinam Regularem. Quod etiam expreſsè docet P. Peregrinus in Comment. noſtrar. Conſtitut. Theatinar. in Proœmio, ſub Verbo Contemptum litt. B. §. p. pag.29. ſub ſequentibus verbis: Licet in Subditis tranſgreſſio frequens Conſtitutionum non eſſet peccatum mortale: cum non ex contemptu formali procedit, ſed ex libidine, ideſt ex nimia cupiditate, vel ex negligentia, vel ex alia cauſa: tamen Prælatis erit peccatum mortale, ſi fuerint negligentes ad extirpandas iſtas malas conſuetudines in Monaſteriis. Redditque rationem: Quia videlicet, Prælatis ex officio incumbit cura boni publici: & ideò tenentur notabile damnum publicum ſub reatu mortali purgare, ſi poſſunt: & peccata venialia, quando ſunt frequentia in Republica, magni momenti eſt illa extirpare. Ita docent Soto De ratione tegendi, & detegendi ſecretum, Membro 2. quæſt. 2. Concluſ. 3. Verſ. Secundam vero partem &c. Bann. in ſecunda ſecundæ D. Thomæ quæſt. 33. art. 2. dub 2. Suarez in tract. de Charitate diſp.8. ſec.2. ſub num.6. Verſ. Addendum eſt ultimo. Bartholom. à S. Fauſto in ſuo Theſauro Religioſorum qu. 152. num.3. Eandemque admonitionem Superioribus Regularibus intimar Pater Didacus Sgroia Capuccinus, in ſuo perdocto Libro, cui titulus Lux Prælatorum, Præſertim Regularium par. p. Proœmiali cap.2. num. 11. in fine, & 12. pag. mihi 54. In hunc modum: Guardianus relinquens ſuos ſubditos frequenter tranſgredientes Conſtitutiones Ordinis, etiam in caſibus, in quibus non adeſt niſi peccatum veniale, ſine debita correctione, propter nimium affectum pacis, potens illos commodè corrigere, peccat mortaliter, Sanchez in Præcept. Decal. libr. primo cap.6. num. 29. Villalob. tom.2. tract.4. Difficult.2. num. 5. Diana par. 3. tract.2. reſ. 42. Quia tenetur ſub mortali procurare obſervantiam Regulę, & Conſtitutionum proprii Ordinis, etiam in Caſu quo illos non obligent ad peccatum, vel tantum ad veniale. Lugo de Iuſt. tom. p. diſp.9. ſec.p. num.21. Antonius à Spiritu Sancto de Regim. Prælator. tract.5. diſp.4. ſect. 7. num. 317. Girag. par.3. dub. 39. num.238. ubi, quod hæc doctrina eſt communis omnium Doctorum, præſertim Bann. Sot. Suar. Lorc. Torres Palai, Turriani, Layman, Baſſæi, Coninch. de Charit. diſp.28. dub.3. nu. 24. Caſpenſ. tom.2. de Charit. tract. 7. diſp. 6. ſec. p. num. 8. Nam Superior obligatur ex præcepto, ratione ſui Officii, ad conſulendum bono ſpirituali, & profectui Subditorum, & Obſervantiæ Regulari, quæ per huiuſmodi defectus toleratos, & permiſſos, maximè in Religione, labefactatur. Inferunt ex hoc Doctores, quod ad hunc effectum,

poteſt

Digitized by Google

poteſt etiam Guardianus rem levem, præcipere ſub pœna gravi, quando ratione finis, & circumſtantiarum, poteſt fieri gravis, nam & quæ apud Sæculares, etiam Clericos, levia reputantur, apud Regulares gravia cenſentur, & Excommunicationis, vel Suſpenſionis capacia eſſe ſolent, ex eo quod illa ad Obſervantiam Votorum eſſentialium, valde ſunt neceſſaria: & huiuſmodi ſunt, ſecundum Llamas par. p. Methodi cap. 9. §. 22. relatum ab Alphonſo de Leone (Centur. Recoll. p. num. 258. Ingreſſus in alterius Cellam: Revelatio Secretorum Religionis: Alloquutio Novitiorum: Omiſſio culpabilis Socii in itinere, &c. (Vide Peyrinum de Prælato qu. 3. cap. 3. numer. 15.) Et erit materia gravis ſi permitteret iræ in deſuetudinem, Obſervantiam ſilentii debitis temporibus. Horam conſuetam Matutini Chori, frequentiam. Aſperitatem, ac rigiditatem in Veſtitu, ac fabricis, aliiſque rebus ſecundum Ordinis Statutum: Si permitteret notabilem negligentiam in rebus Spiritualibus; & ita de ſimilibus, de quibus DD. cc.

187 Ecce igitur ex hactenus recenſitis, quod ſolis Superioribus in omiſſione Horarum Canonicarum (abſque rationabili cauſa, ut infra) adſcribitur peccatum mortale (uti & in aliis tranſgreſſionibus Regulæ, & Conſtitutionum) eo quia ad ipſos ratione ſui muneris, & Officii pertinet curare ut recitentur, nec poſſunt diſpenſare abſque cauſa rationabili ut omittantur. Non verò ipſos peccare, quia conſuetudo eos obliget, cum huiuſmodi conſuetudo quoad vim obligandi verti poſſit in dubium, ut ſupra *P. Paſqualigus num. cit. 16.* Vbi tamen addit: *Si verò innitamur conſuetudini, poſſet etiam dici, quod cum conſuetudo de Horis Canonicis ſit de aliquo tanquam neceſſario pro Inſtituto Religioſo, quia eſt de Oratione fundenda, ad quam ratione Status tenentur Regulares, ideò cum conſuetudo illas præſcripſerit tanquam illam Orationem, quam ratione ſui Status tenentur fundere Religioſi, ſit, quod obliget ſub mortali*: ita *P. Paſqualigus* cui ſubſcribo.

188 Dixi Prælatos, & Superiores Regulares peccare in omiſſione Horarum Canonicarum, ſequuta abſque iuſta, & rationabili cauſa, ſine qua non poſſunt utique diſpenſare, ut non recitentur, cum iuſta tamen, & rationabili poſſunt, nec peccant. Quod docet etiam *Leſſius de Iuſt. lib. 2. cap. 35. num. 51.* ubi quærens, Vtrum Superior poſſit, in hac obligatione ex cauſa diſpenſare. Reſpondet poſse diſpenſare, quando cauſa ſubeſt; ſicut in aliis Statutis, etiam obligatoriis, poteſt. Quæ reſponſio ſuaderi eò magis poteſt, quo certum eſt Regulares non tam arctè teneri pſallere publicè in Choro Horas Canonicas, atque Canonici, & Beneficiati. *Bruno Neuſſer de Horis Canonicis diſp. 13. qu. 9. num. 34. in fine* (Vbi, *Omnes ſupponunt non adeſſe tantam obligationem perſolvendi Divinum Officium in Eccleſiis Regularium, quanta eſt in Cathedralibus, & Collegiatis. Vnde & facilius poteſt intermitti in Eccleſiis Regularium, quam in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis.*) *Bonartius cap. 3. cit. num. 4. Baſſæus Verb. Hora Canonicæ p. num. 8. Verſ. Religioſi ſingulariter. Suarez de Religione tom. 2. libr. 4. cap. 10. num. 16. & 17. Bordonus reſ. 30. quæſt. 2. num. 6.* reddens ibi rationem: quæ tamen ex ſe clara eſt, certa, & evidens; Quia videlicet Regulares tenentur recitare in Choro Horas Canonicas ex Regula, & uniuſcuiuſque Religionis Inſtituto, & Conſtitutionibus, quæ nullum ferè Religioſorum obligat ad mortale: immo neque ſub veniali (addit etiam Bordonus) excepta prima Regula Divi Franciſci, quæ ſuos alumnos in multis obligat ſub culpa. Vnde *Suar. n. cit. 16.* ait: *Facilius poſſe excuſari Religioſum ab onere canendi in Choro, quam poſſit Clericus Secu-*

cularis excuſari à culpa mortali, quando alioqui ratione Beneficii tenetur. *Ratio quo ad Religioſum eſt, quia unuſquiſque Religioſus in particulari ſolum tenetur ad exiſtendum, & canendum in Choro ex vi Regulæ, quæ ordinariè non obligat ſub reatu culpæ, ſed tantum pœnæ, & ideò licèt practicè, ac moraliter vix violetur ſine aliqua culpa levi, tamen ſi aliqua moderata cauſa intercedat, poterit omnem culpam excuſare*. Sic etiam docent *Bonacina de Horis Canonicis diſp.1. qu.2. punct.2.num.8. Baſſæus l.c. Thomas Tāburinus in Decal.lib.2.cap.5.Tit.de Horis Canon.num.12.Verſ. Dico ſecundo*, & alii. At Canonici, & alii Beneficiati ſtrictiorem habent obligationem intereſſendi Choro, ad id enim ex Iuſtitia tenentur, cum ob id etiam accipiant diſtributiones, & Beneficium (quod per omnes datur propter Officium) & quod eis confertur non ſolum ob privatam Divini Officii recitationem, ſed maximè ob publicam, ex præcepto Canonum, ut colligitur ex *Clementina prima de Celebrat. Miſſar.* ibi, *Sancimus, ut in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis horis debitis devotè pſallatur*. Item ex *Cap. Finali. Si quis Presbyter diſt.92.*ubi ſic; *Si quis Presbyter, aut Diaconus, vel quilibet Clericus Eccleſiæ deputatus, ſi intra Civitatem fuerit, aut in quolibet loco in quo Eccleſia eſt, & ad quotidianum pſallendi Officium Matutinis, vel Veſpertinis horis ad Eccleſiam non convenerit, deponatur à Clero: ſi tamen caſtigatus, veniam ab Epiſcopo per ſatisfactionem noluerit promereri*. Item ex *Cap. Quia per ambitioſam, de Conſuetudine in 6.* Vbi, quod datur Eccleſiaſticum Beneficium propter Officium, ex cuius omiſſione (inquit Pontifex:) *Minuitur cultus Divinus, quem deſideramus augere. Quod volentes emendare quantum poſſumus, quæ nobis licere non patimur, noſtris ſucceſſoribus indicamus*. Hinc dicti Canonici, & Beneficiati, negligentes, nec Choro intereſſentes, vel ſi, abſque devotione, ac modeſtia; cenſuris compelli poſſunt, & ita compelluntur *in Cap. dolentes de Celebrat. Miſſar.* ſub his verbis: *Hæc igitur, & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis penitus inhibemus, diſtrictè præcipientes in virtute obedientiæ, ut Divinum Officium nocturnum, pariter & Divinum, quantum eis Deus dederit, ſtudioſè celebrent pariter, & devotè*. Igitur Canonici, & alii Beneficiarii ſtrictiorem habent obligationem intereſſēdi Choro, quam Regulares, tenentur enim ex iuſtitia, & ſub mortali, eiſque præcipitur intereſſentia ſub pœna depoſitionis, &c. non autem Regularibus. Et qui ex Canonicis, & aliis Beneficiatis, qui quotidianas diſtributiones recipiunt propter aſſiſtentiam in Choro, nequeunt illas tuta conſcientia recipere, nec receptas retinere, ſi Choro non interſint: Ita *Bonifacius VIII. in Cap. Vnico Conſuetudinem, de Cleric. non reſidentib. in 6.* Vbi ſic: *Qui aliter de diſtributionibus ipſis quicquam receperit, rerum ſic receptarum Dominium non acquirat, nec faciat eas ſuas, imo ad omnium reſtitutionem, quæ contra huiuſmodi noſtram Conſtitutionem receperit, teneatur*. Quæ Conſtitutio renovatur *in Conc. Trid. ſeſs.24. c. 12.* cum addito, Vt qui aſſiſtunt, diſtributiones recipiant; quibus alii abſentes priventur: *Quavis colluſione, aut remiſſione excluſa*. (Quæ duo verba rigoroſa ſunt, & valdè notanda, inquit *Suarez loc. citat. n. 20.* ex quibus abſolutè deducit ipſe, diſtributiones quotidianas donare, aut remittere abſentibus non licere, quod probat etiam ex *Declaratione S. Congregationis:* quod hic obiter nota, & vide eundem *Suarez*.) Quamvis autem dicta Canonicorum, & Beneficiatorum obligatio ſit adeò ſtricta, & rigoroſa, ut ſupra, poteſt nihilominus admittere legitimam aliquam excuſationis cauſam: Quia obligatio etiam ratione ſtipendii, non eſt abſolutè tam rigoroſa, ut excuſationem moralem non admittat, quod docent omnes apud *Suarez l.c.*

l.c.n. 18. Et eſt per ſe notum. Oportet tamen (addo cum eodem *Suarez ibi*) quod cauſa ſit vera, & quod bona fide procedatur. Cauſa autem, ſeu caſus in quibus etiam abſentes(fictione Iuris) cenſentur intereſſentes, & aſſiſtentes, atque adeò diſtributionum capaces, & eiſdem debitæ, numerantur,& aſſignātur ab eodem Summo Pontifice *Bonifacio VIII. in dicto Cap. Vnico*: his verbis: *Exceptis illis, quos infirmitas, ſeu iuſta, & rationabilis corporalis neceſſitas, aut euidens Eccleſiæ utilitas excuſaret*. De quibus excuſationis cauſis, vel caſibus. *Barboſa de Canonicis, & Dignitatib. cap.* 24. *Moneta de Diſtributionib. Garzias de Beneficiis. Thomas Hurtadus de Reſidentia Canonicor. Palaus de Horis Canon. Franciſcus Ceccoperius de Canonicis*, aliiq; innumeri. Hinc

189 Omnes ſupponunt non adeſſe tantam obligationem perſolvendi Divinum Officium publicè in Eccleſiis Regularium, quanta eſt in Cathedralibus, & Collegiatis, in quibus obligatio eſt ex iuſtitia, in illis verò ex Regula, &c. Vnde *Baſſaus Verbo Horæ Canonicæ p. ſub n.8. Verſ. Ex quib.* ait; *Non eſt damnanda illorum Religioſorum conſuetudo, qui de ſuorum Superiorum licentia, certa aliqua die à Choro vacant, ut corpus defatigatum recreent, quo frequentius poſtea aliis diebus ad pſallendum ſurgant, dummodo ſaltem duo in Choro pſallentes relinquantur; cum de Iure Canonico Conventus, ſive Monaſterium, etiam ex duobus conſtet. Vt innuit Gloſſa iuncta Textui cap.* 10. *q.p.* Hoc *Baſſæi* dictum, confirmat etiam praxis, & experientia ipſa, quo ad illas Horas, quæ aliquando, cum Superioris conſenſu, non alta, ſed ſubmiſſa voce recitantur in Choro, à duobus tantum, quod nec adeò raro contingit ob aliquam cauſam.

190 *Bordon. conſil.* 30. *q.* 3. *n.* 7. Quærens. An Superiores permittentes aliquando ex leviſſima cauſa omiſſionem Divini Officii, etiam in totum, peccent mortaliter: Item tolerantes duos, aut tres recitare illud poſt Completorium, & non de nocte, vel Matutinali tempore? Reſpondet. *Attendendæ ſunt uniuſcuiuſq; Religionis Conſtitutiones, & uſus, præſcindendo enim ab illis Regulis, quæ ſub culpa præcipiunt recitationem Divini Officii in Choro, puto in aliis nullum eſſe peccatum ſaltem mortale pręfatas permiſſiones, præſertim primam, & tertiam, quas neq; cenſeo veniales. Vtiq; vero peccatum veniale pernicioſum in ſecundo caſu, quia Choro non plenè, & ut eſt debitum, ſatisfit, & abſentibus eſt facilis occaſio neque illud dicendi extra Chorum, in hoc ergo caſu vigilare debent Superiores; & magis expedit illud recitare in ſero poſt Completorium, quam de nocte, vel mane cum paucis Clericis; cum perverſio temporis, maximè apud Regulares non Reformatos, nullum ſit peccatum, ſaltem mortale, recitare Matutinum poſt Completorium. Etenim Clement. I. de Celebr. Miſſar. præcipiendo etiam Regularibus, ut in ſuis Eccleſiis debitis horis pſallant Divinum Officium, non idcirco ponit obligationem ſimpliciter recitandi; ſed ſuppoſitæ adiecit tempus; cum autem ex ſupra probatis conſtet non eſſe rigoroſam huiuſmodi obligationem, cum laxior ſit illa quam habent Collegiatæ, & Cathedrales, conſequenter obligatio temporis ſequitur obligationem recitationis, & cum hęc non ſit ſub mortali, oportet inferre eam eſſe ſub veniali tantum; & in quibuſdam Religionibus nullum peccatum; ut puto non eſſe in mea Religione, quia neque in Regula Nicolai, neque Leonis, neque Cap.* 14. *Noſtrorum Statutorum, id ordinatur, & ſi enim ibi fiat mentio citatę Clementinæ, tamen poſtea in ordinando Statuto, dicitur ſimpliciter, quod conveniant in Templa ad perſolvendas Canonicas Horas, non determinat tempus, ergo illud relinquit arbitrio Superiorum Localium, aut Maiorum determinandum. Quod autem non ſit peccatum mortale docent Caietan. & Valentia*

tia

tia quos pro ſe citat Bonacina diſp. 1. de Horis Canon.qu.3.punct.3.n.7.§.Ego,contra Navarr.to.4.cap.3.de Orat.n.63.Regin.lib.18.n.180 & alios. Hactenus *Bordonus*, quem omnino ſequitur *Antonius à Spiritu Sancto in ſuo Directorio Regularium part.2.tr.3.diſp.6.ſec.11.§.8.num.* 1600. his verbis: *An autem in illis Religionibus in quibus ſub mortali non præcipitur in ſuis Conſtitutionibus, ut recitentur quotidiè in Choro Horæ Canonicæ poſſint Superiores ſine omni culpa permittere aliquando ex leviſſima, ut omittantur in Choro, vel in totum, vel in partem, & etiam, ut Matutinæ preces recitentur poſt Completorium, & non de nocte Matutinali tempore. Reſpondeo affirmativè. Bord.ſupra n.7.* Limita tamen hauc doctrinã cũ eodem *Bord.reſ.cit.q.5.nu.* 9. Quando in Monaſterio adeſset obligatio recitandi, quotidiè in Choro Horas Canonicas in fundatione Conventus, tunc enim omittentes peccarent mortaliter, ut ſinguli. Tum quia ſinguli omittentes, facerent contra Iuſtitiam, cum ſinguli alanrur ex illis fructibus. Tum quia, in hoc æquiparantur Beneficiariis de Collegio, qui ut ſinguli tenentur intereſse Choro, & cum ſit omiſſio in re gravi contra Iuſtitiam, nulli dubium quin ſit peccatum mortale. Non tamen tenerentur ad reſtitutionem fructuum pro rata Officii omiſſi, niſi conſtaret de expreſsa ad id intentione Fundatoris, quæ intentio, niſi eſset clara, non ſuppoaitur: Cum inſolitum ſit, quod Fundator Monaſterii obliget ad recitandas Horas Canonicas in Choro cum obligatione reſtitutionis fructuum reſpondentium pro rata Officii omiſſi. Nec enim illi redditus (inquit idem *Bord. cum Bonac.*) conſtituunt Beneficium, ſed eſt ſimplex eleemoſyna ad congruam ſuſtentationem Religioſorum, qui habent onus recitandi Officium in Choro; hincque patet differentia inter Clericos, & Regulares in ratione reſtitutionis, & convenientia in culpa mortali, à qua non excuſantur, niſi abſint cum rationabili cauſa, quæ ſemper excuſat, licet non ſit tam gravis, & tam legitima quam illa, quam Clericus habere debet, ut non obligetur ad reſtitutionem, quia Clericus habet Dominium utile Beneficii, Religioſus verò ſolùm congrua alimenta recipit à Monaſterio, penes quod eſt Dominiũ directum, & utile rei relictæ: & hinc patet alia differentia inter Beneficium, & hoc relictum, nam Beneficii proprietas non eſt apud Beneficiarium, ſed penes Eccleſiam; Religioſi verò ſunt Domini eleemoſynæ ſibi relictę: ita & optimè *Bord.n.9.cit.* Sed

191 Quæres, An excuſetur communitas Religioſorum ab obligatione Chori, in paucis Conventis, ſi ſolum in iſtis reſideanr quatuor, vel quinque ad Chorum deputati. Reſpondeo affirmativè, cum *Pelliz.tom.p. Manual.tr. 5.c.8.ſec.1.q.23.n.50.Bord.reſ.cit.q.4.n.8. Thoma Tambur.in Decal.l. 2.c.5.de Horis Canon.§.1.n.12.Verſ.Dico ſecundo, & Brunone Neuſser de Horis Canon. diſp. 13. q.9.num.35.* Ratio eſt, quia, & ſi quatuor, vel quinque, immo, & duo ſufficiant ad rigorem Chori, tamen ad conſtituendum Chorum ex obligatione, & ut cum aliquo decore alternatim cantetur, & publicè pſallatur, ne tantum onus quotidianum tam paucis imponatur ex obligatione, poteſt communitas talis paucorum Religioſorum (inquit *Tambur.*) hanc opinionem ſequendo, à tali onere ſe tunc liberare. Eo magis quia, ſtrictius eſt ius per omnes, quo urgentur Beneficiarii, & Collegiati, qui obligantur etiam ſi eſsent tantum duo, propter pactum ſaltem implicitè initũ inter Fundatores, & Beneficiarios, quod requirit ex Iuſtitia, ut ſervetur Chorus, uſque dum alternitas canentium aliqua tandem ratione ſervari poteſt, ut poteſt inter duos. Vnus ſolus non obligandus, uti non obligat *Tambur.* Confirmatur reſponſio quia duo, aut tres nequeunt com-

commodè Divinum Officium recitare publicè in Choro; id autem quod commodè fieri non poteſt reputatur impoſſibile in iure (inquit *Bordonus*, & cum ipſo *Pellizar. ll.cc.*) ac proindè nulli ſubiectum obligationi, conſequenter illi duo, aut tres, non tenentur recitare in Choro Horas Canonicas. Vnde concludo cum eodem *Bord. n.* 8. *cit. in fine*: *Vt plurimum excuſarem etiam quatuor, vel quinque reſidentes, cum huiuſmodi obligatio recitandi in Choro Regularibus non ſit ita ſtrictior, ſicut Beneficiariis Collegiatis, ut probatum eſt*. Et hæc tandem ſint ſatis circa obligationem, quam habent Regulares Profeſſi ad Chorum pſallendi quotidiè publicè in ipſo Horas Canonicas; quæ dicta etiam eſſe intelligantur de Monialibus ad Chorũ deputatis, cum, & ipſæ teneantur Divinũ Officium recitare eo modo, quo Viri Profeſſi obligãtur, ex Regula videlicet, conſuetudine, &c. ut docent omnes apud *Bord. reſ. cit. q.* 8. *n.* 12. animadvertentes (apud *Franciſ. Bardi in Selectis Moralib. l.* 8. *q.p.* §. 2. *n.* 3.) quod hac in re diverſitas Sexus nihil facit. Modo ergo

129 Tranſeo ad recitationem privatam, & inquiro, An viri Profeſſi Regulares, carentes Sacris, ad Chorum deputati; uti, & Moniales, item Choro addictæ, quando non interſunt publicæ Pſalmodiæ in Choro, teneantur privatim ſub mortali ſupplere, & recitare Horas Canonicas: Qua in re, duæ extãt inter ſe contrarię ſententiæ, negans una, ſuſtinẽs altera mordicus obligationem. Qui primam negantem ſectantur ſunt ſequentes, refero cum ſuis Fautoribus, iſtorum etiam fundamenta. Et incipio *ab Eminent. Card. Caiet.* Iſte Doctor Eminentiſs. expreſsè habet hæc: *Dicuntur, & tertio obligati Religioſi Profeſſi. Et certe niſi conſuetudo illos obliget (de qua nihil ſcio) non tenentur ex Profeſſione, ut patet*. Ita *in Summula Verb. Horæ Canonicæ initio*. Quem ſequens, *Bartholomæus Fumus in ſua Summa Armilla*, ſic ait *num.* 4. *Religioſi Profeſſi non exiſtentes in Sacris, ſecundum Caietanum, non tenentur de Iure dicere Officium, neque ex Profeſſione, neque ex victu, quia eis debetur, ex quo dedicati ſunt perpetuo ſervitio Dei, fortè ex conſuetudine tenentur, de qua dicit ſe nihil ſcire. Contrarium tenẽt communiter alii. Tamen hoc nullo Iure probant. Ideo opinio Caietani melior videtur*. Et pariter ſic proſequitur *num.* 5. *de Monialibus dic pariformiter ſicut de Religioſis Profeſſis tantum, quia non videntur teneri niſi ratione conſuetudinis*. Pro eadem negativa ſententia, ſunt etiam ſequentes (relati *à P. Diana to.* 3. *Coordin. tract.* 6. *tit. de Horis Canon. reſ.* 17. *Ex p.* 10. *tract.* 11. *& Miſcel. p. reſ.* 45. *à Franciſco Bardi in Selectis Moralib. lib.* 8. *qu. p.* §. 3. *num.* 7. *à Leandro part.* 6. *tract.* 8. *de Horis Canonicis diſp.* 2. *qu.* 10. & ab aliis) *Ioann. Medina Cod. de Oratione qu.* 6. *Villalobos in ſumma tom.* 1. *trac.* 24. *difficult.* 9. *dub.* 8. *Alphonſus de Caſtro lib.* 4. *de leg. pæn. cap.* 8. *Martinus de S. Ioſeph in Monita Cõfeſſarior. tom.* 1. *lib.* 1. *de Ordine tr.* 10. *n.* 3. *Aragon. in* 2. 2. *D. Th. q.* 83. *ar.* 12. *Verſ. Explicatis iam duob. Bruno Chaſsaing de Privil. par.* 2. *tr.* 8. *c.* 4. *propoſ.* 4. *fol.* 443. 444. *et* 445. aliique infra recitandi, quorum præcipuus eſt.

193 *Petrus Marchant. in Tribun. Sacrament. to.* 2. *tr.* 2. *par.* 2. *tit.* 3. *ſec. p. q.* 2. *fol.* 185. ubi ſequentia, quæ videri etiam poterunt extenſa apud *P. Dianam to.* 3. *cit. Coord. tr.* 6. *reſ.* 14 *ex par.* 9. *tr.* 6. *& Miſcell. p. reſ.* 7. Sunt autem huiuſmodi. *Regulares, ſive Viri, ſive Moniales, quæ ex vi Regulę, vel Voti, ſpeciale Præceptum non habent, ſub nullo peccato obligantur ad Horas Canonicas privatim recitandas. Ratio mea fundamentalis eſt: Quia tantũ onus ſine ſpeciali lege, vel titulo, ſub peccato mortali imponere, eſt iugum intolerabile, & violentum. Dixi (quæ ex vi Regulæ, vel Voti, ſpeciale præceptum non habent) ſi enim habent, ut Fratres Minores, Moniales Annũciatæ, & ſi qui alii, vel aliæ reperiãtur, quorũ, quarũq; Regula in ratione Divini Offi-*

Officii obligat ad mortale; illi ſine dubio obligabuntur. Nec ratio conſuetudinis vim legis habentis aliquid concludit, & ſi enim conſuetudinem Sanctam Religionum communiter negare non poſſimus; illam tamen conſuetudinem habere vim legis ad peccatum mortale obligantis, nullus probare poterit; nec vidi ullum, qui hoc probare intenderet, qui enim hanc vim conſuetudinis allegant, illam communiter ſupponunt, non probant.

194 *Dico ergo primo, Sanctam conſuetudinem eſſe, ut Religioſi, ubi Choro non interſunt, privatim Horas Canonicas, à quibus adfuerint, legant.*

195 *Dico ſecundo, Hanc conſuetudinem receptam eſſe ſub titulo pitatis, & Sancti exercitii, quam qui prævaricaretur, indevotionis, & negligentiæ, ſeu defectus fervoris in rebus pitetatis argueretur.*

196 *Dico tertio; Hanc conſuetudinem non habere vim legis: ut enim conſuetudo vim legis habeat, non ſufficit, ut communi ſenſu, & conſenſu ſit recepta ſimpliciter (recipi enim poteſt ob decentiam, pietatem, utilitatem, quæ in illa continetur) ſed requiritur, ut recipiatur per modum legis ſub peccato obligantis. Taliter autem receptam eſſe à Regularibus conſuetudinem illam communiter dicendi Horas Canonicas, abſolutè negandum eſt.*

197 *Dico quarto, Fictitium eſſe, conſuetudinem illam receptam eſſe per modum legis ad peccatum mortale obligantis: hoc enim abſque certo fundamento liberè dicitur. Conſtans autem mihi eſt iſta Regula: nullam legem, multo minus conſuetudinẽ, ad peccatum mortale obligare, niſi conſtet certo de fundamento tantæ obligationis. Vide, quæ diximus ſupra tract. 1. tit. 10. q. 1. per totam.*

198 *Dices primo: Multi ſunt in iſta opinione obligationis, quæ ſi tollatur, plures Religioſi negligent Horas legere. Reſpondeo, minus malum eſſe negligere, quam negligendo Deum offendere. Et cum opinio illa legitimè fundata non ſit, melius eſt errorem, qui pluribus eſt offendiculum peccati, tollere, quam unum peccatum mortale permittere: quilibet enim ſcrupuloſus ſibi conſcientiam erroneam formare poſſet, & imprudenter hoc titulo conſuetudinis ſe in graviſſimos laqueos conſcientiæ præcipitare. Pii certè, & ſuæ ſalutis amatores attendentes fructus pietatis, & utilitatem, & Sanctam conſuetudinem Religionis, Horas facilè non omittent. Cur autem ob piorum diligentiam, incurios, & infirmos volumus exponere periculo peccati mortalis, & æternæ damnationis? Conſueverunt Religioſi certis Horis Orationi, & Exercitationi mentali vacare; certis diebus diſciplinas ſumere; ex pietate certis diebus ieiunare; Officium B. V. M. recitare, quin frequenter ad illa conſuetudinem communem à ſuis Directoribus compellantur: ergo peccant mortaliter illa omittendo, vel ex omiſſione huiuſmodi, formanda eſt in illis conſcientia peccati mortalis, aut ubi erroneè fundata eſt continuanda? Hoc dicant cæci, qui cæcis Ducatum præbentes, in foveam ruunt. Ego tali aſſertioni repugno.*

199 *Dices ſecundo: Beneficiati ad Horas tenentur, quia ex fundationibus propter Officium vivunt: Ergo, & Religioſi, qui ſive fundationibus, ſive piorum oblationibus, & mendicationibus victitant, ſimiliter obligantur. Reſpondeo, negando conſequentiam. Fundationibus enim Beneficiorum correſpondet præcisè Canonicum Officium ex debito Iuſtitiæ, & contractuum virtualium; Fundationibus autem Monaſteriorum, ac oblationibus Piorum, &c. correſpondent omnia, quæ facit Religioſus, utpotè, arcta Statutorum obſervatio, Orationes, Ieiunia, Diſciplinæ, Auſteritates, Doctrina, Sancta exempla, &c. quorum intuitu, Titulo charitatis, Monaſteriis facta ſunt, & in dies fiunt, eiſque, qui omnia pro Chriſto reliquerunt, rependuntur à ſapientiſſimo retributore Deo: Vnde bene dicebat Sanctus Pater noſter Franciſcus,*

Fra-

Digitized by Google

Fratres ſuos Mundo debere exercitationes pietatis, exemplum, & doctrinam: Mundum, titulo charitatis debere illis victum, veſtitum, hoſpitium, gratuita benignitate ∴ Sufficienter itaque Religioſus, exercitiis, & auſteritatibus Religionis ſatisfacit oblationibus, & eleemoſynis piorum, nec privatim, & ſingulariter ad Horas Canonicas obligari poteſt. Hucuſque *Marchant.*

200 Contra cuius ſententiam, & doctrinam, inſurrexit *P. Ludovicus Bertrandus Loth, Doctor Dominicanus,* acrique cenſura eum momordit, illumque inculpat de exceſſu: Vnde veluti coactus idem *Marchant.* In ſui defenſam denuo calamum ſumpſit, & in ſuo *Opuſculo Coloniæ Edito, apud Ioannem Bußæum Bibliopol. Anno* 1655. cui Titulus, *Notabiles Reſolutiones Variorum Caſuum, &c. Caſu* 32. (qui inſcribitur, *De obligatione Monialium ad recitandas Horas Canonicas, eſtque Relectio ſingularis neceſſaria*) *à fol. mihi* 456. *uſque ad* 465. *incluſivè*; ſcribit quæ ſequuntur. *R. P. Ludovicus Bertrandus Loth Ordinis Prędicatorum in ſuis Reſolutionibus Belgicis tract.* 23. *de Monialibus q.* 1. *de Horis Canonicis ar.* 8. *magnam ſe Operam pręſtitiſſe Ordinibus Monialium credidit, ſi, ut ſupponit, communi Doctorum torrente illas exponat obligationi Horarum Canonicarum ſub pœna peccati mortalis, periculo quidem frequentis naufragii, à quo ſtudueram Moniales iuſtis, ut ſpero, fundamentis præſervare. Invehitur verò graviter me inculpans de exceßu: Vocando (inquit) ſententiam communem Theologorum, errorem, & addit: Cum erroneum in Theologia vocetur, quod opponitur Concluſioni Theologicæ, ut ex principiis fidei evidenter deductæ: ex quibus vero (infert) Principiis fidei deducet Marchantius Moniales non teneri ad Horas? Sequitur: Potiori Iure poſſemus (inquit) ſuam Opinionem Temerariam appellare, cum ſine ſufficienti ratione, & auctoritate contra torrentem Theologorum militet. Quidni etiam ſcandaloſa appelletur, cum præbeat occaſionem ruinæ: eximendo Moniales ab onere Horarum ſine ſolido fundamento, ad quas concors Theologorum Schola eas ſtringit. Hæc P. Loth.*

201 *Diſſimulaßem quidem hæc Boni Patris, & ſi in Domino non obdormiſſet, correctione fraterna illum prævenißem. Verum urgentibus Viris gravibus, & doctis, qui Monialium curam gerunt, aut geſserunt, & noſtram doctrinam amplexati ſunt, & cum multo fructu, & animarum afflictarum emolumento, ad quietandas ſcrupuloſas, & turbatas conſcientias: placuit in hac ſecunda Editione ad calcem, ſententiam noſtram manifeſtius explicare, & tantiſper ligna à fervore igniti illius exceſsus P. Loth ſubtrahere, ut bulliens nimis aqua ſubſidat.*

202 *Dico itaque Primo. Marchantium, Theologos contrariæ ſententiæ, erroris, nunquam condemnaſse: ſed dumtaxat erroneas conſcientias, & turbatas mitiori ſententia, quæ mihi certa videtur, voluiſse quietaro: verba mea ſunt. (Melius eſt errorem, qui pluribus eſt offendiculum peccati, tollere, quam unum peccatum mortale permittere. Quilibet enim ſcrupuloſus ſibi conſcientiam erroneam formare poſset, & imprudenter hoc titulo Conſuetudinis, ſe in graviſſimos laqueos conſcientiæ præcipitare, &c.) Turbatum autem ſe oſtendit P. Loth in eo, quod errorem alium non agnoſcit, quam in materia fidei, ſeu in eo, quod opponitur Concluſioni Theologicæ ex principiis fidei deductæ, &c. Turbaris P. Loth. Datur error in materia Morum: datur error in materia Legum: datur error in conſcientiis, & in qualibet etiam Mechanica arte, qui non eſt fidei: datur error ſtrictus in materia falſi: datur error Inadvertientiæ, & alicuius Inconſiderationis, ratione cuius. Quandoque Bonus dormitat Homerus. Datur, & error neſcientiæ in Animabus inquietis, & ſcrupuloſis. Non arguit Marchantius Torrentem Theologorum erroris, ſed charita-*

tive proponit argumenta penitioris conſiderationis, in materia peccati, & legis, ne involvantur animæ.

203 *Dico ergo ſecundo, & ſuſtineo: Solam Conſuetudinem Monialium legendi Horas Canonicas, non probare obligationem peccati mortalis: niſi Conſuetudo ſub hac obligatione probetur introducta, vel recepta, ut latius ibi dixi. Debebat itaque P. Loth probare Conſuetudinem illam Monialium legendi Horas Canonicas ſub tali obligatione introductam, receptam, vel (ut ait) præſcriptam: debebat oſtendere in toto illo Torrente Theologorum, unum ſaltem qui probaret ex aliquo certo, & evidenti principio, ſub hac obligatione fuiſſe Conſuetudinem ſic introductam, vel receptam, &c. Allegat quidem Doctores dicentes Conſuetudinem obligare: nullum adfert, qui aliquo argumento oſtendat aliquem titulum, vel fundamentum, ex quo inferatur hac obligatio Conſuetudini inhærere, nec ipſe P. Loth huiuſmodi adfert. Imo, omnibus fundamentis ex quibus talis obligatio naſci poſſet, ſive Conſuetudini advenire enarratis, omnia negat: Verba ſunt: (Quæ, inquit, obligatio non oritur ex aliquo Iure poſitivo ſcripto, quia nullum extat: neque ex vi Profeſſionis, quia ratione illius ſolum obligantur conari ad perfectionem, quem conatum explere poſſunt ex aliis exercitiis ſpiritualibus, abſque Horarum recitatione: neque ex Eleemoſynis fidelium, &c.) Dicat P. Loth, aut quivis alius quiſpiam, ex quo principio hac obligatio Conſuetudini adveniat, aut fateatur (omnem Conſuetudinem ad peccatum mortale obligare) quod nemo prudens diceret. Intolerabile autem eſt, & contradictorium, quod pro prima ratione ſuæ doctrinæ adfert P. Loth, ut probet Moniales per talem Conſuetudinem obligari ad mortale: (Quia, inquit, hæc Conſuetudo Monialium dicendi Horas, & aliorum Regularium Choro deputatorum, eſt inſtar Clericorum in Sacris; Ergo ſicut non eſt probabile Clericos omittentes, ſemel Horas non peccare mortaliter; ita non eſt probabile Religioſos, & Moniales non peccare mortaliter, ſi omittant, cum Conſuetudo habeat vim præcepti.) Inſigne argumentum: Unde conſtat P. Loth obligationem Monialium legendi Horas, eſſe inſtar obligationis Clericorum in Sacris. Cum hæc obligatio Clericorum ſit ex lege clara, & poſitiva, annexa Ordinibus Sacris: de Monialibus autem nihil ſimile (ipſo etiam P. Loth ſupra teſtante) legatur, cum neget (aut ex iure ſcripto, aut ex vi Status, ſive Profeſſionis) Moniales obligari: Clericis autem in Ordinibus Sacris, ex iure ſcripto, & præcepto annexo Ordini Sacro, iſta obligatio adveniat: Quid hic rogo ad inſtar eſt Clericorum? Probet ergo primum illud (inſtar) P. Loth: probet, & omnem Conſuetudinem, aut hanc ſaltem, habere vim Præcepti, & concludat firmiter, nec erret, & vagetur circa petitionem principii.*

204 *Dico amplius tertio. Sententia Marchantii aſſerens Moniales non obligari ad Horas Canonicas ſub peccato mortali, non eſt temeraria, ſed fundata. Primò, Ratione certa, & ſufficienti. Secundò, Auctoritate non tantum Virorum Doctorum, ſed etiam Apoſtolica Sanctæ Sedis. Primò itaque: Ratio fundamentalis eſt, quia de obligatione illa legis, vel Conſuetudinis non conſtat aliquo firmo fundamento, & agitur de lege, ſive Conſuetudine humana, & poſitiva, & de re planè indifferente, & (ut loquuntur) de ſe libera, & devotionali: quibus imponere obligationem in foro Dei ad peccatum mortale, & damnationem æternam, abſq; ſpeciali, & manifeſto titulo, non tantum imprudentiæ eſt, ſed etiam crudelitatis. Apud omnes enim certum eſt: Legem Eccleſiaſticam poſitivam, multo minus Conſuetudinem, non obligare ad culpam mortalem, niſi aut virtute contineat aliquam Legem Divinam, aut idipſum Eccleſia exprimat, aut ex circumſtantiis deducatur (utpote) quia in materia gravi;*

pe-

periculum peccati, vel malum aliquod grande, avertente (ut docuit Marchantius Tom.2. tract.1. Tit.8. ferè per totum, ſingulariter qu. 3.) Quid autem cum his commune habet lectio perſonalis, & ſolitaria unius Mulieris Monialis, latinæ linguæ ignaræ, ut nullo formali Præcepto interveniente, dicatur obligari ſub peccato mortali, & pœna damnationis æternæ, legere Horas Canonicas, ſicut Clericus in Sacris? Cui enim hoc tantum gravamen Divino Præcepto conſonat, aut quod includit, vel quo humano Præcepto indicitur: quodque malum grande, vel periculum peccati avertitur, quodve tantum bonum conciliat, ut illius omiſſio pœna æterna damnetur. Bene S. Auguſtinus Epiſt. 119. ad Januarium cap. 19. eos arguit. (Qui, inquit, ipſam Religionem, quam in pauciſſimis, & manifeſtiſſimis celebrationum Sacramentis miſericordia Dei eſſe liberam voluit, ſervilibus oneribus premunt, ut tolerabilior ſit conditio Judæorum.) Et cauſam ſubdit (Qui, ait, etiam ſi tempus libertatis non agnoverint: legalibus Sacramentis, aliàs ſarcinis, non humanis præſumptionibus, ſubiiciuntur.) Quid porrò eſt Conſuetudinem legendi Horas (ubi de Præcepto, & lege non conſtat) ad peccatum mortale Monialem obligare, quam humanis præſumptionibus ſubiicere. Vnde ibidem paulo ante dixerat. (Omnia itaque talia, quæ neque Sacrarum Scripturarum auctoritatibus continentur; nec in Conciliis Epiſcoporum Statuta inveniuntur, nec Conſuetudine univerſæ Eccleſiæ roborata ſunt, &c. Sine ulla dubitatione reſecanda exiſtimo.) Vt autem manifeſtè conſtet Eccleſiam nunquam hanc obligationem Horarum, Monialibus indixiſſe, produco pro Auctoritate duos Pontifices.

205 Secundò ergo probo ex declaratione Eugenii IV. in Bulla apud Emanuelem Rodriguez, eiuſdem Pontificis 31. quæ incipit: Ordinis tui, &c. Data Romæ Anno 1446. Nonis Februarii. Pontific. Anno 10. in qua, cum B. Ioannes Capiſtranus in Vicariatus Officio exiſtens declaraſſet in Regula Prima S. Claræ contineri centum, & triginta Præcepta Regularia (inter quæ cap. 3 Regulæ erat præceptum de Lectione Horarum Canonicarū) in quorum tranſgreſſione Moniales peccatū mortale incurrerent. (Cum nos id, ait Pontifex, nimis durum, & periculoſum iudicemus, auctoritate, tenore præſentium declaramus, & volumus, quod in nullius prædictorum tranſgreſſione, præter quam eorum quatuor quæ concernunt principalia Vota, Obedientiæ ſcilicet, Paupertatis, Caſtitatis, & Clauſuræ, & ſuper electione Abbatiſſæ, & depoſitione, peccatum mortale incurrant.) Hęc ibi.

206 Ex quo conſtat, Moniales Ordinis S. Claræ, declarante Summo Pontifice Eugenio IV. nunquam fuiſſe obligatas, ſub peccato mortali, ad legendas Horas Canonicas, & ſi in earum Regula capit. 3. Expreſse contineatur. (Vt Sorores litteratæ faciant Divinum Officium ſecundum Conſuetudinem Fratrum Minorum) ab huius enim Pręcepti tranſgreſſione, ſicut ab aliorum Pręceptorum in Regula contentorum, removet reatum peccati mortalis Pontifex, non diſpenſatione aliqua, ſed ſimplici declaratione. (Quia, inquit, nimis durum, & periculoſum iudicamus.) Quod ergo (nimis durum, & periculoſum) iudicat Sancta Sedes in Clariſſis, illud ſola conſuetudine non approbabit in cęteris Monialibus. Notanter autem advertendum eſt, Clariſſis Regulam impoſuiſse (legere Divinum Officium ſecundum Conſuetudinem Fratrum Minorum) Pontificem autem conſequenter declarare Conſuetudinē ex ſe non obligare ad peccatum mortale, & ſi enim Fratres Minores obligentur ſub peccato mortali ad Officium Divinum: Id non ex vi Conſuetudinis, ſed ex vi Pręcepti, ſive Pręcepto ęquipollentis provenit: ut declaravit Clemens V. unde ſimiliter, ſi quę Moniales, ut Annuntiatę: & ſi quę alię, obligentur ad Horas ſub peccato mortali, id non ex vi Conſuetudinis, ſed ex ſingulari, & ex-

preſſo

preſſo Pręcepto, cui voluntariè per Profeſſionem ſe ſubiecerunt.

207 *Produco denuo declarationem Leonis X. in Regulam, quam dedit pro Fratribus, & Sororibus Tertii Ordinis S. Franciſci ſub tribus Votis Solemnibus in Congregatione viventibus: in qua Cap. p. obligat tantum illas ſub peccato mortali ad tria vota Eſſentialia, Obedientiæ, Paupertatis, & Caſtitatis, & ad Clauſuram eas, quę illam expreſsè voverunt. Quamvis verò multa alia in Regula contineantur, quę obſervanda præſcribuntur, & inter alia cap. 4. (Quod Sorores, quæ Horas Canonicas ſciunt per ſe dicere: debeant illas ſecundum uſum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ perſolvere.) Ne Sorores putarent ſub mortali peccato ſe teneri univerſaliter: dicto cap. 4. Declarat Pontifex. (Omnia, & ſingula in præſenti Regula contenta eſſe Conſilia ad facilius ſalvandas animas Viatorum, & nulla eſſe obligatoria ad peccatum mortale, vel veniale, niſi Humano, vel Divino Iure aliquis aliàs eſſet obligatus.) Hæc ibi. Ergo Moniales Tertii Ordinis S. Franciſci (qui eſt ampliſſimus, & longè, latèque diffuſus) non tenentur ſub peccato mortali ad Horas Canonicas: ſicque ruit illa univerſalis Conſuetudo P. Loth, & ſui (Torrentis communis) ſecundum quam omnes Moniales tenerentur ſub peccato mortali ad Horas Canonicas: cuius oppoſitum declararunt Summi Pontifices.*

208 *Dico tandem Tertiò: Sententia Marchantii, quod Moniales non teneantur ad Horas Canonicas ſub peccato mortali, non eſt, (ſcandaloſa, nec præbet occaſionem ruinæ) ſed eſt pia, ſecura, tollens offendicula, & animarum pericula. Ita Eugenius IV. ſupra, qui dictam obligationem, cum cæteris à B. Ioanne Capiſtrano ex Regula S. Claræ deſumptis (iudicavit nimis duram, & periculoſam Monialibus) adeoque Declaravit Auctoritate Apoſtolica (Nullam: ſi nimis duram.) Ergo contraria ſententia Marchantii eſt (magis) pia. Si (nimis periculoſa.) Ergo ſententia contraria Marchantii (ſecura.) Ergo, & periculum, & conſequenter ſcandalum, & offendiculum tollit, quod alii poſuerunt. Ignoſce Lector prolixitatem: Zelus quietis Animarum calamo vires addidit.* Hæc *Marchantius l.c.*

209 Cuius ſententiæ, & doctrinæ favere videtur (nec parum) *Georgius Gobat*, Tum *In Alphabeto Officii recitandi Caſu 23. num 632 fol. mihi* 453. dum ibi ſic: *Puellæ quæ timore obligationis mortalis ad Officium Canonicum eſt anxia, & ideo abſterretur ab ingreſſu Religionis, poteſt dicere Confeſſarius, quod non obligetur ſub mortali, & quod non ſit peccatura mortaliter, etiam ſi voluntariè diſtrahatur, aut ceſſet in Choro pſallere per ſpatium aliquot Pſalmorum. Expedit enim, uti ſententia probabili, ob tantum bonum. Ita loquitur, reſolvitque Leſſius in Conſil. Verbo Horæ Canonicæ Caſu 14. num. 34. Conformiter doctrinæ relatæ ex ipſo ſupra num.* 570. Tum in hoc eodem *nu.* 570. *fol. mihi* 411. ubi: *Leonardus Leſſius litteris ex Hiſpania, a quodam Reverendiſſimo Domino interpellatus reſpondit, fuiſſe ſibi ſemper viſam etiam in praxi probabilem ſententiam, quod Choriſtæ, neq; Moniales obligentur ex ulla etiam Conſuetudine ad Breviarium, probatque multis rationibus, itemque auctoritate Ioannis Medinæ, & Emanuelis Sà, Verb. Horæ: vultque hoc ſuo Reſponſo uti Confeſſarios, ut videre eſt in eius Conſiliis Moralib. Verb. Horæ Caſu 14. qui totus ſpirat ſtylum, & genium Leſſianum; nec contrarium docet lib. 2. de Iuſt. cap. 37. dub. 9. num 49.* Tum etiam *In Alphabeto Sacrificantium Caſu 21. num. 702. & 703. fol. mihi 476.* dum ibi pariter ait ſic: *Mihi diſplicet aſſeri aliquid eſſe peccatum etiam veniale, & conſequenter extare aliquod Præceptum, quando non habetur ſufficiens fundamentum. Et longè horreo noxam lethalem aſſerere, niſi vel clara ratio, vel authoritas irrefragabilis cogat.* Quod dictum confirmari optimè poteſt provido monito *D. Th. Quodlibeto*

to 9. qu. 7. ar. 15. in Corp. ut ſequitur : *Periculoſè determinatur, aliquid eſſe peccatum mortale; niſi expreſſa veritas habeatur*(Quod monitũ habes etiam apud eundem *Gobat in Clypeo Clementium Iudicum ſec.8. num. 130. in princip.*) Non habetur autem expreſſa veritas, quando adeſt tantum probabilitas. Idemq; *S. Doctor pr.2.2.quæſt.107.ar.4.in Corp.* videtur hanc eandem confirmare doctrinam ſuã, & *S.Auguſtini* monitione, ſub his verbis: *In iis quæ ex Inſtitutione Sanctorum ſuperadita ſunt præceptis naturæ, Chriſti, & Apoſtolorum moderationem attendendam eſſe, ne converſatio fidelium oneroſa reddatur, &c.* Et hic omninò facit generalis ratio quam in materia de Horis Canonicis promit *Arragonius in 2.2.quæſt.83.ar.12.in titul. 30. Concluſ.* 3. his verbis: *Certè videtur durum, & à Chriſtiana charitate alienum, mittere aliquem in infernum, & dicere quod peccet mortaliter, ſine evidenti, & certa ratione:* ita ille, quam habes etiam apud *Gobat in Alphabeto Recitantium Breviarium, Caſu 23.num.723. in fine, fol.mihi 527.*

210 Sed præter ſupra relatos, accedit etiam *P.Leonardus Leſſius* qui pariter eandem ſententiam docet *in Reſolutionibus Caſuum Conſcientiæ poſt 1.2.D. Th.Verb.Horæ Canonicæ Caſu 14.fol.194.* eumque per extenſum refert etiam *P. Diana tom.3.Coord.tract. 6.reſ. 14.num. 10.11.12.13.ex par.9.trac.6.& Miſcel. p.reſ.7.* Probat ergo *Leſſius* eandem ſententiam primò: *Quia Moniales non tenentur ad Horas Canonicas aliquo Voto, vel ex vi ſuæ Profeſſionis, ut paſſim Doctores fatentur; neque ex aliquo Eccleſiæ Præcepto, neque ex vi alicuius Status, aut Regulæ, ſed ſolum conſuetudine, ut communiter Doctores admittunt. Atqui illa conſuetudo non eſt ita durè interpretanda, ut ſub peccato mortali obligare ſingulis vicibus cenſeatur: tum quia id parum humanum eſſet, & ſæpè periculoſum ſaluti: tum quia conſuetudo Regularis non debet cenſeri magis obligare, quã expreſſum Statutum Regulæ. Atqui ſi eſſet expreſſum Statutum Regulæ de Horis à ſingulis recitandis, illud non cenſeretur obligare ſub mortali, ſed ſolum ſub reatu Regularis correctionis, vel ut ſummum ſub peccato veniali, & pœna regulari, ſicut alia Statuta regularia: niſi fortè haberet verba, quæ perſpicuè maiorem obligationem deſignarent, qualia ſunt (Præcipimus in virtute Sanctæ Obedientiæ. Præcipimus. Strictè iniungimus, &c.) Verum nullum eſt Statutum Regulare, ut exiſtimo, quod verba tam obligatoria habeat.*

211 *Confirmatur: Quia obligatio ſub mortali eſt res valde odioſa, ac proindè minimè præſumenda, niſi ubi neceſſitas cogit. Atqui hic nulla cogit neceſſitas præſumendi, aut inducendi tam gravem obligationem: quia ſicut ad alias Regulas, & ad diſciplinam Religioſam ſervandam ſufficit obligatio ad pœnam, & caſtigationem Regularem, ita etiam ad ſervandam hanc conſuetudinem. Alia ratio eſt de Beneficiariis, & Ordinatis: Beneficiarii enim ſtipendia ab Eccleſia accipiunt, ut Officium Divinum perſolvant; unde inſtar Mercenarii tenentur ex quaſi contractu, & Officio: Ordinati verò Ordine Sacro ſponte ſe in Miniſterium Eccleſiæ tradiderunt: ad hoc enim ordinantur, ut Eccleſiæ ſerviant: ac proinde æquiſſimum fuit, ut Eccleſia illis tanquam ſuo Miniſterio mancipatis, hoc onus imponeret. Moniales verò non ideo deſerunt Sæculum, & ſe in Monaſterium abdunt, ut aliquod Eccleſiæ Miniſterium obeant, aut ut ſtipendia ab Eccleſia percipiant; ſed ut ſuæ perfectioni vacent, & Deo ſerviant, alimenta gratis percipiunt, ut pauperes. Itaque ex hoc capite nulla fuit ratio tam gravis vinculi imponendi. Et ſane cum illæ Sæculum deſerant, omnes opes, voluptates, propriam voluntatem, & in latebras perpetuas ſe abdant, ut occaſiones peccatorum vitent, & liberiori ſpiritu Deo ſerviant;*

Digitized by Google

viant; parum videtur humanum, ſi novus ille laqueus illis initiatur, & ſub peccato mortali ad preces tam longas, & multiplices, quas non intelligunt, adſtringantur. Sat enim ipſæ ſibi oneris imponunt, cum tribus Votis ſe obſtringunt, & diſciplinæ Religionis ſubiiciunt. Quis novam illam obligationem adeò gravem non reformidet? Non eſſet hoc Sacras Virgines ad Religionem allicere, ſed abſterrere.

212 *Neque obſtat, quod dicantur conſuetudine teneri ſub mortali: quia, ut rectè Caietanus, & alii, de tali conſuetudine habente tale vinculum non conſtat. Et ſi enim ſatis conſtet de cõſuetudine, qua Moniales conſueverunt publicè Horas canere: non tamen ſatis conſtat de conſuetudine, qua tantum vinculum ſingulis privatim ſit impoſitum. Deinde hæc conſuetudo non aliter potuit inducere talem obligationem, quam mediante hominum opinione, qui putaverunt ſe obligari ſub mortali, & iudicabant ſe peccare mortaliter, ſi omitterent. Talis autem obligatio facile tollitur, ſi oſtendatur, opinionem illam non ſolido niti fundamento. Sicut olim ante Sotum communis erat opinio, omnem Beneficiatum ſub peccato mortali teneri quotidie ad Horas Canonicas, etiam ſi Beneficium ſolum duos, aut tres aureos ei penderet: & ita conſuetudine, & Doctorum opinione tenebantur ſub mortali: verum, poſtquam Sotus præclaro iudicio docuit contrarium, paſſim cœpit illa rigida ſententia exoleſcere. Simili modo putabatur eſse peccatum mortale facere Sacrum ante preces Matutinas. Itaque talis obligatio ſtatim evanuit, quoad gravitatem peccati mortalis, ſimulatque oſtenſum fuerit, eam ſolido fundamento minimè niti.*

213 *Denique probabiliſſima ſententia eſt, poſſe obligationem imponi ſub veniali, etiamſi materia ſecundum ſe ſit gravis, & capax obligationis ſub mortali; maxime quando iuſta ratio ſubeſt non imponendi maiorem obligationem, ſed ſiſtendi intra limites venialis. Hic autem iuſtiſſima videtur eſſe ratio non imponendi, aut interpretandi maiorem obligationem, quam ſub veniali, iuncta ſimul Regulari correptione: ſic enim abundè obtinebitur finis ſtatus, & conſcientiæ infinitis ſcrupulis, & periculis peccati mortalis eximentur.* Et hæc omnia docet *Leſſius l.c.* Ex cuius, uti, & ex præcedenti allata *Marchantii* doctrina.

214 Conſtat, hos duos Doctores fateri quidem dari talem ſanctam conſuetudinem, negare tamen eam obligare ad mortale. Et idem noviſſimè tenet *Franciſcus Bordonus conſil. 30. à nu. 1. uſque ad 4. incluſivè*: ibi enim ſic: *Quidam Clericus in Sacris Ordinibus nondum conſtitutus, cui ſuus Confeſſarius, eo quod extra Chorum nunquam Divinum Officium recitabat, gravem iniunxit Pœnitentiam, aſſerendo toties peccare mortaliter, quoties illud omittit, dubitando de hac opinione Confeſſarii, petit eius reſolutionem: Reſpond. Clericus Regularis nondum in Sacris Conſtitutus ad Chorum deputatus, quando abeſt à Choro, Officium omittens non peccat, niſi ex vi Regulæ obligetur ſub culpa illud ſimpliciter celebrare. Probatur. Tum quia iure communi nullum extat Præceptum Religioſis, ut ſic recitandi Divinum Officium, neque in Cap. Dolentes de Celebr. Miſſar. ubi nulla mentio fit de Regularibus: Neque in Clement. 1. eod. huiuſmodi obligatio inducitur, ſed aliunde ea ſupponitur, & ſolum præcipitur, ut in Cathedralibus, Regularibus, & Collegiatis, Horis debitis Divinũ pſallatur Officium, ut obſervat Suar. tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 17. num. 2. & alii omnes, quos ſequitur Bonac. diſp. de Horis Canonicis qu. 1. punct. 1. nu. 9. Tum neque iure Profeſſionis, aliàs omnes Religioſi tenerentur ad hoc: & ſi enim tenentur tendere ad perfectionem, hanc aliis mediis aſſequi poſſunt. Neque iure Divino, cum in Sacra Scriptura non inveniatur huiuſmodi obligatio. Neque ob Eleemoſynas, quia non dantur ſub hoc titulo. Tum quia non tene-*

Digitized by Google

tenentur ex vi Regulæ, nam in Regula huius Religioſi (qui eſt Tertii Ordinis) cap. 15. ordinatur quidem Officium celebrandũ debitis Horis Matutinis, & Veſpertinis in Eccleſia ex Regula Nicolai IV. cap. 8. & Leonis X. cap. 4. nullibi autem in dictis locis adeſt obligatio ſub culpa; eſt enim hoc certum in hoc Ordine, nullum caput ex dictis Regulis obligare ſub culpa, ut colligitur expreſsè ex poſtremis capitibus dictarum Regularum, & Proœmio Conſtitutionum, niſi contineant Ius Divinum, & humanum aliàs obligans: conſtat autem ex ſupra allatis nullum Ius Religioſos Sacris non initiatos obligare ad Horas Canonicas, ergo conſulens non peccavit omittendo illas. Ac proindè neque ex vi Profeſſionis Regulares obligantur, quia huiuſmodi obligatio in eius forma non exprimitur, & hoc expreſsè colligitur ex Conſtit. 5. Exponi nobis Iulii II. relata per Confectium pag. mihi 121. & hoc expreſsè, quod Clericus Tertii Ordinis non obligetur ad recitandum Horas Canonicas, aſſerit Cartuſianus, declarans Regulam Nicolai IV. art. 19. poſt initium.

215 *Tota difficultas conſiſtit in conſuetudine, quam communiſſima opinio aſſerit obligare Religioſos Profeſſos ad Chorum deputatos, ad recitandum Divinum Officium, quando abſunt ab Eccleſia, de qua Doctoribus citatis Bonac. diſ. p. de Horis qu. 2. punct. 2. num. p. Rodriqu. tom. p. qu. 24. artic. 20. extendit etiam ad Moniales, ſicut, & Bonacin. num. 5. & Diana reſ. 17. de Horis Canon. Miranda tom p. quæſt. 37. artic. 7. Portel Verb. Horæ Canon. num. p. 2. & 3. dicit Franciſcanos ſub prima Regula teneri ex vi Regulæ, & de conſuetudine, non placet, quod n. 2. ait Mendicantes Profeſſos carentes Ordine Sacro, teneri ex eo ſolum, quod per profeſſionem ſunt poſiti in ſtatu irrevocabili, ſeu impedito ad Matrimonium, & Choro addicto, ubi citat Rodriqu. tom. 3. Summæ Verb. Horæ Canon. concluſ. 11. Quia Status Religionis, ut ſic, non includit huiuſmodi obligationem, aliter omnes Religioſi tenerentur, conſtat autem Converſos non teneri, ut infra probabo quæſt. 6. Deindè Profeſſio, quæ illos in hoc ſtatu ponit, non obligat, ſed ſolum conſtringit ad tria Vota, & alia contenta in forma Profeſſionis, ut docet Bonacin. cit. numer. 7. & ego retuli ſupra ex Conſtitutione Iulii 11. Sed in nulla forma Religionum exprimitur huiuſmodi obligatio, ergo neque inducitur ex vi Status Religioſi: remanet ergo ſola conſuetudo, ut ex Caietano benè dicit Miranda citat. in fine. Dicunt autem hanc conſuetudinem obligare ſub mortali, cum ſit de re gravi.*

216 *Quamvis de hac conſuetudine fere omnes teſtentur, tamen cum ſit quid facti, difficilè eſt, de eius ſubſiſtentia iudicium ferre; unde ego puto hanc conſuetudinem referri ad Chorum, non præcisè ad deputatum ad Chorum, quando abeſt. Quod ſuadeo, quia conſuetudo in vim legis obligans, non inducitur ex actibus privatis, ſed publicis, & manifeſtis, ut docent communiter cum Bonacina de Conſuetud. num. 26. Officium autem extra Chorum, dicitur occultè, & non manifeſtè: ergo ſignum eſt eam conſuetudinem referri ad Profeſſum non ut ſic, ſed quatenus recitat in Choro. Deindè nullo iure probatur eſse obligationem recitandi in Choro, niſi ex conſuetudine, aut ex vi Regulæ, de qua obligatione infra quæſt. p. ubi probabo non afficere ſingulos, ſed Communitatem, quatenus Chorus non debet ceſſare ab huiuſmodi recitatione.*

217 *Quare ſequendo opinionem Caietani, qui Verb. Horæ Canonicæ, dubitat de hac conſuetudine, & cum eo Medina de Oration. tractat. ſexto. Armilla Verb. eodem, numer. quarto, ac proinde dicunt non obligare ſub mortali, dico ſaltem non peccaſse mortaliter dictum Clericum, imo neq; venialiter ſtante reſponſione Cartuſiani in terminis noſtri Caſus, quare dicta conſuetudo locum non habet in hac Religione, in cuius Regula, neque præcipitur huiuſmodi recitatio extra Chorum, & ſi præcipe-*

retur, non eſſet ſub culpa, cum in Regula nihil ſub culpa ſtatuatur, ſed tantum ſub pęna. Ita *Bordonus*.

218 Cuius ſententia (& præcitatorum Doctorum, *Leſſii Marchant.* &c.) nempè conſuetudinem de qua loquimur, non obligare ſub mortali Profeſſos Regulares iuniores Sacris carentes, nec Moniales ad privatam Officii Divini recitationem, ſuaderi etiam poteſt. Primo, quia ex doctrina *P. Paſqu. de Ieiun. Deciſ. 69. n. 3. & 4.* nulla conſuetudo obligat ad mortale, etiam ſi ab immemorabili tempore introducta ſit, niſi introducta fuerit cum animo ſe ad mortale obligandi, & quatenus introducta cum tali animo, à Superioribus approbata (ut communiter Doctores) unde immemorabiles conſuetudines non obligant, ut recitandi Salutationem Angelicam, ſumendi Cinerem in feria quarta Cinerum, & aliæ huiuſmodi, abſque tali animo ſe obligandi ad mortale introductæ. Immo etiam ſi approbetur conſuetudo à Superiore tanquam inducta ex animo ſe obligandi, & re vera cum tali animo inducta non ſit, neq; adhuc obligat, quia approbatio procedit ex falſa ſuppoſitione, & ideò non poteſt ſubſiſtere, cum non ſubſiſtat fundamentum ex quo procedit. Cum autem in caſu noſtro conſuetudo de qua loquimur, recitandi videlicet privatim Horas Canonicas à iunioribus Profeſſis carentibus Sacris, & à Monialibus, inducta ſit in Religionibus ex conſuetudine ſecundum Regulam (per omnes) quæ non obligat ad peccatum, ſtat pręſumptio conſequenter, quod conſuetudo pariter, inducta potius fuerit ex devotione, non autem quod ipſamet obliget ſub peccato. Vnde cum non conſtet quod fuerit introducta cum animo ſe obligandi, nec etiam conſtat de obligatione eiuſdem, & ideò nec iidem tenentur ſe ſubiicere oneri illius de quo non conſtat an ſit impoſitum. Et ſicut lex (inquit idē *P. Paſq. Dec. cit. n. 5. in fin.*) nō obligat, niſi ſit ſufficiēter promulgata, & notificata, cur obligabit conſuetudo, de qua non conſtat, an habeat vim obligandi? Atque cum ſcimus in odioſis, reſtringenda eſt conſuetudo, ut non obliget, non verò amplianda, ut habeat vim obligandi, cum de ipſa non conſtet.

219 Secundò ſuaderi poteſt: Quia dum certò non conſtat de intentione, qua introducta fuit huiuſmodi conſuetudo, ad minus dubium eſt, quod introducta fuerit cum animo ſe obligandi: Et ſi aliqui modo exiſtiment introductam fuiſſe cum tali animo, atq; ita procedāt, ac ſi verè tali pacto introducta fuiſſet, eſt ſpecialis ipſorum opinio (ait etiam *P. Paſqu. Dec. cit. num. 6.*) quæ non notificat aliquid de eorum animo, qui eam introduxerunt, unde animum ipſum relinquit ignotum, & proindè relinquit nos quoque dubios. In dubiis autem melior eſt conditio poſſidentis, ut notant paſſim Doctores, & cum unuſquiſque poſſideat ſuam libertatem, poteſt eam retinere, & uti iure ſuo, nec tenetur eam ſubdere obligationi incertæ. Item, & dum in dubiis verſamur, præſumere debemus potius devotionis cauſa, quam obligationis fuiſſe introductam conſuetudinē, de qua hic: Ergo Religioſi non ſunt ſub gravi culpa adſtringendi, nec Moniales ad recitandas privatim Horas Canonicas.

220 Nec facit contra, quod plures, imò etiam communiter putent ſe ad id adſtringi, & obligari, nam hoc provenit (uti dicunt) ex ignorantia, ex eo videlicet, quod credunt, adeſſe præceptum, vel ſaltem conſuetudinem obtinuiſſe ab initio vim legis: Conſuetudo autem, quæ fundatur in ignorantia, & errore, non poteſt acquirere vim legis, ut habetur *in Cap. Conſuetudo diſt. 8.* ibi. *Conſuetudo ſine veritate, vetuſtas erroris eſt*: Vnde Doctores communiter fatentur in materia *de Legibus*, quod conſue-

ſuetudo nixa ignorantiæ, vim legis acquirere non valet; *Salas de Legib. diſp. 19. ſec. 6. num. 61. Verſ. Tertia Conditio. Ioannes Sanctius in Selectis de Sacramen. diſp. 54. num. 33. Verſ. Quibus rationibus, ubi alios citat. Paſqualigus deciſ. cit. num. 7. ubi Rota in Trevirenſi, Abbatiæ Sancti Maximini 24. Ianuarii 1625. coram Coccino.* Ratio autem eſt, quia error, & ignorantia, facit, quod ex ipſa, & tali pacto operans, non habeat intentionem ſe obligandi, ſed potius ita operetur, quia putat ſe eſse obligatum, unde cum conſuetudo non acquirat vim legis, niſi interveniat animus ſe obligandi, neque hic interveniat, non poteſt conſuetudo acquirere vim legis. Iuxta quam doctrinam communem concludit *Sanctius num. cit. 33. Conſtito, igitur, ex ignorantia comparatam fuiſſe conſuetudinem, quatenus arbitrabantur homines devinctos ſe eſſe operari, quia à lege erat imperatum, quæ tamen id minimè iuſſerat, deinceps ad operandum non erunt conſtituti, nec lege ſcripta, quę non extat; nec cõſuetudine, quæ tunc eſt effectus legis imaginariæ.* Ad quam *Sanctii* concluſionem, & doctrinam communem confirmandam; & ad probandam conſuetudinẽ in conſcientia erronea ſubditorum fundatam, non obligare, affero hic caſum, quem refert *Bardi lib. 8. cit. q. 2. n. 18.* qui eſt huiuſmodi. Olim in Siciliæ Regno prçſertim apud Vniverſitates remotiores ab exterorum commercio, magna Vulgi pars exiſtimabat ſine Bulla eſſe abſtinendum à lacticiniis die Veneris, & Sabbati per totum annum, quamvis in hos dies ieiunia Eccleſiæ non incidiſſent. Et quia exiſtimatio iſta oriebatur ex ignorantia, idcircò Viri Sapientes, populum à tali ignorantia liberarunt, oſtendentes huiuſmodi obligationem non reperiri: Igitur conſuetudo, quæ in ignorantia fundatur, vim obligandi non habet, & cum talis præſumatur eſſe conſuetudo recitandi privatim Horas Canonicas à Iunioribus Profeſſis, & à Monialibus quando abſunt à Choro, idcircò eos, & eas minimè obligari aſſerendum eſt.

221 Neq; item facit contra, quod Prælati, & Superiores reprehendant, & etiam puniant ſubditos, vel ſubditas non recitantes privatim Horas, quando abſunt à Choro; non enim per hoc cenſendum, conſuetudinem habere vim legis (ut optimè ſed ad ſuum propoſitum, arguit etiam *P. Paſqu. deciſ. cit. n. 8.*) quia id faciunt Prælati, eo quod inter obſervantias, & conſuetudines Regulares extat privata etiam Horarum Canonicarum recitatio, & cum iidemmet ſint cuſtodes (ut ſupra) Regulæ, & Conſtitutionum, incumbit ipſis ſub peccato (ut dictum eſt) invigilare, atque exigere à propriis ſubditis earundẽ obſervantiam. Et quatenus id facerent Prælati ex eo, quod putarent conſuetudinem obligare, oppoſitam ſententiam ſequentes, ſecundum quam poſſunt iudicare, non dant conſuetudini vim obligandi, ſed illam relinquunt in ſuo ſtatu. Nec verum dicit *Leander apud P. Paſqu. dec. cit. n. 9.* quod ſcilicet, ex eo, quod faciunt præſentes, & intendunt facere, colligi, quid intenderint præteriti, qui inchoaverunt conſuetudinem: Nam ſenſus præſentium oriri poteſt ex errore, ex dictis.

222 Tertiò, ſuaderi poteſt ex doctrina *Oldradi Conſil. 244. nu. 13. quartam diluentis obiectionem: Rochi de Curte de conſuetud. ſect. 8. n. 28. Maſchardi de probationib. concluſ. 429. n. 2.* & aliorum apud ipſum, quam refert etiam *Franc. Bardi q. 2. cit. n. 12.* docet enim ibi *Oldradus:* In præſcriptione longiſſimi temporis, de cuius contrario hominum memoria nõ habetur, non eſſe quærendum, qua intentione inceperint actus inducentes conſuetudinem, fruſtra enim quæritur, quod inveniri naturaliter prohibetur; ita hi Authores (apud eundem *Bardi l. c.*) nos admonent. Vnde cum naturaliter ſit impoſſibile (arguit idem *Bardi*)

notitiam habere de intentione, qua primi homines conſuetudinem, de qua hic, induxerint, vanum eſſe talem inveſtigare intentionem: idcircò tempore tam immemorabili tranſacto, ad coniecturas recurrendum, ex quibus animum inclinare poſſimus ad prudenter iudicandum, an dicta conſuetudo potiùs ex obligatione, quam ex ſimplici devotione introducta fuerit. Et quod ex ſimplici devotione tantum, coniecturas tradunt præfati, & Claſſici D. D. *Fumus in Armilla*, *Leſſius*, *Marchant.* & noviſſimè *Bord.* Cui, & poſt ipſum, addo etiam

223 *Brunonem Neußer Ordinis Minorum Recollectorum S. Franciſci, in ſuo Tractatu de Horis Canonicis, Moguntiæ Impreßo Anno* 1669. qui docet quæ ſequuntur; *Diſp undecima q.* 3. in qua inquirens, *An Regulares utriuſq, Sexus vi Conſuetudinis obligentur ad recitationem Horarum ſub peccato gravi, à fol. mihi* 268. ita reſolvit: *Reſpondeo primò. Non eſt aliqua univerſalis conſuetudo Omnium Ordinum, vi cuius ſub mortali obligentur Regulares utriuſque Sexus Choro deputati ad recitandas Horas Canonicas. Ita Gobatius citans, & ſequens Tannerum contra Layman, ac plures alii, quos citat, ac ſequitur Leander quæſtion.* 10. *Probatur. Nemo poteſt probare tantum nexum inter Religioſos Ordines, ut quod placet uni, placeat alteri. Et hinc ſunt aliqui Ordines, qui illam obligationem non aſſumunt, vel quia tantum ſunt deputati ad Opera Miſericordiæ Corporalia, uti eſt Religio Sancti Ioannis; vel ad bonum Litterarum Studium, uti facit Societas Ieſu, quæ nunquam illud onus aſsumit, quouſque eius Profeſſi Sacris Ordinibus initientur, uti teſtantur plures apud Leandrum citatum, & etiam docet Andreas Mendo ipſius Societatis Alumnus, vel ob alias cauſas. Et Thomas Hurtado ex Ordine Clericorum Minorum par. 1. reſ. Moralium trac. 2. cap. 7. num. 306. teſtatur in ſuo Ordine non adeſse conſuetudinem obligantem ſub mortali Profeſsos ad recitationem Horarum. Idem de ſuo Ordine, nempè Clericorum Regularium Theatinorum adſtruit Zacharias Paſqualigus in Tractatu de Sacrificio Miſsæ q.* 889. *affirmans contra Dianam Alumnum eiuſdem Inſtituti, in Profeſſione expreſsè à Patribus ſibi fuiſse intimatum, non adeſse talem obligationem, & ſic plures reſpondiſse, & in veteri Rituali Superiorem id Novitio proteſtatum fuiſse.*

224 *Reſpondeo ſecundo: Si in aliqua Religione extet conſuetudo, eo animo introducta, ut Choro deputati ſub peccato obligentur ad Horas, & pro tali agnita, certum eſt tunc obligationem adeſse gravem reſpectu Profeſsorum eiuſdem* Religionis, *niſi adſit Privilegium Pontificium eximens Profeſsos ab illa recitatione. Eſt certa apud Theologos, & conſtat ex ipſis terminis.*

225 *Reſpondeo tertiò. Probabile eſt in nulla Religione adeſse conſuetudinem obligantem Choro deputatos, aut deputatas ſub culpa mortali ad recitationem Horarum extra Chorum. Probatur primò. Vt conſuetudo ſit obligatoria ſub reatu peccati gravis, neceſsè eſt, ut Theologi, & viri docti communiter, & indubitatè iudicent adeſse talem conſuetudinem, atqui communiter Viri docti non admittunt indubitatè talem conſuetudinem in omnibus* Religionibus: *Ergo. Maiorem docent Tancredi apud Andream Mendo in Statera Opinionum magis benignarum diſp.* 7. *quæſt.* 2. *num.* 9. *& alii. Et conſtat ex iis, quæ tradunt in materia de Legibus, & Conſcientia, Theologi, aſserentes communiter ad hoc, ut Præceptum obliget exigi, ut certò de eius exiſtentia conſtet, & quod ſi ſint dubia, & opiniones de eius exiſtentia, tunc non obliget. Minor probatur. Quia illam conſuetudinem ſimpliciter negant, adeoque* Regulares, *utriuſque Sexus Choro deputatos, antequam initiati ſint Sacris Ordinibus, non obligari ad Horas,*

do-

Digitized by Google

docent ex noſtris Marchantius in Tribunali, & in Caſibus. Martinus à S. Ioſeph Tom. 2. de Ordine tract. 10. num. 3. Bordonus reſol. 30. numer. 3. Caramuel; Ioannes Medina Complutenſis; eamque probabiliter non exiſtere Cotonius lib. 3. Controver. 3. capitul. 2. Mauritius Philippi tract. 11. capitul. 3. concluſion. 4. Villalobos. Vterque Rodriquez, Vega, Arragonius, Leſſius, Caſtro, affirmans Moniales Sanctæ Claræ, & Dominicanos non obligari ad Horas apud Mendo ſupra. Probatur ſecundò eadem minor, quia de illa conſuetudine ſe nil ſcire dicit Caietanus, cuius ſententiam meliorem vocat Fumus, & de ea dubitat noſter Bruno Chaßaing de Privilegiis Regularium par. 2. tract. 8. capit. 4. propoſit. 4. aſſerens idcircò non eſſe certum, quod Regulares obligentur ad recitandas Horas.

226 *Probatur ſecundo Reſponſio. Quando dubium eſt, quo animo introducta ſit conſuetudo, dicendum eſt, quod conſuetudo ſit introducta ex devotione, & non ex animo obligandi, uti docent Serra, Gallego, & alii plures apud Mendo; & plurimi alii, quos plena manu congerit, & ſequitur Paſqualigus in Tract. de Sacrificio Miſſæ quæſtion. 411. Atqui hic non ſolum eſt dubium, an conſuetudo Regularium recitandi Horas, ſit introducta animo ſe obligandi, quin magis veriſimile eſt, quod non ſit animo ſe obligandi introducta, ultra quam habuerunt ex Regula, & Conſtitutionibus. Ergo. Minor quo ad hanc ultimam partem probatur. Regulares conſueverunt recitare Horas eo animo, ut ſatisfaciant Præcepto Regulæ, vel Conſtitutionum eos obligantium ad recitationem Horarum, ergo habebunt tantum illam obligationem, quam iis Regula, & Conſtitutiones imponunt; unde antequam quid ſtatuatur de obligatione conſuetudinis, inſpicienda eſt obligatio Regulæ, & Conſtitutionum, & iuxta eam determinandum, num ſit obligatio ad culpam, vel ad pœnam: antecedens liquet, quia nullum extat fundamentum, ex quo inferatur Regulares ex alio fine conſueviſſe recitare Horas, quam ut Regulæ, & Conſtitutionibus ſatisfacerent. Conſequentia probatur. Si ex conſuetudine obſervandi ea, quæ à Regula, & Conſtitutionibus præſcripta ſunt, liceat inferre obligationem ad culpam, iam tranſgreſſio omnium eorum, quæ ordinantur in Regula erit peccatum, quod nemo dicet, & eſt contra declarationem Clementis Quinti declarantis aliqua poni in noſtra Regula ſub Præcepto, alia ſub Conſilio. Et ita docet Paſqualigus q. 989.*

227 *Confirmatur rurſus. Conſuetudo pro Lege ſuſcipitur, quando deficit Lex, ut conſtat ex Cap. Conſuetudo diſtinction. prim. Sed adeſt Lex recitandi Horas reſpectu Regularium (quamvis, ut conſtat ex dictis, ſi excipiantur Fratres Minores, & Annunciatæ, ac Carmelitæ) ſolum obligans ad pœnam. Ergo*

228. *Dices cum Ioanne à Sancto Thoma. Pius Quintus, & Clemens Octavus. Supponit Regulares, & ſpecialiter Religioſos Ordinis Sancti Dominici obligari ad recitationem Horarum, ergo id eſt aſſerendum. Confirmatur. Regularibus, ut infra patebit, conceſſa ſunt Privilegia, per quæ eximuntur Choriſtæ, necdum Maioribus Ordinibus initiati, à recitatione Horarum; Ergo. Reſpondeo. Negando antecedens, quia ad Summum ſupponit id de obligatione ad recitandas Horas publicè, de quo infra. Ad Confirmationem dico, ſæpè concedi Privilegia, quia petuntur, uti nonnulli ex ipſis Adverſariis concedunt.* Hæc *Neuſſer quæſt. citat.* Vide *Patrem Paſqualigum de Ieiunio quæſt. 415. numer.* 4. ubi, quod licet aliquod Pontificium Privilegium, non ſit neceſſarium, eſt tamen utile pro ſedandis conſcientiis reſpectu illorum, qui opinionem amplectuntur, idcircò nunquam ſunt inutilia, nec otioſa.

229 Placet hic tandem etiam refer-

re

re doctrinam *Antonii Cotonii*, quem pariter pro ſe (inter alios, ut ſupra) citat idem *Bruno Neuſſer*. Igitur etiam *Antonius Cotonius Tertii Ordinis Sancti Franciſci in ſuo Opere Controverſiarum celebrium libr. 3. Controver. 3. de Horis Canonicis capitul. primo quæſtion. tertia numer. vigeſimoſecundo, & vigeſimotertio, fol. mihi* 330. docet ſequentia. *Dubitatur de Profeſſis Minoribus, & Monialibus Choro addictis, an teneantur ad Horas Canonicas? de qua dubitatione egit Diana part. ſecunda tract. duodecimo reſol. decimaſeptima, part. ſeptima tract. undecimo reſ. quarta, par. nona tract. ſexto reſol. ſeptima, part. decima tract. undecimo reſolutione 45. Et ubique affirmativam amplexus eſt, aſſerens, eſſe communem tam Theologorum, quam Canoniſtarum. Ex quibus Ferdinand. de la Nave tract. 1. capit. 9. negativam cenſet improbabilem, & Bertradus Loth in reſ. Theol. tr. 23. q. 1. art.... Temerariam. Fundamentum huius partis præcipuum eſt conſuetudo, de qua ipſi teſtantur, & quam ſpeciali Decreto adeſſe declaravit in Diœceſi Palermitana Archiepiſcopus de Leon apud Bardi lib. 8. q. 1. §. 2. Et* Roccafultom. 2. *par. 3. lib. 6 c. 4. q. 3. probat eſſe obligatoriam, & non meræ Devotionis. Et Sà, qui contrarium docuit, in Editione Romana correctus fuit, ut notat Palaus to. 2. tr. 7. diſp. 2. pun. 1. §. 1. n. 3 Et habere locum non ſolum extra Chorū, quando ſunt in Conventu, ſed etiam in itinere, & quando manent extra Clauſtra, cum, vel ſine licentia Superiorum, ad tempus, vel in perpetuū. Herrera de Statu Rel. dec. 8. n. 2. idem probat ex Privilegiis Diſpenſantibus cum prædictis, quo die valdè occupati fuerint, dummodo recitent Officium Parvum B.V. Leonis X. cum Camaldulenſibus, Clementis VII. cum Monialibus S. Claræ, & aliorum, nam hinc fit, Pontifices hanc obligationem ſupponere.*

230 *Ego vero ſemper fui in ſententia negativa: quia & Caietanus, Medina, & alii dubitarunt, an hæc conſuetudo extra Chorum adeſſet, & illam negant Caramuel, Martinus de S. Ioſeph, & Pater Magiſter Bordonus: quia conſuetudo non inducitur actibus privatis, ſed publicis. Et dato quod ſit, non credam inductam eſſe animo ſe obligandi: Quod propterea docent Marchant. & Leſſius, non multum curantes de correctione Sà. Nec Pontificia Privilegia aliquid probant; quia conceditur quod petitur. Potuerunt autem ſupponere in illis Religionibus præcipi ex Regula, vel Conſtitutione peculiari. Nam neque ad diſpenſandum cum prædictis ex iuſta cauſa neceſſe erat facultate Pontificis, cum Prælati ipſi diſpenſare poſſent, ut ex Leſſio docuit idem Pater Diana. Cenſuræ vero huius opinionis merentur ipſæ Cenſuram. Nam quis dixerit Temerariam, ſententiam tot, & tantorum Virorum, negantium obligationem, fundatam in facto incerto conſuetudinis? Adverte etiam Patrem Tamburinum libro ſecundo in Decalog. capitul. quinto §. primo numer. decimooctavo excipere illos Religioſos Minores, qui per longum tempus vivunt in Sæculo: quia conſuetudo, quam dicunt eſſe intra Clauſtra, non poteſt eſſe præſcripta in Sæculo, ubi tam pauci ex illis, & rarò morantur:* ita Pater Cotonius loc. citat. qui præterea *cap. ſecundo ſequenti numer.* 26. & 27. idem ait: *Sed ego (* inquiens *) exiſtimo prædictos non obligari ſub culpa, quod latè probant Auctores Capite præcedenti relati, & præſertim Leſſius pro Monialibus: quia ea conſuetudo, ſi adeſt, fundata eſt in decentia Status Religioſi; unde non videtur introducta cum maiori obligatione, quam quæ eſt de Oratione Mentali, & aliis Piis exercitiis Præceptis in* Regula. *De Subdiaconis alia eſt ratio: quia eorum conſuetudo introducta eſt ad inſtar Diaconorum, & Sacerdotum, & deinde Præcepta communiter in Capitul. Dolentes. Et ita tenet etiam Machadus tom. ſecundo libr. quint. punct. ſecund. documen. primo numero primo.* Huculque idem Cotonius.

231

Digitized by Google

231 *Palaus par.2.trac.7.diſp.2.punc. 1.§.3.num.3. Diana tom.3. Coord.tract. 6. de Horis Canonicis reſ.15. num.2. ex part. 6.tract.8.& Miſcell.3.reſ. 12. & eodem tract.6.reſ.17.num.4.ex par.10.tract. 11. & Miſcell.1.reſ.45. Franciſcus Bardi in Selectis Moralibus lib.8.qu.1.§. 3. numer. 10. Verſic. Vt autem. Baſſæus Verb.Horæ Canonicæ p. numer. quinto*, & alii: Opponunt nogativæ ſententiæ præfatorum Doctotum, quod correcta fuit apud *Emanuelem Sà* à Magiſtto Sacri Palatii in Editione Romana, & expuncta illa verba, quibus probabilis iudicabatur talis ſententia ab eodem *Sà*, *Verb.Horæ Canonicæ n.1.* his verbis: *Quidam tamen, & Moniales, & eos omnes, qui non ſunt in Sacris obligatione liberant (quod, & ſi probabile) non eſt uſu receptum*. Reverendiſſimus autem Magiſter in Editione Romana correcta, abſtulit illa verba: (*Quod, & ſi probabile*,) & ideò in Editionibus expurgatis ampliùs nō inveniuntur. Hinc *P.Diana l.c.* putat huiuſmodi ſententiā, eſſe prorſus improbandam. At, quicquid de tali correctione, eaq; imo ſuppoſita, & admiſſa, oppoſitioni huic ſatisfieri poteſt reſpondendo, poſt dictum *Emanuelem Sà*, tot alios Doctores, nec inferioris notæ Theologos extare qui nedum vocant talem ſententiam probabilem, ſed abſolutè veram, piam, &c. ut patet ex dictis, idque abſq; correctione Sanctæ Romanæ Eccleſię, ut conſtat ipſa experientia uſque adhuc. Quia tamen tunc tempotis communis erat contraria opinio, ideò meritò *Pater Sà* à Magiſtro Sacri Palatii correctus fuit, ac expurgatus. Multæ enim opiniones videntur adeò ſingulares ab initio, ut nec cenſeantur tutæ in conſcientia, advenientibus poſtea Doctoribus, qui nedum illas amplectantur, verum etiam novis argumentis, & ſolidis, ac fundatis rationibus roborētur, abſq; ſcrupulo ab Eccleſia, & à Reverendiſſimis Inquiſitotibus admittuntur, & dici poteſt, quod accidat in caſu recitatæ ſententiæ pro qua etiam extare videntur duo Pontifices Summi, ſupra relati, *Eugenius IV.& Leo X.* Hinc

235 Reiici poteſt hic id, quod gratis aſſerit doctiſſimus *Bardi num.12. tit. in fine*, dum ibi ſic: *Et quamvis daremus conſuetudinem hanc vim legis obligantis initio minimè habuiſſe: nihilominus temporis progreſſu viri Sapientes exiſtimantes conſuetudinem hanc obligare, eam acceperunt tanquam veram legem pro ſe, & pro ſuis poſteris: proindè practicè cenſere minimè debemus nos in dubiis verſari, ſed in iis, quæ moralem habent certitudinem*. Hoc inquam, gratis aſſertum, reiici poteſt: Quia nullus Doctor quem legerim, *acceptavit pro ſe, & ſuis poſteris*, tanquam obligantem legem, conſuetudinem de qua loquimur, ipſe ſolus hoc affirmat: aliud enim eſt, quod Viri Sapientes (ut ipſemet ait, & optimè) exiſtimaverint (ut communiſſimè exiſtimant, atque docent) interpretatique fuerint illam obligare ſub mortali; aliud quod ipſi, ut talem eam pro ſe, & poſteris acceptaverint, hoc ſecundum reiicitur, primum conceditur tanquam certum. Viri namque Sapiētes, & D.D. communiter, declarant quidem ſententiam propriam circa eandem conſuetudinem, exiſtimantes (& ex hac exiſtimatione docentes) atque interpretantes illam ſtrictè obligare; non acceptantes ipſimet immediatè obligationem; quod potiùs ſpectare videtur ad eos, qui ſub obligatione ſervare tenentur conſuetudinem ipſam; ut etiam innuit, apud eundem *Bardi lib. 8. cit. qu. 1. Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Archiepiſcopus Civitatis Palermi Fr. D. Martinus de Leon, in ſua Epiſtola ad Moniales ſuæ Palermitanæ Civitatis, & Diæceſis*, in qua inter alia ſunt ſequentia verba, *fol. mihi 404.colum. 2. Tutti queſti Dottori, e molti altri inſegnano queſta dottrina, la quale* fon-

fondano nella conſuetudine immemorabile introdotta (nota) *dalle medeſime Monache, che ben poſsono farlo nelle coſe appartenenti à loro* Ex quibus verbis clarè conſtat, ad Moniales (quibus incumbit obſervantia huius conſuetudinis) ſpectare acceptationes, ad Doctores verò declarare ſolum ſententiam propriam circa eandem conſuetudinem, & ipſius obligationem, relinquendo illam in ſuo ſtatu, & eſſe, ut ſupra. Quorum Doctorum ſententia impedire haud poteſt, quo minus conſuetudinis veritas prævaleat, eſto veritas contraria eſſet eidem DD. ſententiæ: iuxta *Canonicum Textum in Cap. Conſuetudo: diſt.* 8. ibi, *Conſuetudo quę apud quoſdam obrepſerat, impedire non debet, quominus veritas prævaleat, & vincat. Nam conſuetudo ſine veritate, vetuſtas erroris eſt*.

233 Doctus *Pater Baldellus in Theologia Morali tom.2.lib.3.diſp.22.num.13.* (apud *Dianam Coordin.tom.3.trac.6.reſ. 17.num.4.Ex par.10.tract.11.& Miſcel. p.reſ.45.*) loquens de conſuetudine Religioſorum, & Monialium perſolvendi Horas Canonicas, ſic aſſerit (contra ſententiam negativam *Bordoni*, & aliorum: *Et quatenus poſſit dubitari de huiuſmodi conſuetudine, utrum obliget ad mortale, eodem modo illam interpretantur, quo ſupra diximus de Subdiaconis, qui ſimiliter ſolum tenentur ex conſuetudine, & communiter exiſtimantur teneri ad mortale, quia eorum conſuetudo eſt inducta ex credulitate obligandi, & per modum legis non ſcriptæ, & eſt de re gravi, imò, & graviore, quam ſit lex de Ieiuniis, de Sacro audiendo, de Confitendo ſemel in anno, de Communicando in Paſchate, & de ſimilibus, in quibus ſignanter, & ſpecialiter non exprimitur, quod ſint ad mortale: Quæ tota ratio etiam valet de conſuetudine ſimiliter inducta pro Religioſis Profeſſis; eamque conſuetudinem ita interpretantur communiter Viri Docti, & timorati. Et hoc totum quod dicimus de Viris Religioſis Profeſſis deputatis ad Chorum, quod tenentur ſub mortali ad Horas Canonicas, dicendum etiam eſt de fœminis, & de Monialibus ſimiliter Profeſſis, & deputatis ad Chorum*. Hæc *Baldellus*. Cui addo *Patrem Bardi qu.cit.2. num.* 14. in quo eorundem, & aliorum ſimilium paritate, confirmare videtur idem *Baldelli* argumentum. Arguit autem, & ipſe, ut ſequitur: *In iure communi, ut ferè omnes communiter advertunt, nulla invenitur lex, quæ obliget Diaconum, & Subdiaconum ad recitandum Divinum Officium, quod rectè oſtendit Leſſius diſp. illa 9. numer. 44. & 45. aliquos ponderans Textus Canonicos, qui in contrarium adduci poterant, cum aliis concludit obligationem hanc fundari in antiqua conſuetudine: Rurſus in pervigilio Pentecoſtes, S. Ioannis Baptiſtæ, S. Laurentii, & diei Feſti Omnium Sanctorum, eſt Ieiunium obligans ſub culpa gravi, & non ex lege poſitiva, ſed ex conſuetudine: contra quam ſi quis argueret, non eſſe legitimè præſcriptam, & non conſtare de intentione, qua inducta fuerit, ex devotione ne, an ex obligatione: vel ſi dicat procedere poſſe ex errore hanc exiſtimationem de obligatione ſervanda, ſi quis inquam ita argueret, eſſet repellendus; quia ſufficit per tot ſæcula ita fuiſſe à Sapientibus, & Piis Viris iudicatum: Ita etiam, & ego dicam de conſuetudine recitandi apud Regulares, & Moniales, cum nullum prorſus diſcrimen appareat*. Quibus tum validis, tum efficacibus oppoſitionibus

234 Reſponderi poteſt primò, adeſſe hic diſcrimen, & rationem diſparem, ex doctrina enim *P. Paſqual. de Sacrific. Miſſæ tom.2. qu.*889. Conſuetudo recitandi Officium Divinum privatim extra Chorum in Religionibus, non eſt propriè conſuetudo, ſed obſervãtia potius Conſtitutionũ, quę non obligant ad peccatum, ſicque nec recitatio ipſa privata Horarum, ut ordinata à Conſtitutionibus eſt ſub tali obligatione conſequenter. Secundò. Reſpon-

pondetur: Diaconos, & Subdiaconos teneri ad Horas Canonicas ex Iure Canonico, & in ipſo Iure tale onus imponi: ad hoc enim ordinantur in Sacris, ut Eccleſiæ inſerviant, ac proindè æquiſſimum fuit, ut Eccleſia illis tanquã ſuo Miniſterio mãcipatis,hoc onus imponeret. Vnde meritò qui ſunt in Sacris tenentur ſub mortali ex Iure Canonico, & Eccleſiaſtico perſolvere Horas Canonicas. Sic communiter Canoniſtæ apud *Leandrum part. 2. tract. 6. diſput. 13. qu.8. Verſ. Negant deindè*: ibi, *Teneri Subdiaconos ad Divinum Officium recitandum Iure Canonico, & Eccleſiaſtico, habito in cap. 1. de Celebr. Miſsar. quod (ut inquit Navarrus) ad verbum eſt caput Presbyter 91. diſt. affirmant communiter Canoniſtæ, & alii apud Bonacinam, quos ipſe ſequi videtur, de Horis Canonicis diſput. 1. queſt. 2. puncto 3. numer. 1. Machado lib. 4. par. 1. tract. p. doc. 14. nu. p.* Eſto autem, quod Diaconi, & Subdiaconi ad penſum Officii Divini non ex aliquo ſcripto, & Canonico Iure tenerentur, ut contendit *Leander qu. cit. Verſ. Sed probabilius*: eo quia per ipſum, *Navarrum*, & alios *citati Textus*, de ſolis Sacerdotibus loquuntur, tenentur tamen lege naturali divina (inquit idem *Leander Verſ. cit.*) determinata per univerſalem conſuetudinem, eos ad idem penſum obligantem ſub mortali per omnes, nemine excepto; quod per omnes, ut patet ex dictis, non obligat Iuniores Religioſos, nec Moniales. Conſuetudo præterea perſolvendi privatim Horas apud eoſdem, & eaſdem, non eſt tanti ponderis, nec adeò gravis, *ut gravior cenſenda ſit, quàm lex de Ieiuniis, de Sacro audiendo, de Confitendo ſemel in anno, de Communicando in Paſchate, & de ſimilibus*, ut opponit citatus *Baldellus*; nec ullus ſanè Doctor id affirmabit. Hæc enim ſunt Eccleſiæ Præcepta, per omnes, extra controverſiam ad mortale obligantia. Non verò extra controverſiam eſt, an obligent ſub gravi culpa pervigilia Pentecoſtes, Sancti Ioannis Baptiſtæ, S. Laurentii, & Omnium Sanctorum, ut videre eſt apud *Paſqualigum de Ieiunio dec. 171. & 172.* Hinc ſoluta etiam manet altera oppoſitio *P. Bardi*. Verum, tot, tantiſque præmiſſis minimè obſtantibus.

235 Optimè ſciens, quod ait *Baldus conſil. 122. l. 2. Rarò benè loqui* (videlicet) *qui contra omnes loquitur*, puto, & ego nõ eſse recedendum ab affirmativa communiſſima ſentẽtia, cuius fautores enumerat *Bardi q. p. cit. § 2. num. 3. in fin.* non quidem omnes, quia hoc fortè nequit, ſed uſque ad ſeptuaginta, quos omnes (non contentus ab aliis relatos) voluit in fõte legere, ut ipſemet teſtatur. Quorum omnium idem, unicumque fundamentum (ut apud eoſdem videre eſt) Diuturna nẽpè, antiquiſſima, & immemorabilis conſuetudo legitimè præſcripta; tot enim ſunt ſæcula, nedum anni, in quibus conſuetudo iſta ſuum retinet vigorem. Vnde quamvis concederemus huiuſmodi conſuetudinem, initio ſui, vim legis obligantis minimè habuiſſe; nihilominus temporis progreſſu incepit legitimè præſcribi, & conſequenter tranſacto tempore ad præſcriptionem requiſito, vim legis habere cœpit: eo pacto quo (ut notant Doctores in Tractatu de Legibus) incipiunt aliæ conſuetudines (etiam contra legem ipſam) præſcribere: initio enim vim legis non habent, ſed pedetentim progrediẽtes, continuando, tranſacto tempore à præſcriptione requiſito, ſtrictè obligant, vimq; legis habent. Et talis eſt conſuetudo, de qua hic, ratione cuius Regulares Profeſſi Iuniores ad Chorum deputati, uti, & Moniales, obligantur recitare quotidiè ſeptẽ Horas Canonicas; eaſq; ſine rationabili cauſa omittendo, graviter delinquunt, ex hac eadem efficaci ratione; quam admittunt, eique (uti baſi ſuper quam aſtruunt affirmativam hanc ſententiam) unanimiter ſubſcribunt innumeri (etiam primæ claſſis) Docto-

res, ad quos expugnandos, eorumdemque enervandam, infirmandamve communem ſententiam, non ſufficit aliquorum paucorum Authoritas, abſque manifeſta, & evidenti ratione, ac ſole clariore tali apparente. Addo pręterea cum *Salmanticenſib. tom. 4. Theologiæ Moralis tract. 16. de Horis Canonicis cap. 2. punct. 2. num. 22. & 23.* Conſuetudinem de qua hic, perſolvendi videlicet privatim Officium Canonicum ab illis Religioſis Profeſſis, non in Sacris Conſtitutis, & Monialibus, qui Chorum profitentur, & ex ſua Profeſſione Choro adiiciuntur, non ex devotione dumtaxat, ſed ex vero animo obligandi, fuiſse introductam. Quod exindè conſtat: quia Doctores communiter tres aſſignant conditiones ad agnoſcendum, quando conſuetudo cenſeatur ex animo ſe obligandi introducta, quas in hac de qua hic, negabit ullus reperiri. *Prima eſt*: quod materia ſit gravis, à populo, vel à maiori parte continuo obſervata, abſque interruptione: quia non ſolent tanta firmitate ſervari, quæ ſolum ex devotione fiunt. *Secunda*: ſi Superiores graviter reprehendant, aut puniant non obſervantes talem conſuetudinem. *Tertia*, cum prudentes, & timorati malè ſentiunt de his, qui talem non obſervant conſuetudinem, vel ſcandalizatur communiter populus exiſtimans tranſgreſſores talis conſuetudinis peccare. Quis autem negabit in conſuetudine, de qua loquimur, allatas conditiones inveniri? Et quis inſuper cordatæ mentis affirmabit, conſtare, ex errore conſuetudinem eandem fuiſse introductam? Cum ergo conſtet de conſuetudine, deque obligatione illius, debebat de eius excuſatione conſtare, ut eiuſdem rueret obligatio. Licet enim modo obſervantes aliquo modo, errent, neſcientes, unde eius proveniat obligatio, an ex lege tradita? Ipſi tamen introductores conſuetudinis haud ſunt, eidemmet vim obligandi conferentes, ſed eam in illa iam ſupponunt, à primis introductoribus communicatam. Probari autem nequit, illos primos Parentes, & Fundatores, qui hanc eandem conſuetudinem introduxere, ex errore proceſſiſse: quin potius ſicut in aliis rebus, credendum eſt, eos ex motione Spiritus Sancti inductos fuiſse ad eam introducendam, ex certa ſcientia, vel ſaltem non ex errore, putantes, ſe aliqua Lege Eccleſiaſtica adſtrictos eſse, ſed ſe voluiſse obligare, ſive aliàs obligati eſsent; quia illi non ad has verſutias attendebant, ſed ad id, quod magis Sanctum erat, atque perfectum, & quod maiorem facultatem præbebat ſine impedimento Dominum obſecrandi. Ita *Salmanticenſes loc. citat.* Sed

236 Dices ex parte Monialium, non potuiſse ipſas ſaltem, conſuetudinem hanc viribus firmare, quia ſicuti foeminæ nequeunt leges ſtatuere, ita neque conſuetudinem, quæ vim legis habet, ideòque *Bartolus in leg. prim. ff. de legib. numer.* 7. ait. Vſus Mulierum non inducit conſuetudinem. Reſpondeo negando abſolutè antecedens: falſum enim eſt conſuetudinem vim legis habentem non poſse introduci niſi ab habente facultatem ad condendam legem, aliter Civitates illæ, quæ ſunt ſub Dominio Principis non poſsent ullam conſetudinem obligantem introducere, quia illæ nequeunt legem condere: nihilominus oppoſitum conſtat, & docet *D. Thom. 1. 2. quæſt. 90. artic. 3. & quæſtion. 97. articul. 3. ad 3.* ubi quod non introducunt conſuetudinem per modum legis, ex ſua authoritate, ſed ex conſenſu tacito, vel expreſso Supetioris: *Si multitudo non habeat liberam poteſtatem condendi ſibi legem, vel legem à Superiori poteſtate poſitam removendi, tamen ipſa conſuetudo in tali multitudine prævalens, obtinet vim legis, in quantum per eos toleratur ad quos pertinet multitudini legem*

gem

Digitized by Google

gem imponere, *hoc enim ipſo videntur approbare*, *quod conſuetudo introduxit*. Sunt verba *Doctoris Angelici quæſt. citat.* 97. *artic.* 3. *ad* 3. *in fine* : cui adhærent *Suarez de Legib. lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 7. & 11. *Salmanticenſes punct. cit.* 2. *num.* 21. & alii, unanimiter ob eandem rationem, dicentes, communitatem Mulierum, & Fœminarum poſſe ſua conſuetudine ius inducere, ſunt namque, & ipſæ capaces legis, & ad legum onera ſubiectæ, &c. Poſſunt igitur Mulieres conſuetudinem introducere in iis, quæ ad ipſas ſpectant. Et ita etiam *Monteſinus in* 1. 2. *tom.* 2. *diſp.* 23. *qu.* 13. *num.* 220. ubi ſic ait (apud *Dianam Coord. tom.* 6. *tract.* 2. *reſ.* 22. *Ex part.* 6. *tract.* 5. *reſ.* 11.) *Quamvis verum ſit*, *quod Mulieres Regulariter non poſſint introducere conſuetudinem generalem obligantem omnes*, *etiam Viros*; *ſicut Regulariter non ſunt habiles ad condendas leges*, *benè tamen poteſt per Mulieres introduci conſuetudo habens vim legis obligantis ipſas*, *non Viros*. *Vt ſi in aliquo loco eſſet conſuetudo*, *quod Mulieres audirent Sacrum in Sabbato*, *vel ieiunarent Feria ſexta in honorem Beatæ Virginis*. *Ita Monteſinus*, & *Diana*. Et idem etiam docent *Azorius tom. prim. libr.* 5. *capitul.* 18. *quæſt.* 11. & *Salas de Legibus diſput.* 19. *capitul.* 11. *num.* 91. *fol. mihi* 498. *litt. B.* ubi expreſsè ſic : *Conſuetudo Monialium*, *poteſt inducere legem*, in iis videlicet, quæ ad ipſas ſpectant: quod affirmat *Bardi qu.* 2. *cit.* §. 2. *num.* 17. *Verſ. Reſpondeo poſſe* : ubi refert etiam *Rochum de Curte cap. ultimo de Conſuetudine ſect.* 4. *numer.* 53. & *Petrum de Ravenna eodem tract. ſect.* 4. *numer* 54. Recitare autem Horas Canonicas valdè congruenter ſpectare poteſt ad foeminas, atque adeò introduci poterit apud ipſas Moniales conſuetudo recitandi eaſdem Horas, accedente maximè, implicitè ſaltem, Summi Pontificis conſenſu. Et quod Communitas foeminarum poſſit ſua conſuetudine ius inducere, cum foeminæ ſint capaces legis, & ad onera legum teneantur, conſequenter conſuetudo Monialium, ſaltem ſi ſit acceptata à Prȩlato, poſſit inducere legem Moniales obligantem, præter citatos, affirmant (& cum eodem *Bartolo in lib.* 2. *Cod. quæ ſit long. conſuetud. numer.* 13.) *Suarez numer. citat.* 11. & *Bonacina tom.* 2. *tit. de Legibus in genere*, & *in particulari*, *diſput. prim. quæſtion. prim. punct. ultim.* §. 3. *propoſit.* 1. *num.* 15. Quo verò ad primum locum *Bartoli* in contrarium ſuperius in argumento deſumptum, reſpondent citati *Suarez*, & *Bonacina*; *Bartolum*, ibi non negate ſimpliciter per foeminas introduci poſſe conſuetudinem, cum in hoc ſecundo loco oppoſitum afferat, Communitatem ſcilicet foeminarum eſse capacem legis, atque adeò earum conſuetudinem acceptatam à Prælato, poſſe legem inducere. In citato autem ptimo loco, loquitur ipſe de rebus, quæ ad Viros ſpectant, hoc eſt, non poſse à Mulieribus induci conſuetudinem contra legem ad Viros pertinentem, & ita etiam exponunt *Bartolum* plures alii, ut notat Bardi *numer.* 17. *citato in fine*, &c.

Adverto hic tandem circa obligationem, quam habent Regulares, etiam Moniales, recitandi Horas Canonicas, plura, & pulchra Privilegia colligere, & recenſere *Salmanticenſes in ſuo Theologiæ Moralis Curſu*, *tom.* 4. *tract.* 16. *de Horis Canonicis cap.* 13. *punct.* 7. *à numer.* 51. *uſque ad* 64. *incluſivè*, *à pag. mihi* 181. Videantur, & non pigebit.

PRIVILEGIUM UNDECIMUM.

Beneficiarius, qui ex ignorantia invincibili, vel ex inadvertentia, aut oblivione inculpabili Officium Divinum prætermittit, excuſatur nedum à culpa, verum etiam à reſtitutione fructuum.

137 QUi tenentur Officium Divinum recitare, maximè Beneficiarii, peccant utique mortaliter per omnes, illud non recitando, aut illius partem notabilem omittendo, quia violant Præceptum in re gravi ad virtutem Religionis pertinente, & ad Deum colendum, niſi eos excuſet ignorantia inculpabilis, quæ illos indubiè excuſat, ex *præcedenti Privilegio in principio*, uti etiam eoſdem excuſat inadvertentia, aut oblivio inculpabilis, vel iuſtum, ac rationabile impedimentum. Item qui tenentur ad penſum Divini Officii, & recitationem Horarum Canonicarum *Titulo Beneficii*, in ipſa recitationis omiſſione culpabili, hoc eſt, non excuſante illum ignorantia, bona fide, vel alio legitimo impedimento, præter peccatum mortale, quod contra dictum Præceptum committitur ab eiſdem, peccant ulteriùs contra Iuſtitiam, & duplex ſpecie peccatum committunt, in Confeſſione exprimendum: cum ſit in eis duplex obligatio ad diverſas virtutes ſpectans, ſcilicet ad Religionis virtutem ratione Ordinis; & Iuſtitiæ, ratione Beneficii: *Paulus Squillas de Obligationib. Clericorum par. 1. dub. 34. num. 71. in fine. Sanchez de Matrim. tom. 3. lib. 9. diſp. 15. num. 6. Bonacin. tom. 1. de Horis Canonicis diſp. 1. qu. 5. punct. 1. propoſition. 2. num. 4.* ubi etiam *Layman, Suarez, Garzias*, & alii. Hinc peccantes contra Iuſtitiam ob omiſſionem Canonicarum precum tenentur ad reſtitutionem fructuum proprii Beneficii pro rata omiſſionis recitationis, ut patet ex *Concilio Lateranenſi ſub Leone X. & ex Bulla Pii V. apud Navarr. in Manuali cap. 25. num. 122. Bonacinam qu. 5. cit. punct. 2. propoſit. 1. num. 1. & 2.* & apud alios, utriuſque Pontificis Conſtitutiones percenſentes, in quibus exprimitur famoſiſſima, & veriſſima illa Regula: *Beneficium datur propter Officium*, ſcilicet *Canonicum*. Ad reſtitutionem inquam fructuum receptorum proprii Beneficii ob dictam omiſſionem tenentur, quia per omnes ſunt iniuſtè percepti, conſequenter tunc temporis non facti proprii Beneficiarii, unde pro rata omiſſionis, ſeu omiſſioni reſpondentes reſtituendi, & erogandi in fabricas ipſorum Beneficiorum, vel in Pauperum Eleemoſynas, cum tunc temporis (ut dictũ eſt) non faciant fructus ſuos.

138 Reſtituendi inquam à Beneficiario, niſi omiſerit iſte recitationem Officii Divini ex ignorantia, vel ex inadvertentia, aut oblivione inculpabili, ut in propoſito Privilegio, quia hoc in caſu, ficuti excuſatur à culpa, ita etiam à reſtitutione fructuum. Et licet lex iſta Eccleſiaſtica reſtitutionis fructuum, ſeu impoſitiva reſtitutionis, non videatur in rigore eſſe pœnalis *ex antecedent. num.* Quia potius eſt declarativa iniuſtitiæ, quæ committitur in omiſſione Horarum Canonicarum, & impoſitiva ob id reſtitutionis fructuum, tanquam iniuſtè perceptorum, ut dicunt *Concil. Lateranen. & Pius V.* Quod ſuaderi etiam poteſt, eo quia Eccleſia nulli confert Beneficium gratis, ſed cum onere, quare qui illud aſſumit, aſſumit cum illo onere, quod importat pactum, & conventionem. Vndè ex violatione talis oneris, ac conventionis, oritur obligatio reſtituendi, hinc ad reſtitutionem teneretur Beneficiarius, etiã ſi nulla lex id fieri præciperet. Quando verò iſta lex præcipit fieri reſtitutionem, non videtur conſtituere ius de hoc, ita enim eſſet lex pœnalis, ſed potius declarare

ius,

ius, & obligationem reſtituendi ortam ex obligatione Iuſtitiæ. Et licèt inquam hoc: nihilominus Doctores de hac eadem Eccleſiaſtica lege loquentes (etiam ad noſtri Privilegii rem) appellant ipſam pœnalem; Ita præſertim *Reginaldus tom.3.lib.30.tract.3.cap.4.ſect.4.num. 44. Verſ. Quartum eſt, fol. mihi* 710. Vbi ait: *Ab hac obligatione reſtituendi, excuſare poſſe, tum materiæ parvitatem, tum ignorantiam, oblivionemque inculpabilem, quia imponitur ob peccatum mortale, quod ſalutis ſuæ immemor parvipendens, temporali pœna urgetur exequi, quod tenetur. Parvitas autem ea materiæ contingit ex parte Horarum Canonicarum, cum omiſſio non eſt tanta, ut conſtituat peccatum mortale*. Idemque Privilegium recenſenr, & admittunt: *Naldus Verbo Officium Divinum nu.*15. ibi, *Officium Divinum recitare omittens Beneficiarius ex oblivione, vel ignorantia invincibili, videtur excuſatus à reſtitutione fructuum, nedum quo ad fructus conſumptos, ſed ſimpliciter de omnibus: & ratio eſt, quia ſumus in materia pęnali, & ideò eſt reſtringenda ad Caſum culpæ. Garzias de Beneficiis tom. 1.par.3. cap.1. num. 23. Verſ. Subinfertur etiam. Paulus Squillas part.1.cit.dub.32. num.67.* ubi ſic arguit, *fol. mihi* 40. *col.* 1. *Verſ. Aliqui ſimpliciter in fine*: *In Concil. Lateranen. excuſatur, qui Officium non dixerit ex legitimo impedimento, ſed naturalis oblivio, vel ignorantia invincibilis cenſeri poteſt legitimum impedimentum. Franciſcus Merolla tom.1. diſput. Moralium Theologicar. diſp. 1. cap. 2. coroll.2. num.56. Verſ. Confirmari poteſt, fol. mihi* 16. *Leſſius de Iuſt. lib.2. capitul.34. dub.32. num.*183. qui pariter ſic: *Beneficiarii non habent abſolutum dominium fructuum, etiam ante perceptorum, niſi poſtquam Officium tempori illi reſpondens dixerint; vel certè abſque culpa prætermiſerint: nam expreſsè dicit Pontifex, & Concilium. (Vt fructus non faciant ſuos, ſi ceſſante impedimento Officium omiſerint.) Et ſequitur, Eos, qui per ignorantiam inculpatam omiſerunt, non teneri ad reſtitutionem. Suarez de Religion. tom. 2. lib.4. Tit. de Horis Canonicis cap.30. n. 16. Bonac. tom.1. de Horis Canonicis diſp. 1 qu.5. punct.2. num.4.* & alii. Vnanimiter concludentes (ut in Privilegio noſtro) quod quando non intervenit culpa, nec incurratur hæc reſtitutionis obligatio (ſeu pœna, ut loquuntur) & ubi Beneficiatus à culpa excuſatur, & à pœna excuſetur. Et ait *Suarez num. cit.* verum non eſſe quod quidam ſentiunt, non recipi videlicet fructus, ſeu ſtipendium ab eo, qui de facto non exhibet ſervitium, hoc eſt, non recitat Officium propter quod ei debetur ſtipendium: tum quia nõ exhibet ſervitium ad quod ex Iuſtitia tenetur, tũ etiã quia illa lex nõ eſt tantum pœnalis, ſed etiam conditio, ſub qua datur tale ſtipendium: Negat inquam *Suarez* hanc ſecundam partem, ideſt, quod *talis lex ſit etiam conditio*, ut faciat ſenſum, *tibi do Beneficii fructus, ſi Horarias preces recitaveris*: quod, & negat *Azorius tom.1. lib.10. cap.14. qu.* 7. Quia lex iſta per ipſos pœnalis eſt, ideoque reſtringenda, ut non imponat pœnam, niſi ibi interceſſerit culpa. Vnde non debet intelligi ipſam eſſe quaſi conditionem affirmativam: *Si Officium dixerit*, ſed negativam, ſcilicet: *ſi non omiſerit Officium, ſeu non intermiſerit* (ut ait *Pius V.*) utique *culpabiliter*, ſeu *voluntariè*, hoc enim eſt propriè *omittere*. Adde, quod *Concilium*, & *Conſtitutio Pii V.* habet: *Si Officium Divinum non dixerit legitimo impedimento ceſſante, reſtituat*. Naturalis autem oblivio, vel ignorantia invincibilis, legitimum impedimentum à Doctoribus citatis cenſetur, & eſt. Et infra ait: *Eos tanquam iniuſtè perceptos*, igitur ad reſtitutionem exigit titulum iniuſtæ acceptionis. Item inquit infra: *Si ultra dictum tempus in ſimili negligentia permanſerit*, ubi expende particulam illam *in ſimili*, hæc enim ſupponit debere eſſe omiſſionem ex negligentia culpabili. Ergo ubi non inter-

tervenit culpa, non incurritur hæc pęna, ſeu per nos, obligatio reſtitutionis ex Iuſtitia, ut ſupra. Sicuti nec incurritur huiuſmodi poena, ſeu obligatio reſtitutionis fructuum à Parocho non reſidente ſine cauſa, ex ignorantia poenæ latę à *Tridentino ſeſſ.* 23.*cap.*1 *de Reform.* Quod etiam habet expreſsè, *Thomas Hurtado de Reſidentia tom.* 1. *lib.* 4. *reſ.* 5. *ſub reſ.* 1. *pàg. mihi* 163. Sequentibus verbis: *Si Parochus bona fide ignorans invincibiliter pænam latam à Tridentino contra non reſidentes, non reſideat ultra bimeſtre, aut invincibiliter iudicet cauſam abſentiæ eſſe ſufficientem, cum poſtea intelligat non fuiſſe talem, non tenetur reſtituere pro rata abſentiæ, quia iure naturali facit fructus ſuos, & à pæna excuſat ignorantia, etiam iuris pro foro externo*, ſicque verum Privilegium noſtrum. Sed

239 Quæres primò. An Beneficiarius non habens Ordinem Sacrum, peccet lethaliter non recitando Officium Divinum, cum animo tamen reſtituendi fructus. Ratio quæſiti eſt, quia cum ex una parte obligatio recitandi Officium in eo fundetur, quod Beneficiarius accipiat Beneficii fructus in ſtipendium, & mercedem ſui laboris (Beneficium enim datur propter Officium) idcircò peccare videtur contra Iuſtitiam accipiendo fructus, nec ſatisfaciendo debito ſui Officii: ex altera parte videtur quod ceſset culpa, & iniuſtitia, eo ipſo quod Beneficiarius nihil prorſus vult ſibi accipere ex fructibus, aut emolumentis Beneficii, ſed vult eos integrè expendere in fabrica eiuſdem Beneficii, vel in uſus pauperum, ad quos ſolum *Pius V.* obligat in ſua *Bulla* contra Beneficiarios non recitantes Officium.

240 Reſpondeo: Cum *Ioanne de Lugo lib.* 5. *Reſponſorum Moralium dub.* 6. peccare abſolutè lethaliter: *Tum quia*, intentio, & animus reſtituendi omnes fructus non impedit lethale peccatum omittentis recitare Officium Divinum: independenter enim ab obligatione reſtitutionis fructuum, extat Eccleſiæ Præceptum obligans Beneficiarium ad dictam recitationem, cui Præcepto, quod iam antea extabat, aliud acceſſit poſtea *Leonis X. in Concil. Lateranen.* & *Pii V. in ſua Bulla*, obligans ad reſtituendos fructus pro rata Officii omiſſi: Vnde ſunt hic duo Præcepta. Quamvis ergo Beneficiarius nolens retinere fructus Beneficii correſpondentes omiſſioni Officii non peccet contra ſecundum Præceptum reſtituendi fructus; non liberatur tamen à tranſgreſſione primi antecedenter obligantis ad recitationem Officii Divini. *Tum quia*. Et ſi ab Eccleſia (ut optimè etiam arguit idem *De Lugo dub. cit. num.* 3.) non ſit impoſita obligatio primis ſex Menſibus ab adepta poſseſſione Beneficii reſtituendi fructus ob Officium Divinum non recitatum, nihilominus obligationem habet ſub mortali Beneficiarius recitandi Officium etiam in illo ſemeſtri, ut declaravit idem *Pius V. in prædicta Bulla*; ergo obligatio recitandi Officium non dependet ab obligatione reſtituendi fructus, ſine hac enim obligatione invenitur illa. Nil minus ergo perſeverabit eadẽ obligatio recitandi toto tempore ſequenti independenter ab obligatione reſtituendi fructus. *Tũ quia*, repugnat quem excuſari ab onere recitandi Officium, & obligari ad reſtituendos fructus. Vide eundem *De Lugo dub.* 6. *citat.* Hinc

241 Inferas cum *Sanch. tom.* 1. *Conſil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 16. *num.* 2. Quod neſciens Officium Divinum recitare, licet peccet acceptando Beneficium, quia tamen non peccat non recitando, & omittendo Horas, durante impotentia recitandi ob ignorantiam, & defectum Directoris, pro eo tempore, quo recitare nequit, nec habet inſtructorem, non tenetur reſtituere fructus. Et idem dicendum eſt de non recitante ob defe-

ctum

ctum Breviarii, vel aliam impotentiã, licet culpa ſua in eam impotentiam inciderit. Ita *Sanchez numer. citat.* (ubi refert etiam *Navarrum in cap. Quando.)* Qui etiam *dub. 61. antecedenti, num.* 4. cum eodem *Navarro*, & aliis: pariter excuſat, à recitatione Horarum eos, qui ignorant latinè legere, modo dent operam, ut id diſcant: Quia videlicet pro tunc ſunt impotentes ad recitandum, & ratione huiuſmodi impotentię (ut etiam ſupra) excuſantur, qua poſtea ceſſante impotentia, & impedimento, ceſsat excuſatio. Quia in omnium Doctorum ſententia, habens Eccleſiaſticum Beneficium tenetur ad Horas Canonicas. Et ſicut Sacer Ordo ſine Beneficio obligat ad Horas: Ita Beneficium Eccleſiaſticũ abſque Sacro Ordine ad eaſdem obligat: Quia *Beneficium datur propter Officium, cap. fin. de reſcript. in 6.* ut etiam clarè habetur *in Decreto Concilii Lateranen. ſub Leone X. ſeſſ. 9. §. Statuimus: & in Motu proprio Pii V.* Videatur *Sanch. cap. cit. 2. dub. 58. fol. mihi* 229.

242 Quæres ſecundò. Cui teneantur reſtituere fructus, Beneficiarii non recitantes Horas Canonicas. Reſpondeo reſtituendos eſſe fructus fabricæ Eccleſiarum, ubi ſunt Beneficia, vel Pauperibus: ſic enim expreſsè habetur in *Concilio Lateranen. & Motu proprio Pii V.* in præcedentibus relatis, & apud *Sanch. cap. 2. cit. dub. 87. num. 1. Bonacinam de Horis Canonicis diſp. 1. qu. 5. punct. 4. propoſ. Unica, num. 1. Leſſium de Iuſt. lib. 2. cap. 34. dub. 32. num. 177. Gobat in Alphabeto Breviarii recitandi Caſu 23. num. 581.* & communiter. Reſtituendi autem ſunt fructus fabricæ, licet ea ſit ditiſſima (infert *Sanch. dub. cit. num. 2.* cum aliis.) Ratio eſt, quia faciunt id, quod iubent *Concilium, & Pius V.* præcipientia hanc reſtitutionem. Et fabricæ illius loci ubi Beneficium ſitum eſt, ſeu Eccleſiæ Beneficii. Notat tamen *Bonacina loc. cit. num.* 2. cum aliis, & benè, poſse fieri etiam in utilitatem fabricæ Domus Beneficii, ut Domus in qua Beneficiarius habitat, vel alterius Domus ipſius Beneficii, vel etiam in emendis, aut meliorandis agris, ut fructus in perpetuum augeantur: hæc enim ſub fabricæ nomine continentur, & comprehenduntur: eo magis quia *in citatis Iuribus* (ut obſervat etiam *Suar. cap. cit. 30. num.* 19.) non fit reſtrictio in *fabricas Eccleſiæ Beneficii*, ſed dicitur, *In fabricas ipſorum Beneficiorum*, ut patebit legenti *Pianum Motum proprium*. Ex quo collige cum DD. citatis, Beneficiarium, qui Divinum Officium omiſit, nequire reſtitutionem facere in alterius loci utilitatem; quia *Pius V.* mentionem facit *fabricæ Beneficii*, non verò alterius loci, & in conſequens Beneficiarius, qui Officium prętermiſit, non poteſt fructus inſumere in ædificationem Ecçleſiæ, vel reparationem bonorum, alterius Beneficii.

243 Limitat tamen *Bonacina ſub cit. num. 2. Verſ. Hoc tamen*, niſi huiuſmodi reſtitutio redundet in utilitatem pauperum, qui in eo loco aluntur. Ratio eſt, quia reſtitutio fabricæ, reſtricta quidem eſt, ut fieri debeat fabricæ Beneficii, & ubi Beneficium ſitum eſt; at pro pauperibus, non eſt adeò reſtricta, unde fieri poteſt pauperibus ſive illius loci ubi ſitum eſt Beneficium, ſive alterius. *Leſſius num. cit. 177. Suarez cap. cit. numer. 20. Verſ. Ergo hoc. Bonacina loc. cit. num. 3.* & alii. Non eſt inquam adeò reſtricta, tum quia *Bulla, & Concilium* loquuntur generaliter de pauperibus: tum quia hoc mitius eſt, & reddit faciliorem reſtitutionem. Et hinc eſt, quod ſi Beneficiarius ipſe, qui debet reſtituere fructus, ſit verè pauper, poteſt ſibi eos retinere, ſibique paupertatis titulo applicare. Ratio eſt, tum quia cum verè pauper ſit, non debet eſse deterioris conditionis, quam alii pauperes: tum quia in *præcitatis Iuribus* non excluditur, & hæc eſt eleemoſyna, quam non tam ipſe ſibi, quam Pontifex per eum facit. Ita *Navarrus in Manuali cap. 25. num. 122. in fine*,

fine, & num. 123. *in princip. Suarez capit. cit.num.* 18. *Toletus libr.* 2. *cap.* 12. *in Adnotatione nu.* 5. *Sanchez dub.cit.* 87. *num.* 3. *Leſſius num.cit.* 177. Bonacina *loc.cit.num.* 8. aliique plures apud eoſdem. Advertit tamen *Leſſius num. cit. in fin.* & cum ipſo Bonacina *loc.cit. ſub num.* 9. *Verſ. Adverte tamen*, Quod quando res eſt occulta, & reſtituendo diſtributiones, vel alios fructus, ſuum peccatum proderet Beneficiarius, & periculum infamiæ immineret, poſſet in alios pios uſus expendere. Nota hic tamen obiter, cum *Toleto num. cit. in princip.* & aliis; quod quando reſtitutio eſt diſtributionum (quas Canonici, vel Beneficiati ex Miniſterio, vel Choro habent) tunc non debet fieri, niſi ipſis Canonicis, & Beneficiatis, qui Officio interfuerunt, cum eiſdem accreſcant diſtributiones ex abſentia aliorum, ac inter ipſos ſolcant tales redditus diſtribui: Nam quando res habet certum Dominum, non debet reddi pauperibus: ita, & optimè *Toletus num. cit.* (ubi, concedit quidem, & ipſe, cum communi, quod poſſit aliquando accidere, ut ille Beneficiarius, qui reſtituere tenetur, ſit aliquis pauper, & meritò conſequenter poſſit ei eleemoſyna conferri, ſed tunc (addit) iudicio Confeſſoris poſſe illum ſibi reſervare, ſed dummodo non inde occaſionem ſumat vacandi ab Officio.) Cui addo *Navarrum in Man.num. cit.* 123. *Verſu Nota Quarto*, ubi, & ipſe expreſsè ſic: *Non ſufficit prædictam reſtitutionem facere fabricæ, vel pauperibus, quando reſtituēda ſunt lucrifacta per diſtributiones quotidianas, quæ debentur iis, qui horis illis diebus, in quibus illi non recitarunt, interfuerunt, quibus accreſcunt, & non ſufficit dare pauperibus, quod debetur alteri: arg. c. Ea te, de iureiur. niſi quando ignoratur quis ſit, Cap. Cum tu, de Vſur. ubi Gloſſ. cum communi.* Et idem met habet *Sanch. in Conſiliis cap.cit.* 2. *dub.* 88. *num.* 3. ubi ponit ſequentem concluſionem: Quantum ad diſtributiones quotidianas, quæ ſunt in Eccleſiis Cathedralibus, & Collegialibus, quando quis amittit illas ex eo, quod nō aſſiſtit Horis Canonicis, debent diſtribui inter eos, qui interfuerunt Horis illis diebus. Et probatur, quia *in Tridentino ſeſſ.* 21. *capit.* 3. *de Reform.* decernitur, ut omnes diſtributiones quotidianæ dividantur inter eos, qui divinis interſunt Officiis. Et quamvis prima facie huiuſmodi Decretum videatur eſſe contrarium alteri Decreto eiuſdem *Tridentini ſeſſ.* 22. *cap.* 3. in quo ſtatuitur, quod diſtributiones abſentium applicentur fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat: vel alteri Pio loco, arbitrio Ordinarii: Non tamen contrarium eſt (ut notat etiam *Sanchez loc. cit. num.* 4. *cum Navarro*) prius namq; Decretum, intelligitur de diſtributionibus, quæ dividi ſolent inter aſſiſtentes Divinis Officiis: poſterius verò de diſtributionibus, quæ amittuntur ab iis, qui non adimplent onera particularia ab Epiſcopo ſibi impoſita: qui (ut *ibi* decernitur) perdunt nedum diſtributionem, quæ ſibi datur propter illud onus, ſed totam illius diei diſtributionem: ſic enim ait *Concilium* in poſteriori Decreto: *Qui eas* (diſtributiones videlicet) *obtinent, ſi perſonaliter competens ſibi ſervitium iuxta formam ab eiſdem Epiſcopis præſcribendam, quolibet die ſtatuto non impleverint, illius diei diſtributionem amittant, nec eius quoquomodo Dominium acquirant, ſed fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aut alteri Pio loco, arbitrio Ordinarii applicetur.*

244 An verò fructuum reſtitutio ob omiſſionem Officii, ſicut fieri poteſt pauperibus, fieri etiam poſſit in celebrandis Miſſis, vel in aliis Suffragiis offerendis pro Defunctis? Reſpondeo affirmativè cum *Suar.cap. cit.* 30. *numer.* 18. Ratio eſt, tum quia membrum de eleemoſynis pauperum, poteſt hic habere ſatis latam interpretationem ex dictis, & Doctoribus. Hinc ſi Sacerdos pauper ſit non erit ab hac reſtitutione alie-

alienum (inquit *Suarez*) dare illi eleemoſynam cum onere celebrandi Miſſas aliquas, præcipuè ſi in ſatisfactionem offenſæ Deo factæ non recitando, vel pro illis fidelibus, qui fructus Beneficiorum perſolverunt, dici præcipiantur. Tum quia, ſi vivis pauperibus fieri poſſunt eleemoſynæ ex talibus fructibus, & bonis, poterunt etiam fieri pauperibus Defunctis, dando eleemoſynas, ut pro illis fiant Suffragia, & Sacrificia. Vnde ad opera illa omnia, quæ comprehendi poſſũt ſub pauperum eleemoſynis, fieri poteſt extenſio, non tamen extra illa. Huic reſponſioni, & doctrinæ ſubſcribit etiam (cum aliis) *Bonacina l.c. num.* 4. ubi expreſsè concedit, hanc reſtitutionem fieri poſſe in celebrandis Miſſis, vel in aliis Suffragiis pro Defunctis offerendis, cum etiam Defuncti ſint indigentes. Concedit tamen cum limitatione, quam affert infra *num.* 9. (quam ponunt etiam ante ipſum, idem *Suarez l.c. num.* 17. *& alii*) Modò videlicet, aliud non conſtet, aut aliud rationabiliter non præſumatur de voluntate Summi Pontificis. Item, modò ex lege, vel conſuetudine, aut ſtatuto aliquo particulari approbato non ſit faciẽda, & applicanda ad certum aliquod opus piũ; aut non ſit facienda aliis Canonicis, vel Clericis eiuſdem Eccleſiæ, quibus accreſcat, ut accidit in diſtributionibus quotidianis, (*cap.* 1. *de Clericis non reſident. in* 6. *& Trident. ſeſſ.* 21. *cap.* 3. *& ſeſs.* 24. *cap.* 12. Ratio eſt, quia nec *Concilium*, nec *Pius V.* intendunt derogare huiuſmodi Statutis, conſuetudinibus, legibuſque; ſed ſolum determinare, cui facienda, aut applicanda ſit talis fructuũ iniuſtè perceptorum reſtitutio, quando aliàs non eſt determinatum. Et in eventu quod hoc determinatum ſit, nec Beneficiarius pauper poteſt ſibi fructus reſtitutioni obnoxios applicare titulo paupertatis, ut concludit etiam *Bonacina num. cit.* 9. *Verſ. Secunda limitatio*, cum aliis *ibi* relatis.

245 Et ex his patet quid dicendum ſit de Penſionario: Affirmandum enim eſt, Penſionarium qui tanquam Clericus recipit fructus, & Officium Parvum Beatiſſimæ Virginis omiſit, teneri ad reſtitutionem, eo modo, quo tenetur Beneficiarius, ut conſtat ex *Bulla Pii V.* in qua Summus Pontifex eandem obligationem ei imponit, ut ſequitur: *Quicunque Penſionem, fructus, aut aliàs res Eccleſiaſticas, ut Clericus percepit, eum modo prædicto ad dicendum Officium Parvum B. Virginis Mariæ decernimus obligatum, & Penſionum, fructuum, rerumque ipſarum amiſſioni obnoxium.* Dum ergo *Pius V.* dicit abſolutè, Penſionarium non recitantem *eſſe obnoxium amiſſioni fructuum modo prædicto*. Er modus prædictus erat, ut non recitans, non faciat fructus ſuos, ſed eo ipſo maneant applicati fabricæ, vel pauperibus, clarum eſt, quod eadem diſpoſitio procedit in fructibus Penſionum, ac in fructibus Beneficiorum. Vide *Suarez capit. citat.* 30. *num.* 21. *Bonacinam quæſtion. quinta citata, puncto ſecundo numer.* 21. *Verſ. Septimo patet*, & alios quos ipſe *ibi* refert.

246 Quæres tertiò: Quæ quantitas fructuum reſtituenda ſit à Beneficiario ob omiſſionem recitationis Horarum Canonicarum? Reſpondeo. Illa quantitas quam determinat *Pius V. in ſuo Motu proprio*, quamque ſic deſcribit: *Qui Horas Canonicas uno, aut pluribus diebus intermiſerit, omnes Beneficiorum ſuorum fructus, qui illi, vel illis diebus reſponderent, ſi quotidiè dividerentur; qui vero Matutinum tantum, dimidiam; qui cæteras omnes horas, alteram dimidiã; qui harum ſingulas, ſextam partem fructuum eius diei ammittat.* Ita ſtatuit Summus Pontifex *Pius V.* verè piè, & iuſtè; nec ullus quem viderim DD. revocavit in dubium, an huiuſmodi *Motus proprius* ſit uſu receptus, licet non ubiq; nec apud omnes in eodem rigore interpretatus, ut ſonant corticis eiuſdẽ

verba. Vnde lex hic definit reſtitutionis quantitatem pro ſingulis horis, ut quilibet Beneficiarius ſciat quid pro ſingulis, vel illarum partibus omiſſis, reſtituendum ſit. A qua reſtitutione non liberatur qui intenderet alio die ſupplere defectum in recitatione commiſsū,quia obligatio recitandi eſt diei affixa, & trāſit cum ipſo die, & ſicut ille non ſatisfacit Præcepto Ieiunii,aut Miſsæ, qui alio die ab Eccleſia non præſcripto ieiunat, vel Miſsam audit, neque pariter ſatisfacit Præcepto Divini Officii, qui alio die illud recitat, qui enim illud omiſit, iam contraxit obligationem ad poenam à Superiore impoſitam (ad cuius executionem tenetur etiam ante Iudicis ſententiam) unde non poteſt (uti inferior) auctoritate propria eximere ſe à poena, quam contraxit, ex *lege citata Pii V.* in qua habetur abſolutè, eum, qui non recitat ſuo tempore Officium non facere fructus ſuos pro rata omiſſionis: Ita etiam Doctores generatim. Sed vide *Dianam Coordin.tom.3.tract.6. reſ.114. Ex par.9.tract. 9. & Miſcell. 4. reſol. 24.* Vide etiam eiuſdem *Tractatus* (qui eſt *de Horis Canonicis*) *reſolutiones ſequentes*, in quibus proponit, & reſolvit ferè omnes difficultates vertentes circa obligationem reſtitutionis fructuum quam habent Beneficiarii ob omiſſionem recitationis Horarum Canonicarum. Item vide *Layman lib.4.tract. 2.c.5.num.2.Verſ. Quæres quanta. Gobat in Alphabeto Breviarii recitandi Caſu 23. à num. 581. Verſ. Dico 6.* & alios apud ipſos, & ſuperius citatos.

247 Solum hic ultimo loco noto cum *Sanchez in Conſiliis lib.2.cap. 2.dub. 87.num.4.* Quod Beneficiarius, qui noluerit integros fructus iniuſtè perceptos reſtituere, remedium habet optimum, ut componat videlicet ſe de talibus fructibus cum Papa,vel eius Nuncio,ſi habet à Papa eam facultatem:in qua compoſitione minor eſt ſcrupulus, quàm in aliis, etiam ſi Papa pro parva parte remittat reliquum, dummodo fiat Papæ vera, & integra relatio. Et ratio eſt clara, quia hæc obligatio reſtituendi ex ſolo Decreto Pontificio conſurgit ex dictis,ergo Papa poteſt illam remittere per compoſitionem: & ita etiam alii Viri Docti, apud eundem *Sanch.l.c.*

PRIVILEGIUM DUODECIMUM.

Alloquens Moniales cum ignorantia craſſa excommunicationis, ac prohibitionis, excuſatur à Cenſura nedum, verum etiam à peccato mortali.

248 POnit hoc idem Privilegium, & ſub iiſdem ferè verbis, *Franciſcus Merolla tom.1.Moralium Diſputation.diſput.1.cap.2. Corollar.13. diffic. 1.nu. 586.* & probatur, tum ex his quæ docui *in priori to.c. 4. Privilegio 8. 9. & 10.* Tum quia hæc excommunicatio non fertur pro facto, iure naturali damnato,nō enim prohibetur hic res intrinſecè mala: Cum igitur ſolum hic prohibitum ſit, ne quis loqui præſumat,ſeu (quod idem eſt) ne ſcienter quis loquatur cum Monialibus, eo ipſo, quod quis ignoranter loquitur, etiam craſsè (ut probavi *in citatis Privilegiis cap.4.* non facit contra Præceptum, ac proindè excuſatur, & à Cenſura, & à mortali peccato. Si verò quis ſcientiam haberet prohibitionis,ignorantiam verò excommunicationis, excuſaretur quidem ab excōmunicatione, ut conſtat ex his quæ docui *Privil.3.& 4. citati c.4.* & ex dictis etiam ab eodem *Merolla*, tum hic, tum ſuperius *ſub eodem cap.2.dub.3. num. 78. Verſ.Ex dictis,fol.mihi* 20. Non verò excuſaretur à peccato mortali: quia tunc ſcienter faceret contra Prælati Præceptum. Vide *Petrum Bellochium de Caſib. reſerv.par.2.q.4.n.n.523.& 524.*

249 Addit autem, & optimè, idem *Merolla ſub eodem citat. numer. 586.* quod quamvis loquens cum Moniali, cum ignorantia craſsa excommu-

municationis, ac prohibitionis non peccet mortaliter peccato eiuſdem ſpeciei, quod committeret, ſi ſcienter alloqueretur: nihilominus non omninò excuſatur à peccato, repugnat enim, quod ignorantia ſit vincibilis, uti eſt craſsa ignorantia, & operatio quæ ab ea procedit, non ſit culpabilis, nam ſi vincibilis, ergo culpabilis, conſequenter operatio ex illa proveniens culpabilis erit, atque peccatum, quod in caſu hoc, in ſpecie erit incautæ, ſeu temerariæ locutionis; & reductivè contra idem Præceptum, ac virtutem, contra quæ eſset, ſi ſcienter admitteretur. Non erit tamen hoc peccatum reſervatum, unde quilibet Confeſsarius, poterit ab eo abſolvere: Ita *Merolla loc. citat.* cuius doctrina

250 Confirmatur ex alia ſimili, quam tradit idemmet, *Cap. eodem citat.* 2. *Corollario* 7. *Difficult.* 1. in qua quærens. *An legentes libros hæreticorum, ignorantia craſsa, excuſentur non ſolum ab excommunicatione, verum etiam à peccato mortali*, tradit *num.* 323. *fol. mihi* 56. ſequentem reſponſionem, & doctrinam: *Dicendum exiſtimo legentes libros hæreticorum, ignorantia craſsa, non excuſari à peccato mortali; repugnat enim, quod ignorantia ſit vincibilis, & operatio, quæ ab ea procedit, non ſit culpabilis. Addo tamen hoc peccatum non eſse eiuſdem ſpeciei cum eo, quod admitterent, ſi ſcienter legerent; ex quo provenit, quod non incurrant excommunicationem, latam contra ſcienter legentes: quia hæc pœna eſt annexa huic culpæ, & non illi, ut clarè patet ex verbis Bullæ. Vt autem hæc noſtra aſſertio melius intelligatur. Sciendum eſt, ad rationem, & eſsentiam peccati, requiri neceſsariò aliquam ſcientiam, ſeu cognitionem: nam de intrinſeca ratione peccati eſt, ut ſit voluntarium; at vero voluntarium includit in ſua eſsentia aliquam cognitionem, ut conſtat ex definitione voluntarii, Cap.* 1. *Dub.* 1. *Hæc autem ſcientia, ſeu cognitio, non eodem modo requiritur in omni ſpecie peccati. In aliquibus enim requiritur tantum, ut conditio neceſſaria, ut actus ſit voluntarius, & humanus; & hoc modo requiritur in peccato homicidii, ex quo fit, ut homicidium, ignorantia vincibili commiſſum, ſit eiuſdem ſpeciei cum eo, quod ſcienter fit, nam cum ignorantia vincibilis non tollat voluntarium, ut patet ex dictis Dub. ſeptim. ideo manente voluntario; & ſubſtantia homicidii exterioris, erit peccatum eiuſdem ſpeciei, ac ſi eſſet ſcienter perpetratum. Alia vero ſunt peccata, quæ requirunt aliquam cognitionem, non ſolum tanquam conditionem neceſsariam, ut actus ſit humanus, ac voluntarius, verum etiam ut circumſtantiam ſubſtantialiter requiſitam ex parte obiecti formalis ſpecificantis peccatum: quare, ablata hac cognitione, etiam ſi remaneat voluntarium ſufficiens, ut actus ſit humanus, & peccaminoſus, non tamen illud eſt peccatum eiuſdem ſpeciei, ac ſi ſcienter admitteretur: quia non adeſt ea circumſtantia cognitionis, ex parte obiecti formalis neceſsariò requiſita, ut peccatum ſit talis ſpeciei. Exempli gratia, peccatum infidelitatis, ſeu hæreſis, quod quis committit negando aliquem articulum fidei, neceſsariò requirit, ut quis habeat notitiam, quod is articulus proponitur ab Eccleſia, tanquam à Deo revelatus, ac neceſsariò credendus: Quare ſi aliquis neget illum articulum, ignorando hanc propoſitionem Eccleſiæ, non dicetur infidelis, quantumvis ignorantia ſit vincibilis, & craſsa, ut probavimus dub.* 12. *quamvis non excuſetur à peccato mortali, quod tamen non eſt infidelitatis, ſed alterius ſpeciei, ut dixi dub.* 13. *Idem eſt in peccato mendacii, & periurii. Si quis enim dicit falſum ignoranter, quod tamen putat eſse verum, non peccat peccato mendacii, & conſequenter ſi adeſt iuramentum, non dicitur propriè periurus, quamvis*

Digitized by Google

ignorantia fuerit vincibilis, & craſſa, ut dicemus dub. 18 num. 662. ſed non excuſabitur omninò à peccato mortali, quod tamen erit diverſæ ſpeciei à mendacio, & periurio. Ex quo fit non incurrere excommunicationem, latam contra periuros, ſeu falſum deponentes in iudicio, ut dicemus dicto dub. 18. Sicut, quamvis negans aliquem articulum fidei, ignorantia craſſa, peccet mortaliter, non tamen incurrit Cenſuras, latas contra infideles, ſeu hæreticos, quia illud non eſt propriè peccatum infidelitatis, ſeu hæreſis, ut dixi.

251 *Quod ſi quæras, unde proveniat, quod in aliquibus peccatis, ſcientia, ſeu cognitio requiratur, ut circumſtantia ſubſtantialiter requiſita ex parte obiecti formalis, ſpecificantis peccatum, in aliis verò non. Reſponderi poteſt id provenire ex natura præceptorum, quibus aliquid vetatur, vel præcipitur. Sunt enim aliqua præcepta, quæ eam ſcientiam poſtulant, vel explicitè, vel implicitè. Exempli gratia, præceptum naturale de non mentiendo, nihil aliud vetat, niſi ut non proferamus dicta, non conſona menti, & ſic non dicetur quis mentiri, niſi aliquod aſſerae, putans non ita ſe habere quamvis in hoc erret. Et è contra, ſi quis dicit, quod à parte rei eſt falſum, & ipſe exiſtimat, eſſe verum, non dicitur mentiri, quamvis vincibiliter erret, quia iam dictum, eſt menti conſonum. Et in præceptis poſitivis, exemplificari poteſt in Caſu noſtræ Bullæ, quæ prohibet, ne quis ſcienter legat libros hæreticorum, & ita clarè petit ſcientiam, tamquam circumſtantiam ſubſtantialiter ex parte obiecti requiſitam. Similiter præceptum fidei eandem ſcientiam, ſaltem implicitè, poſtulare videtur, per illud enim nihil aliud præcipitur, niſi quod unuſquiſque, habita notitia, quod aliquis articulus ab Eccleſia proponitur, ut credendus, tanquam à Deo revelatus, illi aſſenſum præbeat. Quare notitia propoſitionis Eccleſiæ, eſt circumſtantia ſubſtantialis, ex parte obiecti requiſita. Alia verò ſunt præcepta, quæ non cenſentur ita imponi, ut hanc ſcientiam requirant. Vt eſt præceptum naturale de non occidendo, & Eccleſiaſticum, de non veſcendis carnibus die Veneris, audiendi Miſſam diebus feſtis, &c. Et hinc provenit, quod peccata contra hæc præcepta poſterioris generis, ſemper ſint eiuſdem ſpeciei, ſive ſciēter, ſive ignoranter admittantur: ſecus verò eſt de peccatis contra præcepta prioris generis. Quamvis Caietanus, etiam in peccatis contra præcepta poſterioris generis, id neget, ſaltem, quando ignorantia eſt facti, ut dicemus dub. 18.*

252 *Sed dices, ſi legens libros hæreticorum, ignorantia craſſa, peccat mortaliter, & non peccato eiuſdem ſpeciei cum eo, quod admittitur, ſcienter legendo; quod nam peccatum illud erit, & cuius ſpeciei, & contra quam virtutem? Reſponderi poteſt, eſſe in ſpecie incautæ, ſeu temerariæ lectionis. Sicut dicit Caietanus, iuxta ſuam opinionem, de eo qui ſagitta occidit hominem, ignorantia vincibili, putans eſſe feram; inquit enim peccare mortaliter, non peccato homicidii, ſed incautæ ſagittationis, ut videbimus d. dub. 18. Similiter qui dicit falſum ignorantia vincibili, credens èſſe verum, peccat quidem, non peccato mendacii, ſed incautæ, ac temerariæ aſſertionis. Quod apertè colligitur ex D. Auguſtino in Enchirid. ad Laurentium cap. 18. Et libr. de Mendacio cap. 3. & 4. ubi ait, eum, qui incautè dicit falſum, quod putat eſſe verum, non eſſe arguendum vitio mendacii, ſed temeritatis. Et idem dici poteſt de eo, qui ignorantia vincibili, aſſerit aliquid contra fidem. Omnia autem hæc peccata ignoranter admiſſa, dici poteſt, eſſe reductivè contra eandem virtutem, contra quam ſunt ſcienter commiſſa.* Et idem tandem affirmari poteſt (cum eodem *Merolla*) ob eandemque penitus rationem, de eo, qui loquitur cum Moniali, cum ignorātia craſſa excōmunicationis, ac prohibitionis, videlicet, quod non peccet mortaliter peccato eiuſdem ſpeciei, quod admitteret ſcienter loquendo, ſed in ſpecie incautæ, & temerariæ locutionis, & reductivè contra idem Præceptum,

ac

ac virtutem, contra quæ eſſet, ſi ſcienter admitteretur. Vide eundem *Merollam diſp.* 1.*cap.*2.*dub.*12.*fol.*34.ubi *num.* 177. affirmat (ut probabilius) nullum errorem cōtra fidem ex ignorantia vincibili, etiam craſſà, commiſſum, eſſe hęreſim. Reduci tamen ad hæreſim, affirmat cum aliis (ſicque loquitur conſequenter) *Dub. ſequenti* 13. Quod, & confirmat *Dub. ſeq.* 18.*num.*662. Vti, & cum communi poſtea, & veriſſima ſententia concurrit *nu. anteced.* 661. *fol. mihi* 114. ſentiendo, peccata contra dicta Præcepta prioris generis ex ignorantia vincibili commiſſa, eſſe eiuſdem ſpeciei, cuius eſſent, ſi ſcienter admitterentur, ſive ſit ignorantia iuris, ſive facti, ſive iuris naturalis, ſive poſitivi. Videatur. Sed

253 Quæres primò. Si quis colloquatur cum Moniali, cum ſcientia prohibitionis, & ignorantia vincibili excōmunicationis, ita ut excuſetur ab excōmunicatione, non verò à peccato mortali contra prohibitionem Prælati, remanet ne eiuſmodi peccatum reſervatum Ordinario, ſicuti reſervata eſt Cenſura, ita ut abſolvi nequeat ab iis Confeſſariis, qui à reſervatis non poſſunt abſolvere? Reſpondeo, poſito quod quis verè ſciat id eſſe prohibitum, etiāſi ignoret excommunicationem annexam, eius peccatum adhuc remanere reſervatum. Ita etiam *Merolla cap.cit.* 2. *difficult.* 11.*n.* 642. *Verſ. At omninò*, *fol.*111. Ratio eſt, quia Ordinarius ſibi reſervat non ſolum Cenſuram, ſed etiam Caſum ipſum, ſeu peccatum, ut clarè conſtat, quoniam reſervat ſibi caſus annexam habentes Cenſuram, ergo utrumque ſibi immediatè reſervat. Quod etiam patet ex eo, quia ſibi etiam reſervat alios caſus, nullam habentes Cenſuram: propter connexionem igitur cum Cenſura, non deſinunt illi caſus eſſe immediatè reſervati. Nec eſt eadem ratio de Cenſuris Sūmo Pontifici reſervatis. Nam Summus Pontifex immediatè ſibi reſervat Cenſuras, & quaſi mediatè caſus, propter connexionem videlicet cum Cenſuris, idcircò ſi quis à Cenſura, ob ignorantiam excuſetur, caſus, ſeu peccatum non remanet reſervatum. Ita etiam *Merolla n. cit. Verſ. cit.* cum quo *num. ſeq.* 643. (ne hic erret quis, ex doctrina *Suar. de Pœn. diſp.* 29.*ſec.*2.*num.*8. *&* *Sanch. in Summa lib.*2.*cap* 8.*num.*5.) adverto, in Cenſuris Summo Pontifici reſervatis, tam Cenſuras per ſe, & immediatè reſervari, quā culpas, & peccata, non verò hæc ſolum mediatè, & per accidens; illas verò per ſe, & immediatè, eo quia nimirum à peccato nullus abſolvi poteſt, quin prius à Cenſura abſolvatur, ac proindè reſervata per ſe, & immediatè cenſeatur Cēſura, mediatè verò, & per accidens peccatum, ut inſinuare videntur *Durand. in* 4.*diſt.*17.*q.*15.*num.*13. *&* *Caiet. in Summula Verb. Caſuum reſervatio.* Sed utrūq; per ſe reſervatur, ut probant *Suarez*, *&* *Sanchez ll. cc.* Verum, quia id peccatum reſervatur propter connexionem cum Cenſura, dependenterque ab illa, ob hanc rationem dicitur ſupra, & dici poteſt, reſervari per ſe primariò Cenſurā, ſecundariò verò peccatum: & ideo etiā dictum eſt ſupra, Pontificem reſervare ſibi immediatè Cenſuras, ideſt per ſe primariò, & quaſi mediatè peccatum, ideſt, per ſe ſecundariò. Hinc eſt (ut optimè ait *Suarez dicta ſec.*2 *num.* 11. *& cum ipſo Sanchez num. cit. in fine*, & cum utroque *Merolla num. cit.* 643) quod, ſicut à principio, & velut in fieri connexa ſunt Cenſura, & peccatum, ut peccatum ſine Cenſura minimè reſervetur, ſed dependenter ab illa; ita etiam in conſervari, ſive in duratione ſua, eandem connexionem, & dependentiam habent, ita ut ablata Cenſura ab habente poteſtatem, cenſeatur reſervatio culpæ ſublata, & conceſſa poteſtate ad abſolvendum à tali Cenſura, cenſeatur cōceſſa facultas ad abſolvēdum à tali peccato: quare ſi hæreticus ratione ignorātiæ Cenſuræ excommunicationis, eam non incurreret, peccatum eius poſſet à

quo-

quovis Confeſſario abſolvi , quia non eſt reſervatum . Hinc eſt , quod ſi Papa , vel eius Pœnitentiarius abſolvit à Cenſura excommunicationis reſervata , quilibet Confeſſarius deindè in conſciētiæ foro abſolvere poterit à peccato , cui talis Cenſura erat annexa, *Toletus lib. 3. cap. 14. num. 2. Verſ. Sequitur ſecundo. Navarrus in Man. cap. 27. nu. 261 Verſ. Nono dico. Henriqu. lib. 6. cap. 14. num. 1. Layman lib. 3. tract. 6. cap. 12. num. 2. Coninch de Sacrament. diſp. 8. dub. 11. num. 82. Fagundez in 2. Eccleſiæ Præceptum lib. 8. cap. 1. num. 5.* & alii . Similiter ſi quis delictum patravit in Bulla Cœnæ contentum , ſed ob ignorantiam à Cenſura tali delicto annexa excuſatus ſit , ab inferiore abſolvi poteſt , ut notant *Henriquez num cit. in fin. Coninch num. cit.* & alii . Ex dictis autem

254 Deduc peccatum collocutionis cum Monialibus, non poſſe abſolvi à quolibet Confeſſario , immò neque ab iis , qui habent facultatem abſolvendi à Caſibus reſervatis, non habentibus annexam excommunicationem : quia caſus noſter de quo hic , verè ex numero eſt illorum , qui habent annexam excommunicationem, & per accidens eſt, quod excommunicatio non ſit contracta . Et ſi quis etiam poteſtatem haberet ſimpliciter ab Ordinario abſolvendi à ſuis reſervatis caſibus , valdè probabile eſt , idem pariter affirmandum eſſe : quoniam facultas ſimpliciter data abſolvendi à caſibus reſervatis, non extenditur ad caſus habentes annexam Cenſuram , quia hi ſunt caſus qualificati , idcircò niſi ſpecialiter concedantur,non poſſunt abſolvi vigore eius facultatis , ut docent communiter DD. cum quibus etiam *Merolla ſub num. 644.* Vbi tamen , oppoſitum probabilius exiſtimat in hoc caſu : Quia hæc facultas(inquit) ita generaliter conceſſa, videtur favorabilior priori, & ideò interpretanda eſt , ut ſolum non extendatur ad caſus , habentes annexam Cenſuram, ut ſic,videlicet , quatenus actu eam habent annexam ; & hoc colligi poteſt, ex modo loquendi , quem Doctores uſurpant; dicunt enim , facultatem conceſſam ad abſolvendum à reſervatis caſibus , non extendi ad Cenſuras reſervatas . Sic loquitur *Cathech. Neapolit. lib. 6. de Caſib. reſervat. cap. 2. num. 2.* Et huic eidem ſententiæ abſolutè adhæret *Ioſeph Ianuarius de Caſib. reſervat. reſol. 42.* ubi ſuſtinet , quod , qui locutus eſt cum Monialibus ignorans excommunicationem , ſciens tamen prohibitionem de non loquendo , & talem caſum reſervatum eſſe , abſolvi poſſit ab habente poteſtatem abſolvendi à reſervatis ſine Cenſura . Ratio eius eſt , quia talis incidit tantum in caſum reſervatum , non in Cenſurā , à qua excuſatur ob ignorantiam : Ergo delictum hoc remanet reſervatum ſine Cenſura , at circa caſus reſervatos ſine Cenſura talis Confeſſarius habet poteſtatem , ut ſupponitur , ergo poteſt talis Confeſſarius illum abſolvere in hunc caſum reſervatum incurſum .

255 Nec dices, quod iſte caſus verè eſt ex illorum numero , qui habent annexam excommunicationem , & per accidens ſit , quod non ſit contracta . Quia contra eſt (inquit *Ianuarius reſol. cit. num. 3.* Ex eo enim , quod iſte caſus eſt ex numero illorum , qui habent annexam excommunicationem , per hoc habet duplicem conſiderationem,& ſecundum quod peccatum reſervatum eſt,& ſecundum quod Cenſuratum eſt. Et reſervatio cadit æquè principaliter ſupra Cenſurā, ac ſuper reſervationem . Ita ſentiunt *Suarez de Pœnit. diſp. 29. ſec. 2. num. 7. Vaſquez tom. 4. in 2. par. qu. 91. art. 3. dub. 1. nu. 15.* & in Papalibus fatetur ipſemet *Merolla l. c. n. 643. ex Sanch. lib. 2. Summ. cap. 8. nu. 5.* Ergo ſi talis non incidit in excommunicationem , non incidit per ſe , & non per accidens .

256 Confirmat primò *Ianuarius n. 4.* Quia abſolutio tribuenda eſt pœnitenti à caſibus, pro ut ſunt à tali pœniten-

tente commiſſi; non verò pro ut ſunt in Tabella expreſſi. Ideò ignorantes reſervationem, committentes reſervata extra Diœceſim, ſunt à Confeſſario inferiori abſolvendi, quia pro ut ſunt à tali pœnitente reſervata non ſunt (ut diximus ſupra) ſed pro ut eſt noſter à tali operante eſt ſine Cenſura: ergo poteſt abſolvi à tali inferiori, non obſtante, quod aliter ſit expreſſum in Tabella.

257 Confirmat ſecundò à fortiori ex doctrina *Fagundez 2. Eccleſiæ precept. lib. 8. cap. 1. num. 5.* Data licentia, & facultate ad abſolvendum à peccatis, quibus annexa eſt Cenſura, conſequenter dari ad abſolvendum à Cenſura. Et data ad abſolvendum à Cenſura, iam peccatum non remanet reſervatum, & conſequenter ab illo quemlibet Sacerdotem Confeſſarium abſolvere. Hæc ibi. Sed non incurrere in Cenſuram ex ignorãtia, minus eſt quam incurrere, & poſtea habere facultatem ab ea abſolvendi; Ergo ſi poteſt ille abſolvi à quolibet Sacerdote inferiori, ſi facultatem obtinuit abſolvendi à Cenſuris, à fortiori poterit abſolvere eum, qui non incidit in Cenſuram, qui facultatem habet abſolvendi ab omnibus reſervatis non Cenſuratis.

258 Quæres ſecundò: An accedentes ad Monialium Monaſteria, excuſentur quandoque à reſervatione, & ab excommunicatione ei adnexa? Supponit hoc quæſitum, prohibitum eſſe acceſſum ad dicta Monialium Monaſteria in ordine ad loquendum, & tractandũ cum Monialibus, ut conſtat; non autem acceſſum materialem, vel in alios fines à dicta collocutione alienos, ut acceſſum ver. gr. ad ædes videndas, vel ad picturas ibi expoſitas inſpiciendas, &c. hic enim acceſſus non comprehenditur ſub reſervatione, ſed ſolum ſi fiat ad colloquendum cum Monialibus. Nec etiam eorum acceſſus comprehenditur, qui animo quidem deliberato accedunt ad Monaſteria cum intentione alloquendi cum aliqua Moniali, abſque ulla licentia, minimè tamen loquuntur, vel quia pœnituerunt, vel quia dubitaverunt ne ab aliquo viderẽtur, vel ex quacumque alia cauſa, etenim ad hunc caſum incurrendum requiritur acceſſus ad Monaſterium, & allocutio cum Moniali, huiuſmodi enim acceſſus intelligẽdus ſecuto effectu locutionis, *Bordonus reſ. 7. nu. 79. Verſ. Quinto ad eas, & Lezana in Summa qq. Regular. tom. 3. Verb. Caſus reſervati Regularium num. 12.* cum ergo hi non loquantur, hinc incurriſſe excommunicationem non ſunt cenſendi. Eſſet caſus reſervatus ubi reſervatur: *Acceſſus tantum ad Monaſteria Monialium. Bellochius de Caſib. reſervatis par. 2. quæſt. 4. num. 519 Verſ. Non incidunt, fol. mihi* 258. Quo ſuppoſito. Ad quæſitum

259 Reſpondeo affirmativè. Probatur tum quia ignorantia ipſa, in hoc caſu etiam, eſt vera excuſationis cauſa; iuxta doctrinam *Salmanticenſium tom. 4. Curſus Moralis, tract. 18. tit. de Privilegiis cap. 3. punct. 6. §. 2. num. 13. pag. mihi* 310. dum ibi aſſerunt: *Ab omni reſervatione Caſus, & Cenſuræ ignorantiam ſaltem culpabilem excuſare.* Tum quia *per eoſdem l. c.* quælibet reſervatio eſt pęna Medicinalis, pœna autem Medicinalis ab ignorantibus illam minimè incurritur. Tum etiam, quia ſicut in aliis præceptis communiter dantur cauſę excuſantes à tranſgreſſione, ita pariter in hoc caſu excuſantur quandoque à reſervatione, & ab excommunicatione loquentes cum Monialibus, ut ex ſequentibus conſtabit. Et primò. Ex *Peyrino de Privilegiis tom. 2. Conſtit. 6. Pii V. qu. 14 ſub numer. 36. Verſ. Reſp. Caſum. Bord. reſ. 7. num. 82. Verſ. Hinc colligitur. Pellizzario de Monialibus cap. 10. ſect. 3. ſub ſect. 2. num. 277. Lezzana in Summa to. 4 Verbo Moniales num. 20. in fine. Tamburino de Iure Abbatiſſ. qu. 5. num. 2. in fin. Quarto de Caſib. reſervat. ſect. 1. cap. prim.*

Quarto

Quarto caſu reſerv.difficult. 1.Verſ. Reſp. ad quæſitum. Diana pluribus in locis apud hic citatos, & ſequentes. Thom. Del Bene de Immunit. Eccleſ.par. 2. capit. 14. dub. 5. ſect. 3. num. 3. Verricelli qq Moralium, & Legalium tract. 8. Miſcell. q. 66. numer. 28. Verſ. Neque incurreret, fol. 487. & ex aliis: Cauſa excuſans videtur eſſe, utilitas ſpiritualis Monialium, ut ſi quis Monialẽ alloquatur ex zelo Dei, & in ordine ad profectum ſpiritualem illius, diſſerens de rebus piis, & ſpiritualibus, dando ſalutaria conſilia; proponendo bona ſtatus Religioſi; ad pacandam eius conſcientiam, ad auferendos eius ſcrupulos, ſolvendo, aut declarando dubium, & caſum ad conſcientiam ſpectantem. Item ſi alloquatur Moniales, ob componendam gravem aliquam ſeditionem inter ipſas exortam: ad conſolandam aliquam earum graviſſima triſtitia affectam, ad conſulendum in re gravi concernenti bonum Monaſterii; & ad alios ſimiles effectus. Et ratio eſt, tum quia non præſumitur Prælatus, velle hoc bonum impedire *Quarti l.c.* tum quia huiuſmodi alloquutio (inquit *Peyrinus l.c.*) ſpeciem habet ſermonis, & exhortationis: Tum etiam quia præfati caſus per Epikeiam cenſentur excepti, nam finis prohibitionis, non fuit iſte, ſed potius oppoſitus *Del bene l.c. cum aliis citatis.*

260 Confirmatur eademmet excuſatio ex doctrina *cit. P. Quarti* à pari de excommunicato non tolerato, cum quo prohibita eſt communicatio, etiam in humanis; & tamen in utilitatem ſpiritualem eiuſdem excommunicati licitũ eſt fidelibus loqui, & tractare cum eo, ut communiter docent D.D. ex illo vulgari verſiculo: *Utile, lex, humile, res ignorata, neceſſe*: Ergo pariter dicendum videtur in caſu noſtro de locutione prohibita cum Monialibus. Hinc, qui Concionem habet ad Moniales; vel privatim eas hortatur ad obſervantiam ſuarum Regularum: quive ad ſedandã conſcientiam explicet veram doctrinã, ut Monialem liberet à ſcrupulis, ut ſupra, & in ſimilibus caſibus, non incurrit in reſervationem: ita *d. P. Quarti*. Addit tamen cum *Diana*, tales colloquentes cum Monialibus excuſari à peccato in foro conſcientiæ, ſed poſſe puniri ab Epiſcopo in foro externo; ne quis ſub prętextu utilitatis ſpiritualis audeat violare Conſtitutiones Epiſcopales. Quia tamen ad authorizandam reſponſionem hanc, & doctrinam præfatorũ DD. afferunt ipſi (ut videre eſt apud eoſdem *ll.cc.*) eundem *Dianam*, quaſi abſolutè ponentem (pluribus in locis ſuarum reſolutionum) doctrinam eandem, & ſententiam, & ita verè non eſt (ut legentibus patebit) refero hic eiuſdemmet verba, quæ habet *tom. 7. Coord. tract. 1. reſ. 318. num. 3. Ex par. 9. tract. 7. & Miſcell. 2. reſ. 55. aliàs 54.* Suntque ſequentia: *Ego (ut legentibus patet) in 3. par. tract. 2. reſ. 104. tantum refero ſententiam Peyrini; meam autem non promo. Verum licet, ſpeculativè loquendo, eius ſententia, & ſupradictorum Authorum, tanquam probabilis admitti poſſit; tamen puto, non eſſe in praxi deducendam, nam Pontifex, & Sacra Congregatio abſolutè prohibet accedere ad Monaſteria Monialium ad colloquendum, & tractandum cum eis; nec diſtinguit inter colloquutionem, & tractatum cauſa urbanitatis, vel pietatis, & ubi lex abſolutè loquitur, abſolutè eſt intelligenda; & ubi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Et ſi aliter diceremus, eluſoria remaneret prohibitio Sacræ Congregationis; nam impunè poſſent Regulares ſemper colloqui cũ Monialibus, aſſerendo, ſe colloquutos fuiſſe cum eis cauſa pietatis, & declarando eis quendam caſum conſcientiæ. Unde quicquid ſit de peccato, quo ad forum internum, ſtante authoritate Doctorum Virorum, Lezzanæ, Pellizzarii, & Bordoni, ubi ſupra, ſaltem in foro externo poſſent Epiſcopi dictos Regulares punire, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati; unde ſe abſtineãt ab his colloquutionibus.* Hæc *P. Diana l.c.*

cui adde *P. Paſqualigum in Francum par. 1. num.* 1117. & 1118. dicens: *Alloquentes cum Monialibus peccare mortaliter, niſi excuſet parvitas materiæ, ut eſſent verba ſalutationis, aut aliqua pauca verba urbanitatis cauſa. Et hoc habere locum, etiam ſi loquutio eßet de rebus indifferentibus, imò etiam de rebus bonis, & concernentibus utilitatem licet ſpiritualem. Quia finis prohibitionis eſt tollere commercium præſentiale propter pericula, quæ inde oriri poſſunt, hoc autem commercium exercetur in quacunque colloquutione, de quacunque materia ſit; & proindè militat ſemper eadem ratio finalis*. Et hæc ſententia tenenda eſt, uti magis cohærens, atque conformis poſteriori Decreto *Sacræ Congregationis*, de quo in calce ſequentis cauſæ ſecundæ excuſantis, &c.

261. Secunda cauſa excuſans à peccato mortali, & conſequenter à pœna excommunicationis eſt parvitas materiæ, ſeu collocutio ad breve tempus, ex urbanitate, aut alia ex cauſa; Siquidem ex communi Regula inter Morales Doctores, notum eſt, peccatum aliàs mortale ex genere ſuo, ratione parvitatis materiæ tranſire in veniale; & in caſu noſtro collocutionis cum Moniali, praxis ipſa virorum timoratorum id obſervat, & docent hoc expreſsè *Iacobus Graffius Deciſion. Aurearum part. 1. libr. 4. cap. 8. numer. 5. Peyrinus l. c. Bonacina tomo 1. Titulo de Clauſura quæſt. 3. punct. 5. num. 1. Bordonus reſolut. 7. numer. 70. in fine. P. Diana tomo 5. Coord. tract. 1. reſolut. 84. num. 6. §. Nota ſexto. Ex par. 3. tract. 2. reſ. 48. Et eodem tract. 1. reſolut. 124. Ex part. 3. tract. 5. & Miſcell. 1. reſ. 69. Verricelli qu. cit. 66. num. 31. Del Bene ſec. citat. 3. num. 1. Tamburinus num. cit. 2. Bellochius l. c. numer. 521. Quarti l. c. Verſ. Secunda cauſa*, & alii. Quænam autem in hoc caſu cenſenda ſit parva materia, ſeu brevis collocutio cum Monialibus? *Graffius num. cit. 5. fol. mihi* 441. ſic ait: *Si excommunicantur colloquentes cum Monialibus, non comprehenditur qui tranſeundo Monialem ſalutaret, vel parum cum ea loqueretur.* Idem docet *Fillius de Caſib. reſervat. cap. 5. num. 10.* apud *P. Dianam reſ. cit. 124. num. 1.* ubi ſic aſſerit: *Si paucis alloquaris Monialem, vel tranſiens illam ſalutes, aut ſalutatus reſpondeas, ſive de ſtatu eius ipſam interroges, ſive interrogatus reſpondeas, non incidis in excommunicationem propterea*. At difficultas eſt, quod tempus dicatur breve, ut cum Monialibus colloquentes, non incidant in excommunicationem. Aliqui tenent eſſe quadrantem horæ, inter quos ſunt *P. Quarti l. c. Verſ. Cæterum cum*: ubi ait: *Dicendum videtur, quadrantem horæ eſſe breve ſpatium*, & *P. Verricelli num. 31. cit.* Vbi: *Neque incurrit pœnas, ſi ex urbanitate, aut alia ex cauſa loquatur per quadrantem horæ, quia iſta cenſetur parva materia, & ita obſervat praxis virorum timoratorum*. Quod tamen, *mihi non placet* (ait *Diana num. 1. cit. in fine.*) Quod confirmat *reſ. 84. cit. §. & num. 6. cit. Nota ſexto*: Dum *primo loco* ait; *Mihi non placet, ſed ſi quis per ſpatium unius Miſerere, cum illis loqueretur, puto ratione parvitatis materiæ in dictam excommunicationem non incidere*. Secundo verò loco, item ait: *Vt alibi diximus, collocutio de rebus indifferentibus cum Moniali per ſpatium unius Miſerere, & aliquod amplius, ratione parvitatis materiæ, non ſufficit ad incurrendam excommunicationem, licet aliqui aſſerant, ſufficere decem verba, imò duo, vel tria tantum, ſi collocutio eſſet de rebus obſcœnis*. Cum tamen idem *Pſalmus Miſerere*, recitari poſſit maiori, vel minori pauſa (inquit *P. Quarti Verſ. cit.*) hæc regula non videtur omninò firma. *Ianuarius reſol. 34. num. 37.* in hac re tam ambigua, non audet (inquit ipſe) ſuam proferre ſententiam. Dicit ſolum, à nemine dubitari, in collocutione cum Monialibus, maximè de rebus honeſtis, dari parvitatem materiæ: *Et in qualibet opinione verba debere*

eſſe modica, & compendioſa, ita quod occupent breve tempus. Quapropter melius, quænam ſit parvitas materiæ, relinquitur, attentis omnibus circumſtantiis, iudicio prudentis viri. *Del Bene numer. 1. citat.* Suppoſito tamen cum *Diana dicto Verſ. Nota ſexto*, & aliis, quod collocutio non ſit de rebus obſcęnis, talis enim, quamvis brevis non excuſatur à mortali, ſi fieret maximè ob finem mortaliter peccaminoſum, vel cum periculo ſcandali, & gravis peccati, quod communiter timeri poteſt. Addit etiam ibi idem *Diana*, quod aliquando poteſt eſſe longa collocutio, & de rebus obſcęnis, nec tamen hæc ſufficiens ſit ad incurrendam excommunicationem, ut ſi Dominus ex.gr. qui ſolitus minas exequi, comminaretur aliquod grave malum ſervo, aut ancillæ, niſi accedat ad colloquendum cum Moniali de rebus turpibus; quia lex Eccleſiaſtica non obligat tanto cum rigore, ideò in tali caſu ſervus, vel ancilla, licet peccent, non tamen in hanc excommunicationem incurrunt. Non deſinam tamen hic Lectorem meum advertere, recitatam doctrinam de parvitate materiæ, reiectam poſtea fuiſſe (ut notat etiam *Petrus Maria Paſſerinus in Cap. Unicum Periculoſo, de Statu Regularium, ſub n. 164. fol. mihi 316.*) à *Sacra Congregatione Concilii*, ſpeciali ſuo Decreto ſub *Clem. IX.* Summo Pontifice (quod refert etiam idem *Paſſerinus l. c.* per extenſum) ſequentis tenoris:

262 *Die 11. Maii 1669. Sacra Congregatio Eminentiſſimorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum. Habita notitia, quod nonnulli Regulares, abſque licentia, Crates Monaſteriorum Monialium adire, & frequentare non dubitent, prætendentes non eſſe interdictum per breve tempus, etiam uſque ad quadrantem horæ cum dimidio, quod Horologio arenario, aliquando metiuntur, Moniales, aliaſque perſonas intra Clauſuram exiſtentes, alloqui, & hanc opinionem tanquam tutam affirmant, diſſeminant.; & forſan etiam evulgant, proprias graviter illaqueantes conſcientias, ſcandala confoventes; ad huiuſmodi pernicioſos errores eliminandos, opinionem prædictam improbans, reiiciens, ac damnans, declaravit. Regulares cuiuſcunque Ordinis, Militiæ, Societatis, Congregationis, & Inſtituti, etiam de quibus ſpecialis mentio foret habenda, qui ad Monaſteria Monialium, quamvis ab Ordinarii iuriſdictione quomodolibet exempta, & etiam ipſis Regularibus ſubiecta, vel aliàs ſpeciali mentione digna, abſque legitima facultate accedunt, colloquendo etiam per quodcumque modicum temporis ſpatium, cum Monialibus, aut aliis intra Clauſuram degentibus, peccare mortaliter, eoſque ſub excommunicationis, privationis vocis activæ, & paſſivæ, aliiſque contra Regulares, accedentes ſine licentia ad Monaſteria Monialium, ſtatutis pœnis, poſſe ab Ordinario, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, coerceri.*

Et die 7. Iunii eiuſdem Anni, facta relatione Sanctiſſimo Domino Noſtro, Sanctitas Sua præſentem declarationem approbavit, ac Typis dari iuſſit. Ex quo Decreto clarè patet, quod nedum prohibita eſt in ipſo alloquutio cum Monialibus, verum etiam cum aliis quibuſcumq; fœminis intra Clauſuram degentibus.

263 Tertia cauſa excuſans, eſt metus cadens in conſtantem virum, & in caſu poſito de Domino, qui ſolitus eſt minas exequi, ſi minetur videlicet ſervo grave damnum, niſi deferat ad Monialem literas, vel nuncium de rebus obſcęnis, idem ſervus non incurrit in reſervationem, aut in excommunicationem, ſi Domino obtemperet, quamvis non excuſetur à peccato mortali contra ius naturale: Leges enim Eccleſiaſticæ non obligant cum tanto rigore, *Diana §. &*

num.

num.6.cit.Bellochius quæſt.4. citat.numer. 528. Bonacina de Clauſura quæſt.3.punct. 1.numer. 2. Verſ. Quartò illum. Del Bene ſect.cit at.3.num.14. Quarti loc.citat. Verſ. Quarta cauſa; & communiter. Et confirmari poteſt hæc eadem cauſa tertia excuſans: Quia licet ius naturale obliget cum magno rigore, cum eodem tamen rigore non obligat ius poſitivum (ut communiter docent) hinc regula generalis eſt (etiam in ordine ad peccatum, inquit idem *Del Bene num. citat.* & optimè) quod in iis, quæ iuris poſitivi ſunt, ſi abſque contemptu, ac refutatione finis, ex metu gravi urgente, vel ex apparente, ibi excuſatione tranſgreſſio fiat ab eo, qui animum habet nullo modo conſentiendi contra Præceptum obligans ad mortale, non incurratur mortale peccatum, quia non eſt intentio piæ, & iuſtæ Matris Eccleſiæ bonas huiuſmodi animas ram hoſtili vinculo illaqueare; & propterea talis apud Deum, neque Cenſuras incurret, ita *Del Bene* (concludens) *quamvis fortaſſe abſolvendus ſit ad cautelam*. Et nota hic obiter cum *Bonacina Verſ. citat.* Non dici accedere, qui famulum, vel ancillam, aut alium ad Monaſterium tranſmittit, aliud enim eſt perſonaliter ire, aliud alium mittere; famulus verò, aut alius, qui mittitur, dicitur accedere, & poenis accedentium afficitur, niſi iuſta de cauſa excuſetur, ut hic, &c.

264 Quarta cauſa excuſãs eſt Puerilis ætas. Vnde Pueri, & Puellæ, ſi ante annum decimum quartum completum alloquantur Moniales, ſine licentia non incidunt in poenas, nec comprehenduntur ſub reſervatione, contra *Iacob. Graſſium tom.1. Conſilior.Conſil.22. de ſentent. Excommunicat. num. 9.* dummodo ſint doli capaces: Nam ſicut (inquit) poſſunt hi mortaliter peccare, ita etiam poſſunt puniri Cenſura, quæ fertur in peccati poenam. Confirmat, quia Eccleſia ſuis Cenſuris ligat Pueros doli capaces in *Cap.1. & ult.de ſentent. Excommunic.* Et illos non excuſat à poena, quamvis eam alleviet, nam ibi Impuberes pro iniectione manuum in Clericum ſunt excommunicati, non tamen tenentur pro abſolutione ire ad Sedem Apoſtolicam, quia eos ætas excuſat, ſed ab Epiſcopo abſolvi poſſunt, ut in *Textu ipſo*. Quo tamen non obſtante, cum *Bonacina tom. 1. tit. de Cenſuris in communi qu.p.punct.4 num.9. Diana reſol.48.Coordinata citata nu.5. Verſ. Nota 5. Tambur. de Iure Abbatiſs.diſp.25.q.8.ad octavum. Pellizz.de Monial.c.5. ſec.5.q.21.nu.221. Quarti l.c. Verſ.Tertia cauſa. Donato in Praxi to.4.tit. de Acceſſu ad Moniales tr. 6.q.24.n.2.* & aliis. Probatur, & huiuſmodi quarta excuſans cauſa, quia quamvis validè excommunicati poſſint dicti Impuberes doli capaces (ut etiam optimè docet *Bonacina num.cit. 9.* cum aliis ibidem relatis) nullum enim ius extat, quod invalidam reddat Cenſuram latã contra Impuberes: imò conſtat Impuberẽ ligati interdicto, quando populus interdicitur, cum ipſe etiam ſervare interdictum teneatur. Nihilominus verũ etiã eſt, quod cum eodem *Bonacina* dicunt præfati DD. non poſſe videlicet licitè Impuberes excommunicari, excõmunicatione lata ab homine, *argumento cap.1. & 2.de delictis Puerorum, & Gloſ. ibid.Verb.Caſus*: ubi in fine: *Ratione ætatis mitius agitur*. Et præcipuè in caſu noſtro, tum quia reſpectu eorum, qui ad annos pubertatis nondum pervenere, ceſſat cauſa finalis prohibitionis, & cõſequẽter diſpoſitio legis, ſecundũ id quod communiter conceditur, quod *ceſſãte fine, ſeu cauſa finali legis, ceſſat legis diſpoſitio*. Nam cauſa finalis huius prohibitionis, & edicti Epiſcopalis eſt utiq; ut vitetur occaſio luxuriandi, & laſciviendi, quod non poteſt habere locum in Impuberibus, ut ſatis expreſsè colligitur ex *Cap. Pueris 1. cit. de delictis Puerorum*: ubi. *Quod meritò crederemus, ſi nulla eſſent peccata, niſi quæ membris genitalibus* ad-

admittuntur, & *Gloſſa* ibi:*Verbo Caſus in fine* : ait : *Omne delictum cadit in Puerum præter delictum carnis*. Tum etiam quia, Eccleſia cogere quemquam non ſolet ſuis Cenſuris , ante annos pubertatis , compatiens fragilitati illius ætatis , ut probat *Cap. Referente* 2. item *citatum eodem tit.de delictis Pueror*. in quo ſic:*Quoniam in Pueris relinqui ſolet inultum , quod in aliis provectioris ætatis humanæ leges dicunt ſeverius corrigendum*. Videatur *Gloſſa*, *Verbo Inultum* . Et adde, quod Impuberes , quia non ſunt ita doli capaces,ut viri,idcircò etiam per leges Civiles , non adeò graviter puniuntur illorũ delicta ; pro ut puniuntur delicta aliorũ maturioris ætatis, & iudicii . Adde tamẽ cum hic *Del Bene ſect. 3.cit.num.*10. *&* *Verricelli qu.cit.66.num.*33. quod quamvis Pueri, aut Puellæ peccent mortaliter obſcena loquentes,cum Monialibus ante ætatem expletam , neque in hoc caſu incurrunt excommunicationem, &c. tũ ob rationes allatas , tum etiam ob uſus rationis non ſatis completam perfectionem . An verò, Puer dubitans an compleverit ætatem,poſt factam diligentiã, poſſit tuta conſcientia loqui, tenet affirmativè *Diana tom.5. Coordin.tract.*1 *reſ.* 87 *numer*.8.*Verſ.Nota quinto, prope finem. Ex par.*10.*tract.*14.*reſ.*51.*aliàs* 49. *Quia poßeſſio non ſtat pro ſtatuto , ſed pro ætate* , ſubſcribit *Dianæ P.Quarti l.c.Verſu Tertia cauſa, in fine* , *&* *Merolla tom.*1.*cap.*2. *difficult.*6.*num.*610.*fol.mihi* 105.Expreſsè etiam docent (approbante *P. Verricelli q.cit.66.num.*33.) Pueros, & Puellas, in dubio,an ętatem expleverint colloquendo cum Monialibus, neque peccare , neque excommunicationem contrahere. Quia in dubio melior eſt conditio poſſidẽtis, poſſeſſio autem ſtat pro libertate Pueri. *Sicut is , qui facta ſufficienti diligentia , dubius adhuc eſt , an expleverit vigeſimum primum annum , non tenetur ieiunare ,ut dicemus diſp.3. capit. 3.dub.2.Corrol.9.ita Merolla* .

265 Quinta cauſa excuſans eſt dignitas Monialis cum qua fit loquutio ; hinc non ligatur reſervatione , nec excommunicatione loquens cum Abbatiſſa , vel ſimili Superiore, abſque Ordinarii licentia.*Tamburin. de Iure Abbatiſs. diſp.25.qu.8.Verſ.Ad quintum. Diana l.c. Verſ. Nota Secundò. Lezzana in Summa tom.4.Verb.Moniales num.*22. *Pellizzar. de Monialibus cap.5.ſec.5.qu.8.num.*208. *Ianuarius reſ.44.per totam.P.Paſqualigus in Francum par.1.Tit. de Acceſſu ad Monaſteria Monialium qu.2.in Additione,nu.*122.*P.Quarti l.c. Verſ.Quinta cauſa. Del Bene ſec.3.cit.num.7. Bordonus reſ. 7. nu.* 70.*Verſ.Loqui eſt . Verricelli qu.cit.numer.* 25. aliique. Et ratio horum omnium communis , ac fundamentalis eſt: quia ſicuti nomine Monachorum in odioſis non venit Abbas ; ut notant *Gloſsa* , *&* *D.D. in cap.fin. de Simonia* : ita nomine Monialium non venit (item in odioſis) Abbatiſſa: bene in favorabilibus: Rationem huius habes apud *Lezzanũ in Summa tomo 3.Verbo Abbas num.* 6. Quia videlicet Monachus per aſſumptionem ad Abbatiam non deſinit eſſe Monachus , ſicuti Rector , per rectoratum Scholarium , non deſinit eſſe Scholaris : Igitur in favorabilibus comprehenditur appellatione Monachi . Item , quia Monachus per aſſumptionem ad Abbatiam habet qualitatem Superioris , & Prælati ſuper alios Monachos: in odioſis conſequenter non comprehenditur appellatione Monachi . Et eadem videtur ratio de Abbatiſſa omninò: licet enim ipſa ſit etiam Monialis, quia tamen habet qualitatem Superioris ſuper alias Moniales , ideò appellatione Monialis non debet venire . Quod confirmari poteſt ex eo,quod etiam quando *Conſtitutiones* volunt nomine Monialium , Abbatiſſas includere , vel nomine Abbatiſſarum comprehendere Moniales, ſe explicant, ut in *Cap. Quoniam de Simonia* : ibi , *Sive ſit Subdita, ſive Prælata* : Sed in caſu noſtro ſtatutum,ſeu ędictum, vel reſervatio non ſe explicat ; Signum ergo,

quod

quod non vult Abbatiſſas comprehendere. Vide *Naldum Verbo Abbas num.1.* ubi optimè advertit hanc doctrinam eſſe utilem ad quæſtionem in praxi frequentem, an videlicet excommunicatio, lata in Monachos aliquid facientes, afficiat etiam Abbatem contravenienté. Favet patiter, id quod notãt idem *Naldus l.c. Ianuarius reſ.cit.num.3.*& alii: Nec appellatione ſcilicet Eccleſiæ Parochialis venire in odioſis Parochialem Eccleſiam Collegiatam, quia licet hæc ſit Parochialis, habet tamen Superiorem Collegii qualitatem: à pari ergo, licet Abbatiſſa ſit Monialis, quia Superioritatis qualitatem habet ſuper Moniales, nomine Monialis haud venire debet. Adde tandem cum *Ianuario reſ.cit.num. 5. in fine, & P. Paſqualigo num cit. 1122. in fine.* Quod cum Abbatiſſa ſit una, & ſenior, prudentior, & ſanctior, ut colligitur ex *Concil.Cabilonenſi 2 & Can.Iuvenculas 20.qu.1. & ex Trident ſeſſ.25.cap. 7. de Regularib.& Monialib.* ceſſant quo ad ipſam probatæ vitæ, illa pericula, propter quæ facta eſt prohibitio. Sed

266 Dices ex *Graffio de Caſibus reſervat.lib.1.cap.5.num.8.& lib.2.cap. 5. num.37.Merolla tomo p. diſp.p.cap.2. difficult.4.num.604.Defendente Quadrio de Caſibus reſervat.diſp.3.caſu 13.concluſ.8. Megala par.1.Promptuarii.Verb.Corruptio, num.14.Paulo Squillante de Obligation.& Privilegiis Epiſcopor.par. 1.cap.13.num. 58.fol. mihi 139.* & aliis, ſentientibus ſub hac prohibitione comprehendi etiam Abbatiſſas, & omnes alias quovis nomine appellentur Moniales Superioriſſas; ſic huiuſmodi prohibitio cum ſit utique lata principaliter in favorem animarum, & Monaſterii, cenſetur favorabilis, ergo extenditur ad Abbatiſſas, &c. Quia hæ in favorabilibus veniunt (etiam per nos) nomine Monialium. Si verò odioſa eſt talis prohibitio, odioſa non eſt reſpectu Monialium, ſed tantum quo ad eos, quibus ſit prohibitio, hoc eſt reſpectu ſolum loquentium cum illis: nam hos tantum excommunicat, non autem Moniales: ergo nulla eſt ratio cur nomen Monialis reſtringi debeat, ut ſub eo non comprehendatur Abbatiſſa: non enim per Abbatiſſatum deſinit eſſe Monialis. Reſpondeo negando utramque conſequentiam. Ad primum aſſumptum, dico, quod ſi huiuſmodi prohibitio (& lex) ex eo, quod reſpicit favorem animarum eſſet favorabilis, omnis lex vetans peccatum, ſeu obligans in conſcientia (inquit etiam *P. Paſqualigus num.cit.*) eſſet favorabilis. Non enim omne id, quod eſt ob bonum animæ eſt ampliandum. Nam etiam pœnitentia à Confeſſario impoſita eſt ob bonum animæ, nihilominus quia pœnalis eſt, ſtrictè eſt interpretanda. Item Votum eſt etiam de meliori bono animę, attamen non eſt amplè interpretandum. Hinc qui vovit, vel pœnitentiam habuit à Confeſſario, ut det frumentum per eleemoſynam, non tenetur dare de meliori, ſecundum omnes; & ita etiam *Ianuarius num. 5. citat. prope finem*. Cum quo concludo, ſtatuere ne quis ſimpliciter loquatur, maxima pœna eſt, & ſi ob bonum animæ ipſius, & idcircò cum tantum explicet Moniales, ad has ſolum reſtringendum eſt, nec ad Abbatiſſas extendendum. Ex quo patet reſponſio ad aſſumptum alterum: Si enim prohibitio eſt odioſa, & pœnalis reſpectu loquentium tantum cum Monialibus, ergo (arguit etiam *Ianuarius num.6.*) reſpectu horum reſtringẽda eſt, ut videlicet non loquantur cum Monialibus tantum: & cum favor proveniat ab hac eadem prohibitione tantum, nec ſit alius, niſi prohibitio ipſa, quæ pœna eſt, ſimpliciter reſtringenda eſt. Addo cum *P. Paſqualigo num. citat.* Quod cum loquens ſit correlativum audientis, & prohibita loquutione veniat in conſequentiam privatio audiendi, dũ lex, & prohibitio eſt odioſa, & pœnalis reſpectu loquentis, eſt etiam talis reſpectu audientis. Ad id autem, quod Abba-

batiſſa ſit etiam Monialis, nec deſierit per Abbatiſſatum eſſe talis: Iam ſupra reſponſum eſt, quod quidem ſit adhuc Monialis, ſed qualificata, altioriſque ordinis: Vnde non deſinit utique eſſe Monialis, ſed incipit eſſe Monialis qualificata, quæ qualitas ſupponit in ipſa virtutes nonnullas, quæ non ſupponuntur in cæteris Monialibus; idcircò ad Abbatiſsas, quæ Moniales qualificatæ ſunt, prohibitio extendi non debet, ut dictum eſt de Eccleſia Parochiali Collegiata.

267 Quæres tertiò: An Epiſcopi, aliique Prælati dum extra ſuam Diœceſim reperiuntur, poſſint licitè accedere ad Moniales, illaſque indifferenter alloqui ſine licentia Ordinarii, abſq; peccati ſcrupulo? Suppoſita *Conſtitutione Bonifacii VIII.* relata in *Cap. Periculoſo Vnico de Statu Regularium in 6.* innovata per *Concil. Tridentinum ſeſs. 25. cap. 5. de Regularib. & Monialib.* per *Pium V. in ſua Conſtit. incip. circa Paſtoralis Officii ſub Dat. IV. Kal. Iunii 1566.* (quam refert *Peyrinus tom. 2. Privileg. Conſtitut. 6. Pii V.*) & *Gregor. XIII. in Conſtitut. ſua incip. Deo Sacris. Sub Dat. 3. Kal. Ianuarii 1572.* (quam refert *Quaranta in Summa Bullarii. Verbo Monaſteria Monialium, fol. mihi 443.*) hoc inquam ſuppoſito, certum eſt, non poſſe licitè accedere, nec loqui, &c. aliter ſi indebitè accedant, hoc eſt abſque expreſſa, vel tacita licentia Ordinarii, incidunt in pœnas latas *Concil. Trident. l. c.* utpotè cōprehenſos in *d. Cap. Periculoſo, & Conſtitutione citat. Bonifacii VIII.* quæ loquitur de omnibus accedentibus, & univerſalis eſt; unde afficit etiam Epiſcopos, & Eminentiſsim. Cardinales, ubique gentium exiſtentes, ut probat *Donatus in Praxi tomo 4. tract. 5. qu. 21. & 24. et tract. 6. qu. 23. num. 1.* in quo etiam ipſe ſic, & optimè: *Benè verum eſt, quod hi Epiſcopi, loquendo cum Monialibus ſine licentia, ex tacita, ſeu præſumpta licentia Ordinarii ſcientis, & non contradicentis, poſſunt à peccato excuſari.* Quo ſuppoſito. Videtur poſſe tantum procedere quæſitum propoſitum: An Epiſcopi, aliique Prælati extra propriam Diœceſim exiſtentes, & colloquentes cum Monialibus ſine licentia Ordinarii cui ſubſunt, incidant in pœnas latas in eius ſtatuto, & edicto?

268 Negativè reſpondere videntur *Iacob. Graffius de Caſib. reſervat. lib. 2. cap. 5. num. 27. & 54. Diana tomo 5. Coordin. tract. 1. reſ. 84. Verſ. Nota quinto in fine, num. 5. Ex par. 3. tract. 2. reſol. 48.* (ibi: *Experientia conſtat, quod Epiſcopi ſine ſcrupulo cum Monialibus loquuntur, abſq; Ordinariorum licentiâ*) *& Pellizzarius de Monialibus cap. 5. ſec. 5. qu. 10. num. 210.* Quorum ratio eſt, tum quia dicti Epiſcopi, & Prælati ſunt exempti ab omni iuriſdictione Epiſcopi loci, ad quem divertunt; ſed nullus poteſt puniri à iudice non ſuo; ergo: tum quia, punitio emanat à iuriſdictione, quam Iudex puniens habet in ſubditum punitum, ſive puniendum, ut docent omnes: tum etiam, quia experientia conſtat Epiſcopos, etiam timoratæ conſcientiæ, abſq; ullo ſcrupulo, indifferenter Moniales alloqui, ſine licentia Ordinarii, ergo. Hæc reſponſio, & ſententia, etſi probabilis, nihilominus

269 Reſpondeo ad quæſitum, probabilius eſſe oppoſitum, tutius in conſcientia, & in praxi omninò ſervandum, quod etiam tenent *Stephanus Gratianus* (multis aliis citatis) *tomo 2. Diſceptationum Forenſium cap. 393. Antonius Novar. Summa tit. de Clauſura, & Acceſſu, num. 10. Manriquez qq. Moral. par. 2. qu. 14. Tamburinus de Iure Abbatiſsar. diſp. 25. qu. 2. Merolla tomo 1. cap. 2. difficultat. 6. ſub num. 623. §. Cæterum*, ubi plures alios refert, *fol. mihi 107. colum. 2. & Donatus tract. 6. cit. qu. cit. 23. à numer. 3.* cum quibus probatur huiuſmodi reſponſio, & ſententia: *Primò*. Quia Epiſcopus, & Archiepiſcopus in alieno territorio cenſentur, ut privatæ perſonæ,

næ, pro ut teſtantur *Panorm. Anchar. Hoſtienſ. Calderin. Everard.* & plures alii apud citatos, præſertim apud *Gratianum*, *& Merollam*: Ergo eos ligari hoc ſtatuto, & edicto dicendum eſt, ſicuti obligantur aliis legibus, ſeu ſtatutis, ac conſuetudinibus locorum, in quibus reperiuntur: tenentur enim ſervare ieiunia, ac feſta ab aliis Epiſcopis in eorum Dioeceſibus indicta, aliaque omnia pro communi bono, & ſalute animarum. *Secundò*: Quia ſi Epiſcopus extra ſuam Dioeceſim poſſet ſine licentia Epiſcopi loci, accedere ad Moniales, id etiam poſſet eius Vicarius Generalis, quia unam eandemque iuriſdictionem habet cum ipſo, cum faciant unum, & idem Tribunal, *Cap. 2. de Conſuetudine in 6.* cum unum, & idem Conciſtorium conſtituant, *Cap. Romana, Verſ. Eorum vices, & Verſ. Vnum ſit Conciſtorium de appellationib. in 6. Leo in Theſ. Fori Eccleſiaſtic. par. 1. cap. 10. num. 10. Sbrozzius de Vicario Epiſcopi libr. 1. qu. 23. num. 7. Carolus Pellegrinus in Praxi Vicarior. libr. 1. ſect. 2. ſub ſect. 2. numer. 1.* & communiter: *Tertiò*; quia Epiſcopus Dioeceſanus in caſibus concernentibus Clauſuram Monialium exemptarum, procedit ut delegatus Sedis Apoſtolicæ: igitur eius authoritas extenditur ad omnes perſonas quovis titulo in ſua Dioeceſi repertas: *Quartò*, quia. Ita *Sacra Congregatio* reſcribens *Archiepiſcopo Barenſi* authenticè declarauit, ut referunt *Antonius Novarius l. c. Tamburinus qu. 2. citat. ſub num. 4. Pellizzarius l. c. Donatus qu. 23. citat. num. 8.* per ſequentia præciſa, & formalia verba.

270 *Perilluſtris, ac Reverendiſsime Domine, uti Frater. Nomine Ampliationis tuæ petitum fuit Illuſtriſsim. Patribus Concilii Tridentini Decreta interpretantibus, declarari, an Prior Eccleſiæ Collegiatæ S. Nicolai Barenſ. quamvis Epiſcopus, poſſit pro tuitione iuriſdictionis Archiepiſcopalis in Caſibus à Sacro Rotæ Romanæ Auditorio reſolutis, ſervatis ſervandis excommunicari, & an eidem Priori permiſſum ſit ad Monaſteria Monialium iſtius Civitatis accedere, abſque Amplitudinis tuæ licentia, & abſque eo, quod incurrat in Cenſuras in edicto deſuper publicato, contentas. Sacra Congregatio, licet cenſeret, Amplitudini tuæ licere Dominum Priorem Baren. excommunicare auctoritate tua ordinaria, illamque edicto contravenientem pœnis in eo contentis ſubiacere, attamen tutius eſſe putavit, etiam S.D.N. Annuente, ut Amplitudo tua tamquam Sedis Apoſtolicæ delegata contra dictum Priorem in caſibus ſupra expreſſis ad Cenſuras, & pœnas reſpectivè procedat. Hæc Amplitudini tuæ ſignificare volui, ut ſciat quomodo ſe gerere debeat, cui ſalutem, & proſperitatem à Domino precor. Romæ 20. Martii 1619. Amplitudinis tuæ perilluſtris, & Reverendiſsimæ, ut Frater ſtudioſiſſimus Coſmus Cardinalis de Torres.* Quibus tamen non obſtantibus, adhærere volens recitatæ priori (etiam probabili ſententiæ,) *Graſſi, Diana, & Pellizzarii*, poteſt item perſiſtere in eadem, iterumque affirmare Epiſcopos, alioſque Prælatos poſſe alloqui Moniales in aliena Dioeceſi: Quia ſicut nomine Monialium non veniunt Abbatiſſæ, ita nomine quorumcumque non venire Prælatos, quia, & ipſi qualificati ſunt, & ut aſſumpti ad Prælationem animarum videntur eſſe perfectioris virtutis. Ad auctoritatem autem *Sacræ Congregat. pro Archiepiſcopo Baren.* Reſpondetur illam eſſe potius in favorem huius opinionis. Quia dum dicit: *Tutius ſe putare, ut tanquam delegatus à S. Sede adverſus dictum Epiſcopum procederet*. Videtur innuere potuiſſe inſurgere magnã controverſiam in lute, ſi auctoritate ordinaria adverſus eum proceſſiſſet. Et tandem cum eſſet Prior Eccleſiæ Collegiatę Barenſis, quo ad hoc videbatur eſſe ſubditus Epiſcopo loci.

271 Huic declarationi opponit *Pellizzarius num. cit. 210. in fine*, quod ipſa

lata

lata fuerit in favorem Archiepiſcopi Bareſis contra Priorem Barenſem Epiſcopali dignitate fulgentem, & ſubditum dicto Archiepiſcopo, ac proinde non probare, quemlibet Ordinarium loci poſſe excommunicare Epiſcopos extraneos, indebitè accedentes ad Moniales ipſi ſubiectas. Verum reſolvitur oppoſitio (cum *Donato quæſt. citat. 23. numer. 10.*) quia ut ſupra dictum eſt, Epiſcopi, & Archiepiſcopi, extra ſuam Diœceſim fiunt minores, & perſonæ privatæ, ſicut Præſes extra ſuam Provinciam; atque adeò ſi in alterius Dioeceſi delinquant, poſſunt ab Ordinario loci puniri; quia ratione delicti, efficiuntur de foro illius, &c.

272 Quæres quartò: An Advenæ, & Peregrini, ſi ſine licentia loquantur cum Monialibus, ligentur excommunicatione lata ab Ordinario contra huiuſmodi alloquentes? Negant *Diana* §. *cit. Nota quinto. Pellizzarius* (cum diſtinctione tamen, ut infra) *l. c. num. 211. Ianuarius de Caſib. reſervat. tomo 1. reſ. 34. num. 24. Del Bene ſect. 3. citat. nu. 11. Vercelli quæſt. citat. 66. num. 34.* (qui tamen *num. ſubſeq. 36.* aſſerit, oppoſitum videri probabilius) & alii. Et probant: hanc negativam: *Tum quia*, Peregrini, & Advenæ non ſubiiciuntur iuriſdictioni, ac legibus loci, in quo obiter reperiuntur, & per quem tranſeunt, præciſo tamen ſcandalo, *leg. hæres abſens*, §. *proindè*, *ff. de iudiciis*. Tum quia, huiuſmodi negativa, & ſententia, videtur expreſſa in *Cap. à Nobis il 1. de ſentent. Excommun.* ubi habetur, exteros furantes in Dioeceſi, in qua furtum eſt prohibitum ſub poena excommunicationis ipſo facto, &c. in hanc non incidere, cum non ſint de iuriſdictione Epiſcopi excommunicantis. *Pellizzarius num. cit. 211. in princip* Pro deciſione huius quæſiti, diſtinctionem hanc præmittit (quam, & apud alios habet) vel enim (inquit) ſupponimus, prohibitionem accedendi ad Moniales contentam eſſe in iure communi, nec fuiſſe abrogatam, & cum ſic lex communis ſit, & univerſalis, obligat conſequenter omnes fideles, etiam extra proprium territorium, & ubicumque exiſtent: Vel ſupponimus, quod prohibitio accedendi ad Moniales, ſi de iure particulari locorum (ſive ſit per modum ſtatuti, vel edicti, vel per modum ſententiæ generalis) & ſi ſic, prohibitio hæc (probabiliter ſaltem) non afficit Advenas, & Peregrinos, quia hi non tenentur ſervare leges, & conſuetudines particularium locorum, & ea quæ videntur eſſe de iure particulari eorundem locorum, eo quod iuriſdictio requiritur, & ſubiectio ad obligandum aliquem legibus: Peregrini autem, & Advenæ, ob brevem hoſpitii moram (qualem hic ſupponimus) non ſubiiciuntur iuriſdictioni, ſeu non acquirunt forum, ut conſtat ex *cit. leg. hæres abſens, &c.* ita diſtinguit *Pellizzarius*. Quę diſtinctio confirmari poteſt, tum ex ſupra relato *Cap. 2. de Conſtit. in 6.* in quo *Bonifacius VIII.* dixit, quod fur, qui furatur extra Dioeceſim excommunicatoris pro furto, in excommunicationem non incidit. Tum ex præcitato *Cap. à Nobis*, in quo *Clemens III.* declaravit, quod exteri furantes in Dioeceſi, non incidant in illam: ergo nec à pari Peregrini, & Advenæ colloquentes cum Monialibus, dummodo non adſit periculum ſcandali, &c. Accedit etiam ratio (qua pariter utitur *Ianuarius reſol. cit. 34. num. 25.*) Quia loqui cum Monialibus, non eſt malum de ſua natura, ergo neceſſariò debet præcedere præceptum ſub poena excommunicationis, ut quis cum illis non loquatur; ſed præceptum fieri non poteſt, niſi ſubditis; ergo Peregrinus debuit prius fieri ſubditus, & deindè teneri ad præceptum, ſed hic Peregrinus non eſt ſubditus huic Epiſcopo, ergo non tenetur ad hoc ſui præceptum. Et ſi non tenetur ad præceptum, ergo eidem præce-

pto

pto non obediens, non dicitur contumax, nec huic Epiſcopo inobediens: ſed qui contumax, & inobediens non eſt, (eo maximè, quia ſubditus præcisè non eſt,) non poteſt excommunicari, quia excommunicatio contemptum, & inobedientiam præſupponit, *Can. Nemo Epiſcoporum* 11.*q*.3. Et

273 Si dicas, hic Advena, & Peregrinus ſit ſubditus ratione delicti. Contra: Quia ut benè advertit *Salas de Legibus diſput.* 14. *ſect.* 4. *numer.* 44. *fol. mihi* 325. (contra *Gloſs. in præcitat. Capitul. à Nobis,*) & cum ipſo *Ianuarius loc. citat. numer.* 26. in hac dictione, & doctrina involvitur repugnantia: nam ante delictum eſſe debet ſubiectio, ratione cuius poſſit Epiſcopus prohibere delictum, &c. aliter hic talis non eſt Epiſcopo inobediens; & cum loquutio ſit indifferens, nec mala ex ſui natura, neque idemmet peccabit contra ius naturæ: Quia Epiſcopi præceptum ipſum Peregrinum non afficit, & conſequenter nullo modo peccat; & ſi latum ſit præceptum reſpectu mali notabilis extrinſeci contenti in ipſa locutione, &c. tale tamen præceptum afficit tantum ſubditos. Et

274 Si iterum dicas. Quod Ordinarius in cauſis concernentibus materiam Clauſuræ Monialium procedit, ut Sedis Apoſtolicæ delegatus, hincque ſequi, etiam Peregrinos ei ſubiici in dictis cauſis, æquè ac ſubiiciuntur ipſimet Sedi Apoſtolicæ; ideòq; teneri ſervare Edicta Ordinariorum prohibentia acceſſum ad Moniales, non ſecus, ac ſi edicta eſſent à Papa: Contra eſt: Quia talis delegatio ipſis facta eſt, ſolum in ordine ad Moniales exemptas, ut conſtat ex *Concili. Trident. ſeſſ.* 25. *capitul. quint. de Regularibus, & Monialib.* non verò in ordine ad Moniales ſibi ſubditas, de quibus procedit tradita doctrina. Quo verò ad exemptas: *Delegatio ipſis facta eſt* (inquit *Pellizzarius numer. citat.* 211. *in fine*) *ad hoc ſcilicet, ut, non obſtante Privilegio exemptionis, poſſint procedere contra illas in cauſis concernentibus Clauſuram, non autem in ordine ad Peregrinos earum Monaſteria adeuntes indebitè*. Hæc ille, quæ tamen (quo ad ſecundam partem) non videntur conformia *Decreto Concil. Trident. capitul. quint. citat.* ex quo patet, delegationem, & poteſtatem datam Epiſcopis ab ipſomet Concilio ſuper Monaſteria exempta Monialium non eſſe limitatam, ad procedendum, videlicet, tantum contra illas in cauſis concernentibus Clauſuram, ſed datam illimitatè ad inducendam, & conſervandam Clauſuram contra quoſcumque eandem violantes, vel impedientes, ibi enim: *Inobedientes, atque contradictores per Cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pænas, quaſcumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis*. Ex quibus Concilii verbis, benè colligitur, quod ibi Epiſcopi deputantur à Sede Apoſtolica, uti delegati ad tuendam Clauſuram in ordine ad Monaſteria Monialium ab eorum iuriſdictione exempta (intra tamen ſuam Dioeceſim,) & quod poſſunt conſequenter excommunicare, &c. (uti tales) quoſcumque violantes, vel impedientes eandem Clauſuram, etiam Advenas, & Peregrinos ad eadem Monaſteria exempta ad colloquendum. Cui concluſioni, & doctrinæ ſubſcribit expreſsè, & idemmet *Ianuarius reſolutione citata* 34. *numer.* 20. & 27. etiamſi, quo ad Monaſteria non exempta DD. Epiſcopis ſubiecta, non diſſentiat (ut ſupra) à Pellizzarii ſententia, imò ex profeſſo, ut patet Legenti, eam tueatur. Et idem docet *Donatus in Praxi tomo* 4. *Titul. de Acceſſu ad Moniales tract.* 6. *quæſt.* 22. *numer.* 3. *in fine*, ubi ſic ait; *Ordinarius in caſibus concernentibus Clauſuram exemptarum Monialium, procedit, ut Sedis Apoſtolicæ De-*

Delegatus, *ut conſtat ex ſupra dictis*, *& præcipuè ex Conſtitut. Gregor. XV. incip. Inſcrutabili*. *Ergo Peregrini in hac materia*, *ſaltem reſpectu Monialium exemptarum*, *æquè ſubiiciuntur Ordinariis*, *ut Sanctæ Sedis Delegatis*, *ergo*, *Edicta huiuſmodi condita ab Ordinariis*, *cenſentur lata à Papa*, *cui omnes Chriſti fideles*, *quo ad bonum animæ*, *tenentur obedire in omni loco*, *ut patet de cultu*, *& obſervantia feſtorum*. Igitur poſſunt Epiſcopi, ut taliter Delegati, Peregrinos accedentes ad Monialium exemptarum Monaſteria, cum eiſdemque colloquentes excommunicare, &c.

275 Et quamvis *Merolla loc. cit. diſficultat. 6. ſub num. 618. Verſu Sed hæc ſententia*, *fol. mihi* 106. videatur ſentire, delegatam poteſtatem traditam Epiſcopis à *Tridentino* ſuper exempta Monialium Monaſteria, limitatam eſſe, quo ad Clauſuram, ſcilicet inducendam, vel conſervandam tantum; & ad violantes, vel impedientes hanc Clauſuram, tantum excommunicandos, &c. non verò colloquentes, idque ſolum colligi ex Concilii verbis. Contra eſt, quia ad conſervationem Clauſuræ Monialium ſpectat prohibitio acceſſus ad loquendum cum ipſis Monialibus, ut benè advertit *Barboſa de Poteſtate Epiſcopi part. tert. allegat.* 102. *numer. undec. fol. mihi* 455. *columm. pr.* ſub ſequentibus verbis: *Ad auctoritatem Epiſcoporum in cuſtodienda Monialium Clauſura*, *pertinet*, *impedire acceſſum ad ipſas Moniales*, *& colloquia cum eiſdem*: *nec non ingreſſum intra ſepta Monaſterii*, *& illorum egreſſum è Monaſteriis*, *iuxta diſpoſitionem Concilii dicto capitul.* 5. Idemque docent *Sanchez in Summa tom. ſecund. libro ſexto capitul.* 16. *numer.* 105. *circa finem*, *& Ianuarius reſolut. citat.* 34. *numer.* 19. in quo ſic: *Ad conſervationem Clauſuræ Monialium ſpectat acceſſus ad loquendum cum ipſis Monialibus*; *aliter enim Clauſura nulla eſſet*: & *numer.* 20. pariter ait: *Prohibitio locutionis ſpectat ad conſervationem Clauſuræ*, *Clauſura enim cum libertate loquendi*, *non eſſet Clauſura Monialium*, *ſed carcer*, *& eſſet omninò fruſtatoria*, *& vana*. *Si ergo Epiſcopi ſunt delegati ad finem*, *qui eſt Clauſura*, *erunt etiam delegati ad medium*, *quod eſt locutio*: ita *Ianuarius*. Et hic obiter nota cum *Barboſa allegat. citat. numer.* 74. Quod Cenſura per Statutum, aut Edictum Epiſcopale adverſus adeuntes Monaſteria Monialium, & cum illis alloquentes, comprehendit etiam accedentes ad Monaſteria exempta Monialium ſubdita Regularibus, qui non ſubſunt iuriſdictioni Epiſcoporum, exiſtentia intra ſuam iuriſdictionem; dum tamen expreſsè vetitus fuerit acceſſus, &c. etiam ad Monaſteria exempta, alioquin generica prohibitio non afficit euntes ad Monaſteria exempta: & idem notat *Tamburinus de Iure Abbatiſſar. diſp.* 25. *quæſtion.* 9. *numer. prim. in fine*, & apud eoſdem, idem docent *Sylveſter Verb. Excommunic.* 2. *num.* 14. *Roſella eodem Verbo* 7. *ſub numer.* 4. *Rolandus à Valle conſil.* 33. *incip. Illuſtriſs. ſub numer.* 32. *Novarrus in Summa Bullarum*. *Titulo de Clauſura*, *& Acceſſu numer.* 15. & alii. Non enim Epiſcopus, qui excommunicationem fert, præſumitur voluiſſe eam ferre, in hoc caſu omni meliori via, & modo, quo poteſt, & inferendo eam, velle uti tam poteſtate ordinaria, quam à Sede Apoſtolica delegata. Dixi, Cenſura lata per Statum, aut per Edictum Epiſcopale (addi poteſt etiam per modum ſententiæ generalis) quia hæc, quo ad obligationem non differunt, ſed ſolum quo ad durationem; nam (ut advertit etiam *Ianuarius reſolutione citata numero vigeſimoquarto cum Coninch*) lata per Statutum eſt perpetua, nec ſpirat morte excommunicantis, lata verò per Edictum, ſeu

per

per modum ſententiæ generalis, expirat morte excommunicantis.

276 Sed tandem ad propoſitum quæſitum redeuntes: Dico, illius reſolutionem pendere ab illa quæſtione: An leges, ac ſtatuta alicuius Territorii, obligent Advenas, & Peregrinos, dum ibi reperiuntur, circa quam, & ſi probabile ſit (cum *Doctoribus ſupracitatis*) Advenas, & Peregrinos non obligari legibus, & conſuetudinibus Territorii, in quo repetiuntur, eo modo, quo obligantur incolæ, quando in proprio domicilio non ſunt eędem leges: nihilominus contrarium longè probabilius exiſtimo. Et ſecundum hanc affirmativam ſententiam in præſenti: Reſpondeo ad quæſitum, eos non evadere dictam excommunicationem, ſi abſque licentia Ordinarii, cum Monialibus loquantur, Legem enim Territorii obligare Advenas, & Peregrinos in conſcientia, & eo modo, quo obligat incolas; eſt ſententia, & opinio communis apud *Merollam tomo 2. diſp. 4. tit. de Legib. cap. 3. dub. 42. ſect. 1. num. 524. fol. mihi* 174. quam etiam ipſe ſequitur, tum *num. citat. tum ſect. ſequenti 4. concluſion. 4. à num. 536.* eandemque ſententiam docent pariter *Suarez tomo 1. de Religion. libr. 2. tit. de diebus feſtis capit. 14. num. 18. & in tract. de Legib. libr. 3. cap. 33. à numer. 3.* (in quo, & ipſe ait, hanc eſſe communem ſententiam interpretum, *in leg. Cunctos populos, Cod. de Summa Trinit. & in cap. à Nobis 1. de ſentent. excommunic.* Præſertim *Innocent, Hoſtienſ. & Panormit. & in capit. 2. de Conſtitution. in 6.*) *Leſſius de Iuſt. lib. 4. cap. 2. dub. 7. num. 50. Fagundez primo Eccleſiaſt. Præcepto lib. 1. cap. 8. numer. 20.* (in quo tamen limitat, quod faciunt, & alii, niſi videlicet, præſentia ſolum ſit in tranſitu, aut per modum hoſpitii, prandendo, cænando, pernoctando, & ſtatim diſcedendo, tunc enim ait, non teneri huiuſmodi Advenas, & Peregrinos, ad leges locorum, per quos tranſeunt.) *Pontius de Matrimon. libr. 5. capit. 7. §. 1. numer. 6. Salas de Legib. diſput. 14. ſect. 4. Verſu Dico quartò. Molfeſius in Summa tomo 1. tract. 10. capit. 4. numer. 17. Reginald. in Praxi tomo 2. libr. 19. capit. 2. quæſtion. 3. Verſu Poſterior propoſitio. Palaus part. 1. Operis Moralis tract. 3. diſput. 1. punc. 24. §. 3. numer. 11. Donatus tomo 1. Praxis part. 1 tract. 1. tit. de Legib. in genere quæſt. 5. ſub numer. 14. Verſu Perinde velit, & tomo 4. tract. 6. tit. de Acceſſu ad Moniales quæſt. 22. num. 2.* aliique plures, apud citatos præſertim: cum quibus huiuſmodi ſententia.

277 Probatur primò, quia lex pro tali Territorio generaliter fertur: ergo omnes ibi actu degentes obligat, pro tempore, quo commorantur ibi: Conſequentia probatur, tum ex parte cauſæ finalis, quia ad bonam Territorii gubernationem, nedum convenientiſſimum, ſed moraliter neceſſarium videtur, ut leges latæ habeant vim hanc, cum ad pacem, tranquillitatem, & bonos mores loci neceſſe ſit, quod Advenæ etiam conveniant cum moribus populi, quandiu ibi verſantur, ut etiam in iure ſæpè inſinuatur: *Cap. Illud breviter, diſtin. 12. Cap. Quæ contra mores, diſtin. 8. Cap. Quiſquis, diſtin. 41. & Cap. Illa autem, diſtin. 12.* Idque docet ſatis experientia ipſa, quia ſi aliter fiat, ſequuntur ſcandala, & diſſidia, igitur cum ferantur leges ob commune bonum, & pacem, ac bonos mores loci, & ad hoc præcipuè intendant, neceſsè eſt, ut vim habeant obligandi omnes, etiam Advenas. Tum etiam, ex parte cauſæ efficientis, ſeu poteſtatis Legiſlatoris probatur conſequentia: Quia unuſquiſque Reipublicæ gubernator habet poteſtatem neceſſariam ad ſuæ Reipublicæ conſervationem, & ad eius bonos mores tuendos, ergo poteſtatem habet ad ferendas leges, quas omnes ibi morantes obſervare teneantur, hac enim ratione habet poteſtatem pu-

puniendi Advenas ibi delinquentes, ergo, & eadem ratione poteſtatem habet obligandi per ſuam legem omnes ibi morantes, quatenus ad bonum ſuæ Reipublicæ neceſſarium eſt: quam poteſtatem habere videntur Legislatores ex iure gentium, ut benè *Suarez tomo 1. de Relig. lib. 2. tit. de dieb. feſtis capit. 14. numer. 10. fol. mihi* 197. Confirmatur, quia ſi Peregrinus in loco, ubi eſt, delinquet contra, ius naturale, conveniunt omnes, puniri poſſe à Superiore illius loci, at hoc alia nulla ratione contingit, niſi quia ad rectam Reipublicæ gubernationem convenit, ut ubi quis delictum committit, ibi puniatur, & malum exemplum punitione reparetur; ſed æquè ad rectam gubernationem convenit, ne mala exempla præbeantur, neque aliis occaſio tranſgrediendi leges præbeatur: ergo iuſtum eſt, quemlibet obligari, ac legibus illius loci conformare.

278 Et ſi dicas, Peregrini, & Advenæ non ſunt ſubditi, nam ſubiectio quo ad morum directionem, & obligationem, non acquiritur, niſi per domicilium, vel ſaltem per quaſi domicilium, ergo nequeunt legibus Territorii obligari, quia Legislator non poteſt, niſi ſubditos obligare: Si hoc inquam dicas: Contra, quia ut benè arguit *Suarez de legib. lib. 3. cap. 33. num. 4.* & cum ipſo *Merolla ſect. 4. citat. numer.* 539. licet Advenæ, & Peregrini non dicantur ſimpliciter ſubditi, ſeu permanenter, non deeſt tamen illis titulus ſufficiens ſubiectionis, ratione cuius obligari poſſunt legibus Territorii; quia ſicut illa obligatio, reſpectu illorum, eſt quaſi tranſiens, & ſecundum quid, ita ad illam ſufficit quaſi tranſitoria ſubiectio, ad quam ſatis eſt commoratio actualis, & præſentia, licet futura non ſit diuturna; nam ſicut is, qui transfert domicilium in alium locum, eo ipſo vult obligari legibus illius permanenter, vel ex conſequenti obligatur, etiam ſi nolit; ita ſi alicubi ad breve tempus vult commorari, eo ipſo vult, & velle debet ſubdi pro tunc regimini illius loci, quo ad ea, quæ ad generales mores, & leges ſpectant: ita *Suarez*. Quod confirmatur etiam *ex eodem num. cit.* à contrario ſenſu: nam incola diſcedens à ſuo Territorio ad breve tempus, ſtatim pro eodem deſinit obligari legibus ſui Territorii (ut probat idem *Suarez*, & tot alii) & conſequenter pro tunc fit non ſubditus actu: Ergo è contrario, Advena exiſtens in alieno Territorio, incipit eo ipſo obligari legibus illius Territorii, & fit ſubditus illius actu: nam eſt eadem ratio; & æquitas poſtulat in utroque, ut ſervetur paritas, & proportio, abſurdum enim videtur, Peregrinos exemptos eſſe ab omnibus legibus municipalibus, ſive proprii, ſive alieni Territorii. Adde, quod *Sanchez de Matrim. tomo 1. lib. 3 diſput. 18 ſub num. 3. Verſu Similiter eſt. Salas de Legib. ſect. 4. citat. ſub numer. 40. Verſ. Dico ſecundò. Suarez cap. citat. 14. de Relig num. 15. Palaus l. c. num. 6* aliique Doctores, conveniunt, teneri Peregrinum ſervare leges Territorii, in quo reperitur, ſi in loco ſui domicilii ſit eadem lex (& contrarium dicere, reputant abſurdum, ut videre eſt apud ipſos) ſed non tenetur ſervare leges illas, ut eſſet v. g. audire Sacrum, &c. in loco, ubi reperitur, ex vi conſtitutionis ſuæ Patriæ, vel domicilii, quia lex non obligat (per D. D. etiam adverſarios) extra Territorium: ergo ſi obligatur, obligatur ex vi ſtatuti illius loci, in quo reperitur: quia non obligatur ex lege aliqua generali, ut ſupponitur, & utique oportet, quod ex aliqua lege obligetur: ergo obligatur nil minus, ac ſi in terra ſua non eſſet eadem lex, quia ſuppoſita abſentia, illa lex nihil confert ad hanc obligationem: ergo vel etiam in illo caſu non obligabitur, quod reputatur à D. D. abſurdum, vel ſemper obligabitur.

279

279 Probatur ſecundò eadem ſententia: Ex conſuetudine fidelium, fideles namque, rudes nedum, ſed etiam docti paſſim ubique putant, ſe obligari legibus locorum, ubi ipſos verſari contigerit, adeò ut ſi quis deprehendatur violare huiuſmodi leges, punitur à Principibus, ſeu Magiſtratibus locorum, tanquam tranſgreſſor, ut ſi quis ver. gr. deferret arma prohibita, loqueretur cum Moniali abſque licentia Ordinarii, &c. Sed conſuetudo ex tali opinione orta inducit obligationem non minus, quam lex univerſalis; non alio enim modo, id, quod ante non obligabat, incipit per conſuetudinem obligatorium eſſe, quam, quod homines incipiant, illud paſſim, tanquam obligatorium ſervare, ut communiter tradunt Doctores de conſuetudine. Itaque cum conſuetudo ſervandi aliquam legem, tanquam obligatoriam, inducat obligationem, & conſuetudo, de qua hic, talis ſit, videtur omninò inducere obligationem. Igitur Advena, & Peregrinus, velit, nolit, ſicut eo ipſo, quod eſt extra ſuum Territorium, deſinit obligari legibus illius; ita eo ipſo, quod accedit aliquo, per acceſſum incipit huius Territorii lege obligari; perpetuò, ſi accedat cum animo ibi perpetuò manendi, tranſeunter, vel ad breve tempus, ſi cum tali voluntate fiat acceſſus: ſicque obligatio, ſeu ſubiectio Territorii erit tranſiens, vel permanens, eo modo, quo fuerit eorumdem Peregrinorum mora, ut latè *Suarez de Legib. capitul. 33. citat.* & ex ipſo *Merolla ſect. 4. citat. à numer. 536.* Aliàs rationes, uti, & reſponſa ad obiecta, quæ contra huiuſmodi ſententiam fieri poſſunt, vide (brevitatis gratia) apud eoſdem, nec non apud *Palaum*, *& Donatum l.l. c.c.* cum quibus, & ex eademmet, unicaque eorundem doctrina, ac ratione, infetes multa, ea præſertim, quæ enumerat *Donatus quæſtion. 5. citat. à numer. 13.* ſuntque ſequentia..

280 *Primò*: Quòd ſi Italus eo confluat, ubi *Concilium Tridentinum* non fuit receptum, poterit ſine Parocho, & teſtibus Matrimonium contrahere. *Secundo*: Quod ſi Romanus Mediolanum petat, poteſt iurè ibi non ieiunare, ſed veſci carnibus, & lacticiniis, quatuor primis diebus antecedentibus Dominicam primam Quadrageſimæ, quia ius commune Eccleſiæ Romanæ ibi nō viget. Et verſa vice, ſi Mediolanenſis reperiatur Romæ permanenter, vel tranſeunter, tenetur ad feſta, ieiunia, & ſimilia indicta à Romana Eccleſia: & ſic ei Romæ non licet veſci carnibus, & lacticiniis, quatuor illis diebus præcedentibus primam Dominicam Quadrageſimæ: quia tenetur ad legem communem Romanæ Eccleſiæ, quia Mediolanenſium Privilegium eſt locale, & ſic extra Territorium non valet. *Tertio*: Peregrinum non teneri ad feſta ſui domicilii, ſi eò pergat, ubi dicta feſta non ſervantur: ut in *Cap. Toto de Conſtitutionibus in 6. Quarto*: Sacerdotem Græcum, ſi Neapolim veniat, in Eccleſia Latinorum poſſe tuta conſcientia celebrare in Azimis, ſicut, & nos celebramus, pro ut *Leo IX. Epiſt. ad verſ. præſumpt. cap. 29.* Idipſum procedit de Sacerdote Latino, ſi in Græciam iret, & ibi Latinorum Eccleſia non foret; poſſet enim more Græcorum in fermentato celebrare; quia ius Eccleſię Latinæ eo non viget. *Quinto*: Caſtellanum, ubi fuerit in Luſitania, non poſſe licitè die Sabbato veſci pecudum inteſtinis, pro ut poterat in Patria, quia Caſtellanorum Privilegium eſt locale, non autem perſonale, unde inhæret loco; non perſonæ. Et item Luſitanum in Civitate Caſtellana contra morem ſuę Patriæ, poſſe licitè die Sabbato veſci inteſtinis animalium, ob legem Territorii, in quo reperitur. *Sexto*: Deferentem arma prohibita contra ſtatutum loci, per quē tranſit, & ſi in ſua Patria tale ſtatutum non ſit, poſſe iuſtè puniri. *Septimo*:

Ad-

Advenam loquentem cum Monialibus abſque licentia Epiſcopi, incurrere excommunicationem. Hæc, & optimè infert *Donatus loc.citat.* ex recitata, & ab eodem admiſſa ſententia. Aliaque etiam plura ſimilia ex eadem inferri poſſunt, quæ omnia, una eademquo ratione probantur: Quia videlicet Peregrini, & hoſpites, eo quod à proprio domicilio abſunt, & aliò ſe recipiunt, non tenentur, Patrias leges ſervare, ſi eo in loco, ubi per tranſitum reperiuntur, ſint abrogatæ, aut non receptæ, pro ut colligitur ex *Cap.2 de Conſtit.in 6. Verſ. Statuta Epiſcopi*, ubi habetur, ſubditum furantem extra Territorium Epiſcopi, non ligari excommunicatione eiuſdem lata in furantes, & redditur *ibi* ratio: *Cum extra Territorium ius dicenti non pareatur impunè*. Vide *Sanchez de Matrimonio tomo 1.lib.3.diſput.* 18 *num.* 18. Cum igitur ius dicenti, extra Territorium non pareatur impunè, fundamentum unicum omnium prædictorum, & inferendorum, videtur eſſe Territorium; quia lex de ſua natura, & ex ſe, habet reſpicere Territorium, adeo ſit, ut ſicut non ſe oſtendit ultra Cancellos Territorii, ita intendat ligare omnes exiſtentes in eodem Territorio, & ſolo, cui inhærent, cuiuſvis ſint generis. Vnde leges, & ſtatuta Territorii attendenda ſunt abſolutè, aliter nulla lege adſtringerentur Peregrini, ſi aliquo, communes eſſent abrogatæ. Et de hoc ſatis, qui plura deſiderat, percurrat Doctores ſupra laudatos.

281 Quæres quartò: An qui abſque licentia Ordinarii loquitur cum Moniali, ipſa nihil reſpondente, excommunicatione ligetur? Negant *Iacobus Graffius de Caſibus reſervat.lib.2.capit.5. num.1. Pellizzarius* (ſed non adeò abſolutè) *de Monialibus cap.5.ſect.5. numer.* 217. *Ianuarius de Caſibus reſervat. tomo 1.reſ. 39. per totam, & Del Bene de Immunit.Eccleſ par. 2.cap.14. dub.5.ſect. 3. num.* 6. Quia prohibetur colloquutio; qui autem loquitur, non colloquitur, quia colloqui requirit mutuam loquutionem, & ſignificat, ſimul loqui, non enim quando unus tantum loquitur, dicitur propriè colloquium; & verba legis pœnalis, qualis eſt hæc, non ſunt extendenda ultra proprium ſignificatum, ſed potius reſtringenda, nam pœnæ ſunt odioſæ, odia autem ſunt reſtringenda, *Reg.Odia, de Reg.Iuris in 6.* ita citati, præſertim *Del Bene num.cit.* ubi expreſsè ſic: *Non peccant, nec pœnas incurrunt, ſi loquuntur cum Monialibus, nihil eis reſpondentibus; quia neque hoc eſt propriè loqui, ſeu colloqui cum Monialibus, & ex alio capite verba legis pœnalis non ſunt extendenda, ſed potius reſtringenda*: Hoc tamen non obſtante. Reſpondeo ego ad quæſitum, affirmativè: Cum eodem *Graffio. tomo prim.Conſilior. lib.5.tit. de ſentent. excommunicat.conſil.22.num.33.fol. mihi* 562. (ibi enim ait, ſufficit alloquutio ex parte unius ad incurrendam excommunicationem maiorem, *ſi multiplicaret plurima verba, Moniali nihil reſpondente*) *Diana tomo 5.* (*coordin. tractat.1. reſ.84.num.1. & reſ.87.numer.2.& 3. ex par.3.tract.2. reſ 48. ex par. 10. tract. 14. & Miſcell.4.reſ.51. aliàs 49. Tambur. de Iure Abbatiſs. diſput. 25. quæſtion. 8. Verſu Ad ſecundum, reſp. Paſqualigo in Francum part.1. Tit.de Acceſſu Regular. ad Monaſt: Monial. qu.2.in Addit.num* 1123. *Quarti de Caſib.reſervat.ſect.1.capit. 1. caſu 4. reſervato difficult. 2. & Merolla tomo 1. diſput.1 cap.2. difficult.2. à num. 589. fol. mihi* 101. *& Donato in Praxi tomo 4. Tit.de Acceſſu ad Moniales tract. 6. quæſt.* 13. *num.* 2. cum quibus abſolutè dico, etiam per ſimplicem allocutionem cum Moniali abſque licentia, ipſa non reſpondente, excommunicationem incurri. Probatur, tum quia conſuetudo, quæ poteſt legem facere, multo magis poteſt legem interpretari, & ideò dicitur optima legum interpres, *leg. ſi de interpretatione 37. ff. de legib. & Cap. Cum*

di-

dilectus de Conſuetud. ibi: *Et conſuetudo eſt optima legum interpres.* At vero, quã-vis locutio propriè ſignificet duorum ſimul locutionem, tamen conſuetudo ſemper illud intellexit, etiam de ſimplici allocutione: unde communiter omnes, non ſolum rudes, & illiterati, verum etiam periti, ita loquuntur, quod ſcilicet alloquens Moniales ſine licentia Ordinarii, eſt excommunicatus. Sed uſus communis loquendi præfertur proprio ſignificato vocabuli, etiam in materia pœnali, & odioſa, ut eſt iſta, & materia Statutorum. Textus eſt notabilis *in l.Labeo*, & ibi notat *Bartol.ff.de ſupell.leg.* & docet idem *Bartol.in leg.Omnes populi, quæſt. 6. principali, Verſ. Iuxta præmiſſa quæro, ff. de Iuſt. & Iure.* Tum quia, & ſi verba legis pœnalis regulariter non ſint extendenda ultra proprium ſignificatum, tamen limitatur hoc, niſi lex redderetur inutilis, & finis, ſeu mens Legiſlatoris fruſtraretur, tunc enim impropriari debent verba legis, & extendi ultra proprium ſignificatum, ut docent communiter Doctores. *Argum.Cap. Si Civitas de ſentent. excommunication. in 6.* Et de verbis *Teſtamenti*, quod impropriari debeant, ut voluntas Teſtatoris locum habeat, aſſerunt, *Socin.Sen.conſil.2.num.8.volum 4. Decius, conſil. 399.num.7.volum.2.Surdus* (alios referens) *conſil.116.num. 69. volum. 1.* relati *à P. Diana reſolut.citat. 87.num.2.* In caſu autem noſtro, ſi nomen collocutionis non extenderetur ad quamlibet allocutionem, prohibitio redderetur inutilis, inutileque Statutum: & mens, ſeu finis Prælati ſtatuentis fruſtraretur, ut clarè patet: nam prohibitio, & ſtatutum contemneretur, & Prælatus non aſſequeretur finem intentum, qui eſt tollere occaſionem peccati, & removere impedimenta, quæ Moniales ab acquirenda perfectione, retardare poſſunt. (Nota hic obiter cum *P.Diana num.2.citat. in fine*, conari Adverſarios, reſpondere ad hæc adducta noſtra argumenta.) Hinc etiam *P. Paſqualig.num.citat.* ait, & optime, quod finis huius prohibitionis, & legis, eſt tollere commercium locutionis, quod habetur, ſive Monialis reſpondeat, ſive non. Et quod praxis ita interpretatur hanc prohibitionem, & proindè cum communis uſus, ita habeat, ut cenſeatur prohibita loquutio, præferendus eſt ſtrictæ ſignificationi, verbi *Colloqui*: ita *P.Paſqualigus loc.citat.* ubi etiam addit, quod ſpectato fine huius legis, dicta adverſariorum ponderatio eſt admodum levis, ſpectatis etiam verbis: ſi quidem confunditur colloqui cum alloqui, etiam à *S. Congregatione*, in hac eadem materia, & in uno eodemque *Decreto* (quod defert ad verbum, idem *Pater l.c.nu. 1118.*) in quo (ut patet legenti) quod prius dixerat *Colloqui*, dicit poſtea *Alloqui*. Concludo tandem cum *P.Diana reſolutione citat.87.num.3.* Res morales, moraliter, non metaphyſicè tractandas eſſe, ideòque duo iſta verba *Colloqui*, & *Alloqui*, in materia, de qua hic, tanquam ſynonima eſſe ſumenda, idemque ſignificantia; quo pacto etiam ſumi videntur à *Sacra Congregatione in dicto Decreto relato à Patre Paſqualigo*: & in aliis duobus eiuſdem *S. Congregationis*, appoſitis per extenſum à *Lezzana in Summa tom. 4. Verb. Moniales num. 18. & 19.* in quorum primo, contra Regulares accedentes ad Monaſteria Monialium, *Anno* 1590. & in ſecundo, *Anno* 1693. Eminentiſs. Cardinales, id, quod primum ſtatuerunt, & prohibuerunt cum verbo *Colloqui*, poſtea ſtatuunt, & prohibent cum verbo *Alloqui*, ut Legentibus patet. Ergo. Et adde, quod lex non eſt poſita verbis, ſed rebus: & quod legis mens magis eſt attendenda, quam verba, ut Iura, & D.D. apud eundem *Dianam num. 3.citat.* & alibi.

282 Verum quidem eſt, quod non contraveniret dictis *S. Congregationis Decretis*, neque Edicto Epiſcopi, qui au-

audiret Monialem ſibi loquentem, ipſo nil reſpondente; quia prohibitio eſt lata contra loquentes cum Monialibus, non contra illas audientes, audire autem non eſt loqui, nec in larga ſignificatione vocabuli: ergo. Et ita etiam tenent *Lezzana l.c.num.20. Diana num.3. cit. in fine. Pellizzarius num.citat. 217. Quarti l.c. Paſqualig.num.citat. 1123. in fine. Del Bene num.cit.6. Merolla tom.1.diſp.1.cap.2.num.591. in fine. Verricelli tract. 8. qq. Moralium, & Legalium, qu.66.num.24.* aliique.

283 Queres quintò: An qui per nutus, & ſigna, Moniales alloquitur, contraveniat prohibitioni, & incidat in excommunicationis Cenſuram? Negant *Del Bene ſect.3.cit. num.4. Verricelli quæſt. cit.num.22.* & alii: Quia loqui (propriè loquendo) eſt, voce articulata, alteri explicare internos mentis conceptus: ergo ſignis, vel nutu illos manifeſtare, non eſt propriè loqui, & per conſequens, cũ lex ſit odioſa, intelligi debent verba ipſius in propria ſignificatione, videlicet, ut comprehendat tantum, voce articulata loquentes. Quo tamen non obſtante: Ad quæſitum reſpondeo affirmando: Et dico incidere in excommunicationem, etiam illum, qui per nutus, & ſigna Moniales alloquitur abſque licentia. Probatur tum quia prohibita eſt locutio ſecũdum formalem rationem locutionis, quatenus ſcilicet eſt manifeſtativa ſenſuum internorum, mentaliũq; conceptuum, ac animæ paſſionum præſentiali modo, quæ manifeſtari poſſunt, nedum verbis, & externa voce articulata, verum etiam nutibus, & ſignis, ut patet in ſurdis, & mutis, qui per ſigna, & nutus validè contrahunt, & ſua peccata confitentur, conſequenter talis etiam manifeſtatio, eſt prohibita; nam quod manifeſtentur verbis articulatis, aut ſignis, ſpectat ad modum locutionis, non ad ſubſtantiam. Tum quia, qui loquitur cum Moniali per nutus, & ſigna, verè explicat ei ſuos internos affectus, ad quos explicandos eſt inſtituta loquela. Quod verò fiat hæc explicatio per externa articulata verba, aut per alia ſigna, patum refert. Sicuti ſi Monialis habet linguam Græcam, & loquens, eadem lingua polleret. Si loquela Græca colloqueretur, verè incideret in caſum: ſicque etiam quando loquuntur per ſigna, aut nutus, quibus ipſi ſoli ſe intelligunt, verè loquuntur, cum verè explicent affectus, & conceptus internos. Loquutio enim generaliſſimè accepta, aliud non eſt, quam manifeſtatio interni conceptus alteri facta (præſentiali aliquo modo) ut tradit *D.Thom. 1.p.qu.107.art.1.in Corpore.* Statim ergo, ac quis in natura rationali, alteri aliquo modo explicat ſuum internum conceptum, dicitur cum illo loqui: ſicque cum aliquo loqui, quis dicitur, quando illi aperit ſuos affectus, & cogitationes, ſive hoc præſtet voce articulata ſenſibili, & materiali, ſive nutibus, ſive ſcripto, ſive alio quocumque ſigno, per quod alteri poſſint interni conceptus innoteſcere. Immo quia, cum quis obiectum aliquod intelligit, illud idem obiectum ſibimet manifeſtat, dicitur etiam ſibimet loqui, & intellectio appellatur à Philoſophis loquutio mentalis. Quare licet forſan loquutio, primariò ſit dicta de vocali, & externa loquutione, tamen propriè etiam dicitur de quacũq; manifeſtatione interni conceptus alteri facta. Hinc non eſt de intrinſeca ratione loquutionis, ut ſic, ut fiat per verba vocalia, ſed ſufficiunt alia ſigna inſtituta ad internos conceptus alteri manifeſtandos; ut clarè patet etiam de Angelis, qui verè, ac propriè inter ſe loquuntur (per actum videlicet voluntatis, quo volunt ſuos conceptus, alioquin occultos, alteri manifeſtari, ut dicunt Theologi *in Tractatu de Angelis*) quod colligitur ex *Scriptura pr. ad Corinth.* 13. *Si linguis hominum loquar, & Angelorum:* ubi ſupponit Apoſtolus, eſſe in Angelis loquutionem, ut ibi notant Sancti Pa-

tres,

tres, & Expoſitores. Et ratio ipſa ſuadet; quia cum Spiritus Angelici conſtituant unam Rempublicam, & Societatem, ab hac exigitur, ut poſſint mutuò converſari,& conſociari, at hoc perfectè haberi nequit,niſi valeant internos conceptus(alioquin occultos) ſibi manifeſtare, &c. & per conſequens ad invicem loqui. Angeli igitur loquuntur,communicando inter ſe ſpirituali modo cogitationes ſuas, conſilia, & conceptus; & tamen non utūtur verbis vocalibus:Ergo. Tum etiam quia,licet etiā ſignis, ac nutibus conceptus internos manifeſtare,nō eſſet ita propriè alloqui, in hoc tamen colloquio, militat eadē prohibitionis ratio, ac in colloquio verbali,omninò, ut diſcurrenti patebit:Ergo. Pro hac reſpōſione,& doctrina, ſunt *Graffius de Caſib. reſerv.l.2.c.5.n.33. Diana tomo 5. Coord. tr.1.reſ.84.n.2.& reſ.88.n.3. Ex par.3. tr. 2.reſ.48.Ex par.10. tr.14. & Miſcell. 4. reſ.53.aliàs 51. Paſqu.l.c.nu.1120.Merolla l.c.à num.593.Ianuarius tomo 1. de Caſib.reſerv.reſ.34.numer.49. Carolus de Baucio de Caſib.reſerv. Eccleſ. Neapol. in Edit.ſecunda,Caſu 4.Peres 2.fol.mihi 21. Tambur.de Iur.Abbatiſs.diſp.25.quæſito* 8. *ad Tertium.Quarti l.c. difficult.*3. & alii.

284 Huic quæſito,videtur eſſe affine alterum, quod movetur de loquente cū Moniali per interptetē,ſeu per intermediā perſonam in præſentia Monialis audientis, & per eādem interpoſitam perſonam reſpondentis,an videlicet, iſte etiam excōmunicatione ligetur, & mortaliter conſequenter peccet? Affirmant *Graffius l.c.n.32.*(adducens ibi *Geminianū in c.fin.n.2.diſt.*8.dicentē,quod,*qui per interpoſitā perſonā verba explicat,verè loqui dicitur.*)*Merolla l.c.n.595.Lezzana l.c. nu.20.Paſqual.nu.cit.*1120.& alii. Ratio affirmationis eſt: quia ſic in effectu idē eſt, ac ſi verè cum ipſa Moniali colloqueretur, cum ad ipſammet præſentem directa ſit loquutio, ſicut qui cū alio loquitur per interpretem,cōmuni hominū æſtimatione cenſetur cū ipſo loqui;ſicut confeſſionem faciens per interpretem, cēſetur cum Confeſſario præſenti loqui, & finis loquentis in caſu noſtro, eſt cōmunicare ſuos ſenſus Moniali, & fraudē legi facere, & proindè illam violate, & reddere eā cōſequenter illuſoriam. Solū hoc admitti poſset (inquit *Paſqualig. nu. cit.in fine,*) quando loquens non dirigeret ſuam loquutionem ad Monialem, ſed ſolum colloquens referret Moniali, quod ab ipſo percepit. E contra, negant *Diana reſ.Coordinata cit.84.num.2. Verſ.Nota 2.in fine.* (Vbi ſic: *Ego in hoc contrarium teneo, & ita in praxi etiam à Viris timoratis obſervatur; & à fortiori non incurreret in excommunicationem, qui mitteret Moniali abſenti nuncium, vel Epiſtolam) Del Bene loc.citat.num.*4. *Ianuarius numer.citat.49. Verſ.Secus verò. Verricelli loc.citat.numero 21.Tambur.loc. citat. Verſ. Ad quartum,* & alii. Quorum ratio eſt, quia prohibetur colloqurio cū Moniali, hic autem non loquitur cum Moniali immediatè, ſed cum interprete, cui verè explicar ſuos internos affectus, & ex hoc Moniali, quod non eſt prohibitum: ſicut ſi quis per ſcriptum ſuos internos explicater affectus, non incideret in caſum, &c. In ſententia *Quarti difficult. 3. citat.* utraque opinio videtur probabilis. Huic ſubſcribo. An verò incideret, qui per interpretem loquetetur aliqua lingua, quam Monialis non intelligit, ſed interpres explicaret Moniali ſenſum vetborū, negativè reſpondendum videtur, cum *Merolla l. c. ſub num.595.Verſ. Non tamen in fine, & n.*608. quia hic non poteſt dici verè loqui cū Moniali,ſed cū interprete,unde idem eſt, ac ſi mitterer Moniali nunciū, in quo caſu utique non incideret. Sicut, nec multò minus inciderer,qui abſq;interprete loqueretur aliquo idiomate, quod Monialis non intelligeret, ut ſi loqueretur lingua Turcica, aut Indiana. Quia licet talis ſit vera etiam loquutio, nam verbis exprimit conceptum mentis, non tamen eſt in ordi-

dine ad alium,ſed ad ſeipsũ,ſicuti ſi quis loqueretur nemine audiente. Et hinc etiam fit, non ligari hac Cenſura, qui loquitur Moniali ſurdæ,nihilque percipiẽti: aut qui Moniali loquenti lingua Hiſpanica, reſponderet lingua Hebraica. Vt in ſimili dicitur de eo,qui legit librũ Hæretici, conſcriptum, vel impreſſum lingua, quam non intelligit, hunc videlicet non incurrere excommunicationem, latam contra legentem libros Hęreticorum; ergo multo magis,idem dicendum in hoc caſu noſtro.

285 Quo verò ad Epiſtolam,de qua ſupra à *P.Diana* mentio facta eſt,ſentio cum ipſo,& cum *Graffio l.c num.34 in fine, & num.60.Verſ.Ex quibus.Barboſa de Epiſcopo par.3.allegat.102. num.81. Merolla l.c. ſub num. 595. Verſ. Non tamen. Rodriquez tom 1.qq.Regular.qu.45.art. 3. Bonac.de Clauſura q.3. punc.2.n.5.Ianuario reſ.46. Squillante de Privil.Epiſcopor. par.1.cap.13 n.48.Paſqualigo in Francum l.c. num.1121 Pellizzario l.c.q.18.n.218.* & communi DD. apud,& cum *P.Quarti l.c. Difficult.5.* ſentio inquam,mittentem Epiſtolam, & literas ad Moniales, non incidere in Cenſuram comminatã contra euntes, & loquentes cum illis. Probatur,quia prohibetur loquutio, ſeu colloquutio, ſub quo nomine non veniunt literæ, ſeu Epiſtolæ, vel internuncia; nõ enim ſunt idem (niſi impropriiſſimè) ſcribere,& loqui (Epiſtola namque mittitur ad abſentes, loquutio fit ad præſentes,) & cum verba non conveniãt ſcripturæ,nec etiam convenit diſpoſitio; ergo:Conſequentia hęc videtur eſſe manifeſta, quia *Diverſis non fit illatio. Barboſa loco 37.*& communiter. Addo cum eodem *Barboſa num.citat* 81. quod prohibitio acceſſus,& loquutionis cum Monialibus,ob id fit, ne illæ à Divinis Officiis abſtrahantur,& in mundanis colloquiis tempus conſument, quod quidem deeſt,cum litteræ mittuntur, & cum *Merolla Verſ. citat.* item addo, quod quando Prælatus vult excommunicare, non ſolum alloquentes, ſed etiam mittentes literas, vel Nuncium, id explicat in ſuis Statutis, & Tabellis, & nonnulli etiam faciunt, ut videre eſt apud D. D. maximè, ſi literæ contineant res turpes, vel obſcenas: quo in caſu (ut notat etiam *Quarti difficult.5.citat.in fine*) tam mittens literas, vel internuncium; quam deferens,incurrunt in excommunicationem, quia id expreſsè prohibetur ſub Cenſura, ut ſuppono, & patebit hoc ex textu in Tabella, &c. Sed

286 Obiicies,cui prohibitum eſt loqui eum excommunicato, eidem prohibitum eſt etiam nuncium, vel literas mittere, ut videre eſt apud *Suarez de Cenſuris diſp.15.ſect.1. num.2. Sayrum eodem trac.lib.2.cap.13 num.2.*apud quos etiam iura, & alios DD. Sed in caſu noſtro prohibitum eſt cum Monialibus loqui, ergo, prohibitum etiam eſt nunciũ illis,vel literas mittere. Reſpondeo cum *Barboſa allegat.cit.102.n.84.* negãdo paritatem; Cum excommunicatis enim non ſolum prohibetur ab Eccleſia expreſsè loquutio, ſed etiam expreſsè participatio,quæ fit per literas,& nuncium, & quæcũq; communicatio, ut videre eſt apud Canonica iura,& DD. communiter. Cum Monialibus verò, ab Ordinariis earum,prohibetur(ut ſupra) ſola loquutio,ne ipſæ (ut dictum eſt) ab Officiis Divinis abſtrahantur, & in mundanis colloquiis tempus conſument. Quod notat pariter cum *Barboſa*, *Defendens Quadrius de Caſib. reſerv.diſp.3.caſu 13. concl.9.n.1495.*in quo,uti, & in tota cõcluſione,defendit, & ipſa, prohibitionẽ, de qua hic, non eſſe extendendã ad ſcribentẽ,& mittentẽ literas Monialibus,vel internuncio,& ob eamdẽ hucuſq; ſuppoſitã fundamentalẽ rationẽ,quia videlicet pęna extendi non debet ad alios caſus, *l. factũ cuiq; §. in pœnalib. ubi Decius, ff. de Reg.Iuris,c.in pęnis,eod.tit.l.6.*Etiãſi extẽſio fiat ex ſimilitudine rationis,ut probat pluribus citatis Doctorib. *Barboſa in Libello de princip.utriuſq; Iuris litera P. n.15.*

287

287 Et hic obiter nota: Cum *Graſſio numer.60.Verſ.Ex quibus ſupra c.c.Rodriquez art.3.cit. Miranda de Monialibus quæſt.4.artic.5. in fine. Sanchez in Decal. tomo 2.libr.6.cap.16.numer.117.Merolla loc. cit. numer. 601. Tamburino quæſtion. 8.cit. Verſ.Ad ſextum.Bonacina de Clauſura quæſt.3.punct.2. num.6. Verſ. His non obſtantibus.Barboſ.allegat.cit. 102.nu.77. in fine. Et de Iure Eccleſiaſtico lib.1.capit. 44. num. 171. Ianuario de Caſib. reſerv. tom.1. reſ.46. numer. 1. Donato in Praxi tom.4.tract.6.tit. de Acceſſu ad Monial.qu.* 11. & aliis: Quod ſi Epiſcopus, & Ordinarius prohibeat ſub pęna excommunicationis, ne quis Monialibus ſcribat, tali excommunicatione non ligatur, ſcribens Epiſtolam, quæ caſualiter non pervenit ad Monialem. Ratio eſt, tum quia hæc videtur eſſe mens, & intentio Superioris prohibentis ſcribere, parum enim refert literas componere, & ſcribere, niſi perveniant. Tum quia, licet effectus extrinſecus, regulariter loquendo, non cadat ſub prohibitione, nec ſit illius materia,ſed potius finis; nihilominus ſub prohibitione cadit, & illius materia cenſetur, quoties Superior illum expreſsè,vel tacitè petit,ut probatur ex *leg.ſi Burſacorem, C.de fideiuſs.* ubi habetur, illum, qui promiſit Iudici latronem invenire, non ſatisfacere,niſi latronem captum Iudici exhibeat.Quamvis igitur literas ſcribere, & tranſmittere, non ſignificet propriè, ut perveniant; præſumitur, id voluiſſe Prælatum ſtatuentem, quia tranſmiſſio Epiſtolæ,non noceret Moniali, niſi perveniret ad illam. Confirmari poteſt doctrina huius notabilis à ſimili, de excommunicatione lata contra ſcribentes Cardinalibus clauſis in Conclavi, pro Electione Sũmi Pontificis, qui tali non afficiuntur excõmunicatione, ſi literæ ipſæ ad Cardinales non pervenerint, eo quia effectus ex parte ſcribentis,& mittentis non ſit conſummatus(ut latè *Diana tom.9.Coordin.reſ. 194.ex par.12. reſ.11. Bonac. in tract. de Electione.Summi Pontific. quæſt.4. Propoſition.2.num.2. Verſ.Reſpondeo ex vi, fol. mihi 114. Petrus Maria Paſſerinus trac. eod.quæſtion.12.numer.35 Vers Dubitatur decimo,fol.mihi 62.*& alii apud eoſdem.) Vbi autem actus contra legem non eſt conſumatus, poena ordinaria non habet locum. Et præterea, quia verba cum effectu intelligenda ſunt, *leg.1.§. hæc verba, ff. quod quiſque iuris,leg. quoties,ff.qui ſatiſd.cog.& cap.ſi à Iudice de appellation. libr.6.* Ex quo ſequitur (infert *Bonacina Propoſition. citat.*) eum non affici excommunicatione, qui literas ſcripſit alicui Cardinali, ſed illæ ad Cardinalem non pervenerunt, etiam ſi fortè is, qui eas intercepit, eidem Cardinali ſignificaverit, quid in ipſis contineatur. Ratio eſt, quia effectus, ex parte mittentis non eſt conſummatus,quod tamen intelligitur, modo is, qui eas intercepit, non ſignificet contenta in literis de mandato illius,qui literas miſerat,is enim munere nuncii fungeretur. Et hinc etiam patet, nec poenis affici ſcribentem literas Monialibus, quæ ad ipſas non pervenerunt, etiam ſi aliquis Monialibus ore detulerit, quæ in literis continebantur; quia hoc pacto literæ non dicuntur, ad Monialem pervenire, ſed ſolum indicatur, quid in literis contineretur: non eſt autem,idem relatio, quod traditio Epiſtolæ,requiſita, ut effectus completus iudicetur,& habeatur. *Sanch.num.citat.117. Bonacina ſub num.6.cit.de Clauſura. Verſ. Hinc patet.Donatus qu.11.cit.*& alii.*Eſſet tamẽ excommunicatus*(concludit *Graſſius Vers.cit. Ex quib. collige tria*)*etiã ſi literas ad manus illius non devenerint, ſed per mediã perſonã Moniali lectæ fuerint, quia non curamus de modo, ſi habemus effectũ.*

288 Quæres ſextò: An delinquat contra prohibitionem accedendi ad colloquendum cum Monialibus, & excõmunicatione ligetur, qui de Domo ſua propè Monialium Monaſterium poſita, loquitur cum aliqua illarum? Non delinquere ſentiunt *Pellizzarius de Monialib.c.*

5.ſect.5.num.214.Tamburin.quæſt.cit.8. Verſ.Ad primum. Ianuarius reſ.34.numer. 15.Verſ. Item excuſantur qui. Del Bene ſect.citat.3.numer.13.Pax Iordanus volum.2.lib.7.tit.12.num. 57.fol. mihi 61. Bonacina quæſt.3.cit.de Clauſura punct. 1. Verſ.Secundò ſequitur, Hi, & alii, ſentiunt,inquam,non delinquere illum, qui domum ſuam Monaſterio contiguam habet, & à feneſtra eiuſdem domus, ex. gr. Monialem alloquitur,quia is non dicitur ad Monaſterium accedere, cum non ſe transferat ad Monaſterium,dum ibi exiſtit, & acceſſus indicet motum ad aliquem locum, ſicut receſſus ſignificat, è contra, motum ab aliquo loco. Prohibitio autem, de qua hic, duo copulativè vetat, acceſſum ad Monaſteria Monialium, & loquutionem, & ideò cum lex hæc, & prohibitio ſit pœnalis, non habet locum in ſola loquutione. Nihilominus

289 Reſpondeo ad quæſitum, probabilius eſſe oppoſitum, & hoc tenendum, uti etiam tenent *Graffius capit. 5. citat.de Caſib.reſervat.num.44. Verſ.Et ſi ſimpliciter, in fine* (ſibi contrarius *tom. 1. Conſilior.conſil.22.de ſentent.excommunic. num.23.in fine, fol.mihi 559.) Merolla l. c. à numer. 625.P.Paſqualigus l.c. numero 1124. P.Verricelli qu.cit.66.num.20.Donatus tract.cit.6.qu. 15. numer. 2.* & alii. Ratio eſt: Quia acceſſus ad Monaſteria non prohibetur per ſe, & principaliter, ſed tantum, ut medium ad loquutionē, & per accidens; unde quod per ſe, & ratione ſui prohibetur, eſt ſola loquutio, acceſſus verò ſolum ratione alterius, & per accidens. Hinc tota ratio prohibitionis eſt in loquutione, & proinde habet locum prohibitio, quoties intervenit loquutio; alioquin qui haberent domum proprinquam Monaſterio Monialium, & adeſſet commoditas loquendi è feneſtris, poſſent continuò loqui, abſque ullo ſcrupulo, quod non eſt concedendum. Et hic optimè ſubintrat, quod una via prohibitum, non cenſetur alia conceſſum *Regula 84.de Reg. Iuris in 6. Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti*. Vnde ſi per viam acceſſus ad Monaſteria, eſt prohibita loquutio, erit etiam prohibita, quacunque alia via fieri poſſit. Confirmatur, *Tum quia*, in præſenti caſu prohibetur ſimpliciter alloquutio cum Monialibus ſine licentia, hoc autem debet intelligi ſive loquatur in Monaſterio, ſive extra. Non enim caſus diſtinguit, ſicque nec nos diſtinguere debemus, & ideò caſus prohibet acceſſum, quia ponit ipſum à communiter accidentibus, non tamen mens eſt prohibentis, quin ſi quis loquatur extra Monaſterium cū Moniali quæ intus eſt in Monaſterio, non includatur; aliter exiſtens, quis in Platea propè portam Monaſterii,loquēdo ad libitum, quantum vellet cum Monialibus, nunquam ligaretur Cenſura, quod videtur abſurdum. *Tum quia*, finis huiuſmodi acceſſus, adeò eſt colloquutio ſimpliciter, ut ipſa impoſſibili reddita, non ſit, qui deſiderat ad Moniales accedere, ergo acceſſus conſiderādus eſt, ut medium tantum ad loquutionem, & non per ſe, ſed per accidens ſolum, eo quod regulariter præcedere ſoleat colloquutionem, & nemo ſoleat alloqui Moniales,exiſtentes in Monaſterio, niſi accedat prius ad Monaſterium; igitur deficiente hoc acceſſorio, non deſinit locum habere prohibitio, & excōmunicatio. *Tum quia*, ex oppoſita Adverſariorum reſponſione,& ſententia ſequeretur, non ligari excommunicatione eum, qui accederet ad Monaſteriū, abſque animo abſolutè loquendi cum Monialibus, & poſtea, illic exiſtens, mutato animo, loqueretur cum illis, quod certè affirmabit nullus. Sequela probatur, quia excommunicatio, de qua hic, fertur tantum in eos, qui accedunt ad Monaſteria Monialium, ut colloquantur cum illis, ut conſtat ex prohibitione ipſa, & expreſsè inter alios docet *Petrus Maria Paſſerinus par.2.in 16.*

De-

Decretal.in Cap. Periculoſo Vnicum . De Statu Regularium num.157.fol.mihi 315. per hęc verba: *Neque prohibitus eſt merus acceſſus perſonalis Phyſicus; poßunt enim exteri accedere ad Eccleſias Monialiũ, & etiam ad externa loca, non ingrediendo Clauſuram, ſed prohibitus eſt acceſſus ad Moniales ipſas, cauſa alloquendi ipſas: vel etiam cauſa aſpectus illarum tam activi, quam paſſivi:* ergo ad incurrendam excommunicationem hanc, non quilibet acceſſus, ſimul cum loquutione ſufficit, ſed requiritur acceſſus ad finem colloquendi cum Monialibus. Ne igitur hoc dicamus, & huiuſmodi inconveniens admittamus, affirmandum eſt, id, quod formaliter, ac per ſe, excommunicatione punitur, eſſe ipſam collocutionem, acceſſum verò ſe habere omninò per accidens. *Tum etiam quia*: Mens, & finis Prælati Ordinarii, huiuſmodi prohibitionem, ac excommunicationem indicentis, eſt utique per omnes, ad tollendam occaſionem peccandi ipſis Monialibus, & removendi omnia impedimenta, quæ poſſint eas à Divino ſervitio diſtrahere earum communitatem, per loquutionem deſtruere, &c. ſed hæc ratio militat etiam in caſu, de quo hic, ut ex ſe conſtat: Ergo.

290 Si dicas, acceſſus ad Monialium Monaſteria conſideratur per nos materialiter tantum, & per accidens, & eſt in ſe res indifferens; ſicuti indifferens res eſt, loquutio cum ipſis Monialibus, ergo in caſu noſtro non obligat ad mortale, maximè ſi qui loquitur, certus eſt, non deſtruere communitatem, &c. per ſuam loquutionem, quia tunc ceſſat finis. Si inquam hoc dicas, Contra: Nam eſto etiam, quod acceſsus ad Monaſteria Monialium, & locutio cum ipſis, res ſint indifferentes, tamen in caſu noſtro obligant ſub peccato mortali, & tranſgreſsor conſequenter eſt excommunicatus. Quia materia indifferens, ratione circumſtantiæ evadit gravis. Vt optimè etiam *Valentia tomo 2. diſput. 7. quæſt. 5. punct. 6. Verſ. Tertiò colligitur, fol. mihi 957.* ubi ait: *Arbitror nonnullos decipi, qui putant, Prælatos Eccleſiaſticos non poſse, quantumcumque velint obligare ſub peccato mortali ſubditos, ut ſervent, verbi gratia, ſilentium, hoc, aut illo tempore, vel aliquid faciant, quod ex ſuo genere, non ſit magni momenti. Fieri enim poteſt, ut circumſtantia aliqua addat eiuſmodi materiis gravitatem.* Hinc pariter *Ianuarius reſolutione 34.nu.13. Verſ. Nota tertiò*: cum eodem *Valentia*, item ait: *Et ſic ſilentium præceptum à Superiore tali tempore, ſi ad bonum communitatis, vel ad non ſcandalizandum proximum tendit, obligat ſub mortali. Sic etiam acceſsus ad Hortum Conventus, aut ad talem Domum alicuius ſæcularis, aut tranſitus per talem vicum, vel plateam: aut ne cum tali, aut tali perſona loquatur, hæc enim, & ſi ſint in ſe parvi momenti, tamen ſi comparentur ad honeſtatem, bonum nomen Religioſorum, aut ratione periculi, ſcandali, vel alterius circumſtantiis, efficiuntur res magni momenti, & ideò obligant ſub mortali*: ita *Ianuarius*, & ante ipſum, eademmet verba, & exempla profert *Sayrus in Clavi Regia libr.3. cap.7.num.14.* cum aliis ibi, & apud *Salas de Legib.diſput.10.ſect.6.ſub num. 32. fol.mihi 234. Verſ. Obſervant etiam*. Vbi in principio, & ipſe ſic: *Obſervant etiam Suarez, Medina, Valentia, Sayrus, & alii, aliquando materiam, quæ ex ſe eſt indifferens, aut levis, relatam ad aliquod commune bonum eſse gravem: ideò ſi præcipiatur ſub Cenſura* (ut fit in caſu noſtro) *validam eſse Cenſuram*. Secus verò dicendum eſt, quando materia eſt levis, inſpectis etiam circumſtantiis, benè addit *Ianuarius num.citat.13.* cum *Baldello tomo 1.lib.5.diſp.20. num.8*. Cum igitur, in caſu noſtro, loquutio cum Monialibus tendat ad deſtructionem communitatis, & decentię Clauſuræ: Si enim omnes Moniales vellent loqui cum ſæcularibus indifferenter, & Clauſura otioſa eſset, & communitas deſtrueretur,

Digitized by Google

tur, nec poſſent Moniales opportunius Deo ſervire, ut in *Cap. Periculoſo Vnico, de Statu Regularium in 6.* Ideò loquutio, & acceſsus habent conditiones graves in caſu noſtro, ob quas prohiberi poſſunt ſub reatu mortali, & in pœnam excommunicationem addere. Et ob quas etiam ipſa *Sacra Congregatio* alloquutionem eandem, tanquam aliquid grave prohibet, & imponit tranſgreſſoribus pœnam valdè gravem, quæ non ſolet imponi, niſi pro peccato mortali, ut notant communiter Doctores, quos recenſet, & ſequitur *P. Paſqualigus l.c. num.* 1117.

291 Nec, quod ultimò aſsumitur in oppoſitione, quod videlicet poſſit loqui, qui certus eſt, per ſuam loquutionem nō deſtruere communitatem, &c. eo, quia tunc ceſsat finis, verum non eſt; non enim ceſsat adæquatus finis. Quia dici non poteſt, quod hujuſmodi lex, & prohibitio ſit fundata in præſumptione, qua ceſsante, ceſset etiam obligatio ipſius; nam falſum eſt, quod fundetur in præſumptione colloquii ad malum finem, ſed fundatur in periculis annexis tali colloquutioni. Lex autem ſemper obligat, quamvis in aliquo caſu non adſit periculum, quod intendit vitare, quia non ceſsat finis adæquatus ipſius. Ita inter alios notat *Ianuarius reſ. cit.* 34. *num.* 14. & cum ipſo *P. Paſqu. l.c. numer.* 1118. Lex namq; ſeu præceptum multoties non fundatur in præſumptione facti, vel delicti, ſed fundatur in periculo facti, vel delicti. Quando lex, ſeu præceptum fundatur in præſumptione facti, vel delicti, ſi factum, vel delictum ceſsat, ceſsat etiam obligatio legis: *Quotieſcumque lex aliqua poſitiva, aut Iudicis ſententia fundatur ſuper ſola præſumptione, non obligat in conſcientia illum, qui de veritate in contrarium certus eſt: Sayrus capit. citat. 7. num. 8. in princip.* cum aliis pluribus Doctoribus ibi recitatis, quibus (omiſſis aliis) addo *Suarez de Legib. libr. 3. cap. 23. num. 9. & Ianuarium l. c. num.* 14. Quando verò lex, ſeu præceptum fundatur in periculo facti, ſeu delicti, & ſi delictum, ſeu factum ceſſet in aliquo caſu ſpeciali, quia tamen non ceſsat generaliter, & abſolutè, ideſt, non ceſsat ab entitate præcepta in ſe, & ideò, nec ceſsat lex, aut præceptū. Cui doctrinæ ſubſcribit etiam *Donatus tract. 6. citat. qu. 5. in fine*, ubi ait: *De legibus prohibentibus locutionem cum Monialibus, dicendum eſt, ipſas non præſumere periculum, aliquod determinatè, ſed vagè, & indeterminatè, quare obligant omnes ſubditos in ſingulis caſibus, etiamſi in aliquo non adſit periculum, ut benè advertit doctiſſimus Verricellus num. 18. ubi ſupra.* Hac de cauſa, inquiunt DD. communiter, præſertim *Ferdinand. à Caſtro Palao tom. 1. tract. 3. diſput. 1. punct. 14. num. 13.* Contractus Minoris, et Pupilli ſine authoritate Tutoris, et aliis conditionibus requiſitis: Donatio Vxoris facta Marito; obligatio dotis; renunciatio illius, aut legitimæ: Confectio Teſtamenti: Electio, et alia plura ſine definita à iure Solemnitate effecta, irritantur; quia huiuſmodi contractus ſine propria à iure præſcripta Solemnitate, iudicantur habere periculum fraudis. Matrimonium pariter Clandeſtinum, alienatio bonorum Eccleſiæ, ſine Solemnitate à iure requiſita, invalida ſunt, quia in modo illo contrahendi præſumitur, ſeu iudicatur periculum adeſse fraudis; eſto etiam in hoc, vel illo caſu nullum ſit, ſemper enim verum eſt dicere, talem contractum ſic factum periculoſum eſſe, ut latè etiam explicant *Suarez, Salas, Bonacina*, et alii apud eundem *Palaum*: apud quem ſub *num. cit.* 13 *Verſ. Ex hac*: optimè deducit *Baſilius de Leon lib. 5. de Matrim. cap. 5. num.* 11. Religioſorum præcepta prohibentia in virtute obedientiæ ingreſsum in Cellas, ob aliqua incommoda vitanda, obligare in caſu, in quo aliquis certò ſciat, non adeſse ibi periculum, ratione cuius præceptúm impoſitum fuit, quia eſto non adſit peri-

ri-

riculum in illo caſu, adeſt tamen generaliter, & in plurimum, quod ſufficit, quia fuit hæc cauſa imponendi præceptum. Sicque etiam in caſu noſtro, præceptum hoc, & hæc excommunicatio non fundatur in præſumptione deſtructionis communitatis, & decentiæ Clauſuræ, ſed in periculo tantum illius, quod periculum ſemper eſſe poteſt, quando quis loquitur ſine licentia, & ſi actu non ſit, & periculum tantum ſufficit ad hoc, ut lex, ſeu præceptum ſubſiſtat. Et ita etiam *Ianuarius num. 14. citat. in fine*. Et hæc eadem doctrina confirmari poteſt, ex acceptiſſimo Doctorum axiomate, quod lex, videlicet, accidentarios caſus non reſpicit, ſed ea, quæ ut plurimum contingunt. Vnde *Pomponius, ff. de leg.* ait: Iura conſtitui debere in his, quæ accidunt, & uſu venire poſſunt: non tamen in his, quæ præter opinionem, & inſperatè contingunt. Quare, & ſi ratio legis fuit, & eſt, ut obvietur malis, & peccatis, nihilominus, & ſi in aliquo caſu talis deficiat finis, lex non deſinit, ſuum retinere vigorem: quod inſpexit, & docuit etiam *Sotus de Iuſt. lib. 4. qu. 5. art. 3.* in quo, & ipſæ in vim ſuæ, communiſque doctrinæ ſic exemplificat. Prohibet lex, pueros ſua propria ſponte bona ſuâ alienare: cuius utique finis eſt, ne per eorum imprudentiam malè dilapidentur. Contingit eſſe puerum decem, vel duodecim annorum, qui ſapientiſſimè, & in rem ſuam poſſit de ſuis bonis diſponere, contractus propterea inconſulto tutore ab ipſo factus, tenebit in conſcientia? profectò non. Item, finis legis ieiunii, eſt corporum maceratio; quis illa maceratione non indiget, fiet iſte exemptus à lege? minimè. Prohibet etiam lex arma nocturna, qui pacificus eſt, poteſt illa deferre? nequaquam. Eodem ergo modo in caſu noſtro, accedat quis ad Moniales, colloquatur abſque interventu ſcandali alicuius, &c. ceſſat lex in iſto? minimè gentium.

292 Quæres ſeptimò: An prohibitio colloquendi cum Monialibus, abſq; licentia, comprehendat etiam Novitias, Puellas in Monaſterio, pro educatione commorantes, & alias fœminas, ibi degentes cauſa ſecuritatis, &c. Reſpondeo negativè, attento præciſè iure communi, cum *Graffio tomo 2. conſil. libr. 5. tit. de ſentent. excommunic. conſil. 22. num. 26. Bellocchio de Caſib. reſerv. par. 2. qu. 9 numero 181. Tamburino de Abbatiſſis qu. 25. qu. 8. Verſ. Ad quintum, in fine. Diana tomo 5. Coordin. tract. 1. reſ. 84. Verſ. Noto nonò, nu. 9. ex part. 3. tract. 2. reſ. 48. Pellizzario de Monialibus cap. 5. ſect. 5. qu. 8. numero 208.* & aliis. Et quidem ſi de Novitiis ſit ſermo, patet reſponſio, quia de Iure communi tantum interdicitur acceſſus ad Moniales, & ad colloquendum cum illis, appellatione autem Monialium propriè veniunt profeſſæ, quæ degunt ſub aliqua Regula, *Cap. Vnico Periculoſo, de Statu Regularium in 6.* & D.D. communiter: ergo excluduntur Novitiæ, cum ſimus in poenis, in quibus facienda eſt ſtricta interpretatio, eo quia Novitia non ſit verè Monialis, conſequenter loquens cum ea, non alligatur reſervatione, &c. Quod confirmari optimè poteſt à pari, ex ſtricta prohibitione (ut infra) quam habent Regulares accedendi ad Moniales, & cum illis alloquendi. Hac ſuppoſita, inquirit *P. Paſqualigus in Francum par. 1. num. 1125.* an hæc prohibitio extendatur ad Novitios: & negativè reſpondet cum *Portel. de dub. Regular. Verbo Novitii abſolutio, num. 35. & Paulo Squillante de Privileg. Epiſcopor. par. 1. cap. 13. num. 51.* loquendo nedum de Novitiis Equitum Hieroſolymitanorum, ſed etiam de Clauſtralibus. Quia videlicet licet Novitii (ſicque etiam Novitiæ) in favorabilibus veniant nomine Religioſorum, non tamen in odioſis, atque adeò non comprehenduntur ſub legibus poenalibus loquentibus de Religioſis. Si quidem

ante

Digitized by Google

ante Profeſſionem remanent Laici, *Cap. Conſtitutionem, de Regular. in 6. Et Capit. Religioſo, de ſent ent. excommunicat. in 6.* ubi: *Is qui Religionem ingreditur, Religioſus cenſeri cum effectu non poteſt, donec ſit tacitè, vel expreſsè Profeſſus*: & idem omninò eſt de Religioſa. Vnde in caſu noſtro, de utriſque eadem eſt ratio, ac de Laicis, & Sæcularibus. Et ſi prohibitio accedendi ad Moniales, non cõprehendit acceſſum ad Novitias, quia iſtæ ante Profeſſionem cenſeri cum effectu, & propriè non poſſunt Religioſæ, & Moniales: à fortiori eadem ratio probat reſponſionem noſtram de Puellis manentibus in educatione, & aliis Fœminis, quibuſcumque commorantibus intra Monaſteria Monialium; nam hæc nullo pacto nomine veniunt Monialium, neque in odioſis, neque in favorabilibus, cum aliàs in favorabilibus Novitiæ reputentur Moniales. Dixi, *attento præcisè iure communi*, ut innuerem iure particulari locorum, quandoque contingere poſſe oppoſitum; ut ſi alicubi prohibeatur acceſſus ad Moniales, & aliàs qualcumq; fœminas intra Clauſuram degentes; ſicut revera fit in aliquibus locis (& factum eſt etiam à *S. Congregat. Concilii*, in ſuo ſuperius rradito Decreto, à *Sanctiſs. Clem. IX.* approbato, in quo, ut patet expreſsè, prohibita eſt loquutio, abſque licentia, *cum Monialibus, aut aliis intra Clauſuram degentibus*,) tunc enim requiritur facultas Ordinarii, etiam, ut quis accedat ad Novitias, Puellas, aliaſque fœminas, cum Monialibus degentes, cum prohibitio ſit generalis, & comprehendat illas omnes. A quibus excipe, cum *P. Paſqualigo l.c. num.* 1119. Moniales Converſas, non ſervãtes Clauſuram, quæ deſtinatæ ſunt ad mendicandum: teſtante enim *Naldo in Summa Verbo Monialis, num.* 17. *Verbo Si quę autem* (apud eundem *P. Paſqualig.*) *Sacra Congregat. Epiſcopor. & Regularium* ita reſcripſit Generali P.P. Cappucinorum *die* 15. *Martii* 1594.

293 Quæres ſeptimò: An Regulares, accedentes ad colloquendum cum Monialibus, peccẽt mortaliter ob tranſgreſſionem Conſtitutionum Summorum Pontificum, & Decretorum Sacræ Congregationis, quibus prohibetur dictus acceſſus? Supponit quæſitum, extare Summorum Pontificum Conſtitutiones, et S. Congregationis Decreta prohibentia Regularibus acceſſum ad Moniales, ad colloquendum cum illis, uti certè extant, et per extenſum videri poſsunt apud *Lezzanam*, *Dianam*, *Paſqualigum*, *Bonacinam*, *Quarantam*, *Novarium*, *Tamburinum*, *Pellizzarium*, *Bordonum*, *Peyrinum*, *Donatum*, alioſque innumeros: quo ſuppoſito, hic inquiritur: An Regulares huiuſmodi prohibitionem tranſgrediendo, peccent mortaliter. Reſpondeo affirmativè, cum *Salas de Legibus diſput.* 15. *ſect.* 1. *concluſione* 2. *numero* 16. *in fine, Verſu Hinc decretum. Duardo in Bullam Cœnæ libro* 3. §. 8. *quæſtion.* 2. *numero* 45. *Bonacina de Clauſura quæſtion.* 3. *puncto* 4. *numero* 4. *Peyrino de Privil. tomo* 2. *Conſtitut.* 6. *Pii V.* §. 10. *numero* 36. *Pellizzario de Monialibus cap.* 5. *ſect.* 5. *quæſtion.* 5. *numero* 199. *Coriolano de Caſibus reſervat. par.* 2. *caſu* 3. *numero* 28. & 29. *Lezzana in Summa tomo* 4. *Verbo Moniales numero* 20. *Tamburino de Iure Abbatiſsar. diſp.* 25. *quæſtion.* 5. *numero* 1. *Diana tomo* 7. *Coordin. tract.* 1. *reſolutione* 305. 306. 307. *numero* 2. & 308. *numero* 2. *Ex par.* 1. *tract.* 10. *reſolut.* 22. *Ex par.* 3. *tract.* 2. *reſolutione* 104. *Ex part.* 10. *tract.* 13. & *Miſcell.* 3. *reſolut.* 26. *Ex par.* 10. *tract.* 14. & *Miſcell.* 4. *reſolut.* 54. *aliàs* 52. *Paſqualigo in Francum part.* 1. *num.* 1117. *Verricelli quæſtion. citat.* 66. *numero* 15. *Squillante de Privilegiis Epiſcoporum par.* 1. *cap.* 13. *numero* 56. *Barboſa de Iure Eccleſiaſtico libr.* 1. *capitul.* 44. *numero* 156. *Pace Iordano volum.* 2. *libro* 7. *tit.* 12. *numero* 27. *Donato quæſtion.* 5. *cit. numero* 5. aliiſque pluribus. Et reſponſionem hanc noſtram, totque Claſſicorum Doctorum, hodie certam eſse

dicit

dicit *Tamburinus numer. prim. citat. in princip.* adeò, ut omninò dicendum videatur, negativam ſententiam non eſſe ſubſtinendam, inquit *Diana reſolutione citat.* 308. *Coordinat. numero* 3. neque circa eam relinqui amplius diſputationi locum, *Coriolanus numer.* 28. *citat.* quod etiam clarum eſt, quia ita cenſuit, ac declaravit *Sacra Congregatio die* 1. *Iulii* 1606. quorum verba invenies apud *Duardum*, *Peyrinum*, *Dianam*, *Coriolan.*, *Tamburin. l. l. c. c.* & apud alios, quæ iſta ſunt: *Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, negotiis Regularium Præpoſita attentis narratis, ac dubio præfato maturè diſcuſſo, cenſuit, ac declaravit, Regulares accedentes ad Monaſteria Monialium contra formam Decreti, quo huiuſmodi acceſsus per Sacram Congregationem prohibetur, ultra pœnas privationis Officiorum, ac vocis activæ, & paſſivæ, incurrere etiam pœnam peccati mortalis, & ita, &c.* Accedit etiam ratio, quia lex imponens pœnam gravem, obligat ſub mortali, ut notant communiter Doctores; item quando prohibet aliquid, tanquam grave, ſed talis eſt lex, prohibens Regularibus acceſſum, & locutionem cum Monialibus, cum privet tranſgreſſores, nedum Officiis, ſed etiam voce activa, & paſſiva, reddatque illos illegibiles, & impoſtulabiles activè, & paſſivè, ut notat etiam *Lezzana Verbo Moniales numero* 20. ergo obligat ſub mortali. Vide DD. relatos.

294 Quæres octavo: An excommunicatio Epiſcopi contra accedeutes ſine licentia ad Monaſteria Monialium, afficiat Regulates ſine licentia accedentes? Reſpondeo, quod, & ſi antiquitus hoc idem quæſitum controverſum fuerit, & de Regularibus Privilegium habentibus, ut non poſſint excommunicari ab Epiſcopis, partem negantem Doctores plurimi ſequuti fuerint, quos referunt *Barboſa de Poteſtate Epiſcop. par.* 3. *alleg.* 102. *nu.* 73. *Verſ. Dubitari poteſt, & Tamburin. diſp. citat.* 25. *quæſito* 9. *num.* 1. hodiè tamen non eſt dubitandum, nec amplius huic dubitationi locus eſt (ut notant etiam *Paſſerinus in cap. Periculoſo de Statu Regul. numer.* 196. & *Donatus in Praxi tomo* 4. *tract.* 6. *Tit. de Acceſsu ad Moniales quæſt.* 20. *num.* 1.) quod excommunicatio Epiſcopi, eiuſdemque reſervatio afficiat Regulares, etiam exemptos: hodie enim inquam, clarum eſt, poſſe hos, ab Epiſcopo loci coerceri, & puniri, etiam ſi colloquantur cum Monialibus ſibi ſubiectis, nam, habetur hoc expreſsè in *Conſtitutione Gregorii XV. incip. Inſcrutabili, de Exemptorum Privilegiis*, quam habes per extenſum apud *Donatum in Praxi Rerum Regularium tomo* 1. *part.* 2. *tract.* 13. *Tit. de Exemptione* Religioſor. *ſub quæſt.* 91. *fol. mihi* 337. & apud alios; eſtque *Conſtitutio* 18. *inter Conſtitutiones huius Pontificis in Bullario* Romano *novo, tomo* 3. *fol. mihi* 296. *edita Anno* 1622. *Nonis Februarii, Pontificatus Anno ſecundo*, in qua ſic §. 4. *in fine: Ad hæc tam* Regulares, *quam Sacu lares huiuſmodi, nullis Privilegiis, aut Exemptionibus tueri ſe poſſint, quominus, ſi deliquerint circa perſonas intra ſepta degentes, aut circa Clauſuram, vel circa bonorum adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium, etiam Regularibus ſubiectarum, ab Epiſcopo loci ſimiliter, tanquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegato, quoties, & quando opus fuerit, puniri, & corrigi valeant.* Hæc ibi: ſed poſita D. Epiſcopi reſervatione, accedere ad Monaſtetia Monialium, & colloqui ſine licentia, & indebitè, eſt delinquete in locutione, circa perſonas ibi detentas, contra diſpoſitionem *dictæ Conſtitutionis Gregorii XV.* ab *Vrbano VIII.* etiam eius Succeſſore *de Anno* 1624. approbatam, ut notant *Bonacina de Clauſura quæſtion. tert. punct. quart. propoſition. tert. Verſ. Quintò dubium eſt, numero octavo in fine. Donatus tomo citat. quarto, tract. ſexto, quæſtion. vigeſima,* nu-

numero prim. in fine, aliique, ergo. Et quod item modo Epiſcopi contra Regulares delinquentes circa perſonas Monialium, aut circa Clauſuram, poſſint (nullo obſtante Privilegio) per excommunicationem procedere, confirmari evidenter poteſt, ex *Decreto Sacræ Congregat.* ſupra per extenſum relato, & à *Sanctiſſim. Clement. IX. ſub die 11. Maii 1669.* approbato, dum in ipſo, ut patet legenti, ita præcipitur: *Regulares cuiuſcumque Ordinis, Militiæ, Societatis, Congregationis, & Inſtituti, etiam de quibus ſpecialis mentio foret habenda, qui ad Monaſteria Monialium, quamvis ab Ordinarii iuriſdictione, quomodolibet exempta, & etiam ipſis Regularibus ſubiecta, vel aliàs ſpeciali mentione digna, abſque legitima facultate, accedunt, colloquendo, etiam per quodcumque Modicum temporis ſpatium, cum Monialibus, aut aliis intra Clauſuram degentibus, peccare mortaliter, eoſque ſub excommunicationis, privationis vocis activæ, & paſſivæ, aliiſque contra Regulares, accedentes ſine licentia ad Monaſteria Monialium, ſtatutis pœnis, poſſe ab Ordinario, tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegato, coerceri*, hæc *Sacra Congregatio Sanctitate Sua approbante, ſervarique mandante*: Vera igitur noſtra reſponſio, & quod nunc videlicet dicta Epiſcopalis, ac reſervata excommunicatio, liget etiam Regulares (imò, & Monialis addo cum *Paſſerino num. 196. citat.*) facta de illis mentione, adeò, ut Superiores Regulares, ab hac excommunicatione abſolvere non poſſint, quod deciſum fuiſſe à *Sacra Cardinalium Congregat.* refert *Stephanus Quaranta Verbo Monaſteria Monialium, Verſ. Dubitari poteſt, fol. mihi 453.* ſub his verbis: *Regulares ſic excommunicati, non poſſunt abſolvi à ſuis Superioribus, ſed ab Epiſcopo, qui ſibi hanc abſolutionem reſervavit, & ità Sacram Congregationem reſpondiſse die 4. Aprilis 1587. ex Capuccino in Compendio Mendicant. refert Rodericus tom. prim. qq. Regul. quæſtion. 45. articul. 2.* Clarum enim eſt, atque indubitatum, quod nullus à non ſuo Iudice ligari poteſt, nec ſolvi, *Cap. Cum inferior, de Maioritate, & Obedientia*: ut notat etiam *Tamburinus de Iure Abbatiſſar. diſput. 25. quæſtion. 9. numero 2.* addens in fine, quod, *dum non eſt expreſſè vetitus acceſſus ab Epiſcopo ad Monaſteria exempta, generica prohibitio non afficit euntes ad Monaſteria exempta*, pro qua re citat etiam *Sylveſtrum, Campanil. Novarium, & Doctores in Capitul. fin. de foro compet.* Addens inſuper, & *Paſſerinus numero citat. 196. in fine*, hac in re attendi debere, *quod cum Regulares digni ſint ſpeciali expreſſione, ſub generalibus Edicti Epiſcopalis verbis non comprehenduntur, niſi nominatim exprimantur, vel Clauſulæ ſint adeò univerſales, & prægnantes, ut æquivaleant expreſſioni ſpecificæ*. Et hæc optima advertentia, valido fundamento firmari poteſt; eo quia videlicet, ad hoc, ut excommunicentur Regulares, neceſſarium, eſt, ut nominatim exprimantur, & ita pro *Minoribus Fratribus* declaravit *Nicolaus Quintus* noluitque, *Fratres ligari aliqua Cenſura excommunicationis, ſuſpenſionis, aut interdicti, Iuris, & hominis, niſi nominatim fiat mentio de illis, nec ſufficit, ſi dicatur in ſententia generaliter, ut proinde valeat, ac ſi eſſent expreſſè nominati, &c. Quæ Declaratio habetur in Bibliotheca Vaticana, ut dicitur in Compend. Societat. Ieſu, Verbo Excommunicatio, & refert Rodriquez tomo ſecund. quæſtion. 59. articul. quint.* Quod totum habes apud *Donatum in ſua Praxi Tomo primo part. ſecund. tract. decimotert. titul. de Exemptione Religioſorum quæſt. 25. num. 1. fol. 303.*

Dixi ſupra *numero 29.* cum *Salmanticenſib.* quod quælibet reſervatio eſt pęna Medicinalis, & quod pęna Medicinalis ab ignorantibus illam minimè incurritur. Quoniam autem huiuſmodi di-

dictum, pro praxi valdè deſervit, probatur hic cum iiſdem *Salmanticenſibus*: Quia videlicet pœnæ Medicinales, quamvis, ut pœnę imponantur in punitionem præteriti delicti; ut Medicinales tamen imponuntur ad præcavendũ peccatum in futurum, ut ſaltem timore pœnæ perterritus peccator retrahatur à lapſu. Ideò enim reſervantur peccata, ut homines, ſciẽtes difficulter abſolutionem obtenturos, ab eis committendis cohibeantur. Ob idque graviora peccata ſunt, quæ reſervantur, ut rimote adeundi ad Superiorem pro illorum relaxatione, difficilius committentur, ad quod notitia reſervationis, omninò requiritur, quia reſpectu illius, qui neſciret, peccatum eſſe reſervatum, reſervatio nullo modo à commiſſione illius cohiberet, & finis intentus à Superiore, in tali reſervatione omninò ceſſaret, ergo ſicut reſpectu ignorantis, ceſſat finis reſervationis, nec iſta eſt Medicina retrahens à peccato, ita reſpectu illius ceſſat reſervatio: ſic etiam *Salmanticenſes loc. cit.* Ex quorum doctrina hic obiter deduc, quam probabile ſit id, quod, & ſub probabilitate etiam tantum affirmo *in priori tom. c.* 4. *Privil.* 13. *n.* 14. ignorantiam videlicet invincibilem caſuum reſervatorum Epiſcopalium, tum cum Cenſura, tum abſque, impedire eorundem caſuum reſervationem, ab eoque excuſare.

Ob maiorem autem traditæ doctrinæ claritatem, iidem *Salmanticenſes l.c. n.* 14. Eamdem explicant duplici exemplo: Primum eſt, quod in excommunicatione accidit. Excommunicatio namque, ſimul eſt poena, & Medicina: ratio autem Medicinæ in ipſa, non tollit rationem pęnæ, licet una cum alia connectatur. Qua parte eſt poena, dicitur, ad iam factum delictum puniendũ: qua verò parte eſt Medicina, dicitur talis ad impedimentum faciendum: & cum hęc impedimentum non apponat reſpectu ignorantis illum, ab eo non incurritur excommunicatio, nec ratione pœnæ, nec ratione Medicinæ. Secundum exemplum eſt in Voto poenali: ſi quis enim talem pœnam ſibi imponat, ſi in tali, vel tali crimine labatur, talis pœna eſt Medicinalis ad retrahendum à commiſſione peccati, ut ſaltem timore talis pœnæ ab ipſo retrahatur peccator, & tamen ſi oblitus poenæ delictum committat, eam non incurret, quia talis poena reſpectu illius, in hoc caſu non eſt Medicinalis; eo quia finis intentus à vovente in impoſitione illius penitus ceſſat, cum non poſſit perterrere, nec à peccato retrahere poena, eum, qui illam ignorat, aut eius omninò, obliviſcitur: ſimiliter ergo Philoſophandum eſt in reſervatione. Supponunt hic *Salmanticenſes*, id quod advertunt ſuperius *num.* 10. *eiuſdem* §. 2. *Verſ. Secundò ſupponendum*, & quod nos pariter pluribus in locis, & aliis pluribus relatis, tum *in priori tomo*, tum in hoc ſecundo affirmamus, oblivionem videlicet actualem, ſeu inadvertentiam excommunicationis, alteriuſve Cenſuræ, vel reſervationis eiuſdem, aut alterius caſus, eodem modo, ac ignorantia, ab illatum, illorumve incurſione excuſare; ſi quidem oblivio, inadvertentia, & ignorantia invincibilis ęquiparantur in ordine ad excuſandum à culpa, & ita etiam in ordine ad excuſandum à poena, vel reſervatione, quæ quaſi pocna iudicatur, ut probant etiam *Sanchez libro primo Summ. capitul.* 16. *numero* 8. *& libro* 4. *capitul.* 22. *numero* 18. *Diana Coordin. tom.* 5. *tract. prim. reſolutione* 35. *Ex part. nona tract. ſexto, & Miſcell. prim. reſolutione decimatertia*, quam vocat multum animarum conſolatoriam, pro qua alios plures, & claſſicos citat. Et *Matthæus de Moya in ſelectis quæſtion. tract. tertio, diſput. prim. quæſt. ſecunda, numero octavo.* ubi ait: hoc eſſe maximè obſervandum ad plurium caſuum reſolutionem.

Nec ex tradita doctrina ſequitur

(quod fortaſsè obiici poteſt quis) Votum Caſtitatis, v. gr. ſeu Religionis reſervatum, tale non manere in eo, qui illud emiſit cũ ignorantia invincibili reſervationis; Non, inquam, ſequitur ob rationem diſparitatis, videlicet, quæ intervenit inter reſervationem Voti, & reſervationem peccati: reſervatio namque Voti non imponitur, ut poena, ſed propter Voti, & materiæ eiuſdem gravitatem, ob quam æquum minimè erat, quod res maximi ponderis paſſim relaxaretur; & cum res ſit tanti momenti, ſolum Superiori, ac Principi ſupremo reſervata maneret. Neque hæc eadem reſervatio imponitur, ut Medicina retrahens à vovendo, ſed potius, ut magis, & plus voventes firmentur in Voto, & ne de facili à promiſſione Deo facta recedant. Vnde Votum Caſtitatis, v.gr. reſervatum manet, etiam reſpectu illius, qui dum illud emiſit, ignarus, vel immemor erat illius reſervationis, quod ſecus propter oppoſitam rationem contingit in Caſibus, & Cenſuris reſervatis.

PRIVILEG. DECIMUMTERTIUM.

Monialis Profeſſa, quæ invincibiliter ignara propriæ inhabilitatis ad teſtandum, condit cauſa mortis ſuum Teſtamentum, à culpa lethali excuſatur ratione ignorantiæ, & ſi eiuſdem teſtamentaria diſpoſitio irrita ſit, ac nullius valoris.

295 Religioſam Monialem Profeſſam, nequire condere Teſtamentum, aut Codicillum(uti nec Virum Regularem Profeſſum) neque per propriam ultimam voluntatem diſponere cauſa mortis, certum eſt, ac declaratum, *in Authentica Ingreſſi*, *Cod. de Sacroſanct. Eccleſia*, quæ Canonizata eſt per *Gregorium Papam in Cap. Quia ingredientibus*, *Cauſa* 19. *qu.* 3. ubi *Ingredientibus Monaſterium, nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum eiuſdem Monaſterii iuris fiant, aperta legis definitione decretum eſt*, etiam conſtat ex alio, item *Cap. Ingredientibus* 2. *de Teſtamentis*, quod pariter eſt *Gregorii confirmantis Authenticam*: in quo, quod *Abbatiſſa teſtari non poteſt, etiam ſi nunquam induiſſet habitum Monachalem*. Et ſi Monialis Profeſſa (uti, & Religioſus Profeſſus) abſque diſpenſatione Papæ, faceret Teſtamentum, aut Codicillum, nedum peccaret, ob illicitum patratum actum, ſed etiam actum irritum, invalidum, ac nullum ageret. Tum quia Religioſa(& Religioſus) vi Voti Paupertatis privatur omni dominio, & incapax illius efficitur; teſtari autem ſupponit, quod habeatur proprium, aut dominium: tum etiam quia, quidquid acquirit Monachus, acquirit Monaſterio; ſicque nihil habere poteſt, de quo diſponat per Teſtamentum, aut Codicillum. Ita *Suarez tomo* 3. *de Relig. libro* 8. *Tit. de Paupertate, & de Teſtamentis Religioſor. cap.* 16. *numero* 1. *Sanchez in Decal. tomo* 2. *libro* 7. *cap.* 8. *numero* 2. *Leſſius de Iuſtit. libro* 2. *c.* 19. *Tit. de Teſtamentis dub.* 4. *numero* 46. *Lezzana tomo* 1 *cap.* 9. *numero* 19. *tomo* 4. *Verbo Legata Regularib. relicta numero* 4. *& eodem tomo* 4. *Verbo Teſtamentum, quo ad Regulares numero* 1. *Layman libro* 3. *tract.* 5. *cap.* 3. *numero* 3. *Verſu Religionem Profeſſus*. *Io: de Lugo de Iuſtit. tomo* 10. *diſp.* 3 *ſect.* 6. *numero* 109. *Stephanus D'Alvin de Poteſtate Epiſcopor. Abbatum, & Abbatiſſar. cap.* 8. *Verſu Diſponere inquam*. *Diana tomo* 7. *Coordin. tract.* 3. *reſolutione* 65. *numero* 3. *Ex par.* 5. *tract.* 3. *reſolutione* 28. *Pellizzarius in Man. Regul. tomo* 1. *tract.* 4. *cap.* 2. *ſect.* 3. *quæſtion.* 11. *numero* 204. *Caſtro Palao par.* 3. *Tit. de Obligat. Religioſi Status, diſput.* 3 *puncto* 12. *numero* 1. *Bordonus de Paupertate Religioſa cap.* 8. *quæſtion.* 17. *numero* 44. *Antonius à Spiritu Sancto in Director. Regularium part.* 2. *Tit. de Obligationibus Religioſorum tract.* 3. *diſp.* 4. *ſect.* 4. *numero* 135. *Salmanticenſes tomo* 3. *Curſus Moralis tr.*

12. *Tit. de Iuſt. & Iure cap. 2. puncto* 12. §. 3. *à numero* 186. *pag. mihi* 122. & omnes, unanimiter aſſerentes. Regulam certiſſimam eſſe Moniales Profeſſas, & Religioſos item Profeſſos, nec licitè, nec validè teſtari poſſe, nec etiam conſequenter Codicillos facere, quia Codicillus pars eſt Teſtamenti, illiuſque defectum ſupplet; ideoque impotens teſtari, capacitatem non habet condendi Codicillum. Huiuſmodi autem incapacitas condendi Teſtamentum, aut Codicillum, ſolo iure humano inducta eſt, ut conſtat ex *Iuribus, & Doctoribus citatis:* ſicuti etiam ſolo iure humano iuxta veriorem ſententiam (apud, & cum *Sanchez loc. citat. numero* 4.) Religioſus eſt incapax dominii, ac proprii: hinc fit, quod cum eadem incapacitas, ac prohibitio à iure Pontificio dimanet (ut notat pariter idem *Sanchez numero* 5.) & æquè afficiat ipſoſmet Prelatos Regulares, nullus Prælatus Summo Pontifice inferior poteſt diſpenſare cum Religioſo Profeſſo, ut poſſit facere Teſtamentum, aut Codicillum: Sed ſolus Papa ſine dubio diſpenſare poteſt cum Religioſis, ut etiam poſt Profeſſionem Solemnem teſtari poſſint de propriis bonis, ipſorum ſcilicet uſui conceſſis: ſi quidem ipſe ſolus poteſt diſpenſare in quocumque Iure poſitivo Eccleſiaſtico, quale eſt iſtud, de quo hic agimus, ut habent communiter DD. præſertim *Leſſius de Iuſt. libro* 2. *capit.* 41. *dub.* 8. *à numero* 71. ubi habet, quod ſequitur: *Non ideò quis eſt incapax Iuris, & dominii, quod Deo paupertatem promiſerit: nec ratione tacitæ renunciationis; quia aliud eſt, ſe dominio ſpoliare, aliud inhabilem ſe ad illud reddere; ſed id provenit ex duabus aliis cauſis. Prima eſt: Traditio ſui in Ius Ordinis; ita enim ſe tradidit Ordini, ut partim mancipio, partim filiofamilias comparetur, quorum neuter ſibi acquirit, ſed ei, in cuius poteſtate eſt. Secunda eſt: Decretum Eccleſiæ Profeſſioni annexum: hoc enim non ſolum traditionem illam confirmat, ut ille non poſſit veluti manumitti, aut emancipari ſicut ſervus, vel filius; aut ſui Iuris effici; ſed etiam illum directè incapacem dominii acquirendi facit, ſicut eiuſdem Eccleſiæ Decretum reddit proficientem inhabilem ad Matrimonium. Confirmatur, quia non apparet ratio, qua quis ſeipſum ſua authoritate ad huiuſmodi inhabilem, & incapacem facere poſſit, quantumvis enim quis promittat, voveat, aut iuret, ſe nunquam Matrimonium cum hac, vel illa contracturum, aut rem aliquam comparaturum, non ideò efficitur inhabilis, ita ut ſi contrafaciat, ſit irritum. Idem dicendum de dominii abdicatione: debet igitur hæc res ex lege, & poteſtate Superioris provenire, ſicut irregularitas, & inhabilitas ad Beneficia, vel Officia, quam nemo ſine Eccleſiæ Conſtitutione ſibi irrogare poteſt. Privat Profeſſio poteſtate utendi rebus ſuo iure, ſeu abſq; dependentia à voluntate Superioris: & facit hoc præcisè per Votum paupertatis: in hoc enim paupertas Religioſi eſſentialiter conſiſtit, ut quis non poſſit ulla re uti, aut ullam rem poſſidere, abſque Superioris arbitrio, & ut ſit paratus omni momento, omne ius à ſe abdicare. Vt autem careat re ipſa omni dominio, vel ut ſit incapax illius, non eſt de eſſentia paupertatis Religioſæ; ſicut nec de eſſentia caſtitatis Religioſæ eſt, non eſſe coniugatum, aut eſſe incapacem coniugii. Hinc ſequitur primò: Religioſum, ſi aliquid donaverit, vel alienaverit abſque conſenſu Superioris, non ſolum peccare mortiferè, violando Votum paupertatis; ſed etiam diſpoſitionem eſſe irritam, & eos, qui acceperint, teneri ad reſtitutionem: quia caruit poteſtate diſponendi. Idem dicendum, ſi fecit quidem ex conſenſu Superioris, ſed Superior conſenſum dare non poterat: ut ſi expendit in rem turpem. Secundò ſequitur: Religioſum non poſſe validè teſtari: quia per Profeſſionem privatus eſt omni dominio, & incapax illius redditus, &c.* Hæc, & optimè *Leſſius*, ex quibus, uti, & ex antecedētibus

296 Patet certa veritas noſtri propoſiti Privilegii: Ignorantia enim, quæ hic utique ſupponitur, & fuit in dicta Moniali, eam excuſat abſque dubio à peccato mortifero, quia, ut aliquid ſit peccatum, debet eſſe voluntarium (quod uſque modo, ita verum eſſe teſtatur *D. Auguſtinus lib. de vera Relig. cap.* 14. ut aſſerat; quod: *Nulla Doctorum paucitas, nulla indoctorum turba diſſentiat*,) non eſt autem voluntarium in Moniali, de qua hic, quippe quæ voluit quidem cōdere Teſtamentum, at non voluit voluntariè peccatum, quod ignorabat, conſequenter voluntarium eſſe nequivit. Vnde hic quadrat, quod *D. Thomas quæſt. 3. de Malo art.* 8. ait: *Cum aliquis neſcit, fornicationem eſſe peccatum, voluntariè quidam facit fornicationem, ſed non voluntariè facit peccatum*. Neſciens igitur, & huiuſmodi Monialis, peccatum eſſe mortiferum, contra paupertatis votum, teſtamentum condere, voluntariè quidem illud condidit, ſed non voluntariè facit peccatum, ergo ab ipſo excuſatur, ſicque vera prima pars Privilegii. Et vera etiam ſecunda, ut conſtat, quia teſtamentum conditum ab incapaci, cuiuſcumque dominii, ut in caſu noſtro, irritum eſt, invalidum, ac nullius roboris, aut valoris; niſi eſſet factum (quod non fuit) ex conceſſione, & conſenſu Summi Pontificis, à quo ſolo habere poteſt totum robur ſuum, non ab alterius inferioris Prælati, aut Superioris conceſſione, ut ſupra. Sed contra

297 Dices, refert *Portel. in reſponſ. Moralib. tom. 2. caſu* 85. & ex ipſo *Lezzana in Summa tom. 4. Verbo Teſtamentum, quo ad Regulares num.* 1. quod quidam Provincialis in ſcriptis conceſſit cuidam Moniali, ut res aliquas mobiles, & æſtimabiles, quibus utebatur in vita, poſt mortem ipſius venderentur, & pretium ipſarum applicaretur totum pro Miſſis celebrandis in Suffragium animæ eiuſdem Monialis, præcipiens cū Cenſuris, ne Abbatiſſa de illis rebus aliter diſponeret; ſed hoc in ſubſtantia eſt conferre licentiam Moniali, ut poſſit facere teſtamentum, ergo non ſolus Papa, ſed etiam Prælatus inferior poteſt illam concedere. Reſpondeo negando minorem, & conſequentiam. Ad maiorem dico cum iiſdem *Portello, & Lezzana* (quibus adde *Bordonum in Opere Poſthumo, conſilio* 88. *pag. mihi* 204.) præfatam Provincialis licentiam fuiſſe validam, non tamen teſtandi facultatem: tum quia, talium rerum deſignatio non fuit facta coram Teſtibus, Notario, &c. quod requiritur ad formam veri teſtamenti: tum quia illa non habet vim ex voluntate defunctæ, quod etiam requiritur ad teſtamētum, ſed ex voluntate ſolummodo Pręlati Provincialis concedentis licentiam, quam ſemper revocare potuit, etiam poſt mortem Monialis: tum quia, vi huius licentiæ non fuit facta à Provinciali diſpenſatio in voto paupertatis: tum etiam quia, quemadmodum dictus Pręlatus poterat applicare eadē bona mobilia alteri perſonæ, poſt mortem illius Monialis, ita etiam ea applicare potuit in utilitatem animæ eiuſdem.

298 Suppone hic cum eodem *Portello loc. citat. numero primo in fine*: res æſtimabiles, ad quas diſtrahēdas pro Miſſis in Suffragium dictæ Monialis celebrandis licentiam conceſſit Provincialis, eas illi non dediſſe Conventum, ſed Sæculares, Conſanguineos, vel Amicos, aut eas ipſam propria induſtria acquiſiviſſe: iuxta diſtinctionem illam, quam ex doctrina *Magiſtri Nicolai Bravi in Tractatu Monaſtico capitul.* 20. *numer.* 4. *& Petri de Ledeſma par.* 2. *Summ. Trac. de Statibus capitul.* 4. *de Statu Religioſorum pag.* 66. *colum.* 2. tradit *P. Diana tomo* 8. *Coordin. tract.* 7. *reſolutione* 58. *à numero* 6. *Ex part.* 11. *tract.* 2. *& Miſcell.* 2. *reſolutione* 65. quæ videlicet intercedit inter duo genera earum rerum Religioſorum, quæ ideſt, aut procedunt ab ipſa communitate, & ſunt, & vo-

vocantur propria, domus, & Monaſterii, utpotè ab eius iuribus, ut ſic profectæ: aut proficiſcuntur ex peculiari ratione huius, vel illius Religioſi, & vocantur eleemoſynæ, aut depoſitum illorum ſingularium Religioſorum. Et hoc non ob aliquod dominium, aut proprietatis poſſeſſionem (quod abſit) ſed propter permiſſionem Prælati, & Superioris, & deſtinationem ad uſus perſonæ Religioſi ſingularis, dum ex Miſſis, aut Concionibus, vel ſcriptis, vel donatiuis conſanguineorum, aliiſque modis cum reſpectu ad eamdem perſonam Religioſam conceduntur ex conſenſu, & licentia Superioris, & Prælati, & ab eius nutu dependentes in uſu; cuius neque in conſumptibilibus dominus eſt Religioſus, taliaque ſive mobilia, ſive pecuniç, neque in ratiociniis, neque in ſumptibus domus admiſcentur: & quodammodò extranea, & adiectiva reputantur. Et nota, videtur eſſe differentia inter huiuſmodi duo genera, & in praxi admiſſa, nam ſi Miniſter rerum tẽporalium, in reddendis ratiociniis deficiat, cogitur auctoritate Superioris, & Ordinis ſatisfacere, & reſtituere defectum, de eleemoſynis illis, aut depoſito, ſibi peculiariter permiſſo: nec ignorat Religio, totum illud ad dominium domus, & Communitatis pertinere; conſiderat ergo illud, quodammodò alienum, & indebitum domui, cui per illud ſatisfactum eſt. At ſi Religioſus male expendat eas eleemoſynas, aut peculiare depoſitum, etiam ſi quo ad mores, ſi Prælatus ſciat, corrigatur, reprehendaturque, tamen de reſtitutione expenſi, nec ad ratiocinium venitur, nec curatur, tanquam ſi ſibi ſoli damnum intulerit, ſeipſum ſolum defraudaverit, patiaturque damnum, & peccati, & amiſſionis, &c. Neq; huiuſmodi diſtinctio bonorum Communitatis, & privatorum Religioſorum videtur eſſe prohibita per *Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. de Regularib. capit. 2.* nam *Sanchez in Decal. tom. 2. lib. 7. capit. 22. numero 11. cum Navarro, Fulvio Paciano, Graſſio, Sà, Vega, Rodriquez* (quibus adde *Portell. Caſu citat. 85. ſub numer. 1. Verſ. Ante probationem,* & alios) efficaciter probat *Concilium*, eo loco non prohibere peculium, ſeu depoſitum habere particulare de licentia ſui Prælati, ad uſus pios, revocabile tamen ad nutum eiuſdem. Quæ ſententia eſt uſu ipſo probata, ex praxi omnium ferè Monialium Conventuum, ac ferè omnium Religioſorum Virorum, in quibus videmus particularia peculia, atq; depoſita haberi ex Superioris licentia. Quod ſpecialiter permittitur, & ut quid valdè neceſſarium in Conventibus, in quibus communitas non ſuppeditat ſufficienter neceſsaria ad victum, & veſtitum Monialium, & Religioſorum. Dicit ergo Privilegium noſtrum, præfatam Monialem (nec non Religioſum Virum Profeſsum) poſse teſtari, nec Codicillum facere, & ab ipſis factum, eſse omninò irritum, & nullum, non tantum quoad diſpoſitionem in ipſo bonorum primi generis, ſed etiam quoad diſpoſitionem, & ordinationem ſecundi, ideſt, peculii privati, ac depoſiti perſonalis. Quia teſtari, ſupponit habere proprium, & dominium verum, quod non habent Religioſi, hoc enim repugnat eorum ſtatui: Vnde nec eorumdem perſonale peculium, aut depoſitum eſt ſub illorum vero dominio, & proprietate, cum illiſmet ad uſum ſolum concedatur, per omnes, & non aliter, atque ad nutum Superioris. Poſſunt quidem facere aliquam ſchedulã, qua rogent Prælatum, ut det alicui ea, quæ ipſi habent ad uſum; cum hoc non ſit facere Teſtamentum, aut Codicillum, nec ſit alicubi prohibitum, neque deroget Voto paupertatis, & maneat in libertate Prælati, & Superioris ea ſic, vel aliter diſponere. *Navarrus in Man. capit. 27. num 270. ad finem, & Commentar. 2. de Regularib. numero 22. Corolar. 10.*

Graſ-

Graſſis par.1.deciſion.lib.3.cap.5.num.58. & par.2.lib.3.cap.19.num.14. Rodriquez *qq.*Regularium *tomo 3.quæſt.69.art.2.fin. & art.3.in fine. Sanchez in Decal.tomo 2. lib.7.cap.8.num.12. Portel. caſu citat. 85. num. 2. Lezzana in Summa tomo 1. capit. 9.nu.19.Tit.de Obligationib. Regularium,* aliique. Sed

299 Quæres primò: An præfata Monialis potuerit ſaltem donare aliquid cauſa mortis, idque etiam facere queant tuta conſcientia Viti Religioſi Profeſſi. Reſpondeo affirmativè, dummodò id faciant ex ſui Superioris licentia, & donatio ſit modetata, atque ſuo ſtatui proportionata. Ratio eſt, tum quia iure poſitivo ſolum interdicitur Profeſſis teſtari, non donare ex Superioris licentia, ergo ſicuti ex tali licentia poſſunt donare inter vivos, etiam poſſunt cauſa mortis: non enim apparet ratio, cur poſſit Religioſus ſtatim ex Superioris licentia aliquid donare, & nequeat illud idem, cauſa mortis donare, ut poſt mortem habeat effectum, & confirmetur ea donatio, tum quia poteſtas teſtandi, & poteſtas donandi cauſa mortis non ſunt connexæ, ſed diverſæ: ſtat enim, poſſe quem teſtari, non tamen donare cauſa mortis: ut conſtat in Vxore, quæ abſque ſui Viri licentia poteſt teſtari, & tamen iuxta frequentiſſimam, & probabiliſſimam ſententiam: *Covarruvia in Rubrica de Teſtamentis, par.3. num.12.* & aliorum multorum, nequit abſque eiuſdem ſui Viri licentia donare cauſa mortis. Quia donatio cauſa mortis, magis aſſimilatur contractui, quam ultimæ voluntati. Et è contra Filiusfamilias, ne Patre quidem conſentiente facere poteſt Teſtamentum, tamen mortis cauſa donare, cum Patris conſenſu permittitur, utrumque habetur, *l. Tam 1525. ff. de donat.cauſa mortis, leg.final.tit.4. part. 5.* Non ergo ex prohibitione teſtandi facta Religioſis recte deducitur prohibitio donandi cauſa mortis. Tum etiam, quia plus iuris, ac legitimæ poteſtatis poſtulat teſtamentum, quam donatio, hæc enim etiam mortis cauſa, ad naturam diſpoſitionis inter vivos plurimū accedit, & quoad ſui initium, & ordinationem aſſimilatur contractui conditionato, qui licet per conditionem ſuſpendatur, ea tamen poſita, retrotrahitur ad diem, quo fuit celebratus, ac ſi eadem die conditio adveniſſet, *leg. qui Balneum, leg.Potior, ff. qui potior in pign. leg. ſi quis ſub condit.ff.de teſtam.tutel.* Vnde cum donatio Religioſi, etiam cauſa mortis, fiat in tempore habili, & cum debita Superioris licentia, eſt licita, etiam ſi reſpiciat effectum poſt mortem: ad hoc enim non requiritur dominium, ſed ſufficit uſus, & adminiſtratio, & conſenſus eius, qui illum dare poteſt: quod poteſt, quando donatio, & alienatio, non eſt tantæ quantitatis, quantæ alienari nequeat, nec ex Superioris licentia. Huic reſponſioni ſubſcribunt *Sanchez in Decal.tomo 2.lib.7.cap.8. num. 11. cum aliis ibi citatis. Leſſius de Iuſtit. lib.2.cap.41.dub.8. ſub num.73. Verſ. Sequitur ſecundò: Portel. caſu citat.85. num. 2. Verſ.Hoc poſito. Layman lib.3. tract. 5. cap.3.num. 4. Pellizzarius in Man. tomo 1.tract.4.cap.2.ſect.3.quæſtion.11. numer. 206. Verſ. Hinc fit. Antonius à Spiritu Sancto in Director.*Regular.*par.2.tract. 3. Tit.de Obligationib.* Religioſor. *diſp.4. ſect. 4.num.236.Verſ.Dico ſecundò. P. Angelus Piſtacchius Theat.de Votis, quibuſcumque, tom.1 tract.4.Tit.de Voto Paupertatis cap. 5.num.31. Salmanticenſes loc. citat. num. 187.* aliique. Vide eoſdem *Salmanticenſes loc.cit.§.4.à numer.193.pag.123.*

300 Ex hac autem reſponſione, & doctrina deduc cum *Portello num. citato 2.in fine*: Monachum, ſeu Religioſum, & Monialem poſſe cauſa mortis cum eadem licentia donare, etiam ſibi ipſiſi enim cum licentia Prælati poteſt donare alteri, quare non poterit ſic donare, & ſibimet? & curare, ut res ſui uſus diſtrahantur, & illarum pretium inſu-

ſumatur in Suffragiis pro Anima ſua faciendis ? Et id maximè concedendum, ſi Conventus pauciſſima Suffragia curet pro ſuis Religioſis, & Profeſſis Defunctis. Eſt enim cauſa nimis pia, ut Prælatus poſſit dare hanc licentiam, cum præſertim hæc donatio, non fiat erga ſæculares, nec res, quæ diſtrahuntur, fuerint ex bonis primi generis, ideſt Religionis in communi, ſed ex bonis veluti propriis, hoc eſt, peculii, ac depoſiti privati, & quodammodò proprii. Et nedum Prælatus, verum etiam Abbatiſſa, vel Prioriſſa, & Prælata, poteſt ſuis Monialibus ſubditis concedere hanc licentiam, quia, & huiuſmodi Superioriſſæ habent liberam bonorum Monaſterii adminiſtrationem; ideò eamdem licentiam ſuis Monialibus concedere poſſunt, quam poſſunt Prælati Religionis ſuis ſubditis Religioſis, niſi ex conſuetudine, aut ex conſtitutionibus Monaſterii, aut ex præcepto Prælati, cui ſubduntur, ſit eis prohibita talis facultas; vel conſiderata (uti res magni momenti) quod habeat relationem ad Epiſcopum, ſeu Prælatum earum. Vnde *Abbas cap.2.num.4.de his, quę à Prælato, Baldus cap.1.nu.16. de his, qui in feudum dare poſſunt, & ibi Iaſon num. 6. Navarrus Commento 3.num.4. Verſ. Ampliatur hoc notab.Sanchez lib.citat.7. cap.19. num. 44. Layman lib.4.tract.5.cap.7.num. 15. Rodriquez tomo 1.qq.Regular.quæſt.17.art. 12. Tambur. de Iure Abbatiſſar.diſput. 32. qu.13.Diana tomo 7.Coordin.tract.3.reſol. 51. & num.2.ex par.1.tract.6.reſolutione 22. P.Piſtacchius cap.citat.5. numer. 37. Donatus in Praxi tom.4. tract.8. qu. 16.* & alii communiter affirmant, univerſam tam temporalem, quam ſpiritualem adminiſtrationem Monaſteriorum Monialium pertinere ad Abbatiſsas, Prioriſsas, Præpoſitas, & alias quocumque nomine appellatas, quæ Monialium Conventibus præficiuntur: ſicque *Rodriquez art.cit. in fin.* ait: *Quacumque competunt Abbati, ea ferè omnia locum habent in Abbatiſſa*. Item *Layman num. cit. 15. Quod de Prælatis Ordinum dictum eſt, idem quoque ſentiendum de Abbatiſſis, & Pellizzarius de Monialibus capitul: 4.ſect.1.ſub quæſtion.44.num.68.* pariter ſic: *Quando in materia paupertatis quærimus, an Moniales de licentia Superioris poſſint facere, hoc aut illud; nomine Superioris intelligimus, tum propriam ipſarum Superiorißam, cum illarum Prælatum, ſive Sæcularem (ſi ſint immediatæ ſubiectæ Sedi Apoſtolicæ, aut Ordinario loci) ſive Regularem, ſi ſint exemptæ: quod eſt bene notandum*, cuius aſsertionis fundamentum eſt, quia (ut ſupra) Superiorisſa, quæ Monaſteriis Monialium præficitur, habet dignitatem cum adminiſtratione univerſa tam ſpiritualí, quam temporali bonorum Monaſterii, quorum fœmina eſt capax, nec fœmineo ſexui, & Sacris Canonibus repugnant, uti non repugnat eidem facultas, de qua hic eſt ſermo: nec etiam ſupponitur arctata, aut impedita ex conſuetudine, aut conſtitutione, vel præcepto aliquo Superioris, cum id nullibi conſtet (quod ego ſciam) & ubi extaret huiuſmodi arctatio, & limitatio, obſervanda eſset. Vti etiam in eo Conventu obſervanda, in quo dicta licentia conſiderata eſset inter res magni momenti, & quæ propterea relationem haberet ad Epiſcopum, ſeu Superiorem earum Monialium: *Tamburinus quæſtion. citata 13. in fine*.

301 Quæres ſecundò: An Militares Profeſſi poſſint teſtari ? Reſpondeo primò, quod Milites Equites Hieroſolymitani Divi Ioannis, qui ſolemniter profitentur (ſicque ſunt incapaces Matrimonii ineundi) poſsunt teſtari, quia non vovent eam Religioſorum Clauſtralium rigidam paupertatem: ſed bona ſua retinent, & de illis diſponunt. Nec enim à Clauſtrali Profeſso ad hos Equites Melitēſes circa Voti Paupertatis obſervantiā, ita rigidè arguendum eſt, ſed mul-

multò ſuavius, ac ferè iuxta morem ſæcularem, uti eorum nobilitati, ac Inſtituto magis accomodatum, dumtaxat obligantur. Et in ſuis Conſtitutionibus ſolum illis interdicitur teſtari, abſque licentia Capituli Generalis, ſeu Magni Magiſtri, tanquam quid Voto paupertatis diſſonum. Cum enim hi Nobiliſſimi Milites Equites vitam ſuam degant in ſæculo: aliis ſæcularibus ſimilem, conſonum erat, ut Votum paupertatis non eſſet adeò ſtrictum, ſed permitteret eos retinere dominium ſuorum bonorum, illorumque diſpoſitionem Superioribus conſentientibus. Sic alios allegans, & multis firmans, docet *Iacob. de Bereta conſ. 96. num. 2. & 3. volum. 1.* quem refert, & ſequitur *Sanchez d. libr. 7. capit. 8. numer. 36.* quibus addi poſſunt *Diana Coordin. tom. 7. tract. 3. reſol 55. ex par. 2 tract. 11. Miſcell. 1. reſol. 54. Gratianus diſceptationum tom. 5 diſceptat. 880. num. 30. & ſeqq. & num. 45. Palaus in Opere Morali par. 3. tract. 16. Tit. de Oblig. Religioſi ſtatus diſp. 3. punct. 11. numer. 8. Alexander Sperellus Deciſionum Forenſ. tomo 1. deciſ. 21. num. 41. & 42. Bordonus de Paupertate Religioſa cap. 8. qu. 22. num. 51. P. Piſtacchius cap. 5. cit. num. 32.* & aliis omiſſis *Io: Nicolaus Lucidorus in ſuo tractatu de Illegitimis Clericorum, ac Regularium cap. 7. Verſ. Hac tamen num. 22. fol mihi 138.* ubi ſic: *Circa licentiam teſtandi concedendam Equitibus Hieroſolymitanis, licet ſicut cæteri Profeſſi ſint inteſtabiles, nihilominus ex inveterata apud ipſos conſuetudine, ac etiam vigore Statutorum Religionis, poteſt licitè, ac validè illam eiſdem concedere eorum ſupremus Prælatus, ſcilicet Magnus Magiſter, nec egent Pontificio indulto ad validè diſponendum, ex Statuto vigeſimo ſub tit. nono del Maeſtro, cuius Religionis Statuta, apud ipſos ſunt in viridi obſervantia, & ſucceſſivè confirmata auctoritate Summorum Pontificum pro tempore exiſtentium, &c. ita Lucidorus.* Advertens *num. 29.* dicta licentia teſtandi uti non poſſe ad favorem illegitimorum, niſi expreſsè in ea ſpecificentur, quia cum talis facultas à Prælato, qui tanquam Eccleſiaſticus præſumitur abhorrere iſtos filios abuſivos, ac ex peccato genitos, argumento *text. in Canon. Meretrices 32. qu 4.* & nunquam in dubio ſub Privilegio ab Eccleſia conceſſo cenſeantur comprehenſi, ſequitur, quod facultate teſtandi conceſſa à Prælatis, uti non poſſit ad commodum illegitimorum, qui ex præſumpta mente Eccleſiæ, ab omni eius diſpoſitione cenſentur excluſi, ut benè, & ad rem hanc ſentit etiam *Decianus conſil. 25. numer. 12. & 13. ad fin. libr. 5.* Excipè tamen eum eodem *Lucidoro numer. 30.* niſi diſpoſitio facta vigore dictæ facultatis teſtandi reſpiceret cauſam Alimentorum, vel Dotis, in tali namq; caſu dicta licentia uti poteſt ad illegitimorum favorem, quia Eccleſia, quo ad Alimenta non ſolum illegitimos non abhorret, ſed omninò amplectitur, & iubet, ut ea prædictis ſubminiſtrentur, ad *Text. in Cap. Cum haberet, ad fin. de eo qui dux. in Matrimon. quam polli per Adulter.* ubi omnes notant.

302 An verò Magnus Magiſter, poſſit ſibimet etiam concedere, ſicut aliis Religioſis ſubditis licentiam, & facultatem diſponendi, ac teſtandi, affirmo cum *Lucidoro numero 23.* Stando in terminis Iuris communis; & ſuppoſito, quod huic affirmativæ non repugnet aliquod ſpeciale ſtatutum dictæ Sacræ Religionis, quod non vidit *Lucidorus.* Ratio eſt, quia Regulariter Prælatus in illis rebus, in quibus poteſt cum ſubditis, poteſt etiam ſecum diſpenſare, *Suarez tom. quarto de Religion. libr. ſecund. capitul. decimoquar. numer. quart. Sanchez de Matrimon. tom. tert. lib. octavo, diſput. tert. num. nono. Verſ. Quarta concluſio,* ibi: *Prælati Regulares, ſive Provinciales, ſive Præpoſiti locales, qui toti Domui præſunt, & eorum abſentium Viceſgerentes, ut ſunt Vi-*

Vicerectores, *Vicepriores* : *hi omnes poſſunt ſecum diſpenſare in omnibus iis*, *in quibus poſſunt cum ſubditis* . *Quia non debent eſſe in hoc peioris conditionis*, *quam ſubditi*, *cum quibus ipſe Superior diſpenſare poteſt*, & pariter *in Decalog. tomo* 1. *lib.*4.*diſp.* 37. *num.*45. ait : *Omnes Prælatos Sæculares*, & *Regulares habentes iuriſdictionem ordinariam diſpenſandi in Votis*, & *aliis*, *poſſe quoque ſecum diſpenſare in iiſdem*. Sed M. Magiſter poteſtatem habet impartiendi ſuis ſubditis facultatem diſponendi, & teſtandi, ergo pariter poteſt ipſemet uti eadem ad favorem propriæ diſpoſitionis, ne ex Superioritate deterioris evadat conditionis, quam ſint, alii privati Equites. Hinc

303 Obiter ſequitur, Prælatos Regulares poſſe pariter ſecum diſpenſare in omnibus iis, in quibus poſſunt cum ſubditis ſuis; ſicque etiam poſſe ſibi ipſis concedere parem licentiam, quam dant ſuis ſubditis in cauſa Voti paupertatis (formaliter in eam intendendo) duraturam pro tempore futuro, quando Superiores amplius non erunt : Vt ex. gr. dare ſibi facultatem, utendi tempore futuro, quando erunt ſubditi, Veſte, ac Libris ab amico receptis tempore Prælaturæ. Item tempore Prælaturæ accipere poſſe pecuniam ad uſus non communes, ſed ſuos, eamque retinere, quando facti ſunt ſubditi, vel apud ſe, vel apud depoſitarium, apud quem alii deponunt id, quod cum licentia ad uſus ſuos accipiunt. Tum quia ſicut ceſſatio Officii non facit ceſſare licentiam ſubditorum (quouſque à Succeſſore revocetur) ita neque reſpectu ſui ipſius ceſſat : Cum ipſe Prælatus factus ſubditus, non minus ſit in poſſeſſione utendi ſua propria licentia, quam ſint ſubditi, quibus in hoc comparatur, cum ipſemet ſit etiam ſubditus, dum eſt Superior, quatenus videlicet utitur licentia in ſeipſo; non enim repugnat, quod eadem perſona ſit Subditus, & Superior, nam Prælatus localis eſt Superior ſui Conventus, & ſubditus Provinciali. Tum quia licentia intranſitiva Superioris pro ſeipſo eiuſdem eſt rationis, ac ſit licentia ab eo ſubditis conceſſa ſine temporis limitatione, nuncupata tranſitiva, de utriſque enim idem faciendum eſt iudicium. Tum etiam quia videtur abſurdum, quod Superior in eodem genere Beneficii impertire poſſit ſubditis maius Beneficium, & non ſibi, debet igitur eſſe par in huiuſmodi licentia cum ſubditis, & non conditionis inferioris.

304 Pro hoc tradito ſectario, ſunt quidem etiam *Cardinal. Lugo de Pænitent. diſput.* 19. *ſection.* 2. *numer.*42. 43. & 44. *Diana Coordinat. tomo* 7. *tract.* 3. *reſolutione* 17. *ex part.* 11. *tract.* 8. & *Miſcell.* 8. *reſolutione* 54. (ibi etiam *Dicaſtillus de Sacram. tomo* 2. *tract.* 8. *diſputat.* 10. *dub.* 7. *numer.* 147.)& (ex eodem *Lugo*.) *P. Piſtacchius capitul. citat.* 5. *numer.* 22. Sed cum limitatione, & diſtinctione : nam *Cardin. Lugo*, & *P. Piſtacchius ll. cc.* concedunt, Superiorem finito Officio, retinentem ſibi pecuniam, quam receperat dum erat in Officio, non peccare, ſi non petat licentiam à Superiore, eam verò non poſſe expendere ſine illius licentia. Pro cuius rei probatione advertunt, licentias, quas Prælatus concedit, eſſe in duplici differentia; aliæ enim ſunt, quę nunc executioni mandantur, quamvis earum effectus perſeveret etiam tempore futuro, ut ex. gr. licentia accipiendi Veſtem, vel Librum, Breviarium, &c. ab amico, quæ immediatè executioni mandatur, & uſus perſeverat, etiam tempore futuro, abſque nova licentia Succeſſoris. Aliæ verò ſunt licentiæ, quarum executio Anno ſequenti, ex. gr. ponenda eſt, quo non amplius erit Superior, ut licentia donandi, expendendi, vendendi, & ſimiles. Poſita hac diſtinctione, aſſerunt

D.D. citati, quod Prælatus non poteſt nunc ſibi dare licentiam expendendi pro Anno ſequenti, quo non amplius Superior erit. Et ſi eis inquitas, cur Prȩlatus poteſt nunc dare ſubditis licentiam recipiendi, & diſpònendi pro Anno ſequenti, quo non erit Superior, & eandem non poteſt pro ſe recipere? Reſpondet (præſertim *de Lugo*) eam eſse differentiam, quia hæc delegatio cadit inter perſonas diſtinctas, & capaces, ipſe verò Superior non eſt capax recipiendi à ſeipſo hanc commiſſionem, quia inter delegantem, & delegatum debet eſse diſtinctio. Vnde nec poteſt nunc dare facultatem abſolvendi, homini non Baptizato, aut non Clerico, qui futurus eſt Baptizatus, vel Clericus, ſicut nec ſibi dare nunc facultatem abſolvendi alios Religioſos à reſervatis, quando iam non erit eorum Prælatus; nec etiam, ut ipſe ab eis abſolvatur. Poſse tamen dare nunc facultatem ſuo ſubdito abſolvendi à reſervatis pro eo tempore, quo non erit Superior, & hanc ſibi dare non poſse, quia pro tunc incapax eſt, dum non eſt Superior. *Patri Dianæ loc. citat. numer.* 3. non placet omninò huiuſmodi opinio *Cardinal. de Lugo*: ſed ſequitur *Dicaſtillum loc. citat.* ubi vult, cum Officio licentiam finire, quam ſibi dederat Prælatus ſuæ Prælaturæ tempore, ex quo nova licentia neceſsaria eſt in illius opinione, tum ad retinendum, tum ad expendendum pecuniam, quam ex propria licentia acceperat, dum erat Superior. Ratio illius eſt, tum quia uterque actus retinendi videlicet, & expendendi pro eo tempore, quo amplius non erit Superior, eſt factus ſine legitima facultate, à non domino, & ſimul impedito per Votum: & ſicut Superior ſibi dare licentiam non poteſt expendendi, quando non erit amplius Superior, ita neq; retinendi, quando non erit in Officio. Tum quia retentio pecuniæ pro illo tempore, quo non eſt amplius Superior, eſt moraliter quædam acceptio pro eo tempore, quæ differt à prima acceptione, ſicut in Phyſicis quædam conſervatio à prima productione; quæ ideò non eſt prima productio, quia hæc præceſſit tempore præcedenri exiſtentia termini ab eadem, vel alia cauſa, quod eſt ſatis extrinſecum, & accidentale, &c. Hæc docet *Dicaſtillus apud Dianam, & Bordonum de Paupertate Religioſa capitul.* 17. *quæſtion.* 24. *numer.* 65. qui non adhærens, nec *Dicaſtillo*, neque *Cardinali de Lugo*, contra utriuſque doctrinam, & diſtinctionem Magiſtraliter, ſubtiliter, & optimè habet, quæ ſequuntur *à numer.* 66. *uſque ad* 77. incluſivè. Et contra dictum Eminentiſs.

305 Primò ſic: Differentia, quam ipſe ſupponit, in ſuis facultatibus, non poteſt diverſificare naturam ipſius licentiæ, quæ in ſe una eſt, per quam ſibi dat ius accipiendi, retinendi, & expendendi pecuniam acceptam, ſicut dat ſubditis; nam facultas ſtatim, ac per licentiam confertur à Superiore pro ſe, ſeu ſubditis, recipit ſuam virtutem ad operandum, cum opus erit, & occaſio ſe præſentaverit, non verò fit talis per ſuos effectus, & executionem, quæ illam, ut cauſam ſui ſupponunt, non conſtituunt. Præcedit ergo facultas, & licentia cum ſuo vigore quemlibet effectum, & executionem, ut quælibet cauſa ſuum effectum, non ſolum natura, ſed etiam, ut plurimum, tempore, ut patet in exemplis allatis ab ipſo Cardinali. Quare facultas ſive ab initio mandetur executioni, ſive poſt, non diverſificatur, nec variatur in ſua virtute, quæ operatur cum opus eſt. Cum ergo Superior poſſit ſibi dare nūc licentiam, dum eſt Superior, recipiendi, retinendi, & expendendi, ſicut dat ſubditis exercendi illos tres actus pro futuro tempore, quo noverit Superior, cur non poterit in eo durare illa facultas, poſtquam erit abſolutus ab Officio,

ſi du-

Digitized by Google

ſi durat in ſubditis? Vtitur ergo licentia intranſitiva pro ſe, ſicut ſubditi tranſitiva ad eos, nihil renovando, neque enim aſſignabilis differentia, cur una extinguatur, & alia non, abſoluto Superiore ab Officio, cum utraque data ſit ſine limitatione temporis.

306 Neque dicas, antiquam licentiam, quam ſibi dederat, expiraſſe cum Officio, & ſic nova indigere, quo ad expenſionem ſecundum *Cardinalem*, & etiam, quoad utrumque ſecundum *Dicaſtillum*. Quia reſpondetur. *Primo*, non eſſe maiorem rationem, cur in ipſo ceſſaverit Superiore, & non in ſubditis, cum reſpectu utriuſque fuerit concepta, & data ſub eodem tenore, ex limitatione temporis. *Secundo*, in Superiore non ceſſavit, finito Officio, reſpectu retentionis, ſecundum Cardinalem, ergo nec reſpectu expenſionis, cum ex natura rei, pecunia, maximè à Religioſis, non retineatur, ut conſervetur, id enim eſt ſignum avaritiæ fugiendæ, non ſolum à Religioſis, ſed etiam à Laicis, ſed ut expendatur pro indigentiis ipſius retinentis, nam eius uſus, pro quo retinetur, eſt conſumptio, & expenſio, ergo qui dedit licentiam retinendi, dedit etiam facultatem expendendi, ad quem effectum retinetur. Retentio ergo pecuniȩ, tanquam antecedens ordinatur ad illius expenſionem, tanquam ad illam conſequens, ut occurreiur propriis indigentiis; ſed conceſſo antecedente, cenſetur quoque conceſſum conſequens, *l. non cogendum 45. §. ſi procuratori, ff. de procurat. l. ſi cui, ff. de condit. & dem.* Abſurdum enim eſt dicere, quod quis habet licentiam retinendi arma, & illis non utendi, ergo licentiam habens retinendi pecuniam, eamdem etiam habet expendendi, ne ſit fruſtratoria, & otioſa facultas retinendi. *Tertio*, ex ſententia ipſius: *De Lugo nu.* 38. (quem vide, & non pigebit) licentia, ſeu iuriſdictio delegata ad abſolvendum à reſervatis, non expirat morte concedentis, quia eſt gratioſa, & favorabilis, ad differentiam contentioſæ, ergo nec perit licentia, & facultas ad recipiendum, & expendendum, cum, & ipſa ſit favorabilis, & gratioſa. Immò magis videtur durabilis facultas diſponendi, ſeu expendendi, quam abſolvendi, quia facilius perditur poteſtas delegata, quam ordinaria, *leg. prim. §. Qui mandatum, ff. de Offic. eius cui mand. leg. Iudicium ſolvitur, ff. de iudiciis. Sanchez de Matrimon. lib. 3. diſput. 22. numer.* 24. Sed licentia ad reſervata eſt delegata; licentia verò intranſitiva magis habet de Ordinario, cum de iure ſit debita, ergo plus durare debet in perſona, ac proindè etiam poſt abſolutionem ab Officio.

307 Contra ſecundò: Allata diſtinctio perſonalis inter dantem, & accipientem non eſt neceſſaria in omnibus facultatibus, ſed tantum, ubi agitur de iuriſdictione contentioſa, ſeu præiudicio tertii, & de iuriſdictione in materia Sacramentorum, dans enim Sacramentum, debet eſſe diſtinctus à recipiente, ut colligitur ex tenore verborum exprimentium pronomina. Ego, & Tu, quæ importaut diſtinctionem perſonalem. Sed licentia, & facultas, de qua loquitur, eſt omninò gratioſa, ergo non requirit diſtinctionem perſonarum, ſicut non requirit, dum eſt in actu Officii: dum ergo eſt Superior, non impedit identitas perſonæ, neque cum erit abſolutus ab Officio, cum remaneat eadem perſona.

308 Contra tertiò: Quia eſto non poſſit conferri facultas abſolvendi non Baptizato, neque non Clerico, nec minus Laico pro eo tempore, quo erit Sacerdos exercenda, tamen Superior ſibi facultatem pro Voto paupertatis dare poteſt exequendam à ſe, poſtquam erit abſolutus ab Officio, quia ſicut illius capax eſt receptionis, dũ eſt Prior, ita, & poſt Officium remanet capax illius

lius exercitii. Vnde hinc patet ratio diſparitatis, nam nondum Clericus, omninò eſt incapax recipiendi pro illo tunc facultatem abſolvendi pro eo tempore, quo erit Clericus, ac proindè ſemper talis remanebit, Clericus etiam, & Sacerdos factus, quia ea facultas verè non fuit illi delegata ob eius incapacitatem, nec tunc, nec pro futuro tempore, ut enim facultas verè delegetur, debet ab initio perſona eſſe capax, quia tunc confertur, & non futuro tempore, quo erit habilis, implicat enim, quod aliquid nunc detur pro futuro tempore, & non dicatur nunc datum, in quo conſiſtit radix nullitatis dati, quia ſcilicet hic, & nunc eſt incapax, datum ergo, reſpicit tempus præſens, cum actus fiat de præſenti, & non de futuro, agendum enim non eſt actum, ſicut nec futurum eſt præſens, ſi ergo quis dat nunc aliquid cum reſpectu ad futurum, ſi verè datio ſortitur ſuum effectum, ſignum eſt, recipientem eſſe capacem, & tunc ille reſpectus in futurum, importat executionem illius poteſtatis datæ antecedenter ad operandum tempore debito. Modo Superior exiſtens, dat ſibi licentiam recipiendi, retinendi, & expendendi pecuniam, abſque limitatione temporis, & efficaciter illam ſibi dat, cum ſit capax, non ſolum pro ſubditis, ſed etiam pro ſeipſo, ergo eam exercere poteſt facultatem, cū abſolutus fuerit ab Officio. Neq; enim abſolutio ab Officio, reddit eum incapacem ab exercitio ſuæ facultatis, quæ adhuc in eo viget ſecundum Cardinalē, abſolutio enim ab eo aufert ſolum Superioritatem, non datam aliàs licentiā, quæ in conſervari non pendet à Superioritate, ſed ab exiſtentia propria, nondum deſtructa. Itaque capacitas in Superiore producit ſuum effectum receptionis licentiæ exercendæ, pro eo tempore futuro indeterminatè, cum opus erit, habet enim tractum ſui exercitii ſucceſſivum. Non Clericus verò ex ſua incapacitate, nihil recipit, nec pro præſenti, nec pro futuro tempore, quo erit capax, quod ſi tempore capacitatis conferetur illi facultas, non dicetur retroacta ad tempus præteritum incapacitatis, cum antea nullatenus ſubiectum fuerit habile.

309 Dices, Cardinalis non loquitur de licentia, quam Superior ſibi dat ad agendum, præſcindendo à tempore præſenti, & futuro, ſed loquitur præcisè de licentia, quam ſibi nunc dat ad utendum pro eo tempore, quo erit abſolutus ab Officio, intendit enim futuram licentiam, quæ incipiat ſortiri ſuū effectum uſus, poſtquam amplius non erit Superior, tunc enim incipit eſse. Sed revera, verba facit Cardinalis de licentia, quam tunc ea intentione ſibi dat, ut illa utatur abſolutus ab Officio, ita quod nunc ſibi confert licentiam in habitu, ut ita dicam, ponendam in actu futuro tempore, quo non erit Superior. Et hæc dabilis eſt cum ſuo exercitio, ſive ſit generalis, abſque limitatione temporis, & cum exercitio, & eius uſu coniuncto, cum ipſa datione, ut concedit ſubditis: ſive ſpecialis, data tunc, ſolum exercenda poſt Officium, utramque verè, & efficaciter conferre poteſt, nam generalem ſibi conferre poteſt, quia confert aliis etiam ſecundum Cardinalem, ergo, & hanc ſpecialem, cum videatur eſse quid minus.

310 Contra quartò: Quia non benè comparantur inter ſe, hæ duæ facultates abſolvendi, & expendendi, quod ſcilicet poſſit Superior ſibi eas dare exercendas pro tempore, quo non erit Superior: nam facultatem abſolvendi, nec ſibi dare poteſt, nec in ſeipſo exercere poteſt in quocumque tempore, quia petit diſtinctionem perſonarum, ut dictum fuit ſupra, non verò facultas diſponendi, ſeu expendendi; quinimmò ex natura rei, qui habet licentiam agendi in ſeipſum, agit dum utitur licentia, non in alium, nec per alium.

alium. Subdit. Non poterat Superior exiſtens dare ſibi facultatem abſolvendi alios Religioſos à reſervatis, quando iam non eſſet eorum Prælatus, nec etiam, ut ipſe ab eis abſolveretur, quia illa licentia mandanda eſſet executioni tempore ſequenti, quo iam ipſe non poſſet eam concedere. Ergo, &c.

311 Ego dico, quod Superior poteſt dare facultatem Sacerdoti ſuo, abſolvendi à reſervatis, toties quoties caſus occurrerit etiam ſine limitatione temporis, quæ non expirat morte concedentis tum naturali, tum civili, ſed ulterius durat, quouſque poſitivè revocetur. Ita ferè omnes cum *Floreno de Caſibus reſervatis part. 1. capitul. 4. §. 3. numer. 14. Suarez de Pœnitent. diſputat. 26. ſect. 3. numer. 7. Sayrus libr. 7. de Cenſuris capitul. 14. numer. 17.* cum aliis. *Bonacin. de Privileg. diſputat. 1. quæſt. 3. punct. octav. §. prim. numer. decimoquart.* Nec diſſentit *De Lugo*, qui eadem *diſputat. 19. numer.* 37. dicit, poteſtatem audiendi Confeſſiones non expirare morte concedentis, etiam civili, ergo neque poteſtas abſolvendi à reſervatis, cum ſit eadem ratio ex illimitata temporis conceſſione. Ratio eſt, quia hæc licentia eſt gratia facta, quæ non expirat morte concedentis, *Caſtro Palao de Privileg. diſputat. 4. de Legibus punct. 16. §. 4. numer. prim.* Cum ergo talis licentia ſine limitatione data duret poſt mortem concedentis, illam habens, uti poterit, abſolvendo à reſervatis poſt abſolutionem ab Officio, & ſi durat ulterius, poterit Superior exiſtens ſe declarare cum ſubdito, do licentiam tibi abſolvendi me à reſervatis, dum abſolutus ero ab Officio, ſi enim eam concedere poteſt indefinitè duraturam, ex natura rei poſt amotionem ab Officio, à fortiori eamdem dare poterit cum expreſſione, ut abſolvat, dum non erit Superior, id enim, nihil aliud eſt, quam licentiam indeterminatam determinare, & declarare valere, vel non valere morte concedentis. Et tunc ſicut ille Confeſſarius poteſt abſolvere alios, ita, & ipſum aliàs Superiorem virtute dictę licentiæ, quæ ab ipſo emanavit. Et ex his manet probatum, quod dabilis nunc eſt licentia ſibi exercenda pro tempore futuro, quo dans, non amplius erit Superior. Igitur Superior exiſtens, poteſt ſibi dare licentiam ut abſolvatur, ut expendat, poſt amotionem ab Officio, quia ab initio eſt capax accipere illam, licet poſtea ſit factus incapax, quia tunc per electionem Confeſſarii, non dicitur illi tribuere licentiam, cum iam habuerit ab eo, ſed tantum ab illo petere executionem fundatam in ea poteſtate exiſtente iam in delegato; unde parum refert, quod amotus ab Officio, dicatur incapax ad dandam licentiam, cum illam dederit, dum erat in Officio non ſolum aliis, ſed etiam ſibi exercendam per alium reſpectivè ad abſolutionem, & per ſeipſum in ordine ad Votum paupertatis.

312 Contra *Dicaſtillum* reſpondeo: Ipſum ſupponere licentiam, extingui cum ceſſatione Officii, dum requirit novam licentiam tam pro retentione, quam rei expenſione, quod tamen non probat, & ſupra patet in ſententia omnium, licentiam concedi poſſe ſine limitatione temporis, & ad vitam, ac proindè morte concedentis non expirare, ut dixi ſupra; conſequenter proſecutio retentionis, & ſubſequens expenſio rei retentæ eſt ex legitima facultate facta, dum pendet ab illa licentia adhuc durante, cum ipſe non probaverit eius extinctionem, ut debebat, facile enim eſt, ex ſuppoſitione, ad ulteriora procedere. Ad confirmationem, quando dicit, retentionem pecuniæ eo tempore, quo non eſt Superior, eſſe quamdam novam acceptionem differentem à prima, ſicut conſervatio differt à prima productione pręcedente conſervationem: dico, hanc ſimilitudinem potius facere pro

me,

me, nam conſervatio eſt perſeverantia exiſtentiæ rei in eſse ſine nova actione, ſicut enim productioni reſpondet exiſtentia, ita conſervationi duratio, quę immediatè nullo tempore interiecto, ſequitur ipſam rei exiſtentiam, ut docent omnes Philoſophi, & ſicuti conſervatio continuatur exiſtentiæ, & tempus non intermediat, ita prima acceptio conſervatur, uſque ad expenſionem ſine nova actione, ex parte retentionis, ſicut nihil novi datur in conſervatione rei exiſtentis: nec video, exiſtentiam tempore præcedere conſervationem, cum ſine intermiſſione res, dum incipit exiſtere, incipit etiam conſervari: pari ratione res legitimè accepta, ſine aliqua actione nova conſervatur apud eum, qui eam legitimè retinet, quouſque revocetur poſitivè à Superiore Succeſsore: Unde ſi non revocatur, retinens eam cum eadem prima licentia, quæ ad nullum actum fuit limitata, ut ſuppono, expendere poteſt, viget enim ulterius, cum abſolutione ab Officio non fuerit extincta, nec à Succeſsore revocata. Hæc doctiſſimus *Pater Bordonus loc. citat.* Addens *quæſt. 26. numer. 79.* dicta à ſe de Viris Religioſis, locum habere etiam in Monialibus, ideſt, quod etiam Abbatiſsa, & Superiorisſa habeat eãdem poteſtatem licentiandi ſeipſam, & Monialem ſubditam, eo modo, quo Superiores Viri licentiant ſe, & ſuos ſubditos, iuxta ſuperius dicta. Tum quia Abbatiſsa, Superioriſſa recipit Votum paupertatis à Monialibus ſibi ſubiectis, ſicuti Superiores Regulares recipiunt idem Votum à ſuis Novitiis, ergo ſuper ipſis, & pro ipſis habent poteſtatem licentiandi illas ad obſervationem huius Voti, ſicut habent Regulares Superiores. Hinc DD. apud, & cum *Diana tomo ſeptim. Coordinat. tract. 3. reſolutione 51. ex par. 1 tract. 6. reſolutione 22.* affirmant, Abbatiſſam poſſe concedere Monialibus licentiam donandi, quam poteſt Prælatus Regularis ſuis ſubditis: item licentiam habendi peculium, &c. niſi ex conſuetudine, aut conſtitutionibus propriis, aut præcepto Superioris Prælati, arctata ſit eius facultas. Tum quia hęc poteſtas eſt adminiſtrationis, & Superioritatis non præſupponentis aliquem Ordinem, nec Clericalem Characterem, & ideò Abbatiſſa, & Superioriſſa illius eſt capax, conſequenter ea uti poteſt pro ſe, & pro ſuis Monialibus: Et ita etiam *Sanchez in Decal. tom. 2. libr. 7. cap. 19. num. 44. Layman lib. 4. tract. 5. cap. 7. numer. 15. Caſtro Palao par. 3. Tit. de Voto Religioſæ Obedientiæ diſput. 3. puncto 23. numer. 11. in fine*: aliique plures apud ipſos. Nulluſque contradicit, ut notat etiam idem *Bordonus quæſtion. cit. 26. Verſ. Reſpon. affirmativè in fine.*

313 An verò etiam Religioſi ad breve tempus ſubſtituti in locum Prælati à Monaſterio abſentis, poſſint ſibi conferre facultatem accipiendi, retinendi, & dandi aliquid pro eo tempore, quando erunt ſubditi in Monaſterio, uti ſupra, de Prælatis ipſis dictum eſt, affirmo cum *P. Piſtacchio cap. citat. 5. num. 36.* Quia nec ipſi eſſe debent deterioris conditionis, ac ſint eorum ſubditi. Nec enim, quia brevi tempore ſunt Superiores, non ſunt verè Superiores, dum re vera in tali brevi tempore iuriſdictionem Superioris habent. Quod procedit etiam in ſubſtitutis Superioris ad duos, aut tres dies. Cum etiam in hoc caſu verè iuriſdictionem habeant in Religioſos ſubditos, & totam facultatem, quam iure ordinario habet Superior ipſe Monaſterii. Idemque docet *Antonius à Spiritu Sancto in Directorio Regularium par. 2. tract. 3. diſp. 4. ſect. 6. numer. 356.* ubi, & ipſe quærens: An Religioſus ad breve tempus ſubſtitutus loco Prælati Monaſterii, ver. gr. ad unum diem naturalem, poſſit ſibi ipſi conferre licentiam dandi, & accipiendi res pretio æſtimabiles pro eo tẽpore, quo ei Monaſterio fuerit ſubditus?

Digitized by Google

tus? Reſpondet ſibi poſſe eam facultatem dare, quam poteſt aliis; nam ipſe non debet eſſe deterioris conditionis, ac alii, quod autem ad breve tempus ſit Superior, non tollit, quod verè Superior ſit. Et *P. Naldus Verb. Abſentia n. 11.* affirmat, ad transferendam iuriſdictionem Prælati Regularis in eius vicegerentem, ſufficere abſentiam à Conventu, quæ ſit ultra unum diem naturalem: niſi obſtet uſus contrarius, vel ſtatutum, aliquod peculiare Religionis. Ita etiam *Pellizzarius in Man. tom. 1. tr. 4. cap. 2. ſect. 5. ſubſect. 4. q. 29. num. 445.* Addens in fine, non acquiri hanc iuriſdictionem à Superioris ſubſtituto, quando ipſe Superior per paucas horas è Monaſterio egreditur. Modo tandem

314 Reſpondeo ſecundò ad quæſitum, cæteros Equites Ordinum Militarium poſſe teſtari de ſuis bonis patrimonialibus, & etiam de fructibus ſuarum commendarum, ſi uſu, conſuetudine, vel conſtitutionibus particularibus, non ſit illis hoc interdictum: qua de re vide *Sanchez Operis Moralis tom. 2. lib. 7. cap. 8. à num. 26. Lezzanam in Summa par. 2. c. 5. num. 33. & 34. & à num. 54. uſque ad finem capitis: Palaum par. 3. diſp. 3. punct. 12. num. 6. & 7. Bordonum de Paupertate Religioſa c. 8. q. 22. n. 52.* & alios.

Adverte tamen hic, quod quamvis Religioſus Profeſſus teſtari non poſſit, nihil tamen prohibet, quin declarare poſſit Teſtamentum à ſe ante Profeſſionem actum, cum id non ſit teſtari, & declaratio nihil ponat in eſſe, ut facit condens Teſtamentum, ſed tantum, quod obſcurè inerat, declarat, per actum interpretativum ſuæ mentis ad formam verborum, & iuxta eum verum ſenſum, quem recipere poſſunt: qua in re nihil renunciat, nihil dat, nihil tribuit, ſed quod iam renunciavit, tribuit, & dedit, declarat, & factum ſuum dubium, & obſcurum reddit clarum, ut neceſsè etiam eſt: unde abſque ullo prorſus conſcientiæ ſcrupulo declarare poteſt, ad verum ſenſum, quem patiuntur verba in Teſtamento dubiè expreſſa, & in ſuo ſenſu explicare: nullus enim melius declarare poteſt mentem ſuam expreſsam in verbis dubiis, quam ipſe Teſtator, quo non utitur coniecturis, ſed veritate mentis ſuæ, quæ talis fuit ab initio, qualis poſtremò declaratur. Et quod poſſit hoc facere quivis Religioſus Profeſſus (etiam Capuccinus) non obſtante eius rigoroſa paupertate, confirmari etiam poteſt, quia Profeſſus declarando ſuum Teſtamentum, non facit, nec contra Votum Obedientiæ, cum de hac re (ut ſupponitur) non extet prohibitio, vel ſtatutum aliquod prohibitorium, & ſi extaret, licentiam, & diſpenſationem à Superiore petat, qui debet eam dare, & nequit denegare. Nec item facit contra Votum Paupertatis, cum in huiuſmodi declaratione nullum exerceat proprietaris actum, quia in hoc nihil ſibi uſurpat, vel alteri dat, ſed merum actū intellectus exercet, qui Votum Paupertatis non violat, cum hoc Votum per voluntatis actum violetur, cum vitium proprietatis à ſola voluntate procedat. Nec tandem in hac declaratione præiudicat tertio, quia in ea nihil diſponit, ſed tantum declarat, quod aliàs diſpoſuerat ſine alicuius præiudicio, cum eſſet dominus diſpoſitorum in Teſtamento. Subſcribunt *Sanchez libr. 7. cap. 11. num. 16. ex Rodriquez tom. 3. quæſtion. 69. articul. 3. Reginald. libr. 18. numer. 397. Portellus Verbo Novitius num. 44. Vecchius diſput. 8. de Novitiis, dub. 12. numer. 2. cum Peyrino de Prælato quæſt. tert. capitul. prim. numer. 209.* quos refert, & ſequitur *Bordonus in ſuo Opere Poſthumo conſil. 21. in fin. pag. mihi 43.*

Digitized by Google

APPENDIX AD CAPUT XXII. DE PRIVILEGIIS IGNORANTIÆ

CIRCA SACRAMENTVM POENITENTIAE.

PRIVILEGIVM PRIMUM.

Confeſſarius inculpabiliter ignorans ignorantia publica, & communi, revocatum fuiſſe Privilegium abſolvendi, & diſpenſandi, abſolvens, & diſpenſans excuſatur à culpa, & abſolutio valet, ac diſpenſatio.

315 PRo huiuſmodi Privilegio expreſsè ſunt *Suarez de Legibus libr. octav. capitul. 40. numer. 5.* ubi ſic ait: *Si contingat, aliquem uti Privilegio revocato, ex ignorantia publica, & communi, & uſum Privilegii pertinere ad Iuriſdictionem, vel aliud ſimile munus publicum, dico, tunc actum ſuſtineri, & eſſe validum, non vi ſolius Privilegii, ſed adminiculo Iuris ſuſtinentis ſimiles actus factos titulo publicè reputato, ac tolerato, iuxta leg. Barbarius, ff. de Officio Prætorio, & ita vitantur incommoda publica, &c. Portel. in Dubiis Regularibus. Verb. Privilegii Ceſſatio numer. 70.* Vbi, quod ſi invincibiliter ignoret, *carebit peccato coram Deo, Bordonus conſil. 52. numer. 141.* in quo ſic: *Quid ſi Confeſſarius inculpabiliter ignorans Privilegium abſolvendi, diſpenſandi revocatum fuiſſe, abſolvat, diſpenſet, poſtquam in aliquibus locis ſuæ Religionis revocatio intimata fuit, an nullam faciat abſolutionem, & diſpenſationem? Dico valere, quia habet iuſtum titulum, bonam fidem, & errorem communem, ſaltem in ſuo Conventu, ubi de ea revocatione non conſtat, quæ omnia ſufficiunt ad conferendum ei poteſtatem, ut omnes docent per leg. Barbarius.*

316 Huius autem Privilegii verum, ac ſolidum fundamentum eſt, quod habens titulum coloratum cum communi errore, putatur legitimus Superior, & eiuſdem ſententiæ, & alii iuriſdictionis actus ſunt validi, ut paſsim *D. D. in leg. Barbarius, ff. de Officio Prætoris*: Vnde *Caietanus in Summa V. Abſolutionis impedimenta: Scito quod ex communi iure, ſecundum communem ſententiam (ex leg. Barbarius) tenent geſta per huiuſmodi Iudicem, ubi duo ſimul concurrunt, ſcilicet communis error facti, & titulus.* Idem docent *Paludanus in 4. diſtin. 17. quæſtion. 6. articul. 2. Navarrus in Capitul. Placuit de Pænitent. diſtinct. ſexta numer. 179. Verſ. Non otiosè. Medina Cod. de Confeſſione quæſtion. vigeſimaſecunda. Arragon. quæſtion. 60. articul. 6.* quos citat, & ſequitur *Leſſius de Iuſtit. libro ſecundo, capitul. vigeſimonono, dub. 8. num. 65.* cum aliis hoc idem affirmantibus de ſententia, & actis, tum fori externi,

tum

Digitized by Google

tum Sacramentalis, & interni, de quo in hoc Privilegio. Ratio autem omnium communis eſt, quia niſi huiuſmodi acta eſſent valida (in utroque foro) magna ſequerentur incommoda in Republica, magnaque perturbatio ſequeretur populo Chriſtiano: Omnes enim ſententiæ, Officiorum collationes, & Beneficiorum, item præſentationes, electiones, & alia huiuſmodi deberent reſcindi tanquam invalida, item Sacramentales Confeſſiones, & abſolutiones, tanquam nullæ, & nullius valoris iterari: quod negatur à D.D. communiter, & expreſsè à *Caietano l. c.* ubi ipſe ſic: *Et hinc habes, quod abſolutus à legitimo aliàs Superiore habente impedimentum occultum, quod ſi ſciretur, impediret abſolutionem, eſt verè abſolutus coram Deo, & coram Eccleſia*. Stantibus videlicet dictis duabus conditionibus, quæ ſemper ex eodem *Caietan. & ex aliis D. D. & Iuribus* concurrere debent, ut Iudicis putativi, & Confeſſarii acta valeant: Vna ex parte ipſius Confeſſarii, ac Iudicis nimirum, ut habeat titulum: Altera ex parte populi, ut communiter putetur legitimus, quibus concurrentibus, ius ipſum confert iuriſdictionem extraordinariè ad ſingulos actus, propter bonum commune: *Leſſius numer. citat. Verſ. Notandum eſt*; & D.D. in *Capitul. Nihil eſt, de elect. & in citat. leg. Barbarius Philippus, ff. de Officio Prætor.* ubi ponitur expreſsè caſus noſtri Privilegii, & aſſertionis (quod refert idem *Leſſius numer. 65. citat.*) Cum enim iſte Barbarius eſſet alibi conditione ſervus, Romæ ubi latebat eius conditio, & ut liber habebatur; promotus eſt ad Præturam, cuius tamen ob illud impedimentum erat incapax. Nihilominus approbantur eius acta, quæ geſſit, quamdiu latuit, idque ob utilitatem eorum, qui apud ipſum egerant: & additur ratio, quia Populus Romanus, cuius authoritate hæc dignitas collata fuerat, potuiſset etiam ſervo hanc poteſtatem decernere, quod confirmatur *ex Synodo Romana 3. quæſt. 7. cap. 1.* ubi dicitur. Si ſervus, dum putaretur liber, ex delegatione ſententiam daret; quamvis poſtea in ſervitutem depulſus ſit, ſententia ab eo dicta, rei iudicatæ firmitatem tenet. Ex quibus deduc cum eodem *Leſſio loc. citat. num. 68. in fine*: Quod, & ſi illi, qui ſolum habent titulum coloratum, & agnoſcunt ſe tantum illum habere, poſſint generatim dici peccare uſurpatione Iudicii, quia quantum in ipſis eſt, uſurpant poteſtatem, quam non habent, non tamen ſententia illorum eſt irrita; quia, dum hoc attentant (cum errore communi) Eccleſia iuriſdictionem extraordinariè ad bonum commune, in ipſo actu ſuppeditat. Sed contra

317 Obiicies ex *Portello in dubiis Regularib. Verbo Leges numer. 4.* Lex revocans Privilegia, revocat illa ſtatim à die publicationis Romæ factæ: ita, ut actus talium Privilegiorum non valeant ab illa die, etiam ſi ob ignorantiam ſine culpa fiant extra Curiam, maximè quando dicit lex, vel revocatio: *Ex nunc*, vel *Ex præſenti die*: Ergo ex eodem *Portello num. cit.* licet lex, ſeu revocatio non liget ignorantes, quo ad conſcientiam, ligat tamen, quo ad nullitatem actus contrarii, hoc eſt, ſi fiat oppoſitum, ſtatim in illo die publicationis, eſt nullum ubique, quod patet, quia Princeps id poteſt facere, quoad nullitatem externam actus. Et hoc verbo uſus eſt *Sixtus V.* in prima ſua Conſtitutione contra illegitimos, annullando profeſſionem. Ergo, & ſi verum Privilegium noſtrum, quoad excuſationem à culpa, non tamen quoad validitatem diſpenſationis, &c. in doctrina etiam *Portelli*, pro Privilegio noſtro primo loco allati. Reſpondeo negando hanc ultimam conſequentiam, quoad ſecundam partem de nullitate, & invaliditate actus. Quo verò ad authoritatem *Portelli*, poſitam pro antecedenti obiectionis,

nis, concedo eo loco ita ſentire, ut ſonant etiam eiuſdem verba. At *numer. citat.* 70. mutavit ſententiam: ibi enim expreſsè ſic: *Probabilior eſt opinio oppoſita dicens, actum eſſe validum, donec de tali revocatione habeatur notitia. Verba autem illa, ex nunc eſſe intelligenda cum debito ordine naturali, & ſecundum ius ſuave, habita ſcilicet notitia, &c. Et per hæc* (concludit ita) *ſeu ad hæc conciliabis ſuperius dicta* (*Verbo Leges num.* 4.) *ibi enim locuti ſumus iuxta unam opinionem, hic iuxta aliam: & hanc hoc loco puto probabiliorem, & ſuaviorem.* Verum

318 Hic adverto, quo ad citatam Conſtitutionem *Sixti V.* contra illegitimos, iſtorum profeſſionem annullantem, hanc excipi à doctrina præſentis Privilegii: iuxta ea, quæ pariter tradidi in *Superiori Tomo capitul.* 4. *Privilegio primo numer.* 96. ſicuti (per *Suar. de Legibus lib.* 5. *capitul.* 33. *num.* 7. *Salas de Legibus diſput.* 16 *ſect.* 9. *num.* 41. *Layman lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 2. *numer.* 7. *Verſ. Porrò Suarez. Merolla tom.* 2. *diſput.* 4. *cap.* 5. *dub* 22. *num.* 295. *fol.* 241. & per alios apud ipſos, & communiter) excipiuntur Pontificiæ illæ leges, ac Conſtitutiones, revocationes, irritationes, &c. quæ inhabilitant perſonas, contractus, &c. quæ ſunt circa eas res, & actiones, in quibus Papa liberam habet diſponendi, vel diſpenſandi facultatem, abſque alicuius iniuria, ut ſunt Beneficia, & collationes eorum, & ideò ſæpè in his inhabilitat perſonas, vel impedit valorem à die promulgationis, ut fecit *Clemens VIII.* in Regno Luſitaniæ, conſtituendo novum impedimentum ex defectu generis, ad quædam Eccleſiaſtica Beneficia, & *Sixtus V.* hoc ſimiliter fecit, ac declaravit in Profeſſionibus Religioſorum, quia etiam valor Profeſſionis pendet, ex acceptatione Sedis Apoſtolicæ. Tales igitur irritantes Conſtitutiones, ſtatim poſt promulgationem in Curia vim ſuam ſortiri videntur, etiam erga ignorantes, ut docent citati Doctores, & alii communiter. Verum quidem eſt, quod ignorantes invincibiliter tales Conſtitutiones irritantes, & ob id ponentes actus in ipſis prohibitos, ac nullos, & inſubſiſtentes, non peccant, & excuſantur à culpa, ut in Privilegio, cum nulla lex quo ad forum internum, & in conſcientia, quocumque tempore lata, & promulgata obliget in actu ſecundò ſub culpa invincibiliter ignaros, licet actus inde poſiti ſint nulli, irriti, ac nullius valoris. Hinc ſi quis ex.gr. ob invincibilem ignorantiam contrahat Matrimonium cum conſanguinea, à culpa quidem excuſatur, ſed contractus non ſubſiſtit, &c.

PRIVILEGIVM SECUNDUM.

De quodam ſcrupuloſo Pœnitente, qui commiſit peccatum materialiter mortale, & ob invincibilem excuſantem ignorantiam, putavit veniale.

319 Refert caſum *Laurent. Portel. tomo* 1. *Reſponſionum Moral. par.* 3. *caſu* 22. dicens ſibimet contigiſſe, & eundem ſcribere voluiſſe pro quiete, & conſolatione ſcrupuloſorum, quibus ſæpè idemmet accidere poteſt, & ſolet: Eſt autem huiuſmodi. Quidam vir timoratus, & ſollicitus aliàs Animæ ſuæ, quendam fecit actum, qui aliàs erat in ſe peccatum mortale, ſed ille facto diſcurſu ſibi poſſibili, cogitavit, illud eſſe tantum peccatum veniale; & cogitans eſſe ſolum veniale, actum exercuit, nullo modo facturus, ſi ſciret eſſe peccatum mortale. Et hoc idem mihimet pluries accidit adminiſtrando Sacramentum Pœnitentiæ. Inquirit *Portel.* an iſte peccaverit ſolum venialiter, an verò mortaliter. Communicavit caſum cum viro doctiſſimo Theologo, pro tali publicè reputato, & cum eodem poſtea reſolvit (uti, & ego cum iiſdem ſentio) peccaſſe ſolum veniali-

ter,

ter, & ob invincibilem ignorantiam, & bonam fidem excuſatum fuiſse à mortali. Tum quia, qui facit actum, qui de ſe eſt peccatum mortale, ſi omninò bona fide facit, nec venialiter peccat, ut omnes concedunt, ergo ſimiliter, & reſpectivè, qui facit peccatum mortale, putatum omninò veniale, aliàs non facturus, peccat ſolum venialiter. Tum quia, peccatum, ut peccatum, totaliter pendet ex hoc, ut ſit voluntarium: ergo ſicuti voluntarium dat eſſe peccatum in totum, ſic etiam dabit eſſe peccatum in parte, unde volente, ſeu iudicante ſolum eſſe veniale, non imputabitur ad mortale, ſed ab ipſo excuſabitur.

320 Et ſi dicat quis, iſtum volentem peccare venialiter deliberatè, & facientem materialiter actum peccati mortalis, iam ſe exponere periculo peccati mortalis, atque adeò iam mortale committere: Opponit *Portel.* ſequentia, egregiè quadrantia. Primò, qui ab eodem Domino per intervalla ſurripuit res minimas, peccavit ſolum venialiter, quamdiù per furta minima non acceſſit ad quantitatem notabilem, & ſufficientem ad mortale: quando verò commiſit ultimum furtum parvum, quod iunctum præteritis efficit quantitatem notabilem, tunc per illud furtum ultimum peccat mortaliter, cum ſit complementum damni notabilis. At omnes concedunt, quod ſi iſte, in ultimo furto parvo, quod ob proximè dictum, eſt peccatum mortale, non advertit tale furtum ultimum eſſe mortale, ſed ſolum credit eſſe veniale, ſicut præcedentia parva, neque advertit ad præcedentia furta parva, hic talis etiam in ultimo furto peccavit ſolum venialiter, licet iam eſſet mortale à parte rei, & licet ſe exponeret periculo peccandi mortaliter, & ſciret clarè ſe peccare venialiter in ultimo furto. Sic de ultimo furto parvo non conſiderato, ut mortali tenet *Caiet. in Summula Verbo Furtum, & Rebell. de Obligat. Iuſtit. libr. 3. quæſt. 15. ſect. 4. §. Hinc colliges*, & favet *Sanchez in Decal. lib. 7. cap. 21. nu. 4* quod exemplum eſt omninò adæquatum. Secundò, Peccans cum fœmina conſanguinea, quam omninò ignorat eſſe conſanguineam, peccat quidem mortaliter, ſed non peccato inceſtus, ut patet, ſi enim id ſciret, non faceret, & tamen expoſuit ſe periculo committendi peccatum inceſtus, quod erat annexum iſti actui: & hunc inceſtum evaſit, propterea quod inceſtum nullo modo eſſe credidit, neque illum intendit. Facit ultimo, quod tradit *Gloſſa in Cap. Plerumque de donat. inter Virum, & Vxorem, in Verbo Repetere non valebit*: ubi dicit, quod crimina ſecundum intentionem iudicantur; & iniuria ex affectu mentis fit: & citat ad hoc quinque, vel ſex textus utriuſque Iuris, quæ ibi videri poterunt, & ibi dicta juvant ad præſens intentum. Hactenus *Portel.* Vide *citatam Gloſſam*, quæ valdè facit ad præſens Privilegium.

PRIVILEGIVM TERTIUM.

Habens authoritatem abſolvendi, aut diſpenſandi, validè abſolvit, aut diſpenſat, quamvis ignoret ſuam authoritatem, Privilegiumque ſuum.

321 GRaviſſimum dubium eſt, inquit *Emanuel Rodriquez tomo 1. qq. Regularium quæſt. 20. art. 15. fol. mihi 124.* utrum videlicet valeat abſolutio, vel diſpenſatio Prælati habentis authoritatem à Summo Pontifice, ut poſſit abſolvere à tali peccato reſervato, à tali Cenſura, vel ut poſſit diſpenſare ſuper tali, vel tali re, ipſo Prælato ignorante omninò tale Privilegium propriū, ſuamq; talem authoritatem. Et ſimiliter, quando idem Prælatus, ex. gr. Provincialis, habens à Papa, ut poſſit committere ſuis Fratribus dictam poteſtatem, abſolvendi ſcilicet, vel diſpenſandi

di in caſibus, in quibus ipſe via ordinaria non poteſt, & ipſemet ignorante, hoc ſuum Privilegium commiſit ſubdito ſuo omnem poteſtatem ſuam, quã habet, & idem ſubditus abſolvit, vel diſpenſat virtute Privilegii ignorati, an valeat inquam abſolutio, & diſpenſatio talis? Huic utriq; huius Privilegii dubitationi ſatisfacit idem *Rodriquez loc. cit.* ut ſequitur. Dubitationi reſpondet quidam Doctiſſimus Vir, quod in utroque caſu valet abſolutio, & diſpenſatio, per *Regulam Iuris cap. unico de deſponſatione impub. lib. 6.* quæ habet, *ſi non valet quod ago, ut ago, valet, ut valere poteſt*. Quod confirmatur ex doctrina *Panorminitani in cap. Licet de Offic. Ordin num. 6. & in cap. cum ſup. de Offic. deleg. num. 12.* dicentis, quod quando ex coniecturis conſtat, quod quis voluit, quod *actus quem fecit, valeat omni modo quo poteſt, quod tunc habet verum præfata Regula. Immò quando ſumus in dubio de hac intentione, tunc præſumendum eſt, quod voluit valere actum omni modo quo poteſt, quia facienda eſt interpretatio eo modo, ut res potius valeat, iuxta Capitulum Abbate, de Verb. Significat.* Hæc *Panormitanus*.

322 Item confirmatur, quia validitas actus non pendet à notitia poteſtatis, ſed ab ipſa poteſtate, & ab ipſo poſſe: quia ſcientia tantum habet accuſare, vel excuſare à peccato, ſed non invalidare, vel validare actum. Quod confirmatur etiam argumento ex Sacerdote ſimplici, qui in articulo mortis poteſt abſolvere ab excommunicatione. Ponamus caſum, quod ignorante ipſo hanc poteſtatem, abſolvit agonizantem à caſu Bullæ Cœnæ Domini, certè valebit abſolutio, dato, ipſum ignoraſſe contingat, tunc poſſe. Vide, quomodo validitas non dependet à notitia poteſtatis, ſed ab ipſo poſse, vel non poſse. Et hunc caſum dicit Doctiſſimus ille, & *Religioſus Pater Veracrux Religionis Eremitarum D. Auguſtini*, Pater de ſua Religione, & de Eccleſia Dei ſatis benemeritus, in ſuo *Compendio Manuſcripto* contigiſſe *in Guatimala Anno Domini Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſecundo*, affirmans, ſic ibi fuiſse iudicatum, quia interpretativè noluit ille Prælatus, & abſolvere, & committere illam poteſtatem. Sic enim reſponderet, ſi tunc interrogatus fuiſset. Et ſic dicunt communiter Doctores, quod adimplentes præcepta ex ignorantia, nihilominus adimplent illa ex intentione virtuali, ut ſi in die feſto, quem ignorans eſse obſervandum, Miſsam audiant. Et hæc opinio procedit maximè in Religioſis, quibus licet ignorantibus multa Privilegia concedantur, conceduntur tamen ad petitionem Procuratorum Generalium, qui nomine totius Ordinis, ad hæc, & ad alia negotia in Romana Curia aſſiſtunt. Hactenus *Rodriquez*. Pro huius Privilegii, & doctrinæ confirmatione, vide quæ trado in mea *Filiatione Spirituali*, in qua *cap. 2. dub. 5.* probo authoritate, & ratione, lucrari Indulgentias ab iis etiam, qui illas ignorant, ſi ea adimpleant, quæ à concedente iniuncta ſunt, ob virtualem ſcilicet intentionem, quam quiſque in ſuis bonis operibus habet eaſdem adipiſcendi, omneſque quas poteſt, &c.

APPEN-

APPENDIX AD CAPUT XXIII. DE PRIVILEGIIS IGNORANTIÆ CIRCA VENERABILE EUCHARISTIÆ SACRAMENTUM, ET SACRIFICIVM MISSAE.

PRIVILEGIVM PRIMUM.

Ignorans eſſe illicitum denuo Miniſtrare Viaticum infirmo non ieiuno tertia die immediatè poſt primam communionem, & illud idem adminiſtrans, excuſandus eſt.

323 Regulariter ſaltem (ſecundum multos, claſſicoſq; D.D.) illicitum eſſe videtur repetere Viaticum non ieiunis in eadem infirmitate, niſi poſt aliquot dies. Vnde hic *Veronæ*, viſum fuit aliquibus non bene feciſſe, nec excuſandum eſſe, quendam Monialium Confeſſarium, qui ſexta feria communicavit per modum Viatici Monialem non ieiunam mortaliter infirmam, & iterum etiam communicavit eandem non ieiunam, die tertio (ideſt Dominico) immediatè poſt Viaticum repetendo: Quod inquam aliquibus etiam doctis, & Parochis non benè viſum fuit. Et meritò, per ipſos. Nam tum in *Rituali Romano*, tum in *Veronenſi*, adeſſe videtur determinatio, quando de novo Miniſtrare poſſit Viaticum, contra quam utique ſe geſſit pręfatus Confeſsarius, ut conſtat: In *Rituali* namq; *Romano, Tit. de Communione Infirmorum: Verſ. Pro Viatico*, ſic: *Quod ſi Æger ſumpto Viatico, dies aliquot vixerit, poterit rurſus ſumere*. In *Veronenſi verò, Tit. de Obſervandis in Adminiſtratione Sanctiſſima Eucharistiæ pro Infirmis*, itidem ſic: *Viaticum etiam non ieiunis datur, & ſæpius in eadem infirmitate, quoties per aliquot dies mortis periculum evaſerint, in idemque relapſi fuerint*. Ex quibus clarè deduci videtur, adeſse, (in *Iure* etiam) definitam Regulam circa Miniſtrationem Viatici, ut non queat videlicet denuò Miniſtrari, niſi inter unam, & alteram ſumptionem intercedant aliquot dies, hoc eſt plures. Dixi, *in Iure etiam*, quia *Rituale Romanum*, ſaltem quo ad ea, quæ in ipſo præſcribuntur facit *Ius*; Siquidem *Sanctiſſimus Pontifex Paulus V. in Bulla eidem Rituali præfixa*, eademque in ipſo exhibet, præſcribit tanquam *de iure* obſervanda, ut patet ex illis verbis *in fine*: *Inviolatè ſervent*. Quod non fecit præfatus Confeſsarius, ut ex ſe conſtat, in dicta ſecunda Sanctiſſimi Viatici Miniſtratione, ergo non bene ſe geſſit, nec excuſandus.

324 Et contra eumdem inſuper, videntur inſurgere ii omnes, qui volunt

lunt, Viaticum, non niſi poſt decem, aut octo dies repeti poſſe. Sunt autem quam plures, præcipuè *Suarez diſp. 68. de Euchariſt. ſect. 5. Verſ. Duo verò dubia, littera B.* ubi ſic: *Aegritudo ſi perſeveret, vel augeatur, periculum tamen duret aliquot dies poſt primam communionem, v. g. octo, aut decem dies, exiſtimo, poſſe poſtea communicare poſt cibum, & potum, ſi ægrotus non poſſit Sacramentum ſuſcipere ieiunus. Toletus libr. 6. ſumm. capitul. 15. Verſ. Ieiunus in fine. Coninch de Sacrament. quæſtion. 80. articul. 8. numer. 53. Henriquez libr. 8. de Euchariſt. capitul. 4. in princip. Fagundez Præcept. 3. Eccleſiæ libr. prim. capit. prim. numer. 6. Reginaldus in Praxi Fori Pœnitent. libr. 29. numer. 120. Bonacina de Sacrament. Euchariſt. diſput. 4. ſect. 6. puncto 2. numer. 23.* Vbi ſic: *Vtrum infirmus, qui ſemel non ieiunus communicavit per modum Viatici, poſſit iterum ad communionem admitti ſine ieiunio, aut cum ieiunio? Reſpondeo, poſſe iterum ieiunum admitti, & de hoc nulla eſt difficultas, cum nulla ſufficienti ratione probari poſſit, infirmum ieiunum, & ſufficienter diſpoſitum privandum eſſe tanto Sacramento. Difficultas eſt, utrum poſſit iterum non ieiunus admitti? Ad quam difficult. reſpondetur, infirmum, qui ſex, vel octo dies antea communicavit per modum Viatici, poſſe iterum ad communionem admitti per modum Viatici, ſi commodè nequeat ieiunus communicari, ita Tabiena, &c.* Item contra eumdem inſurgunt pariter hi, qui aſſerunt, non niſi poſt ſeptem dies iterum Miniſtrari poſse Viaticum, ut *Sylvius par. 3. quæſt. 80. artic. 9* apud *P. Paſqualigum de Caſibus tempore mortis occurrentibus quæſtion. 255. numer. 2. in fine.* Aut poſt ſex, ut *Poſſevinus de Officio Curati capitul. 8. numer. 21. Filliuccius tomo primo, tract. 4. capitul. 8. quæſtion. 11. numer. 238. Verſ. Tertio non:* item *Maior. Mercer. Granad. et Zambran.* relati *à Patre Paſqualigo loc. citat. numer. 3.* aut ſaltem quatuor, ut idemmet *P. Paſqualigus quæſtion. citata num. 8.* ſub hiſcemet verbis: *Dicendum eſt, Viaticum non poſse de novo Miniſtrari, niſi inter unam, & alteram ſumptionem intercedant ſaltem quatuor dies regulariter loquendo.* Ex quibus omnibus deduci videtur, eſse illicitum, ob rationem deſumptam ex *Rituali Romano*, & ob ſententias tot clariſſimorum Doctorum, repetere Viaticum non ieiuno, tertia die immediatè poſt primam Communionem, niſi Ignorantia Miniſtrantis ſic, excuſet ipſum à proprio errore, ut in ipſo Privilegio propoſito. Vti certè excuſat. Quod clarè probatur, quia neſciens illicitum eſse, quod agit, non peccat, nec deficit, niſi materialiter, ignorantia ipſa excuſante; ſed ita eſt, & ſupponitur in Caſu noſtro, & Privilegio propoſito, Ergo. Abſolutè igitur excuſandus eſt, denuò Miniſtrans Viaticum infirmo non ieiuno tertia die immediatè, poſt primam Communionem, ignorans tamen, id eſse illicitum.

325 Sed inſuper addo, nedum excuſandum etiam eſse præfatum Monialium Confeſsarium, qui (ut ſupra) ſecunda Vice ſuæ Moniali mortaliter infirmæ, tertia die immediatè poſt primam Communionem Miniſtravit (nec ieiunæ) Sanctiſſimum Viaticum, ſed etiam defendendum, ac liberandum à Cenſura (in tali ſuo particulari caſu) eſto etiam concederemus id fecisse, non ignoranter, ſed appoſitè, cum plena ſcilicet advertentia, & cognitione obligationis ſui Miniſterii. Dico: *In tali ſuo particulari caſu*, hoc eſt dictæ Monialis (pluribus ſpiritualibus virtutibus præditæ, ac ornatæ) quæ aſsueta præſertim erat frequentiſſimè, & maxima cum devotione Sacroſanctam Euchariſtiam ſumere, utpotè erga ipſam ſummo deſiderio quotidiè affectam, & ita, ut in aliis ſuæ vitæ pluribus infirmitatibus, & diuturnis, aliud maius ſolamen non habere fateretur, quam cibum Eucha-

charisticum frequenter ſumere. Addo igitur inquam in huiuſmodi caſu particulari, defendendum, ac ſuſtinendum factum, ut benè factum, ac liberandum prefatum Confeſſarium à qua vis Cenſura. Et primò defendendum, uti defendi poteſt, authoritate Doctorum. Nam *Ludovicus à Sancto Ioanne part. prim. Summæ queſtion. 7. de Euchar. articul. 10. difficultat. 4. apud Quintanaduennas Singulari 14. numer. 3. in fine*, docet: *Poſſe Miniſtrari Viaticum tertio quoque die, aſſerens, hoc fuiſſe approbatum ab Academia Complutenſi, ac poſtea à Patre Vaſquez*; huiuſmodi ſententiam approbat, ut patet, ac ſuſtinet in individuo factum ipſum, de quo hic. Et huic eidem ſententiæ accedere videtur *Poſſevinus numer. 21. citat.* dum ibi *in fine* ſic: *Spirituales vero* (nota) *& Eccleſiaſtici, quare non poterunt etiam ſæpius communicare, cum ſi ſani eſſent, etiam ſæpius communicarent? Tempus reſtringit, & magis coarctat. Layman in Theologia Morali libr. 5. tract. 4. capitul. 6. ſub numero 20. Verſ. Addo primo*. Vult namque, quod ſi infirmus ſolitus ſit ſumere frequenter Euchariſtiam (ut ſolita erat dicta Monialis) & difficulter abſtineat (ut pariter eademmet, me etiam teſte) poſſit ipſi Viaticum Miniſtrari altero etiam die. Et præfatus Confeſſarius, non altero ſtatim die, ſed tertio tantummodo, & morte inſtante, poſtea ſecuta, dictam Monialem denuo non ieiunam communicavit, do eiuſdem *Laymanni* verba: Exiſtimo (inquit) *ob iuſtam cauſam, puta ſi aliquis aſſuetus frequenter communicare, aut ſacrificare propter devotionem, ac deſiderium, difficile abſtineat, permitti ipſi poſſe, ut altero ſtatim die iterum S. Euchariſtiam è manu Sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum inſtare videatur*. Hancque *Laymanni* ſententiam, admittit pariter (*reſpectu talis patientis*) *Gobat in Alphabeto communicantium, caſu decimo octavo, numer. 317. Imo* (addit) *etiam in rigore, reſpectu omnium qui peterent, cum Dicaſtillo de Euchariſt. diſput. 9. numer. 334.* Accedit etiam (apud eumdem *Quintanaduennas Singulari citat. numer. 3.*) *Gaſpar Hurtado de Euchariſt. diſput. 9. difficultat. 16. fin.* qui abſolutè arbitratur, poſſe quotidiè Miniſtrari, ſi nequeat expectare ieiunus; citans *Armillam, & Concilium Conſtantienſe*, quod, (inquit) *videtur indicare, toties poſſe ab infirmis non ieiunis ſumi Euchariſtiam, quoties à ſanis ieiunis*. Favet apertiſſimè *Ferdinandus à Caſtro Palao part. 4. Operis Moralis tract. 21. diſput. unica punct. 13. numer. 14. fol. 103.* Amplians ita Miniſtrationem Sanctiſſimi Viatici in favorem graviter Infirmorum, ut velit abſolutè, quod poſſit illis Miniſtrari ſingulis diebus: ſic: *Si conſtitutis in mortis articulo (ut præcitati Doctores affirmant) nulla eſt lex poſita de præmittendo ieiunio Communioni, cum datum omnibus ſit, ſingulis diebus Euchariſtiam accipere, poterunt illam accipere non ieiuni, ſi ieiunium ſervare non poſſunt. Neceſſitatem verò tanti Sacramenti ſingulis diebus habent morituri, ut quid ergo illo privandi ſunt? Poterunt ergo ſingulis diebus communicare, ſi aliter non poſſunt*. In quod inclinare etiam videntur *Martinus à S. Ioſeph tract. de Moniali lib. 1. tract. 8. de Euchariſt. numer. 15.* relatus *à P. Paſqual. queſtion. citat. numer. 6. & Pellizzarius de Moniali lib. cap. 10. ſect. 3. ſubſect. 1. numer. 224. Verſ. Reſp. Poſſe*: ubi ad rem ferè, ut ſupra de Moniali ait ſic: *Cum iuxta citatos Doctores licitum ſit fidelibus infirmis communicare per modum Viatici non ſemel, ſed iterum, atque iterum, & quidem ſecundum Layman altero ſtatim die in aliquo caſu: licitum erit Confeſſario Monialium ingredi ad talem effectum, ne alioquin Monialis infirma deſtituatur tam ſalutari remedio, & quidem valdè neceſſario; ut proindè dici poſſit cõprehendi ſub regula generali aſſignata ſuperius, quod*

Digitized by Google

poteſt Confeſſarius Monialium ingredi in caſibus neceſſariis . Harum autem ſententiarum fundamentum eſſe poteſt . Primò, quia (*ut ait Gobat numer. 317. citat.*) Eccleſia hoſce ægros eximit à lege ieiunii naturalis . Secundò, neceſſitas huius Sacramenti, quæ in illo articulo maxima eſt . Tertiò , quia ut ponit optimè *P. Paſqualigus numer. 6. citat.* cum de hoc nihil decernatur *in Iure* , nec ſit extra reverentiam huius Sacramenti frequenter miniſtrari , è contra verò maximè proſit ægroto ; proindè cum ſimus in re favorabili , amplianda eſt miniſtratio, quantum fieri poteſt . Igitur, tot, & claſſicorum Authoritate Doctorum , defendi poteſt primò , ac liberari à Cenſura præfatus Confeſſarius qui, &c.

326 Secundò prætereà defendi poteſt, ac liberari à Cenſura, ratione . Quia, admiſſo etiam, quod adſit *in Iure* (idest *in Rituali Romano*, ut ſupra, *Ex Bulla Summi Pontificis Pauli V.* Rituali eidem affixa) determinatio , quando de novo Sanctiſſimum Viaticum Miniſtrari poſſit etiam non ieiunis, *poſt aliquot dies* videlicet: hoc eſt ſaltem *quatuor* , iuxta doctrinam *P. Paſqualigi quæſtion. citat. numer. 8. &* 9. ita ibidem ſubtiliter extendentis , ac interpretantis ly *aliquot dies* : hoc inquam admiſſo, & libenter conceſſo : huiuſmodi tamen *Ius*, ac lex non debet intelligi in quocumque caſui, uti nec in quocumque obligat lex humana , qualis eſt Eccleſiaſtica , præcipuè in caſu neceſſitatis, qui legem non habet, ut docet, *D. Thom. 3. part. quæſtion. 80. articul. octav. in fine reſponſionis* (ubi ad rem noſtram de communione infirmorum) ſed intelligi debet , *regulariter tantum*, quo pacto etiam ; eamdem legem , & idem ius explicat ipſemet *P. Paſqualigus num 8. citat.* ſic expreſsè affirmans: *Dicendum eſt . Viaticum non poſſe de novo Miniſtrari , niſi inter unam , & alteram ſumptionem intercedant ſaltem quatuor dies, Regulariter loquendo* . Regulariter igitur, inquam, tantum loquendo, intelligi debet ſpatium quatuor dierum, quod intercedere debet inter unam , & alteram Viatici ſumptionem : hoc eſt cum limitatione aliqua deſumpta ex diverſitate perſonarum ęgrotantium, circumſtantiarum, &c. Quia lex quælibet, ac Regula, cum ſuis limitationibus accipienda eſt ; hæc præcipuè de adminiſtrando infirmis Viatico ; uti, & eamdem ſic apertè, accipiat idemmet *P. Paſqualigus quæſtion. citat. numer. 12.* per hæc verba : *Regula eſt circa Miniſtrationem Viatici , ut non poſſit de novo Miniſtrari, niſi inter unam , & alteram ſumptionem intercedant ſaltem quatuor dies . Hec tamen regula cum ſuis limitationibus iuxta diverſitatem circumſtantiarum accipienda eſt , quia datur pro eo , quod regulariter contingit . Unde ſi quis indigeret frequentiori ſumptione , ob tentationes, quibus premeretur, aut ex aliquo alio capite , poſſent reduci ad praxim illorum opiniones , qui concedunt, poſse frequentius Miniſtrari* . Et ita etiam fecit præfatus Monialium Confeſſarius , qui propterea, Authoritate Doctorum , & ratione valida, ſuſtinendus in eo quod fecit, ut bene factum , defendendus omninò , ac à Cenſura eximendus in relatis circumſtantiis poſitus .

PRI-

Digitized by Google

PRIVILEGIUM SECUNDUM.

Parochus per meram inculpabilem oblivionem (quæ invincibili ignorantiæ æquiparatur) omittens in feria quinta Cœnæ Domini conſecrare ex more Hoſtiam alteram pro ſequenti feria ſexta in Paraſceves, à mortali culpa excuſatur. Quid tamen facere debet is obliviosus Parochus, ſua cognita oblivione, ut effugiat ſcandalum, & murmur populi?

327 QVacumque feria quinta in Cœna Domini, Prælati quicumque, Rectores Eccleſiarum, & Parochi in eorum Solemni Miſſa duas Hoſtias conſecrant, quarum unam ſumunt, alteram verò ſervant pro die ſequenti feriæ ſextæ in Paraſceves (in quo non conficitur Sacramentum) eamdemque reſervatam in alio Calice proceſſionaliter, & cum debita ſolemnitate per Eccleſiam ferentes, in ſolemni Sepulchro reponunt, ut iterum extrahetur die ſequenti, & cum eadem ſolemnitate proceſſionaliter deferatur, ut moris eſt, &c. Qui Eccleſię conſuetus publicus ritus, ac ſolemnitas, ſervari debet à dictis Prælatis, & Parochis, quibus ex vi ſui muneris, & Officii incumbit valdè, curam habere, ut ſerventur Eccleſiæ ritus, præcipuè quo ad functiones graves, & publicas, quas populus expectare ſolet (ut cum ſpirituali devota aviditate, quaſcumque Hebdomadę Sanctæ functiones ſingulariter expectat.) Aliàs minueretur Eccleſiarum decor, & cultus Divinus, atque ſcandalizaretur populus. *Quæ incommoda* (ait noſter *Quartus in Rubricas Miſſalis part. prim. Proœmiali dub. 5. Verſ. Reſpondeo, & dico prim.*) *tenentur Prælati omninò vitare ſub peccato mortali ex genere ſuo*. A quo mortali, eatenus excuſatur dictus Parochus, quatenus ipſe omiſit (ut in propoſito Privilegio) conſecrare in die Cœnæ Domini alteram Hoſtiam ex inculpabili oblivione, invincibili ignorantiæ æquivalente. Quo firmiter ſuppoſito: & oblivione ablata, quomodo ſe gerere debet præfatus obliviosus Parochus, ut effugiet ſcandalum, & murmur populi expectantis in die ſequenti Paraſceves ſolemne ſolitas functiones, Proceſſionem, &c. à quibus utique, ſi deficit Hoſtia conſecrata, maximo cum ſcandalo abſtinendum erit?

328 Olim de hoc caſu à Viro Docto interrogatus fui, & firme credens ab ullo (quem ſaltem hactenus ego viderim) unquam nec diſcurſum, nec propoſitum fuiſſe; præ manibus (poſt meam Viro illi Docto verbotenus datam ſententiam) incidenter habui, Doctiſſimi *P. Gobat Aureum Sacrificantium Alphabetum*, in quo, hunc eundem verè ſingularem caſum, reperi, propoſitū ab ipſo, & reſolutum; & adeo ſingularem inquam, ut idem Author ſic fateatur: *Hoc dubium nemo, quantum mihi quidem conſtat, tăgit vel verbo, vel ſcripto.* In huiuſmodi ergo caſu non ficto, ſed realiter facto à rurali, quodă valdè ſimplici, atq; ignaro Parocho, quæritur quid iſte facere debuiſset, ut evitaret ſcandalum, & murmur Populi? Clam conſecrare alteram Hoſtiam (quod, & immediatè fecit) reſpondit illi prædictus Vir Theologus. Cui ego (me interrogante poſt iam factam à præfato Parocho ex ſui conſultatione, novæ Hoſtiæ conſecrationem) opinionem meam dedi, ut ſequitur: Quod videlicet in hoc tam ſingulari caſu, debuiſſet potius inquiri alius Sacerdos, quia privatim (Ianuis Eccleſiæ clauſis) Miſſam de Paſſione celebraret, & conſecraret Hoſtiă pro Officio publicè poſtea celebrădo ab eodem Parocho, non enim licitum eſt cōſecrare Hoſtiă (ut ille cōſuluit) ſine Calice, cōmuniter namq; Theologi apud, & cum *Card. de Lugo de Euch. diſp. 19. ſect. 8. n. 103.* ſupponunt, & docent, Chriſtū

Dominum, ità inſtituiſſe hoc Sacramentum, ut ſimul illud inſtituerit in ratione Sacrificii, nec voluerit fieri Sacramẽtum ſine Sacrificio, nec Sacrificium ſine Sacramento. Nec Sacerdotibus duas poteſtates dederit diſparatas, ſed unicam tantum ad ſacrificandum; ita ut neque extra Sacrificium conſacrare poſſent, neque abſque conſecratione poſſent Sacrificium offerre, ut probat cum aliis *Suarez tom. 3. in 3. part. diſput. 43. ſect. 4. Verſ. Dico ſecundò.* Hinc, & *Franciſcus Lugo de Sacramen. libr. 4. capitul. 1. quæſt. Verſ. Iam dico*, abſolutè ait. Nunquam licere Sacerdoti formaliter, & directè conſecrare unicam ſpeciem, cum intentione non conficiendi Sacrificium. Quia violaret præceptum negativum, non offerendi Sacrificium mutilum, vel etiam non exercendi nomine Chriſti, actionem ſacrificandi vanam, & irritam, quod obligat pro ſemper. De hac re iterum infra.

329 Accipe modo hic totum reſponſum *P. Gobat in Opuſculo Alphabeti Sacrificantium Caſu 7. à numer. 216. Si Parochus feria V. in Cœna Domini non conſecraſſet Hoſtiam pro ſequente feria, an hac ſequente feria eam licitè conſecraret? Non licitè, quia alioqui deberet etiam conſecrare Calicem, nec enim fas eſt conſecrare unam ſpeciem ſine altera, & tamen eo die nefas eſt facere Miſſam propriè dictam, qualis certò foret, ſi utramque ſpeciem conſecraret. Licitè, quia alioqui non habebit Hoſtiam, quam de more illius diei levet, ſeu tollat dextera manu, oſtendendamque populo, ac ſumat.*

330 *Hoc dubium, nemo quantum mihi quidem conſtat, tangit vel verbo, vel ſcripto. Reſpondeo autem, non eſſe tunc ſacrificandum, ſed loco Hoſtiæ grandioris, accipiendam eſſe unam è particulis, de quibus paulo ante* (idest antecedenti *numer. 215. in principio.* Vbi, quod nullus Parochus eſt adeò incurius, quin habeat pro eo tempore plures particulas conſecratas pro communicaturis: noſter tamen rutalis, de quo loquimur, ſummè incurius, unicam tantum conſecratam habebat in Pixide aſſervatem, ideò, nec accipi hæc unica poterat. Si namq; id potuiſſet, prædictus Theologus, ita conſuluiſſet, uti, & ego, &c.) *At populus mirabitur, quando tolletur tam parva Hoſtia. Reſpon. E duobus malis minus eſt eligendum, eſt autem minus malum facere hoc, quam non habere ullum Officium. At ne quidem parva Hoſtia ſuppetit. Ergo, non parva pœna imminet ob tam periculoſam negligentiam. Interim videbitur non nemini, eſſe tunc penitus omittendum Officium illius diei ob varia incommoda, quæ ſequentur ex celebratione. Puto tamen ea eſſe minoris conſiderationis, quàm omiſſionem illius Officii: omittendo enim, agitur contra legem naturalem de vitanda ſcandalo, & gravibus murmurationibus: non omittendo fit tranſgreſſio legis humanæ, utpotè poſtponendæ naturali, capit. final. de conſuetud.*

331 *Diſtinguo autem caſum hoc modo: Contingit is, vel in Vrbe, vel in Pago. Si in Vrbe, facilè habebitur Sacerdos, qui privatim faciat Sacrum de Paſſione, aut Cruce, conſecretque Hoſtiam pro Officio publicè celebrando ab alio. Si in Pago, faciat ipſe Parochus privatim eiuſmodi Sacrum omiſſa ſumptione ablutionis; publicè peragat conſuetum Officium diei: acturus quidem contra duplex Præceptum Eccleſiæ, unum de non communicando bis, alterum de non conficiendo Sacramentum illa die: Sed quia eſt fas, facere etiam die profeſto bis Sacrum, ut ſatisfiat devotioni populi, ut in Caſu ſexto: & quia etiam prohibitio, non conficiendi eo die Sacramentum, cedere debet legi naturali, de non dando ſcandalum; ideò credo poſſe ſtari data reſolutione, quam ſi velis extendere etiam ad Caſum, quo non ſuppetit Hoſtia, niſi parva, erit fortè qui approbet extenſionem.* Hactenus, & optimè *Gobat.*

332 Cui, nec non ſententiæ noſtræ, accedere videtur in ſuis *Conſiliis, ſeu Reſponſis Variis, Gabriel à Sancto Vincentio*

Reſponſo 136. Vbi quærens: An in die Veneris Sancti poſſit dici Miſſa pro cõmunicando infirmo, & quænam Miſſa dici poſſit, profert ſequentia, quę confirmare videntur traditam doctrinam noſtram, & *P. Gobat*. In quodam Oppido (ait) non fuit conſervatum Sacramentum pro neceſſitate infirmorũ, ut fieri ſolet; die Veneris Sancti quis incidit in graviſſimum morbum, ex quo hora ſecunda noctis mortuus eſt: petiit mane dictus infirmus communionem, ſed non erat Sacramentum. Quæſitum fuit, an tunc potuerit dici Miſſa, ut communicari poſset. Negarunt aliqui, quia ea die non poteſt poni Sacrificium incruentum, cum ponatur cruentum, &c. *Nihilominus dixi* (ita à *S.Vincentio*) *quod dici poterat Miſſa ſaltem privatim, & clauſis Eccleſiæ foribus. Primò: Quia probabilis eſt multorum ſententia apud Ioannem de Lugo de Euchariſtia diſput. 15. ſect. 3. numer. 67. quod pro communicando infirmo, poſſit Sacerdos non ieiunus celebrare, quod videtur quid plus, quam celebrare in die Veneris Sancti. Secundo: Quia præceptum non celebrandi in die Veneris Sancti, eſt Eccleſiaſticum: at præceptum communionis in articulo mortis, eſt Divinum, præceptum autem Divinum magis urget quam humanum, & in concurſu utriuſque, illud præferri debet. Quantum ad Miſſam, dico, quod poteſt dici Miſſa de Paſſione, aut pro infirmo. Aliqui etiam dixerunt, quod potuerit ille Sacerdos dare illi infirmo partem Hoſtiæ, quæ in Sepulchro conſervabatur, quod non diſplicet.* Sed occaſione prædictorum

333 Quæres: An Miſſa Feriæ ſextæ Paraſceves ſit verum Sacrificium, & veram habeat rationem Miſsæ? Reſpondeo negativè, cum communi ſententia, quod in illa die non offeratur Sacrificium: ita *D.Tho. in 3.par. quæſtion. 83. articul.2. ad ſecundum* (in quo, ut obſervat etiam *Suarez to. 3. in 3. par. de Sacr. Euchariſt. diſput. 75. ſect. 4. Verſ. In Confirmatione*, ſupponit *Sanctus Doctor*, illo die non offerri Sacrificium, & nullam Miſſam dici, ſeu non fieri Sacrificium, in quo myſticè repręſẽtetur mors Chriſti, quia eo die recolimus realem mortem eius, ſeu Sacrificium cruentum, pro ut in tali die re ipſa geſtum eſt) *Suarez Verſ. cit.* & ibi communiter tum Theologi, tum Doctores Iuris Canonici. *Henriquez lib. 9. capitul. 9. numer. 2. & 6. Caſpenſis par. 3. Curſus Theologici tract. 23. diſput. 1. ſection. 2. numer. 25. Averſa de Euchariſt. quæſtion. 11. ſection. 2. Verſ. Reſpondetur cum communi. Franciſcus Lugo de Sacramentis libr. 5. capitul. 5. quæſtion. 3. num. 29. Paſqualigus de Sacrific. to. 5. tract. 1. quæſtion. 33. Quartus in Rubric. Miſſalis Romani part. 1. Proœmiali dub. 2. item part. 1. tit. 14. dub. 4. in princip. & in Appendice de Sacrificio quæſtion. 1. punct. 5.* aliique innumeri apud relatos. Accedit etiam: *Declaratio Sacræ Congregationis emanata die 19. Februar. 1622. apud Gavantum in Rubr. Miſſalis par. 4. tit. 9. de Feria ſexta in Paraſcev. numer. 24.* per quam declaravit, quod ſi incidit feſtum Annunciationis in Feria ſexta Paraſceves, non tenentur Fideles audire illam Miſſam, ſeu Officium, quod tunc celebratur. Et id ea ratione declaravit, quia tunc non offertur Sacrificium, conſequenter nec Miſſa propriè dicta, ut in reſponſione, quæ præterea

334 Probatur, tum ex *Innocentio Papa, Cap. Sabbato de conſecrat. diſtinction. 3.* Vbi ait: *Traditionem Eccleſiæ habere, iſto biduo* (ideſt Feria ſexta Paraſceves, & Sabbato Sancto) *Sacramentum penitus non celebrari.* Nomine autem Sacramentorum intelligit Sacrificia. Vnde Sacerdos in Officio Solemni Paraſceves non conſecrat, ſed Hoſtiam pridiè conſecratam, & aſſervatam conſumit ſine ſanguine ſub ſpeciebus Vini, quæ conſuetudo generalis, & vetus, inviolabilis uſque ad hæc tempora perſeverat. Sabbato Sancto ſimiliter olim prohibitum fuit celebrare, ut conſtat ex *citato textu*: Eccleſia enim per totum etiam illum diem

diem in ieiunio, luctu, & repræſentatione mortis Dominicæ perſeverabat, Miſſamque Reſurrectionis, ipſa nocte Reſurrectionis celebrabat; quæ poſtea anticipata fuit ad tempus ante meridianū Sabbati: hinc Miſſa, quæ modo celebratur, eſt Miſſa Reſurrectionis, quæ antiquitus celebrababatur in nocte diei Reſurrectionis: Vnde adhuc in Præfatione dicitur, *Te quidem omni tempore, ſed in hac potiſſimum nocte*. Et in Oratione *Communicantes*, dicitur. *Et noctem Sacratiſſimam celebrantes Reſurrectionis, &c.* Tum ex *D. Thomæ* ratione *ſupra*, quia videlicet eo die Paraſceves celebratur propriè Sacrificium ipſum cruentum mortis Chriſti: cum ergo Eccleſia recolat tali die realem Chriſti Paſſionem, Sacrificiumq; cruentum, non repræſentat myſticè, nec immolat incruentè. Tum quia: Vnica tantum ſpecies Sacramentalis, nempè Corpus Chriſti adhibetur in ſexta Feria Paraſceves, ergo verum Sacrificium eo die non intervenit: conſequentia hæc probatur, quia ut deſumitur, ex *Concil. Trident.* de Iure Divino eſt, quod Sacrificium offeratur cum utraque ſpecie, nam *Seſſ. 22. capitul. 1.* de Chriſto ſic ait: *Corpus, & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus Panis, & Vini Deo Patri obtulit, ac ſub earumdem rerum ſymbolis Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba. Hoc facite in meam commemorationem.* Hoc eſt, ut offerrent ſub iiſdem ſymbolis, quia præcepit eis, quod facerent, quod ipſemet fecit; obtulit autem ſub utraque ſpecie. Vnde *Canon. 2.* inquit: *Si quis dixerit, illis verbis. Hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus, & Sanguinem ſuum* (nempè, ſub iiſdem ſpeciebus) *anathema ſit*. Igitur cum Sacrificium de Iure Divino, requirat utrāque ſpeciem, quando utraque non adhibetur, ut in Feria ſexta Paraſceves, tunc non aderit verum Sacrificium. Eccleſia namque non diſpenſat, ut in illa die offeratur Sacrificium aliter, ac eſt inſtitutum à Chriſto Domino, præſertim cum non adſit ſufficiens cauſa diſpenſandi. Hinc

335 Dico, & ego cum *Averſa Verſ. citat.* nullatenus eſſe admittendum, quod aſſerit *Nugnos part. 3. quæſtion. 83. articul. 1. par. 2. difficul. 2. poſt concluſ. 2. Verſ. Quinto prob.* (quem ſequitur *Gabriel. à S. Vincentio de Sacrament. diſput. 1. de Sacrific. Miſſæ quæſtion 4. Verſ. Secunda ratio eſt*. Ex peculiari videlicet Chriſti diſpenſatione, Eccleſiam eo die Paraſceves ita celebrare. Certè enim nec apparet talis diſpenſatio, nec eſt neceſſaria. Item nec approbandum eſſe, quod aliqui dicunt, ea die compleri Sacrificium præcedenti inchoatum die. Nam illud Sacrificium iam erat completum, & una conſecratio, non niſi per unam ſumptionem debet compleri, & conſummari in ratione Sacrificii: Sacrificium enim una die inchoatum, non poteſt compleri altera die, nec poſt notabilem interruptionem (ob id ſi deficiente Sacerdote poſt conſecrationem, non inveniatur alius, niſi die ſequenti, non poterit iam compleri illud Sacrificium.) Quare *Henriquez numer. 6. citat.* (quod docent, & D. D. laudati) expreſsè ſic: *Conſumptio Hoſtiæ pridiè conſecratæ, quæ fit in Feria ſexta Paraſceves, non habet rationem Sacrificii (niſi lata ſignificatione) quia eo die, quo præſens fuit verum Chriſti Sacrificium in Cruce, decenter noluit Eccleſia adeſſe Sacrificium memoriale, & vetat Sacramenta Euchariſtiæ penitus celebrari, ut præſente luce ceſſat umbra; & figura. Tunc enim Sacerdos nullum dicit verbum, quo oſtendat ſe offerre: nec facit Memento, nec dicit Orationes poſt Communionem: & ſumit abſque ulla diſpenſatione ſpeciem tantum panis, cum tamen ius Divinum præſcri-*

ſcribat Sacrificium, non fieri, niſi ſub duplici ſpecie. Sed

336 Obiicies primò: In Miſſa Paraſceves, non minus, ac in cæteris Miſſis recitatur Oratio: *In ſpiritu humilitatis*, in qua dicitur: *Sic fiat Sacrificium noſtrum in conſpectu tuo hodie, &c.* Et Sacerdos dicit: *Orate Fratres, ut meum, ac veſtrum Sacrificium acceptabile fiat*. Talia autem verba non debent eſſe illuſoria, cum ſint eadem, quæ in cæteris Miſſis: nec ſunt intelligenda de Sacrificio improprio, cum nulla hic detur exceptio. Secundò: Quia tali actioni competit vera definitio Sacrificii quæ eſt: *Cultus ſenſibilis expreſſivus totalis dependentiæ, & ſubiectionis practico modò reſpectu Dei*. Tertiò: Quia eſto etiam Ius Divinum præſcribat, Sacrificium fieri ſub utraque ſpecie, nihilominus habemus, quod Summi Pontifices aliquando, aut diſpenſarunt, aut doctrinaliter interpretati ſunt, quod fieri poſſit conſecratio in ſola ſpecie panis, ut videre eſt apud *Suarez de Legibus libr. 10. capitul. 6. num. 14. & 21.* Vbi ait: *Secundum Ius Divinum, Euchariſtia nec confici, nec ſacrificari poteſt, niſi in duabus ſpeciebus, & tamen ob neceſſitatem, & carentiam vini diſpenſavit interdum Pontifex, ut in ſolo pane conficiatur, ut aliqui referunt, & ſequuntur, quos retuli in 3. Tomo 3. partis, diſput. 43. ſect. 4.* Adde, quod Chriſtus, quando Euchariſtiam inſtituit, eam confecit, & conſecravit in Azimo, & tamen Eccleſia diſpenſat, & tolerat, quod Græci conſecrent in fermentato: à pari ergo poterit etiam eadem Eccleſia, accedente præſertim gravi aliqua cauſa, non obſtante Chriſti Domini exemplo, diſpenſare, ut fiat Sacrificium ſub unica tantum panis ſpecie: & id facere in feria ſexta Paraſceves affirmari poterit.

337 Reſp. Ad primum cum *Suarez Verſ. citat. Quando in Officio illius diei Sacrificium nominatur, vel latè ſumitur pro quocumque Sacro Miniſterio, vel ſignificatur ipſa Hoſtia conſecrata, eo modo, quo victima Sacrificii ſolet interdum Sacrificium appellari*. Et cum *Caſpenſe numer. 25. citat. & Paſqual. quæſt. citat. 33. numer. 7.* Non coarctari Sacrificium per illa pronomina ad actionem ſacrificandi, ſed ſolum ſignificari, quod res illa, quæ dicitur Sacrificium, quia fuit oblata in præcedenti Sacrificio, fiat Sacerdotis, & adſtantium, quo ad verum fructum, &c. cum enim illo die non fiat conſecratio, ut conſtat; ſed ſola ſumptio Hoſtiæ præconſecratæ, dicendum eſt, Eccleſiam eo die non ſacrificare, cum non conſecret, ſed tantummodo Sacerdotem participare de Sacrificio ſumpto pro victima, pro ſe, & pro populo facta, illam comedendo pro ſe; & pro populo, & ideò meritò rogat populum adſtantem, ut pro ſe Deum oret, ut Sacrificium, ideſt, res illa in Sacrificium pridiè oblata, cedat per manducationem in ſuam, & totius populi utilitatem: itaque nomen Sacrificii, in illo loco non ſignificat actionem ſacrificandi, ſed Corpus Chriſti pridiè in Sacrificium oblatum.

338 Ad ſecundum nego (cum *Paſqualig. quæſtion. citat. numer. 8.*) illi actioni Sacrificii definitionem convenire: in primis enim cùm ſit victima, quę ſuperfuit Sacrificio, non poteſt offerri de novo in Sacrificium, hinc deeſt materia apta ad offerendum pro Sacrificio. Præterea, quod adhibetur in illo Miniſterio, eſt tantummodo Sacramentum, Sacramentum autem conceſſum non eſt hominibus ad offerendum in Sacrificium, ſed ſolum in uſum ſanctificandi, ideòque cum in illo die non fiat Sacrificium; ab Eccleſia adhibetur Sacramentum, tamquam participatio Sacrificii anterioris cum illa fractione ſacra, ut in illo pariter die, in quo ceſſat Sacrificium ob commemorationem Dominicæ Paſſionis, non careat fructu Paſ-

Paſſionis Dominicæ, ut advertit *D. Thom. ubi ſupra*. Adde, quod functio illa, neque eſt inſtituta, neque aſſumpta, ut ſignum interioris Sacrificii, unde nec rationem Sacrificii habere poteſt, cum illi deſit, quod formaliter requiritur ad Sacrificium. Et quamvis ſit actus Religionis, impetratorius, & ſatisfactorius, non inde tamen ſequitur, quod ſit Sacrificium, cum hæc attributa ſint communia actibus virtutū, ob idque tanquam generica, non conſtituunt actionem in tali, vel tali ſpecie: neque poteſt aliqua actio eſſe Sacrificium, niſi ſit ſignum interioris Sacrificii, atque adeò ordinata ad hoc præſtandum: ita *P. Paſqualigus*.

339 Ad tertium, negatur ſuppoſitum, quod videlicet Summus Pontifex diſpenſaverit unquam, ut in ſolo pane fieret conſecratio. Imò ita eſt de ratione huius Sacrificii conſecratio utriuſque ſpeciei, ut in nullo eventu poſſit una ſpecies conſecrari ſine alia; adeò ut, nec Eccleſia poſſit in hoc diſpenſare, & ita etiam ſentiunt, apertiſque verbis idem, affirmant unanimiter D.D. ſequentes: *Caſpenſis ſect. citat. 2. numer. 32. Infero ex dictis, conſecrationem utriuſque ſpeciei, ita eſſe de ratione huius Sacrificii, ut in nullo eventu poſſit una ſpecies conſecrari ſine alia, neque Eccleſiam poſſe in hoc diſpenſare. Oliverius Bonartius de Sacrificio Miſſæ libr. prim. capitul. 22. numer. 2. Ex hoc ſequitur, Eccleſiam non poſſe ullo modo diſpenſare, ut Sacrificium Euchariſticum ſub una ſpecie perficiatur, cum non poſſit mutare eſſentialia Sacramentorum, aut Sacrificii, cum utraque ſint divinitus inſtituta; alioquin non eſſent legitima. Quartus in Rubric. Miſſalis in Appendice de Sacrificio punct. 3. citat. Sententia eſt communis, conſecrationem utriuſque ſpeciei eſſe de eſſentia Sacrificii, conſequenter non poſſe Summum Pontificem diſpenſare, ut in una tantum ſpecie offeratur*, & concludit *punctum*, dicendo: *Falſum eſſe, Summum Pontificem, eam diſpenſationem conceſſiſſe: quod ſi aliqui id referunt, non ſunt audiendi; quia ex Scripturis Apocriphis, ita acceperunt. Quicquid autem ſit, utrum Summus Pontifex poſſit diſpenſare in Iure Divino poſitivo, certum eſt, id ſaltem fieri non poſſe, in iis, quæ ſunt baſes, & prima fundamenta Chriſtianæ Religionis, ut ſunt Articuli Fidei: materiæ, & formæ Sacramentorum. Item ſubſtantia Sacrificii: Quia ſi hæc variari poſſent, nihil eſſet firmum in ædificio Eccleſiæ. Averſa quæſtion. citat.* 11. *ſect.* 5. *Verſ. Sed dici: Neceſſitas, & obligatio conſecrandi in utraque ſpecie, tanta eſt, ut in ea non poſſit à Pontifice diſpenſari. Ratio generalis ſumitur, quia non adeſt in Eccleſia poteſtas diſpenſandi propriè in Divinis Legibus, & ſpecialiter in iis, quæ Chriſtus Inſtituit circa Sacramenta. Et idem eſt circa hoc Sacrificium Euchariſtiæ. Et factum illud, quod de Innocentio VIII. refertur, diſpenſaſſe videlicet cum Norvegis in hac re, non cenſetur verum, nec veriſimile; ſi quidem apud Norvegios tot ſæculis habitum, & conſervatum erat vinum, ac deinceps etiam habetur, & conſervatur, non ſolum pro conſecratione, ſed etiam ſufficienter ad communem potum. Ad id quod quidam affirmant, & ſi conſecratio ſub utraque ſpecie ſit de Iure Divino, conveniens tamen videtur Chriſtum reliquiſſe in Eccleſia poteſtatem in hoc diſpenſandi propter neceſſitatem, quæ occurrere poteſt in aliqua Provincia ob carentiam vini. Reſpon. Nec oportebat, nec expediebat, Chriſtum in hoc relinquere poteſtatem diſpenſandi, ſicut nec in aliis ritibus ſubſtantialibus Sacramentorum. Et ſpecialiter non aderat talis neceſſitas, quia compertum eſt, ad quaſcumque remotiſſimas regiones poſſe, & ſolere aſportari vinum, ut etiam triticum, ubi non naſcitur.* His adde *Vaſquez in 3. part. tom. 3. diſput. 223. capit. 3. numer. 20. Ferdinand. de Caſtro Palao par. 4. tract. 22. diſput. unica, punct. 2. à num. 6.* alioſque: Contra *Adrianum in 4. quæſt. 6. de Euchariſtia*.

Maio-

*Maiorem in 4.diſtin.9.quæſt.*3. *Paludan. diſt.* 11.*quæſt.*1.*num.*3.*Fagundez Præcepto primo Eccleſiæ libr.*3.*cap.*5.*num.*6.*Dianam tom.* 3. *Coordin. tract.* 1.*reſol.* 47.*ex par.* 8.*tract.* 1.*reſolut.* 23. & alios. Ad exemplum tamdem, quod additur in calce huius tertiæ obiectionis, de conſecratione videlicet facta in Azymo à Chriſto Domino, & quod nihilominus Eccleſia diſpenſat, & tolerat Græcos conſecrantes in fermentato, quid inde contra nos? Materia namque huius Sacramenti: *Neceſſariò quidem eſt panis triticeus, ſine quo non perficitur Sacramentum, non eſt autem de neceſſitate Sacramenti, quod ſit Azymus, vel fermentatus, quia in unoquoque confici poteſt. D. Thom. in* 3.*p.q.*74.*art.*4. & ibi *Caietanus* ſic: *Vnde in Concil. Florent. ſub Eugen. IV. legimus ſic. Item in Azymo ſive fermentato pane triticeo corpus Chriſti veraciter confici, Sacerdoteſque in altero ipſum Domini corpus conficere debere, utrumque ſcilicet iuxta ſuæ Eccleſiæ, ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem.* Hac de re Theologi omnes, in *tract. de Euchariſt.* Vbi: *Qualis eſſe debeat panis conſecrandus in Corpus Chriſti.* Vide *Franciſcum Macedo, de Ritu Azymi, & Fermentati, & Ioannis Ciampini Coniectura de perpetuo Azymorum uſu.*

340 Omnium autem laudatorum D. D. & aliorum etiam, qui brevitatis gratia omittuntur, ratio communis, & eadem, deſumitur ex *Trident. ſupra*, & ex facto Chriſti, ex quo *idem Concilium* colligit, ipſum Chriſtum præcepiſſe, ut ſub utraq; ſpecie hoc Sacrificium conficeretur. Hinc arguunt ſic: De eſſentia Sacrificii Miſſæ eſt expreſſa repræſentatio effuſionis Sanguinis Chriſti facta in Sacrificio Crucis, ſeu Paſſionis ipſius Chriſti Domini, ſed non niſi per utramque conſecrationem habetur hæc expreſſa repræſentatio. Ergo, &c. Minor probatur, quia, & ſi Corpus Chriſti ex vi verborum per primam conſecrationem ponatur ſine ſanguine, nihilominus nullum adeſt adhuc ſenſibile ſignum, neque ſanguinis, neque effuſionis eiuſdem à corpore, quod tamen fit per ſequentem conſecrationem. Ergo in ſola prima conſecratione non habetur cōſtitutivum eſſentiale Sacrificii Miſſæ, ſed requiritur etiam ſecunda, tamquam eſſentialis ob mentionem ſanguinis, & repræſentationem effuſionis, & hæc eſt aperta ſententia *D.Tho. in* 3.*par. quæſtion.* 74.*ar.*1.*& q.*80.*ar.*12.*ad* 3. *Caietani ibidem. Coninch de Sacram.q.*83. *ar.*1. *dub.*5. (ubi, quod Sacrificium eſſentialiter requirit conſecrationem utriuſq; ſpeciei, ita ut Pontifex nullo modo diſpenſare poſſit, ut alterutra ſpecies ſola conſecretur, quia tunc non eſſet verum, & integrum Sacrificium; ſed dimidiatum, & mancū, quod eſt contra Ius Divinum, & Chriſti inſtitutionem, nā ſic fieret Sacramētum, & non Sacrificium. Neque enim effici poteſt, ut conficiatur verum Sacrificium ſine ſuis eſſentialibus conſtitutivis) *Io: de Lugo ſect.*8.*ſupra citata à n.*5. affirmantis quoque, ita eſſe neceſſariam utriuſque ſpeciei conſecrationem ad valorem huius Sacrificii, ut neque ex diſpenſatione Pontificis, poſſit licitè una ſpecies, abſq; altera conſecrari. Quia (inquit) fuit à Chriſto inſtitutum hoc Sacrificium ſub utraque ſpecie, ut repræſentet ſuam Paſſionem, & mortem: cum enim non morbo, aut ſuffocatione mortuus fuerit, ſed effuſione ſanguinis ſui, debuit hoc genus mortis, & hæc effuſio ſanguinis exprimi per Sacrificium, in quo corpus, & ſanguis ſeorſim conſtituerentur; quod non fit, niſi per utriuſq; ſpeciei cōſecrationem, per quas conſtituitur in Altari, ſanguis ex vi verborum in Calice, & corpus ex vi verborū ſub ſpeciebus panis, quæ eſt quaſi pictura exprimēs, quomodo in Cruce ſeparatus ſanguis à corpore, & per effuſionem illam Chriſtus mortuus fuerit, ita *Eminen. de Lugo.*

341 Huiuſmodi ratio deſumpta eſt ex doctrina, quam tradit *Suarez tomo* 3. *in* 3. *part. quæſtion.* 75. *ſection. ſexta.*

Digitized by Google

Verſ. Dico ergo ſecundo. Vbi ait : Aliud eſſe loqui de quolibet ſigno, ſeu indicio mortis Chriſti; aliud verò, de expreſſa repræſentatione Paſſionis eius. Primum enim reperiri poteſt in qualibet ſpecie per ſe ſumpta, tamen valdè implicitè, & obſcurè: quia corpus, licèt ex ſe, & ex vi verborum, non dicat determinare corpus vivum, tamen etiam non excludit illud; & ideò conſecratio corporis, ut ſic, non ſatis ſignificat corpus mortuum: Et idem ferè eſt de conſecratione ſanguinis per ſe ſumpta, nam etiam ſanguis poteſt eſse in venis, & extra venas: ergo ſola illius conſecratio, ex vi ſua non repræſentat ſanguinem, ut ſeparatum à corpore: neceſsaria ergo eſt ſeparata utriuſque ſpeciei conſecratio, ut ſit expreſsa repræſentatio Paſſionis, atque adeò myſtica mactatio, ita *Suarez Verſ. citat.* quem vide etiam *ſequenti Verſu. Secundo probari poteſt*: Vbi confirmat aſſumptum ſuum exemplo Baptiſmi, in quo non ſufficit dicere: *Ego te Baptizo in nomine Trinitatis*: quia talia verba ſignificant minus expreſsè, & clarè Divinas perſonas: Chriſtus autem voluit, ut clarius exprimerentur; ſic ergo, nec poſsumus in hoc Sacrificio adhibere, illud ſolum ſignum, quo minus diſtinctè, clarè, & expreſsè Chriſti mors repræſentatur, quam ipſemet voluit magis expreſsè repræſentari. Hinc optimè *Eminentiſs. de Lugo ſection. citat. numer.* 112. deducit, rationem à priori huius ſententiæ, & concluſionis, atq; ſolutionis argumentorum contrariæ ſententiæ, deſumi debere ex Chriſti voluntate, qui talem ritum ſacrificandi inſtituit, quo clare repræſentaretur eius mors. Quo irrefragabili fundamento ſuppoſito, ſatisfaciendum eſt argumentis, quibus Auctores contrarii conantur probare, quamvis ſit de Iure Divino, quod Sacerdos duplici in ſpecie ſacrificet, ac celebret, probabilius tamen eſse, Summum Pontificem poſse ob publicam, & urgentem neceſſitatem, & iuſtam cauſam diſpenſare, ut in altera tantum ſpecie panis, vel vini Sacrificium, & Sacramentum fiat verum, & proprium: cuius ſententię ſunt plures, & claſſici D.D. quos citat, & ſequitur *Fagundez primo Eccleſ. Præcepto libr. tert. capit. quint. num. ſexto*, & quos pariter refert, ſed non ſequitur *Palao punct. 2. cit. n. 5.* Argumenta autem huius ſententiæ, ſunt ſequentia.

342 *Primo*. Si ex aliqua cauſa hæc poteſtas Pontifici negaretur, ea eſset, quia Pontifici datum non eſt, conſecrationem Euchariſtiæ permittere, quin ea conſecratione Sacrificium commemorativum Paſſionis Chriſti Domini offeratur. At conſecratione ſub una tantum ſpecie Paſſio Chriſti commemoratur, ergo nulla eſt ratio, ob quam poteſtas hæc Pontifici denegetur. *Secundo*: Conceſsa eſt poteſtas Summo Pontifici, teſte *Concil. Trident. ſeſſ. 21. capit. 2. Vt in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret*. Sed permittere conſecrationem ſub una tantum ſpecie, omiſsa alterius ſpeciei conſecratione, non mutat Sacramenti ſubſtantiam, ſicut non mutatur ob receptionem Sacramenti ſub una tantum ſpecie. Ergo Pontifici conceſsa eſt poteſtas permittendi conſecrationem ſub una tantum ſpecie. *Tertio*: Sacerdoti æqua obligatio eſse videtur conſecrandi ſub utraque ſpecie, & utramque conſecratam conſumendi. Sed Pontifex diſpenſat, ne utramque ſpeciem conſecrans, utramque recipiat, ut patet in Sacerdotibus denuò ordinatis, qui cum Episcopo ordinante concelebrant, & cum ipſo utramque ſpeciem conſecrant, & ſub utraque non communicant. Ergo poterit etiam diſpenſa-

re,

re, ne aliqui ſub utraq; ſpecie conſecrationem præſtent. *Quarto*: Chriſtus Dominus ſub una tantum ſpecie de facto conſecravit, cum Diſcipulis ſuis euntibus in Caſtellum Emaus apparuit, & *in fractione panis*, ſe illis oſtendit, *Lucæ* 24. ut ex communi ſententia probant ibi *Toletus*, & *Maldonatus*. Conſecravit ergo ſub utraque ſpecie Chriſtus Dominus, & ſub una tantum, ſignum evidens Sacrificii eſſentiam conſiſtere poſse in altera tantum ſpecie: nec conſequenter Summos Pontifices eſsentiam Sacrificii deſtruere, ſi ex cauſa diſpenſent, ut Sacrificium Miſsæ ſub una tantum ſpecie fiat. Adde, ſi nunquam futurum erat licitum Sacerdotibus ſub una tantum ſpecie cõſecrare, Chriſtus Dominus, qui ſe Apoſtolis Magiſtrum, & Doctorem exhibebat, nullatenus id feciſset. *Quinto*: Poteſt Summus Pontifex urgente magna, & iuſta cauſa diſpenſare in iis, quæ ſunt de Iure Divino, & hæc eſt hodie communis opinio, ut videre eſt apud Doctores; & de facto *Fagundez capitul. quint. citat. numer. ſeptim.* plures enumerat diſpenſationes à Summis Pontificibus olim diverſis temporibus conceſsas (per quamdam interpretationem Divini Iuris) in Matrimonio rato, & non conſumato: & etiam in Voto ſolemni Profeſſionis, & tamen vinculum Voti, & vinculum Matrimonii eſt de Iure Divino, nihilominus per Pontificiam diſpenſationem, cauſa urgente, tollitur; uti, & per eamdem diſpenſationem ex cauſa, vinculum tollitur iuramenti, nec non, & aliorum privatorum non ſolemnium Votorum: auferendò omninò obligationem eadem implendi, item auferendo pariter obligationẽ reſidentię perſonalis Eccleſiaſtici Paſtoris. Tandem aliis omiſſis, de Iure eſt Divino integritas Confeſſionis, & de neceſſitate Sacramenti Pęnitentiæ, nec Papa poteſt in hoc diſpenſare, nihilominus huiuſmodi integritas multis in caſibus (ut conſtat) omitti poteſt abſq; culpa: Manet ergo ex his, veritas hæc indubitata, quod poteſt Summus Pontifex, in iis etiam, quæ ſunt de Iure Divino, diſpenſare, magna urgente, & iuſta cauſa; (*Idque facit auctoritate, & commiſſione Chriſti Domini. Henriquez lib. 8. cap. 13. num. 2. ad marginem, littera K. ibique D. Tho. Scotus, Hervæus, Durand. Richard. Paludanus, Navar. Sotus, Caiet.*) Et ſi ex iuſta cauſa, licèt dimidiare Cõfeſſionem, licitum etiam erit, diſpẽſatione ſuppoſita, ſolum panem (& non utrãque ſpeciem) conſecrare, &c. ut ſupra. *Sexto: Azorius to. 1. Inſtit. Moral. lib. 10. c. 19. quæſt. 2. Verſ. Altera ſententia, littera D.* aliique plures (& ex citatis omnes) referunt, ſcribere *Raphaelem Volaterranum l. 7. Geographiæ, Cap. de Saxonibus, & Onuphrium Panvinum in Chron. Anno* 1490. *Innocentium VIII.* cum Norvegis diſpenſaſse, ut eorum Sacerdotes ſub ſpecie ſolius panis conſecrarent. Verba autẽ *Volaterrani pag.* 80. relata ab *Oliverio Bonartio de Miſſæ Sacrific. capit. 22. numer. 3.* *ſunt ſequentia*. *Norvegiæ* (ait) *Innocentii VIII. Pontificis conceſſione permiſſum, ſine vino, Calicem conſecrare, quod ob immenſa frigora, vinum in ea regione importatum aceſcat*. Et ſi Pontifex diſpenſavit, certè quia potuit. Ergo, &c.

343 Pro ſatisfactione, & ſolutione adductorum argumentorum, ſupponendum cum *Suarez diſputat. 75. citat. ſection. ſexta. Verſ. In utraque, & alibi*, aliud eſse loqui de Inſtitutione, quæ fieri poſset circa has eaſdem actiones; aliud verò de Inſtitutione, quæ facta eſt; nam de poſſibili loquendo, potuiſset utique Chriſtus Dominus inſtituere unicam tantum conſecrationẽ, neq; in hoc ulla per ſe reperiri poteſt repugnantia. At de hac poſſibilitate modo hic non agitur, ſed de Inſtitutione pro ut facta eſt ab eodẽ Chriſto Domino (ex cuius divina tantummodo voluntate deſumenda eſt huius negotii totalis ratio) qui talem ritũ ſacrificãdi inſtituit,

quo clarè repræſentaretur eius mors, ut ſupra, & docent præter *Suarez*, *Emin. de Lugo ſection. 8. citat. num. 112. Palao cit.n.6. Caſpenſis citat. num.32.* aliique ex citatis præcipuè. Quo ſuppoſito

344 Reſpondeo ad *primum*: Conſecrationem utriuſque ſpeciei, ita eſſe ex Inſtitutione Chriſti, de ratione huius Sacrificii, ut in nullo eventu poſſit una ſpecies conſecrari ſine aliqua, neque Eccleſiam poſſe in hoc diſpenſare, quia Chriſtus de facto inſtituit, non unam ſpeciem dumtaxat, ſed utramque, ad ſignificandum expreſſius Sacrificium ſuum cruentum, paſſionem videlicet ſuam, & mortem: ſicque ad rationem, eſſentiam, & ſubſtantiam huius Sacrificii à Chriſto inſtituti ſpectat talis expreſſa ſignificatio, quæ, &c. Ad *ſecundum*: Admitto, conceſſam eſſe Summo Pontifici, & Eccleſiæ poteſtatem in Sacramentorum adminiſtratione, mutandi, & alterandi, pro ut ſibi viſum fuerit expedire, ſalva tamen illorum ſubſtantia. At, cum ex dictis ad ſubſtantiam huius Sacrificii, maximè ſpectet ſignificatio, ſi Pontifex diſpenſaret, ut offerretur in unica ſpecie, mutaret ſubſtantiam Sacrificii à Chriſto inſtitutam, non enim ab ipſo fuit inſtituta una tantum ſpecies, ſed utraque ad expreſſius ſignificandam ſuam paſſionem, ergo utramque neceſſariò poſtulat ex ſui Inſtitutione, & Chriſti voluntate. Nec valet hic diſtinctio (quæ fortaſse poteſt afferri) de iis, quæ pertinent ad uſum; & de iis, quæ ad Sacramenti ſubſtantiam pertinent, quaſi quod utriuſque ſpeciei conſecratio ſpectet potius, non ad Sacrificii ſubſtantiam, ſed ad uſum, qui à Pontifice, & Eccleſia mutari poteſt. Non inquam valet, quia (ut optimè etiam *Suarez diſput. citat. 43. ſect. 4. Verſ. Quinto poteſt, prope finem*;) ſi uſus etiam tali modo Iure Divino inſtitutus eſſet, tam immutabilis eſſet, ſicut ſubſtantia, quia ſubſtantia non aliam neceſſitatem, vel immutabilitatem habet, niſi quam ſecum affert Ius Divinum. Et idcircò ſemper Eccleſia declaravit, non eſſe de Iure Divino, ut Laici communicent ſub utraque ſpecie, quod ad uſum pertinet, ut defenderet, ipſammet Eccleſiam potuiſse facere, ut communicarent ſub una tantum ſpecie. Adde, quod inſtitutio, de qua hic, non pertinet tantum ad uſum, ſed ad ritum conficiendi Sacramentum, & offerendi Deo Sacrificium, atque adeò ad ſubſtantiam ipſius Sacrificii, quæ non minus immutabilis eſt, quam ſubſtantia Sacramentorum; ita *Suarez Verſ. citat. in fine*. Ad *tertium*: Quando plures Ordinati Sacerdotes cum Epiſcopo conſecrant, cum ipſomet veluti componunt unum integrum Miniſtrum unius tantum Sacrificii, quod ab omnibus conficitur, ad eius perfectionem ſatis eſt, quod ſub utraque ſpecie ſumatur à Miniſtro eius in una tantum perſona, quia ita omnes miniſtrant, & quilibet eorum per ſe ſufficiat, & ſit veluti integer Miniſter. Ad *quartum*: Conceditur, eo caſu Chriſtum conſecraſſe unicam tantum ſpeciem, quia ad ſui manifeſtationem, & diſcipulorum ſolatium ea ſolum ſufficiebat, ſed inde inferri non debet unam ſpeciem, abſque altera conſecrari poſſe, cum ſtet Divinum Præceptum, de utriuſque ſpeciei conſecratione.

345 Ad *quintum*: Reſpond. Summum Pontificem, nec Eccleſiam poſſe diſpenſare in iis, quæ propriè ſunt de Iure Divino, ut ſentiunt *Vrbanus, & Zozimus Pontifices in Capit. Sunt quidem; & in Cap. Contra ſtatuta 25. qu. 1.* In quibus ſic: *Sunt quidam dicentes Romano Pontifici ſemper licuiſſe novas condere leges. Quod, & nos non ſolum non negamus, ſed etiam valdè affirmamus. Sciendum verò ſummopere eſt, quia inde novas leges condere poteſt, unde Evangeliſtæ aliquid, & Prophetæ nequaquam dixerunt. Vbi verò apertè Dominus, vel eius Apoſtoli, & eos ſequentes,*

tes, *Sancti Patres ſententialiter aliquid definierunt*; *ibi non novam legem* Romanus *Pontifex dare*, *ſed potius*, *quod prædicatum eſt*, *uſque ad animam*, *& ſanguinem confirmare debet*. *Si enim*, *quod docuerunt Apoſtoli*, *& Prophetæ*, *deſtruere* (*quod abſit*) *niteretur*; *non ſententiam dare*, *ſed magis errare convinceretur*. *Sed hoc procul ſit ab eis*, *qui ſemper Domini Eccleſiam contra luporum inſidias optimè cuſtodierunt*; ita *Vrbanus Papa*. Sequitur *Zozimus*. *Contra Statuta Patrum concedere aliquid*, *vel mutare*, *nec huius quidem Sedis poteſt auctoritas*. *Apud nos enim inconvulſis radicibus vivit antiquitas*, *cui decreta Patrum ſanxere reverentiam*. Inferior enim non poteſt diſpenſare in lege lata à Superiori, ut Doctores latè in materia de Legibus. Et confirmari poteſt ab inconvenienti; quia ſi ſemel admittamus (inquirunt etiam *Suarez Verſ. citat. Quintò poteſt*. *Quartus ſupra*, & alii) huiuſmodi diſpenſationem propriam in Divino Iure, nihil erit firmum, aut immobile, vel immutabile in ædificio Eccleſiæ: nec erit maior ratio, cur diſpenſari poſſit in uno magis, quam in alio, ſi æqualis cauſa intercedere videatur etiam in præſenti materia Sacramentorum, ſicque fingamus, v. gr. non reperiri in aliqua Provincia Oleum, vel Balſamum (quod ſupponitur de Iure Divino neceſſarium eſſe ad Confirmationem) poſſet pariter Eccleſia diſpenſare, & Confirmatio, & Extrema Vnctio daretur ſine Oleo, & Balſamo, quod quis dicet? Ad id autem, quod aſſeritur ex ſententia hodie D. D. communi, poſſe videlicet Pontificem Summum diſpenſare, & quod de facto etiam ex cauſa diſpenſat, ac diſpenſaverit in iis, quæ ſunt de Iure Divino, hoc eſt in Matrimonio rato non conſumato: in Voto tum privato, tum ſolemni, in iuramento, in reſidentia Paſtoris, &c. In promptu eſt ſatisfactio, ex doctrina *D. Thom. 2. 2. quæſtion. 88. articul. 10. Suar. sec. 4. cit. Verſ. Et ex his*. *Palai punct. 2. cit. num. 10. prope finem*, & aliorum. Dico enim cum citatis, recitatas, vel alias ſi quæ ſunt ſimiles diſpenſationes, non eſſe propriè diſpenſationes in Iure Divino, tollendo per ipſas obligationem eiuſdem Iuris: Sed verſantur circa materiam eius, illam mutando; ſicut in Voto Ius Divinum tantum eſt, ut, qui votum habet, illud adimpleat, & hoc ſemper manet integrum, at, quod ego votum habeam, non eſt Iure Divino, ſed voluntate mea factum eſt, & in hoc propriè diſpenſat Pontifex, auferendo, vel mutando votum. Et hæc eadem eſt clara, & aperta doctrina *D. Thom. artic. 10. citat. Ad ſecundum*: ubi Angelicus Doctor ſic ait: *Dicendum*, *quod ſicut ex iure naturali*, *& Præcepto Divino tenetur homo implere votum*, *ita etiam tenetur ex eiſdem obedire Superiorum legi*, *vel mandato*. *Et tamen cum diſpenſatur in aliqua lege humana*, *non fit*, *ut legi humanæ non obediatur*, *quod eſt contra legem naturæ*, *& mandatum Divinum*, *ſed fit*, *ut hoc*, *quod erat lex*, *non ſit in hoc caſu*. *Ita etiam authoritate Superioris diſpenſantis*, *fit*, *ut hoc*, *quod continebatur ſub voto*, *non contineatur*, *in quantum determinatur in hoc caſu*, *hoc non eſſe congruam materiam voti*. *Et ideò cum Prælatus Eccleſiæ dispensat in voto*, *non dispensat in præcepto iuris Naturalis*, *vel Divini*, *ſed determinat id*, *quod cadebat ſub obligatione deliberationis humanæ*, *quæ non potuit omnia circumſpicere*. Hactenus Sanctus Doctor: Ex cuius Doctrina affirmamus (cum *Suarez* pariter *Verſ. citat. Et ex his*, & ſequenti *Verſ. Addo denique*. *Palao num. 10. capit. in fine*, & aliis ex ſupra citatis) Pontificem non diſpenſare propriè in Votis, iuramentis, matrimonioque rato, non conſumato; ſed diſpenſare ſolum, remittendo nomine ipſius Dei obligationem, qua remiſſione facta, nec votum, nec iuramentum, neque matrimonium ratum perſiſtit, ac proindè non propriè in Iure Divino diſpenſare dicitur. Ius enim

enim Divinum, quod nequaquam à Pontifice tolli poteſt, eſt, quod perſeverante Voto, iuramento, & Matrimonio rato obligatio naſcatur. Quod verò Votum, Iuramentum, & Matrimonium ratum non diſſolvatur cauſa rationabili intercedente, & à legitimo Miniſtro, non eſt Iuris Divini, porius enim ex Divino Iure habetur, horum diſſolvendorum poteſtatem Pontifici Summo commiſſam eſſe. Et idem de Reſidentia Paſtorum, & Parochorum dicendum eſt, ex Iure Divino videlicet obligationem eſſe, ne iſti abſint abſque legitima cauſa. At iuſta, & legitima cauſa intercedente, conforme eſt, Iuri Divino abeſſe poſſe. Ad id etiam, quod inſuper additur, de Iure Divino in Sacramento Pœnitentiæ eſt integritas Confeſſionis, nihilominus multis in caſibus hæc, abſque culpa omitti poteſt; cum *Suarez Verſ. cit. Addo denique in fine*, & cum Theologorum communi: Reſpond. Integritas formalis ſolum, Iure Divino eſt de neceſſitate Sacramenti Pœnitentiæ, materialis verò ſolum quatenus ad formalem neceſſaria eſt. Pariter etiam ſatisfactio, tunc ſolum neceſſaria eſt, quando æquitas iudicii illam poſtular, neque alia ratione eſt de illius Sacramenti integritate, tunc verò omitti non poteſt abſque aliqua culpa: ſicque nil hic contra aſſumptum noſtrum. Iterum, iterumque concludentes, circa Sacramentorum uſum, nec non & Divini Sacrificii, poſſe Summum Pontificem mutare ea, quæ pendent ex Eccleſiæ diſpoſitione, non verò quæ Iure Divino ſunt inſtituta: nam hæc cenſentur ad Sacramenti, vel Sacrificii ſubſtantiam, & eſſentiam pertinere, atque etiam ad eorumdem valorem, adeòque firma, & immutabilia eſſe in Eccleſia Dei.

346 Adverto tamen hic, cum *Suarez ſect. 4. cit. Verſ. Dico ergo primò. Azorio par. 1. lib. 10. cap. 19. quæſt. 3. Laymanno libro 5. ſumm. tract. 5. cap. 7. in princip. Palao loc. cit. num. 11. Franciſco Lugo de Sacrament. libr. 4. cap. 1. quæſtion. 2. num. 22.* & aliis: Interdum poſſe contingere, ut ſine ullo peccato in una tantum ſpecie fiat conſecratio, non quidem propter diſpenſationem, vel interpretationem præcepti, ſed propter impotentiam phyſicam, vel moralem, alteram conſecrandi: quo caſu dici non poteſt, in una tantum ſpecie voluiſſe Sacerdotem conſecrare, ſed unius tantum ſpeciei conſecrationem permiſiſſe: nam aliud eſt, Sacrificium imperfectum facere, quod ob nullam cauſam licet, ut bene *Suarez dicta ſect. 4. Franciſcus de Lugo ſupra Verſ. cit. Iam dico*: aliique præcipuè *Layman loc. cit.* (ubi; *Cuiuſmodi interruptio, directè intenta, nullo caſu, ne ad mortem quidem vitandam, conceſſa eſt: ut ſi quis necem minetur Sacerdoti, niſi in ſolo pane ſacrificare aggrediatur, v. g. ad communicandum infirmum; potius enim omnia perferre debet, quam Sacrificium mutilum, contra Chriſti inſtitutionem, efficiendo, ſacrilegium committere.*) Aliud verò eſt, Sacrificium imperfectum permittere, quod ex rationabili cauſa honeſtati poteſt. Et contingere poteſt in ſequentibus caſibus: *Primò*: Si conſecrata Hoſtia, repertas, aquam loco vini appoſitam eſſe, neque invenias vinum, quod conſecrare poſſis, vel non invenias abſque magno ſcandalo, aut ſine manifeſto vitæ periculo: in hoc enim caſu non poteſt dici, quod voluiſſes ſub una tantum ſpecie conſecrare, bene te permiſiſſe unicam tantum ſpeciei conſecrationem, ob phyſicam impotentiam conſecrandi, utramq; *Suarez Verſu cit. Dico ergo primò. Palao num. 11 citat.* aliique plures. *Secundo*: Si poſt conſecratam Hoſtiam comperiat Sacerdos, vinum eſſe veneno infectum, nec habeat aliud, aut poſſit aliud invenire, ſaltem ſine magno periculo, vel ſcandalo, poteſt à conſecratione Calicis deſiſtere. Item ſi poſt conſecrationem Calicis intelligit in eo eſſe vinum mortife-

rum,

rum, non tenetur illud ſumere, etiam ſi fortaſſe, non poſſit aliud vinum conſecrate, non tenetur, inquam, cum tanto diſcrimine, quia in his caſibus ſola eſt permiſſio, non commiſſio, unde ſine culpa poteſt Sacerdos in eiſdem ſumere Hoſtiam, & deſiſtere à conſecratione Calicis. *Suarez loc. citat.* & communiter. *Tertio*: Si poſt conſecratam Hoſtiam immineret Sacerdoti evidens periculum mortis, ſi detineretur in conſecrando Calice: ut ſi in aliquo caſu hoſtes Hæretici, v. g. ingruant ad occidendum ſacrificantem in Altari, poteſt is Hoſtiam iam conſecratam ſtatim ſumere, vel ſecum auferre, ſi ad conſecrandum Calicem ſine evidenti mortis periculo pergere non poſſit *Suarez, Layman l.l.c.c.* & communiter. Quia in hoc caſu, & in præcedentibus (uti, & in aliis ſimilibus, qui videri poſſunt apud DD. præcipuè *Fagundez capit. 5. citat. à numer.* 10.) Sacerdos non mutilat directè, & ex propoſito Sacrificiū, ſed permittit eius imperfectionem, ſeu omittit illud perficere, quæ omiſſio non eſt intrinſecè mala, & in dictis circumſtantiis honeſtatur: præceptum enim affirmativum perficiendi Sacrificiū in caſu neceſſitatis non obligat, ut bene citati, præcipuè *Suarez, Layman, Franciſcus de Lugo, &c.* Addit tamen *Suarez Verſ.citat. Dico ergo primo*, & bene (quod advertunt, & alii.) Hoc intelligendum eſſe per ſe, & ex vi dicti præcepti, ideſt, ſi aliundè non ſequatur ſcandalum, nec contemptus noſtræ Religionis: quia tunc poſset ex hoc capite teneri Sacerdos ad conſummandum Sacrificium, non tam ex præcepto integritatis Sacramenti, & Sacrificii, quam ex præcepto confitendi fidem, & vitandi ſcandalum. Cæterum, moraliter loquendo, nullus incidere poteſt caſus, in quo liceat directè, & ex propoſito conſecrare, & ſacrificare in ſola ſpecie panis, ne quidem, ut periculosè ægrotanti Sanctiſſimum Viaticum miniſtretur; quia tunc excuſatur infirmus à præcepti tranſgreſſione, ob Sacramenti defectū. Multominus hoc licebit, ut populus diebus feſtis Miſſam audiat; vel in Paſchate communicet. Vel ſi vinum, initio Sacrificii allatum non fuerit, nec poſſit poſtea haberi, vel ſine perturbatione populi adferri, ita *Suarez ſect.cit.4.Verſ. Dico ſecundo. Bonartius de Sacrific. Miſſæ lib.1. capitul. 22. in fine.* Aliique præſertim *Franciſcus de Lugo de Sacrament. ſub numer.22 citat.Verſ.Hinc fit primo*, dicens *ſequenti Verſu: Si quis minetur mortem Sacerdoti, niſi conſecret ſolum panem in his, aut ſimilibus caſibus, quamvis etiam non intercedat contemptus fidei, mortem eſſe potius oppetendam, quam ſolum panem conſecrandum, ſic tenent Doctores ſupra relati cum aliis, ob rationem ſuperius à nobis aſſignatam.*

347 Ad ſextum tandem, & ultimum argumentum oppoſitum, Reſp. Cum ſupra laudatis Doctoribus: Nulla ratione audiendum eſſe *Volaterranum*, dicentem *Innocentium VIII.* diſpenſaſſe cum *Norvegis*, ut ſine vino conſecrarent, eo quod difficulter apud eos vinum conſervari poſſit. Hoc enim falſum eſſe patet. *Primo*: Quia oſtenſum eſt ſupra, contrarium eſſe Iuris Divini. *Secundo*: Quia huius diſpenſationis nulla extant veſtigia. *Tertio*: Quia falſum eſt, ibi vinum non poſſe conſervari. *Quarto*: Quia ſi difficultas habendi vinum ſufficeret ad huiuſmodi diſpenſationem, maximè iam diſpenſandum eſſet cum aliquibus Indis, apud quos difficillimè vinum haberi poteſt. Et nihilominus in omnibus Provinciis, in quibus eſt fides, etiam nunc experimur, etiam ſi frigidiſſimæ ſint, confici hoc Sacramentum abſque tali diſpenſatione. Et quamvis gratis demus (inquit *Suar. ſect. 4.citat.Verſ.Deindè ſicut*) fieri poſſe, ut propter hanc cauſam Sacrificium hoc alicubi minus frequenter conficiatur, minus inconveniens hoc eſt, quam ritum ſacrificandi immutare, uti per tot

annos,

annos, nec immutavit Eccleſia, nec unquam talis diſpenſatio facta eſt ab ipſa, ut conſtat ex invariabili Eccleſiæ uſu, ubique per tot ſæcula. *Quinto*: Quia ipſe *Volaterranus* dicit, Pontificem diſpenſaſſe, ut Calix ſine vino conſecraretur, qui eſſet apertus error in fide: Cum *Concilium Florentinum Seſſione* 13. *Canone* 2. definiat, Vinum de Vite eſſe materiam neceſſariam conſecrationis Calicis. Do hìc *Volaterrani* verba: *Norvegiæ* (ait) *Innocentii VIII. Pontificis conceſſione permiſſum, ſine vino Calicem conſecrare, quod ob immenſa frigora vinum in ea regione importatum aceſcat*. Hæc ille, qui paucis verbis plura profert abſurda, nec ad præſens propoſitum pertinentia. In primis enim, non dicit conceſſiſſe Pontificem, ut ſub altera tantum ſpecie (panis videlicet) conſecraretur, qua de re agitur, ſed ut Calix ſine vino conſecraretur. Præterea, Calix ſine vino? debet ne conſecrari vacuus? certè non: Ergo infuſus: ſi infuſus, utique vel aliquo liquore, vel aqua, vel cerviſia, &c. hoc autem dicere præterquam, quod ridiculum, & inſanum videtur; eſt etiam hæreticum, cum vini liquor de Vite expreſſus ſit materia conſecrationis Calicis, ex *Florent. Concil.* ſupra. Adde, quod ſi ante Innocentii tempora fuit (ut ſupponitur) in vino conſecratum, nec fuerunt unquam tam immenſa frigora, ut vinum aceſceret, vel potius congelaretur, ut quid opus fuit poſtea diſpenſatione, de qua (quod mirum admodum eſt) apud alios Auctores nullum extat veſtigium? Quare meritò *Franciſcus de Lugo loc. cit. num.* 23. ait: *Licet admitteremus neceſſitatem alicuius regionis, tamen hoc Sacramentum, & hoc Sacrificium, Chriſtus, qui prævíderat illud inconveniens, ita inſtituit. Verum nuſquam ſubeſſe talem neceſſitatem, ſatis convincit perpetuus uſus Eccleſiæ, ſi quidem tot ſæculis nunquam talis diſpenſatio data fuit. Confirmatur, quia Pontifex diſpenſare non poteſt in his, quæ ſunt de Iure Divino, niſi traditione, ſeu praxi conſtet Chriſtum Pontifici conceſſiſſe facultatem ad ſic diſpenſandum, ſed hoc non conſtat in noſtro caſu, quin potius praxis, & traditio ſuadent oppoſitum, ergo non poteſt diſpenſare Summus Pontifex*.

348 Concludendum ergo ex hucuſque dictis, nullum incidere poſſe caſum, in quo liceat directè, & ex propoſito conſecrare, & ſacrificare in ſola ſpecie panis, nec ullam prorſus uſque adhuc extare diſpenſationem in Eccleſia conſecrandi in unica ſpecie. Nec etiam, quando ex Pontificio Privilegio celebratur Miſſa ſuper Mare, aut flumen, quod addo, quia hoc apud me vivum eſt, ac valdè efficax argumentum, indiſpenſabile eſſe ab Eccleſia conſecrare tantum in una panis ſpecie, non diſpenſando à conſecratione Calicis, quando concedit celebrari Miſſam ſuper Mare, propter periculum videlicet effuſionis ſanguinis, ob quod periculum *Suarez tomo* 3. *in* 3. *par. diſput.* 81. *ſect.* 3. cum aliis abſolutè ait: *Super Mare, aut flumen celebrari non poteſt, etiam titulo neceſſitatis, propter periculum effuſionis ſanguinis, ut prædicti Authores notant*. Et hæc eſt communis antiquorum ſententia apud *Franciſcum de Lugo de Sacrament. libr.* 5. *capitul.* 6. *quæſtion.* 1. *in princip.* & apud alios; quam etiam non pauci Recentiores amplectuntur, ut videre eſt apud eumdem *Lugum*: imò communiter Doctores eamdem tenent apud *Dianam tom.* 2. *Coordinat. tract.* 1. *reſolut.* 135. *ex par.* 5. *tract.* 3. *reſolut.* 40. Vbi *in princip.* eoſdem citat, & enumerat ad ſatietatem. Quorum omnium fundamentum præcipuum eſt, periculum verſandi ſanguinem: huius enim Sacrificii reverentia poſtulat ſummam cautelam ad evitandum tale periculum, quod tamen in aquæ motione tam facili, tamque frequenti, vitare vix poteſt. Igitur abſolutè, licitum non videtur, &c. Diſtinguunt hoc ultimum conſequens *Fagundez primo Eccleſiæ*

cleſiæ Præcepto lib. tert. capitul. decim. num. decimoquint. & Bonartius de Sacrific. Miſsæ lib. prim. capitul. decimooctav. numer. octav. Igitur abſolutè non eſt licitum, &c. *de Iure antiquo procedendo*, concedo: *de Iure novo, & hodie*, nego: *Dicendum eſt (ita Bonartius cum Fagundez)* iure antiquo, *hoc non licuiſse; iam tamen ex Privilegio concedi: Nam Clemens Octavus, & Paulus Quintus indulſerunt hoc Patribus Societatis noſtræ, ut in Indiarum Orientalium navigatione, Miſsa (non ſolum Sicca, ſed vera, & integra, cum Sacramenti conſecratione) celebrarent ſereno Cœlo, & tranquillo Mari. Nam tunc non eſt periculum effuſionis ſanguinis, cum, & caveri hoc poſſit, ſi alius Sacerdos Calicem conſecratum manu contineat, ne effundatur.* Vide *Fagundez loc. citat. Cardinal. de Lugo de Euchariſt. diſput.* 20. *ſection.* 3. *Patrem noſtrum Verricelli. De Apoſtolicis Miſſionibus tit. octav. de Euchariſt. & Sacrific. Miſſæ queſtion.* 133. & alios. Ex quibus Authoribus habes, hodie, auctoritate, ac Privilegio Summi Pontificis, licere Sacrificare etiam in Mari, & Miſſam ibi integram celebrare, hoc eſt, conſecrando etiam Calicem, & non aliter, non obſtante antedicto periculo effuſionis ſanguinis. Argumentum efficax non poſſe Summum Pontificem diſpenſare Sacrificium ſub una tantum conſecratione, quia hoc eſſet ire contra Ius Divinum, ut tot, tantique Doctores ſupra conſtanter aſſeverant. Sed hic obiter.

349 Inquires: Quid ſit Miſſa Sicca (quam innuit ſupra *Bonartius*) an hęc ſit licita; qualiter ordinari debeat, & an ipſa cadat ſub præcepto diebus Dominicis, & in feſtis de Præcepto, in quibus fideles tenentur audire (quando poſſunt) Miſſam integram. De hac Miſſa, *Navarrus in Miſcellaneis de Oratione, Miſcellan.* 88. 89. 90. & 91. *Henriquez libr. non. de Sacrific. Miſſæ capitul. vigeſimoſept. numer. tert. (ibi: Navigantes ferebant ſecum Euchariſtiam, & quidam celebrarunt in Mari. Sed meritò in iure prohibetur in Mari celebrare, aut in flumine: niſi Miſſam Siccam Sacerdos recitare velit ſolemniter indutus, cum Orationibus piiſque ritibus, ſed abſque conſecratione Euchariſtiæ. In fluvio tamen placidiſſimo, ubi effuſio ſanguinis timeri non poſſet, fortaſſe in neceſſitate liceret:) Fagundez Præcepto primo Eccleſiæ cap.* 10. *n.* 14. *Azorius tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 7. *q.* 6. *Portell. tom.* 1. *Reſpon. Moral. par.* 3. *caſu* 26. *Lezana in Summa Verbo Miſsa numer.* 65. *Quartus in Rubricas Miſſalis Rom. parte prima, titul. decimoquart. dub. quart.* aliique.

350 Reſpon. Miſſam Siccam eſſe ceremoniam Sacram, ſeu Piam, nomine ſolum, & apparenter Miſsam, non autem re ipſa, cum in ea non offeratur Sacrificium, neq; fiat ulla conſecratio, ſed ſolum recitentur preces dici ſolitæ in Miſſa. Quare ſicut arbor illa, dicitur Sicca, quæ caret humore, & anima vegetante, pariter Miſſa hæc dicitur Sicca, quia caret vera ratione Sacrificii. Tali nomine (ut refert *Navarrus Miſcell. cit.* 88. *in princip.)* Vſus fuit *Guillielmus Epiſcopus Mimatenſis in Ration. Divin. Offic. lib. quar. capitul. prim. numer. vigeſimotert.* Sentiens, Miſsam Siccam appellari eam, quæ continet omnia contenta in Miſſa integra, excepta conſecratione corporis, & ſanguinis Domini, cum aliquot aliis ad eam pertinentibus: Introducta autem fuit ad ſolatium longo tempore navigantium (hinc dicitur etiam Miſſa Navalis,) ut qui veram Miſsam audire nequeunt, ſatisfaciant aliqualiter propriæ devotioni, quamdam Miſsæ imaginem audiendo. Huiuſmodi autem Miſsa (debito ordine recitata, ut infra) ſecundum ſe licita eſt, quia nulla lege prohibita; & etiam quia nihil mali continet, imò devotionem fovet erga verum Sacrificium, & excitat ad actus pios. Maximè licita eſt, & laudabiliter recitatur in Mari, quando præſertim na-

vigatio diuturna eſt, nec poſſunt navigātes è Navi deſcendere ad litus; & ob id appellatur, ut ſupra, Miſſa Navalis: Introducta præcipuè in hunc finem, & ob eumdem finem à Superioribus conceſſa, ut conſtat ex quodam *Libro Sacerdotali*, quem dicunt approbatum à *Leone Decimo*, quemq; teſtatur *Navarrus Miſcell.* 89. *citat.* ſe vidiſſe, ſibique monſtratum, *à Sacri Palatii Magiſtro Fr. Paulo Conſtabili*. Vide præter Doctores citatos, etiam *Thomam Hurtadum par.* 1. *reſolut. Moralium tract.* 7. *capit.* 7. *à num.* 312. *uſque ad* 320. *incluſivè*, in quo cum *Sylvio* 3. *par. quæſt.* 83. *ar.* 2. *qu.* 2. rationabiliter concludit, *ubi non eſt conſuetudo dicendi tales Miſſas Siccas, nullatenus eſſe introducendas, aut dicendas. Vbi autem eſt conſuetudo, permitti poſſe*.

351 Qualiter autem ordinanda ſit Miſſa Sicca? *Navarrus Miſcell.* 89. *citat.* & 90. *ex citato Libro approbato à Leone X.* tradit modum per extenſum, recitando integra verba eiuſdem Libri, ſpectantia ad ordinem, & ritum, dicendi illam, videatur: *Pater Quartus dub. quart. citat. ſub Verſ. Secunda difficultas*, brevius procedendo, ordinandam eſſe ait (ex eodem Libro) ut ſequitur: *Qualiter ordinari debeat Miſſa Sicca?* Reſpon. Quo ad ea, quæ recitari debent. Inchoari debet Miſſa Sicca à *Confeſſione*, ut moris eſt in Miſſa propriè dicta, & reliqua omnia dici poſſunt cum *Gloria*, & *Credo*, iuxta qualitatem Miſſæ uſque ad Offertorium incluſivè, ideſt, uſque ad Verſiculum poſt Evangelium, vel Credo. Deinde aliis omiſſis, dicuntur Orationes Secretæ, & poſt eas *Præfatio*, poſt *Præfationem* dicitur immediatè *Oratio Dominica*, & *Agnus Dei*. Tandem dicto Verſiculo, qui dicitur Communio, Sacerdos dicit Orationes poſt Communionem. Et data benedictione, Evangelium Sancti Ioannis. Ita colligitur *ex dicto Libro Sacerdotali*, quem approbat *Navarrus Miſcell.* 89. *citans etiam Durandum*, &c. & diſtinctè explicat *Burnardo ab Argentina de Ordine Miſſæ, Capitul. de Miſſa Sicca*. Hactenus *Pater Quartus*. Qui duo hìc præterea advertit: Vnum eſt, dicendas non eſſe Orationes poſt Communionem, in quibus fit mentio de Sacrificio oblato, vel de Sacramento percepto. Ex. gr. *Refecti cibo, potuque cæleſti*, &c. ne ſignificatio ſit falſa, ut bene advertit etiam *Navarrus Miſcell.* 90. *in fine*. Sed omittenda eſſe illa verba, vel commutandas eſse Orationes cum aliis proportionatis ex Miſsali, iuxta Miſsæ qualitatem. Et idem dicendum de Orationibus Secretis, in quibus fit mentio de Sacrificio offerendo. Alterum eſt; nullum eſse peccatum omittere partem aliquam huius Miſsæ Siccæ, ver. gr. Epiſtolam, vel Præfationem, &c. quia non cadit ſub Præcepto, neque Miſsa ipſa, neque pars ulla eiuſdem, neque tenentur fideles in Feſtis de Præcepto illam audire, ut docent *Fagundez*, *Lezzana*, & alii ſupra, etiam ſi Miſsam veram audire non poſſint. Poteſt autem hæc Miſsa celebrari etiam à non ieiuno, & qualibet hora, & pluries etiam eodem die ab eodem recitari, cum non ſit verum Sacrificium, nec ſubiaceat legibus præſcriptis in ordine ad verum Sacrificium. Hiuc

352 Omitti debent in Miſsa Sicca. *Primò*: Oblatio panis, & vini, cum Orationibus ad eam pertinentibus. Imò neque debet eſſe in loco Miſsæ panis, aut vinum: omittitur etiam Oratio: *Suſcipe Sancta Trinitas hanc Oblationem*, cum *Orate Fratres*, quia hæc omnia pertinent ad verum Sacrificium offerendum. *Secundò*: Omittitur totus *Canon*, cum cæremoniis, & ſignis, quæ in eo fiunt, ob eamdem rationem. *Tertiò*: Tandem non fit communio, quia nec adeſt Corpus Chriſti; ita *Durandus*, *Navarrus*, & *Pater Quartus*, cum ipſis,

ipſis, & aliis. Quo verò ad apparatum, erigitur quidem Altare cum ſuis ornamentis, non tamen neceſſaria eſt Ara lapidea, vel conſecrata: poſſunt etiam adhiberi lumina, Miſſale, & alia ſimilia. Quo ad veſtes Sacerdotales, poteſt Sacerdos altero è duobus modis uti, nempè, vel recitare hanc Miſsam cum ſuperpelliceo tantum, & Stola; vel ſaltem abſque Caſula, ſeu Planeta, quod eſt magis conforme *Libro Sacerdotali* ſupra citato. Vel poteſt etiam hanc Miſsam recitare indutus omnibus paramentis Sacerdotalibus, ut ex *Durando*, refert *Navarrus Miſcell. citat.* 88. nam eiſdem utuntur Sacerdotes in aliis functionibus Sacris, hæc omnia ex *P. Quarto*, & iſte ex aliis D. D. apud quos alia plura.

PRIVILEGIVM TERTIUM.

Sacerdos, qui per inadvertentiam naturalem, errorem, vel ignorantiam invincibilem conſecravit in Miſsa ſolum panem, excuſatur à culpa, & ſacrilegio. Quid poſtea facere debeat agnita propria ignorantia?

353 SAcerdotes conſecrare debere utramque ſpeciem in celebratione Miſsæ ex Chriſti inſtitutione, & Iure Divino, ſatis concluſum eſt in præcedenti Privilegio, & quod conſecrare directè, & ex propoſito unicam tantum ſpeciem maximum eſſet lethale, ac ſacrilegium, à quo tamen (dicit præſens Privilegium) excuſaretur Sacerdos ille, qui per inculpabilem, & invincibilem, ac naturalem inadvertentiam, errorem, & ignorantiam, unicam tantum ſpeciem conſecravit. Quod accidere poteſt, inquit *Suarez tom. tert. in tert. par. diſputat.* 43. *ſection. quart. Verſ. Dico ergo primo*, ſub ſequentibus verbis (quæ ſunt ad litteram, ut patet Privilegium propoſitum:) *Interdum accidere poteſt, ut ſine ullo peccato in una tantum ſpecie conficiatur hoc Sacramentum, non propter diſpenſationem, vel interpretationem Præcepti, ſed propter impotentiam phyſicam, vel moralem implendi illud. Hoc per ſe conſtat, quia ex ignorantia in primis, vel inadvertentia inculpabili accidere interdum poteſt, ut aliquis non ponat vinum in Calice, ſed aquam, atque ita conſecret ſolam materiam panis, &c.* præter *Suarez*, huic eidem Privilegio, verbis æquivalentibus, ſubſcribunt *Azorius part. prim. libr. decim. capitul. decimonon. quæſtion. tert. Verſ. Maior, & alii, in princip. Reginaldus in Praxi tom. ſecund. libr. vigeſimonon. cap. ſecund. de materia Sacrament. Euchariſt. par. prim. eiuſdem capit. numer. decimoquart. in principio, fol. mihi* 584. *Fagundez Præcepto primo Eccleſiæ libr. terti. capitul. quint. numer. decimo*, & plures alii, quos refert, & ſequitur *Pater Diana tom. ſecund. Coordinat. tract. prim. reſolutione* 236. *ex part. decim. tractat. decimoſecund. & Miſcell. ſecund. reſolutione* 14.

354 Quid autem facere debeat dictus Sacerdos, poſtquam deprehendit eſse aquam in Calice? Quàmprimum hoc advertit, debet ſupplere defectum, ait *Suarez*, citatique D. D. quia tamen (addunt iidem) accidere poteſt caſus, in quo poſtquam Sacerdos deprehendit non eſse vinum in Calice, non reperiatur aliud vinum, vel certè, ut non poſſit quæri ſine magno ſcandalo, aut ſine evidenti periculo vitæ: tunc non obligabitur, cum tanto detrimento ad quærendum illud; quia non eſt veriſimile, præceptum hoc obligare cum tanto diſcrimine: eo magis, quia in tali caſu, formaliter, & humano modo loquendo, dictus Sacerdos non conſecrat in una ſpecie, ſed permittit (ut in præcedenti Privilegio) unam

ſpeciem ſolam manere conſecratam, & omittit aliam, quia moraliter non poteſt illam habere. Et ſicut ex communi omnium ſententia (arguit *Suarez*) licet Sacerdos teneatur utramque ſpeciem conficere, & ſumere in Sacrificio, nihilominus ſi poſt conſecrationem Calicis intelligit in eo eſſe venenum, non tenetur illud ſumere, quamvis non poſſit fortaſſe vinum aliud conſecrare, pari ratione, ſi in noſtri Privilegii caſu non poterit Sacerdos quærere vinum, nec habere ſine vitæ periculo, vel ſine gravi ſcandalo (quod non eſt inferioris conſiderationis) non tenebitur quærere.

355 An verò ex dictâ Miſſa, in qua Sacerdos conſecravit panem abſque vino, poſſit ipſe recipere conſuetum ſtipendium? Negativè ſentio, cum *Diana Coordinat. tract. 1. citat. reſolutione 229. numer. 6. ex part. 10. tract. 16. & Miſcell. ſexto, reſolutione 63.* Quia dantes ſtipendium, volunt applicationem Sacrificii integri, non manchi; nam ſi dantes ſtipendium pro Sacrificio, ſcirent illud eſſe mancum, non integrum, utique illud non probarent, dant enim ſtipendium certum pro tanto fructu certo, quod ſequitur ex Sacrificio perfecto, hoc eſt ſub utraque ſpecie conſecrationis oblato, & non aliter.

PRIVILEGIVM QVARTUM.

Sacerdos carens Hoſtia grandiori, quam conſecret, & exponat populo in Oratione quadraginta horarum poſt prandium, ſumens ipſe particulam parvam è Sacrario, ſeu Pixide, ex præconſecratis ab alio Sacerdote, aſſervans verò in eodem Sacrario grandiorem, ab ipſomet conſecratam ad illam poſt prandium in Oratione exponendam, à mortali excuſatur, ſi ex ignorantia invincibili id præſtet.

356 Caſus iſte, ſeu Privilegium, ſub variis terminis proponi poteſt variis in quam, ſed omnibus ſub eadem omninò reſolutione ſolvendis, quod unuſquiſque videlicet in ſe, & ex ſe contineat ſacrilegium mortale, niſi ignorantia excuſet. Nam *Primo*, *Henriquez lib. 9. de Miſſa Sacrific. capit. 9. numer. 2. in fin.* proponit, ut ſequitur: *Si Parochus carens pane quem conſecret, oſtendat populo Hoſtiam Sacrarii pridem conſecratam (quamvis eam elevaret frangeret, & ſumeret etiam ſub utraque ſpecie, ea intentione, ut populus audiret Miſſam in feſto) non eſt Sacrificium, quod aliis proſit ex operato:* Igitur lethaliter peccat talis Parochus ſic celebrando. *Secundo*, *Cardinalis de Lugo de Euchariſt. diſput. 19. ſect. 5. ſub num. 76. Verſ. Denique ex his.* Idem ferè, ſed ſub alia formalitate proponit, dicendo: *Sacerdotem in Miſſa non ſumere, quidquam ex Hoſtia quam ipſe conſecravit, ſed illam in Sacrario ſervare; & ſumere ſolam Hoſtiam, quæ antea in Sacrario erat, quod aliqui* (apud ipſum) *concedunt fieri poſſe, abſque tamen ullius auctoritate, afferentes ſolum uſum (melius dixiſſent abuſum) ex ignorantia quorumdam Parochorum, qui ita faciunt: eſt contra ſenſum Eccleſiæ, & omnium Doctorum.* Ergo qui ſic Miniſtrat, peccat mortaliter (quod nervosè probat *citatus Cardinalis*) quãdo non excu-

Digitized by Google

cuſat ignorantia ipſa. *Tertio*, *Diana Coordinatus tom.2.tract.1.reſolution.234. in princip. Ex par.5.tract 13. Miſcell.1.reſolutione 96. & Gobat in Alphabeto Sacrificantium Caſu 23. & ultimo numer.* 833.faciunt propoſitionem ſub iiſdemmet verbis, ut ſequitur: *Quidam Sacerdos in ultima Miſſa oblitus eſt conſecrare Hoſtiam expouendam poſt prandium in Oratione quadraginta horarum; quæſitum fuit, an dictus Sacerdos potuiſſet ſumere particulam è Sacrario ex præconſecratis ab alio Sacerdote, & Hoſtiam ab ipſo conſecratam conſervare ad effectum publice illam exponendi poſtea. Suppoſito quod non eſſet ultra tempus celebrandi aliam Miſſam.* Et licitè hoc fieri non poſſe uterque reſolvit (ob rationes de quibus infra.) Igitur illicitum, niſi excuſet ignorantia. *Quarto*, Eandemmet propoſitionem (ſed ſub aliqua diſtinctione) facit *Tamburinus in Methodo celebrandæ Miſſæ, lib.2.capit.8.§.8.num.17. Licet ne* (ait) *Sacerdoti aſſumere Particulam parvam, & grandiorem conſervare in Pixide, ad illam v.g. exponendam in Oratione quadraginta horarum, ſi forte alia grandior habendi ad hunc finem non poſſit? Diſtinguendum eſt. Vel enim hic Sacerdos conſecravit in ea Miſſa, tum Particulas parvas, tum Hoſtiam grandiorem. Vel ſolum conſecravit ipſam maiorem, inveniuntur tamen parvæ præconſecratæ in alia præcedenti Miſſa. Si primum, licet Sacerdoti parvam ſibi ſumere, & maiorem conſervare. Si poſterius, non licet. Ratio eſt, quia Sacerdos debet communicare de ſuo Sacrificio. Nam, ut habet Textus, Cap. Relatum 11. de Conſecrat. diſtinct. 2. (Quale erit illud Sacrificium, cui nec ipſe Sacrificans particeps eſſe cognoſcatur?) quod facit in caſu priore, non verò in poſteriore. Hinc aliqui Parochi, dum renovant Euchariſtiam, ſi conſumunt Hoſtiam ab alio præconſecratam, eam verò, quam ipſi conſecrant, reponunt in Sacrario, ritè nequaquam faciunt, ſuntque ab Epiſcopis, & Doctoribus corrigendi.* Corrigendi inquam, nedum quia nequaquã id ritè faciunt, verum etiam quia ſic faciendo, peccant mortaliter, niſi eos excuſet ignorantia, ut in propoſito Privilegio. Quod ponit etiam, & approbat *Fagundez Præcepto primo Eccleſiæ lib. 3.capit. 4.num. 27.* ſub ſequentibus: *Si Sacerdos carens Hoſtia, quam conſecret, oſtendat populo Hoſtiam Sacrarii pridiè conſecratam, quamvis eam elevet, frangat, ac ſumat, etiam ſub utraque ſpecie, ea intentione, ut populus audiat Miſſam in feſto, non eſt Sacrificium, quod alus proſit, & peccabit mortaliter, niſi ignorantia excuſet, & tenebitur populus audire aliam Miſſam.* Igitur ex his verum noſtrum Privilegium.

357 Cur autem Sacerdos ſe gerens in celebranda Miſſa, ut in recitatis caſibus, vel aliis, ſi qui ſunt ſimilibus, peccet mortaliter, quando ignorantia illum non excuſet. Ratio eſt præcipua (quam etiam adducit *lo: Præpoſitus in 3.part.D.Thomæ quæſtion.83.art. 1. dub. 7.num.50.* quamque innuit *Cardinal. de Lugo Verſ. citat. in fine.*) Quia Sacerdos celebrans debet ſumere Hoſtiam, quam in ſuomet, eodemque ſacro conſecravit, ſive etiam aliam ſumat, ſive non; quia ſumptione ſola Hoſtiæ, in eo Sacrificio conſecratæ oſtendit, ſe illi Sacrificio cõſentire: nullo verò modo ſumendo Hoſtiam præconſecratam, quæ impertinenter ſe habet ad hoc Sacrificium. Actio enim, in qua ratio Sacrificii ponitur, eſt conſecratio ad ſumptionem ordinata; & debet eadem victima conſumi, quapropter iura non ſolum dicunt, Sacerdotem debere participare in Miſſa de hoc Sacramento, ſed debere participate de eodem Sacrificio: Unde in *Concil.Tolet.12. c. 5.* relato in *Cap. Relatum 11. de Conſecr. diſtiu.2.* dicitur: *Quale erit illud Sacrificium, cui nec ipſe Sacrificans particeps eſſe cognoſcitur?* Adde cum eodem *Cardinal Verſ. citat.* Ex *Rubricis Miſſalis*. Sæpius haberi, ſi poſt conſecrationem acciderit ſpecies ſanguinis om-

omninò effundi, aut in ipſis, vel in Hoſtia venenum apparere, Sacerdotem debere aliud vinum, vel aliam Hoſtiam conſecrare quam ſumet: at hoc nec neceſsarium eſset, nec licitum, ſi ad Miſſæ integritatem ſufficeret conſecratio, & ſumptio utriuſque ſpeciei, ſive ſumantur, quæ tunc conſecrata ſunt, ſive quæ in alia Miſsa conſecrata fuerunt: Sufficeret enim in illis caſibus ſumere unam Particulam conſecratam ex ſacrario: vel etiam (ſi ſanguis effuſus fuiſset) ſufficeret ex alio Altari accipere ab alio Sacerdote celebrante partem ex Calice, & cum illa (& Hoſtia pariter præconſecrata) proſequi Miſsam inceptam, & ſic conſummare Sacrificium (ſi ſufficit conſecratio, & ſumptio Sacramenti aliàs conſecrati) & ſi hæc ſufficit, ergo non poteſt in caſu poſito, ſecunda conſecratio adhiberi, quia non poteſt hæc abſque gravi ſacrilegio adhiberi, niſi quando neceſsaria eſt ad perfectionem Sacrificii. Male ergo (ſi ſic eſt) præcepit Eccleſia, ut in dicto caſu, vel dictis, iterum conſecretur; nihilominus, Theologi omnes (concludit *de Lugo*) nemine excepto, neceſsarium eſse dicunt alias ſpecies conſecrare, quia debet eadem victima conſumi. Ergo, &c.

358 Si tamen in aliquo caſu deficeret quidem omninò grandior Hoſtia, ſed ſuppeteret parva particula, poſset ne Sacerdos hanc adhibere ad Sacrificium, maximè ſi ſit Parochus ruri exiſtens, ut ſuus populus in die feſto audiat Miſsam? Reſpondeo affirmativè. Ratio eſt, quia nullum adeſt præceptum in contrarium: nec ullam eſse conſtat conſuetudinem (ut obligantem) de conſecranda Hoſtia maiore, vel minore, cum utrobique Sacrificium æquè perficiatur. Quod ſi offenſio aliqua ſimplicium imperitorum quandoque timeatur, facillimè inſtrui poterunt de rei veritate. Ita etiam *Thomas Tamburinus* §. 8. *citat. num.* 16. Vbi ſupponit talem celebrationem fieri poſse etiam in die non feſto, nullaq; exiſtente cauſa præter Sacerdotis privatam devotionem. Et ante ipſum, idem docuit *Iacob Marchantius Reſolutionum Paſtoralium tract. 4. capit. 5. num. 6. Verſ. Quantum ad materiam*, ibi enim ſic: *Si haberi maior Hoſtia non poſſit, an ex minoribus liceat adhibere? Reſpondeo in Miſſa privata, & ſecreta id fieri poſſe, cum non inveniatur præceptum in contrarium: gratiuſq; videri Deo ſic celebrare, quam non celebrare, licet non ſit feſtus dies, maximè ſi non ſit periculum de ſcandalo, tunc enim, id etiam urgente cauſa publicè fieri, nihil vetaret*, ita *Marchantius*, proſequens ſic immediatè.

359 Quidam Parochus ob defectum maioris Hoſtiæ conſecravit in ſua Miſſa parvam particulam, timens autem populi ſcandalum, aut murmur, dum minorem Hoſtiam conſecraſſet, elevavit ob ſuam cautelam Hoſtiam maiorem præconſecratam, quæ in Pixide aſſervabatur, ut exponeretur populo in die ſolemni, ſeu pro Oratione quadraginta horarum. Quæritur, an id ritè, & prudenter factum fuerit? *Marchantius* ipſe reſpondet, negando id eſſe ritè geſtum. Cum enim (inquit) debeat in Miſſa exhiberi populo adoranda eadem Hoſtia, quæ in eademmet Miſſa conſecratur, & offertur, talis prædicti Parochi cautela approbanda non eſt; additque, *Melius tamen meo iudicio feciſſet, ſi & maiori iſti Hoſtiæ alteram parvam per illud Sacrificium conſecratam ſimul adiunxiſſet, quod facilè fieri poterat, exhibendo utramque adorandam. Sic enim ſatisfaceret cæremoniæ huic Sacræ, qua Hoſtia Sacrificii huius, populo ad adorandum exhibenda præcipitur*. Verum, ſi *Marchantio* cautela dicti Parochi (& meritò) non arridet, nec *Tamburino l.c. num.* 22. placet hæc poſterior *Marchantii*, putans neque hanc, neque illius Parochi anteriorem cautelam eſſe approbandam. Vti poſtea, *ſequenti num.* 23.

om-

omninò reprobat (quod facit etiam *Gobat loc. cit. num.* 837.) factum cuiuſdam Parochi, cui cum deeſſet Hoſtia grandior conſecrata exponenda pro Oratione quadraginta horarum, uſurpavit non conſecratam, affigendo illi parvam particulam conſecratam, & ita ſimul expoſuit, ne ſcilicet parva formula in ſphęrula appareret populo, qui Parochum de negligentia reprehendiſset. Reprobat inquam *Tamburinus* (& meritò) huiuſmodi factum (nullo modo probandum) ob periculum idololatriæ, quamvis materialis, cum fideles adorent totũ illud, quod expoſitum eſt per modum unius, quod non licet. Vt in ſimili docet *Cardinal. de Lugo de Sacrament. diſp.* 8. *ſection.* 11. *num.* 188. de Miniſtrante peccatori occulto Particulam non conſecratam, quod nec licitè: Communiterque hoc etiam reiicitur (ait *de Lugo,*) & ob eamdem rationem, ob periculum videlicet idololatriæ ſaltem materialis. Nam in ipſomet actu ſumendi à peccatore talem particulam non conſecratam, aliqui adorabunt illam, etiam ſi non videant. Præterea, ipſemet actus ſumendi illam reverenter, eſt actus Religioſus, & externus quidem cultus, qui non ſolet, nec debet, niſi veræ Euchatiſtiæ exhiberi, unde eſt adoratio quędam ſaltem externa, & reverentia, quam ſumens, exhibet exterius illi Hoſtiæ, quam ſumit. Pariter Sacerdos dum eamdem particulam non conſecratam Religioſè miniſtrat, ſaltem exterius videtur illi exhibere ſacrum cultum veræ Euchariſtiæ debitum, quæ actiones externæ etiam reverentiæ, & cultus circa Hoſtiam non conſecratam vitari debent, nec licent. Hactenus *de Lugo*, hic obiter relatus in confirmationem eorum, quæ, pariter hic referimus contra prædictum Parochum exponentem pro Oratione quadraginta horarum, Hoſtiam non conſectatam affigendo patticulam parvam conſecratam. Quod factum à nemine uti rectum, vel licitum approbari poteſt (bonam mentem ad ſummum prædicti Parochi excuſandam, eo maximè quia in repentinis non ſemper vacet locus, ac cognitio pro veritate indaganda, iuxta quam operetur) evidens enim eſt in huiuſmodi facto probabilitas periculi idolatrandi ſaltem materialiter in adorantibus eam totam materiam, quam fideles expoſitam contuentųr: non eſt autem licitum aliquem inducere, ſeu exponere periculo idolatrandi, ut communiter D. D. Et ad hunc eumdem caſum, optimè faciunt verba *Thom. Tamburini in Methodo Expeditæ Celebrationis Miſſæ lib.* 2. *cap.* 8. §. 8. *num.* 23. quæ ſunt ſequentia. *Illud certè probandum nullo pacto eſt, quod quidam Parochus, dum ei Hoſtia grandior conſecrata non ſuppeteret, ad eam exponendam in Oratione quadraginta horarum, imprudenter egit. Parvam enim conſecratam Hoſtiam, affixit Hoſtiæ grandiori non conſecratæ, & ita ſimul expoſuit, ne ſcilicet parva formula in ſphærula appareret populo, qui Sacerdotem de negligentia præparandi maiorem reprehendiſset. Hoc, inquam, non eſt probandum, quia eſset periculum idololatriæ, quamvis materialis (cum fideles adorent totum illud, quod expoſitum eſt per modum unius) quod nullo modo licet.* Hinc clarè infertur, illicitam eſse talem expoſitionem, ſeu fictionem. Verum

Quia quandoque caſus accidere poteſt, quod grandior Hoſtia conſecrata deficiat, & ſolum parvulæ conſecratæ habeantur, & tempus urgeat, inſterq; exponendi (poſt Veſperas v. g.) quid ergo fiet in tali eventu? *Caſſianus à S. Elia in Examine Centum Hiſtoriarum Deciſione* 21. *num.* 19. Reſpondet: Si circumſtantiæ tales concurrant, ut eis attentis, nec non, & populi qualitate, ac multitudine iam congregata, omninò expoſitio ſit facienda, taliter, quod non omnes poſſint præmoneri, tunc propter ſcandalum puſillorum inter prudentes exiſtentium, expediet Hoſtiam magnam componere cum parvulis

lis Hoſtiis conſecratis, ut totum, quod exponeretur, ſit materia conſecrata, & ſic Idololatriæ etiam materialis non erit periculum; ita *à Sancto Elia loc. citat.* Vetum eſset, & periculum etiam Idololatriæ materialis abeſset: Si dictæ particulæ inter ſe ſe componerentur(ſeiunctæ à qualibet materia, & Hoſtia non conſecrata) ut efformarent ſeipſis, ita unitis ſphæram unius grandioris Hoſtiæ. Quia tamen hoc difficulter ſortiri poteſt, ſaltem bene; & fortaſse unquam abſque aliqua irreverentia, & indecentia, maximè ſi non aqua munda, ſed ſaliva ad illas parvas formulas uniendas uteretur; ideò. Dico in tali caſu conſultius eſse omittere expoſitionem, ſi commodè poteſt omitti. Nam, quæ admiratio, maximè apud prudentes, quod ſcandalum, quod excidat mente præparatio talis Hoſtiæ? Moveantur omnes de oblivione, vel de inadvertentia Sacerdotis, & quod ſcandalum ex hoc accepturi sũt? Et ſi commodè expoſitio omitti nequit (maximè ob devotionem populi enixè expectantis) pro illa vice Pyxis, ſeu Ciborium, in quo ſint particulæ conſecratæ (ſaltem una) exponatur(& cum eadẽ luminum, &c. Solemnitate) quæ expoſitio non eſt nova in Eccleſia Dei, imò in uſu, ut conſtat, etiam in Cathedralibus, & Collegiatis, nec ullam habet, vel habere poteſt oppoſitionem, aut contradictionem.

PRIVILEGIVM QVINTUM.

Ex ignorantia(item ex perturbatione mentis) committens in celebratione Miſſæ aliquem errorem, etiam gravem, excuſatur à culpa mortali.

360 Ponit hoc idem Privilegium ad verbum *Georgius Gobat in Alphabeto Sacrificantium, caſu 23. & ultimo num. 845.* ibi enim ſic: *Pro conſolatione tua, nota ſingulariter ex Eſcobar libr. prim. Examine 11. num. 92. & Tamburin. lib. 2. capitul. 5. §. 2. num. 30. Quando ex ignorantia, vel perturbatione committis in Miſsa aliquem, etiam gravem errorem, procedens tamen cum bona fide, non imputari tibi ad culpam mortalem, videlicet ob defectum ſufficientis libertatis. Si tamen ignorantia ſit habitualis, teneris ſub mortali dare operam, ut eam emendes.* Accedunt *Tamburini* verba, quæ *num. citat.* ſunt ſequentia: *Nec ſcrupuloſè te geras, nam quodcumque, bona fide, in illa perturbatione facias, coram Deo factum bene cenſebitur. Imò hæc eſt univerſalis doctrina, in ſimilibus perturbationibus, etiam in rebus graviſſimis, atque adeò etiam in Miſſæ ſubſtãtialibus, quam tradit ex Navarro, & Sylvio. Diana par. 2. tract. 14. reſolutione 70. in fine. Et ratio eſſe poteſt, quia ea, quæ bona fide fiunt in illa perturbatione, non præſumuntur ita deliberatè facta, ut ſaltem ad mortale pertingant.* Et ſi ad mortale non pertingunt, quæ bona fide fiunt in dicta perturbatione, multò minus ad idem mortale pertingent, quæ fiunt ex ignorantia invincibili, cum hæc per omnes auferat voluntarium, ignorantiæ oppoſitum. Hinc optimè ait relatus *Navarrus in Man. capit. 25. num. 91. Si quis ignorat Præceptum Eccleſiæ, quo qui celebrat, tenetur ſub utraque ſpecie conſecrare, & ſumere: aut inopinato caſu perturbatus non ſuſcipit, nec conſecrat vinum, non peccat ob id mortaliter, iuxta Adrianum.* Cui ſententiæ, ſeu Privilegio ſubſcribens *P. Diana loc. cit. & in tomo 2. Coordin. tract. 1. reſolut. 235 num. 5.* ait: *Notandum eſt cum Navarro, & Sylvio in 3. par. quæſtion. 80. ar. 8. caſu 2. quod Sacerdos non peccaret mortaliter, ſi inopinato caſu perturbatus, non ſuſciperet, nec conſecraret vinum, &c.* Et his addo *P. Paſqualigum de Sacrifi. Miſsæ tom. 1. tract. 1. qu. 47. num. 4.* ubi ſic: *An Sacerdos peccaret, ſi omitteret conſecrationem alterius ſpeciei, quando reperiret, materiam conſecrandam non eſse promptam, & ita mente perturbaretur, ut non conſideraret, quod eſset procuranda materia pro conſecratione alterius ſpe-*

Digitized by Google

ſpeciei? Reſpondeo cum Præpoſito 3.part.q. 83.art.1.dub.8.n.56.Verſ.Reduco 3. Quod excuſaretur ſaltem à mortali, quia perturbatio mentis operatur, quod omiſſio conſecrationis alterius ſpeciei non ſit deliberata, atque adeò imputabilis; quod etiam dicendum eſt, ſi Sacerdos bona fide putaret, ſe tũc non teneri ad procurandam materiam pro conſecratione alterius ſpeciei. Quid autem facere debeat Sacerdos, qui ex perturbatione mentis (vel etiam ex deficientia materiæ pro conſecratione alterius ſpeciei) non conſecravit? Vide *Rubricas Miſſalis Romani Tit. de Defectibus in Celebratione Miſsarum occurrentibus, eumdem Patrem Paſqualigum à num. 4. citat. Gavantum in Rubricas Miſsalis part. 3. tit. 10. de defectibus in Miniſterio ipſo occurrentibus: Patrem Quarti in Rubricas Miſſalis par. 3. tit. 3. ſec. 2. de ſupplendis defectib. dub. 1. 2. 3. 4. & 5. & tot titulo 4. eiuſdem Partis 3. & etiam quinto titulo. Averſam de Euchariſt. qu. 11. ſect. 16.* & alios agentes *de defectibus ſupplendis in Miſſa fortè occurrentibus*. Et inſuper, an qui ex perturbatione mentis (vel ex deficientia materiæ, aut alia de cauſa) alteram tantum, & unicam ſpeciem conſecravit, poſſit pro illa Miſſa accipere, vel retinere acceptum ſtipendium? Salvo meliori iudicio, reſpondeo affirmativè in opinione eorum, qui ſuſtinent in qualibet ſpecie per ſe ſumpta, ſeu in qualibet ſigillatim, perfectam, & completam rationem Sacrificii inveniri: Quia in qualibet ſpecie ſeorſim, ac per ſe ſpectata apparet, quicquid eſt de ratione eſſentiali Sacrificii, cum ſub qualibet offeratur totus Chriſtus; & in qualibet reperiatur tota definitio Sacrificii, oblatio videlicet, immutatio victimæ, &c. conſequenter ſub qualibet ſpecie reperiatur eſſentialis Sacrificii ratio, ita ut conſecratio utriuſque ſpeciei ſpectet tãtum ad integritatem Sacrificii: cuius ſententiæ ſunt (ut videre eſt apud *Averſam de Euchariſt. qu. 11. de Sacrificio Miſsæ. Paſqualigum tom. & tract. cit. qu. 44. num. 3.* & alios) *Caſalius de Sacrific. Miſſæ lib. 2. cap. 25. Henriqu. lib. 9. Summ. c. 9. num. 10. Nugnus 3. par. q. 83. art. 1. part. 2. diffic. 2. concluſ. 4. Bonacina qu. ult. de Euchar. punct. 2. num. 7. Pitigianus in 4. diſtin. 13. qu. 2. art. 3. Marchin. de Sacram. Ordinis tract. 2. par. 2. cap. 1. num. 15. Gabriel à S. Vincentio de Sacram. diſp. 1. de Sacrific. Miſsæ qu. 6. Verſ. Noſtra ſententia*, aliique. Cum igitur iuxta horum Doctorum ſententiam, etiam in Miſſa in qua unica tantum ſpecies conſecratur, ſalvetur eſsentialis ratio Sacrificii, pro ipſa quoq; (probabiliter) ſecundum eamdem ſententiam accipi poterit, retinerique ſtipendium: quod

Negandum probabiliter cenſeo (ſalvo item meliori iudicio) in opinione eorum, qui ſentiunt, conſecrationem utriuſque ſpeciei eſſe de eſſentia Sacrificii Miſſæ: hi ſunt *D. Tho. par. 3. q. 76. ar. 2. ad 1. & q. 80. ar. 12. ad 3. Sebaſtian. Perez de Sacrific. Miſſæ cap. 14. Alan. lib. 2. de Sacrific. cap. 719. & 20 Valent. tom. 4. diſp. 6. qu. 8. punct. 5. §. 6. Verſ. Eſt enim obligatio. Suarez diſput. 75. de Euchariſt. ſect. Verſ. Dico ſecundò. Bellarmin. lib. 4. de Euchariſt. capit. 22. propoſ. 2. Præpoſitus. Sylvius. Granad. Caſpenſis. Gaſpar Hurtad. Palaus. Averſa. Coninch. Lugo Cardinal. Fagundez. Meratius. Franciſcus Lugo*, quos omnes refert *Pater Paſqualigus quæſt. citat. 44. nu. 5.* apud quem etiam habes huius opinionis ſolida fundamenta. Quoniam autem conferens ſtipendium pro Miſſa celebranda, vult, atque intendit habere integrum Miſsæ Sacrificium, pro ut eſt tale, quod ſecundum hanc ſententiam eſſentialiter requirit utriuſque ſpeciei conſecrationẽ, & pro integro hoc, & tali Sacrificio tribuit eleemoſynam, hęc recipi, vel retineri nequit, quando Sacerdos utramq; ſpeciem non conſecrat, nec celebrat totam, talemque requiſitam Miſsam.

APPENDIX
AD
CAPUT XXVI.
DE PRIVILEGIIS
IGNORANTIÆ
CIRCA SACRAMENTVM MATRIMONII.

PRIVILEGIUM UNICUM.

Contrahens quis Matrimonium in aliena Parochia bona fide, ignoranſque hoc eſſe lethale, & Matrimonium nullum (ex Decreto Concil. Trident ſeſs. 24. de Reformatione cap. 1. de Reformatione Matrimonii) *ab huiuſmodi lethali excuſatur. Quid tamen is debeat facere, poſtquam ſciverit ſuum Matrimonium fuiſſe nullum?*

361 CErtum eſt huiuſmodi contrahentem Matrimonium, bona fide in aliena Parochia, ob eamdem bonam fidem, & ignorantiam, excuſari à lethali. Et hoc idem ignorantiæ Privilegium ſupponere videtur *Carolus de Baucio in ſuo Tractatu de Caſibus Conſcientiæ ſingularib. caſu 230. fol.* 325. Vbi etiam, & ipſe inquirit. *Quid facere debeat homo, qui Matrimonium bona fide contraxit in aliena Parochia, ideſt non ſua, neque ſponſæ, & poſt multos annos ſcivit, hoc non potuiſſe facere, & conſequenter fuiſſe Matrimonium nullum, ſed in vicinia, ubi commorantur, ſunt exiſtimati tamquam veri Coniuges?* cui quæſito reſpondet: *Debere iterum contrahi Matrimonium à Parocho, ubi habent domicilium habitationis ſaltem per maiorem anni partem, ſecreto, abſq; denunciationibus, & examine, dummodo præcedat aſſiſtentia ſaltem duorum teſtium, & Parochi, & contrahentes ſint in gratia, ſaltem per contritionem. Neque eſt opus, ut ſcribatur dictum Matrimonium in libro, dum fuit ſcriptum à primo Parocho, ne videatur bis fuiſſe contractum dictum Matrimonium non expreſſa cauſa, dummodo in foro externo moraliter non poſſit probari, primum contractum fuiſſe nullum, tamquam contractum coram alieno, & non proprio Parocho, ita de Baucio,* cui lubens ſubſcribo.

362 Accedit etiam pro huius Privilegii admiſſione, & confirmatione, expreſſa ratio, & auctoritas *Tho. Sanch. de Matrim. l. 3. diſp. 17 n. 10. Ægidii Coninch de Matrim. Sacram. diſp. 27. dub. 1. n. 13. Verſ. Sed hæ rationes. Baſilii Pontii de Matrim. l. 5. c. 6. n. 18. Gaſpar. Hurtadi de Matrim. diſp. 5. difficult. 3. n. 12. Ferdinãdi à Caſtro Palao par. 5. de ſponſalib. diſput. 2. punct. 13. §. 8. nu. 7. Ægidii Trullench de Matr. l. 7. c. 6. dub. 1 n. 12. Leãdri de Matr. tr. 9. diſp. 7. q. 9. Anton. à Spir. Sanct. in Directorio Cõfeſſar. de Matr tr. 11. ſec. 8. Andreæ à Matre Dei de Matr. tr. 9. c. 8. punct. 2. n.* 16. Hi enim omnes, aliiq; propoſitum etiam Privilegium inter cætera ignorãtiæ Privilegia recenſent expreſsè, probãtque eo quia ignorantia citatæ *Trid. legis,*

ac Decreti excuſat à culpa,auferṫq; ſcientiam requiſitam ad voluntarium , abſq; quo nequit eſſe culpa . Verum quidem eſt, quod non excuſat actum contra legem irritantem à nullitate, quæ contrahitur ex defectu ſolemnitatis ad valorē actus requiſitæ ex lege : quia ignorantia ,quamvis invincibilis, non ſupplet ſolemnitatem ex lege requiſitam ad valorem actus. Et hinc eſt, quod tum laudati DD. tum communiter omnes (quibuſdam exceptis apud *Petrum de Ledeſma de Matrimon. quæſt.45.art.5. Coninch dub.cit.num. 12. & Trullench num. citat. 12.)* concedunt quidem , quod contrahentes Matrimonium abſque Parocho, & teſtibus,excuſentur à culpa,ſi invincibiliter dictam legem *Tridentini* irritantem ignorant , ut in Privilegio ; at abſolutè poſtea negant, quod validè contrahant; iſtiuſmodi enim etiam Matrimonium nullum eſt,irritum, ac invalidum ex ipſomet *Tridentino.* Quæ invaliditas, & nullitas, in dicta *Tridentini lege* incluſa, non inducitur in pœnam, quia non inducitur ad puniendos contrahentes clandeſtinè , ſed tantum in odium Matrimonii clandeſtini, ne valeat abſque dicta aſſiſtentia Parochi, & teſtium, ob inconvenientia,quæ ex eo oriri poſſunt. Ex quo

363 Ruit fundamentum eorum,qui volunt(apud *Ledeſmam,Coninch,et Trullench num.antec.)* validè contrahere abſq; Parocho, & teſtibus eos fideles, qui invincibiliter ignorant dictam legem *Tridentini* irritantem : Quia videlicet , ſi ignorantes prædictam legem, verè liberantur à culpa, ut in Privilegio, ergo,& à pœna irritationis,& nullitatis contractus. Ruit inquam tale fundamentum,& negant communiter D.D. eo quod irritatio actus, & contractus, non in pęnam contrahentium clandeſtinè imponitur, ſed in odium talis contractus , ut inconvenientia inde orta evitentur : ac proindè,etiam ſi ignoranter Matrimonium clandeſtinè contrahatur , nullius eſt valoris , utpotè ab inhabilibus contractū . Neque obſtat,ſi addas, inhabilitatem eſſe pœnam,& ſtatutum inhabilitans cenſeri pœnale , & odioſum, igitur non ligare ignorantes . Reſpondetur enim,inhabilitatem cenſeri pœnam,quando inducitur ad puniendos illicitè contrahētes , ſecus verò quando ponitur ob defectum ſolemnitatis.Vnde cum in hoc caſu ponatur in odium , ut ſupra , Matrimonii clandeſtini, cui deficit prædicta ſolemnitas Parochi, & teſtium , ob inconvenientia , quæ inde oriri poſſunt . Inde eſt , quod non contrahitur, & ſi ignoretur.

364 Et in confirmationem huius reſponſionis, ac doctrinæ , quamplures etiam paritates hic queunt afferri ? Nam , ignorantia ſolemnitatis ad Profeſſionem Regularem requiſitæ, ex. gr. ut videlicet , quod ſit poſt annum integrum Novitiatus; & poſt decimum ſextum ætatis annum expletum , &c. non poteſt Profeſſionem facere validam , ſi abſque tali ſolemnitate ignoranter fiat ; non enim per ignorantiam ponitur , quod aufert ſolemnitatis carentia , & quod abſtulit inhabilitas.Item ignorantia invincibilis impedimenti dirimentis Matrimonium inter conſanguineos , & reddens illos intra quartum gradum inhabiles ad contrahendum , neutiquam eoſdem reddit habiles, &c. Faciunt pręterea ad rem hanc , ea quæ adduximus in *ſuperiori Tomo cap.26. Privil. 5. num:* 697. videantur. Videantur inſuper *Sanchez numer.*10.*citat. Et Coninch dub.citat. num.8.*

BIBLIOTECA ROM. VITTORIO EMAN.

APPENDIX AD CAPUT XXVII. DE PRIVILEGIIS IGNORANTIÆ CIRCA VARIA.

PRIVILEGIVM PRIMUM.

Ignorantia rerum ad cuiuſque Officium ſpectantium, ut ex.gr. Imperitia Medici in ſuo ægroto curando, & ſi multoties, ex Iuris præſumptione, non excuſet à culpa in externo foro, excuſat tamen in conſcientiæ interno foro, pro quo etiam ceſſare videtur præſumptio.

365 SVbſiſtentia, & veritas huius Privilegii ſequitur apertiſſimè ex dictis *in ſuperiori Tomo n.n. Marginalib.20. 91. 792.* Et ex allatis ſub eiſdem, clarè conſtat idemmet Privilegium admitti communiter à D. D. ibidem relatis, quibus hic addo *Ioannem Cabaſſutium in ſua Theoria, & Praxi Iuris Canonici capit. 13. num. 2.* ubi in eiuſdem Privilegii confirmationem, & comprobationem ſcribit, ut ſequitur: *Iudicari quidem ſolet in externo foro ex Iuris præſumptione, quod quis negligens extiterit in iis, quæ proprii Officii ſunt, addiſcendis. Quæ tamen ceſſare præſumptio poteſt in foro conſcientiæ. Perſpecta quippè omni ſapienti eſt ipſa humani ingenii naturalis infirmitas. Alioqui permulta ſequerentur abſurda. Primùm, neminem, qui non ſit eximii, ac præſtantiſſimi ingenii, poſſe ulli ſe arti, aut diſciplinæ addicere citra gravia, & continua peccata; quia quantumlibet adhibuerit, quis in addiſcendo diligentiam, ignorabit tamen non pauca, quæ eximii quidam eiuſdem artis profeſſores inimitabili ſolertia aſſequuti ſunt, aut inexhauſta memoriæ bonitate retinent, quæ etiam longiore ſtudio ab aliis acquiſita, mox infelici oblivione dilabuntur. Altera etiam non minor ſequetur abſurditas. Cum enim doceat experientia, illos, qui longo provectu in aliqua arte, vel ſcientia verſati ſunt, longè ſcire iis, qui in eiſdem diſciplinis exercendis Iuniores ſunt, minuſque experti; ſequeretur ob minorem peritiam, atque adeò ob inevitabiles quaſdam in arduis, & difficilioribus imperitias, neminem poſſe licite aliqua in arte verſari, niſi prius acquiſiverit conſummatam experientiam eius artis. Atqui nemo poteſt illam aſſequi conſummatam experiētiam, niſi diuturno tempore in eadem arte verſatus. Atque ita nemo citra grave, & continuum peccatum aliquam aggredi, aut per aliquot annorum decurſum exercere Profeſſionem poſſet, cum tamen illa conſummata peritia non obtingat, niſi poſt longam artis exercitationem, qua ſola artes, & harum cognitio exacta perficiuntur. Quin etiam his ulterius adiungo, etiam perfectiſſima, quorum exiguus eſt numerus, ingenia, quæ longa etiam in propriis*

Pro-

Profeſſionibus exercitatio ad conſummatam frugem perduxit, non ita eſſe felicia, ut omnia, quæ ſuæ artis ſint perſpectiſſima, habeant, unde neceſſe eſt aliqua ignoratione errent. Et liquidò perſpicimus inter præſtantiſſimos, & primarios Artium, & ſcientiarum, ſive practicarum, ſive ſpeculativarum Profeſſores, qui doctrinam excellentis ingenii acumine, & laboris aſſiduitate conſummatiſſimam ſcriptis tradiderunt, & alios ab aliis, quam ſæpiſſimè diſſidere corrigi, & invicem coargui. Hæc ad ſingulas paginas accurrunt legentibus excellentiores quoſque Philoſophos, Theologos, Iuriſconſultos, Medicos, et qui de Moribus ſcripſere, non dico Circumforaneos, aut etiam Mediocres, ſed Principes, eximiæque ſapientiæ Magiſtros. Quis igitur iſta perſpiciens, auſit aſſerere, nullam poſſe cuiquam in arte propria, quæcumque illa ſit, contingere ignorationem, inadvertentiam, vel errorem citra culpam, & offenſam Dei? Id eſſet ignorare non fortaſſe ſine culpa, noſtræ conditionis infirmitatem inevitabilem, quæ nos in humilitate continet, de qua Rex Sapientiſſimus ſpiritu Divino colluſtratus hoc prohibet teſtimonium Sap. 9. Cogitationes mortalium timidæ, & incertæ providentiæ noſtræ. Corpus enim, quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit ſenſum multa cogitantem. Præſtantiſſimi quoque Iuriſconſulti à Iuſtiniano Principe ad Romanarum legum delectum, & compilationem adhibiti ab ipſo Pandectarum exordio proteſtantur. Omnium habere notitiam, & penitus in nullo peccare, Divinitatis magis, quam mortalitatis eſt. Hæc præfatus *Cabaſſutius*, quæ, ut patet, egregiè probant propoſitum Privilegium. Videantur dicta *in c.c. n.n.* 20. 91. & 792.

PRIVILEGIVM SECUNDUM.

Ignorantia Privilegii excuſat ab amiſſione eiuſdem, quam quis meretur, ſi illo non utatur.

366 HVjuſmodi Privilegium cōcedent libenter Doctores communiter, cum ſit aſſertio eorumdem unanimis, ſeu ſuppoſitum commune D. D. quod, ut Privilegiatus per non uſum, ſeu abuſum amittat Privilegium, neceſsè eſt, ut habeat ſcientiam ſui Iuris, ac Privilegii, & etiam occaſionem illo utendi, noluerit tamen. Vnde ſcientia ad hunc effectum debet reſpicere tam Privilegium, quam occaſionem uſus. Loquitur autem Privilegium tum de ignorantia reſpectu totius Religionis, tum reſpectu alicuius Conventus, tum alicuius Religioſi particularis reſpectivè

367 Probatur tum ex conceſſione, & *Conſtitutione Eugenii IV.* Incipit: *Et quaslibet*, pro Monachis Congregationis Sanctæ Iuſtinæ, Ordinis Sancti Benedicti (apud *Confectium in Collect. Privilegior. Mendicant. fol. mihi* 34. *Rodriquez tomo* 1. *qq. Regular. quæſt.* 8. *art.* 4. *Naldum Verbo Privilegium num.* 4. *Bordonum reſolut.* 52. *quæſtion.* 37. *num.* 100. & apud alios) in qua expreſsè habetur: *Nullum præiudicium Privilegiis, indultis, gratiis, &c. ob eorumdem ignorantiam generari, &c.* Et idem habetur ex conceſſione *Leonis X. Congregationi Camaldulenſi*. Et *Iulii II. Congregationi Sancti Oliveti*, apud eumdem *Rodriquez loc. citat.* Tum authoritate Doctorum; *Suarez de Legibus lib.* 8. *capitul.* 34. *num.* 5. *in fine. Barboſæ de Poteſtat. Epiſcopi part.* 2. *alleg.* 26. *num* 14. *Merollæ tom.* 3. *diſput.* 16. *titul. de Privilegiis capitul.* 7. *dub.* 1. *difficult.* 1. *num.* 16. *Bordoni numer.* 100. *citat.* & aliorum communiter aſſerentium non amitti à privilegiario Privilegium per non uſum, quando ipſe

ſe

Digitized by Google

ſe ex aliquo legitimo impedimento uti non potuit Privilegio, vel quando ignorabat ſe illud habere, conſequenter illius non uſus, ob carentiam ſcientiæ, fuit non voluntarius. Tum etiam ratione, quia Ignorantia à multis aliis excuſat, à Peccato, à Cenſuris incurrendis, &c. quoniam hæc ſupponunt culpam, à qua ignorantia ipſa excuſat, conſequenter ab amiſſione Privilegiorum, quæ quis meretur amittere, ſi illis abutatur, quibus non dicitur abuti eadem ignorans.

368 Confirmatur Privilegium propoſitum, ex doctrina quam tradit *Portell. tom. 2. Moralium Reſponſ. par. 3. caſu 25.* In quo quærens: An quædam Monialis Ordinis Sanctæ Claræ ſecundæ Regulæ, per ſuffragia Conventus electa in Abbatiſſam (& quam, cum eſſet illegitima ex prohibito concubitu, ob hoc impedimentum Provincialis noluit confirmare, nec cum ea diſpenſare) an inquam potuerit eſſe ſine Prælati diſpenſatione Abbatiſſa; & an Prelatus potuerit illam excludere? Reſpondet: *Credo quod Monialis illegitima poteſt eſſe Abbatiſſa, vel Prioriſſa, abſq; ulla diſpenſatione Prælati, maximè ſi ſit Regulæ primæ, vel ſecundæ Sanctæ Claræ, vel Ordinis habentis communicationem Privilegiorum, & proindè, quod hæc, de qua agitur, non potuit excludi ab Officio Abbatiſſę, neque indiguit confirmatione, ut in Officio confirmaretur.* Ratio autem huius reſponſionis, eſt clara, & expreſſa probatio, ſeu confirmatio Privilegii noſtri: & eſt huiuſmodi: Supponit *Portel. caſu citat. num. 2.* quod dictæ Moniales Sanctæ Claræ gaudeant Privilegiis omnibus, quibus gaudent Fratres Minores, ſive talia Privilegia fuerint conceſſa Minoribus, ſive talia habeant ipſi per communicationem. Privilegium enim illud, quod habet aliqua Religio per communicationem, & participationem, habet illud tanquam ſibi proprium, & tanquam ſi ſibi immediatè, & nominatim conceſſum fuiſset, ut patet ex multis locis *Compendii*, maximè in *Verbo Communicatio Privilegior. §. 9. in fine, &* §. 12. & alibi, & ex *Compendiis* aliarum Religionum præcipuè Theatinorum *Verbo eodem*. Quod verò Moniales Sanctæ Claræ gaudeant Privilegiis conceſſis Fratribus Minoribus, habetur in *Compendio citat. Mendicantium Verbo eodem §. decimoquart. ex Leone Decimo*. Quo ſuppoſito: Sic arguit *Portell.* Fratres Minores gaudent Privilegio conceſſo Religioſis Sancti Ioannis Evangeliſtæ, in Portugallia, quæ dicitur Congregatio Sancti Ioannis Evangeliſtæ, in quorum *Compendio fol. nono, pag. ſecund.* habetur hoc Privilegium: *Vt admiſſus ad Profeſſionem inter illos, ſi habet defectum natalium, ipſo facto ſit diſpenſatus non ſolum ad Ordines, ſed etiam ad omnia ſolita gubernari per Fratres illius Ordinis, Prioratus, Rectorias, &c.* Cum ergo Moniales Sanctæ Claræ gaudeant hoc Privilegio conceſſo Minoribus per extenſionem participationis, ſequitur quod dicta Monialis Sanctæ Claræ, ipſo facto, quod fuit admiſſa ad Profeſſionem, maneat diſpenſata ad omnia Officia, & Prælaturas Religionis, ita ut non indigeat alia diſpenſatione. Et hoc credo eſſe verum, etiam ſi dicta Monialis eſſet illegitima ſacrilega, ideſt, nata ex concubitu ſacrilego: lex enim, ſeu dictum Privilegium non diſtinguit, ſed loquitur in communi, de omni defectu natalium. Prædictum verò Privilegium eſt in praxi apud dictos Religioſos, ut ſcio certè: *Quamvis autem hoc Privilegium ignoretur à Monialibus, neque apud illas ſit in praxi, hoc non tollit, quin illo poſſint frui nunc, poſtquam illius notitiam habent, ut tradit Rodriquez, &c.* huiuſmodi Clauſula (ut patet) eſt ad litteram Privilegium noſtrum, ergo verum ex doctrina *Portel.* &c.

PRI-

Digitized by Google

PRIVILEGIUM TERTIUM.

Qui credito ludit, & perdit, omninò ignorans quod ex Beneficio legis, non tenetur ſolvere, liberatur ab obligatione ſolvendi, & ſi ex eiuſdem legis ignorantia ſolvit, poteſt ſolutum recompenſatione, vel alia via recuperare.

369 Ludus, alearum præſertim, ac proindè quicumq; alius id genus fortunę ſubiectus, utroque iure prohibitus eſt (ut notat etiam *Sotus de Iuſtitia libr. 4. quæſtion. 5. ad ar. 2*) Clericis videlicet, iure Canonico, ut patet, *Cap. Clerici 2. de vita, & honeſtate Clericorum*, ubi iiſdem præcipitur expreſsè abſtinere à ludis: *Ad aleas, & taxillos non ludant, nec huiuſmodi ludis interſint.* Vbi *Gloſſa Verbo Ad aleas*, ſic: *Sed numquid poteſt repeti, quod perditur in alcam? Dicunt quidam, quod non, ſed pauperibus eſt eroganda pecunia illa, non ſanè, nam cum turpitudo verſatur ex utraque parte, melior eſt conditio poſſidentis. Alii dicunt, & melius, quod poſſit repeti.* Laicis verò Civili Iure prohibetur: ut videre eſt *leg. Alearum uſus, Cod. de Religioſis, & leg. Solent. ff. de Aleatoribus*. Et præterea particularibus Regni alicuius legibus. Hæc autem prohibitio (ut advertunt etiam *Sotus art. citat. in princip. & Sanchez de Matrimon. tom. 1. l. 6. diſp. 38. à num. 32.*) Eiuſdem eſſe generis videtur, quo pupilli vetantur ſua alienare bona. Et in odium ludi indicta fuit huiuſmodi prohibitio, & præfatæ leges ſancitæ, & meritò, nam in ludo tot coeunt vitiorum genera, ut ob id ſit dominiorum per ipſum translatio ſanctiſſimè interdicenda. Quoniam ut habetur eadem lege *Alearum*, licet res eſſet antiqua, prodit tamen pro tempore in lachrymas, quidam enim ludere neſcientes, proprias ſubſtantias perdidere, conſequenter poſtea ex hac inordinatione ad blaſphemias prompti fuere. Et præterea, qui ludit, tam ſuorum profuſus eſt, ac prodigus, quam alienorum avidiſſimè cupidus: generat enim ludus inſatiabilem lucrandi ſitim: quod adeò ad avaritiam attinet, ut in furtum vertere videatur. Vnde *Ariſt. 4. Ethic. cap. 1.* Aleatores componit cum latronibus, deque avaritia infamat, & illiberalitate: quippè qui ab amicis eripiunt, quod potius illis elargiri deberent. Quoniam autem ex verbis *legis citatæ Aleatorum, Cod. de Relig.* habetur, quod ſi contra factum fuerit, idest, ſi quis ludo fuerit quidpiam luctatus, nulla æquatur condemnatio, qua ſcilicet cogatur, qui perdidit, ſolvere: quod ſi ſolverit, ſolutum reddatur (limita hic cum *Soto loc. cit. & cum Sanchez diſput. cit. 38. ſub num. 34. Verſ. Ad primum*, niſi perdens per ludum, nolit uti eo Privilegio, & velit perditum tradere, quod iure naturæ poteſt, imò præciſa lege debet) & præter citatas, extat etiam poſtea lex *Matriti*, apud eumdem *Sotum articul. citat. propè finem*, ut nemini liceat in creditam pecuniam ludere, qua non ſolum prohibetur executio cuiuſcumq; obligationis, & promiſſionis, verum etiam eiuſmodi promiſſiones, & obligationes pronunciantur omninò nullæ, ac caſſæ. *Vbi non ſolum in foro exteriori, verum & interiori prohibetur, ut reor* (ita *Sotus* de hac lege Hiſpana in particulari) *translatio dominii, ſicut in actione pupilli. Quare qui promiſit, non tenetur ſolvere, & ſi ſolverit, alter in conſcientia ante repetitionem tenetur reſtituere. Neque valeret, ſi ludens legi renunciaret, quoniam data eſt, non ſolum in favorem illius, ſed, & in bonum commune. Poſſet tamen fieri libera donatio, quamvis ſemper ſuboleret fraudem.* Hæc *Sotus*. Hiſque hactenus ſuppoſitis

370 Affirmat propoſitum Privilegium, quod ſi degens quis, ubi adhuc ſubſiſtunt præfatæ leges, credito ludat, & perdat, ignorans omninò, quod ex

Be-

Beneficio earum non tenetur perditum ſolvere, liberatur ab obligatione ſolvendi; & ſi ex earumdem legum ignorantia ſolvit, poteſt ſolutum repetere, imò recompenſatione, vel alia via recuperare. Quod Privilegium, quo ad omnes ſui partes probatur. Nam quoad primã, patet, quod videlicet ludens credito, nõ teneatur ſolvere pecuniam, quam amiſit in ludo, quia id habet à recitatis legibus. Quo etiam ſuppoſito tamquam certo à *Sanch. in Conciliis lib. 1. cap 8. dub. 4.* Inquirit: *An ſi is, qui pecunia credita amiſit in ludo, ſolvat pecuniam amiſſam lucranti, teneatur hic reſtituere illam pecuniam ſibi ſolutam, & reddere ſolventi, iuxta leges huius Regni Hiſpaniæ.* Quo verò ad ſecundam partem, ſcilicet, quod poſſit, qui credita pecunia luſit, repetere pecuniam amiſſam, ſolutam cum ignorantia legis, per quam ab huiuſmodi ſolutione deobligatur, item patet, quia ſi uti victus, & ex vi ludi ſolvit deperditum, ad quod cauſa legis deobligantis non tenetur, ſolvit utriq; victori ex ignorantia, quod huic non debet; & ſi nõ debet, competit ipſi conſequenter, & ex ſua natura, actio repetitionis: non enim in huiuſmodi ſolutione titulus, ſeu intẽtio, vel animus donationis præſumi, aut introduci (niſi gratis) poteſt: præterquã quod donatio per omnes ignoranter facta (ut in hoc caſu) non tenet, hinc nec obſtar iuri, nec actioni repetitionis, hæc videntur certa.

371 Tota difficultas ſiſtit circa tertiam, & ultimam huius Privilegii partem, an videlicet, ſi victus, quod perdidit ex Beneficii legis ignorantia lucranti iam tradidit, poſſit traditum recompenſatione, vel alia via occulta ſubripiendo recuperare. Negat *Sanchez dub. 4. cit. num. 3.* cum aliis Doctis Magiſtris in eodem *num. 3.* citatis: ubi dicit, *hanc ſententiam negativam eſſe veram, licet ſolvens ignoret, ſe non teneri ſolvere.* Quam negativam probat, quia leges non irritant contractum ludi, ſed tantum promiſſionem ſolvendi; quod eſt dicere, non tenetur, qui amiſit, implere promiſſum, & ſolvere (ut, & nos in hoc Privilegio fatemur) at non ponitur aliquod verbum, quo importetur impediri tranſlationem dominii, cum ſit lex pœnalis, & non extendenda. Nec obſtat argumentum in contrarium: quod ſcilicet qui lucratus eſt, nullum ius habet ad lucrum, conſequenter ſi alter ſolvat, tenetur reſtituere, quia reſpondet, non habere ius ad illud lucrum ante ſolutionem, quia promiſſio eſt caſſa per legem, & ſic qui amiſit, non tenetur ſolvere; at poſt ſolutionem, qui lucratus eſt, ius habet ad retinendum, cum nullo iure huiuſmodi retentio prohibeatur. Vnde non tenetur reſtituere, niſi vocatus in iudicium, & condemnatus. Sicut iuxta opinionem *Soti lib. 4. de Iuſt. quæſt. 5. art. 3.* & aliquorum aliorum, legatarius, qui recepit legatum in minus ſolemni teſtamento ſibi relictum, non tenetur illud reſtituere, licet hæres non teneatur illi ſolvere hoc legatum.

372 Eamdem negativam ſequitur *Eminentiſs. de Lugo de Iuſtit. & Iure tom. 2. diſput. 31. ſect. 4. num. 67.* affirmans, & ipſe, *ſententiam hanc eſſe veram, & licitè accipi, & retineri à lucrante, ſi ei ſolvatur*: pro qua etiam alios Doctores affert, qui loquuntur non ſolum de Iure communi, ſed etiam de Iure Hiſpano, in quo leges clarius loquuntur, & prohibent ludum pecunia credita, etiam ſi ludus alioquin non ſit prohibitus. Et eamdem ſuæ aſſertionis rationem adducit idem *Eminentiſs.* quam producit *Sanchez*, quia videlicet, licet leges irritaverint promiſſiones, & liberaverint victum ab obligatione ſolvendi, numquam tamen irritarunt tranſlationem dominii, ſi lucretur. Nec (addit) fortaſsè expediebat, quia nobiles, ut fidem datam, & honorem ſuum liberarent ab omni nota, adhuc ſolverent, & lucrantes acciperent, nec lex talis deſerviret, niſi

Digitized by Google

niſi ad illaqueandas conſcientias ſubditorum. Quoniam verò, hæc *d. Eminentiſſimi* ratio, ſupponere etiam poteſt legis ſcientiam in eo, qui credito ludit, & Privilegium ſuum agnoſcere non ſolvēdi perditum, cui cedere videatur dum ſolvit; *n. ſeq.* 68. Petenti, an quod ipſe hic aſſerit, locum habeat; quando ſolvens ignorabat, ſe non eſſe obligatum ad ſolvendum: videtur enim tunc ex errore ſolvere, atque adeò non transferre dominium. Reſpondet, ex hoc capite non debere iniici ſcrupulum accipienti: tum quia talis error communiter non præſumitur, cum omnes communiter ſciant, non eſſe obligationem ſolvendi, quod credito luditur ludo prohibito: tum etiam, quia ſemper manet præcipuus titulus, qui victum movet ad ſolvendum, nempè ut liberet fidem humanam, quam dedit, & ne inconſtans, & infidelis reputetur in verbis, quare habet animum implicitum donandi, caſu quo non debeat ex iuſtitia. Verum

373 Pace tantorum Virorum, oppoſitum ſentio, ideſt ſentio adhuc pro integritate propoſiti Privilegii, cum *Soto art. citat. 2. columnn. ultim. ante reſponſionem ad argumenta* (ubi habet ſupra relata verba) *Paulo Comitolo lib. 3. Reſponſion. Moralium, Tit. de lucro, & ludo Alearum quæſt. 9. & 10. Ianuario tom. 2. de Caſib. reſerv. reſ. 100. à n. 2.* & aliis. Dicoque, quod qui pecunia credita, pactaq; & non poſita, ludit, & perdit, ignorans quod ex Beneficio legis non teneatur ſolvere, quod amiſit, & perdidit, nedum ſi ſolvit (cum tali ignorantia) habet actionem ad ſolutum repetendum coram Iudice ſi velit; verum etiam poteſt illud occulta recompenſatione, vel alia via tuta cōſciētia recuperare. Pro cuius dicti, ac privilegii intimiori notitiâ, et probatione

374 Supponendum eſt, cum *Io: Salas de Legib. diſp. 16. ſect. 8. ſub numer. 20. Verſ. Item ludus. Leſſio de Iuſtit. lib. 2. cap. 26. dub. 3. num. 17.* & communi Doctorum ſententia apud eoſdem, quod, & ſi ludus alearum ſimpliciter, & directè, ac ſecundum ſuam ſubſtantiam ſit prohibitus, tamen acquiſita ludo etiam prohibito, retineri poſſunt, nec reſtitutioni obnoxia ſunt ante Iudicis ſententiam reſtituere iubentis. Patet hoc, quia contractus ludi iure naturę, per DD. etiam communiter, habet vim transferendi dominium: ex eo autem, quod idem ludus ſit vetitus, non impeditur translatio dominii, neque iure naturæ, neque iure poſitivo: Non iure naturæ quia, & ſi contractus aliquis ſit prohibitus, vel etiam iure naturæ illicitus, non ob id naturalis ratio dictat eſse irritum, ut conſtat in Matrimonio contracto ab habente ante ipſum caſtitatis patratum votum; vel poſt ſponſalia cum alio, vel alia inita: in venditione rei, quam Deo noviſti: in promiſſione Meretrici facta pro uſu corporis, &c. aliud enim eſt, contractum eſse vetitum, ſeu illicitum, & aliud eſse irritum, ſeu carere vi obligandi, multa enim illicitè fiunt, quæ tamen facta tenent. Sed neque poſitivo *Iure Cæſareo* (de quo Doctores loquuntur) quia Ius illud (ut advertit etiam inter alios *Leſſius dub. citat. 3. numer. decimooctavo.*) nuſquam irritum reddit talis ludi contractum, nam in *leg. Alearum, C. de Aleatoribus*, de quibus præſertim dubitari poſset, ſic habeatur (quod, & refert idem *Leſſius eodem numer. decimooctavo.*) *Nulli liceat in publicis, vel privatis domibus, vel locis ludere, neque in genere, neque in ſpecie, & ſi contra factum fuerit, nulla ſequatur condemnatio* (ideſt victus non cogatur ſolvere) *ſed ſolutum reddatur, & competentibus actionibus repetatur ab his, qui dederint, vel eorum hæredibus, aut his negligentibus, à Patre, aut Defenſoribus illius Civitatis, vel recipiat fiſcus, non obſtante quinquaginta annorum præſcriptione*. In Græco verò textu, ſic habetur: *Victum in alea uſu non poſse cōveniri, & ſi ſolverit, habere repetitionem, tam ipſam, quam*

hæredes eius, adverſus victorem, & eius hæredes; idque perpetuò, etiam poſt triginta annos. Hæ leges, ut ex earumdem verbis conſtat, non reddunt irritum ludi contractum, nec efficiunt ludentes inhabiles ad dominium transferendum; ſed ſolum concedunt perdenti repetitionem, quod Doctores paſſim intelligunt de repetitione in Iudicio, ut per ſententiam Iudicis recuperetur amiſſum. Vnde inferunt, non ſufficere, ut petitio privatim fiat, aut etiam fiat in iudicio, niſi ſequatur condemnatio, qua victor iubeatur reſtituere, ante hanc autem victorem non teneri reſtituere. Ita *Covarruvias*, *Caſtro*, *Medina* aliique, apud, & cum *Leſſio numer. decimooctav. citat.* At nos hic, & in propoſito noſtro Privilegio loquimur de lege, quę prohibet cuicumque in creditum pecuniam ludere, & quæ ſi non irritat contractum hunc (quod ſaltem dubium eſt, ut infra) declarat tamen irritas, & nullas quaſcumque promiſſiones, obligationes, & fideiuſſiones, quæ in hoc præſtantur, de qua lege huiuſmodi promiſſiones, & obligationes irritante, loquuntur pariter expreſsè relati *Sanchez, & de Lugo l. l. c. c.* ut videre eſt apud ipſos. Cuius etiam legis mentionem facit: *Navarrus in Summa capit. 20. ſub num. 17. Verſ. Ad quintum*, ut ſequitur: *Ludens ſub fide ſua non iurata, non peccat in Regnis Hiſpaniæ non ſolvendo, quia Divæ Memoriæ Carolus Quintus in Comitiis Mantuæ Carpentariæ, ſive Madritii Anno 1518. vetuit ne luderetur ſub fide ſolvendi, etiam ludis licitis, qualis eſt pilæ, ſimul irritas declarando quaſcumque promiſſiones, obligationes, & fideiuſſiones, quæ ad id præſtarentur. Quod ipſum eſſe ſervandum, etiam in aliis Regnis Iure communi aſſeruit probare Adrianus, quod efficaciter videtur Didacus, &c.* Hæc *Navarrus*; à quo non differt *Sotus colu. ultima citata*, in qua, & ipſe ſic; *Edita fuit lex Matriti, ut nemini liceat in creditam pecuniam ludere, quæ non modo prohibetur executio, cuiuſcumque obligationis, & promiſſionis, verum etiam eiuſmodi promiſſiones, & obligationes pronunciantur omninò caſſæ, & nullæ, &c.* Eadem habes apud *Comitolum quæſt. 9. citat. ſub num. 6.* Quibus ſuppoſitis,

375 Probatur Privilegium, etiam quo ad tertiam, & ultimam ſui partem, imò quo ad omnes ſimul, & ad hominem: Quia ex conceſſione, & admiſſione eorumdem *Sanch. & de Lugo*, leges de quibus ipſimet, & nos hic, irritant quaſcumque promiſſiones, & obligationes, quæ oriuntur ex ludo, de quo eſt ſermo hic, cum ergo ludus, ut ſic, ſit contractus dandi rem promiſſam victori, & talis ludus (de quo hic) ſit ſine obligatione dandi rem promiſſam victori, caret conſequenter talis ludus partibus ſuis eſſentialibus: ludus enim credito eſſet ſic, contractus inter plures nō dandi rem promiſſam victori, ergo ſi ex ignorantia legis detur à victo, poteſt repeti, & tuta conſcientia recuperari recōpenſatione, vel alia via occulta, ut in Privilegio. Confirmatur, quia ſi victus ex vi huius ludi non tenetur adimplere, quod promiſit, victor non habet ius exigendi promiſſum (ſic etiam arguit *Ianuarius reſolutione citat. num. 3.*) quia ius, & debitum ſunt correlactiva. Si ergo ius, & debitum in hoc ludo extincta ſunt, quantum eſt ex vi huius ludi, impeditur translatio dominii non ſimpliciter ex alio titulo, ſed ex titulo lucrativo ludi. Hinc meritò *Sotus column. ultim. citat. in princip.* ait: *Cum in hoc ludo prohibeatur executio cuiuſcumque obligationis, & promiſſionis, non ſolum in foro exteriori, verum, & interiori prohibetur, ut reor, translatio dominii, ſicut in actione pupilli. Quare qui promiſit* (maximè, ut in caſu noſtro, ſcilicet ex ignorantia legis) *non tenetur ſolvere, & ſi ſolverit, alter in conſcientia ante repetitionem tenetur reſtituere. Neque valeret, ſi ludens*

legi

legi renunciaret, quoniam data eſt, non ſolùm in favorem illius, ſed & in bonum commune. Poſſe tamen fieri libera donatio, &c. Igitur verum propoſitum Privilegium. Quod inſuper

376 Probatur ſecundò cum eodem *Ianuario loc. cit. num.* 4. Quia vel credito ludens habilis eſt ad ſic, & taliter contrahendum, vel à lege poſitiva inhabilitatus eſt, ſicut inhabilitatus eſt Filiusfamilias, Religioſus, Servus, &c. Si eſt habilis, contractus eſt de iure gentium, conſequenter lex poſitiva non poteſt illum annullare. Nec valet, ſi dicas, quod ſit in pœnam delicti, quia delictum eſt, quod luſit credito, & victor reportaret pœnam, non victus: pœna autem iuſta eſſe debet, & pro utroque: at ſi eſſet poena, ſequeretur ipſam luere, qui pecunia præſenti luderet: qui verò credito luderet, & culpam committeret, commodum ex ipſa, & ex delicto reportaret, & non poenam, dum ſuum recuperaret. Vel eſt inhabilis ad contrahendum, & dum ſic contractus ſit nullus, utporè factus ab impotente contrahere, poteſt conſequenter tuta conſcientia ſuum recuperare: quia ex contractu nullo, nulla oritur obligatio. Et hic obiter nota non deeſſe Doctores, (ut videre eſt apud *Molinam de Iuſt. tom. 2. diſput. 515. numer. 8. Verſ. Quo ad ſecundum*) qui velint, huiuſmodi contractum eſſe nullum, & irritum, nullumque dominium, vel ius ex ipſo comparari poſſe à victore, & recipiente, perſeverante dominio rei apud dantem, ita ut accipiens continuò teneatur in foro conſcientiæ reſtituere acceptum eidem danti: Quia illæ leges nullum videntur, ac irritum eum contractum efficere, dum nullas, irritaſque faciunt promiſſiones, & obligationes ad ſolvendum id, quod credito fuerit amiſſum.

377 Ad fundamentum *Sanch. de Lugo*, & aliorum, dico cum *Ianuario num.* 5. quod ſi victor ius non habet ad ſolutum ante ſolutionem, quomodo poſt ſolutionem habere poteſt? Titulus enim huius poſſeſſionis, vel eſt ludus, & hoc non, quia ius promiſſionis hic nou habetur ex vi ludi, nec haberi poteſt cauſa legis annullantis quamcumque promiſſionem, & obligationē: vel eſt alius titulus, ſcilicet præſumpta donatio? at non ſumus in caſu, quia donatio, ut ſupra, & per omnes, ignoranter facta non tenet. Adde, quod ſi ex vi donationis, ergo nō ex vi ludi. Adde inſuper, quod ius retentionis, ſupponit ius acceptionis, formaliter ſaltem, numquam enim ius retentionis poteſt eſſe licitum, ſi ius acceptionis ſit illicitum, niſi nova cauſa, aut cognitione ſuperveniente.

378 Ad exemplum adductum ex *Soto*, facilis eſt reſponſio, dicimus enim, quod legatarius in teſtamento minus ſolemni poteſt recipere legatum, quia favor in tali teſtamento factus eſt hæredi, quando autem hæres iuri ſuo vult cædere, & favori proprio renunciare, huic nulla fit iniuria, dum ita vult, & ſcit legatum eſſe minus ſolemniter factum. Dicendum verò ſecus eſt in caſu noſtro, in quo ſolvens nullo modo ſcit, ſe non teneri ad promiſſum in ludo factum. Confirmatur, quia per *Sanchez dub. citat. quart. numer. ſexto*, ſi victus ſolvat numos perditos vi ludi pecunia credita, & in ſolvendo habeat animum non ſolvendi, ſed pudore, vel alio reſpectu ſolvat cum animo recompenſandi, poteſt utique ſe recompenſare, quando ei ſuppetat facultas: ergo à fortiori ſi ſolvat ex vi ludi cum ignorantia deobligationis ſolvendi. Si namque animus non ſolvendi eos numos ex vi ludi, ſufficit, multo magis ſufficiet ignorantia deobligationis. Item, per *Leſſium, Salas*, & alios, quos refert, & ſequitur *Eminentiſſ. de Lugo loc. citat. numer.* 65. Eſto etiam, quod victus renunciaſſet facultati petendi reſtitutionem, vel promiſiſſet non petere, adhuc eam petere poſſet, quia (inquiunt) ſimplex ceſſio non privat iure, quod ei lex tribuit in

Cod. de donat. Farinac. in Praxi Crimin. p. 4. conſult. 96. num. 33. Surdus deciſion. 25. num. 30. & conſult. 454. Barboſa in Repertorio Iuris Canonici, & Civilis, littera I. Verbo Ignorans, fol. 178. Nec ſibimet officere videtur in foro interno, nec externo, qui facit contra Privilegium ex eiuſdem Privilegii proprii ignorantia, cum huiuſmodi actus non ſit ſufficienter voluntarius ad effectum proprii præiudicii, *Antonius à Spiritu Sancto in Directorio Regularium par. 1. Tit. de Privilegiis in Communi tract. 1. diſp. 1. ſect. 7. nu.* 144. Adde, extare Privilegium conceſſum ab *Eugenio IV.* (apud *Tamburinum de Iure Abbatiſſar. tom. 1. diſput. 16. quæſt. 14. num. 22.*) Monachis Congreg. Caſinenſ. *Sub datum Bononiæ Anno* 1437. *prid. Kalend. Iulii Pont. ſui Anno 6.* (& refertur etiam à *Roderic. in nova Collect. Privilegior. Bulla 9. eiuſdem Pontificis:*) Quod ſcilicet Religioſi non amittant Privilegia, ſi per unum, aut plures actus contra ea, aut ipſorum aliquod negligentia, vel ignorantia contravenerint. Cum ergo hæc currant in caſu, & Privilegio noſtro: & recenſita in ipſo quo ad Parochos, ſupponantur admiſſa à Prælato Regulari ex errore, & ignorantia, atque adeò ſimpliciter involuntariè, nulla læſio hic prætendi poteſt Regularis Iuris, nec contra ipſum conſequenter valet allegari legitima conſuetudo: ſicque verum Privilegium propoſitum.

380 Cuius propoſitionis occaſione: Quæro hic, quid Iuris, circa controverſiam tum modernam, tum antiquam, quæ ferè ubique vertitur inter R. R. Parochos, & Regulares in materia Funeralium: An videlicet, Parochi, Cadavera aſſociantes ſuorum Parochianorum, quæ in Eccleſiis Regularium humanda ſunt, legitimè poſſint, & iure proprio, iiſdemque Regularibus invitis, iſtorum ingredi Eccleſias Cottam, & Stolam deferendo, cum Cruce elevata, ibique Officia, & Pſalmos Defunctorum recitare, ultimumque Vale una cum ipſis Regularibus illis dare, nec ne? Supponit autem quæſitum. *Primò*: Stolæ delationem Iuriſdictionem inferti, & Iuriſdictionis ſignum eſſe, quod apertiſſimè conſtat ex eo, maximè quia, cum Sacerdos, & Parochus iubetur Stolam deferre, actus Iuriſdictionis exercet, ut habet praxis quotidiana, ſicque præſcribit *Rituale Romanum* in Benedictionibus, Proceſſionibus; & præcipuè in Sacramentorum adminiſtratione, pro qua (*idem Rituale in principio, Titulo de iis, quæ in Sacramentorum adminiſtratione generaliter ſervāda ſunt*) ait: *In omni Sacramentorum adminiſtratione ſuperpelliceo ſit indutus, & deſuper Stola, &c.* Et *Sacra Congreg* ipſa *Epiſcopor. & Regularium 8. Novembris* 1588. (ad relationem *Barboſæ, tract. de Parocho par. 2. cap. 19. num. 60.*) præcipit Parochis in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ, ut Stolam adhibeant, utique quia in tali actu ſpecialis Iuriſdictio relucet. Quod Præceptum de Mandato *Vrbani VIII.* (apud *Lezzanam tomo primo qq. Regularium cap. 19. num. 32.*) extenditur ad quoſcumq; Confeſſarios, etiam non Parochos. Hinc eſt, quod Archypresbyter, quia eſt ſecunda dignitas, in Eccleſia Cathedrali Viterbienſi, cui animarum cura incumbit, ac Stolam defert, præcedere debet Archydiaconum, qui eſt prima dignitas, ratione Stolæ præeminentiæ, & iuriſdictionis inditium, ut declaravit *Sacra Rituum Congregatio, in una Viterbienſi, & Troiana die 4. Maii* 1613. apud *Samuellium de ſepulturis tract. 1. diſp. 3. controv. 2. concluſ. 8. num. 53. & 54. fol. mihi* 83. ubi, quod pluries antea, & poſtea fuit hoc idem deciſum, & apud *Barboſam in Collectan. Bullarii, Verbo Stola*, eadem *Sacra Rituum Congregatio in Nullius 12. Maii* 1612. Hinc etiam ad rem noſtram, idē *Franciſcus Maria Samuellius de ſepulturis trac. 1. diſp. 3. controverſia 5. concluſ. 14. num. 11. fol.* 100. abſolutè

tè ait: Stola à Parocho delata in funeralibus Iuriſdictionem, & authoritatem ſuper Cadaver importat. Et Iacobus Pignatellus Canonicar. Conſultationum tomo 5. conſult. 54. numer. 1. item ait: Vſus Stolæ præſertim in funeribus, eſt ſignum Iuriſdictionis Parochialis. Quare Sacra Congregat. Rituum in Nucerina die 24. Octobris 1609. & in Præneſtina die 13. Iulii 1629. declaravit, Parochum tantummodo Stolam deferre debere, ac omnes alios præcedere. Et idem Doctor tom. 7. conſult. 46. num. 5. pariter ait: Tantæ conſiderationis eſt Stola; quod ratione illius, Parochus in funeribus præcedentiam habet etiam ſupra Collegiatam intervenientem, ex Declaratione S. Congregationis in Spoletana 21. Aprilis 1635. & in Lauden. 23. Maii 1636. Inſuper idem Author tom. 8. conſult. 73. num. 21. Similiter ſic: Vſus Stolæ præſertim in funeribus eſt ſignum Iuriſdictionis Parochialis, eiuſque delatio eſt de Iuribus Parochialibus, ac proindè ſpectat privativè ad Parochos, ut in ſpecie reſolvit Rota, in Romana Iurium funeralium 14. Iulii 1653. §. Quibus conſequens, & §. ſeq. coram Valliſoletano, traditque Lezzana in Summ. qq. Regul. cap. 12. num. 41. ubi num. 3. ſubdit, fuiſse declaratum à S. Congregat. Concilii ſub die 2. Iulii 1620. non poſse Regulares deferre Pluviale, aut Stolam extra Eccleſiam, aut Clauſtrum per alienas Parochias, ea quidem ratione, quia Stola eſt ſignum propriè denotans Iuriſdictionem, & Officium Sacerdotale, per Gloſs. in leg. Vnic. V. Fibulis, Cod. Nulli licere. Vt proindè ſi Epiſcopus interſit funeri, non liceat Parocho eam deferre; quia Epiſcopo præſente ceſsat eius Iuriſdictio, & non fungitur Officio Sacerdotali, ut per Gratianum diſceptat. 298. num. 84. Atque ita ſemel, ac iterum cenſuit Sacra Congregat. in Nucerina ſub die 24. Octobris 1609. & in Præneſtina ſub die 13. Iulii 1619. ubi declaravit, Parochum tantummodò Stolam deferre debere, ac omnes alios præcedere. Et habetur ex Rituali Romano loc. alleg. Cum enim ſolus Parochus in aſsociandis funeribus fungatur munere proprio, debet etiam ipſe ſolus Stolam deferre, quatenus illa eſt proprius habitus Sacerdotalis, Cap. Cum Eccleſiaſtica, diſt. 23. Hactenus Pignatellus.

381 Supponit ſecundò quæſitum, quod Crux elevata, ſeu erecta inferat pariter Iuriſdictionem: & hoc idem affirmant, Samuellius tract. 1. citat. diſp. citat. 3. controv. 3. concluſion. 5. num. 36. fol. 92. Crucis erectio indicat iuriſdictionem ubi cadaver tumulatur. Manaruta diſcuſſione citat. cap. 4. diviſione 2. fol. 121. in fine, Verſ. Ergo. Crux elevata iuriſdictionem infert. Gavantus in Rubricas Miſſalis par. 1. tit. 19. de qualitate Paramentor. fol. mihi 51. in princip dum ab ipſo ibi, Crux Baculo Abbatiali comparatur, ex Actis Eccleſiæ Mediolanenſis de ſuppellectili Eccleſiæ lib. 2. Baculus autem Abbatialis, ſeu Paſtoralis, Auctoritatis, ac diſciplinæ ſignum eſt, ait Tamburinus de Iure Abbatum tom. 1. diſp. 20. quæſt. 1. ſub num. 4. Verſ. Baculus Paſtoralis, ex cuius cōparatione conſequenter deducit Manaruta loc. citat. fol. 122. in princip. Velle Crucem elevare, eſse velle iuriſdictionem, & præeminentiam exercere. Addens, fol. 123. in princip. Elevare Crucem eſse præminētiæ inditium, & iuriſdictionis. Quod præterea affirmat, & docet Pignatellus tom. 8. conſult. 73. num. 1. 5. 9. ac 116. & ſeqq. ſic: Deferre ante ſe Crucem, eſt ſignum Dignitatis, ac Iuriſdictionis per tex. in cap. 1. ut lit. pend. In Cap. Antiqua de Privileg. & in Clem. Archiepiſcopo eodem Tit. ita num. 1. Erectio Crucis in funere, eſt ius Parochiale, ex Abb. in Cap. Abolendæ num. 6. de ſepult. ita num. 5. Confraternitas Laicalis non defert Crucem in funeribus, quia non habet iuriſdictionem, ita num. 9. Delatio Crucis, eſt ſignum iuriſdictionis, ſeu auctoritativæ poteſtatis, quā nullus poteſt in alieno Territorio exercere invito illius Domino, ut inquit Bonacina de contractib. diſput. 3. quæſtion. 41. punct. 5. ſub num. 2. Et quod delatio Crucis; ſit ſignum iuriſdictionis, maioritatis,

præ-

præminentiæ , & ſuperiori[illegible] *Abb. in cap. 1. ſub nu*[illegible] *6. ut lite pendente.*[illegible] *piſcopo ſub num*[illegible]*7. lib. 2. Paſſari*[illegible]*l. 4. ſub num. 1*[illegible]*ntingl. de Archiepiſcop. cap. 1*[illegible]*cap. 18. nu. 6. Donat. in Praxi R*[illegible]*om. 1. tract. 13. quaſtion. 81. num.* 3. ita *num.* 116. *Et propterea ex hac ratione, quia erigere, & deferre Crucem, eſt actus Iuriſdictionis, prohibitum eſt Regularibus , & Confraternitatibus facere Proceſſiones cum elevatione, ſeu delatione Crucis extra proprias Eccleſias, & Clauſtra Monaſteriorum, niſi de licentia, & conſenſu, aut cum Cruce Parochi, non obſtantibus quibuſcumque conſuetudinibus, vel præſcriptionibus immemorabilibus, ex declaratione, & Decreto S. Congreg. confirmato ab Vrbano VIII. &c.* ita *num.* 117. Poteſt etiam hic obiter affirmari cum *Bonifacio de Vitalis ſuper Clem. Archiepiſcopo de Privil. num.* 5. & 6. apud, & cum *Peyrino de Privilegiis tom.* 1. *conſtit.* 21. *Leonis Decimi* §. 10. *nu.* 18. *Verſ. Noto* 3. Quod Ritus ferendi Crucem ante funus tempore ſepulturæ, quo cadavera portatur ad Eccleſiam, ſit cauſa devotionis, & memoriç Paſſionis Chriſti, in ſignum, quod funus eſt illius hominis, qui dum vixit, & moriens, fuit dicto ſignaculo Sãctæ Crucis inſignitus, non autem, quod deferatur cauſa alicuius præeminentiæ. Et hinc ſequi, intrare Parochias cum Cruce alta, & ire per viam publicam ad domum alicuius Defuncti, per eamdemque, vel aliam viam domum redire, nil præiudicare Parochiis, per quas tranſitur.

382 Supponit *Tertiò* quæſitum. Quod poſtquam R.R. Parochi, & Clerus Sæcularis, cadavera in Regularium Eccleſiis ſepelienda aſſociaverint, intus eaſdem ſuper huiuſmodi cadaveribus ipſos R.R. Parochos velle Officium Defunctorum, Pſalmos, Reſponſoria, vel Orationes recitare, aut cantare, eſt aliquod ius in Eccleſiis Regulariũ exercere, ut ex ſe patet, & optimè affirmat *Manaruta cap.* 4. *diviſione* 2. *fol.* 92. *in princip.* dicens: *Velle canere, ac cum Stola, & Cruce intrare, &c. eſt aliquod ius, velle directè, vel indirectè. propriè, vel impropriè exercere*, & *folio* 93. *in princip.* item ait: *Velle Stolam, & Crucem deferre, & Officia facere in Eccleſiis* Regularium, *eſt aliquod ius pluſquam minimum velle exercere*, & *fol.* 97. *in princip.* pariter ſic: *Stola, Crux, & Cantus indicant Iuriſdictionem maiorem, & præeminentiam*, permitti ergo non debent Parochis, & Curatis in Regularium Eccleſiis, &c. Tria hæc ſuppoſita præmiſſa videntur eſſe certa: Et

383 Certum eſt etiam præterea *Quarto*: Olim, attento iure communi, quaſcumque Eccleſias alicubi conſtitutas extitiſſe, quidem Epiſcopis ſubiectas in quorum Diœceſibus ſitæ erant: *Cap. Cum Venerabilis de Relig. domib. Cap. de Xenodochiis, eod. tit. Cap. Omnes Baſilicæ* 16 *quæſtion.* 7. *Can. Contra Morem diſt.* 100. Et ſic etiam omnia Monaſteria ſub cura, & poteſtate Epiſcoporum item extabant 18. *quæſtion.* 2. *Cap. Abbates, & Cap. quia Monaſterium, & dict. Cap. Cum Venerabilis, de Religioſis domib.* Hodie tamen attentis Summorum Pontificum Privilegiis, omnes ferè Ordines Regulares ſunt exempti ab Epiſcoporum, & Ordinariorum poteſtate, ſive Privilegia directè, ſive indirectè (per communicationem videlicet) talem exemptionem largiantur: conſequenter his temporibus Prælati Regulares, & Monaſteria habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem pleno iure, iuxta doctriam *Gloſ.* receptæ, *Verbo proprii in Clem.* 1. *de rebus Eccleſiæ non alien. Nav. Comm.* 2. *de Regul. num* 63. *Verſ. Addo ſecundo. Eraſmus à Cochier de Iuriſdict. Ordinarii in exemptos par.* 1. *quæſtion.* 17. *num.* 9. & 25. *Barboſa de Poteſt. Epiſcopi par.* 3. *alleg.* 105. *nu.* 3. *Paſqualig. in Laureum de Frãchis part.* 2. *in addit. quæſtion.* 1. *num.* 4. Vbi ait: Quod Regularium exemptio canonizatur

tut in iure communi, *Cap. Abbatibus 18. quæſtion.2.& Cap. Cum dilecta in fine, de confirm. ut, & cap. cum dilectus de Relig. domib.* & alibi paſſim: Et ideò *cum ſit canonizata à iure communi, facta eſt de iure communi*. Quando autem, à quo tempore, & à quibus Pontificibus Summis ſucceſſivè Regulares ab Ordinariorum iuriſdictione exempti eſse cœperint, & recepti fuerint ſub Protectione Sedis Apoſtolicæ, atque ſub ſolo (Romani Pontificis Canonicè intrantis) dominio. Vide *Tamburinum de Iure Abbatum tom. 1. diſput. 15. queſtion. 4. & Barboſam quæſt. citat. 105. a num. 11. Auguſtinum à Virgine Maria Carmelitam Diſcalceatum, de Privilegiis Omnium Religioſorum Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium, Verbo Exemptio: Manarutam diſcuſſionis cap. 1. diviſione 1.* & alios. Hinc

384 Certum eſt *Quinto*: Regulariũ Eccleſias eſse pariter omninò exemptas, à quacumque etiam minima ſubiectione, iuriſdictione, ac Superioritate R.R. Parochorum: ſicuti enim *ex præced. nu.* exemptæ omninò ſunt Regularium Eccleſiæ à Iuriſdictione Epiſcoporum, & Ordinariorum, ita, & magis, magiſq; à ſubiectione Parochorum, adeò ut Parochi in Regularium Eccleſiis nullum prorſus iuriſdictionis actum exercere queant, Regularibus ipſis invitis: Parochorum namque Iuriſdictio ab Epiſcoporum, & Ordinariorum Iuriſdictione dependet: & ſicut iſti nullum Iuriſdictionis actum exercere poſsunt in Regularium Eccleſias, nec illi conſequenter, qui non ſolum dependent in Iuriſdictione à Papa, verum etiam à proprio Epiſcopo, cuius vices gerunt in actu curæ animarum, in funeralibus, &c. *Nec enim (Barboſa de Parocho part. 1. cap. 1. num. 25.) Epiſcopi in his, quæ pertinent ad curam animarum, propter Parochos excluduntur; quia omnes animæ ſunt commiſsæ ſub poteſtate Epiſcopi, cap. quæcumque 10. queſtion. 1. cap. præcepimus 12. queſtion. 1. & quilibet de Diœceſi,* [illegible] *Parochianus Epiſcopi, ut in* [illegible] *in cap. 1. de raptor,* [illegible] *pœnis; facit bonus tex* [illegible] *in Eccleſiis, de ſepu* [illegible] *.cap.27.nu. 25. & 26.* Quo[illegible] poteſt Epiſcopus, nec po[illegible]us, qui vices eius gerit, non enim [illegible]ot poteſt eſse poteſtas in Vicegerente, quam ſit in principali, ut evidens eſt, & habetur ex *l. Nemo plus, ff. de reg. iur.* & Vicarius non plus habet auctoritatis, quam is, cuius eſt Vicarius, *Cap. licet 2. de Offic. Vicarii in 6. cap. 3. eodem in 6. Cap. Clericos de Officii Vicarii*, & eſt communis omnium D.D. Certis hiſce præhabitis, de quibus iterum etiam, & magis infra, venio ad reſolutionem quæſiti, *Cui*, pace R. R. D. D. Parochorum, quorum nos Regulares obſequioſi ſumus, verique quotidiè, ac reales in eorumdem levamen indefeſſi Coadiutores.

384 Reſpondeo, Abſolutè non licere eiſdemmet, aut aliis in funeralibus, in Eccleſias Regularium (his invitis) de Iure, & legitimè cum Stola, & Cruce elevata intrare, Officia Defunctorum, aut Pſalmos recitare, aut in aliquo ſe intromittere, ut in quæſito. Reſponſio hæc, nedum fundata eſt in Privilegiis claris, & apertis Sanctiſſimorum Summorum Pontificum, conceſſis ab Anno 1258. uſq; ad Annum 1680. ut videre eſt apud *Tamburinum, Barboſam, Auguſtin. à Virg. Mar. Manarutam ll. cc.* & alios. In Decretis innumeris Sacrarum *Congregationum*, ut infra; verum etiam in evidentiſſima ratione, & in auctoritate D. D. qui communiſſimè hoc idem tenent, adeò ut *Manaruta* Mirum videatur, & æquidem valdè mirum, R.R. Parochos poſt tot, & talia Eminentiſſima Exemptionis Privilegia à Summis Pontificibus Regularibus conceſsa, poſt innumera Sacrarum Congregationum in favorem eorumdem circa funeralia edita Decreta, in faciem tot Claſſicorum Doctorum, & Sapientiſſimorum

morum Regularium, adhuc reſiſtere, at contra noſtrum Ius prętendere [illegible]: Vnde meritò in hæc ipſe, *Capit.* [illegible] *num. prim. pag. tert.* prorumpit: *Permirum eſt R. R. Parochos in faciem Regularium adhuc reſiſtere, adhuc pro hoc ingreſſu conſuetudinem, tacitum conſenſum, non uſum, vel abrogationem noſtri Iuris prætendere: Mirum ut hoc, & intolerabile cum toto terrarum Orbe, nulla ferè ſit Regio, nullum tempus, nullum Tribunal, in quo de proprio læſo iure non clamarint, & reclamarint perpetuò Regulares, & auditi, & exauditi in iudiciis contradictoriis, pro evidenti propriæ cauſæ æquitate ſententiam, non reportaverint? Quot S. S. Pontifices etiam adhitis Eminentiſſimorum Cardinalium conſultationibus graviſſimis præceptis Regulares à Parochorum, in hac parte contentionibus eripuerunt? Quot edidere leges, & præcepta, ut Parochos intra Iuriſdictionis ſuæ limites continerent? Audiamus in ipſos decretantes, non dico unum, aut alterum Pontificem, ſed Pontificum longam ſeriem, &c.* E quatuor ergo vivis, indeficientibuſque fontibus emanat, eruiturve inconcuſſa huius reſponſionis veritas. *Primo*: Ex pluribus, ac multiplicibus diverſorum Summorum Pontificum Bullis, & Privilegiis, longa, continuataque Annorum ſerie conceſſis, & confirmatis, ab Anno videlicet (ut ſupra 1258. uſque ad Annum 1680. numquam revocatis, imò innovatis, de novo conceſſis, & confirmatis, evidenter nedum probantibus noſtram datam reſponſionem, verum etiam diſtrictè ſub lethali culpa, & ſub anathemate, & excommunicationis Cenſura inhibentibus Religioſis Sæcularibus, & Parochis, ingredi Eccleſias Regularium occaſione funerum, ipſis invitis, in iiſdemque Eccleſiis exequias celebrare, ſine eorumdemmet aſſenſu, & voluntate. *Secundò*: Ex non paucis Declarationibus, Reſponſionibus, & Decretis Sacrarum Congregationum, decernentibus Officium ſuper Cadaveribus illatis in Eccleſias Regularium pro ſepultura, ibidem habenda, ad ipſos ſolos Regulares pertinere, non autem ad Parochos, & Curatos Defunctorum. *Tertio*: Ex Auctoritate Doctorum: Nam ab Auctoritate Doctorum validum eſt argumentum, *leg. Antiqui, ff. ſi pars hære. Cap. Cum haberet, de eo qui duxit in Matrimon. Cap. Omnes Principes, de Maioritat. & Obedient. Cap. Significaſti, il 2. de Homicid. Everard. in Topicis legalib. loco* 48. *Menochius conſil.* 9. *num.* 8. *& conſil.* 18. *num.* 7. *&* 13. *& conſil.* 33. *num.* 27. aliique apud, & cum *Barboſa in loc. commun. iuris, loco* 12. *num.* 1. addens *num.* 3. *Ab Auctoritate Maiorum, nedum eſſe probabile, ſed neceſſarium argumentum, & illi ſtandum, ex vi rationis, quæ neceſſarium concludit. Bartol. in lib.* 1. *ſub num.* 23. *ff. ſi cert. petat. Magdalen. de num. teſtium in teſtam. requiſ par.* 1. *capitul.* 16. *num.* 12. *cum ſequentibus. Quarto*: A ratione, quæ fert Iuriſtarum commune Axioma, eſt Anima legis, *leg. Cum Oratio, ff. de bonis damn. Franciſcus Leo in Theſauro fori Eccleſ. par.* 2. *c.* 9. *n.* 136. *Barboſa Axiom.* 197. *Gabriel à S. Vincent. de Remediis Ignorantiæ diſp.* 14. *dub.* 17. *n.* 238. aliiq; apud iſtos, & communiter. Cum ergo Eccleſiaſtica lege (ut infra apertiſſimè) ſtatuatur, non poſse Parochos in Regularium Eccleſias Cruce elevata, nec cum Cotta, ſeu ſuperpelliceo, & Stola intrare, nec in funeralibus ſe intromittere, eadem lex, & veritas ſuis efficacibus rationibus eſt evidenter firmanda. Igitur

385 Incipiens à fonte primò ſimul, primoque capite, ac ſecundò à Sacroſancta Petri Sede videlicet; hoc eſt à Summorum Pontificum Privilegiis, atque Sacrarum Congregationum Decretis conceſſis diverſis, & continuatis temporibus, & emanatis (ab Anno ut ſu-

ſupra 1258. uſque ad Annum 1680.) Religionibus diverſis, atque adeò iis omnibus, quæ communionem, communicationemque habent Privilegiorum inter ſe, quam ferè omnes habent Religiones, incluſis etiam Monialibus (in proportionalibus) ut videre eſt apud D.D. agentes de Privilegiis Regularium, præcipuè apud *Ioann. De la Crux de Privilegiis Regul. capit. quar. numer. prim. concluſion. prim. Ex Bulla Decimatert. Leonis Decimi*, & in mea *Filiatione Spirituali Latina capitul. quar. dub. undecim. num.* 169. Incipiens ergo inquam ab hoc primò, ſecundoque capite, & fonte, fideliter, ordinatèque ſubiungam Bullas, Pontificiaque Privilegia, ac Sacrarum Congregationum Decreta prohibentia Parochis occaſione aſſociationis cadaverum, ingredi Eccleſias Regularium, in eiſdemque recitare funeralia Officia, Cruce elevata, cum Stola, &c.

386 *Alexander IV. Anno* 1258. in Bulla, quę incipit: *Virtute conſpicuos* 98. pro Minoritis: apud *VVad. in Reg. tom. 2. ex authographo ſub plumbo*, de qua fit mentio *in Spec. Minorum in Summario*, ubi dicitur, haberi originaliter *Salmantica*; ſic: *Diſtrictius inhibemus, ut nulli Religioſi, vel Saculares vobis invitis aliquorum corpora Defunctorum in veſtris Cœmeteriis ſepelire, aut in Eccleſiis veſtris Miſſarum Solemnia, vel pro animabus ipſorum, qui ad loca veſtra tumulandi feruntur, ibidem obſequia celebrare ſine veſtro aſſenſu, & voluntate præſumant*. Hoc idem totum ad verbum habes, apud *Auguſtinum à Virgine Maria Carmelitam Strictioris Obſervantiæ*, in ſuo Opuſculo inſcripto, *Privilegia Omnium Religioſorum, Editione Tertia Lugdunenſi, Anno* 1664. *Verbo Sepultura num. 6. fol. mihi* 595.

387 *Clemens IV. Anno* 1265. in Bulla edita pro Fratribus Minoribus, quæ incipit *Virtute Conſpicuos*, & eſt authentica in *Bullario novo Laertii Cherubini to.* 1. *fol.* [illegible] *hi* 130. ait §. 13. ut ſequitur: *Sepultu*[illegible] *que in Eccleſiis veſtris concedi*[illegible] *m*, *&c. Diſtrictius inhib*[illegible] *Saculares, vobis inv*[illegible] *orpora Defunctorum in veſtris Cœme*[illegible] *ſepelire, aut in Eccleſiis veſtris Miſſarum Solemnia, vel pro animabus eorum, qui ad loca veſtra tumulandi feruntur, ibidem exequias celebrare ſine veſtro aſſenſu, & voluntate præſumant*, concludens §. 30. *finali*. *Decernimus autem irritum, & inane, quicquid contra tenorem conceſſionum, conſtitutionum, & inhibitionum huiuſmodi, per quaſcumque fuerit attentatum, & interdicti, ſuſpenſionis, & excommunicationis ſententias, ſi quas contra conceſſiones, conſtitutiones, & inhibitiones eaſdem in vos, vel veſtrum aliquos, aut loca veſtra, &c. in poſterum promulgari contigerit penitus non tenere*. Cum Clauſula: *Nulli ergo omninò hominum, liceat hanc paginam noſtrarum conceſſionum, conſtitutionum, & inhibitionum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli ſe noverit incurſurum. Dat. Peruſii XII. Kalend. Auguſti Pontificatus noſtri Anno* 1. De hac Bulla *Caſarubius in Compend Privileg. Fratrum Minorum, Verbo Sepelitio num. 4. Alexander Peregrinus in Compend. Clericorum Regularium Theatinor. Titul. Sepultura* §. 3. aliique.

388 Et circa eamdem, notanda ſunt ſequentia, quæ deſervient etiam ad ulteriores Bullas, & Decreta, quæ ſubiungam. Notandum eſt ergo primò, Clauſulam prædictam appoſitam, & quæ pariter in Bullis, & Decretis ſequentibus, ferè ſemper apponitur: *Vobis invitis*, ſeu *ſine veſtro aſſenſu*, denotare Privilegia à Summo Pontifice conceſſa, eſſe merè facultativa, ſive Privilegia facultatis, quæ non amittuntur, nec amitti poſſunt per ſimplicem non uſum, aut ſine contrariam conſuetudinem, ſed re-

qui-

requiritur, ut amittantur *prohibitione uſus*, ut notant apud, & cum *P. Paſqualig. in Lauretum de Franchis par. prim. num. 127. Verſ. Circa autem, Franchus in Capitul. Significante num. 3. de appellation. Felin. in Capitul. Paſtoralis num. octav. de Offic. Ordinar. Caſtrenſ. in leg. Qui luminibus num. ſecund. ff. de ſervit. verbo præd. Afflict. deciſion. 378. num. ſecund. Surd. conſil. 127. num. vigeſimoprim. Seraphin deciſion. 1086. num. prim. Rota deciſion. 350. num. ſecund. par. ſecund. recent. & in Calaguritana, de Liqueio 30. Aprilis 1593. coram Gypſio, & in Reatina Barchæ 23. Ianuarii 1617. coram Buratto, & deciſion. 106. num. non. coram Merlino.* Quibus addo *Azorium tom. prim. Inſtit. Moralium lib. quint. capitul. quart. quæſtion. octav. Rodriquez tom. ſecund. qq. Regular. quæſtion. 49. articul. octav. & Ferdinandum à Caſtro Palao par. prim. tit. de Privilegiis tract. 3. diſput. 4. punct. decimooctav. num. quin.* (ubi alios refert) *Manarutam capitul prim. diviſione prim. num. ſecund.* cum aliis pluribus ibidem ab ipſomet allatis. Ratio autem huius notabilis, clara, atque evidens eſt, nam quomodo dicta facultativa, ſeu facultatis Privilegia per non uſum amitti poſſunt, dum libero noſtro arbitrio, quo ad uſum ipſum, commiſſa ſunt, conſequenter per hoc, quod illis non utamur, non cenſemus eiſdem renunciare velle, uti nec velle poſſumus? non inquam id velle poſſumus, quia Regulares non habent facultatem ad iſtam renunciationem, quippè qui Privilegio in bonum commune toti Religioni conceſſo renunciare non poſſunt: *Barboſa Axima 135. num. decimoquart. Suarez de Legib. lib. octav. capitul. ſext. num. 2. & 3. & capitul. 33. num. 4. Caramuel in Theol. Regulari in Regul. Sancti Benedicti diſput. 52. reſolutione 8. num. 751. Palao diſput. citat. 4. punct. 17. num. prim.* (addens n. 2. quod *in hoc omnes conveniunt*) *Portell. Verbo Privilegii Vſus num. 39. Antonius à Spiritu Sancto in Director. Regularium* *par. 1. tract. 1. diſput. 1. ſection. 7. num. 142. & in Conſiliis, conſil. 39. à num. 31. & 35. Manarutacapitul. 5. diviſione 5. in princip. ſub num. 44. Marginal. Andreas Mendo in Epitome Opinione Moralium, Verbo Privilegium num. 17.* (ibi: *Hinc Religioſus nequit renunciare exemptioni, nec Clericus Privilegio fori. Communiter in cap. conſtitus, de reſcript.*) aliiq; innumeri, apud iſtos tum Theologi, tum Iuriſtæ, communiſſimè ſentientes, & docentes, non poſſe Regulares renunciare Privilegiis Communibus totius Ordinis. Vnde *Innocent. III. Capitul. Cum tempore de Arbitris*, ſcribens Abbati cuidam, qui Privilegiis renunciaverat, apertè oſtendit non potuiſſe id facere, abſque licentia Romani Pontificis: ut ſequitur: *Cum, & ſi ſponte volueris, de Iure tamen nequiveras ſine licentia Romani Pontificis renunciare Privilegiis.* Hinc optimè D. D. communiter, relati præcipuè à *P. Paſqual. in Franchum par. 2. qu. 92. num. 13.* docent, nec Subditum, nec Superiorem renunciare poſſe Privilegio exemptionis (uti eſt, de quo in præſenti) abſque licentia Summi Pontificis.

389 Et ratio ipſa ſuffragatur etiam; *Tum quia* non poteſt quis renunciare, quod ſibi directè conceſſum non eſt; eſto illo fruatur, ſicuti à pari non poteſt Clericus, nec Eccleſiaſticus renunciare libertati Eccleſiaſticæ, vel Privilegio Canonis, aut fori, &c. in favorem totius Cleri conceſſo, quia hoc eſſet in præiudicium totius Status Eccleſiaſtici, & Religionis, imò & Papæ, ut ſupra, & infra: Non enim poteſt, quis *favori proprio renunciare, quando implicatus eſt cum iure alieno, qualis eſt exemptio* (in caſu noſtro) *quæ implicata eſt cum Iure Superioris, Paſqualigus loc. cit. num. 14. cum Felino, Abbate, Mandel. Tuſch. Sarovia, Navar. Sylveſt. Armill. Cenedo, Suarez, Sanchez, Rota. Præſertim ſi lædatur ius Superioris non conſentientis, ut in præſenti eſt ſolus Papa, ut notant Ca-*

Digitized by Google

ſtrenſ. Roman. Cardinal. Afflict. Gratian Gail. Rovit. Io: Baptiſta Coſta. Tum quia, Res, per quas cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, *Barboſa Axiomate 199. ex cap. Omnis 27. queſt 2. & ex cap. Omnis res de Regul. Iuris in Decretalibus.* Et ad rem noſtram *Bordonus reſolut. 52. num. 110. Antonius à Spiritu Sancto in Director. Regular. par. 1. tract. 1. diſput. 1. ſect. 7. à num. 129.* Vbi, & in ſuo *Concilior. Variorum tomo, conſil. 39. num.* 40. ait: *Privilegio exemptionis ab Ordinario* (uti eſt, de quo hic loquitur) *nec Generalis, nec Capitulum Generale poteſt renunciare abſq; licentia Papæ, ut decidit Sacra Rota apud Lezzanam tom. 3. In Mari Magno Carmelitar. §. 33. num. 265. & 266. & §. 38. num.* 280. Vbi etiam, quod volens renunciare, renunciatio fieri deber in manibus Papæ, à quo tamquam ab origine, & cauſa totali oritur omninò huiuſmodi Privilegium, ergo à Papa tantum diſſolvi poteſt, iuxta citatum commune Axioma: *Omnis res, per quas cauſas naſcitur, &c.* Et hinc deduc (quod infert etiam *Manaruta cap. 5. diviſion. 5. Verſ. Immò non*) ſi nec Generalis, nec Capitulum Generale poteſt renunciare iis, quæ in favorem totius Religionis à Sūmo Pontifice conceſſa ſunt, ut eſt Privilegium, de quo loquimur, conſequenter nec Provincialis, nec Capitulum Provinciale, vel una integra Provincia, multò minus unus ſolum Superior, & Conventus id poterit, aliter maior poteſtas reſideret in inferioribus, quam in Superioribus Prælatis, & Capitulis, quod non poteſt admitti. Adde, quod illius eſſe debet renunciatio, cuius eſt Privilegium, ſcilicet totius Religionis, ut dictum eſt, at nec Generalis, nec Capitulum Generale, nec tota Religio poteſt huic Privilegio, & Iuri renunciare, ergo multò minus id poterit una Provincia, unus Superior, & Conventus: nec etiam poterit, quamvis interceſſiſſet pactum, & iuramentum inter Regulares ipſos, & R.R. Parochos, ut patet ex *Cap. Si diligenti de foro competenti*: dum ibi *Gloſ. Verbo Pacto privatorum*, ſic: *Sic ergo patet, quod privatorum pacto Iuri publico non derogatur, ff. de pactis, leg. Ius publicum, nemo enim ius publicum remittere poteſt aliquibus pactionibus*, ita *Gloſ.* Et *Innocentius III.* in Confirmatione huius addiri ſic pronunciat, *Cap. Si diligenti de foro competenti: Cum non ſit Beneficium hoc perſonale, cui renunciari valeat, ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico ſit publice indultum, cui privatorum pacto derogari non poteſt, nec iuramentum licitè ſervari potuit, quod contra Canonica Statuta illicitis pactionibus informatur*. Quod ideò eſt, quia huiuſmodi pacta iniuſtitiam continent, idcircò ſervari non debent, ut eſt commune, ſicque nec in caſu noſtro, ſi interceſſiſſent. Concludir igitur (& optimè) huius primi notabilis doctrina, nequire videlicet Regulares prædictum exemptionis Privilegium toti Ordini à S. Sede conceſſum, renunciare, cum reſpectu eiuſdem locum non habeat renunciatio: Sicuti neque illius amiſſio locum habet, cauſa non uſus, ut ſupra, hoc enim importat, ut dictum eſt, præfata Clauſula: *Vobis invitis*, vel *ſine veſtro aſſenſu*: aliàs talis Clauſula in Privilegio poſita eſſet inutilis, nilque operaretur, quia ipſa includitur in omni Privilegio, cum in quolibet ſubintelligatur conditio, ut eo utatur quando, & cum voluerit, vel quod idem redit, cum invitus non fuerit. Vt aliquid igitur operetur Clauſula prædicta: *Vobis invitis, &c.* intelligenda eſt, ut poſſimus Privilegio non uti ſine præiudicio, & quod ipſa impediat præſcriptionem adverſus illud, & Privilegiatos ipſos Regulares, ſi tempus præſcriptionis contra ipſos non utentes computaretur. Vnde Privilegia ſic conceſſa, per non uſum amitti non poſſe; nec introduci contra ipſa laudabilem conſuetudinem, & poſſeſſionem (etiam ſi eſſet immemorabilis) cum adeſt dicta Clau-

ſula,

ſula, docent communiter DD. apud, & cum *Manaruta capit. 1. diviſion. 1. Verſ. Probo primò, fol. 6.* Quod confirmari videtur ex generali regula, quæ docet actus meræ facultatis, numquam inducere conſuetudinem, ſeu præſcriptionem, & numquam præſcribi, ut notant *Calderin. conſil. 2. & 3. de conſuetud. Roland. conſil. 53. num. 38. lib. 2. Decius conſil. 175. nu. 6. Verſ. Præterea licet. Surd. conſil. 127. num. 81. Ludoviſ. deciſ. 162. num. 10. Rota deciſ. 178. num. 5 par. 5. diverſ. Paſqualigus in Franchum par. 1. num. 592. & Manaruta loc. cit. Verſ. Quod confirmatur, fol. 7.* ubi plures alios refert, præter prædictos citatos à *P. Paſqualigo* ſub eodem *num. 592.*

390 Dum hæc tamen ſcribo, caſu mero, aperiens *Tomum tertium Conſultationum Canonicar. Iacobi Pignatelli*, & fortuito etiam incidens *in Conſultat. 50.* lego in ipſa *num. 1. & 2.* quæ non concordant cum Superiori aſſertione, in qua affirmo, nequire Regulares unius Conventus (ſicut nec unius integræ Provinciæ) renunciare communi totius Religionis exemptionis Privilegio, de quo hic, & in quæſito, abſque auctoritate Summi Pontificis. Contrarium ſentire videtur Doctor iſte ſub ſequentibus verbis, quæ fideliter refero, ut obiectum, quod contra noſtrum aſſertum (ſaltem apparenter) formant, maneat poſtea reſolutum. *An Regulares poſſint concordare cum Parochis, ut ii peragant Officium in Eccleſiis Regularibus ſuper Cadavera Defuncti Parochiarum? Affirmativè. Ita cenſuit Sacra Congregatio ſuper Epiſcopos in Firmana Anno 1606. quæ huiuſmodi concordiam confirmavit, & Anno 1642. declaravit Regulares teneri ad obſervantiam dictæ concordiæ. Si quidem concordia fieri poteſt ſuper iis omnibus, quæ poſſunt in controverſiam deduci. Gregor. deciſ. 149. nu. 4. & facta parit exceptionem litis finitæ, & impedit alterius litis ingreſſum, idem Gregor. deciſ. 354. num. 1. & 2. ſicuti, & poſt concordiam inter perſonas Eccleſiaſticas initam, non licet amplius allegare contrariam diſpoſitionem legis, præſcriptionis, nec Privilegii, ſed omninò pacta conventa obſervanda ſunt per textum in cap. 1. de tranſact. Ad hoc autem, ut Clerus Sæcularis, & Regularis validè poſſint inire contractus, præcipuè tranſactionis, requiritur copulativè interventus Prioris, & Capituli legitimè congregati in loco ſolito, & quod interveniat nedum maior, et ſanior pars, ſed etiam, quod nullus contradicat, ſi ex tranſactione remittatur ius clarum competens ipſi Capitulo, ut per plures deciſiones firmatum fuit in Burgen. præeminentiarum par. 3. recent. deciſ. 623. num. 1. et par. 4. deciſion. 328. num. 1. et ſeqq.* Hæc ſunt eruditiſſimi *Pignatelli*, quæ probare videntur, ut ex ſe conſtat, unum integrum Regularium Conventum (adde, & unam integram eorumdem Provinciam conſequenter, cum non ſit maior ratio) renunciare poſſe præfato exemptionis Privilegio, de quo hic, quod nos ſupra negamus. Verum

391 Facillimè reſolvitur huiuſmodi apparens potius, quam reale obiectum: Nam ſi vera ſunt, quæ à *D. Pignatello* aſſumuntur, potius approbant, quam reprobant aſſertum noſtrum. Dico, ſi vera ſunt, quæ ab ipſo aſſumuntur, nec facio illi iniuriam, intelligo enim, ſi vera ſunt, quæ ipſemet adducit *Sacræ Congregationis reſponſa*, cum iiſdem, nec non *Sacrar. Congregationum Declarationibus*, ac *Decretis* in authentica forma non exhibitis, fidem præſtare non cogamur: idemmet *Pignatellus tom. 2. conſult. 21. num. 6.* ſub his verbis: *Declarationes S. Congregationis, quotieſcumque non ſunt in authentica forma, poſſunt reduci ad examen rationis, et acceptari, vel reiici. Quia tunc non conſiderantur, tamquam Declarationes Congregationis, ſed ſecundum, quod præſeferunt veritatem.* Addo, quod *Sacra Congreg. tam Concilii, quam Rituum 2. et 11. Auguſti 1632.* decreverunt (de

Man-

Mandato *felicis rec. Vrbani VIII.)* ſuis Declarationibus, tam circa Ritus, quam circa Concilii interpretationem, ſive impreſſis, ſive manuſcriptis, nullam fidem adhibendam eſſe, tam in iudicio, quam extra, niſi ſolis illis, quæ in authentica forma, ſolito ſigillo, & ſubſcriptione Eminentiſs. Cardin. Præfecti, ac Secretarii eiuſdem Congregationis pro tempore exiſtentium munitæ fuerint. Et huiuſmodi Decretum ea de cauſa factum fuit, quia ad eiuſdem Sacræ Congregationis notitiam pervenit, quamplures Declarationes, Decreta, ſeu Deciſiones ſub nomine eiuſdem Sacræ Congreg. abſque illius authoritate impreſſas in libris, ſeu aliis operibus, circumferri, & allegari, multaſque ex Declatationibus, Decretis, ſeu Deciſionibus, iuxta contingentiam caſuum, illorumque qualitates, & circumſtantias, à ſe diverſis temporibus factas ſecundum ea, quæ proponebantur, fuiſſe alteratas, immutatas, imminutas, ac forſan alias mentito Sacræ Congregationis nomine confectas, nulloque propterea authentico ſigillo munitas, illaſque per Tribunalia, tam in Vrbem, quam per Orbem circumferri, & allegari: quibus ſi ulla fides adhiberetur, magnum inde detrimentum recipi poſſet, ut eadem *Sacra Congregat.* in dictis Decretis conſideravit. Vide *Dianam tom. ſext. Coordinato tract. 1. reſolutione 21. 22. 23. et 24. Ex part. 1. tract. decimo reſol. 29. Ex part. 5. tract. ſecund. reſolutione 96. Ex part. undecim. tract. ſecund. et Miſcell. ſecund. reſolutione 42. Ex part. undecim. tract. octavo. et Miſcell. octavo. reſolutione 53.* Vide etiam *Hieronymum Nicolium par. 1. Lucubrationum utriuſque Iuris lib. 1. tit. decim. de Nuptiis num. 76. fol. mihi* 67. 68. ubi, *in fine numeri* ſic: *Eſt, et alia ratio ex qua ſupradictæ declarationi relatæ, &c. credere non cogimur, ſcilicet, quia ego in ipſis Originalibus regiſtris Sacræ Congreg. Concilii, vidi Declarationem de directo contrariam.* Igitur non exhibita Declaratione in forma authẽtica ad normam relati *Decreta Vrbani de Anno 1632.* fides nulla illi præſtanda eſt, ut ſupra. Verum quidem eſt, quod cum poſt huiuſmodi *Vrbanum Decretum Sanctiſſim. Innocentio Decimo* relatum fuiſſet (ut advertit etiam, & refert idem *Nicolius loc. citat. ſub eodem num. 76.* quoſdam adeſſe, qui parvipendentes *Decreta Sacræ Congregat.* cum maximo animarum præiudicio ſpargebant, Decreta eiuſdem *Sacræ Congregat.* facere tantum opinionem probabilem, uti puram, & ſimplicem Cardinalium Declarationem, & poſſe utique contrarium defendi. Sanctitas ſua *die 30. Iulii 1652.* confirmavit ſupradictum Decretum *Vrbani VIII.* quod ſcilicet *Decreta Sacræ Congregat.* quotieſcumque ſint à Præfecto eiuſdem firmata, à Secretario ſubſcripta, & ſigillo munita, vim, & valorem habeant, & quod ab omnibus, & ſingulis inviolabiliter obſerventur. His poſitis, modo ad obiectum

392 Reſpondeo, me non cogi in primis præſtare fidem relatis à *D. Pignatello Sacræ Congregationis Decretis*, ut potè non exhibitis in valida obligante forma. At ne videar difficultatem effugere: Reverenter, libenterque, imò libentiſſimè do illis fidem integram: Ergo ex iiſdem deducitur poſſe Regulares renunciare Privilegio, ut ſupra, nego cõſequentiam, quia ex tali antecedenti minimè ſequitur, bene tamen oppoſitum, in favorem ſcilicet Privilegii, ut mox. Non enim ſimplex concordium, ſeu tranſactio (ut conſtat ex terminis) eſt renunciatio neque ceſſio, totalis ſaltem, proprii iuris. Præterea dictum concordium eſſet, & ipſum exhibendum: Quia *Sacræ Congregationis Declarationes* (ait idemmet *Pignatellus com. 1. conſil. 1. nu. 18.*) *ſemper intelliguntur emanare iuxta ea, quæ in facto proponuntur*. Verum hiſce omiſſis, & quibuſvis aliis limitationibus omninò, nego inquam denuò conſequentiam, quę ex oppoſito antecedente

reſetiam ſimpliciter conceſſo) haud infertur, imò contrarium, non poſſe videlicet Regulares renunciare, &c. quod patet: Nam ſi poſſunt Regulares (ut intendit argumentum) concordare, renunciare, &c. ad quid recurſus ad Sacram Congregat. & ad eiuſdem Decreta, pro concordii confirmatione, niſi quia ipſummet ſolitariè, nec pura renunciatio Conventus, vim habet abſque auctoritate Summi Pontificis (ut nos ſupra) à quo ſuam vim, & facultatem utique recognoſcunt, ac ſi ab ipſo Papa fuiſſent editæ dictæ Declarationes, & Decreta ipſa S. Congregationis? Super hoc D.D. præcipuè apud *Dianam ll. cc.* At de his ſatis. Vnde

395 Notandum ſecundò: Clauſulam *Diſtrictius inhibentes*, obligare ſub mortali, ut docent omnes Auctores (nemine excepto) apud *Manarutam*, & cũ ipſo *capitul. 1. diviſion. 1. num. 11. fol. 38. & 39.* reum unanimiter damnantes lethalis culpæ, non obedientem Summo Pontifici ſtrictè præcipienti, & ſub pœna excommunicationis. Vnde *Suarez de Legibus lib. 5. capit. 3. num. 2.* ait, quod nemo dubitat, quin obliget in conſcientia ad actus præceptos, vel prohibitos, quia ſpiritualis pœna, maximè ſolet imponi propter contumaciam, quæ non eſt ſine inobedientia, & culpa, utique mortali, ſine qua numquam contrahitur excommunicatio (inflicta in dicta Bulla *Clementis IV.*) quæ cenſura, & pœna graviſſima, ſupponit ſemper mortalem culpam (*aliàs lex, & preceptum foret iniquum, imponendo pœnam gravem pro levi culpa. Sayrus in Clavi Regia lib. 3. capitul. 7. num. 25* cum communi ſententia, *Sanchez in Decalogum lib. 6. capit. 4. num. 43. & 64.* cum pluribus aliis ibi relatis, *Carolus Antonius Theſaurus de Pœnis Canonicis par. 1. capitul. 4.* & aliis omiſſis. *Avila de Cenſuris par. 2. capitul. 5. diſput. 1. dub. 2. Verſ. Ex dictis*) ut docent omnes, præcipuè *Navarr. in Man. capitul. vigeſimotert. num. 53.* ubi expreſsè ſic: *Ad mortale obligat lex, quæ præcipit, aut vetat aliquid ſub pœna excommunicationis maioris, aut ſimpliciter ſub pœna excommunicationis, quia de maiori intelligitur capit. pen. de ſentent. excommun. ſive addatur ipſo iure, ſive non. Sic de æterna indignatione Dei, & Sanctor. Petri, & Pauli, aut alia ſimili, quæ ſolum in ſtatu infelici peccati mortalis locum habet.* Hinc ſequitur

394 Notandum tertiò, contrafacientes iis rebus, quæ imperantur cum Clauſula ſupra poſita in relata Bulla *Clem. IV. Nulli ergo hominum liceat, &c. Et ſi quis hoc attentare præſumpſerint, indignationem Omnipotentis Dei, & B.B. &c.* peccare mortaliter, quod docent, præter *Navar. loc. citat. Peyrinus de Privileg. tom. 1. in Conſtitut. III. Sixti IV. §. 4. num. 7.* ubi: *Nota circa illam Clauſulam (Indignationem Dei. &c.) quod contrafaciens peccat mortaliter, quia hoc eſt virtualiter obedientiæ præceptum in virtute Spiritus Sancti. Barboſa Clauſula 91. Nulli ergo hominum liceat, &c.* ubi *numer. 1. Eum qui ſine iuſta, & rationabili cauſa diſpoſitioni Apoſtolicæ non paruerit, indignationem Dei Omnipotentis, ac B.B. Petri, & Pauli Apoſtolorum eius incurſurũ, habetur in fine Bullarum Apoſtolicarum; nam ut dicitur in Cap. Qui reſiſtit 11. qu. 3. Qui reſiſtit poteſtati, ordinatione Dei reſiſtit. Vnde S. Ioan. Chryſoſtomus in Capit. Si nemo 11. quæſtion. 3.* ſic ait: *Nemo contemnat Eccleſiaſtica vincula, non enim homo eſt qui ligat, ſed Chriſtus. Et ideò peccare mortaliter, &c. Tamburinus de Iure Abbat. tom. 1. diſput. 18. quæſtion. 6. num. 9.* Vbi: *Hæc Clauſula (Indignationem, &c.) quæ conſuevit apponi in Privilegiis Apoſtolicis, facit, ut illi contravenientes, mortaliter peccent, quia hoc eſt, virtualiter, obedientiæ præceptum in virtute Spiritus Sancti. Antonius à Spiritu Sancto in Director. Regular. par. 1. tract. 1. diſput. 1. ſection. 5. num. 97. Dicta Clauſula facit, ut contravenientes peccent mortaliter, quia hoc eſt virtualiter obedientiæ*

præ-

præceptum in virtute Spiritus Sancti Lezzana ad eamdem Clauſulam, ubi, *Arguit culpam mortalem. Suarez de Legibus lib. 4. capitul.* 18. *num.* 3. & communiter omnes, docentes etiam (tum Theologi, tum Canoniſtæ apud, & cum *Manaruta capitul. 1. diviſion. 1. num. 11. Verſ. Nota tertio, fol. 39.*) eamdemmet Clauſulam obligationem inducere ſub mortali, abſque alia declaratione.

395 Notandum quartò: Clauſulam *Irritum, & inane* poſitam, & in ſupra poſita *Clem. IV. Bulla* (uti, & in aliis Bullis, ac Pontificiis præceptis) tollere omnem conſuetudinem, & præſcriptionem in contrarium. Non enim induci poteſt conſuetudo, vel præſcriptio contra legem habentem Decretum irritans, quia hoc tollit omnem conſuetudinem: *Boer. deciſion. 1. num. 49. & 50. Covarruv. par. 4. cap. 6. §. 10. num. 35. Rota par. 4. tom. 3. deciſion. 574. num. 26. &* 27. Lex enim irritans, facit perſonam inhabilem; conſuetudo autem non poteſt tollere incapacitatem. *Decius in Capitul. Novit. de Iudic. num. 84. Felin. & Aymon. cum Suarez lib. 7. capit. 19. num.* 13. Apud eamdem *Rotam num.* 28. Decretum irritans, inficit titulum, & poſſeſſionem, & operatur nullitatem uſque ab initio, *Capitul. Si eo tempore, de elect. in 6. Caſſiodor. deciſion. 1. de reſtit. ſpoliat. num. 7. Puteus lib. 1. deciſion. 386. Rot. part. 4. tom. 2. deciſion. 312. num. 39. & 40. & par. 7. deciſion. 279. fin.* ubi, quod præſcriptio impeditur per Clauſulam: *Sublata*, & per *Decretum irritans*. Talis autem naturæ eſt Decretum irritans, quod inficit, & deſtruit omnem contrariam conſuetudinem; non ſolum præteritum, ſed etiam futurum impedit, ne introducatur: *Felin. in Capitul. Cum acceſſiſſent, de Conſtitut. numer.* 30. *Verſ. Quartò limit. Ruin. lib. 2. conſil.* 13. *num. 13. cum aliis. Rota par. 5. tom. 2. deciſion. fin. num.* 24. Senſus igitur huius Clauſulæ eſt irritare, ſeu annullare omnia, quæ in contrarium fiunt: *Capitul. citat. Si eo tempore, de electione in 6. Barboſa Clauſula* 40. *num. 2. & num.* 34. ubi ſubdit, *tollere præſcriptionem*, & *num.* 35. reſolvit, *tollere etiam conſuetudinem in præteritum, nedum in futurum. Gonzalez ad Regul. 9. Cancell. Gloſs. 67. num. 12. Tamburinus quæſtion. 6. citat. numer. 47. Io: Petrus Moneta, de commutationib. ultimar. uoluntatum capitul. 7. num.* 250. Quo tamen *ad tollendam præſcriptionem*, concedit quidem eſſe, etiam effectum huius Clauſulę irritantis (cum communi) ſed limitat, id intelligendum eſſe de præſcriptione futura, non autem præterita, per quam fortaſsè acquiſitum iam fuerit ius tertio, cui non cenſetur Princeps velle præiudicare, niſi exprimat. *Antonius à Spiritu Sancto ſection. 5. citat. num. 89. Peyrinus ad Conſtitut. 23. Leonis Decimi num.* 5. ubi in fine, aduertit cum *Mandoſ. in tr. de Monit. num. 46. Verſ. Exemptus à Iuriſdict. quod Privilegio, habenti iſtam Clauſulam non poteſt renunciari, etiam de conſenſu partium. Paſqualigus in Franchum part. 1. num. 837. Manaruta diviſion. 1. citat. ſub num. decimoquart.* & alibi: & alii apud citatos, & communiter; quorum aliqui docent, præcipuè *Gonzalez loc. citat. num. 14. & Barboſa loc. citat. numer.* 7. dictam Clauſulam ligarè etiam ignorantes, quo ad nullitatem actus contrarii, & prohibiti. Et idem *Paſqualigus num. citat.* ait: *Decretum irritans operatur, quod per actus contrarios tamquam nullos, non præſcribatur Privilegium, ut tradunt Felinus in Capitul. Cum acceſſiſſent num. 30. Verſ. Quartò limita, de Conſtitut. Anton. Gabr. lib. 6. commun. concluſion. Tit. de Clauſulis concluſion. 3. num. 39. & 44. Menoch. Præſumpt. 41 numer. 10. lib. 6. Moneta de Conſervatorib. capit. 10. num.* 430. Vide *Rodriquez tom. 3. qq. Regul. quæſtion. 51. articul. 6.* ubi docet, Privilegio prohibitivo, in quo adeſt Decretum irritans, nec nullo temporis ſpatio, per actus contrarios renunciari poſse, pro quo refert *Archidiaconum, Io: An-*

Andream, *Geminianum*, *Rota Deciſionem*, *Iaſonem*, & alios. Addit tamen in fine: Privilegia quibus Religionibus prohibetur aliquam inferri moleſtiam, continentia quod irritum ſit, & inane, quidquid aliud ſuper eo fuerit attentatum, poſse per contrarios actus ab ipſis Religionibus renunciari, *dummodo talis renunciatio fiat ab his*, *quibus renunciandi committitur poteſtas*. At ſi ſermo ſit in hac additione de *Privilegio Exemptionis*, de quo hic, iam patet ex dictis, quod reſpectu huius non habet locum renunciatio, nec alicui poteſtas renunciandi eidem commiſsa eſt, neque Generali ipſi, vel Capitulo Generali, nec etiam toti Religioni, abſque aſsenſu Summi Pontificis, ut ſupra. Igitur

396 Ex allata *Bulla Clem. IV. ſub numer.* 387. ex ſequenti *Cæleſtini Quinti* (& aliis, tenoris conſimilis, de quibus in ſubſequentibus) evidenter conſtat R. R. Parochos Eccleſias Regularium occaſione funerum, cum Stola, &c. ipſis Regularibus invitis ingredientes, & in aliquo ſe intromittentes, ut in quæſito, reos eſse ipſo facto lethalis culpæ nedum, verum etiam nullas eſse ſuſpenſiones, excommunicationes, aliaſque Cenſuras, ſi quæ ferantur adverſus ipſos Regulares, contradicentes ingreſsui, &c. bene tamen ipſos Parochos attentantes ingreſsum, &c. in Eccleſias Regularium iſtis invitis eſse maioris excommunicationis Cenſura ligatos, &c. ut expreſsè infra *à num.* 419. Adde eſse taliter reos, ſicque ligatos, etiam effectu non ſequuto, attentato tantummodo: ad violanda enim prædicta huius Bullæ (& aliorum conſimilium) pręcepta, ſufficit attentaſse, ut patet expreſsè ex illis verbis: *Si quis hoc attentare præſumpſerit*, *Indignationem Omnipotentis Dei*, *&c.* Sic etiam communiter Doctores, præcipuè *Carolus Antonius Theſaurus de Pænis Canonicis part. 2. Verbo Conclave capit. 9. Verſ. Nota etiam*. Vbi ſic: *Sufficit ad incurrendas pænas*, *& Cenſuras iſtas*, *attentatum*, *ſeu conatum*, *dummodo interveniat aliquis actus proximus*, *v. g. acceſsus ad domum cum impetu* (ad portam Eccleſię cũ impetu in caſu noſtro) *vel fractio ianuæ*, *quia lex puniens attentatum*, *intelligitur de attentato per actũ proximum*. Quis autem dicatur actus proximus. Vide *Farinac. in Praxi Crimin. quæſt.* 123. *n.* 106. *& q.* 124. *n.* 8. Hæc apprimè advertant DD. RR. Parochi, & contremiſcant: Quæ dicta ſunt hic, & ulterius dicantur de eorum culpa lethali, & excommunicationis Cenſura, non ſunt ſimpliciter ſpeculationes, non nuda verba, ſunt mandata, ac præcepta vera, & realia, ab eo ſupremo, ac ſummo ordinata, cui Chriſtus D.N. dixit: *Quodcumque ligaveris ſuper terram*, *erit ligatum & in Cælis*. Sed iam aſsumptum ordinem proſequamur.

397 *Cæleſtinus V. Anno* 1294. in Bulla, quæ incipit: *Et ſi cunctos Ordines*, edita pro Monacis Benedictinis præsẽtibus, & futuris in perpetuum (& habetur in *Bullario novo Romano to.* 1. *fol.* 153.) ait ſic §. 29. *Nulliſq; Religioſis*, *vel Sæcularibus*, *cuiuſcumq; ſtatus*, *vel conditionis exiſtant*, *liceat aliquorum corpora Defunctorum*, *vobis invitis* (*quod prohibemus*) *penitus in veſtris ſepelire Cæmeteriis*, *nec in Monaſteriis*, *Eccleſiis*, *Prioratibus*, *& aliis locis veſtris Miſſarum Solemnia*, *vel mortuorum Officia celebrare*. Et §. 39. *Nos enim ex nunc decernimus irritum*, *& inane*, *quicquid contra tenorem conceſſionum*, *conſtitutionum*, *& inhibitionum huiuſmodi omnium*, *& ſingulorum etiam*, *quæ ſuperius ſunt expreſſa*, *per quoſcumque attentatum eſt*, *vel in poſterum contigerit attentari*. *Et interdicti*, *ſuſpenſionum*, *& excommunicationum ſententias*, *ſi quas contra præmiſsa*, *vel aliquod præmiſſorum*, *in vos*, *vel in veſtrum aliquem*, *ſive aliquos*, *aut loca veſtra*, *aut executores à quocumque*, *cuiuſcumque praeeminentiæ*, *dignitatis*, *aut honoris*, *vel ſtatus exiſtat*, *in poſterum contigerit* pro-

promulgari, volumus eo ipſo penitus non tenere.

398 Hæc Bulla eſt quidem edita pro Monachis Benedictinis, ut patet; ſed Privilegia eiſdem in ipſa conceſſa, ſunt communia omnibus Religionibus, quia (ut ſupra diximus, & certum eſt) Religiones omnes communicant in Privilegiis, quod melius, nec alia ratione probari poteſt (inquit optimè *Bordonus reſolutione 52. num. 66.*) quam referendo in genere eademmet communicationis Privilegia; & hoc ipſe accuratè, ac diligenter facit *à num. 66. citat.* videatur, ibi enim ex Profeſſo, excellenterque *de Privilegiis Regularium.* Continet præterea hæc Bulla (ut conſtat) eamdem Clauſulam nedum (quæ extat in antecedenti *Clem. IV.*) quo ad reatum lethalem, verum etiam irritat pariter (ut idem *Clemens*) annullat, atque inane declarat, ulliuſque valoris, ac effectus, quodcumque attentatum contrarium. Ex qua Clauſula infertur iterum apertiſſimè (ut ſupra etiam ex eadem deductum eſt) idem attentatum, vel actum, nec poſſe unquam præſcribere, neque præſcriptionem ullam incipere: huiuſmodi enim Clauſula (ut etiam ſupra) facit actum nullum ipſo iure, & annullat quidquid in contrarium fit, *Capit. Si eo tempore de electión. lib. 6.* & probat *Barboſa cum aliis, Clauſula* 40. & idemmet *Axiom.* 174. ubi item cum aliis probat: *Paria eſſe, non eſſe, vel eſſe nullum. Non fieri, & inutiliter fieri*, conſequenter, actum nullum eſſe, & eſſe ſine effectu, paria eſſe probatur. Vnde meritò per eumdem *Barboſam* (ibi) *Paria ſunt, non fieri, & invalide fieri. Non fieri, vel non ſortiri effectum. Nullum eſſe, vel eſse ſine effectu, &c.* Et eadem Clauſula, ſive Decretum irritans, ligat etiam ignorantes, non ſolum ſi adſint verba, *ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari*, ut in caſu *Capit. citat. Si de eo tempore*; verum etiam ſi non adſint; ut probat *Text. in Capitul. Dudum, & in Capit. Si Beneficia, de præben. in 6.* ut obſervant *Felin. in Capitul. Cæterum, numer. 37. de reſcription. Flaminius Pariſius de Reſignat. Benefic. libro quinto, quæſtione ſexta, numero 220.* addens tantum *numero 221. reſpectu pœnæ ſolum, non ligari ignorantes. Eraſmus à Chokier de Iuriſdiction. Ordinarii in Exemptos par. 2. quæſtion. 5. numer. 16.* Vbi: *Cuius Clauſulæ ea eſt vis, ut ligat etiam ignorantes cum à Papa adiicitur* (ut in caſu noſtro) *Marta de Clauſulis parte prima, Clauſula 255. num. decimoſecundo. Barboſa Clauſula citat.* 40. *numero ſeptimo, & octavo*, aliique plures apud ipſos. Verum quidem eſt, quod apud R. R. Parochos non datur in caſu noſtro huiuſmodi ignorantia, & ſi daretur (iuſta, & probabilis) excuſaret quidem eoſdem (ut optimè etiam innuit *Pariſius*) à reatu, & ab excommunicationis Cenſura: non tamen eorumdem conatus, & operatio, ob Decretum irritativum, alicuius eſſet valoris, efficaciæ, vel effectus, ut ſupra, quia hoc Decretum annullat actum ipſo iure contra factum, *Maranta citat. Clauſula numer. 6.* cum *Menochio, Gomeſio, Bruſat*, & aliis ſupra. Quod autem apud R. R. Parochos non detur præfata ignorantia, probatione non eget, cum ubique, & ſemper (ut conſtat) contendant iidem R. R. adverſus Regulares occaſione funerum, prætendentes in eorumdem Regulariũ Eccleſias Cruce elevata, & cum Stola intrare, & ibi in funeralibus ſe intromittere, &c. Qua ſuppoſita evidenti Parochorum ſcientia, evidens etiam eſt, eos ſcire ad ſemetipſos non pertinere (nec ius habere) ingredi Eccleſias Regularium cum Cruce elevata, & Stola, neque item ius ullum habere (ibidem) cantandi Reſponſoria, Pſalmos, &c. ſuper Defunctorum cadaveribus, etſi permiſſi etiam eſſent id facere. Quo ſtante, cum ſciant Parochi, hoc ius non pertinere ad

ip-

ipſos ſunt conſequenter in mala fide, & ideò non poſſunt præſcribere, *Capit. Dudum*. *Balbus de Præſcriptionib. parte ſecunda principali, Septimo quaro, fol. mihi 128. numero tertio*, ibi: *Quocumque tempore ſuperveniat mala fides, ante perfectam præſcriptionem, interrumpitur præſcriptio*. Et *numero quinto* addit: *Si verò mala fides ſuperveniat poſt perfectam præſcriptionem, nihil nocet*: quod utrumque probat iuribus, & Doctoribus. *Paſqualigus in Franchum par. pr. numero 1594.* ad hanc eamdem rem, cum *Surdo conſil. 276. numero vigeſimooctavo*. *Honded. conſil. 82. numero 39. libro primo, & Merlino deciſion. 185. numero vigeſimoquinto*. Et hinc (ut etiam, & optimè idem *Paſqualigus num. citat.*) deficit titulus ex parte Parochorum, quia ex tot Bullis, & Declarationibus Sacr. Congregat. (de quibus infra) ſciunt utique, aut ſaltem deberent ſcire, ad ipſos prædicta non pertinere. Imò cum titulus ſit reprobatus, nullo unquam tempore poteſt præbere iuſtam cauſam præſcriptionis, ut conſiderat *Surd.* cum aliis *conſil. 276. numero vigeſimoquarto*, apud eumdem *Paſqualig. numer. citat.* quem vide. Sed quo ad præſcriptionem iterum, & fuſius infra.

399 *Bonifacius VIII. Anno* 1302. in Bulla, quæ incipit: *Inter ſolicitudines noſtras, &c.* Edita pro Ordine Eremitarum Sancti Auguſtini, ſic habet (apud *Rodericum in Bullario, Bulla 34. Sixti IV. fol. mihi 175. numero tertio*.) *Statuentes, ut nulli Religioſi, vel Seculares, vobis invitis, aliquorum corpora Defunctorum in veſtris Cæmeteriis ſepelire, aut in Eccleſiis veſtris Miſſarum Solemnia, vel pro animabus eorum, qui ad loca veſtra tumulandi forent, ibidem exequias celebrare, ſine veſtro conſenſu, & voluntate præſumant, &c. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc, &c.* ut ſupra in *Bulla Clem. IV. Dat. Later. XVII. Kal. Februar. Pontific. Anno VIII.* Vide *Lezzanam in Mari Magno Eremitarum Sancti Auguſtini ſuper num. 3. §. 3.*

400 *Gregorius XI. Anno* 1374. in Bulla, quæ incipit: *Virtute conſpicuos*: Edita pro Prædicatoribus, ita *numero vigeſimonono*: *Diſtrictius inhibentes, ut nulli Religioſi, vel Seculares, vobis invitis, aliquorum corpora Defunctorum in veſtris Cæmeteriis ſepelire, aut in Eccleſiis veſtris Miſſarum Solemnia, vel pro animabus ipſorum, qui ad loca veſtra tumulandi fuerunt, ibique exequias celebrare, ſine veſtro aſſenſu, & voluntate præſumant, &c.* Et infra. *Nos autem, ex nunc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his, aut eorum aliquo, à quoq; quavis authoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc, &c.* Apud *Bullarium Roderici, Bulla 33 Sixti Papæ IV. & apud Lezzanam in Mari Magno Prædicatorum Bulla Sixti IV.* ibi, *num. 28. fol. mihi 25.*

401 *Martinus V. Anno* 1427. In Bulla, quæ incipit: *Ex Apoſtolicæ Sedis, &c.* Confirmans prædictam Bullam *Gregorii XI.* Subdit, ut ſequitur: *Verum ne dubitationes, & controverſiæ, quæ aliàs nos pluribus laboribus, & expenſis, de cætero vobis fiant, ex certa ſcientia decernimus, ut dictum Privilegium Gregorii Papæ XI. in iudicio, & extra, in qualibet ſua diſpoſitione, inviolabiliter obſervetur, &c.* & infra. *Nos autem ex nunc irritum decernimus, & inane, ſi ſecus ſuper his, aut eorum aliquo à quoquam, quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo, &c. Rodericus in Bullario, Bulla 33. Sixti IV. num. 36. & apud Lezzanam in Mari Magno Prædicatorum num. 36.*

402 *Eugenius IV. Anno* 1434. In Bulla, quæ incipit: *Ad decorem Sacræ Religionis, &c.* Confirmans Bullam *Cæleſtini V.* ſupra relatam, ait ſic *num. 39. Litteras præfatas, ac quæcumque inde ſecuta, Apoſtolica, & certa ſcientia confirmamus, & approbamus, ac præſentis ſcripti patrocinio communimus, decernentes,*

ea obtinere debere, & debuiſſe robur perpetuæ firmitatis, &c. Nulli ergo hominum liceat, &c. Si quis autem, &c. Dat. Florentiæ Anno Incarn. Dominicæ 1434. *V. Kalend. Novemb. Pontific. Anno IV.* apud *Rodericum in Bullario Conſtitut.* 18. *Eugenii IV.*

403 Idem *Eugenius IV. Anno* 1439. *IV. Idus Novembris*, in Bulla, quæ incipit: *Licet debitum Paſtoralis Officii, &c.* ſic habet: *Nos dilectorum Guillielmi de Caſalis Generalis Ordinis Minorum, et Fratrum prædictorum ſupplicationibus inclinati litteras quaſdam fel. record. Clementis Papæ Quarti Prædeceſſoris noſtri dicto Ordini conceſſas, quarum tenorem de verbo ad verbum, inferius deſcribi fecimus, omnia, & ſingula in eis contenta, pro ipſarum firmiori ſubſiſtentia, authoritate Apoſtolica, ex certa ſcientia, tenore præſentium, confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, &c. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, etc. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, &c. Rodericus in ſuo Bullario, in Conſtit. 14. Sixti IV.*

404 Idem *Eugenius Anno* 1443. *Idibus Aprilis.* In Bulla, quæ incipit: *Romanus Pontifex, etc.* Confirmans ſupradictas Bullas *Gregorii Vndecimi, et Martini Quinti*, ſic ait: *Nos quaſdam fœlic. record. Gregorii Vndecimi, nec non Martini Quinti Prædeceſſorum noſtrorum, et conceſſas huiuſmodi confirmatorias litteras, quas diligenter inſpici, et examinari, quarumque tenorem de verbo ad verbum, præſentibus inſeri fecimus, authoritate Apoſtolica tenore præſentium, ex certa ſcientia, innovamus, et confirmamus, ac præſentis ſcripti patrocinio communimus, etc.* & infra: *Nos enim ex nunc irritum decernimus, et inane, ſi ſecus ſuper his, vel eorum aliquo à quoquam, quavis authoritate, ſcienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Nulli ergo, etc.* apud *Rodericum in Bullario Conſtitut. trigeſimatertia Sixti Quinti.*

405 Hic autem nota primò, ly *ex certa ſcientia* (Clauſula poſita in præfatis Bullis) idem importare, ac Clauſula *de Plenitudine poteſtatis*. Vnde *Naldus Verbo Clauſula num.* 5. *de Plenitudine poteſtatis, vel ex certa ſcientia, idem eſt.* *Antonius à Spiritu Sancto Clauſula octava: Ex certa ſcientia: Hæc Clauſula idem importat, ac de plenitudine poteſtatis, hoc eſt de poteſtate abſoluta.* Barboſa *Clauſula* 41. cum aliis ibi citatis *nu. octavo, Et Clauſula* 59. *nu. ſecund.* cum aliis pluribus pariter ibidem. Qui item *nu.* 3. aliis citatis, ait; Clauſulam prædictam *ex certa ſcientia*, habere etiam vim Clauſulæ *non obſtante*. Et *nu.* 4. vim Clauſulæ *Motu proprio*. Facit autem eademmet Clauſula *ex certa ſcientia, et de plenitudine poteſtatis*, ut nihil operari poſſit contra Privilegium, & quod nihil opponi poſſit, quod ipſummet Privilegium, & gratiam annullet, *Barboſa Clauſula citat.* 41. *numero vigeſimo, & vigeſimoprimo. Tamburinus de Iure Abbat. diſput. decimooctava, quæſtion.* 6. *numero vigeſimonono. Sanchez de Matrimon. libro ſecundo, diſp. decimoquinto, num.* 3. aliique plures ab iiſdem allegati, omiſſis aliis pluribus ad hanc eamdem *Clauſulam*: Quæ ſi inquam facit, ut nihil operari queat contra Privilegium per citatos Doctores. Ergo facit, ut in Eccleſias Regularium ingredi Parochi cum Stola, aut Cruce, &c. occaſione funerum minimè poſſint, cum hoc idem ſit operari contra Privilegium, ut patet.

406 Nota ſecundò, eamdem Clauſulam *ex certa ſcientia, & motu proprio*, habere etiam vim novæ conceſſionis; ut docent, idem *Antonius à Spiritu Sancto Clauſula octava citata*: ubi: *Hæc Clauſula habet vim novæ conceſſionis, ut ex Gloſſa, & Felino, quos refert, & ſequitur Archangelus de Privilegiis libro primo, capitul. quarto.* Quibus addo *Barboſam Clauſulam* 59. *num.* 19. *Lezzanam Verbo Clauſula numero*

vi-

Digitized by Google

vigeſimonono, *& Verbo Privilegia Regularium numero vigeſimotertio*. *Andream Mendo in Epitome*, *Verbo Privilegium numero ſecundo*. *Suarez de Legibus libro octavo*, *capitul. vigeſimooctavo*. *Thomam Hurtadum Variarum Reſolutionum Moralium parte ſecunda*, *tract. octavo*, *capitul. ſexto*, *reſolutione 54. num. 557*. *Hieronymum Rodericum in Compend. reſolutione 52. num. 41*. *Peyrinum in Formulario Litera C. capit. vigeſimooctavo*, *numero quarto*. *Palaum tomo primo*, *tract. tertio*, *diſputat. quarta*, *puncto ſecundo*, *§. decimo*, *numero tertio*. *Bordonum reſolutione 52. numero 137*. Alios plures brevitatis gratia omitto, qui cum allegatis ſcribentibus de Privilegiis continentibus Clauſulam *ex certa ſcientia*, communiter omnes conveniunt, concedentes (ut in hoc notabili) huiuſmodi Clauſulam effectum habere novæ conceſſionis. Quamvis enim nonnulli, & Claſſici etiam DD. (inter quos præcipuè ſubtiliſſimus noſter *Pater Paſqualigus quæſtionum Moralium Canonicarum cent. 2. quæſtiõn. 107.*) limitent, quando ſcilicet, Privilegium eſt conceſſum, non in forma (ut dicunt) communi, ſed in forma ſpeciali, & ſpecifica, cum in tali ſpecifica forma (ut infra) conceſſum fuerit, & fuerint Privilegium, & Privilegia, de quibus loquimur in hoc notabili, & in præcedenti: hinc eſt, quod per omnes Doctores Clauſula *ex certa ſcientia*, in ipſis Privilegiis (de quibus nos hic) à Summo Pontifice inſerta, importat aſſertum effectum novæ conceſſionis. Hinc obiter

407 Nota hic tertiò: Duplicem eſſe (per omnes) formam confirmationis Privilegii (quæ etiam, ut ait *Palao tom. 1. tract. 3. diſput. 4. punct. 2. §. 10. num. 1.* non niſi in Privilegii iam conceſſi confirmatione locum habet.) Vna dicitur in forma communi, *ex capit. Quia diverſitatem, de conceſ. prab.* Altera appellatur in forma ſpeciali, ſeu ſpecifica (vel per tot, & tot Doctores confirmatio *ex certa ſcientia*) de qua *capit. Sicut primo de Tranſactionib. tit. 36.* ibi: *Pleniſſima notionis*. Vbi notat *Gloſſa*, qui ea, quæ ſunt infirma, & minus valida, per hanc confirmationem, *recipiunt firmitatem*. Confirmatio in forma communi, eſt ſimplex, & pura confirmatio, ideſt in confuſo (ut dicunt *Portell. Verbo Privilegii confirmatio num. 27. Lezana Verbo citat. Privileg. Regularium num. citat. 25.* & alii) hoc eſt, ſicuti iacet in prima conceſſione, ſive examine, &c. & hæc confirmatio nullum ius novum confert per Doctores, nec validum facit Privilegium, ſi antea non erat: cum talis confirmatio non ſit conceſſio Privilegii, ſed pura roboratio pro ſtatu in quo erat, *cap. citat. Quia diverſitatem*; & aliis iuribus. Confirmatio verò in forma ſpecifica, ſeu ſpeciali eſt, quando ſecũdum ſuam ſpecificam formam, & omnes ipſius circumſtantias facta eſt, quod evenit, quando in confirmatione ipſa ponitur, & inſeritur tenor rei confirmatæ, ſecundum totum ſuum eſſe determinatum, iuxta *Cap. Venerabiles, de Confirmat. utili*, ibi: *Et ad maiorem rei evidentiam, litteris confirmationis, tenor compoſitionis inſertus*: ubi *Gloſſa* addit, illam confirmationem fuiſſe *ex certa ſcientia, quia Papa, cum eam viderit, confirmavit*. Ita enim facta confirmatio, inſerendo videlicet ad unguem tenorem rei confirmatæ, conſtat utique, quod ipſa ſit volita in ſpecifica forma, & ita volita, ac ſi de novo fieret, eſſetque conceſſa, conſequenter *verè conceſſa ex certa ſcientia*.

408 Addo, *verè conceſſa ex certa ſcientia*, quia iuxta doctrinam, quam cum aliis pluribus, tradit *Pater Paſqualigus quæſtion. citat. 107.* Clauſula hæc *ex certa ſcientia*, non ſufficit, ut confirmatio ſit in forma ſpecifica, ſed præterea requiritur, quod ſit inſertus tenor rei confirmatæ, aut ſaltem eius ſubſtantia, ut enim hæc Clauſula operetur effe-

effectum confirmationis in ſpecie, debet re vera procedere ex ſcientia confirmantis informati, ita ut in ipſo confirmante præcedat plena notitia in ſpecie, & informatio de re confirmata, quod nobis innoteſcit affuiſſe ex tenore inſerto (ſaltem quoad ſubſtantiam) in ipſa confirmatione poſito. Et ratio eſt (inquit idem *Paſqualigus*.) Tum quia Clauſula *ex certa ſcientia*, ſtat relativè ad ipſam cognitionem Principis confirmantis, ideòque ex ſui natura, non plus extenditur, quam ſcientia ipſius extendatur, ergo non poteſt habere effectum aliquem, niſi fundatum in ſcientia ipſius; ergo nec etiam innoteſcere nobis poteſt, quam vim habeat, & quantum extendatur, niſi etiam nobis innoteſcat in ſpecie, quænam ſcientia fuerit in Principe confirmante, cum res ita ſe habeat ad cognoſci, ſicut ſe habet ad eſſe, & quæ ſint talia dependenter ab alio, & relativè ad ipſum nobis, non poſſunt innoteſcere, niſi & ipſum innoteſcat. Tum quia, confirmatio in forma ſpecifica, non poteſt provenire à Principe confirmante, niſi ab ipſo ſit volita ſecundum ſuam ſpecificam formã, nõ poteſt autem ſic eſſe volita, niſi mente ita concipiatur, & ſit illi ſic cognita, nec poteſt mente ſic concipi, niſi cognitio confirmantis tendat in illud ſpeciale, quod confirmat ſecundum omnes ipſius circumſtantias, confirmatio namque in forma ſpecifica importat, quod res in ſpecie ſecundum ſuum eſſe determinatum, & circumſtantiatum, ita confirmatur, ut ex voluntate confirmantis abſolutè valorem accipiat, ac ſi ab ipſo de novo fieret. Quando autem confirmans, non inſerit tenorem rei confirmatæ, aut non conſtat habuiſſe plenam informationem, non dat valorem rei ſecundum eſſe determinatum; nec declarat ſuam voluntatem, quod tendat in rem confirmatam ſecundum tale ſuum eſſe determinatum, & circumſtantiatum: Voluntas autem, quæ non exprimitur pro forma ſpecifica, non valet pro forma ſpecifica, quia ſolum tantum operatur, quantum ſe declarat velle operari. Tum etiam quia, non poteſt alicui aliquid eſſe voluntarium, quin ſit illi cognitum, cum voluntarium ſit, cuius principium eſt intrinſecum cum cognitione, ut communiter docent cum *Ariſt.* 3. *Ethic. capit.* 1. *D. Damaſceno lib.* 2. *Orthodoxæ Fidei capit.* 24. *D. Tho. parte* 2. *quæſtion.* 6. *artic.* 1. *in Corpore*. Hinc certum eſt, quod ignorantia reddit involuntarium, quidquid ignoratur ignorantia antecedenti per omnes, cum eodem *Ariſtot.* 7. *Ethic. cap.* 1. & *D. Tho. p.* 2. *quæſtion.* 6. *artic.* 8. Unde faciens actum turpem, ſi invincibiliter ignorat turpitudinem, non peccat, quia videlicet nil volitum, quin præcognitum: cum voluntas non poſſit amplecti aliquid, vel reſpuere, quod ipſi non proponatur per cognitionem. Ex quo fit, quod confirmans, non poſſit velle per ſuam voluntatem aliquid operari, quod non cognoſcat, atque adeò, non poſſit ipſius confirmatio ſortiri effectum aliquem, ad quẽ non dirigatur cognitio. Unde ſi non habet cognitionem præciſam, & ſpecificam rei confirmandæ, non poteſt velle confirmare in forma ſpecifica, quia iam nec cognitio, nec intentio terminatur in forma ſpecifica ad rem confirmandam.

409 At Clauſula *ex certa ſcientia* (proſequitur idem *Paſqualigus*) id non explicat, non ſolum, quia eſt æquivoca, cum referri poſſit ad ſcientiam iuris, & ad ſcientiam facti; ſed etiam, quia non explicat in ſpecie voluntatem Principis, & intentionem ipſius, atque nec quid in ſpecie operatur; unde confirmatio, utpotè non explicata in forma ſpecifica, non eſt in forma ſpecifica. Non eſt autem inquam explicata per dictam Clauſulam in forma ſpecifica, quia eadem Clauſula per Doctores communiter, præcipuè allegatos ab eodem *P. Paſqualigo quæſtion. citat. num.* 4. non operatur circa ea, quæ in facto conſiſtunt, de-

qui-

quibus præſumitur Princeps non habere notitiam, ſed tantum quo ad ea, quæ iuris ſunt, quæ præſumuntur à Principe non ignorari, cum habeat ipſe ius in pectore, *Capitul. Licet de Conſtitut. in 6.* ibi: *Qui iure omnia in ſcrinio pectoris ſui cenſetur habere.* (Quomodo autem hoc intelligendum ſit, & explicandum. Vide *Petrum Mariam Paſſerinum in primum libr. ſexti Decretal. Super d. Cap. Licet 1. de Conſtitution. à fol. 7.*) Igitur quando non eſt inſertus in confirmatione tenor rei confirmatæ, aut non conſtat de informatione Principis, & quod ipſi innotuerit, Clauſula *ex certa ſcientia*, nihil operatur circa ea, quæ ſunt facti: etenim *ſcientia* hic æquivoca eſt, ut ſupra, cum poſſit referri ad ſcientiam iuris, & ad ſcientiam facti, ideò, &c. Videantur D. D. citati à *Paſqualig. dict. num. 4.*

410 Et ſi huic doctrinæ opponas, Clauſulā *ex certa ſcientia* operari, ut habeatur præſumptio informationis in Principe, ut latè tradit *Alexand. conſil. 15. num. 2. lib. 5. & Rota apud Farinac. deciſion. 180. num. 2. part. 1. recent.* Reſpondet idem *P. Paſqualigus numero octavo*, huic præſumptioni obſtare praxim ipſam, quia talis Clauſula, & aliæ ſimiles ſolent de conſuetudine apponi, etiam ſi Princeps non fuerit in ſpecie informatus; ſed ſolum ſignaverit ſupplicationem, in qua tamen non continebatur informatio in ſpecie. Hinc cum *Sixtus Quartus* confirmaſſet Privilegia Minorum cum Clauſula, *Ex certa ſcientia, Motu proprio, Mera voluntate, & de novo concedimus: Iulius II. in Bulla*, quæ incipit: *In militantis Eccleſiæ agro*, apud *Rodericum tom. 1. Bullarii num. 4.* ait, non fuiſſe confirmata Privilegia, quæ non erat in uſu, & revocata, ibi: *Et per confirmationem dictorum Privilegiorum, per Sixtum ipſum prædeceſſorem factam, ac eorumdem Privilegiorum, novam conceſſionem, per Verba de novo concedimus, ſolummodò eſſe confirmata Privilegia dicto Ordini conceſſa, & non aliàs revocata.* Fuiſſent autem confirmata, ſi Clauſula *ex certa ſcientia* appoſita, faceret, quod confirmatio eſſet in forma ſpecifica: nam talis confirmatio reſtituit Privilegia amiſſa, cum ſit nova conceſſio. Hinc huiuſmodi Clauſula vim non habet novæ conceſſionis, niſi conſtet, quod Princeps habuerit plenam notitiam, ut notat *Rota deciſion. 666. num. 7. par. 1. recent. apud Farinac. & deciſion. 192. num. 2. par. 1. recent. apud eumdem*. Vnde ad ſummum cauſat præſumptionem informationis, quando confirmatio verſatur circa aliquod unum determinatum, ut notat *Farinac. Clauſula 59. num. 54. in fine*. Hactenus *Pater Paſqualigus quæſt. cit. 107.* cuius doctrina (hic obiter quidem, ſed non extra rem, ut mox, allata) ſolidum, validumq; fundamentum habet, ut conſtat: ab eodemque extenſa videtur *quæſtion. 108. 109. 110. & 111.* ad ſequentes etiam Clauſulas, videlicet *Motu proprio. Supplentes omnes defectus, &c. Quorum tenores pro expreſſis habeantur, ac ſi de verbo ad verbum eſſent inſerti. De plenitudine poteſtatis.* Ad has inquam etiam Clauſulas extendit, idem *Paſqualigus* doctrinam allatam, & ſententiam ſuam, quia nimirū tales Clauſulæ neque diviſim, neque coniunctim ſufficiunt, ut confirmatio ſub iiſdem cōceſſa, ſit in forma ſpecifica, niſi ſit inſertus tenor rei confirmatæ, aut ex ipſa confirmatione colligatur, quod Princeps plenè informatus fuerit de negotio, de quo agitur. Dictæ namque Clauſulæ non inducunt plenam, & perfectam cognitionem rei de qua agitur, & conſequenter neque explicitam, & determinatam intentionem, qua velit in ſpecie confirmare. Vnde cum non poſſit fieri, quod ignorans concedat, vel conceſſum confirmet (ſi quidem deficit conſenſus, *leg. Mater decedens, Cod. de inofficioſo Teſtament.* qui non poteſt rendere in ignorum) non poſſunt eſſe in ſpecie confirmata, quæ in ſpecie non ſunt cognita, &

in

in Principe non præſupponuntur cognita, niſi ea,quæ iuris ſunt,& proindè præfatæ Clauſulæ non operari circa ea, quæ ſunt facti, niſi eis utens, plenè de negotio, ſuper quo eis utitur,informatus fuerit, ut docent tot Iuriſtæ, quos refert idem *Paſqual.* Qui ex hac ſua, & aliorum doctrina, ac ſententia

411 Deducit primo *quæſtion.* 110. *num.* 7. Quod ſi in confirmatione dicatur, quod confirmantur Statuta, Conſtitutiones, Privilegia, partes omnes, ſinguli articuli, & quicquid ipſa concernunt, & addatur Clauſula: *Quorum tenor pro expreſſo habeatur, ac ſi de verbo ad verbum eſſet inſertus*, adhuc confirmatio erit in forma communi,quia non inſeritur ſubſtantia rei confirmatæ; & expreſſio illa ſingularum partium, articulorum, &c. eſt confuſa, cum nihil certi exprimat; unde nec Princeps oſtēdit, ſe habere intentionem determinatam, ut opus eſſet pro confirmatione in forma ſpecifica; quia cum intentio non feratur in incognitum, non poteſt velle confirmare in ſpecie, & determinatè quicquid in ſingulis partibus,& articulis continetur, niſi de ipſo in ſpecie habeat explicitam cognitionem, nec declarare ſe confirmare, niſi declaret, ſe habere; quo ſecluſo, dicta Clauſula nihil operatur, quia non ſupplet defectus intentionis, ut tradunt *Pariſius conſil.*74. *numer.* 55.*lib.*4.*Rota in Oſtienſi Affictus* 23.*Maii* 1614.*coram Patriarcha Pamphilio*, & ideò nihil operatur circa non expreſſa, ut notant *Decius conſil.* 542. *Verſ. Non obſtat. Anton. Gabr. commun. conluſion. lib.*6.*Tit.de Clauſulis concluſion.*5 *numer.* 17. *Rota in Valent. Decimarum* 28. *Novembr.* 1603.*coram Lancelloto iun.* Quia circa ipſa non præſumitur intentio Principis, utpotè ignorata.

412 Deducit ſecundo *numero octavo*. Quod ſi Princeps committat examinanda, quæ confirmanda ſunt, & poſtea ex relatione confirmet, abſque eo, quod inſerat in confirmatione ſubſtantiam rei confirmatæ, cum Clauſula: *Quorum tenor pro expreſſo habeatur, ac ſi de verbo ad verbum, &c.* talis Clauſula nihil operabitur, quia non habet efficaciam circa narrata ex relatione aliorum, ſed tantum, quo ad narrata per ſe, ut tradunt *Angel. in leg. Sed ſi quis, §. Quæſitum.Verſ.Item dicas, ff. Si quis caut. Fulgoſ. ibid.Verſ.Dubitat Angelus. Dec.conſil.* 141.*Verſ. Non obſtat Clauſula. Ripa in c.* 1.*num.octavo de reſcript. Gabr. libro* 6. *commun. concluſion. Tit.de Clauſulis concl.* 5.*num.*40.*Giunipar. in defenſ. Iuris Pontific.diſput.*2.*quæſt.*4. *capitul.*2.*numer.*28. Tunc enim Princeps non habet certam, & explicitam cognitionem tenoris, qui pro expreſſo habetur, ſed ſolum obſcuram, & fundatam in aliena atteſtatione, per quam non innoteſcit tenor rei confirmandæ, ſed ad ſummum ſola ſubſtantia, & ideò non poteſt intentio ipſius ferri in ipſum tenorem cum ſit illi ignotus; atq; adeò, nec facere, quod habeatur pro expreſſo.

413 Hæc doctiſſimus *Paſqualigus*, quæ hic recenſui, ut ad rem noſtram apertiſſimè conſtet, quod admiſſa etiam huiuſmodi doctrina, ac rigida nimis ſententia, præciſiſque Clauſulis prædictis; Confirmatio eiuſdem noſtri Privilegii, in favorem Regularium, toties in allatis Bullis, & etiam in mox referēdis repetita, ſit utique in forma ſpecifica,conſequenter nova ſemper conceſſio. In quacumque enim confirmatione(ut patet ex textu ipſo Bullarum)inſertus eſt idem tenor rei conceſsæ, clarus, certus, & explicitus, qui eſt huiuſmodi, quo ad ſubſtantiam (ſi non ad verbum) in quibuſvis confirmationibus: *Nulli Religioſi Sæculares, vobis invitis aliquorum corpora Defunctorum, in veſtris Cœmeteriis ſepelire, aut in Eccleſiis veſtris Miſſarum Solemnia, vel pro animabus eorum,qui ad loca veſtra tumulandi forent, ibidem exequias, vel mortuorum Officia celebrare,aut in aliquo ſine veſtro conſenſu, & volunta. te ſe intromittere, &c. præſumant, &c.*

Cæ-

Cæterum recenſita *Paſqualigi* ſententia; (cui adhæret etiam *P. Diana tom. 7. Coordinato tract. 1. reſ. 253. Ex par. 11. tract. 2. & Miſcell. 2. reſolut. 7.* cum aliis ibidem ab ipſo relatis) quamvis ſit valdè probabilis : nihilominus habet ſuas difficultates, & *Franciſco Suarez de Legibus libro octavo, capitul. decimooctavo, numero decimoquarto,* uti & altero *Franciſco Merollæ tom. 3. Theologiæ Moralis diſput. 6. capit. 2. Titul. de Multiplici diviſione Privilegii num.* 204. *fol. mihi* 64. Videtur *nimis ſcrupuloſa*. Nimis inquam ſcrupuloſa dico, & ego cum eodem *Merolla* : *Tum quia* aliter omnes Principis, & Pontificis conceſſiones *ex certa ſcientia*, redderentur incertæ, & præſertim confirmationes Privilegiorum. Quis enim ſcire poteſt an Princeps, vel Papa preſciverit, & exactè examinaverit valorem Privilegiorum Regularium, quæ confirmare intendit? vel licet præceſſerit examen, unde conſtare poterit, an intellexerit, & præcognoverit illorum nullitates, & defectus? an habuerit notitiam, Privilegia quæ confirmat amiſſa fuiſſe per non uſum, vel contrarium uſum, aut ab aliis Pontificibus revocata fuiſſe?

414 *Tum quia* præſumitur Pontifex habere ſcientiam, quam profitetur, aliàs præſumeretur in mendacium. Quapropter, & ſi Pontifex non habeat exactam notitiam eorum Privilegiorum, quæ confirmat, cenſetur tamen, & præſumitur habere efficacem voluntatem confirmandi Privilegia amiſſa, vel revocata, ſicut opus eſt, & indigent: & hæc voluntas haberi poteſt ſine cognitione rei, pro ut eſt in ſe; & ſufficit ad conferendum valorem, & validandum Privilegia, ſi quæ fortè in ſe ſint nulla, & revocata, etiam ſi eorum nullitas, & revocatio Pontifici eſſet ignota. Quemadmodum Religioſus dubitans de valore ſuæ Profeſſionis, illam ratificat per novum conſenſum, & poteſt dici ratificatio *ex certa ſcientia*, non quia agnoſcat illam eſſe nullam, ſed quia non cognoſcit fuiſſe validam, & nihilominus abſolutè vult nunc illam de novo facere, & validare, ſi neceſse ſit. Et ſicut etiam practicatur in abſolutione Cēſuratum, in collatione Beneficii, & dignitatis; nam abſolvuntur Beneficiati, & Perſonati ab omni vinculo excommunicationis, ſuſpenſionis, et interdicti, ſi fortè reperianrur quoquo modo innodati, ad effectū dūtaxat illorum conſequendum, pro ut eſt videre in eorum Bullis. Quod item faciunt Regularium Superiores in Magnis Feſtivitatibus, in Capitulis Generalibus, et Provincialibus, etc. ſuos namq; tunc abſolvunt ſubditos, et cum illis diſpenſant ſuper irregularitatibus, ſi quam, vel ſi quas contraxerunt, iuxta facultatē ipſis traditam per eorum Privilegia, et ſpecialiter; et tamen (ſic arguit etiam *Hyacintus Donatus Rerum Regular. tom. 1. tract. 11. quæſtion. 4. num. 12.*) hi Superiores Subditorum impedimenta, ut in ſe ſunt, hic et nunc haud agnoſcunt; quare, ſcientia non obſtante, Superiorum abſolutio, ſeu habilitatio valet, et tenet.

415 *Tum etiam quia* (ut arguit, et *Merolla loc. citat. num.* 106.) ſi non eſſet ſatis, addo in litteris Pontificis dictam Clauſulam, ut dicatur conceſſio, vel confirmatio facta in forma ſpecifica, et *ex certa ſcientia*, ſed neceſſarium eſset, ut aliundè conſtet, eam ſcientiam Pontificem habuiſse, nec etiam ſatis eſſet in litteris Clauſula, *de Plenitudine poteſtatis*, neque etiam ſufficeret, ſi in confirmatione inſertus eſſet tenor Privilegii confirmatio, quod eſt contra communē. Huiuſmodi ſequela patet, quia etiam tenore inſerto, ex hoc non poteſt colligi, Pontificem habuiſſe notitiam, Privilegia, quæ confirmat, amiſſa fuiſse per non uſum, vel contrarium uſum, aut ab aliis Pontificibus revocata fuiſse. Adde cum eodem *Merolla num.* 107. quod ex ſententia *P. Paſqualigi* ſequeretur, fruſtra addi eamdem Clauſulam,

ex certa ſcientia in conceſſionibus Pontificiis, quia cum Pontifex non præſumatur ignorare, quæ iuris ſunt, *capit* 1. *de Conſtitut. in* 6. dicta Clauſula nihil in his operaretur: igitur ut aliquid operetur, debet potius referri, ad ea, quæ ſunt facti: Colligendum ergo ex his, probabilius eſſe, quod conceſſio, vel cōfirmatio, ut præſumatur facta ex certa ſcientia Principis, ſatis ſit, ut in litteris ipſius addatur Clauſula *ex certa ſcientia*, quia hæc eadem indicat, Principem fuiſſe de re certiorem factum, ac proindè cenſebitur Princeps diſpenſare ſuper inhabilitate, & confirmare Privilegia amiſſa, vel revocata (& idem multò magis cenſeri debet, quando in confirmatione inſertus eſt tenor, &c. ut toties ſupra.) Et quod ſic habeatur ſatis reſoluta voluntas Principis ad confirmandum, & confirmata valeant abſque eo, quod conſtet de præſcientia Principis, cenſuit *Rota Anno Domini* 1614. *corā bon. mem. Buratto die* 27. *Ianuarii apud Farinac. dec.*513.*num.*2. *in* 2. *part. recent. & apud Donatum num.*12.*citat. in fine*, & ita tenent *Gloſſa in Capit. Statutum de reſcript. in* 6. *Verbo Litteratum, & Clem.*2. *eod. tit. Card. Zabar. conſil.*117. *Suar. nu.*14. *citat. Portel. in dub. Regul. Verbo Privilegii confirmatio nu.*27. *Caſtro Palao par.*1. *tract.*3. *diſp.*4. *punct.*2. §.10. *n.*3. aliique innumeri, tum Iuriſtæ, tum Theologi, & ii præcipuè Doctores, qui enumerantes modos, quibus confirmatio cenſetur facta in forma ſpecifica, ponunt hunc de quo hic, nempè quando in confirmatione apponitur Clauſula *ex certa ſcientia*, vel *tenor rei confirmatæ, &c.*

416 *Nicolaus V. Anno* 1450. *Prid. Kal. Maii* in Bulla, quæ (ut refert *Manaruta c.*1. *diuiſ.*1. *fol.*13. innovans, & confirmās Bullam *Bonifacii VIII.* ſupra relatam incipit, *ſinceræ devotionis, &c.*) ſic habet, apud *Lezan. in Mari Magno Auguſtinian. nu.*32. *in fine. Nos igitur prædictas litteras, quas in Cancellaria noſtra diligenter inſpici fecimus, ex certa ſcientia, authoritate Apoſtolica ratificamus, approbamus, confirmamus, & innovamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus, ſupplentes omnes defectus, ſi qui forſitan intervenerint in eiſdem. Nulli ergo omnino hominum, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum Anno Incarnat. Dominicæ* 1450. *Pridie Kalend. Maii. Pontificatus noſtri Anno quarto*. Conſtat autem in citatis litteris *Bonifacii Octavi* (à nobis etiam ſupra notatis) prohibitio ſtrictè facta Parochis, ne occaſione funerum ingrediantur Eccleſias Regularium ipſis invitis, in eiſque, &c. quam prohibitionem *Nicolaus Quintus* hic confirmat, innovat, &c.

417 Nota autem hic primo, quod licet confirmatio ipſa in forma ſpecifica, & *ex certa ſcientia*, habeat ex ſe vim, ex dictis, & Doctoribus, renovationis, innovationis, ac novæ Privilegii conceſſionis, conſequenter videatur veluti ſuperfluè addita prædicta Clauſula, *Innovamus, ſupplentes omnes defectus, ſi qui forſitan intervenerint, &c.* (Nam eo ipſo, quod per talem confirmationem, ſeu renovationem *ex certa ſcientia* Privilegium, vel Privilegia inſtaurantur, & de novo fiunt (ſi neceſsè ſit) ſupplentur utique, ac neceſſariò omnes defectus iuris, & facti.) Non eſt tamen ſuperfluè addita, nec otiosè, ac ſine fructu poſita in confirmatione Privilegiorū huiuſmodi Clauſula: Tum quia (ut optimè etiam *Suarez de Legibus libro octavo, capitul. vigeſimo, numero decimo* cui, inter alios ſubſcribit *Merolla tomo tertio, diſputat. ſexta, capitul. quinto, dub. quar. numer.* 83.) hæc (& aliæ Clauſulæ) non ſemper additur (vel adduntur) propter novos effectus, ſed ad maiorem rei evidentiam, & ad tollenda omnia dubia, & ſcrupulos: tum etiam, quia dicta Clauſula, vel aliæ, & poſteriora verba extendi poſſunt ad omnes defectus, ſive ſint contra valorem actus ipſo facto, ſive licet non invalident ipſo

iure

iure Privilegium, dent tamen occaſionem movendi lites contra illud, & procurandi imitationem illius: per ſolam autem renovationem, non ſatis conſtat, omnes hos defectus eſſe ſuppletos, ſed ſolum generatim, Privilegium eſſe validè reſtitutum. Tertiam addit rationem, idem *Suar. nu. cit.* Videatur.

418 Nota ſecundo, quod confirmatio, ſeu innovatio Privilegii in forma ſpecifica, & *ex certa ſcientia*, interrumpit præſcriptionem inceptam contra idem Privilegium, ita ut debeat iterum incipere, & de novo, à die novæ, & ultimæ confirmationis, ſeu innovationis Privilegii, quia hæc confirmatio (ut ſæpè dictum eſt) dat novum ius, & valorem exhibet (ſi non haberet) eidem Privilegio: immò per hoc diſtinguitur hæc confirmatio ab ea, quę confertur in forma communi, vi cuius nil novi conceditur, ut colligitur ex *Capitul. Quia diverſitatem, de conceſſione prabendar. Et Capitul. Examinata, de confirmat. utili.* Ex *Capitul. Quia intentionis de Privilegiis*, ubi expreſsè ſic: *Cum innovatio, nec ius novum conferat, nec etiam tollat vetus*, & ex *Capitul. Cum dilecta de confirm. utili.* ubi dicitur: *Per innovationem ius nouum non acquiri, ſed conſervari antiquum*. Hinc communis Doctorum Regula eſt apud *Suarez de Legibus lib. 8. capitul. 18. nu. 8.* quod confirmatio Privilegii in forma communi, nullum ius novum conferat, nec det valorem Privilegio, ſi erat invalidum, ita ut non poſſit dici conceſſio Privilegii, ſed pura roboratio. Quæ Regula communiter etiam deſumitur, ac colligitur *ex citatis iuribus*. Et ratio univerſalis eſt, quia confirmare non eſt de novo facere, ſed roborare factum; confirmatio autem in forma communi, ſolum ſignificat in Principe animum confirmandi; ergo nec valorem, nec ius confert de novo ex vi talis confirmationis. Bene tamen utrumq; confert confirmatio Privilegii in forma ſpeciali, & *ex certa ſcientia*, quia hæc habet vim (ut communiter omnes, præcipuè *Suarez loc. citat. nu. 12.*) confirmandi actum etiam nullum, reddendo illum de invalido validum, ergo vim habet conceſſionis Privilegii, quia validare actum, quod antea erat nullum, planè idem eſt, quod denuò illud concedere. Vnde ſi Summus Pontifex confirmat Privilegium *ex certa ſcientia*, & in forma ſpecifica, ut facit in Superioribus allatis, & poſterioribus confirmationibus, utique de novo concedit idem Privilegium, quamvis etiam eſſet nullum (quod certè non eſt in caſu noſtro de Parochis) aut amiſſum per non uſum, vel contrarium uſum; vel præſcriptum completè. Et ſi non completè, interrumpit (ut ſupradictum eſt) præſcriptionem inceptam contra Privilegium ipſum, ut communiter DD. præſertim *Donatus tract. citat. 11. quæſt. 3.* in quo proponens; *An confirmatio, vel innovatio Privilegii, interrumpat præſcriptionem inceptam contra Privilegia?* Reſpondet affirmativè *n. 3.* loquendo de cõfirmatione, ſeu innovatione *ex certa ſciẽtia*, quia videlicet, *hac dat nouum Ius, et valorem Privilegio, etc.* Quantum verò temporis requiratur ad præſcribendum completè contra Regularium Privilegia, patebit infra.

419 *Sixtus IV. Prid. Kal. Sept. Anno 1474. in Mari Magno Fratrum Minorũ*, quod incipit: *Regimini Vniverſalis Eccleſiæ*, & eſt *Bulla Sexta* huius Pontificis, approbans in ipſa *Bullas* ſupra relatas *Clem. IV. & Eugen. IV.* eidem Ordini cõceſſas, ſic ait §. 3. *Nos igitur pro potiori cautela, omnia, et ſingula per Clementem, et Eugenium, aliosque prædeceſſores noſtros in eiſdem litteris, pro, et in favorem dicti Ordinis Fratrum Minorum, quomodolibet ordinata, ſtatuta, decreta, conceſſa, et indulta, fieri, & ſervari debere, auctoritate, motu, & ſcientia de novo ordinamus, ſtatuimus, atque decernimus, ac eidem Ordini Minorum, illiuſque domibus, & profeſſoribus concedimus, & indulgemus.*

Et infra §. 17. *Diſtrictius inhibentes eiſdem locorum Ordinariis ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, & ſuſpenſionis à regimine, & adminiſtratione ſuarum Eccleſiarum, ac Parochialium Eccleſiarum, ac Rectoribus, & aliis quibuſcumque, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, & privationis earumdem Parochialium Eccleſiarum, ac omnium aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum, quæ obtinent, nec non inhabilitationis ad illa, & alia in poſterum obtinenda pœnis, eo ipſo per eos, qui contrafecerint incurrendis, &c.* Et pariter infra §. 19. *in fine. Nos enim ex nunc, illa, & quæcumque alia, quæ in futurum ordinari contigerit, contra Clementis, Eugenii, aliorumque prædeceſſorum prædictorum, & præſentium litterarum huiuſmodi tenorem, ſcienter, vel ignoranter attentari, contigerit, irrita, & inania, nulliuſq; roboris, vel momenti eſſe decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, &c. Si quis autem, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum Anno Dominicæ Incarnat. quadringenteſimo ſeptuageſimo quarto Prid. Kal. Septembr. Pontific. noſtri Anno quarto. In Bullario Romano novo tom. 1. fol. mihi* 305.

420 Et hæc eadem omninò verba, repetit idem *Sixtus Quartus* in altera Bulla (in ordine *VII.*) *in eodem Bullario novo, tom. 1. fol. mihi* 307. eodem Anno 1474. edita(& eſt *Mare Magnum Fratrum Prædicatorum*) incipit uti & antecedens : *Regimini univerſalis Eccleſiæ* : in qua approbans, confirmans, & innovans Bullas ſupra citatas *Greg. Undec. Martini Quinti, & Eugenii Quarti*, pariter ſic : §. 2. *in fine* : *Nos igitur pro potiori cautela, omnia, & ſingula per Gregorium, & Martinum, & Eugenium, aliosque prædeceſſores prædictos, in eiſdem litteris pro, & in favorem dicti Ordinis Fratrum Prædicatorum, quomodolibet ordinata, ſtatuta, decreta, conceſſa, & indulta fieri, & obſervari debere, auctoritate, motu, & ſcientia prædictis, de novo ordinamus, ſtatuimus, atque decernimus, ac eidem Ordini Prædicatorum, illiuſque Domibus, &c. concedimus, & indulgemus, &c.*) Et ſi omnia concedit hic *Sixtus* de novo, ut *citat. litteris Gregorii, Martini, & Eugenii*, utique ſub iiſdem verbis, & Clauſulis, idipſum prohibet Parochis, ut in litteris eiſdem.) *Nulli ergo, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum Anno Incarn. Dominicæ* 1474. *Pontific. noſtri Anno* 4.

421 Idem *Sixtus IV. VII. Idus Februar.* Anno eodem 1474. *in Mari Magno Auguſtinianorum*, quod incipit: *Dum fructus uberes*. Innovans, & Bullas ſuperius allatas *Bonifacii Octavi, & Nicolai Quinti*, idem concedit, & indulget, & idipſum prohibet Parochis, &c. cum Clauſulis irritum faciens, & inane, &c. & in fine ſic : *Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ approbationis, innovationis, conſtitutionis, vel ordinationis, applicationis, ſtatuti, conceſſionis, indulti, extenſionis, voluntatis, ampliationis, declarationis, confirmationis, ſuppletionis, mandati, derogationis, & decreti, infringere, &c. Dat. Romæ apud S. Petrum Anno Incarn. Dominicæ* 1474. *VII. Idus Februar. Pontific. noſtri Anno* 4. apud *Rodericum in Bullario Conſtitut.* 34. *Sixti IV. & apud Lezzanam in Mari Magno Auguſtin.*

422 Idemmet *Sixtus Quartus Anno* 1476. *IV. Kalend. Decembris Pontific. Anno 6. in Mari Magno Carmelitarum*, quod incipit : *Dum attenta meditatione, &c.* ſupradicta roborans ad Carmelitas extendit, apud *Rodericum in Bullario, Bulla* 37. *Sixti IV. & apud Lezzan. in dicto Carmelit. Mari Magno*.

423 Facit etiam, & valdè hic, *Mare Magnum Servitarum*, ſeu *Fratrum Servorum Beatæ Mariæ Virginis*, per *Innocentium VIII.* compilatum, *Anno* 1487. *Sexto Kalend. Iunii Pontific. Anno* 3. quod incipit : *Apoſtolicæ Sedis intuitus, &c.* Vbi (conferens, atque communicans eidem huic Ordini *Servorum Beatæ Virginis Mariæ* : *Omnes libertates, immunitates*,

Privilegia , ac Indulgentias Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini (*ſub num.* 17.)ac aliorum Ordinum) ſic concludit *num.* 67. *Poſtremo , ut quos labor , pariaque merita coniungunt , paria coniungant Privilegia , & favores, ac ſi nominatim exprimerentur hic haberi volumus pro expreſſis,& noſtræ approbationis munimine ſolidamus , ac decernimus robur perpetuæ firmitatis obtinere , potiri, &c.* & infra *num.* 68. *Diſtrictius inhibentes locorum Ordinariis ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, & ſuſpenſionis à regimine, & adminiſtratione ſuarum Eccleſiarum , ac Parochialiũ Eccleſiarum Rectoribus, & aliis quibuſcũque, ſub excommunicationis ,& privationis earumdem Parochialium Eccleſiarum, ac omnium aliorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum, quæ obtinent , nec non inhabilitatis ad illa , & alia in poſterum obtinenda pœnis , per eos qui contrafecerint incurrendis , &c.* apud *Lezzan. in Mari Magno Servitarum* .

424 *Iulius Secundus* 5. Kalend. *Anno* 1506. *Pontific.* Anno 3. in Bulla , quæ incipit *Virtute conſpicuos , &c.* edita in favorem *Fratrum Ordinis Minorum* , & eſt decima in *Bullario Romano novo to.* 1. *fol. mihi* 364. ſic habet §. 20. *Diſtrictius inhibentes , ut nulli Religioſi, vel Seculares , vobis invitis , aliquorum corpora defunctorum in veſtris Cæmeteriis ſepelire , aut in Eccleſiis veſtris Miſsarum Solemnia , vel pro animabus eorum , qui ad loca veſtra tumulandi feruntur , ibidem exequias celebrare , ſine veſtro aſsenſu, aut voluntate , præſumant . Nulli ergo, etc.*

425 Beatus *Pius Quintus* in Bulla , quæ incipit : *Et ſi Mendicantium Ordines,etc.* & eſt 41. huius Pontificis in *Bullario Romano novo tom.* 2. *fol. mihi* 172. edita *Anno* 1567. *XVII.* Kalend. *Iunii* : Pontificatus *Anno* 2. ſic ait *nu.* 25. *Mandantes etiam univerſis locorum Ordinariis, ne mortuorum Officia agere Rectores Parochialium in Eccleſiis ipſorum Fratrum , contra illorum voluntatem permittant . Nulli ergo , etc.*

426 Nota hic , Bullam hanc , ſeu Conſtitutionem *B. Pii V.* concernentem Privilegia plura , & maxima Regularium , non quidem revocatam fuiſſe abſolutè (ut tenent multi) per alteram Conſtitutionem *Greg. XIII.* incipientem, *In tanta rerum ,etc.* emanatam *Anno* 1537. *Kalend. Martii* (quam habes *in Bullario novo to.* 2. *fol.* 279. *et eſt* 9. *huius Pontificis*,integramque refert *Paſqualigus in Francum par.* 1. *num.* 50.) ſed tantummodo ab eodem *Gregorio* redactam fuiſſe ad terminos iuris communis , & *Concilii Trident.* quod conſtat (ut advertit etiam idem *Paſqual. loc. cit. nu.* 53.)ex ſequentibus verbis eiuſdem Conſtitutionis . *Ac omnibus , et quibuſcumq; in eis contentis , eam deinceps diſpoſitionẽ , atque deciſionem pro ſubiecta materia futuram eſse , quæ ſive ex iure veteri , ſive ex Sacris dicti Concilii Decretis , etc. futura fuiſset ; ad quam diſpoſitionem , et deciſionem , ſuumque priſtinum ſtatum , ac terminum illa omnia reducimus* . Et ita etiam tenuit *Rota in Licienſi quartæ Funeralium die* 15. *Ianuarii* 1618. *coram Decano*. Idemque affirmat *Barboſa de Poteſtate Epiſcopi part.* 3. *alleg.* 86. *nu.* 19. *Verſ. Neque eſt*,ubi ſic : *Neque eſt verum, quod prædicta Conſtitutio Pii V. fuerit revocata per Gregor. XIII. ut in eius* Bulla , *quam refert Navarr. in Man. cap.* 27. *in fine, quia cum dicta* Bulla *plura contineret , per Gregorium redacta fuit ad terminos Concilii Tridentini , ut cenſuit Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum Interpretum* . Et in horum confirmationem addi poſſunt , quæ pariter affirmat ipſemet *Cherubinus* , diligens auctor , & qui Bullas emendatiores aliis proponit , utpotè qui Romæ , & huic rei in ſpecie ſtuduerit , & qui ultimo viſis aliis ſcripſit . Nam (iſte) recenſendo dictam *Pianam Bullam , et ſi Mendicantium , etc.* præmittit , & advertit , quod ſequitur , *fol. cit.* 172. *column.* 1. *Hæc Bulla ab iſtomet Pontifice revocata eſt ; quo ad examen , et approbationem Confeſsorum, per Ordinarios facien-*

da

da infra in Conſtit. 133. *Et Greg. XIII. in Conſtitut. In tanta. Omnia hæc Priuilegia reduxit ad terminos Iuris communis, & Concilii Tridentini, & quæ Concilio Tridentino non aduerſantur.* Nullo autem pacto adverſatur *Tridentino*, quod Parochi, & Rectores nequeant (in favorem Regularium) ingredi iſtorum Eccleſias (occaſione funerum) cum Stola, Cruce elevata, & in eiſdem Officia Mortuorum, & exequias peragere ipſis invitis; ſi enim hoc adverſaretur *Tridentino*, Sacra ipſamet Congregatio Cardinalium (*oncilii Tridentini interpretum*, non ita ſæpè, & toties decreviſſet (ut infra:) *Quoties Cadauera Defunctorum ad Eccleſias Regularium deferantur, Officia mortuorum, ac reliqua, quæ in huiuſmodi Miniſterio adhiberi ſolent, non à Canonicis, neque à Clero, ſed ab ipſis Regularibus obiri, ac peragi debere.*

427 *Gregorius XIII. Anno* 1580. 22. *Iunii Pontificatus Anno* 9. in Bulla, quæ incipit: *Pia Conſideratione, &c.* et eſt 64. in ordine huius Pontificis, *in Bullario Romano nouo tom.2. fol.*535. roborat noſtrum reſponſum, et ſupra dicta, extendens ad Carmelitas Diſcalceatos Privilegia omnia, totius mitigati Ordinis Carmelitani: in ea enim *Bulla* §. 9. ſic: Et *inſuper, quod omnibus, & ſingulis Priuilegiis, gratiis, & indulgentiis, exemptionibus, & immunitatibus, prærogatiuis, fauoribus, et indultis, tam ſpiritualibus, quam temporalibus, quibus Fratres, ſeu Moniales, vel Sorores dicti Ordinis* (Carmelitani mitigati) *de Iure, vel conſuetudine, aut aliàs quomodolibet utuntur, potiuntur, et gaudent, ac uti, potiri, et gaudere poterunt quomodolibet in futurum, uti, potiri, et gaudere, liberè, et licitè valeant, indulgemus, etc.* Videatur *Rodericus tom.*1. *ſui Bullarii, Bulla* 37. *Sixti IV.* quæ eſt *Mare Magnum Carmelitarum*, in ea enim ſub *num.*106. concedunt *Fratribus Carmelitis*: Privilegia omnia conceſſa Ordinibus *Prædicatorum, Minorum, et Eremitarum Sancti Auguſtini*, Dum ergo *Greg. XIII.* in hac Bulla (*Pia Conſideratione, etc.*) extendit ad *Carmelitas Diſcalceatos*, Privilegia omnia ſui Ordinis mitigati, & cum inter alia Privilegia (ex toties dictis ſupra) habeat præcipuè talis Ordo(uti, & alii Mendicantes, immò omnes Regulares, etiam non Mendicantes) Privilegium expreſſum ſupra relatum, ne Parochi occaſione funerũ ingrediantur eorum Eccleſias, &c. ſitque id ipſis prohibitum ſub excommunicatione, ſub tali pariter Cenſura, videtur denuò concedi hoc idem, ab eodemmet *Gregorio* §. 9. hic relato. In communicatione enim Privilegiorum comprehendũtur etiam pœnæ (etiam excommunicationis latæ ſententiæ) latæ in favorem Regularium, & contra Sæculares, *Lezana tom.*2. *cap.*1. *num.*52. *Rodriquez tom.* 1. *qq. Regul. quæſt.*55. *art.* 17. *ad finem. Miranda tom.*2. *quæſt.*46. *art.*6. *Bordonus conſil.* 52. *quæſt.* 34. *num.* 93. *Antonius à Spiritu Sancto part.* 1. *Directorii Regular. tract.*1. *diſput.* 1. *ſect.* 3. *num.* 54. aliique apud iſtos.

409 *Sixtus V.* In Bulla, quæ incipit: *Quæ à prædeceſſoribus noſtris, etc.* edita Anno 1587. confirmat, & approbat allatam Bullam *Greg.* XIII. Pro *Carmelitis Diſcalceatis*, in qua idem concedit, & ſtatuit, &c. ut in eorumdem *Compend. Priuileg. fol.*13. & apud *Manarutam cap.* 1. *diuiſion.* 1. *fol.*22.

428 *Greg.* XIV. *Regnante* (Anno 1591. (*Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul.* ſic decrevit: *In Brixienſi. Exponendus eſt Defunctus, uſque ad portam Eccleſiæ Regularis, in qua eſt ſepeliendus.* Referunt hoc Decretum: *Gavantus in Man. Epiſcopor. Verbo* Exequiæ *nu.*26. Vbi ſic: *Parochus deducet Funus, uſque ad Eccleſiam Regularium, in qua Regulares Officium circa Cadauer peragent, &c. Congreg.* Epiſcopor. 18. *Iunii* 1591. 5. *Iunii* 1615. 31. *Ianuarii* 1617. *et Paſqualigus in Francum par.*1. *nu.*1591.

429 Nota autem hic, quod dictio *Vſque*, poſita in hoc Decreto, ſtat *excluſivè*, cum hic incluſio ſit contra legem, ut videre eſt apud *Barboſam dictione* 437.*num.* 15. ibi enim: *Dictio uſque appoſita, ſtat incluſivè: limita tamen quando eſt contra legem, per text. in l. 3. in princip. & §. 1. ff. de Vſur. & in l. 1. ff. Sin autem, ff. An per alium cauſæ appellationis reddi poſſint, ut notant Rebuff. Gloſ. 3. & in Comment. ad leg. Abſentem, Verſ. Limitatæ. Menoch. de Arbitrariis lib. 1. quæſt.* 80. *num.* 92. Eſt autem ingreſſus Parochi in Eccleſias Regular. contra legem ſæpius repetitam, ut conſtat ex dictis, &c.

430 Eodem Anno 1591. *die* 1. *Octobr.* emanavit aliud Decretum *Sacræ Rituum Congreg.* tenoris, ut ſequitur. *All'Illuſtriſſimo, e Reverendiſs. Signor mio Oſſervand. il Cardinal Moroſini. Fù fatta relatione à queſti miei Signori Illuſtriſſimi di quanto Voſtra Signoria Illuſtriſſima miſcriſſe de' 18. Luglio, e inſieme del contenuto dell'eſame fatto ad iſtanza del Capitolo di coteſta Cattedrale ſopra la conſuetudine, che ſi pretende contro i Regolari per conto de' Funerali; & eſſendo parſo alle Signorie loro Illuſtriſſime, che la prova non ſia baſtante per l'intento, oltre che ſi è viſto quanto à Monaci Caſſineſi un Privilegio conceſſo loro da Eugenio Quarto, per il quale ſi prohibiſce eſpreſſamente à chiunque ſi ſia di poter fare qualſivoglia ſorte di Officii Eccleſiaſtici nelle Chieſe di quella Congregatione, e così anche le atteſtationi di molti ſopra l'oſſervanza di eſſo, mi hanno ordinato, che io lo faccia ſapere à Voſtra Signoria Illuſtriſſima, acciochè reſti contenta commandare, che per l'avvenire s'oſſervi ſecondo il tenore del ſudetto Privilegio, ch'è conforme all'uſo commune, e alle riſolutioni ſopra ciò fatte da queſta Sacra Congregat. & humilmente baccio à Voſtra Signoria Illuſtriſſima le mani. Di Roma al primo d'Ottobre del* 1591. refert huiuſmodi Decretum *Iacobus Pignatellus* (Doctor Sæcularis.) *Tom.* 3. *Conſultationum Canonicar. Conſultat.* 48. *Editionis Venetæ num. decimooctavo, fol. mihi* 117. referens etiam *n. antecedenti* 17. dictum Privilegium, quod habent *Caſinates ab Eugenio IV. Conſtitutione eius* 9. tenoris ſequentis: *Vt autem huiuſmodi Congregationis Monachi liberius in eorum Regularis vitæ obſervantia valeant perdurare, omnes, & ſingulos Epiſcopos, vel locorum quorumlibet Ordinarios, aut alias quaſvis perſonas ad Monaſteria, ſive loca dictæ Congregationis, cauſa Ordines celebrandi, ſeu cauſas Civiles, aut Criminales exercendi, Conventus ſive Synodos, & Proceſſiones convocandi, Miſſas, & alia Officia celebrandi ſub excommunicationis pœna, quam ipſo facto, ſi aliter attentaverint, accedere, vel immorari, ipſis invitis, tenore præſentium prohibemus.* Hoc idem Privilegium habes ad verbum apud *Rodericum in Bullario tom.* 1. *Bulla* 9. *Eugenii Quarti*, quæ incipit *Regularem vitam num.* 7. *fol. mihi* 85. de quo etiam *Cornelius Margarinus tom.* 1. *Bullarii Caſinenſis, Conſtit.* 59. *Eugenii IV. num.* 7. & 8. *pag. mihi* 64.

431 *Clemens Octavus* in Bulla, quę incipit, *Paſtoralis Officii, &c. Anno* 1593. *Pontificatus Anno* 2. *in Bullario novo tom.* 3. *Bulla* 25. *fol. mihi* 24. concedit §. 14. confirmat, & innovat, etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis *Carmelitis Diſcalceatis*: Omnia Privilegia, indulta, immunitates, &c. quibus gaudent cæteri *Carmelitæ mitigati* (cum Clauſulis præſervationis additis §. 15.) in quibus unum eſt, *ne Parochi in Eccleſias Regularium ad funeralia facienda ingrediantur*, ut conſtat ex dictis.

413 *Sacra Congreg. Epiſcopor. & Regular. Anno* 1591. 18. *Iunii* 1594. 3. *Ianuar.* 5. *Iunii* 1615. Decrevit, &c. *Exportandus eſt Defunctus, uſque ad portam Eccleſiæ Regularium, in qua eſt ſepeliendus. Gavantus Verbo Exequiæ, in Additione num.* 10.

431 Et nota hic, quod *Summus Ponti-*

tifex Clem. VIII. in conceſſione Privilegiorum, &c. §. 14. *citat.* utitur Verbo *Declarandi*, ibi enim ſic: *Statuimus, & Declaramus. Omnia, & ſingula Privilegia, facultates, gratias, prærogativas, indulta, favores, conceſſiones, tam Priori Generali totius Ordinis Carmelitarum, quam prædicto Ordini, ſingularibuſque illius perſonis, tam à Romanis Pontificibus, quam dictæ Sedis de Latere Legatis, nec non quibuſcumque Regibus, Imperatoribus, & Principibus Sæcularibus conceſſa, &c. prædicto Ordini Diſcalceatorum ſine aliqua prorſus differentia, auctoritate, & tenore concedimus, & indulgemus. Illiſque ſi opus ſit, ea omnia communicamus, & extendimus. Et conceſſa eſſe, & competere, Statuimus, & Declaramus.* Papæ autem *Declaratio*, in ſententia *Suarez*, & aliorum apud & cum *Manarata capit.1.diviſion.1.nu. 6.fol. mihi* 21. non eſt Privilegium tantum, ſed Lex. Et quidem, ſi *Lex*, ex ſui Etymologia, ex *D. Thom. par.2. qu. 90.art.1.* quem ſequuntur *Suarez de Legibus lib.1.cap.1.num.9. Salas de Legibus diſp.1. ſect.1. num.1.* aliique multi apud iſtos, & communiter, dicitur *à ligando*, quia proprius effectus legis eſt *ligare*, ſeu obligare; Privilegium noſtrum, (& de quo hic principaliter) videtur utique etiam vim legis habere, eo quia ligat, & obligat Parochos, alios Sacerdotes Sæculares, &c. ad ſui obſervantiam ſub Cenſuris, & ſub reatu lethali, ex dictis nedum; verum etiam ex his, quæ collegit *Joannes Baptiſta Confectius Florentinus Doctor Sæcularis Protonotarius Apoſtolicus, &c.* qui accuratè, & egregiè Privilegiorum Mendicantium Ordinum fecit Collectam, quam etiam huic eidem *Clementi VIII. Pontifici Max. dedicavit*, ex quibus patet, ſub magnis Cenſuris, & pœnis exequendas eſſe litteras Apoſtolicas, ſeu Bullas Pontificias emanatas in favorem Regularium, eorumdemque Privilegia continentes, maximè circa funera Defunctorum. Videatur *fol. mihi* 211. *Verſ. Quocirca nos*: ubi refert *Litteras, ſeu Decretum Illuſtriſſimi Hieronymi Matthæi D. Auditoris Cameræ Apoſtolicæ, & Iudicis in exequutionem litterarum Apoſtolicarum, & Privilegiorum à Pio Quinto Ordinibus Mendicantium conceſſorum ſub Gregorio XIII. emanatum.* In quo Decreto, diſtrictè committit, ac præcipit (*Verſ. citat.*) atque in virtute Sanctæ Obedientiæ, executioni mandari dictas Litteras Apoſtolicas Regularium Privilegia cōtinentes (pro ut in Bulla eiuſdem *Gregorii XIII.*) magnis Cenſuris, & pœnis ibi contra inobedientes deſignatis.

433 Idem Pontifex Summus *Clem. VIII.* in Bulla, quæ incipit: *In Apoſtolicæ dignitatis culmina, &c. in Bullario Romano novo tom.3.fol.73.* huius Pontificis 71. *edita* 13. *Novembr. Anno* 1600. *Pontificat. nono. Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, Congregationi Fratrum Carmelitarum Diſcalceatorum, & quibuſcumque huius Ordinis Domibus, & Conventibus in Italia erectis, vel erigendis, &c. eiuſdem Congregationis Perſonis, Fratribus, &c. Concedit, confirmat, & innovat etiam per viam communicationis, ſeu extenſionis, omnia Privilegia, indulta, conceſſiones, exemptiones, immunitates, prærogativas, favores, indulgentias, & alias gratias tam ſpirituales, quam temporales, ſupradictæ Hiſpaniarum Congregationi, per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores, ac ipſum Clem. & Sedem Apoſtolicam quomodolibet conceſſa, concedenda, &c.* Inter quæ, utique unum eſt Privilegium, *ne Parochi Eccleſias Regularium ingrediantur, cum Stola, Cruce erecta, &c. ad funeralia facienda.*

434 Eodem regnante Summo Pontifice *Clem. VIII.* Sacra Congreg. Cardinalium Sacrorum Rituum, *in Licienſi* decrevit, ut ſequitur: *Cenſuit Congregatio non licere Capitulo, & Clero Licenſi; quoties prætextu etiam aſſociandi ad ſe-*

pul-

pulturam Defunctorum cadavera in Eccleſia Sanctæ Irenes Clericorum Regularium (Theatinorum) *Miſſam, aut alia Divina Officia ipſis Regularibus invitis celebrare, aut pſallere, ſed aſſociato funere ad Eccleſiæ Portam; debere Parochum, vel illum ex Capitulo, & Clero, penes quem animarum curæ exercitium exiſtit, ad populum converti, eique abſolutione impartita, recedere, relicto cadavere in Eccleſia dictorum Clericorum* Regularium, *ad quos dumtaxat peragendi Officii cura ſpectabit. Alphonſus Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis. Gerualdus Bonaſtella Secretarius*. Apud *Alexandrum Peregrinum in Compendio Privilegiorum Clericorum* Regularium *Theatinorum; Titulo Sepultura, fol.* 248. In alia verò cauſa *Bitontina*, ab eadem *S. Congregat.* fuit Decretum modo, quo ſequitur. *Pro Clericis* Regularibus(Theatinis) *Sancti Silveſtri in Civitate Bitontina commorantibus, quo ad funera, & ſepulturas; (Congregatio Sacrorum* Rituum *decrevit, in omnibus ſervandum eſſe Decretum in ſimili cauſa ab ipſa Congregatione, aliàs factum pro eiſdem Clericis* (Theatinis) *contra Epiſcopum, & Capitulũ Eccleſiæ Licienſi, & propterea non licere Clero Eccleſiæ Bitontinæ invitis prædictis Clericis, in eorum Eccleſiis Miſſas, ſeu Officium Defunctorum celebrare, ſeu cantare: ſed aſſociato funere ad eorum Eccleſiam, redire debere, iuxta formam dicti Decreti Licienſis die* 10. *Iunii* 1602. *Alphonſus Cardinalis Commiſſarius. Ioannes Baptiſta Mucantius pro Secretario*. Apud idem *Compendium Clericorum* Regularum *Theatinorum, Titulo cit. fol.* 250. Et hic adverte, quod ly *dumtaxat* poſitum in ſuprarelato *Licienſi* Decreto, ſignificat, quod *ſolum*, ſeu *tantum* à Regularibus fiant in ſuis Eccleſiis Exequiæ, & aliæ functiones funerales, quod *ſolum* ab ipſiſmet (in funeralibus) in eorumdem Eccleſiis deferatur Stola, &c. ponendo negationem in Parochis, quibus nedum tacitè, ſed expreſsè prohibetur ex vi dictionis illius *dumtaxat*, in Regularium Eccleſiis, Pſalmos recitare, &c. Dictio enim eadem *dumtaxat*, eſt reſtrictiva, unde taxat, atque reſtringit, & ponit negationem in aliis, excludendo omnes perſonas, præter expreſſas, ut videre eſt apud *Barboſam Dictione* 97. & apud ab ipſos citatos, & apud alios communiter. Adverte inſuper, quod ly (*Aſſociato funere ad eorum Eccleſiam, debere Parochum, vel alios de Clero recedere*) poſitum in prædictis Decretis, videtur quaſi ſignificare, nec ad explendam propriam devotionem, vel ad ſuffragandum animam Defuncti, in Regularium Eccleſias ingredi Parochum, vel alios de Clero tentare debere, ne videantur Regularium iura perturbare velle, &c.

435 In Bulla centeſima prima eiuſdem *Clem. VIII.* quæ incipit, *Romanum Pontificem decet, &c.* editam *die* 20. *Auguſti* 1603. *Pontificat. Anno* 10. *in Bullario Romano novo tom.* 3. *fol.* 106. *Motu proprio, & ex certa ſcientia, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine declarat, (Carmelitis Diſcalceatis competere tamquam propria de iure, & de facto prædicta Privilegia, &c.* Inter quę unum etiam eſt(ut toties ſupra) ne Parochi ingrediantur Eccleſias Regularium occaſione funerum, ad facienda funera, &c. *Cui declarationi noſtræ*(concludit Pontifex §.2.) *ſi quis contradicere præſumpſerit, illum anathematis vinculo innodamus*. Quæ poſtrema notãt, & contremiſcant R.R. Parochi præſumentes ingredi Eccleſias Regularium (iſtis invitis) ad facienda funera, contra eorumdem Privilegia, ob id enim *anathematis vinculo* obſtringũtur, ab eo cui *Chriſtus Dom. in perſona Petri*, dixit *Matth.* 16. 19. *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis*.

436 Huic eidẽ Summi Pontificis *Declarationi*, quę etiã vim habet ſtricti pręcepti, imò (ſecundũ aliquos ex dictis) & legis; addi poteſt, & alia *Declaratio S.*

Cong. eodem Regnante *Clem. VIII. in Cremonenſi* videlicet, in qua ſtatuitur 9. *Auguſti* 1604. contra Parochos, *Officium in tumulandis Defunctis ſpectare ad* Regulares, *quando in iſtorum* Eccleſiis *ſepeliuntur*, apud *Paſqualigum in Additionibus ad Franoum par. 2. quæſt. 68. num. 2. fol.* 520. & apud alios. Et hoc idem ſæpius fuiſse à *S. Congreg.* declaratum, certum eſt ex dictis, ex dicendis, & ex Doctoribus, inter quos præcipuus *Marcus Antonius Genuenſis* Doctor Sæcularis, qui in ſua *Praxi Archiepiſcopali Neapolit.* (quam dedicavit *Sanctiſſimo Pontifici Paulo Quinto* coronato *vigeſimooctavo Maii* 1605.) ita teſtatur: *Cap. 61. num. 13. fol. mihi 226. Pluries declaravit S. Congreg. quod quoties cadavera ad Eccleſias Fratrum Mendicantium deferuntur Officia Mortuorum, ac reliqua Officia, quæ in huiuſmodi Miniſterio circa cadavera adhiberi ſolent, non à Canonicis, neque à Clero, ſed à Fratribus obiri, & peragi debent.* Regnante Summo Pontifice *Paulo Quinto* Sacra eadem Congregatio, in alia *Cremonenſi primo Iulii* 1606. Contra Parochos decrevit, expreſsè eis prohibendo intrare Regularium Eccleſias *cū Stola, aut Pluviali* occaſione funerū; quod Decretum renovatum eſt 31. *Iulii Anno* 1646. apud *Pignatellum tom. 3. conſult. 48. num. 38.*

437 *Sacra Rituum Congregatio* 12. *Martii* 1612. (*Sanctiſſimo Paulo Quinto Regnante*) *in Eugubina*, ſtatuit: *Officium in tumulandis cadaveribus in Eccleſiis Regularium, non per Parochum, ſeu alios Presbyteros Sæculares; ſed per eoſdemmet Regulares fieri debere; non obſtante quavis contraria conſuetudine apud Aldanum in Compendio Canonicar. Reſol. lib. 4. tit. 17. num. 45. Barboſam de Parocho part. 3. capitul. 2. num. 82.* (*num.* antecedenti 81. ſic affirmantem) *Clerus Sæcularis, poſtquam Chriſti Fidelium cadavera in Fratrum* Religioſorum *Eccleſiis ſepelienda aſſociaverit, in eiſdem Eccleſiis ſuper huiuſmodi cadaveribus Officium Defunctorum, Pſalmos, Reſponſoria, aliaſve Preces, vel Orationes recitare, aut pſallere non poteſt, ſed ab ipſis Fratribus, dumtaxat hæc omnia peragenda ſunt eadem S. Congregat. &c.) & in Concil. Triden. ſeſſ. 25. de Reformat. capitul. 13. num. 33.* ubi *anteceden. num.* 32. etiam ſic (*Parochi Defunctorum in* Regularium *Eccleſiis humandorum corpora, uſque ad eaſdem Eccleſias aſſociare, ac etiam in illis permanere poſſunt, abſque tamen eo, quod in* Officio *decantando ullatenus ſe intromittant, ut per Aldanum d. tit. 17. num. 42. dicit, ſic deciſſe eamdem S. Congregat. in Nicoterenſi 5. Iulii* 1615.) Et in *Collect. Bullarii, Verbo Parochus, fol. mihi 531. in fine:* ſub iiſdem verbis, & apud *Patrem Paſqualigum in Francum parte ſecunda, quæſt. 68. numero ſecundo*, ubi ſic: *Declaratum ſæpius fuit à Sacra Congregatione, Officium in tumulandis Defunctis ſpectare ad Regulares, quando in ipſorum Eccleſiis ſepeliuntur, ita in Eugubina decimoſecundo Martii 1612. In Cremonenſi, &c. Et parte prima, numero 1593.* ibi: *Quando cadaver Defuncti pervenit ad Ianuas Eccleſiæ Regularium, quamvis poſſit Parochus ingredi, & ibi permanere, ut Declaravit Sacra Congregat. in Nicoterenſi 5. Iulii 1615. ceſſat tamen eius iuriſdictio, & auctoritas, nec poteſt ſe intromittere in* Officio, *Pſalmis,* Reſ*ponſoriis, aut aliàs Preces, ſeu* Orationes *pſallere, aut recitare; ſed hæc omnia pertinent ad* Regu*lares* Eccleſ*iæ privativè, quo ad alios, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium, ut ſæpius declaravit Sacra Congregat. Epiſcopop. & Regul. & Sacra* Ri*tuum Congregat. in Eugubina 12. Martii 1612. &c.* Sed

438 Nota hic primo, *ly privativè, quo ad alios* denotare idem, ac excluſis aliis, ac *excluſo Curato*, in caſu noſtro; *ac quocumq; alio de Clero Sæculari excluſo, &c.* hoc eſt, à ſolis Regularibus fieri debere

Of-

Officia, & Exequias Mortuorum, Stolam deferri, &c. (Cum *ille, qui defert Stolam, quæ ſignum eſt honoris, debeat omnes alios præcedere, Gratianus diſceptat.* 298. *num.* 84. in Eccleſiis autem Regularium, utpotè exemptis omninò, non habet Parochus, neque Clerus Sæcularis ius præcedendi) hæc enim Dictio *Privativè*, denotat *fieri debere ab uno, alio excluſo*, ut videre eſt apud *Covarruviâ in Capitul. Alma Mater parte prima*, §. *decimoſecundo, numero tertio, fol. mihi* 429. *Peyrinum Conſtitut.* 4. *Gregorii XV.* §. 6. *numero vigeſimo. Lezzanam tom.* 3. *Verbo Dictio numero quarto, & apud alios.* Secundo nota, quod prædicta Clauſula; *Non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium*, demõſtrat, Principem habuiſſe notitiam contrariæ conſuetudinis, ut advertit etiam *Barboſa Clauſula* 87. *numero primo* ubi, quod ita fuit reſolutum *in Toletana admiſſionis* 17. *Iunii* 1609. *coram D. Patriarcha Pamphilio*, impreſſa *per Farinacium deciſion.* 182. *numero ſexto, parte prima recent.* Nota tertio cum eodem *Barboſa* (*Clauſula citat. numero quarto*, per hanc Clauſulam cenſeri ſublatam generaliter omnem conſuetudinem (excepta tamen per eumdemmet, contra plures quos allegat *num.* 3. conſuetudine immemorabili, quia inquit, prohibita generaliter conſuetudine, non debet cenſeri prohibita immemorialis, eo quod hæc nunquam cenſetur ſublata, niſi expreſſa mentio de ea in Lege, vel Conſtitutione habeatur, nec comprehenditur in revocatione conſuetudinis, etiam cum dictione univerſali, ob eius maximam Excellentiam, & prærogativam, quod probat auctoritate, & ratione *à numero quarto, uſque ad decimum incluſivè*) ſicut enim per Clauſulam hanc: *Non obſtante quacumque præſcriptione*, tollitur ſolùm præſcriptio longi temporis, non longiſſimi; à fortiori nec immemorialis (idem *Barboſa Clauſula* 88. cũ ibi allegatis *à numero primo*) ita etiam tollitur conſuetudo ſolum memorialis per allatam antecedentem Clauſulam: *Non obſtante conſuetud. &c.* quæ tam ſæpè in hiſce Decretis repetitam legimus. Addi tamen hic poteſt, adhuc per dictam Clauſulam cenſeri ſublatam generaliter omnem conſuetudinem, etiam immemorabilem; hocque verum eſſe etiam in doctrina eiuſdem *Barboſæ*, dum eamdem ſuam doctrinam ipſemet, *loc. citat. numero octavo in fine* limitat, *Niſi* (videlicet) *eadem ratio militet etiam in conſuetudine immemoriali*; uti certè militar in caſu noſtro. Quod eſt idem, ac affirmare: Non tollitur conſuetudo immemorialis, niſi de ea fiat ſpecialis mentio, quando finis, & ratio, quam Pontifex habuit (& Sacra Congregatio) ad derogandum conſuetudini, non eſt idem conſuetudine immemoriali, quam memoriali. Et hanc eamdem explicationem, & limitationem tradunt (apud eumdem *Barboſam num. citat.*) *Covar. Gonzalez, & Garcia*: quibus addo *Antonium à Spiritu Sancto Conſulto* 2. *num.* 16. & 17. Sed ſic eſt, quod ratio motiva eſt finis, quem Pontifex habuit, uti & Sacra Congregatio, ad derogandum dictæ conſuetudini in contrarium, æquè militat, & idem eſt in conſuetudine immemoriali, ac memoriali, ideſt omnimoda, ac totalis Regularium ſubiectio ſolo Summo Pontifici, uti eorum omnium Generali Generaliſſimo, omnimodaque exemptio, ac independentia eorumdemmet à Parochis, & à Clero Sæculari, ut conſtat ex ipſis verbis Privilegiorum Summorum Pontificum ſuperius recitatis: item Pax, unio, & reverentia inter ipſos, quas utique fovet magis independentia ex ſui natura, & ratione, ut conſtat. Ergo. Verum, &c. Verum quidem eſt, quod contra Regulares circa id, de quo in præſenti, ideſt circa funeralia, non poteſt adeſſe conſuetudo, ut infra probabitur: neque præſcriptio, ut pariter infra: eo præſertim, quia ex frequenti confirmatione, &

& innovatione Privilegiorum, præſcriptio inchoata, quæ à Parochis poſſet prætendi, interrumpitur ex dictis ſupra. Quod etiam confirmari poteſt, ex *P. Alexandro Peregrino in Compendio Privilegior. Clericor. Regular. Theatinorum, in Introductione, fol. mihi* 22. *&* 23. ibi enim ſic: *Notandum eſt, quod præſcriptio inchoata contra Regulares, interrumpitur ex frequenti confirmatione, & innovatione Privilegiorum per Summos Pontifices ex certa ſcientia, motu proprio, & ex poteſtatis plenitudine facta; qua quidem innovatione, Privilegia ipſa in priſtinum ſtatum adverſus quæcumque obſtantia reducuntur, & conſervantur; ità docet Io: Baptiſta Confectius in Summario Privilegiorum Mendicantium, in Summario Bullæ Sixti Quarti. Bulla aurea nuncupata capit.* 3 *ſub deſcriptione, An Regularium Privilegia per non uſum, ſeu contrarium uſum, aut per præſcriptionem tollantur.* Hactenus *citatus Peregrinus*, referens in eadem *Introductione*, quod *Clemens VII. die* 24. *Menſis Iunii* 1524. conceſſit noſtræ Congregationi Theatinæ Privilegium, quod poſſit gaudere: *Omnibus, & ſingulis Privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, indulgentiis, facultatibus, libertatibus, auctoritatibus, indultis, favoribus, conceſſionibus, & gratiis ſpiritualibus, & temporalibus, quibus potiuntur, & gaudent, aut in futurum potientur, & gaudebunt Canonici* Regulares Lateranenſes, in Bulla, quæ incipit, *Exponi nobis, &c.* & eſt 11. *in Bullario Romano novo tom.* 1. §. 5. *fol.* 575. Quod idem Pontifex *Clem. VII. die* 7. *Martii* 1533. ut patet *ex Bullario Rom. tom.* 1. *Bulla* 38. quæ incipit, *Dudum* §. 12. *fol.* 605. conceſſit pariter noſtræ Theatinæ Congregationi poſſe gaudere, uti, potiri: *Omnibus, & ſingulis Privilegiis, indulgentiis, prærogativis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis, & indultis, quorumvis etiam Ciſtercienſium, & Cluniacenſium Monachis, & aliorum etiam Mendicantium Ordinum Fratribus, tam in ſpiritualibus, quam temporalibus in ſpecie, vel in genere, etiam communitative, per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores, ac Sedem Apoſtol. quomodolibet conceſſis, & in poſterum concedendis, & quibus illi tam in vita, quam in mortis articulo, &c. perpetuis temporibus, gaudere, uti, aut potiri poſſunt, &c.* Quod *Paulus Quartus die* 7. *Octobris Anno* 1555. *primo ſui Pontificat.* in Bulla, quæ incipit: *Ad immarceſcibilem, ett.* §. 14. noſtræ pariter Theatinæ Congregationi conceſſit, uti poſſe gaudere, uti, fruique: *Omnibus, et ſingulis Privilegiis, indulgentiis, prærogativis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis, et indultis, etc. conceſſis, aut concedendis, ett. Societati Ieſu*. Et quod *Sanctiſſimus Gregorius XIV. die* 5. *Apr.* 1591. Aliud, & amplius Privilegium conceſſit noſtræ Theatinæ Congregationi, quod hæc videlicet præter Privilegia, & alia iam ſibi aliàs conceſſa, poſſit uti, gaudere, & frui: *Omnibus, et ſingulis aliis Privilegiis, exemptionibus, facultatibus, indultis, indulgentiis, et peccatorum remiſſionibus, et relaxationibus, cæteriſque gratiis tam in ſpiritualibus, quam temporalibus, quibuſvis Religionibus, Congregationibus, et Ordinibus, quocumque nomine nuncupantur, etiam Mendicantium, ac tam Virorum, quam Mulierum, eorumque Monaſteriis, Domibus, et aliis Piis locis, per quoſcumque Romanos Pontifices prædeceſſores, ac nos, et Sanctam Sedem, quomodolibet hactenus conceſſis, et in poſterum concedendis; ac quibus illorum, utriuſque ſexus perſonæ de iure, vel conſuetudine, aut ex Privilegio, vel aliàs quomodolibet utuntur, potiuntur, et gaudent, ac uti, potiri, et gaudere poſſunt, et poterunt in futurum quomodolibet, quæ propriis Regularibus inſtitutis dumtaxat non adverſantur; non ſolum ad eorum inſtar, ſed æquè principaliter, ac pariformiter in omnibus, et per omnia, perindè ac ſi eidem Congregationi, et Clericis Theatinis ſpecialiter, et expreſſe conceſſa forent, uti potiri, et gaudere li-*

be-

berè, et licitè valeant perpetuò, concedit, et indulget, communicat, extendit, etc. In Archivio Domus noſtræ Sancti Silveſtri Romæ aſſervatur. Originale huius tam ampli, maximique Privilegii, ſeu potius tot Privilegiorum ſumma, ob quam præcipuè *Martinus Navarrus*, loquens de Privilegiis Congregationis noſtræ Clericorum Regularium Theatinorum *Conſiliorum parte prima, libro primo, Titulo de Maioritate, & Obedientia conſilio nono, numero quarto*, ſic ait: *Præfata Congregatio habet plurima, & grandiſſima Privilegia Summorum Pontificum, per quæ non ſolum conſervantur eis iura, quæ ab initio cœperunt ad eos pertinere, ſed etiam adduntur multa alia, quæ vix crediðiſſem, niſi ea legiſſem, quod certè cum multa voluptate feci, &c.*

439 Inter hæc autem tam multa, & magna Privilegia primo conceſſa, & multoties confirmata, hoc inquam unum extat (ut toties dictum) ne Parochi in Eccleſias Regularium ad funeralia facienda (*reduplicative*) ingrediantur. Addo hic obiter *reduplicativè ad funeralia facienda*, quia ſi Parochi, occaſione etiam funerum, Eccleſias Regularium ingrediantur, non ad funeralia in iiſdem Eccleſiis Regularibus facienda, neq; ut ſe in quidquam funeris, cum Regularibus immiſceant, aut intromittant, ſed vel devotionis gratia, ut ibi orent ex. gr. vel alio recto, ac bono fine, ut eſſet etiam tranſire per Eccleſiam, ob commoditatem itineris, &c. nulla in hoc oppoſitio, vel prohibitio, neque etiam ex parte ipſiuſmet *Sacra Congregationis*, quatenus ipſa, multoties quidem (licet non ſemper) declaravit, quod Patochus teneatur funus ducere tantum, uſque ad Ianuam Eccleſiæ Regularium, non autem illi poſtea prohibuit ingreſſum, quando non intendit ingredi, ut Officium peragat ſuper Cadavera, ſimul cum Regularibus, iſtis invitis. Et hoc idem conſtare videtur ex pluribus declarationibus Sacrarum Congregationum: Nam in una 16. *Auguſti* 1560. *Sacra Congreg.* decrevit ſic: *Mentre il corpo è fuori della Chieſa, tocca al Curato del Defonto in tutto, &c. Mà giunto il cadavere dentro la Chieſa de Regolari, ad eſſi ſpetta far l'Officio, ſe bene il Parocho volendo, può entrare*: apud *Pignatellum tom.* 3. *conſultat.* 48. *num.* 34. In una *Caſinen. Abbati Montis Caſini die* 20. *Septemb.* 1594. ſic: *Dalle ſue, che la P. V. mi hà mandato con avvertire, accioche non ſucceda altro ſcandalo trà i Frati, & il Clero Secolare ſimile all'occorſo a' 27. Luglio paſſato con dar ordine, che nella preſente Chieſa de Frati, & altre di qualſivoglia Ordine, in occaſione di ſepellire i Morti, debbano far l'Officio ſopra il corpo i medeſimi Regolari, aſſiſtendo il Clero, officiando gli altri, ſenza voler guidare, ò governare l'Officio, poiche è ſtato altre volte dichiarito dalle Signorie loro Illuſtriſſime, che ſe bene la cura de corpi è di ſepellirli, e così anco di cominciar l'Officio, ſpetti al Parocho, nondimeno giunto il cadavere alla Chieſa de Regolari, ad eſſi tocca proſeguir l'Officio, eccettuato però il caſo, ſe vi foſſe conſuetudine preſcritta à favore del Clero Secolare da oſſervarſi inviolabilmente*, apud eumdem *Pignatellum loc. citat. num.* 32. In una *Gallipolitana* 20. *Novemb.* 1601. *E ſtato altre volte dichiarato da queſta Sacra Congregatione, che i Parochi poſſano intervenire alle ſepolture de Morti, che ſi portano alle Chieſe de' Regolari, e poſſano arrivare inſino alla Chieſa, & entrandovi, aſſiſtervi ſenza far coſa alcuna. E così ordini, che ſi faccia trà i Frati di San Domenico, e gl' altri Regolari, e coteſti Curati*, apud eumdem *loc. citat. numero vigeſimooctavo*. In una *Cervienſi Cardinali Bevilaqua* 26. *Iunii* 1615. *E ſtato altre volte dichiarato da queſta Sacra Congregatione, che i Parochi poſſano intervenire alle ſepolture de Morti, che ſi portano alle Chieſe de' Regolari, mà che doppo arrivati alla Chieſa, & entrati in eſſa, i Regolari faccino l'Officio, ſenza che i*

Pa-

Parochi, ancorche preſenti, s'intromettino in coſa alcuna. Queſti Illuſtriſſimi, &c. mi hanno ordinato di ſcrivere à Voſtra Signoria Illuſtriſſima di far oſſervare quanto dalla Sacra Congregatione è ſtato più volte riſoluto, apud eumdem *loc. citat. numero vigeſimonono*. In una *Nicoterenſi* 5. *Iulii* 1615. *Parochi Defunctorum in Regularium Eccleſiis humandorum corpora, uſque ad eaſdem Eccleſias aſſociare, ac etiam in illis permanere poſſunt, abſque tamen eo, quod in Officio decantando ullatenus ſe intromittant, niſi contraria adſit conſuetudo*, apud eumdem *loc. citat. n.* 36. In una *Turritana* 24. *Novembris* 1617. *Clerus Sæcularis, poſtquam Chriſti fidelium cadavera in Fratrum Religioſorum Eccleſiis ſepelienda aſſociaverit, in eiſdem Eccleſiis ſuper huiuſmodi cadaveribus Officium Defunctorum cum Stola, & Pluviali, Pſalmos, Reſponſoria, aliaſve Preces, vel Orationes recitare, aut pſallere non poteſt, ſed ab ipſis Fratribus, dumtaxat hæc omnia peragenda ſunt*, apud eumdem *Pignatellum* (*loc. cit. num.* 37.) qui cum ſit Doctor Sæcularis, R. R. Parochi magis acquieſcent fideli relationi, & atteſtationi eiuſdem, quam ſi eſset Auctor Regularis. Ex his ergo Sacrarum Congregationum Declarationibus, & Decretis, & ex aliis etiam, quæ hic allegari poſsent, ſed brevitatis gratia omittuntur, conſtat apertiſſimè, non licere quidem RR. Parochis, nec Clero Sæculati (maximè cum Stola, Pluviali, & Cruce elevata) ingredi Eccleſias Regularium occaſione funerum ad funeralia (*reduplicativè*) in eiſdem peragenda, &c. invitis Regularibus; poſſe tamen, ut aſſiſtant funeri devotionis cauſa, ut faciunt etiam alii fideles, vel alio bono motivo: non enim ſunt excommunicati denunciati, qui non debeant ibi admitti ad Divina publica Officia, funeralia, ſed eiici ab Eccleſia, ne Regulares, illos in Eccleſiam propriam tunc temporis admittentes, videantur communicare in Divinis cum excommunicatis, ac proindè incurrere in excommunicationem minorem, *Diana Coordinatus tom.* 5. *tract.* 1. *reſ.* 135. *ex part.* 5. *tract.* 9. *reſolut.* 95. aliique.

440 Et nedum præſcriptio, vel conſuetudo inchoata interrumpitur ex frequenti Privilegiorum confirmatione, & innovatione, ut ſupra; verum etiam ex allatis, & afferendis declarationibus, & Decretis Sacrarum Congregationum, ut dictum eſt ſuperius, & *ex Decretis Auditoris Cameræ*, de quibus infra. Vnde meritò *Pater Paſqualigus in Francum par.* 1. *num.* 1594. proponens: *An poſt Declarationes Sacræ Congregat. & Decretum Auditoris Cameræ* (de hoc ego infra) *potuerint Parochi præſcribere ius cantandi Reſponſoria, Pſalmos, &c. ſuper cadaveribus Defunctorum, ſi permiſſi ſint id facere*. Reſolvit optimè, ut ſequitur: Quod videlicet de præſenti, non poſſunt Parochi allegare præſcriptionem, quia cum eis ius reſiſtat, neceſsaria eſset quadragenatia preſcriptio, ſimul cum titulo, attenta etiam iuris communis diſpoſitione, ut tradunt *Gloſs. in Capitul. Pervenit. Verbo Cenſus de cenſib. ubi Panorm. num.* 3. *Balb. de Præſcript par.* 5. *punct.* 1. *part. quæſt* 7. *num.* 13. *Rota deciſion.* 76. *num.* 1. *& deciſion.* 97. *num.* 3. *part.* 1. *recent. Merlin. deciſion.* 8. *num.* 3. nondum autem elapſi ſunt 40. Anni à *Decreto Auditoris Cameræ* (de quo infra) & ultima Declaratione Sacræ Congregationis. Deficit etiam ex parte Parochorum titulus præſcriptionis, quia ſciunt, aut ſaltem deberent ſcire, quod hoc non pertinet ad ipſos, unde ſolum ex iuris ignorantia poſset oriri, & ideò non ſufficit, ut notant *Felin. in Capit. De quarta num.* 35. *Verſ. Sed conſidera, de præſcript. Alexand. conſil.* 44. *num.* 7. *lib.* 3. *Rota in Boican. iuris coram Veroſpio, apud Marcheſan. de commiſ.* Imò cum titulus ſit reprobatus, nullo unquam tempore poteſt præſcribere iuſtam

ſtam cauſam præſcriptionis, ut conſiderat *Surdus* cum aliis *Conſil. 276. nu. 24.* Denique cum ex dictis Declarationibus S. Congregat. ſciant, hoc ius non pertinere ad ipſos, ſunt in mala fide, & ideò non poſſunt præſcribere, *Cap. Dudum de decimis*. *Surdus conſil. 276. nu. 18. Honded. conſil. 82. num. 39. lib. 1. Merlin. dec. 585. nu. 15.* Hactenus *Pater Paſqualigus*.

441 In Vicentina 28. *Febru.* 1614. In præmiſſorum exequutionem, nomine & iuſſu Summi Pontific. *Pauli V.* emanarunt litteræ: *Ioannis Dominici Spinulæ Cameræ Apoſtolicæ* Auditoris, ſeu *Decretum* emanavit, tenoris ſequentis.

Univerſis, & ſingulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpoſitis, Decanis, Scholaſticis, Cantoribus, Theſaurariis, Sacriſtis tam Cathedralium, quam Collegiatarum, Canonicis, &c. Cæteriſque Clericis, &c. Ad quos præſentes noſtræ litteræ pervenerint. Noveritis, quod aliàs Sacra Congregatio Illuſtriſſimorum, & Reverendiſſimorum D.D. Cardinalium Sacri Concilii Tridentini interpretum, cenſuit, ut quatenus Cadavera ad Eccleſias Fratrum Mendicantium deferuntur, Officia Mortuorum, & reliqua omnia, quæ in huiuſmodi Miniſteriis adhiberi ſolent; Non à Canonicis, ſed ab ipſis Fratribus peragi debeant. Pro cuius inſerti Decreti totali obſervatione, ex parte Admodum R.R. D.D. Patrum Procuratorum Generalium Ordinis Mendicantium principalium agentium, & inſtantium inſtanter, & debitè requiſiti. Vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, &c. committimus, & in virtute Sanctæ Obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus ſtatim viſis, ac receptis præſentibus, &c. moneatis, &c. prout nos requirimus, & monemus Venerab. Capitulum, & R. R. D. D. Canonicos, & Clerum Civitatis, & Diœceſis Vicentinæ, &c. quatenus viſis, &c. ſub quingentorum Ducatorum Anni, &c. Et in iuris ſubſidium, quatenus opus ſit, excommunicationis, aliiſque Eccleſiaſticis cenſuris, & pœnis debeant, & quilibet ipſorum debeat præinſertum Decretum, & omnia, & ſingula in illo contenta, & expreſſa realiter, & cum effectu obſervare, ac omninò obſervari videiſſe, &c. mandari debitæ exequutioni, &c. Romæ Anno Domini 1614. Indictione 12. die 28. Februarii. Io: Baptiſta Vatellus Curiæ Cardinalium Cameræ Apoſtolicæ Notarius.

Apud *Compendium* (*Venetiis impreſſum per Donatum Paſquardum, Anno 1630.*) *Privilegiorum Ordinis Eremitarum Sancti Hieronymi Congregationis Beati Petri de Piſis, Collectore Fr. Antonio Via Veronenſi eiuſdem Ordinis Eremitarum, Verbo Sepultura, fol. mihi 186. 187.*

442 In una *Eugubina 5. Iulii* 1614. *Sacra Rituum Congregatio*. Declaravit Officium in tumulandis Cadaveribus, in Eccleſiis Regularium fieri debere per eoſdemmet Regulares, cum Clauſula: *Non obſtante contraria conſuetudine*, apud *Barboſam de Poteſtate Parochi par. 3. capitul. 26. num. 82. Moronum Reſponſo 51. num. 28. in fine. Paſqualigum in Francum par. 1. num. 1593. Paulum Mariam Quartum de Proceſſionibus, Tit. de Proceſſione Funerali puncto 5. quæſtion. 3. num. 1. in fine. Io: Mariam Novarium in Lucerna Regularium, Verbo Officium nu.* 11 Addens *ſub num.* 13. *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum ſæpius cenſuit, quoties Cadavera mortuorum ad Eccleſias Fratrum Mēdicantium deferuntur Officia Mortuorum, & reliqua omnia, quæ in huiuſmodi Miniſteriis adhiberi ſolent, non à Canonicis, neque à Clero, ſed ab ipſis Fratribus peragi debere.*

443 Idem, & ſub iiſdem verbis refert *Bordonus reſolutione 51. quæſtion. 71. num. 213.* apud quem, & *eodem num. Eadem S. Congregatio Eminentiſſimorum Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum cenſuit, ſupradictum Decretum habere locum etiam in Eccleſiis Monialium* Ordinis *Mendicantium. I. B. Cardin. Pamphilius. Franc. Paulutius Sacræ Congre-*

Digitized by Google

gregat. Concil. Secret. Et hic adde cum eodem *Bordono ſub citat. num.* quod licet Declaratio, & Decretum exprimat exemptionem pro Religioſis Viris, & Monialibus Mendicantium, idem omninò dicendum eſt de Regularibus Viris, & Monialibus non Mendicantibus, & Monachalibus, cum eadem omnium ſit ratio, fundata in univerſaliſſima cõmunicatione Privilegiorum. Patres autem exprœſſerunt ſolum Ordines Mendicantium, quia Declaratio petita fuit ſolum ad inſtantiam Mendicantium, ita *Bordonus*. Vnde non ſolum Regularium Virorum Eccleſiæ, ſed etiam Monialium exemptarum, ſunt exemptæ à juriſdictione Parochorum, & aliorum in materia funeralium, ita quod nullus intra earumdem Eccleſias nec Canonicus, nec Clerus ſuper cadavera Defunctorum poſſit peragere Officia Mortuorum, ac reliqua, quæ in huiuſmodi Miniſterio adhiberi ſolent.

444 In una *Nicoteran. 5. Iulii 1615.* idem, quod ſupra iterum confirmavit eadem Sacra Congregatio negotiis Epiſcopor. & Regularium propoſita, apud *Barboſam de Poteſtate Parochi part. 3. capitul. 26. num.* 80. (ibi concludens: *Poſſunt enim iidem Parochi omnia Officia, circa corpus Defuncti, qui ſepeliendus eſt in Eccleſia Regularium, vel in alia, Domi, & per viam facere; poſtquam verò cadaver fuerit collocatum intus Eccleſiam, debet Parochus recedere, & Officium facere debent Regulares, &c.*) *Moronum Reſponſo 51. num. 28.* (ubi pariter ſic: *Nam Clerus Sæcularis, poſtquam aſſociavit cadavera tumulanda in Eccleſiis Regularium, in iiſdem Eccleſiis ſuper illis cadaveribus Officium Defunctorum, Pſalmos, Reſponſoria, aliaſve Preces, vel Orationes recitare, aut pſallere non poteſt, ſed ab ipſis Fratribus tantum, hæc omnia peragenda ſunt S. Congregat. &c. non obſtante quacumque contraria conſuetudine, &c.*) *Tamburinum de Iure Abbatum tom. 1. diſput. 15. quæſt. 17. num. 21. & 22.* (ubi eadem omninò, quæ *Barboſa, & Moronus.*) *Paſqualigum in Francum par. 1. numer. 1593. Paulum Mariam Quartum, ubi ſupra,* & apud *Petrum de Murga de Iure, & Poteſtate Parochi Vnitarum Eccleſiar. par. 3. qu. 7. num. 6.* ubi ſic: *His adnotare duxi, quod Parochi corpora Defunctorum in Eccleſiis Religioſorum humandorum, uſque ad Eccleſias præfatas aſſociare poſſunt, & ibi permanere, non tamen cum Stola, neque decantare, aut aliam functionem facere ibi poſſe: Ex Declaratione Sacræ Congregat. negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ in una Nicoteran. 5. Iulii 1615. quam penes me authenticam habeo, inſertam in litteris Apoſtolicis de mandato Vrbani Octavi à Iulio Sacchetti eius, & Sedis Apoſtolicæ Legato à latere emanatis in dictæ, & aliarum Declarationum, in favorem Regularium, executionem, 15. Octobr. de Anno 1625. Præcipiendo idem Iudex Apoſtolicus, obſervantiam omnium prædictorum ſub pœnis, & cenſuris ſibi, & Sedi Apoſtolicæ reſervatis.*

445 Eadem S. Congregatio idem decrevit *die 31. Ianuarii 1617.* apud *Gavantum in Man. Epiſcopor. Verbo Exequiæ num. 26.* Et in una *Turritana eodem Anno 1617. die 24. Novemb.* Sacra eadem Congregatio, idem roboravit, cum Clauſula: *Non obſtante quacumque conſuetudine,* apud *Tamburinum loc. cit. num. 23. Franciſcum Ceſpedes de Exemptione Regularium capitul. 12. Tit. Quo ad ſepulturas dub. 219. nu. 25. Paſqualigum in Francum par. 1. num. 1593. & par. 2. in additione ad quæſt. 68. num. 2. fol. 520.* Et in una *Placentina, & Licienſi 23. Martii 1619.* idem ſtatuit *Sacra Congregat.* cum Clauſula eadem: *Non obſtante quavis contraria conſuetudine,* apud *Barboſam in Trident. ſeſſ. 25. de Reformat. capitul. 13. num. 33. Tamburinum numer. cit. 23. Paſqualigum num. citatis 1593. & numer. 2.* & apud alios. Et in una *Catanenſ. Civitatis Platiæ,* idem confirmavit eadem *S. Congregat.* & cum eadem Clau-

Clauſula; *Non obſtante quavis contraria conſuetudine, &c. die 12. Octob. 1619.* apud *Barboſam num. citat. 33. Novarium in Lucerna Regular. Verbo Officium num. 11. Gavantum Verbo Exequiæ in Additione num. 16. Paſqualigum num. cit. 1593. & nu. 2. cit.*

446 Quid autem importet præfata Clauſula; *Non obſtante quavis conſuetudine*, toties repetita in allatis *Declarationibus, & Decretis Sacrarum Congregationum? Barboſa* cum aliis (ut ſupra relatus) ſentire videtur, quod ipſa importet tantum: *Non obſtante conſuetudine longi temporis*, non verò longiſſimi, & immemorabilis: contrarium tamen videtur affirmare, ex *Declaratione ipſa S. Congregat. Antonius à Spiritu Sancto in Director. Regular. part. 1. tract. 2. diſput. 3. ſect. 4. §. 2. num. 130.* dum ibi ſic: *An verò Officium ſuper cadavera tumulanda in Eccleſiis Regularium debeat à Parocho fieri, ſaltem ubi eſt immemorabilis conſuetudo, an vero ab ipſis Regularibus? Reſpondeo non debere fieri à Parocho, ſed ſemper faciendam eſſe à Regularibus, non obſtante quacumque conſuetudine, etiam immemorabili in contrarium. Ita Declaravit Sacra Congregatio Rituum in una Sulmonenſi 8. Auguſti Anno 1629. & in aliis ſimilibus Declarationibus eiuſdem Sacræ Congregationis, &c.* Et idem ſentire videtur *Pellizzarius tom. 2. tract. octavo, capitul. 5. ſect. 4. ſubſect. 2. quæſt. octava, num. 154.* idque præcipuè ex eadem *Deciſione Sulmonenſi*. Addens, Decretum huius Deciſionis procedere etiam in Monialium Eccleſiis Regularibus ſubiectarum. Verum

447 Tum ex hactenus dictis, & adductis, tum ex infra dicendis, & afferendis concludendum venit, & veniet nequire Parochos introducere contra Regulares, nec probare dictam conſuetudinem longiſſimi temporis, & multo minus immemorabilis. Interim ad aperiendos oculos Regularium, & ut cautè iidem in poſterum procedant, do illis obiter hic monitum eiuſdem *Pellizzarii loc. cit.* ibi enim ſic: *Officium ſuper cadavera tumulanda in Regularium Eccleſiis, non à Parochis, ſed ſolum à Regularibus fieri debere, non obſtante quacumque conſuetudine, etiam immemorabili in contrarium, idque ex Deciſione Sacræ Congregat. Rituum in Sulmonenſi 8. Auguſti 1629. aliiſque ſimilibus. Excipe niſi ipſimet Regulares ſponte conſentiant, tale Officium fieri à Parocho; quo modo ſolent alicubi conſentire Religioſi Societatis: quod tamen non facit, quin illi, ſi velint, tale Officium facere poſſint, ſive per ſe ipſos, ſive per alium ab ipſis electum. Unde conſultum eſt* (ecce monitum) *ut identidem id faciant ad interrumpendam præſcriptionem, quam aliqui Parochi putant ſe acquirere ex dictorum Religioſorum tolerantia, & tacito conſenſu; & ut Parochi agnoſcant ſe in Eccleſiis Societatis facere Officium eiuſmodi, non iure proprio, & ordinario, ſed tanquam delegati, & Miniſtri dictorum Religioſorum.* Quod monitum utique implevere, & optimè Reverendi Admodum Patres Capuccini Monaſterii notabilis Oppidi Viennæ in Luſitania, in Provincia Anteramnenſi, in Archiepiſcopatu Bracharenſi, nam iſti Zelantiſſimi Patres (ut ex *Antonio à Spiritu Sancto, Conſulto 38.* refert *Manaruta cap. 5. diviſ. 6. fol. 270.*) cum toleraſſent 40. *annorum ſpatium*, quod Clerici efficerent in ſuis Eccleſiis Officium ſepulturæ ſuper cadaveribus, ab hac poſſeſſione tandem eos depellēdos eſſe curarunt, ſicuti de facto Clerici depulſi ſunt; quia per centum annorum ſpatium contra eos non præſcripſerant, & ita Iudicatum in *Tribunali Bracarenſi Anno 1652.* Non niſi enim ſpatium centum annorum ſufficit ad præſcribendum cōtra Regularium Privilegia, ex Privilegio *Pauli III.* conceſſo Benedictinis *Conſtit. XV.* incipit, *Benignitas Sedis, &c. in Bul-*

lario novo, *to.* 1. *fol.* 526. ſub his verbis §. 6. *Statuit, ut ſicut contra Romanam Eccleſiam, non niſi centenaria, ſecundum Conſtitutiones Canonicas, & legitimas ſanctiones currit præſcriptio, ita præfato Monaſterio, &c.* (Congregationis Caſſinenſis Monachorum Ordinis Sancti Benedicti) *præſcriptio non obſiſtat.* (Quod res Eccleſiæ Romanæ, non niſi per centum annos præſcriptionem admittant, clarus eſt Textus *Decreti part.* 2. *cauſa* 16. *quæſt.* 3. ibi, *Rerum eius præſcriptionem, non niſi per centum annos admittunt*. Et nota, quod inter res, & bona præſcriptionis capacia, numerantur etiam Privilegia: *Portel. Verbo Præſcriptio contra bona Regularium num.* 2. *in fine.*) De quo Regularium Privilegio etiam *Ioann. de la Cruz de Privilegiis lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 2. *concluſion.* 2. (ibi) *Concedit Benedictinis Roma, quod ſicut contra Romanam Eccleſiam, non niſi centenaria currit præſcriptio: ita dicto Monaſterio minoris temporis præſcriptio non obſtat. Et iam hoc Privilegium eſt ad totum Ordinem extenſum, & aliis Ordinibus communicatum. Compendium Privilegiorum Theatinorum Peregrini in Introductione, Verſ. Quarto notandum in fine, & Verbo Præſcriptio. Portell. Verbo Præſcriptio contra bona Regularium numer.* 2. *Diana Coordinat. tom.* 7. *tract.* 1. *reſolutione* 256. *num.* 2. *ex par.* 3. *tract.* 2. *reſolutione* 88. *Barboſa de Iure Eccleſiaſtico tom.* 2. *lib.* 3. *capitul.* 24. *num.* 35. *in fine* (ibi) *Contra bona, & Iura Regularium, non niſi centenaria currit præſcriptio, ad inſtar Eccleſiæ Romanæ, ex quodam Privilegio Eugenii Quarti.* (Huiuſmodi Privilegium *Eugenii Quarti*, habetur *in Bullario Rodriquez fol.* 95. *columm.* 2. *in princip. nu.* 15. *Bulla* 17. *Eugenii Quarti.*) *Pellizzarius in Man. to.* 2. *tract.* 8. *cap.* 1. *ſect.* 5. *quæſt.* 8. *nu.* 213. *Bordonus reſolutione* 52. *quæſt.* 41. *nu.* 122. ubi ex hoc Privilegio infert optimè idem *Bordonus*, quod ſi, ut Privilegia præſcribantur contra Regulares requiritur ſpatium centum annorum; difficile utique eſt, ut præſcribantur: & ſi enim (ait) aliqui Pontifices in confirmatione Privilegiorum apponant Clauſulas reſtrictivas, alii tamen eadem confirmant ampliori gratia, & abſolutè, conſequenter ex tunc vera Privilegia valida magis confirmantur, & alias invalida, ſeu nulla, prętextu abuſus, vel non uſus, vel cōtrarii uſus, vel privativi uſus, aut imperfectæ præſcriptionis, de novo incipiunt eſſe valida, ac ſi tunc primo conceſſa fuiſſent, & aboletur quævis cœpta præſcriptio adverſus illa; quod etiam advertunt *Confectus in Summario Privilegior. tit.* 3. *cap.* 3. *Verſ. Nec etiam, fol. mihi* 292. 293. *Peregrinus in Compen. Theatinor. in Introductione, Verſ. Quinto notandum. Io: de la Cruz dub.* 2. *citat. concluſ.* 6. *& alii*. Intelligunt tamen doctrinam horum, dūmodo confirmatio non habeat Clauſulam reſtrictivam: *Modo alias non fuerint revocata*, quia per novam confirmationem ſic limitatam, non reviviſcunt aliàs revocata, ut ſatis ſe declarant recentiores Summi Pontifices, ita etiam *Bordonus*.

448 Idem Privilegium, quod videlicet contra Privilegia Regularium non currat præſcriptio, niſi centenaria, præter *Paulum III. & Eugenium IV.* etiam alii Pontifices Summi conceſſere, ut videre eſt præſertim *in Compendio Privilegiorum Omnium Religioſorum Ordinum Mendicantium, & non Mendicantium Auguſtini à Virgine Maria, Verbo Præſcriptio numer.* 2. ubi ſic: *Anno* 1442. *Eugenius IV. Bulla ex Apoſtolica* 17. *apud Rodericum, authenticat, & innovat Bullam, Cum aliqua tibi, Honorii III. datam Anno* 1218. *pro Benedictinis Monaſterii S. Pauli extra muros Vrbis, in qua ſic habetur: Cæterum cum idem Monaſterium ſpeciale membrum Apoſtolicæ Sedis, et propria Romani Pontificis Sedes exiſtat, ſtatuimus, & ſancimus, ut ſicut contra Romanam Eccleſiam, non niſi centenaria currit præſcriptio, ſecundum Conſtitutiones* Ca-

Digitized by Google

Canonicas, & legitimas ſanctiones: ita quoque prædicto Monaſterio minoris temporis præſcriptio non obſtat. Porrò prædicta Honorii III. Conſtitutio eſt 25. in Bullario Caſſinenſi; ubi & multæ aliæ Conſtitutiones referuntur, quibus hoc idem Privilegium, huic, aliiſque Monaſteriis conceditur, & confirmatur. Idem Honorius III. hoc ipſum conceſſit Anno 12. Canonicis Salvatoris Lateranenſis Bulla Sedis Apoſtolicæ, in eorum Privilegiis, pag. 128. Et Gregor. IX. Bulla Sedis, ibidem pag. 143. Item Paulus III. Anno 1537. præfatum Eugenii IV. Privilegium confirmat ex certa ſcientia, etiam ut extenſum ad ſingula Monaſteria Congregationis Caſſinenſis Bulla Benignitas 15. apud Cherubinum.

449 Huius autem valdè ſingularis, ac maximi Privilegii, congruam rationem affert *Confeſſ. in cit. ſuo Privilegiorum Summario, titul. 12. capitul. 1. fol. mihi* 319. eſt autem huiuſmodi: *Inter alia Beneficia, quæ Regulares Mendicantes ex indultis à Sede Apoſtolica eis conceſſa adepti ſunt, illud ſanè paſſivè præſcriptionis non modicum eſſe videtur, cum eorum loca, bona, & perſonæ centenariæ præſcriptionis præſidio munita, tutaq; exiſtant, quod quidem Privilegium competit eis, tum ratione immediatæ ſubiectionis Sanctæ Rom. Eccleſ. & Sedis Apoſtolicæ; ſub cuius protectione ſuſcepti ſunt: tum etiam quia omnium bonorum, tam mobilium, quam immobilium, quæ Regularibus, & præſertim Minoribus Sancti Franciſci de Obſervantia, quocumque modo acquiruntur, ius, proprietas, & dominium ad ipſam Romanam Eccleſiam nullo medio ſpectare, & pertinere dignoſcitur, ut per eorum Privilegia declaratur. Cum igitur in prædictis agendis non ipſorum Fratrum, ſed præfatæ Romanæ Eccleſiæ, ob commune ius, quod inter ſe quodammodo habere dicuntur, negotium tangi videatur eodem Privilegio prædictæ centenariæ præſcriptionis, quo illa fruetur, & ipſi pariter fruuntur, & gaudent. Huiuſmodi autem Beneficium quibuſcumque* Regularibus *Mendicantibus, & non Mendicantibus collatum quoque exiſtit per Privilegium Leonis Decimi Camaldulenſium, & Valliſumbroſæ Congregationi conceſſum, & ad omnes* Regulares *ab Apoſtolica Sede pluries extenſum, & communicatum; & quo expreſsè ſtatuitur, contra illorum Monaſteria, loca, bona, & perſonas, tam in præteritum, quam in futurum nulla currat præſcriptio, niſi poſt lapſum ſexaginta annorum, quod quidem tempus ab actu, ſeu contractu, vel quaſi curſu exordium ſumi debere intelligitur. Et eo elapſo, tunc quadraginta annorum præſcriptionem incipiendam eſſe, idem Leo declaravit, quibus omnibus iunctis continuatis, & computatis, centum annorum numerus conſtituitur, ita ut non niſi illis elapſis (ut præfertur) contra eorumdem Monachorum, & Regularium, & Mendicantium bona, loca, & perſonas à nemine in Iudicio moleſtari poſſunt.* Hucuſque *Confeſſ.* Cum ergo centum annorum lapſus requiratur ad præſcriptionem adverſus Regularium Privilegia, quis non videt ferè moraliter impoſſibile, tam longum temporis tractum probare, & ſic Regulares iure Privilegiorum ſuorum excludere, & quod in præſcribentibus extiterint conditiones ad legitimam præſcriptionem requiſitæ?

450 Adde hic primo, quod Pontifices Summi ſuo zelo erga Regulares, impediunt quamcumque præſcriptionem nedum huiuſmodi centenariam (quæ moraliter probari nequit) cum ferè ſinguli, ut plurimum (&c. ut viſum eſt) Regularium Privilegia confirment, conſequenter interrumpant quamcumq; cōtra eadem Privilegia inceptam præſcriptionem. Secundo, quod cum frequentius modus amittendi Privilegia inter Regulares, eſſe videatur non uſus, ſeu contrarius uſus, non obſtante tamen tali non uſu, ſeu contrario uſu, poſſunt Regulares uti ni-

Digitized by Google

nihilominus ſuis Privilegiis, ex conceſſione *Eugenii IV. Congregationi Sanctæ Iuſtinæ Benedictinorum*. Habetur huiuſmodi conceſſio, & Privilegium *in Bullario Rodriquez Bulla XI. Eugenii IV.* quæ incipit: *Et ſi qualibet perſonas*, in qua ſic *num. 19. fol. mihi 90. Quodſi quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus contra huiuſmodi, aut quæcumque alia Privilegia, indulta, gratias, immunitates, & ordinationes præfatæ Congregationi conceſſa, aut ipſorum à quocumque cuiuſcumque conditionis, dignitatis, gradus, ſeu ſtatus exiſtat, ex negligentia, vel ignorantia præſentium, vel futurorum quibus hæc conceduntur, aut alia quavis cauſa, propter quam fuerit aliter attentatum, vel pro tempore obſervatum ignoranter, vel ſcienter, nullum tamen præiudicium Decretis, Privilegiis, indultis, gratiis, immunitatibus, ordinationibus huiuſmodi volumus generari: ſed in ſuo vigore, & robore permanere. Non obſtantibus, &c.* Sic Summus Pontifex, ex qua conceſſione, & Privilegio apertiſſimè conſtat contra Regularium Privilegia, & exemptiones nullo modo præſcribi poſſe. Hoc idem Privilegium referunt idem *Rodriquez tom. 3. quæſtionum Regular. q. 35. ar. 3. Verſ. Pro quo. Portell. In additione ad dubia Regul. Verbo Privilegii Declaratio n. 4. Pellizzarius in Man. tom. 2. tract. octavo, capitul. 1. ſection. 4. quæſt. 151 nu. 77. Diana Coordinat. to. 7. tract. 1. reſolut. 256. ex par. 3: tract. 2. reſolut. 88.* ubi, *hoc Privilegium eſſe valdè notandum pro Regularium conſolatione*. Hoc idem Privilegium, & ſub iiſdem omninò verbis concedit pariter idemmet *Eugenius IV. Bulla 9.* quæ incipit, *Regularem vitam agentibus n. 19.* item *apud Rodriquez in ſuo Bullario, fol. mihi* 84. Ergo ex his Privilegiis fruſtraneum eſt adducere contra Regularium Privilegia præſcriptionem, vel conſuetudinem, ut magis infra. At

451 Redeuntes unde exivimus: *Anno 1625. die 15. Octob. ſub Illuſtriſs. Urb. VIII.* In Litteris Apoſtolicis de mandato huius Pôtificis *à Iulio Sacchetti* eius, et Sedis Apoſtolicę Legato à latere, apud Regem Hiſpaniæ emanatis (ſupra citatis apud *Murgam*) præcipitur Parochis in favorem Regularium ſub pœnis, & cēſuris ſibi, & Sedi Apoſtolicæ reſervatis executio Declarationum Sacrę Congregationis, quo ad corpora Defunctorum in Eccleſiis Regularium humandorum: Quod videlicet Parochi poſſint eadem corpora, uſque ad Eccleſias præfatas aſſociare, & ibi etiam (ſi velint) permanere, non tamen cum Stola, neque decantare, aut aliam omninò functionem facere. Vide *Murgam* ubi ſupra.

452 Sacra Congregatio Concilii *Anno 1626.* ſæpè decrevit, ut ſequitur: *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum ſæpius cenſuit, quoties cadavera Defunctorum ad Eccleſias Fratrum Mendicantium deferuntur, Officia Mortuorum, ac reliqua, quæ in huiuſmodi Miniſterio adhiberi ſolent, non à Canonicis, neque à Clero, ſed à Fratribus obiri, & peragi debere. Coſm. Cardin. de Torres. P. Fagnanus. Et eſt impreſſa Romæ in Typographia Cameræ Apoſtolicæ*; ita refert ad litteram *Peyrinus tom. 3. Privilegior. in Additament. ad Conſtitut. Iulii II. capitul. 3. num. 19. Verſ. Noto 9.* Et ut pariter refert *Portell. Reſponſionum Moralium tom. 2. caſu 66. numer. quar.* ex quodam *Quinternione Declarationum D.D. Cardinalium*, qui ſequenti Anno 1627. miſſus fuit *ad Nuncium Collectorem Hiſpaniæ*, pro omnibus Religioſis, & eidem D. Collectori iniunctum in omnibus Hiſpaniæ Regnis eumdem publicari. In quo *Quinternione impreſſo Matriti dicto Anno 1626. fol. 34.* in fine imponitur Parocho obligatio aſſociandi Parochianum ſuum Defunctum, uſque ad Portas Eccleſię Regularium, ſi apud ipſos elegit ſepeliri. Eodem item *Anno 1627. die 24. Novemb. Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul.* (apud *Barboſam in Trident. ſeſſ. 25. de Reform. cap. 13. nu. 31.*)

31.) in *Turritana*, Decrevit: *Vt Clerus Sæcularis, poſtquam Chriſti fidelium cadavera in Fratrum Religioſorum Eccleſiis ſepelienda aſſociaverit, in eiſdem Eccleſiis ſuper eiſdem cadaveribus Officium Defunctorum, Pſalmos, Reſponſoria, aliaſve Preces, vel Orationes recitare, aut pſallere non poſſit, ſed ab ipſis Fratribus, dumtaxat hæc omnia peragenda eſſe.*

453 *Sacra Rituum Congregatio* in una *Andrienſ. Anno* 1629. *die* 18. *Febru. & 2. Martii eiuſdem anni* (apud *Barboſam loc. citat. num.* 33. *in fine*. *Novarium in Lucerna* Regul. *Verbo Officium num.* 11. *Paſqualigum in Francum par.* 1. *numer.* 1593.) *Samuellium tract.* 1. *de Sepulturis diſput.* 3. *controverſ.* 1. *numer.* 3. & alios Decrevit Officium in tumulandis cadaveribus, in Eccleſiis Regularium per eoſdemmet fieri debere cum Clauſula: *Non obſtante quavis contraria conſuetudine, etc.* Item *die* 23. *Martii eiuſdem Anni* 1629. *Sacra Romana Rota* in una *Veronenſi Iurium Parochialium* coram *Eminentiſs. D. Cardin. Virile*, ita definitum fuit: *Parochus intus Eccleſias unitas Monaſteriis Regularium, non poteſt in funeribus Stolam deferre; & alias functiones exercere, nec in aliquo intra eaſdem Eccleſias ſe intromittere, &c.* Vide Deciſionem hanc per extenſum relatam *à Tamburino de Iure Abb. tom.* 3. *in fin. dec.* 87. *fol. mihi* 399. Item eodem *Anno* 1629. *die* 8. *Auguſti in Sulmonenſ. Sacra Rituum Congregatio*, idem ſtatuit, & cum eadem Clauſula, apud *Barboſam num. citat.* 33. *Tamburinum de Iure Abbatum tom.* 1. *diſp.* 15. *quæſt.* 17. *num.* 23. *in fine*. *Paſqualigum in Francum par.* 2. *in Addit. ad quæſt.* 68. *num.* 2. *Samuellium num.* 3. *citat.* & apud alios. Item *Anno* 1631. *die* 5. *Iulii* eadem *S. Cong. In Andrian.* idem decrevit, & cum eadem Clauſula: *Non obſtante, etc.* Barboſa *de Poteſt. Parochi par.* 3. *cap.* 26. *num.* 82. *Novarius num. citat.* 11. *Paſqualigus num.* 2. *citat. Samuellius num. citat.* 3. aliique. Item *Anno* 1636. 19. *Iulii* in una *Toletana*, relata à *Peyrino in calce Tomi* 3. *de Privilegiis*, ubi refert *Decem, & octo Decreta noviſſima Sacræ Congregationis*; *& Decretum* 9. eſt huiuſmodi: *Toletana Sacra Rituum Congregatio in caſu propoſito* (circa ſepulturam in Eccleſiis Regularium:) *Reſpondit, Non licere Curatis ſepelire cadavera Defunctorum; nec Officia facere in Eccleſiis Regularium abſque expreſſa licentia Guardiani, aut Superioris Eccleſiarum ipſorum Regularium, non obſtante contraria conſuetudine die* 19. *Iulii* 1636. *C. Epiſcopus Portuen. Card. Pius. Cæſar Fachenettus Secret.* ita *l. c. fol. mihi* 566. *Et fol. ſeq.* 567. *Decreto* 10. ſic: *Camerinenſis. S. Rituum Congreg. ſupradictis dubiis, ſic reſpondendum cenſuit: Ad tertium, Non à Canonicis, nec aliis, ſed ab ipſiſmet Regularibus in propriis eorum Eccleſiis, Officia ſuper cadaveribus peragi debere. Die* 21. *Novemb.* 1637. *C. Epiſcopus Portuen. Cardin. Pius. C. Fachenettus Secret.* Item eadem *Sacra Congregat.* idem decrevit *die* 27. *Novemb.* 1638. Et idem pariter decrevit *S. Congregat. Concil. Trident. die* 3. *Decemb.* 1639. Et hæc duo Decreta inſerta fuere in Decreto emanato ab Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo D. Auditore Cameræ Apoſtolicæ 6. *Iunii* 1640. circa cadaverum funera à Parochis, & Regularibus, ex Decretis Sacræ Congregationis obſervanda, in quo executioni mandari iubentur ſub pœnis, & cenſuris, in ipſo, contra inobedientes deſignatis, & eſt ſequentis tenoris, ut videre eſt apud *Lezzanam in Summa qq. Regularium tom.* 3. *Verbo Defunctus. Bordonum reſolutione* 51. *num.* 221. *Samuellium de Sepulturis tract.* 1. *controv.* 1. *concluſion.* 1. *à num.* 5. *Candidum Brognolum in ſpeculo Clericorum tract.* 4. *capitul.* 15. *reſolut.* 2. *& Paſqualigum in Francum par.* 1. *nu.* 1595.

454 *Octavius Raggius Prothonotarius Apoſtolicus, &c. & Litterarum Apoſtolicarum merus exequutor, &c.*

Vniverſis, & ſingulis RR. DD. Abba-

Digitized by Google

batibus, Prioribus, &c. Parochialium, & Collegiatarum Eccleſiarum Rectoribus, ſeu Locumtenentibus earum, Plebanis, Viceplebanis, Curatis, vel non Curatis, cæteriſque Presbyteris, &c. ad quos præſentes noſtræ litteræ pervenerint, ſeu quomodolibet præſentabuntur ſalutem in Domino, & noſtris huiuſmodi, imò verius Apoſtolicis obedire mandatis. Noveritis ex parte, & ad inſtantiam R.R. Fratrum Sancti Franciſci Minoris, & Strictioris Obſervantiæ, ac quorumcumque eorumdem R.R. Fratrum Conventuum, in quibuſvis Mundi partibus exiſtentium, principalium inſtantium. Decretum nobis præſentatum fuiſſe ſub infraſcripto tenore videlicet.

Sacra Rituum Congregatio iuxta alias reſoluta reſpondit, Officium ſuper cadaveribus in Eccleſiis Regularium ſpectare, & pertinere ad ipſos Regulares, *non autem ad Curatos Defunctorum: & ita in poſterum ſervari mandavit; Non obſtante contraria conſuetudine. Die 27. Novemb. 1638. C. Epiſcopus Portuenſis Cardinal. Pius. Iulius Cineius Secret. Nec non aliud Decretum Eminentiſſimor. D.D. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum de, & ſuper Declaratione, quod Officia Defunctorum, & alia, quæ in huiuſmodi Miniſterio adhiberi ſolent; Non à Canonicis, neque à Clero, ſed à Fratribus obiri, & peragi debeant, ad inſtantiam eorumdemmet* R.R. *Fratrum pariter editum. Die 3. Decemb. 1639 (Io. B. Cardin. Pamphilius. Franciſcus Paulutius Secretarius,) & Nobis præſentatus, &c. Nos igitur attendentes requiſitionem huiuſmodi fore iuſtam, rationique conſonam. Vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, & veſtrum cuilibet in ſolidum tenore præſentium committimus, & in virtute Sanctæ Obedientiæ, ſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus ſtatim viſis, ſeu receptis præſentibus, & poſtquam vigore præſentium fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrum fuerit requiſitus ex parte Noſtra, imò veriùs Apoſtolica auctoritate, nec non ad omnem inſtantiam, quæ vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, & veſtrum cuilbet fiet ex parte cuiuſvis Conventus dictorum Fratrum moneatis, & requiratis primo, ſecundo, & tertio, & peremptorio termino, ac monitione Canonica, pro ut Nos etiam monemus, & requirimus omnes, & ſingulos prædictos, & in exequutione præſentium nominandos, & cognominandos, tam coniunctim, quam diviſim, & alias omni meliori modo, quatenus infra ſex dierum ſpatium, quorum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos pro tertio ultimo, & peremptorio termino, ac monitione Canonica aſſignamus, & vos aſſignetis eiſdem ſub mille Ducatorum auri in auro Rom. Cameræ Apoſtolicæ applican. & pro illis mandati executivi ſuſpenſionis à Divinis., privationis Beneficiorum, inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda; ac in iuris ſubſidium, quatenus opus eſſet Excommunicationis, aliiſque Eccleſiaſticis ſententiis, cenſuris, & pœnis, ſi ſecus, &c. debeant, & quilibet veſtrum debeat præinſertis Decretis in omnibus, & per omnia obtemperare, dictaque præinſerta Decreta fore, & eſſe exequenda, debitæque exequutioni demandanda, ipſoſque in Iuris ſubſidium excommunicandos, & declarandos fore, & eſſe ob non paritionem illorum, ac niſi illis paruerint, declarari vidiſſe; ac de omnibus damnis, expenſis, & intereſſe præmiſſorum occaſione quomodolibet paſſis, & factis, & in futurum forſan faciendis, & patiendis integrè ſatisfeciſſe, & in illis ſe condemnare vidiſse, & quaſcumque ſententias etiam Decreta, ſeu mandata in præmiſſis neceſſaria, & opportuna, aliaque de iure quomodolibet requiſita fieri, ferri, & decerni, & relaxari vidiſse, & audiviſse ad favorem præfatorum* R.R. *Inſtantium deducentium in præmiſſis omne ius, omneque remedium prędicto, & omni alio meliori modo, ſibique ius, & iuſtitiam miniſtrari petentium, ac nobile*

Offi-

Officium Iudicis, & Beneficium iuris implorantium, non ſolum præmiſſo, verum etiam omni alio meliori modo, &c. Et inſuper inhibeatis eiſdem, pro ut Nos tenore præſentium inhibemus, & inhibendo expreſsè præcipimus, & mandamus, ne viſis, & receptis præſentibus, ſub pœnis, & cenſuris antedictis audeant, ſeu præſumant, aut aliquis ipſorum audeat, ſeu præſumat quidquam contra formam præinſertorum Decretorum innovare, ſeu attentare, aut innovari facere, ſub quovis prætextu, cauſa, ingenio, vel quæſito colore, quod ſi ſecus factum fuerit, id totum revocare, & in priſtinum ſtatum reducere curabimus iuſtitia mediante, &c. Datum Romæ ex Edibus noſtris Anno Domini 1640. *Indictione octava, die vero ſexta Menſis Iunii, Pontificat. autem Sanctiſs. in Chriſto Patris, & D. N. D. Vrbani Divina Providentia Papæ VIII. Anno eius XVII. Cæſar Angelus Locumt. Locus ✠ Sigilli.*

455 Decretum aliud emanavit *à S. Rituum Congreg. ſub die* 24. *Iulii* 1641. *pro Auguſtinianis*; idem confirmans, de quo infra in Brevi referendo *Innocentii Vndecimi*. Aliud item ſimile Decretum ab eadem *S. Rituum Congregat.* emanavit *ſub die* 11. *Novemb. eiuſdem Anni* 1641. Nam in *Firmana*, ipſa reſpondit: *Officium facere ſuper cadaveribus in Eccleſiis Regularium ad ipſos Regulares ſpectare, & pertinere, non obſtante contraria conſuetudine. Et ita omninò in caſu proprio in Civitate Firmi ſervare mandavit, die, & Anno, ut ſupra. Pignatellus to.* 3. *conſul.* 48. *n.*4. & idem iterum *ab eadem Sacra Rituum Congreg.* ſtatutum eſt *die* 31. *Maii* 1642. apud eumdem *Pignatellum conſulto citat. n.* 5. referentem prætereà *nu.* 19. ſententiam *Auditoris Cameræ* latam *die* 6. *Martii* 1646. ſequentis tenoris.

Chriſti Nomine, &c. In cauſa, & cauſis, quæ coram nobis primò, & in prima inter Reverendiſs. Abbatem, & Monachos Sanctæ Mariæ Ceſenæ Congregationis Caſſinenſis ex una, & R. D. *Hyppolitum Aldinum Curatum Eccleſiæ S. Petri dictæ Civitatis Caſenæ de, et ſuper ingreſſu dicti Curati in Eccleſiam S. Mariæ dictorum* RR. *Abbatis, & Monachorum, ac decantatione Officii Mortuorum, rebuſque aliis, &c. Dicimus, & dicto* R. D. *Hyppolito non licuiſſe, neque licere, quando corpora Defunctorum ſuæ Parochiæ deferuntur ad Eccleſiam Sanctæ Mariæ Caſenæ dictorum* RR. *Abbatis, & Monachorum, in eam ingredi cum Stola, neque ibi Officium decantare, neque aliquas functiones exercere, ſed omnia peragenda ſpectare, & pertinere ad eoſdem Monachos privativè, quo ad ipſum Curatum, &c. Ita pronunciavi Ego Petrus Paulus Caballettus Locumtenens. Lecta, lata, &c.* 1646. *die* 6. *Martii.*

456 Sub *Innocentio X. die* 29. *Auguſti* 1649. *Sacra Congreg.* (apud *Manarutam capitul.* 1. *diviſion.* 1. *fol.* 40.) idem ſtabilivit, ut etiam refertur infra *in Bulla Alexandri VII.* Et ſub *Alexandro VII. die* 31. *Auguſti* 1657. *S. Congregat. Epiſcopor. et Regular.* Decrevit, *Parochis in aſſociatione, ſive occaſione aſſociationis cadaverum: Non licere ingredi Eccleſias Regularium, ſed teneri dimittere eadem cadavera ad Ianuam Eccleſiarum, ibique ſolum poſſe benedicere, & dare ultimum Vale, Officia vero, & alia munia, quæ in huiuſmodi Miniſteriis adhiberi ſolent, ab ipſis Regularibus peragi debere, etc.* Hoc Decretum confirmat idem Pontifex per ſuum Breve ſpeciale (ut notat etiam *Manaruta loc. citat.*) & ubique inviolabiliter præcipit obſervari, & recitatur etiam in *Bulla Clementis X.* de qua infra.

457 In Bulla *Alexandri VII. ſub die* 20. *Aprilis* 1660. quæ incipit, *Pro parte dilecti Filii Antonii Franciſci, etc.* Procurator Provinc. Sancti Saturnini Ordinis Fratrum Minorum Sancti Franciſci de Sardinia *Congregationi S. R. E. Cardinal. negotiis, & conſultationibus Epiſcopor. & Regul.* præpoſitæ expoſito:

Quod

Quod dilecti pariter filii Canonici, & Beneficiati Metropolitanę Eccleſię Claritanæ, *die* 11. *Auguſti* 1659. *Conventum Sancti Mauri violenter ingreſſi fuerint, ad aſſociandum in illa Eccleſia contra Decreta diverſarum Congregationum eiuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardin. tenoris, quiſequitur,* videlicet.

Sacra Rituum Congregatio iuxta aliàs reſoluta reſpondit, Officium ſuper cadaveribus in Eccleſiis Regularium *ſpectare, & pertinere ad ipſos Regulares, non autem ad Curatos Defunctorum, & ita in poſterum ſervari mandavit, non obſtante contraria conſuetudine* 27. *Novembr.* 1638. *C. Epiſcop. Portuenſ. Cardin. Pius. Iulius Cincius Secret. Nec non Sacra Congreg. Eminentiſs Cardin. Concil. Trident. Interpretum cenſuit, quoties cadavera Defunctorum ad Eccleſias Fratrum Mendicantium deferuntur, Officium Mortuorum, & reliqua, quæ in huiuſmodi Miniſterio adhiberi ſolent, non à Canonicis, neque à Clero, ſed à Fratribus obiri, & peragi debere. Cardin. Franciſcus Paulutius Secret. Nec non Sacra* Rituum *Congregat. Iuxta aliàs reſoluta reſpondit, electionem, & numerum Religioſorum pro aſſociandis cadaveribus ad libitum hæredum Defunctorum ſpectare, & pertinere, & ita ubique ſervari debere, declaravit* 14. *Ianuarii* 1630. *P. Cardin. Creſcentius. Iulius Cincius Secretarius. Quodque in obſervantiam Decretorum præinſertorum, & litterarum Apoſtolicarum* 29. *Auguſti* 1649. *emanatarum Fratres Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Ieſu noluerit permittere, ut Capitulum prædictæ Eccleſiæ Claritanæ, dictam Eccleſiam Sanctæ Mariæ Ieſu ingrederetur; ipſum verò Capitulum, & Beneficiati cadaver quoddam inde arripuerant, & ad Eccleſiam Sanctæ Eulaliæ tulerant: & in eadem expoſitione ſubiuncto, quod præfata, Decretis præinſertis adverſentur. Ideoque primo dictæ Cardin. Congreg. ſupplicato, ut decerneret, cadaver huiuſmodi reſtitui, & dicta Decreta obſervari, &c. Sacra Congregat. Eminen. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardin. Negotiis, & conſultationibus Epiſcop. & Regul. præpoſita; attentis narratis, reque partibus, tam verbo, quam ſcripto informantibus auditis, Eminen. Sanctorutio referente diligenter, ac maturè examinata, & diſcuſſa cenſuit, cadaver, de quo agitur, reſtituendum eſſe, pro ut una cum funerali pompa reſtitui mandat, & præcipit Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Ieſu Fratrum Minorum de Obſervan. S. Franciſci. Nec Capitulo, & Clero Metropolitanæ Eccleſiæ Claritan. Funeralia in dicta Eccleſia Sanctæ Mariæ, neque in Sancti Mauri eorumdem Fratrum exercere, & celebrare ſuper Defunctorum ibidem ſepeliendа cadavera licere, &c. Ita declaravit, pro ut præſentium tenore declarat, & decernit, in contrarium allatis minimè obſtantibus. Romæ* 12. *Martii* 1660. *M. Cardin. Ginettus. Decret. præinſertum* 12. *Martii proximè præteriti emanatum Auctor. Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, & approbamus, illique inviolabilis* Apoſtolicæ *firmitatis robur adiicimus. Decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ac ſuos plenarios, & integros effectus ſortiri, ſicque in præmiſſis per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palat.* Apoſtolici Auditores *iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quocumque, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Datum in Arce Gandulphi Alban. Diœceſ.* 10. *April.*1660. apud *Manarutam loc. citat. & Lantuſca in Theatro Regul. Verb. Exequiæ, quo ad Officia præſtanda num. decimo:* Addens *num. decimoſecundo.*

458 *Adeſt, & aliud Decretum eiuſdem S. Congregationis* 10. *Iunii* 1661. *una cum Monitorio* Auditoris *Cameræ, & ſententia excommunicationis contra Parochum, & Vice Curatum Loci de Pergine Feltren. Diœceſis, ob non paritionem Decretorum pertinentium ad ſepulturam, in* fa-

favorem Fratrum Reformatorum Sancti Franciſci, pro ut in Regeſto Sacræ Congregat. Regul. fol. mihi 362. Et hic obiter deduc ex relatis *num. antecedent.* intentionem *Sacræ Congregat. Regularium* eam eſſe, ut non ſolum cadaver Defunctorum, qui ſibi ſepulturam elegerunt in Eccleſiis Regularium, in eiſdem ſepeliantur, ſed etiam, quod caſu quo alibi ſepeliantur, reſtituantur dictis Eccleſiis, pro ut conſtat in facto, ex *Decreto Sacræ Congreg. num. anteced. allato*: & ſpecialiter etiam idem notat *Lezzana in Summa tom. 3. Verbo Defunctus in fine num. 8. ex Declaratione eiuſdem S. Cong. 1. Martii 1641.* in qua ſimiliter declaravit (teſtatur idem *Lezzana*) quod in caſu quo cadaver ſit ita corruptum, ut non poſſit ab aliis diſcerni, & transferri ad Eccleſiam, in qua ſepultura electa erat, quod Parochus faciat Decretum per quod declaret, non propterea præiudicatum fuiſſe Iuri ſepulturæ, & aliis rationibus dictorum Regularium. Hac de re, vide *Samuellium de ſepulturis tract. 1. diſp. 1. controver. 1. concluſ. 3. num. 4. & diſp. 3. contr. 1. concluſ. 1. num. 22. & 23.* ubi refert: Quod *Sacra Congreg. Epiſcopor. & Regul.* Defunctum quemdam, præter illius voluntatem, non ſine violentia in quadam Eccleſia Cathedrali tumulatum, transferri præcepit ad illam Eccleſiam, ubi ſepulturam ſibi elegerat 21. *Iulii* 1607. Et 22. *Februarii* 1641. eadem S. Congr. ordinavit, ut Epiſcopus Placentinus reſtitui faceret à Parocho quodam ſuę Diœceſis, Patribus Minorib. Cadaver cuiuſdam Puellæ, cui Pater eius elegerat ſepulturam in ipſorum Eccleſia, cum omnibus emolumentis funeralium, & funeris eleemoſynis, &c.

459 Tria inſuper hic *ex præced. citat. num.* obiter advertenda ſunt: Primò, verba illa, *Contra Decreta diverſarum Congregat. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium violenter ingreſſi ſunt Eccleſiam Fratrum, &c. Si Violenter*, ergo illicitè, contra iuſtitiam, iniurioſè, nec abſque gravi peccato, &c. Secundò, verba illa, *Partibus tam verbo, quam ſcripto informantibus auditis, &c.* quæ oſtendunt Parochorum fundamenta, abſque pondere, & frivola eſſe omninò, Summo Eccleſiæ Tribunali nota, audita maturè, & nihilominus reiecta, ac reprobata, dum iiſdem non obſtantibus, decernit non licere Parochis ingredi Eccleſias Regularium, & in eiſdem ſuper Defunctum Exequias facere, Pſalmos recitare, &c. Tertio, illa verba. *Et ita in poſterum ſervari præcepit, & ita ubique ſervari debere declaravit*, quæ utique faciunt præceptum, & apertè indicant hanc eamdem eſſe legem præceptivam, ut ex verbis ipſis conſtat, & ſi lex præceptiva, extra omne dubium graviter obligans.

460 *Clemens Decimus 1671. die decimooctavo Ianuarii*, in Bulla (quam refert *Manaruta capitul. primo, diviſione prima, fol. mihi 45.*) ſic *Nuper pro parte dilecti Filii Procuratoris Generalis Ordinis Fratrum Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia nuncupatorum, Congregationi Ven. Fratrum Noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium. Negotiis, & conſultationibus Epiſcopor. & Regular. præpoſitæ expoſito, quod eadem Sacra Congregat. die decimoſexto Decembris 1661. ſuper controverſiis, quæ inter Parochos Civitatis Placentiæ, & Monachos Monaſterii Sancti Sixti Congregat. Caſſinenſis Ordinis Sancti Benedicti, occaſione funerum erant exortæ: Inter alia decreverat, ſervanda eſſe Decreta, & Declarationes factas, ſcilicet: Parochis in aſſociatione, ſeu occaſione aſſociationis cadaverum, non licere ingredi Eccleſiam Monachorum prædictorum, ſed teneri dimittere eadem cadavera ad Ianuam Eccleſiæ, ibique ſolum poſſe benedicere, & dare ultimum Vale: Officia verò, & munia, quæ in huiuſmodi adhiberi ſolent, ab ipſis Monachis peragi debere, non autem à Parochis,*

rochis, atque ita in præmiſſis omnibus deinceps fieri, & executioni mandari præceperat. Et in eadem expoſitione ſubiuncto, quod eædem rationes militarent ad favorem dicti Ordinis Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia. Ideoque Sacra Congregat. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinal. negotiis, & conſultationibus Epiſcopor & Regul. præpoſita: Cenſuit Fratribus dandam eſſe infraſcriptam declarationem, aliàs editam. Nempe; Parochis in aſſociatione, ſive occaſione aſſociationis cadaverum non licere ingredi Eccleſias Regularium, ſed teneri dimittere eadem cadavera ad Ianuam Eccleſiarum, ibique ſolum poſſe benedicere, & dare ultimum Vale. Officia verò, & alia munia, quæ in huiuſmodi Miniſteriis adhiberi ſolent, ab ipſis Regularibus peragi debere, non autem à Parochis, atque ita in præmiſſis omninò deinceps fieri, & exequi præſentium rigore mandat, & præcipit contrariis, quibuſcumque non obſtantibus, &c. Datum Romæ. P. M. Cardinal. Brancatius.

1671. 27. Novembris. Nos Decretum præinſertum Auctoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus, illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adiicimus, ſalva tamen ſemper in præmiſſis Auctor. præfatæ Congregat. Cardinalium, decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas, validas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit, pleniſſimè ſuffragari, & ab eis reſpectivè inviolabiliter obſervari; ſicque in præmiſſis per quoſcumque Iudices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his à quoquam, quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque: Dat. Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub Annulo Piſcatoris 18. Ianuarii 1671. I. G. Sluſius.

461 Aliud Breve *ſub die 10. Ianuarii* 1672. refert idem *Manaruta l. c. fol.* 48. eiuſdem ferè tenoris incipit: *Alias pro parte*. In quo *S. Congreg.* Declarationes duas recenſet: Primam *diei* 31. *Auguſti* 1653. Secundam 27. *Novembris* 1671. quæ ſic habent: *Sacra Congregat. cenſuit Parochis in aſſociatione, ſive occaſione aſſociationis cadaverum, non licere ingredi Eccleſiam Regularium, &c.* iiſdem verbis iterum confirmavit, ut ſupra in alia Bulla. *In Analecta Privilegior. Coloniæ impreſſ. Anno* 1672. *pag.* 101. extat & aliud *à S. Rituum Congreg.* Decretum, emanatum *ſub die 4. Martii* 1673. quod idem roborat, relatum in ſequenti Brevi *Sanctiſſimi Innocentii Undecimi*. A qua item *Sacra Congregat.* emanavit pariter Decretum aliud, *ſub die 27. Ianuarii* 1680. quod ſervari mandavit, ut refertur in Brevi ſequenti *Innocentii Undecimi*.

462 *Die 11. Martii Anno* 1680. In Bulla, quæ incipit: *Emanavit nuper à S. Congreg. Ven. Fratrum Noſtr. S. R. E. Cardin. Ritibus Præpoſitorum ad ſupplicationem dilecti Filii Caroli Felicis à Sancta Tereſia Procurat. Generalis Congregat. Italiæ Patrum Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo Diſcalceatorum nuncupatorum, Decretum tenoris, qui ſequitur, videlicet. Sacra Rituum Congregat. ad preces P. Fr. Caroli Felicis à Sancta Tereſia Procurat. Generalis Carmelitar. Diſcalceator. Congregat. Italiæ, porrectas per Eminen. & Reverend. D. Cardin. Alterium inhærendo Brevi felic. record. Urbani Octavi, ſub die 24. Iulii 1641. & Decreta eiuſdem Congreg. emanato die 4. Martii 1673. ad favorem Fratrum Diſcalceatorum Ordin. Eremitarum S. Auguſtini, gratiam benignè extendendo conceſſit, ut in poſterum corpora Defunctorum, quæ in Eccleſiis Regul. Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum Congreg. Italiæ ſepulturam ibi elegerunt,*

Digitized by Google

gerunt , non eſſe prius ad Eccleſiam Parochialium deferenda , ſed Parochos teneri cadavera ſuorum Parochianorum levare à loco, ubi aſſervantur, & aſſociare uſque ad Portam Eccleſiæ præfatorum Regularium , etiam ipſis Regularibus non aſſociantibus , nec Parochos ſe ingerere poſſe in faciendo ſuper iiſdem cadaveribus Officium in Eccleſiis præfatorum Regularium , ſed ad ipſos Regulares in propria Eccleſia ſpectare , & pertinere . Et ita in omnibus , & ſingulis Conventibus præfatorum Regularium Carmelitarum Diſcalceator. Congreg. Italiæ , ubiq; exiſtentibus ſervari mandavit , quibuſcumque Decretis eiuſdem S. Congreg. & aliis in ſimilibus editis in contrarium non obſtantibus . Hac die 27. Ianuarii 1680. Cæſar Card. Facbenettus. Loco ✠ Sigilli . Bernardinus Caſalius S. Rituum Congreg. Secr. Cum autem ſicut dictus Carolus Felix Procurator Generalis Nobis ſubinde exponi fecit , ipſe Decretum huiuſmodi , quo firmius ſubſiſtat , & ſervetur exactius Apoſtolicæ confirmationis Noſtræ patrocinio communiri ſummoperè deſideret . Nos , &c. Decretum præinſertum Auct. Apoſtolica tenore præſentium approbamus, & confirmamus , illique inviolabilis Apoſtolicæ firmitatis robur adiicimus , &c. Decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper firmas , validas , & efficaces exiſtere , & fore , ſuoſque plenarios , & integros effectus ſortiri , & obtinere , ac illis, ad quos ſpectat, & pro tempore ſpectabit pleniſſimè ſuffragari , & ab eis reſpectivè , inviolabiliter obſervari , ſicque in præmiſſis per quoſcumque Iudices ordinarios , & delegatos , etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores iudicari , & definiri debere , ac irritum , & inane , ſi ſecus ſuper his à quocumq; quavis auctoritate , ſcienter , vel ignoranter contigerit attentari . Non obſtantibus Conſtitutionibus , & Ordinationibus Apoſtolicis , cæteriſque contrariis quibuſcumque . Volumus autem , ut præſentium litterarum tranſumptis , ſeu exemplis etiam impreſſis , manu alicuius Notarii publici ſubſcriptis , & ſigill. perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutæ eadem fides adhibeatur , quæ ipſis adhiberetur , ſi eſſent exhibitæ , vel oſtenſæ , &c. Habetur Originale authenticum (teſte *Manaruta loc. cit. fol. 54.) in Conventu Carmelitarum Diſcalceator. Mediolani , Bononiæ , & alibi .*

463 Igitur ex his omnibus hactenus ſpeciali cum applicatione , & labore , ac annorum , & temporum ſerie ſucceſſivè , ab Anno 1258. uſque ad Annum 1680. proprio naturali ordine fideliter recitatis , nonnè evidentiſſimè conſtat , extare adverſus R.R. Parochos in favorem Regularium , clara iura , Summorum Pontificum certiſſima antiquiſſima Privilegia; Sacrarum Congregationum innumera Decreta , quibus ſub pœnis gravibus , & Cenſuris , conſequenter ſub mortali , eiſdem ſtrictim præcipitur , & præcipiendo mandatur , ſe penitus abſtinere ab ingreſſu in Eccleſias Regularium cum Stola , Cruce elevata , &c. occaſione aſſociationis funerũ propriorum Parochianorum , & à recitatione in eiſdẽ Eccleſiis Pſalmorũ , &c. ſuper eadẽ cadavera, pro ut in quæſito? Vtiq; hæc extare adverſus RR. Parochos evidentiſſimè conſtat, nec ullum hucuſq; ab ipſis potuit allegari Pontificium, aut Sacrarum Congregationũ Decretum, aut Iudicium, derogans Regularium Privilegiis, ut oportet, liberanſq; eos à tali inhibitione . Non potuit unquam allegari, quia verè non extat; & ſi extat, producatur, & videatur. Modo ſic: Summus Pontifex verus eſt, ac legitimus Parochorum Superior , cui utiq; iſti, legitimè præcipienti tenentur obedire, aliter non obediendo ſibi ipſis damnationem acquirunt; nam ut ait *D. Paulus ad* Rom. cap. 13. *Qui reſiſtunt Poteſtati; Dei ordinationi reſiſtunt, & ipſi ſibi damnationẽ acquirunt.* At idemmet Summus Pontifex præcipit Parochis, & Clero Sęculari expreſsè, et abſolutè *Regulariũ Eccleſias nõ ingredi, Officia ſuper cadaverib. in iiſdẽ non peragere, nec Regulariũ iuriſdictionẽ, in hoc*

Digitized by Google

aliquo modo turbare, ſub excommunicatione, aliiſque graviſſimis pænis; Ergo hoc totum tenentur Parochi ad litteram exequi, & Summo Pontifici omninò parere. Ad huiuſmodi argumentum, quod effugium? Nam maior propoſitio eſt *D. Pauli*, minor conſtat ex authenticè relatis, à propriiſque fontibus deſumptis, & tranſcriptis, conſequentia verò neceſſariò ſequitur: Vnde, quod inquam hic effugium? Fortaſsè recurrent RR. Parochi ad præſcriptionem, ad conſuetudinem, ad ſolitum, at hoc eſſe vanum, præter quam quod clarè ex ſupra relatis deduci poteſt, magis patebit inferius.

464 Exhauſtis ergo tandem, & ad abundantiam, duobus primis vivis fontibus, & capitibus, è quibus certa eruitur, emanatque veritas noſtræ datę reſponſionis ad ſuperius propoſitum quæſitum, accedo ad tertium, videlicet ad Doctorum Auctoritatem, quæ ut *Barboſa de Locis communib. loco* 12. *n.* 1. validum eſt argumentum, *leg. Antiqui, ff. Si pars hæred. Cap. Cum haberet, de eo, qui duxit in Matrimon. Capitul. Omnes Principes, de maioritat. & obedient. Cap. Significaſti, il* 2. *Everard. in topicis legal. loco* 48. *Petr. Andr Gemmar. in Dialectica legal. lib.* 2. *loco ab auctoritate. Menochius conſil.* 9. *num. octavo, & conſil. decimooctavo, numero ſeptimo, &* 13. *& conſil.* 33. *numer.* 27. *Sim. de Pratis conſil.* 113. *num.* 17. *lib.* 1. *Gregor. Everard. conſil.* 27. *num.* 13. *vol.* 2. *Iacobus Valdeſ. de dignitate Regum, Regnorumque Hiſpaniæ, capitul.* 2. *num.* 1. *Valenzuel. conſil.* 102. *num.* 14. *tom.* 2. omnes citati à *Barboſa num. citat.* 1. Vnde: *Ab Auctoritate Ariſtotelis, ſeu alterius Magni Viri*, valet argumentum, *leg. Si pater, ff. de ſolut. leg. Septimo Menſe, ff. de ſtat. homin. Bartol. in ſua quæſtion.* 7. *incip. Mulier habens, Verſ. Contra quod. Card. Tuſch. pract. concluſion. tom.* 1. *litt. A, concluſion.* 590. *num.* 1. *&* 2. *Barboſa loc. citat. num.* 2. Quando Auctoritas Magnorum Virorum non eſt contra legem (quia tunc non attenditur) uti non eſt in caſu noſtro, in quo Auctoritas eſt pro ſuſtinenda lege. Et ab Auctoritate Maiorum nedum eſt probabile, ſed neceſſarium argumentum, & illi ſtandum, ex vi rationis, quæ neceſſarium concludit. *Bartol. in leg.* 1. *ſub num.* 21. *ff. ſi cert. pet. Magdalen. de numero teſtium in teſtamen requiſit. par.* 1. *capit.* 16. *num.* 12. *cum ſeqq. Barboſa loc. citat. num.* 3. Auctoritas autem, & ſententia Doctorum omnium communiſſima eſt, *non poſſe Parochos in Eccleſias Regularium occaſione aſſociationis cadaverum ſuorum Parochianorum, cum Stola, & Cruce elevata ingredi, Officia, Pſalm. aut Reſponſoria recitando, aut in aliquo ſe intromittendo, &c.* Ergo ab hac communiſſima Doctiſſimorum Virorum Auctoritate, & ſententia (uti validiſſimo argumento) verum noſtrum ſupra datum reſponſum. Conſequentia hæc ſequitur; antecedens aſſumptum probatur recenſendo Doctores, ſi non omnes (quia omnes colligere non vacat) ſaltem plures, & maiores, ſuntque *Eminentiſs. Cardin. Lauria in Epitom. Canon. Verbo Exequię, & Verbo Regulares circa Parochos, & Parochianos. Illuſtriſſimus, & Eruditiſſimus Epiſcopus Auguſtin. Barboſa* (*Doctor Sęcularis*) *in Trident. Concil. ſeſſione vigeſimaquinta de Reformat. capitul.* 13. *num.* 32. *&* 33. *de Officio, & Poteſtate Parochi part.* 3. *capit.* 26. *num.* 80. 81. 82. *& in Collect. Bullar. Verbo Funerale. Paulus Maria Quartus pariter Epiſcopus (ex Noſtris Clericis Regularibus Theatinis aſſumptus) de Proceſſionibus, Titul. de Proceſſione Funerali puncto* 5. *quæſtion.* 3. *num.* 1. *Antonius à Spiritu Sancto item Epiſcopus (ex Carmelitis Diſcalceatis aſſumptus) in Director. Regularium par.* 1. *tract.* 2. *diſput.* 3. *ſect.* 4. *§.* 2. *nu.* 128. *Marcus Antonius Genuenſis (item Epiſcopus) in Praxi Curiæ Archiepiſcopalis Neapolitanæ capit.* 61. *num.* 13. *Çaſarub. in Compendium Privilegiorum, Verbo*

Verbo Sepelitio, & *ſepelire num. 4. Paſqualigus in Francum par. 1 num. 1591. et part. 2. quæſtion. 68. num. 1. 2. & 3.* (ubi: *Quod, & quamvis in quæſt. aſſeratur, quod ſi adſit conſuetudo in contrarium ſervanda eſt, oppoſitum tamen eſt tenendum per Declarationem Sacræ Rituum Congregationis, quæ ita in poſterum ſervari mandavit, non obſtante contraria conſuetudine. Die 27. Novembris 1638. C. Epiſcopus Portuenſ. Cardinal. Pius, Iulius Cincius Secretarius*.) *Gavantus in Manual. Epiſcopor. Verbo Exequiæ num. 26. & in Additione num. 16. Tamburinus de Iure Abbatum tom. 1. diſput. 15. quæſt. 17. num. 21. 22. 23. & in Calce tomi 3. deciſion. 87. Collegium Salmantic. Carmelitarum Diſcalceat. in Curſu Moral. tom. 4. tract. decimooctavo, capitul. 3. puncto 6. num. 211. pag. mihi* 302. ubi: *Officium ſuper cadavera tumulanda in Regularium* Eccleſiis, *omninò debere fieri ab ipſis Regularibus, vel ab aliis de eorum conſenſu, non à Parocho, non a Canonicis, non obſtante quacumque conſuetudine etiam immemorabili in contrarium, ut declaravit Sacra Congregatio in Sulmonenſi 8. Augusti 1619. Et quæ dicta ſunt de Regularib. in materia funeralium, etiam de Monialibus exemptis intelligenda ſunt num. 12. Petrus de Murga de Iure, & Poteſt. Parochi par. 3. quæſtion. 7. num. 6. Gratianus* (*Doctor Secularis*) *diſceptatione 298. num. 84. Moronus reſponſo 51. num. vigeſimooctavo. Franciſcus Ceſpedes Theatinus, de Exemptione* Regularium *capitul. 12. Titul. Quo ad ſepulturas dub. 229. nu. 25. Ioann. Maria Novarius* (*Doctor Secularis*) *in Lucerna* Regularium, *Verbo Officium num. 11. Pellizzarius in Man.* Regul. *tom. 2. tract 8. capitul 5. ſect. 4. ſubſect. 2. quæſtion. 8. num. 154. Bellaſius in Promptuario* Regul. *Verbo Defunctus num. decimo. Candidus Brognolus in Speculo Clericorum tract. 4. capitul. 15. reſol. 2. Eraſmus à Chokier* (*Doctor Secularis*) *de Iuriſdictione Ordinarii in Exemptos to. 2. par. 2. quæſtion. 123. num. 50. fol. 339. Peyrinus tom. 3. Privilegior. in Additament. Ad Conſtitution. Iulius II. capitul. 3. num. 19. Verſ. Noto 9. & in calce eiuſdem tomi 3. Decreto Nono, & Decimo. Portel. Reſponſionum Moralium tom. 2. caſu 66. num. 4. Bordonus reſolutione 51. nu. 213. Peregrinus in Compend. Theatinor. Verbo Sepultura in Scholio, in princip. Verſ. Quoties cadavera. Lezzana in Summa qq.* Regular. *tom. 2. capitul. 1. num. 47. & tom. 3. Verbo Defunctus num. ſexto, & Verbo Sepultura quo ad* Regulares *num. decimooctavo ad finem.* Rodriquez *tom. 3. qq.* Regular. *quæſtion. 58. articul. 4. Antonius Via in Compend. Privileg. S. Hieronymi de Piſis, Verbo Sepultura, & Verbo Miſſa. Angelus de Lantuſca in Theatro* Regularium, *Verbo Exequiæ* (*quo ad Officia præſtanda*) *num. nono, & decimo. Samuellius de Sepulturis tract. 1. diſput. 3. controv. 1. concluſion. 1. à num 1. & alibi. Iacobus Mancinus in ſua Praxi viſitandi Infirmos, in Tractatu addito, qui eſt de Infirmis in ordine ad ſepulturam, dub. 5 fol. mihi 513. Analecta Privil. impreſ. Colon. 1672. Sacra Rota coram Virile apud Tambur. in calce tertii Tomi, deciſione 87. citat. & alibi pluries. Manaruta in ſuo recenti eruditiſſimo tract. per totum*, & alii, imò quotquot ſuper hac controverſia ſcripſere, cum nullum adhuc legerim contrarium ſenſiſſe, pro Parochis videlicet, adverſus Regulares, uno tamen tantummodo excepto, qui verè utique apud me unicus eſt, ac ſingularis, & cum ſingulari admodum mea admiratione, eo magis quia Doctor eſt eruditiſſimus. Sæcularis tamen

465 Is eſt, doctiſſimus *Iacobus Pignatellus, qui tom. 3. Conſultationum Canonicarum ſecund. Edit. Venet. Conſult. 48.* (incipit: *Mors ipſa, quæ omnium controverſiarum finis eſt, numquam ſine controverſia*) ponit ſequentem concluſionem: *Tenendum eſt, licere Parochis ingredi Eccleſias* Regularium *cum Cruce, ſuperpelliceo, & Stola, occaſione aſſociationis funerum, ac ibi ſuper cadavere*

ſui

ſui Defuncti Parochiani Officium peragere; ita *numero vigeſimo*. Huiuſmodi concluſio, & propoſitio, ex diametro opponitur noſtræ reſponſioni, ut conſtat, ſed parum hoc, imò nihil refert; maximum tamen, & totum eſt, ipſammet ex diametro oppoſitam eſſe (ut patet ex ſupra relatis) Summorum Pontificum pluribus, & expreſſis Privilegiis, quibus concedunt Regularibus, ne Parochi cum Stola, & Cruce ingrediantur eorum Eccleſias, nec in aliquo ſe intromittant circa funeralia; ſuiſque Sanctiſſimis Præceptis, ac inhibitionibus ſub pœnis graviſſimis, atque Cenſuris (& ſub lethali reatu conſequenter) auferunt à Parochis omnem poteſtatem (quantumvis minimam) exercendi actum quemcumque, vel minimum iuriſdictionalem, & ſe ingerendi circa funeralia in Eccleſiis Regularium; qua iuriſdictionis poteſtate, omnimodè à Parochis ablata (ut certiſſimum eſt, quod ablata eſt) vel dicendum, licere non exequi Sanctiſſima, & Iuſtiſſima S. S. Pontificum Decreta præceptiva, & hoc eſſet apertiſſimus error, nec admittendus à *Pignatello*, ut fermè credo: Vel contra ipſum: *Tenendum eſt, non licere Parochis ingredi Eccleſias Regularium cum Cruce, ſuperpelliceo, & Stola occaſione funerum, ac ibi ſuper cadavere ſui Defuncti Parochiani Officium peragere*. Et ita omninò, & abſolutè tenendum inquam eſt, quia per ſupra relata Summorum Pontificum authentica Privilegia, & Decreta, imperatur Parochis ſub allatis Cenſuris, & ſub culpa mortali, ne occaſione aſſociationis cadaverum in Eccleſias Regularium cum Stola, &c. intrent, ergo ſi per *Pignatellum*, adhuc licet Parochis in eas ingredi, & alia ibi peragere, quæ eiſdem à Summis Pontificibus, ita rigidè, & ſtrictim prohibentur, huiuſmodi prohibitio, & inhibitio, ac ſi vim ullam haberet, ac ſi Summis Pontificibus (ab Eccleſiaſticis maximè) parendum non eſſet, illuditur, & apertè irridetur; vel in alium ſenſum, ac prohibitio ipſa, & Privilegium ſonat, extorquetur; quod expreſsè prohibetur *in Litteris Greg. XIII. per Hieronymum Matthæum* Auditorem *Cameræ Apoſtolicæ*, relatis *à Confectio in Collectione Privilegior. Mendicant. In Litteris Greg. XIII. §. 10. fol. mihi* 211. ut ſequitur. *Dicta indulta, Privilegia, & conceſſiones, ac confirmationes Apoſtolicas in reprobum, & alium, quam ſonant, & diſponunt ſenſum, retorquentes, ac novas declarationes, & commenta, contra illorum tenorem deſuper confingentes, &c.* Privilegium enim interpretari, nunquã ita debet, ut illudatur, & inutile evadat ridiculum, ſuperfluum, ac fruſtratorium, (ut accideret admiſſo *Dicto Pignatello*) aut quod nihil concedat, nec operetur: quia de ratione Privilegii eſt, ut aliquem effectum habeat in Privilegiato, ut expreſsè ſumitur *ex Capitul. In his de Privileg. & Capitul. Si Papa, eodem titul. in* 6. ibi: *Cum verba aliquid operari debeant. Sylveſtr. Verbo Privilegium, quæſtion.* 3. *Verſ. Tertia concluſio. Suarez de Legib. lib. octavo, capitul.* 27. *num.* 5. *Salas de Legibus diſput.* 17. *ſection. octava, numero* 46. ibi: *Reſtrictio Privilegii nunquam debet eſſe tanta, ut reddat illud inutile, quia voluntas iuſta Principis nunquam debet fruſtrari, aut inefficax reddi, communiter Doctores præſertim Decius, Panormitan. &c. Merolla tom.* 3. *Theol. Moral. diſput.* 6. *capitul.* 6. *de effectibus Privilegii dub.* 1. *num.* 2. *Lezzana tom. quar. Summæ Verb. Privilegia* Regularium *numero octavo in fine. Antonius à Spiritu Sancto in Director. Regular. par.* 1. *tract.* 1. *diſput.* 1. *ſection. octava, num.* 157. *Azorius part.* 1. *Inſtitut. Moral. lib.* 5. *capitul. vigeſimotertio, quæſt.* 2. *Verſ. Item quando*, & apud hunc, communis omnium ſententia. Admiſſa autem *Pignatelli* opinione in favorem Parochorum contra Regulares, redditur omninò inutile, & illuſorium Privilegium iſtis conceſſum, circa funeralia à S.S. Pontificibus, ut patet,

ret, ſicque per illud nil in re, & effe-ctu conceſſum fuit in ſententia huius Doctoris, Regularibus, quod eſt contra rationem, naturam, & eſſentiam Privilegii per citatos, & Doctores omnes.

466 Probat *Pignatellus* ſententiam ſuam *num. citat. vigeſimo*, ſic: *In hanc ſententiam movet iuriſdictio voluntaria, quam habet Parochus in ſuos Parochianos, ex qua poteſt Confeſſiones illorum, dum eſt extra Parochiam, imò etiam in aliena Diœceſi audire. Quia Parochus adhuc extra Diœceſim retinet ſuam iuriſdictionem, quo ad ſuos Parochianos. Ergo etiam poteſt Officium ſuper illorum cadavera peragere in Eccleſiis Regularium, etiam ſi Eccleſiæ ſint de aliena iuriſdictione (& comparentur loco extra Diœceſim) cum hoc non impediat, ſicut non impedit Confeſſiones audire, atq; abſolvere, quando ſunt in aliena Diœceſi. Parochus enim* (addit *num. vigeſimoſecundo*) *habet iuriſdictionem in ſuum Parochianum, & ſubditum in ordine ad ſui bonum ſpirituale, quia Vices Chriſti gerit, quæ iuriſdictio non circumſcribitur loco, ſicut nec iuriſdictio Chriſti circumſcribitur; in eo enim loco in quo poteſt principalis exercere iuriſdictionem, poteſt etiam Vicarius ipſius.* Addit ſecundo *num. vigeſimotertio*: *Non eſſe Monaſteria, & Eccleſias Regularium loca plenè exempta, etiam ratione ſui, ſed ſolum ratione perſonarum, & quod communis uſus, ita videtur accipere exemptionem Monaſteriorum, & Eccleſiarum Regularium. Et patet ex eo, quod Epiſcopus exercere poteſt aliquos actus iuriſdictionis in Eccleſiis Regularium. Poteſt enim in illis erigere Baldachinum. Ergo etiam poterit Parochus peragere Officium ſuper cadavera ſui Parochiani Defuncti in Eccleſia Regularium, quæ ratione ſui non eſt exempta.* Hactenus *Pignatellus*. Cui

467 Dico primò: Si ipſius adductum argumentum, & principium aſſumptum pro tuenda ſua ſingulari ſententia valeret (quod non, cum nullius ſit ponderis, ut infra) probaret etiam Regulares Confeſſarios ab Ordinario approbatos excipere poſſe Sæcularium Confeſſiones in Eccleſiis etiam Parochialibus, quæ ſunt de Diœceſi, pro qua ſunt approbati, ibiq; exercere munus Confeſſionis, abſque Parochorum licentia, imò ipſis invitis (quamvis ex æquitate quadam, pro bono pacis, ad vitanda jurgia, & ſcandala, expediens eſſet petere à Parochis talem licentiam, de iure tamen non videtur, nec videretur neceſſaria.) Probatur hæc ſequela, quia ſi Parochi etiam extra Diœceſim retinent ſuam iuriſdictionem, quo ad ſuos Parochianos, ergo, & Regulares Confeſſarii multo magis retinent ſuam, in quocumque loco Diœceſis, pro qua ſunt approbati, cum ſint approbati pro tota Diœceſi, ut conſtat; poterunt igitur eam iuriſdictionem exercere intra eamdem Diœceſim, etiam in Eccleſia aliena, & Parochiali, cum hoc non impediat, ſicut non impedit Parochos per *Pignatellum*, quando ſunt in aliena Dioeceſi. Neque apponi poteſt, quod ſic fiat iniuria Parocho, & perturbetur eius iuriſdictio. Quia cum audire Confeſſiones, & abſolvere, ſit actus iuriſdictionis voluntariæ (ſi quidem cauſa non agitur inter partes, nec cum ſtrepitu) non infertur aliquod præiudicium. Quod idem introducit, & reſolvit *Pignatellus*, ipſe pro ſua confirmanda ſententia *loc. citat. num. vigeſimoprimo*, ibi enim ſic: *Neque dici poteſt, quod fiat iniuria Regularibus, & perturbetur eorum iuriſdictio. Quia cum peragere Officium ſuper cadavere ſui Parochiani, ſicut eum abſolvere, ſit actus iuriſdictionis voluntariæ, ſi quidem cauſa non agitur inter partes, nec cum ſtrepitu, non infert aliquod præiudicium; quia de iure iuriſdictio voluntaria exerceri poteſt in alieno Territorio, &c.*

468 Verum quidem eſt (hic obiter refero) quod ſicut Confeſſarii Regu-

la-

lares approbati ab Ordinario, poſſunt abſque licentia Parochi (qua in re præter praxim, uſum, & poſſeſſum conveniunt DD. communiter apud *Paſqualigum centur. 2. quæſtion. 198. num. 1.*) audire Confeſſiones in eiuſdem Parochia, *Gloſſa in Clementina Dudum, de ſepulturis, Verbo Liberè*, ibi: *Liberè denotat, quod non eſt neceſsè, licentiam Sacerdotis Parochialis haberi* (ubi & Canoniſtæ) *Suarez de Pænitent. diſput. 26. ſection. 1. Coninch de Sacrament. diſput. octava, dub. 4. num. 29. Bonacina de Pœnitent. Sacram. diſput. 5. quæſtion. 7. puncto 4. §. 1. numero decimooctavo, Verſ. Hinc ergo*. Vbi idem affirmat, independenter à Parochis, & etiam ipſis invitis, & contradicentibus, ut docent etiam *Sylveſter Verbo Confeſſor p. qu. 1. §. Quarto requiritur*, (ibi: *Intra Diœceſim autem, ubique poſſunt audire, etiam in Domibus Sæcularium, etiam contradicentibus Curatis*) *Summiſtæ omnes eodem Verbo. Miranda in Man. Prælat. tom. 1. quæſtion. 45. articul. decimoquarto, concluſion. 2. Rodriquez in Compend. qq. Regularium reſolutione 32. numer. 13. Portell. in dub. Regular. Verbo Confeſſor Regularis numero octavo. Ioann. de la Cruz de Privilegiis lib. 2. capitul. ſexto, concluſion. 3. Peyrinus de Privilegiis in Additament. ad Conſtitut. Sixti Quarti capitul. 2. numero vigeſimotertio. Paſqualigus loc. citat.* aliique apud citatos; & communiter. Et ratio eſt, quia ſive Regulares Confeſſarii iuriſdictionem habeant à Summo Pontifice, ſive ab Ordinario, & Epiſcopo, huiuſmodi iuriſdictio independens eſt à Parocho, idcircò non poteſt Parochus exercitium eius impedire, quia ipſe non poteſt (in hoc maximè) ire contra voluntatem Superioris ſui, iuriſdictionem habentis in eadem Parochia. Adde extare Privilegium pro Regularibus, conceſſum Fratribus Minoribus ab *Alexandro Quarto* (refertur à *Caſarub. in Compend. Privilegior. Verbo Abſolutio, quo ad Sæculares p. num. 1.*) per quod conceditur, eos *Poſſe liberè Confeſſiones audire, Sacerdotum Parochialium aſſenſu minimè requiſito*. Vnde independenter à Parochis, poſſunt Confeſsarii Regulares approbati, quorumcumque Sęcularium ad ſe accedentium Confeſſiones audire. Quod habetur etiam ex *Clementina Dudum, de ſepulturis:* ibi: *Fratres, qui ad hoc* (ideſt ad Miniſterium Confeſſionis) *electi fuerint, in eorum Civitatibus, & Diœceſibus Confeſſionem ſubditorum ſuorum confiteri ſibi volentium, audire liberè valeant, &c.* Vbi *Gloſs. Verbo Liberè* (ut ſupra) ait: *Liberè denotat, quod non eſt neceſſe licentiam Sacerdotis Parochialis haberi*. Hinc iſte non poteſt contradicere, cum non poſſit ire contra conceſſionem Summi Pōtificis, & ſi in hoc Parochus aliquis reclamaret, præter quam, quod fruſtra id faceret, nec audiendus eſset, incurreret in poenas latas contra moleſtantes Regulares ſuper indultis, & Privilegiis propriis. Generaliter enim, qui impediunt, & moleſtant Regulares ſuper uſu ſuorum Privilegiorum, incurrunt diverſas poenas, ut in favorem Prędicatorum, & Minorum (conſequenter omnium communicantium cum ipſis in Privilegiis) decrevit *Sixtus IV. in Bulla Maris Magni Prædicatorum, & Minorum*, quæ incipit: *Regimini univerſalis Eccleſiæ, &c.* relata *à Miranda tom. 5. & à Roderico in eius Bullario, & eſt 33. & etiam 34. in ipſo Bullario eiuſdem Pontificis*, qui in utraq; ita habet §. 54. (ut refert etiam *P. Paſqualigus cent. citat. 2. quæſtion. 197.*) *Diſtrictius inhibentes iiſdem locorum Ordinariis ſub interdicto ingreſſus Eccleſiæ, & ſuſpenſionis à regimine, & adminiſtratione ſuarum Eccleſiarum, & Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, & aliis quibuſcumque ſub excommunicationis latæ ſententiæ, privationis earumdem Parochialium Eccleſiarum, & omnium aliorum Beneficiorum* Eccleſiaſticorum, *quæ obtinent; nec*

non

non inhabilitationis ad illà, & alia in poſterum obtinenda pœnis eo ipſo per eos, qui contrafecerint incurrendis, ne Ordines prædictos Prædicatorum, & Minorum, ac illorum Domos, & Profeſſores contra Privilegiorum eis conceſſorum tenorem moleſtare, aut inquietare præſumpſerint. Quod etiam advertit *Peyrinus tom. 1. Privilegior. ad Conſtit. 2. Sixti IV. §. 11. n. 19.* ubi referens ad litteram allata verba *citatæ Bullæ Sixti IV.* ait; *Noto, quod Epiſcopus, ſeu Parochus, qui auſus fuerit prædictis Privilegiis contraire; vel nos, ne iis fruamur, moleſtare, peccat mortaliter, per illa verba (Indignationem Omnipotentis Dei, &c.)* contenta *in eadem Bulla*: concludens *in fine numeri*: *Et Paulus V. dictos moleſtatores, ſive ſint Epiſcopi, ſive alii quicumq; Prælati, excommunicat ipſo facto, & abſolutionem ſibi reſervat, ut dixi ſupra numero quinto, & pro Regularium exemptione videri poteſt Confectius in ſuo Summario toto titulo 5.*

469 Et ſimilis alia prohibitio facta eſt etiam in favorem Minimorum à *Sanctiſſimo Pontifice Pio Quinto*, in Conſtitutione ſua, quæ incipit *Apoſtolicæ Sedis benignitas, &c. ſub die 9. Novembris* 1567. & eſt 3. *Conſtitut.* huius Pontificis, apud *Peyrinum tomo ſecundo de Privilegiis*, in qua §. 3. hæc habentur: *Diſtrictius in virtute Sanctæ Obedientiæ, ac aliis arbitrio noſtro infligendis pœnis inhibentes, quibuſvis locorum Ordinariis, ac aliis quibuſcumque, ne eoſdem Fratres Ordinis Minimorum contra eis ſic conceſſa Privilegia moleſtare, inquietare, vel perturbare audeant, vel præſumant*. Quo Privilegio pariter gaudent omnes Regulares habentes communicationem. Et ex his Conſtitutionibus etiam conſtat, quod præter poenas, de quibus in ipſis, & quas incurrunt, quicumque impediunt Regularibus uſum ſuorum Privilegiorum (etiam, & maximè in materia funeralium) peccant etiam mortaliter, quia in re gravi contraveniunt præceptis Summorum Pontificum: & quia prædictæ pœnæ non haberent locum, niſi ſupponerent peccatum mortale, cum ratione gravitatis pro ſolo mortali infligi poſſint, ut docent etiam *Pater Paſqualigus quæſtione citata 197. num. 5. in fine*. Concludendum igitur, Regulares Confeſſarios ab Ordinatio approbatos ad Confeſſiones pro aliqua Dioeceſi, poſse abſque licentia Parochorum eaſdem audite in eorumdem etiam Parochiis, & ſi ipſi contradicant, validas eſſe nihilominus Confeſſiones, ipſos verò Parochos moleſtantes in hoc dictos Regulares Confeſſarios, præter alias poenas inflictas, quibus ſubiacent, ut ſupra, peccare mortaliter. An verò ſicuti poſſunt dicti Regulares Confeſsarii audire Sæcularium Confeſſiones in Parochia, abſq; Parochi licentia, poſſint etiam eaſdem in aliena Eccleſia, & etiam Parochiali audire? *Bordonus reſolutione 36. quæſt. 16. num. 53.* Reſpondet, poſse quo ad validitatem, quia utique validè audiunt, & abſolvunt, ſed non licitè contradicente Parocho, aut alio Patrono, & Curato. Primum, quod videlicet validè audiant, & abſolvant etiam contradicente Patocho, probat, quia nec locus, nec contradictio Curati, aut alterius Patroni annullare poſsunt approbationem, neque auferre iutiſdictionem, cum neutrum dederint, neque aliquam ad hoc poteſtatem habeāt, cum nulla ratione ſubdantur illis Regulares. Quod procedit etiam (addit *Bordonus*) licet in licentia adeſset Clauſula *de conſenſu Parochi*; ſeu, *eo non contradicente*. Quia huiuſmodi Clauſula non ſonat in conditionem, ſed modum, & monitionem eius, quod faciēdum eſt(quod innuunt etiam *Bonacina numero decimoſeptimo infra citandus, Tamburinus de Iure Abbat. tom. 2. diſputat. 6. quæſtione 13. num. 2. & Peyrinus in Additament. ad Conſtitut. Sixti IV. capitul. 2. Verſ. Sed quid n. 23.*)Secundum, quod videlicet nō licitè, & quod peccent, probat ex eo, quod

quod perturbant alienam iuriſdictionem, quod eſt grave delictum; idcircò abſtinere omninò debent, aliter ab Epiſcopis puniri poſſent, quia delinquunt circa munus Confeſſionis. Citat Rodriquez *tom. 1. quæſtionum Regularium quæſtion. 60. articul. 4. cum ſuo Compend. reſolutione 32. num. 13. Bonacin. de Pœnitent. diſputat. 5. quæſtion. 7. puncto 4. §. 1. num. 17. Portel. in dub. Regular. Verbo Confeſſor Regularis num. octavo*. Qui tamen in his locis citatis (ut videre eſt apud ipſos) affirmant quidem petendam eſſe licentiam à Parocho, ſed an peccent, ſi non petant, ſolum *Portel.* ait *in fine numeri*: *Quidquid ſit de peccato in non petenda ibi licentia, credo quod Confeſſio valida erit*. Verum

470 Si loquamur de Iure, ſentio cum *P. Paſqualigo centur. 2. quæſtion. 198. à num* 3. quod nec videatur neceſſaria præfata Parochi licentia pro ipſa Eccleſia Parochiali, neque poſſent Parochi impedire Regulares, quin in ſuis Parochialibus Eccleſiis audiant Confeſſiones, quamvis ex æquitate quadam expediens ſit, talem licentiam petere ab eiſdem Parochis. Huiuſmodi autem aſſertum, videtur conſtare

471 Primò, ex *Extravaganti inter cunctas*, *de Privilegiis* in qua ſic: *Electi igitur ab iiſdem Fratribus ad audiendas Confeſſiones, & Pœnitentias iniungendas liberè Auctoritate Apoſtolica, abſq; licentia Diœceſanorum, & aliorum Prælatorum inferiorum exemptorum, quibus ſubſunt, qui ad confitendum accedunt, audiant, eis peccata ſua confiteri volentes*. Et infra: *Vt Diœceſanis honor debitus reſervetur, præcipitur ut Superiores eis ſignificent, quos elegerint ad Confeſſionum audiendarum Officium*. Et ex *Clement. Dudum, de ſepult.* in qua pariter ſic: *Ad præſentiam Prælatorum eorumdem locorum ſe conferant per ſe Fratres, quos ad hoc idoneos fore putaverint, humiliter petituri, ut Fratres qui ad hoc electi fuerint, in eorum Civitatibus, & Diœceſibus Confeſſiones ſubditorum ſuorum confiteri ſibi volentium audire liberè valeant*. Ex his ergo expreſsè habetur, ut conſtat, quod facultas audiendi Confeſſiones, non eſt affixa Eccleſiæ Regularium, nec coarctatur ad locum, ſed eſt extenſa ad totam Civitatem, & Diœceſim. Vnde eadem *Clementina* coarctans infra Regularibus Confeſſariis facultatem audiendi Confeſſiones, eamdem facultatem reſtringit ad Civitatē, & Dioeceſim, ita ut ſolum extra ipſam non poſſunt audire: ita enim habet. *Et Beneficium abſolutionis (in poſterum) impendent, pro ut ſuperius eſt expreſſum*: *Extra Civitates, & Diœceſes, in quibus fuerint deputati, per quas eos volumus, & non per Provincias deputari, Confeſſiones nullatenus audituræ*. Cum igitur ſphera pro Regularibus Confeſſariis deputata à Summo Pontifice, intra quam ſolam ipſi poſſunt audire Confeſſiones, ſint tota Civitas, & Dioeceſis, poterunt iidem in quacumque Eccleſia Civitatis, & Dioeceſis eas audire. Sicque Regulares Confeſſarii cum habeant Privilegium à Papa audiendi Confeſſiones, & iuriſdictionem ab ipſo, ex *Clement. Dudum citat.* nec præterea requiratur modo aliud ad iuriſdictionem hanc exercendam in tota Civitate, & Diœceſi, niſi (ultra præſentationē factam à Superiore coram Epiſcopo, & Ordinario, ut ſtatuitur *in citat. Clement. Dudum*) approbatio ab eodem Epiſcopo, & Ordinario, iuxta præſcriptum *Trident. ſeſſ. 23. de Refor. c. 15* poterit approbatus hanc facultatem exercere in quocumque loco Dioeceſis, in qua fuit approbatus, atque adeò etiam in Eccleſiis Parochialibus, nec Parochi poterunt impedire (arguit etiam *Pater Paſqualigus quæſt. cit. 198. num. 4. in fine*:) *Quia non poſſunt ire contra facultatem à Summo Pontifice; ſicut non poſſet Epiſcopus impedire, ne quis in ſua Diœceſi utatur Privilegio conceſſo à Pontifice contra ſtatuta eiuſdem Epiſcopi*.

472

472 Secundò conſtat, ex eo, quod Regulares non ab Epiſcopis, & Ordinatiis iuriſdictionem recipiunt pro audiendis Confeſſionibus, ſed illam habent ex Auctoritate Apoſtolica, & à Summo Pontifice, quatenus à ſuis Superioribus exponuntur, ex *citatis Extravaganti inter cunctas, & Clementina Dudum, de ſepulturis*, & ex aliis Privilegiis Summorum Pontificum (quę recenſentur *à Miranda in Manual. Prælator. tom. 1. quæſtion. 45. articul. decimoquarto, concluſion. 2. à Patre Paſqualig. cent. 2. quæſtion. 128. num. 5.* & ab aliis pluribus) ab Epiſcopis verò, & Ordinariis iudicium tantum idoneitatis habent, ſeu ſolam idoneitatis approbationem, ex *Decreto Concil. Trident. ſeſſ. 23. cap. 15. de Refor.* ubi *Sancta Synodus* decernit nullum Sacerdotem (etiam Regularem) exercere poſſe poteſtatem abſolvendi à peccatis, quam in ſua Ordinatione accepit, niſi obtenta prius ab Ordinariis approbatione idoneitatis, aut niſi habeat Parochiale Beneficium. Vnde reſpectu Regularium non convenit Ordinariis alia facultas, niſi examinandi, & iudicandi de idoneitate; cum iuriſdictionem habeant Regulares, non ab Ordinariis, ſed à Summo Pontifice, ut ſupra dictum eſt, ex *citatis Extravaganti, & ex Clementina Dudum, item citata*: in qua §. *Per huiuſmodi*, ſic: *Per huiuſmodi autem conceſſionem nequaquam intendimus perſonis, ſeu Fratribus ipſis, ad id taliter deputatis, poteſtatem in hoc impendere ampliorem*. Et idem etiam notant *Gloſſa in Cap. Si Epiſcopus, de Pœnitent. & Remiſſion. in 6. Verbo Item tertio* (ibi: *Præſupponendum eſt, quod quis dicitur habere plures proprios Sacerdotes, ſcilicet Rectorem Eccleſiæ Parochialis, Epiſcopum, Legatum, & Papam, qui habet generalem curam omnium Chriſtianorum, & ſufficit habere licentiam ab altero iſtorum: Mendicantes verò ſunt delegati à Sede Apoſtolica, per Cle. Super Cathedram de ſepulturis in Clement.*) *Henriquez in Summa libro 6. capitul. 6. numero quinto, & ſexto* (ibi: *Regularis approbatus habet iuriſdictionem non tam ab Epiſcopo, quam ipſo iure à Papa, &c.*) *Coninch de Sacrament. diſp. octava, dub. 4. numero vigeſimono. Confectius in Compendium Privilegior. Mendicantium, Titul. 17. de* Regularib. *in Confeſſarios deputandis, capitul. 4. fol. mihi 361.* (ibi: *Ex Concilii Tridentini Decreto iam ſatis compertum eſt, tam Sæcularem Clericum, quam Regularem Sacerdotem pro Confeſſarii munere obeundo, ab Ordinario approbandum fore debere, quod tamen diverſimodè fieri contingit: Quoniam Clericus, qui eſt Epiſcopo ſubiectus cum prævio examine ad Sacras Confeſſiones Sæcularium audiendas approbatur, ab eo etiam iuriſdictionem in pœnitentium Diœceſanorum perſonas recipit, &c. Et ſi approbatus fuerit, pro hac, vel illa Eccleſia, ſeu loco, aut pro Viris, ſeu Mulieribus, eorumque certa quantitate, vel ad certum tempus, tunc ad illa loca, tempora, & perſonas, iuxta conditiones in litteris approbationis expreſſas, illius iuriſdictio collata intelligitur. Secus eſt in Sacerdote Regulari, in cuius approbatione Ordinarius aliter ſe ſe habere debet, nam cum ab eo omninò exemptus, & Sedis Apoſtolicæ immediatè ſubiectus exiſtat, nulla per ipſius Epiſcopi approbationem iuriſdictionis poteſtas tribuitur. Sed illam, approbatus, ſtatim ab ipſa Sancta Sede, & Summo Pontifice, per Privilegia Ordini conceſſa immediatè conſequitur. Qua quidem iuriſdictione perſonæ, non ſolum illius Civitatis, & Diœceſis, in qua approbantur, ſed etiam forenſes, & aliarum Diœceſum in ea ad illos confluentes ei in foro pœnitentiæ ſubiiciuntur, illaſque audire valent ubique: Hæc autem iuriſdictio, cum ob dictum Decretum Concil. Trident. ipſis Regularibus ſuſpenſa ſit, donec ab Epiſcopo prius examinati approbentur, aut aliàs idonei ab eo iudicabuntur, tunc ſecuta dicta approbatione, iam eis iuriſdictionis attributa poteſtas relaxa-*

tur. Vnde ſequitur, quod Epiſcopus, ſi prævio examine Regularem idoneum invenerit, illum ſimpliciter abſque ulla temporis, loci, ſeu perſonarum limitatione indiſtinctè approbare, & admittere debet, atque tenetur, &c. Et idem reperit ſequenti *Capit. 5. Verſ. Tertia quod,* ſic; *Regulares, ex quo ab Ordinario iuriſdictionem non habent, non poteſt illa, quam habent à Papa ex Privilegio, nec quo ad locum, nec quo ad perſonas, per eumdem Ordinarium coarctari, ſeu reſtringi. Quod quidem in tantum eſt verum, quod ſi Epiſcopus in fraudem, aut odium eorumdem Regularium ſibi plures caſus, quam Parochis reſervaret, aut nimis excederet in reſervatione, non tenerentur obedire in illa reſtrictione: nam aliàs Sacrorum Ordinum Privilegia à Sede Apoſtolica conceſſa inutilia redderentur, contra quæ nihil in fraudem* Epiſcopi *ſtatuere valent, (ut in libro quinto Decretal. titulo trigeſimo primo, capitul. 5. de Exceſſibus Prælator. & Subditor. aperte declaratur.)* (Et do hic ego *citati cap. 5. & Canonis* verba, quæ ſunt ſequentia: *Sane ſi Epiſcopi aliquid ab Abbatibus, præter debitam obedientiam contra libertatem Ordinis à prædeceſſoribus noſtris, & à nobis indultam, exigunt, liberum ſit Abbatibus Auctoritate Apoſtolica, quod petitur, denegare.* Et Titulus, ſeu Summarium huius capitis eſt: *Subditus non tenetur parere Superiori aliquid exigenti, vel præcipienti contra tenorem ſui Privilegii.* Et *Gloſſa ibi, Verbo Nota,* ſic: *Non licet Epiſcopis aliquid petere contra libertatem à Domino Papa alicui conceſſam, alioquin licitè denegatur, quod petitur.) Suarez de Pœnitent. diſputat. vigeſimaoctava, ſectione quarta, numero vigeſimoſecundo. Portel. in dub. Regular. Verbo Licentia in Additament. num. 4. Ioannes Franciſcus Suarez in Enchiridion libro quinto, Verbo Confeſſor, Verbo Confeſſores Regulares, fol. 351. Rodriquez tom. 1. quæſtion. Regularium, quæſtion. 58. articul. 1. Molfeſius in Summa parte prima, tractat. ſeptimo, capitul, decimoquarto, num. 64.* (ibi: *Regulares, non ſolum in Ordinatione recipiunt poteſtatem Clavium, ſed à Summo Pontifice per eorum Privilegia recipiunt iuriſdictionem, ut valeant omnium fidelium Confeſſiones audire, in ordine tamen ad approbationem Epiſcopi, qui per ſuam approbationem ſolum iudicat idoneam perſonam illius Regularis, quem approbat, ut docent communiter D.D.) Peyrinus tom. 3. Privilegiorum in Additament. ad Conſtitut. Sixti Quarti capit. 2. numero vigeſimo. Layman lib. 5. Theolog. Moralis tract. 6. capitul. 11. numer 3. Gobat in Alphabeto Confeſſarior. caſu 3. num. 99. Lezzana tomo primo, quæſtionum Regularium capit. 19. num. 9. Bordonus reſolutione 36. num. 32.* (ubi affert etiam Summorum Pontificum Privilegia) & *Pater Paſqualigus* (tot aliis omiſſis D. D. qui poſſent hic adduci) *Centur. 2. quæſtion. 142. num. 5.* Vbi, Regulares iuriſdictionem habere non ab Ordinariis, ſed à Summo Pontifice probat, nedum ex *Extravag. inter cunctas, & ex Clementina Dudum,* ut ſupra: verum etiam ex *Conſtit. Clem. IV. quę incipit, Exigentibus,* & ex Privilegio *Sixti IV. Ordinis Prædicatorum, in Bulla,* quæ incipit *Sedis Apoſtolicæ 5. Idibus Iunii 1477. & Pauli III. Societati Ieſu, die 3. Iulii 1545. in Bulla Cum inter cunctas, & Pauli Quarti in Bulla Ex Clementi, die 1. Iulii 1556.* & concludit *citatum num.* dicens, ſupradictam *Clementin. Dudum de ſepultur.* non eſſe revocatam per *citatum Decretum Concilii Tridentini,* quod optimè affirmat, & *anteceden. quæſtion. 128. numero ſeptimo,* probat cum *Navarro. Palao. Henriqu. Graff. Cened. Fagundez. Rodriquez. Diana. Gammacheo. Cœleſtino. Cochier. Laymanno. Finel. Villalob. Zerola. Peyrino. Miranda. Ioann. à Cruce. Ledeſma. Corduba, & Hieronym.* Rodriquez. Quia hoc Privilegium non eſt amplius Privilegium, ſed lex, cum ſit inſertum in corpore iuris, cui non derogatur abſque mentione ſpeciali. Et etiam quia *Triden-*

den-

dentinum non revocat talem iuriſdictionem, ſeu tale iuriſdictionis Privilegium, ſed tantum addit conditionem, nempe approbationem Ordinarii, cum quo ſit exercenda talis iuriſdictio, quæ approbatio ante *Tridentinum*, neceſſaria non erat ex vi Privilegii, uti eſt poſt Decretum huius Concilii. Cum igitur Regulares Confeſſarii iuriſdictionem habeāt audiendi Confeſſiones conceſſam à Sūmo Pontifice, & pro tota Civitate, & Diœceſi, nec ad locum coarctatam, ex dictis, niſi quod extra Civitatem, & Diœceſim non poſſint audire, & abſolvere, de iure poſſunt illam exercere etiam in ipſa Eccleſia Parochiali, nec Parochus poteſt impedire, quia non poteſt ire contra facultatem conceſſam à Summo Pontifice. Addi etiam poteſt hic id, quod decernit *Clemens Decimus*, *in Bulla*, quæ incipit *Superna*, edita 11. Kalend. Iunii 1670. *Anno primo ſui Pontificatus*, & eſt *VII.* in ordiue huius Pontificis, *in Bullario* Romano *novo*, *tom.* 6. *pag. mihi* 332. §. 4. videlicet: *Illos Religioſos, qui ad Confeſſiones audiendas idonei reperti fuerint, ab Epiſcopis generaliter quoque, & indiſtinctè, abſque aliqua limitatione temporis, cæterorumque locorum eſſe admittendos*. Et hoc idem eſt, quod affirmant pariter *Salmanticenſes tom.* 4. *Curſus Moralis tractat. decimooctavo*, *Titul. de Privilegiis capitul.* 3. *punct.* 2. §. 3. *num.* 68. *pag. mihi* 321. inquiunt enim: *Non poteſt Epiſcopus Regularem cum limitatione ad loca, tempus, & perſonas approbare. Et ſi ſecus fecerit, nihil faciet; & poterit Regularis ultra limites approbationis valide, & licitè Confeſſiones audire*. Poterit (inquam) quia (ut optimè etiam *Peyrinus de ſubdito qu.* 1. *capitul.* 21. §. 2. *Verſ. Sed nota, in fine*, ad rem hanc) Privilegium à Papa conceſſum, à Papa inferiore infirmari non poteſt, ut dicitur *in Clementina ne Romani de Elect. in principio.* Vide eumdem *Peyrinum Verſ. & loc. citat.* ubi refert Privilegium ſuæ Minimorum Religioni conceſſum *à Iulio Secundo*, *in Bulla* incipiente *Paſtoralis Officii* (quo per participationem fruuntur alię omnes Religiones) *Confeſſiones audiendi extra proprias Eccleſias* in cunctis Domibus, & locis congruis, ex quo infert ipſe, reſtrictiones illas, quæ ſolent ab aliquibus Epiſcopis apponi, locorum in Eccleſiis, v. g. tui Ordinis, &c. nihil obeſſe.

473 Tertio conſtat, ex eo, quod Privilegia Confeſſariis Regularibus cōceſſa, quibus Sæcularium ad ſe accedentium poſſint Confeſſiones audire, ſunt perſonalia, & ratione ſuarum perſonarum conceſſa, non verò ratione Monaſteriorum, nec affixa loco Eccleſiæ Regularium, unde perſonam ſequuntur, quæ proindè poteſt illis uti in omni loco, ut inferunt etiam, & notant Rodriquez *tom.* 1. *quæſtionum* Regularium *queſtion.* 59. *articul. ſeptimo*, *fol. mihi* 349. *Miranda in Man. Prælat. tomo primo*, *quæſt.* 45. *articul. decimoquarto*, *concluſion.* 3. *in fine*. *Tamburinus de Iure Abbatum tom.* 2. *diſputat.* 6. *quæſtion.* 13. *Verſ. Ex quibus* (ibi concludens cum *Miranda*: *Hoc eſse multum notandum*.) *Paſqualigus cent.* 2. *quæſtion.* 198. *num.* 3. & 4. *Hieronym. Rodriquez in Compend. reſolutione* 32. *num. decimoſexto*, & alii. Cum enim Privilegium perſonale ſequatur perſonam, *leg. In omnibus*, *ff. de Regulis Iuris*. *Et Capitul. Privilegium de Regulis Iuris in* 6. ibi: *Privilegium perſonale perſonam ſequitur, & extinguitur cum perſona*. Poteſt Privilegiatus uti ſuo tali Privilegio in omnibus, ſaltem intra Territorium concedentis (in caſu noſtro Epiſcopi approbantis.) Hinc cum Summus Pontifex non habeat limitationem Territorii, perſonalia Privilegia ab ipſo conceſſa, non habebunt limitationem loci, ſed ubique Privilegiatus iis poterit uti, quod & notat inter alios *Suarez de Legibus lib. octavo*, *capit. vigeſimoſexto*, *num. primo*. Cum habeant ergo Regulares Privilegium audiendi Confeſſiones, & iuriſdictio-

nem

nem ab ipſo Summo Pontifice dimanantem, ex *citat. Clementina Dudum, de ſepulturis*, nec requiratur, niſi præſentatio facta à Superiore coram Epiſcopo, & ex *Trident. Concil.* approbatio ab eodem Epiſcopo, & huiuſmodi Privilegium ſit perſonale, poterit Regularis approbatus hanc facultatem, & iuriſdictionem exercere in quocumq; loco Diœceſis, in qua fuit approbatus, atque adeò etiam in Eccleſiis Parochialibus, nec poterunt Parochi illam impedire, &c. Addo hic cum eodem *Patre Paſqualigo quæſtion. citat.* 198. *numero ſexto*, quod non minus Parochiani ſunt ſub Parochi iuriſdictione, quam ſit Parochialis Eccleſia, quia tamen habent Regulares facultatem, à Summo Pontifice audiendi Confeſſiones, quorumcumq; ad ſe venientium, & approbationem ab Ordinario, poſſunt Parochianorum Confeſſiones audire invitis etiam Parochis, non obſtante, quod ſint de eorum iuriſdictione, ergo, quia facultatem habent à Summo Pontifice audiendi Confeſſiones in Civitate, & Diœceſi, ex eadem *Clementina Dudum, de ſepulturis*, & ſunt approbati ab Ordinario pro Civitate, & Diœceſi, poterunt audire Confeſſiones in quacumque Eccleſia Civitatis, & Diœceſis, quia valet argumentum à loco ad perſonam, & à perſona ad locum, *leg.* 1. *Of-filius*, *ff. Ne quis eum, qui in ius*, *& Capitul. Pervenit*, *& Capitul. Cum Eccleſia*, *de Immunitat. Eccleſ.* & notant apud eumdem *Paſqualigum*, *Petrus Ancharan. conſil. undecimo, numero ſeptimo, Verſ. Et in quinto. Socin. iun. conſil.* 52. *numero* 8. *vol.* 2. *Riminal. conſil.* 118. *num.* 106. *vol.* 2. *Decius conſil.* 1. *numer.* 127. *vol.* 2. *Tuſchus littera A, concluſion.* 502. *num.* 3. *Everard. loco* 41. *in* 18. *ſpecie loci à ſimili*; quibus addo *Cavagnol. deciſionum conſult. tom.* 1. *pag.* 484. *num.* 17. apud, & cum *Barboſa Loco* 83. *num.* 2. ubi: *A perſona ad locum valet argumentum: Et è contra valet argumentum à loco ad perſonam, ut dixi Loco* 65. *numero primo*.

474 Quarto conſtat, ex eo, quod Regulares ſunt coadiutores Parochorum datis, & deputatis à Sede Apoſtolica, & à Summo Pontifice, ut apertè deſumitur, ex *Clement. citata Dudum, de ſepulturis* (ibi: *Tamquam cooperatores idoneos*) ut advertunt etiam *Rodriquez tom.* 3. *quæſtionum Regularium quæſt.* 31. *articul.* 4. *in fine* (ibi: *Sciant Domini Epiſcopi eos, ut Coadiutores datos eſſe à Sede Apoſtolica,*) & *Paſqualigus quæſtion. citat. numero ſeptimo*, in dicta enim *Clementina* præcipit Pontifex (ex verbis ipſis, ut conſtat) quod eos tamquam tales (*cooperatores* videlicet) admittantur: *Ergo cum non poſſit inferior impedire Coadiutorem ſibi datum à Superiori in proprio Officio, non poterunt Parochi impedire* (ſic concludit *Paſqualigus num. cit.*) *quin Regulares in Parochialibus Eccleſiis audiant Confeſſiones*. Verum quidem eſt, quod ex quadam æquitate (ut ſupra) expediens eſt, eos non audire in Eccleſiis Parochialibus, ſaltem invitis Parochis, ne ipſi perturbentur, pro bono pacis, ad evitanda iurgia cum iiſdem, ſcandala, &c. Et licet nonnulli Ordinarii, & Epiſcopi concedendo Regularibus approbationem Miniſtrandi Sacramentum Pœnitentiæ, eorum facultatem reſtringere, & limitare ſoleant, ſic: *Facultatem tibi facimus in Eccleſiis tui Ordinis, atque etiam graviter ægrotantibus, &c. Ac aliis Eccleſiis de ipſorum Rectorum conſenſu*. Limitatio hæc, & reſtrictio, ut notat etiam *Bordonus reſolutione trigeſimaſexta, quæſtion.* 6. *numero trigeſimoquarto*, non apponitur ad auferendam iuriſdictionem extra locum præciſè deſignatum, ideſt extra propriam Regularem Eccleſiam, &c. ſed ad evitandas diſſenſiones, & rixas inter Regulares Confeſſarios, & Parochos. Prætterquam quod reſtrictio loci interpretanda eſt, ut non ſit ablativa facultatis validè, ſed ad ſummum tantum

tum

tum licitè abſolvendi, dat enim modum, & ordinem abſolvendi, non autem tollendi iuriſdictionem: nec indicat talis reſtrictio conditionem, ſed modum, quo etiam non ſervato, tenet geſtum; ut docent Doctores communiter cum *Sanchez de Matrimonio libro tertio, diſputat. trigeſimatertia, §. Tandem quia, & diſputat. quinta, numero ſecundo, & quarto, & Bonacina de Pœnitent. diſputat. quinta, quæſtione ſeptima, puncto quarto, §. primo, num. decimooctavo*. Vide *Bordonum num. cit.* Non ignorant Confeſſarii Regulares proprium perſonale iuriſdictionis Privilegium, ſeque poſſe validè miniſtrare Poenitentiæ Sacramentum in Eccleſiis etiam Parochialibus, & Parochis ipſis invitis, ſe tamen abſtinent omnes, reverenter, atque libenter ab hoc Miniſterio in dictis Eccleſiis, ob bonum pacis, &c. Sciunt utique è contra R. R. Parochi prohibitum eis eſſe à Summis Pontificibus ſub cenſuris, & poenis, atque ſub reatu lethali (ut ſupra ad ſatietatem) ingredi Eccleſias Regularium cum Stola, aut Cruce elevata, occaſione funerum, & in eiſdem Officia Defunctorum, aut Pſalmos recitare. vel in aliquo ſe intromittere invitis, & reluctantibus Regularibus, quomodo reſpondent reverentiæ, modeſtiæ, & honeſtati Regularium Confeſſariorum? loquatur experientia. Hæc omnia ſint obiter, & occaſionaliter dicta, ob primum videlicet, ac præcipuum noſtrę reſponſioni, & aſſertioni oppoſitum argumentum eruditiſſimi *Pignatelli*. Cui item

475 Dico ſecundo: Aſſumptum ſuum principale argumentum pro tuenda, & fundanda ſuą ſingulari ſententia, carere valido fundamento, imò fundatum eſſe in falſo ſuppoſito, atque adeò vim nullam ſubſiſtentem habere: fundatum enim eſt in propoſitione expreſsè reprobata *à Summo Pontifice Clemente Decimo in ſua Conſtit. quæ eſt VII. in ordine in Bullario Romano novo, tomo quinto* incipit. *Superna magni, &c.* expedita *die ſecunda Auguſti* 1670. in qua declarando *Tridentinum*: Stabilivit: *Religioſos ab Epiſcopo ad Confeſſiones Sæcularium in ſua Diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia Diœceſi, eos abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis Pœnitentes ſubditi ſint eius Epiſcopi, à quo fuerant approbati*, ita §. 4 Et iure quidem, quia Pęnitentes ſubduntur Epiſcopo loci, in quo ſunt, ſicuti delinquentes, ratione delicti ſubduntur Iudici Territorii. Quod currit omnimodè etiam de Parocho, reſpectu ſuorum ſubditorum Poenitentium Parochianorum, non eſt maior ratio, ac de Confeſſariis Regularibus, aliter huiuſmodi declaratio, & limitatio videretur eſſe in odium Regularium, quod rationabiliter non debet dici, nec admitti. Vnde *Andreas Mendo in Epitome Moralium Opinionum, Verbo Approbatio num. 5.* ſimpliciter, & abſque ulla diſtinctione, ſic: *Approbatus in ſua Diœceſi, non eſt approbatus in alia, nec ad audiendas Confeſſiones ſubditorum Epiſcopi prioris, à quo fuit approbatus, ſic ſtabilivit declarando Tridentinum Clemens Decimus, in Bulla, quę incipit, Superna, expedita die ſecunda Auguſti* 1670. Et idem innuit, non diſtinguens; ſed indifferenter loquens, *Verbo Confeſſio num. 26.* Hac ergo reprobatione authentica, & certa ſuppoſita, ruit *Pignatelli* fundamentum, & argumentum, quod etiam ſic retorquetur. Per hunc Authorem, ita poteſt Parochus ſui ſubditi Confeſſiones extra Dioeceſim audire, ſicuti poteſt cum Stola ingredi Regularium Eccleſias, & in eis Officia Defunctorum facere, &c. Sed eum poſse audire Confeſſiones ſui ſubditi extra Dioeceſim, propoſitio eſt reprobata à *Clemente Decimo*. Ergo etiam reprobatum eſt deferre Stolam, Officium facere, &c. in Eccleſiis Regularium.

476

476 Addo primò: Aliud prætetea ſupponere *Pignatelli* argumentum, quod verum non eſt: Supponit enim, Parochum iuriſdictionem habere ſuper Defunctum ſuum Parochianum in loco Regularium exiſtentem, ibique ſepeliendum; hoc verum non eſt, quia iam nullam in ipſum amplius iuriſdictionem habet, deperditam in eodem inſtanti, quo locum Regularem ingreſſus eſt, ibi ſepeliendus, quod docent etiam *Manaruta ſua diſcuſſionis capitul. ſeptimo, & octavo, diviſione prima*, & alibi. Et ratio eſt clara, quia ſepultura comparatur Domicilio inter vivos. Vnde *Rodriquez tom. 3. quæſtionum Regularium quæſtion. 58. artic. octavo cum Oldrado, & Ioann. Baptiſta de Salis in Summa*, ait: *Sicut Domicilium eſt inter vivos, ita ſepultura eſt inter mortuos*: & *Pater Paſqualigus deciſion. 402. num. 5. de Electione ſepulturæ*, pariter ait: *Sepultura inter mortuos comparatur Domicilio*. Et ſi intentio habitationis perpetuæ, per Doctores communiter, eſt illa, quæ veram conſtituit rationem Domicilii: *Veraciter autem* (ſunt verba *Rodriquez tom. 1. quæſtionum Regularium qu. 46. articul. 6. Verſ. Secundò circa*) *rationem Domicilii conſtituit intentio habitationis perpetuæ*: cum iam Defunctus (extra Parochiam) ſuum verum perpetuum Domicilium elegerit (ideſt ſuam ſepulturam) in loco, & Eccleſia Regularium, ſtatim ac Eccleſiæ Ianuam cadaver ſuum ingreditur, ut ibidem perpetuò inhabitet, illicò, & immediatè mutando Domicilium, transferrur de Parochia, tranſitque de ipſa in locum exemptum Regularium, atque adeò extra iuriſdictionem Parochi. Et ſicut ſi quis ab una Parochia ad aliã transferat ſuam habitationem, ac Domicilium ibique moriatur Cadaver illius eſt penitus extra iuriſdictionem primi Parochi, qui iniuſtè omninò prætenderet ſuper illud exercere, vel minimum iuriſdictionis actum; ita à pari nec habent Parochi, vel ullam prorſus exercere iuriſdictionem valent in cadavera, Eccleſias, & loca Regularium ingreſſa, in iiſdem ſepelienda, ſi quidem firmiter imò perpetuò poſita extra primam Parochiam, & Domicilium. Domicilium enim primum, quo ad iuriſdictionem amittitur, aliò translata habitatione, ut docent communiſſime D.D. præcipuè *Sanchez de Matrimonio tom. 1. lib. 3. diſputat. vigeſima tertia, numero ſeptimo*, ubi, *Verſ. Secundò quia*: *Habitatio conſtituit aliquem Parochianum*. Et ſtatim ac quis (ut ſupra) novum Domicilium ingreditur perpetuò inhabitandum, ibique verè, & realiter incipit habitare, ut Defúctus in caſu noſtro, illicò amittit vetus Domicilium (& eſſe illius Parochianorum conſequenter) & novum acquirit in quo vult, & incipit habitare, ac ſubiici. Et hoc idem inter alios advertit *Bonacina de Sacrament. Ordinis diſput. octava, quæſtion. unica, puncto quinto, numero undecimo*, dum ait: *Ad contrahendum Domicilium, non ſufficere ſolum animum manendi in aliquo loco, ſed requiri ſimul actualem habitationem. Quamobrem qui ſolùm mente ſtatuit in aliquo loco habitare, & reipſa nondum incepit habitare, non contrahit Domicilium in eo loco, in quo ſtatuit habitare, ſicut neque amittit Domicilium ibi æquiſitum, per ſolam intentionem diſcedendi.* At in caſu noſtro Defunctus (de quo hic) verè, & cum effectu diſceſſitá priori Parochiæ Domicilio, & contraxit novum, in quo habitare incepit realiter, & cum animo, & intentione ibi perpetuò manendi, in loco videlicet exempto, & Eccleſia Regularium, igitur extra ſubiectionem omninò, & iuriſdictionem priorem Parochialem. Hinc

477 Addo ſecundò, quod quamvis adhuc etiam Parochus extra Diœceſim retineret ſuam iuriſdictionem, quo ad ſuos Parochianos, poſſetque eorumdem Confeſſiones audire, & abſolvere (quod

ante

ante Pontificiam reprobationem *Clement. X.* ſententia erat D. D. communis, ut videre eſt apud ipſos, præcipuè apud *Patrem Paſqualigum centur. ſecunda, quæſtione 198. numero octavo.)* Nullam tamen iuriſdictionem habere poteſt ſuper Defunctum in loco, & Eccleſia Regularium exiſtentem, & ibi ſepeliendum; quia nedum ibi eſt extra Diœceſim, verum etiam cum mutatione Domicilii, cum ibi elegerit ſepulturam (quæ comparatur Domicilio inter vivos, ut ſupra) ex quo ſe emancipavit à iuriſdictione Parochi, nec amplius eſt ſuus ſubditus Parochianus: quando autem Parochianus in ſententia communi, ante Pontificiam reprobationem, ſupponebatur abſolvibilis in Confeſſione à Parocho olim ſuo etiam extra Diœceſim, non ſupponebatur cum mutatione Diœceſis, Domicilium etiam mutaſſe, ut in caſu noſtro: nam quis unquam Doctorum antea affirmavit, poſſe talem abſolvi à dicto Parocho, modo non ſuo, ob Domicilii mutationem? nullus utique dixit hoc: ergo nulla paritas; argumentum *Pignatelli* nullum.

478 Addo tertio: Suppoſito, & non conceſſo (quia falſum eſt) quod poſſet Parochus ſui ſubditi Parochiani in aliena Diœceſi Confeſſiones audire, & abſolvere, ideò hoc poſſet, quia præſumeretur adeſſe tacitus conſenſus Epiſcopi Diœceſani. In caſu autem noſtro adeſt, nedum expreſſa Regularium iuridica, & debita contradictio, verum etiam (quod ſummum eſt) explicita, ac expreſſa contradictio Summi Pontificis (ut conſtat ſupra, & evidens eſt) à quo dimanat omnis iuriſdictio ſpiritualis, & ſi talis adeſſet in Parocho, utique eſſe deberet à Sanctitate Sua derivata, & Sanctitas Sua abſtulit illam à Parocho, & in Regulares tranſtulit, dum expreſsè, & ſub Cenſuris, &c. illi præcipit comitari cadavera ſuorum Parochianorum ſolum, uſque ad Portam Eccleſię Regularium, & non ultra, ex dictis ſupra ad abundantiam: ergo nulla remanet amplius in Parocho iuriſdictio ſuper cadavera, niſi uſque ad Portam Eccleſiæ Regularium: niſi fortaſsè Parochi ſuper Parochianos prætenderent ſpiritualem habere iuriſdictionem à Summo Pontifice non manantem, quod intolerabile, ac falſiſſimum eſſet, nec admiſſibile abſque errore manifeſto, cum poteſtas iuriſdictionis ſpiritualis in Epiſcopos, & Parochos à Summo Pontifice immediatè accipiatur, quod fateri debent omnes Catholici; Summus enim Pontifex, eſt *Vicarius Chriſti, Epiſcopus Univerſalis Eccleſiæ, Epiſcopus totius Orbis, Epiſcopus Epiſcoporum, Ordinarius Ordinariorum, Diœceſanus omnium exemptorum, &c. Barboſa de Iure Eccleſiaſtico Univerſo parte prima, libro primo, capitul. ſecundo. Bellarmin. tomo primo controverſiar. libro ſecundo de* Romano *Pontific.* innumeri alii apud ipſos (maximè ex Sanctis Patribus) item Canones, & omnes Catholici. Unde *Div. Bernard. in epiſt.* 131. ſic: *Plenitudo poteſtatis ſuper Univerſas Orbis Eccleſias, ſingulari prærogativa Apoſtolicæ Sedi donata eſt.* Carent igitur Parochi omninò, quacumque prætenſa iuriſdictione ſuper cadavera ſuorum Parochianorum in Regularium Eccleſiis poſita, & humanda, dum adverſus eamdem apertè contradicunt, nedum iidem Regulares, ut conſtat, verum etiam Sanctiſſimi Pontifices *ab Anno* 1258. *uſque ad Annum* 1680. *Canones, Decreta innumera Sacrarum Congregationum Concilii, Epiſcoporum, & Regularium, atque Sacrorum Rituum. Deciſiones Rotæ*: Doctores omnes, uno excepto *Pignatello conſult. 48. citat. à numero vigeſimo, uſque ad 24. incluſivè.* Et quod mirum eſt, ipſomet etiam contradicente, dum à ſua ſingulari ſententia, ſic *n.* 25. (cum limitatione tamen) recedit: *Verum, quia Regulares*

ſuis quibuſdam Privilegiis (non poteſt negare Privilegia, ob quæ recedit) *hanc ſententiam elidunt*; *idcircò ſtatuo, id Parochis licere, eum hac tamen limitatione, dummodo in Eccleſias Regularium, cum Cruce, ſuperpelliceo, & Stola ingreſſi, nullum Officium ſuper cadavere peragant. Ita ſtatuendi fiduciam præbent Declarationes expreſſæ S. Congreg. ſuper Epiſcop. & Regul.*

479 Hæ autem *Declarationes* (ut videre eſt apud eumdem) ſunt tenoris ſequentis: *Parochi, ſi velint, poſſunt Exequiis aſſiſtere, etiam in Eccleſiis Regularium, dummodo non faciant Officium, nec prætendant præcedentiam. In Cathacen. 8. 1595. Parochi occaſione funerum poſſunt ingredi Eccleſias Regularium cum ſuperpelliceo, & Stola, dummodo Officium ſuper cadavere peragant ipſi Regulares, &c. In Firmana 29. Novembris 1641. E ſtato altre volte dichiarato da queſta Sacra Congregatione, che i Parochi poſſano intervenire alle ſepolture de Morti, che ſi portano alle Chieſe de' Regolari, e poſſano arrivare inſino alla Chieſa, & entrandovi, aſſiſtervi ſenza far coſa alcuna; E così ordini, che trà i Regolari, e coteſti Curati. In una Gallipolitana 20 Novembris 1601. In Cervien. Cardinali Bevilaquæ 26. Iunii 1615. In Gravinen. 22. Ianuarij 1616. In Ravennaten. 28. & 31. Auguſti 1615. In Caſſinenſi Abbati Montis Caſini 20. Septembris 1594. In Montiſpeluſii 16. Auguſti 1560. In Nicoterenſi 5. Iulii 1615. In Turritana 24. Novembris 1617.* Has, & alias *Declarationes* adducit *Pignatellus*, in quibus apertiſſimè decernitur; quod *Parochi poſſint quidem (ſi velint) exequiis aſſiſtere, etiam in Eccleſiis Regularium* (quod & nos concedimus) *dummodò Regulares ipſi Officium peragant, Parochi verò in re nulla ſe intromittant*; quod idem tamdem, ex iiſdemmet *Declarationibus* pro ſe allatis (& Regularium certiſſimis Privilegiis ſuperius recenſitis) coactus eſt fateri; & ipſemet, ac communi omnium ſententiæ ſubſcribere; quamvis id faciat eum limitatione: concedendo quidem videlicet, quod ſoli Regulares totum funeris Officium peragant exclusis omninò Parochis (quod prius negaverat) ſed quod hi poſſint (ſi velint) ingredi & ipſi Eccleſiam Regularem occaſione aſſociationis funeris, *cum Stola, &c.* quam limitationem (inquit *numero vigeſimoquinto citat.*) præbent *Declarationes* ipſæ *Sacræ Congregationis* allatæ; in quibuſdam enim expreſsè ſic decernitur (ut in *Firmana* ſupra) *Parochi occaſione funerum poſſunt ingredi Eccleſias Regularium cum ſuperpelliceo, & Stola, dummodo, &c.* Et ſi ei dicas (ut faciunt aliqui apud ipſum *nu. 39.*) quod iſtæ *Declarationes* ſint intelligendæ de ingreſſu abſque propria Cruce, ſuperpelliceo, & Stola: Reſpondet, *illas contrarium manifeſtiſſimè evincere.* Additque, *Et quis unquam Parochis interdixerat ingreſſum in Eccleſiam Regularium ſine ſuperpelliceo, & Stola, ita, ut illam ingredi poſſint; Unde fuerint neceſſariæ tot Declarationes Sacrarum Congregationum? Quæ tamen* (ita ſubiungit *numero 42.*) *nil aliud decernunt, niſi quod Parochus non teneatur, neque poſſit ingredi cum Stola, Cruce, & ſuperpelliceo Eccleſiam Regularium, ibique Officium peragere ſuper cadavere Defuncti; non vero quod nequeat ingredi si velit, eum eadem Stola, Cruce, & ſuperpelliceo, dummodo Officium non peragat.* Cum hoc non obſtet (inquit ipſe *numero 40.*) primæ ſententiæ (hoc eſt noſtræ omnium communi;) *Nam Stola ſine ſuo exercitio, non eſt ſignum præcipuum iuriſdictionis, ſed Veſtis Sacerdotalis.* Verum de hac re, uti & de recitatis Declarationibus, infra. Solum ex verbis, & aſſertionibus *Pignatelli*, valet hic obiter arguere, & inferre, ipſummet paulatim totaliter recedere à ſua ſingulari ſententia, amplectendo ſimpliciter communē,

quam

quam etiam videtur abſolutè approbare ſub *num. hum. 54. & 55.* in quibus ſic: *Decreta prohibentia Clero Sæculari, ne Officium faciat ſuper Defunctis in Eccleſiis Regularium, ſpeciatim etiam loquuntur de Capitulo, & Clero Cathedralis, ut præter iam adducta, ſic fuiſſe reſolutum cum Capitulo Andrian. ſcribit Barboſa de Poteſtate Parochi par. 3. capit. 26. num. 80. & 82. utrobique in fine. Et ratio ipſa ſic decernendi æquè militat reſpectu Cleri Collegiatarum, ac reſpectu Cathedralium. Ea enim tota conſiſtit in eo, quod Eccleſiæ Regulares ſunt exemptæ, ut opportunè advertit Tamburin. de Iure Abbat. tom. 1. diſputat. 15. quæſtione decimaoctava, & Ceſpedes de Exemption. Regularium dub. 219. numero vigeſimoquinto. Hæc autem communis eſt omnibus Clericis, tam Collegiatarum, quam Cathedralium. Neque urget ſimilitudo præcedentiæ. Quia differt à iure funerandi. Præcedentia enim ſupponit concurſum exemptorum, & non exemptorum: ius verò funerandi in Eccleſiis Regularium prçcisè, excludit Præsbyteros Sæculares.* Hactenus *Pignatellus*, pro noſtra, & omnium communi ſententia, ut patet.

480 Addo qnarto: Eſto Parochus ſui Parochiani Confeſſiones in aliena Diœceſi quiret audire (quod modo falſum eſt) conſequentia argumenti, huiuſmodi eſſe deberet (ut patet, ſicque curreret) ergo poterit etiam eas audire in Eccleſiis Regularium, quamvis ſint iſtæ exemptç, ac veluti extra Diœceſim, extra quam (uti, & in aliena Parochia) (ſupponit argumentum) iuriſdictio voluntaria exerceri poteſt. At nil minus falſa eſt hæc conſequentia, quam ſit ſuum antecedens, ex quo neque deducitur, vel infertur hæc altera, ergo licet etiam Parocho ingredi Eccleſias Regularium cum Cruce, ſuperpelliceo, & Stola, occaſione aſſociationis funerum, ac ibi ſuper cadavere ſui Defuncti Parochiani Officium peragere. Hæc etiam inquam ſecunda conſequentia falſa eſt, nec rectè deducitur. Quia Parocho in Regularium Eccleſiis apertè prohibitus eſt ſub tot cenſuris, & pœnis (ut ſupra) actus quilibet iuriſdictionis, unde ſi nolit iiſdem cenſuris, & pœnis irretiri, debet ſe abſtinere à quolibet iuriſdictionis actu, & exercitio in Eccleſiis Regularium, conſequenter nec in ipſis Stolam, vel Crucem deferre, ob paritatem, aut ſimilitudinem in argumento prætenſam. Præterquamquod adeò per repetita Decreta, & præcepta apertè damnata eſt delatio ipſa Stolæ, & Crucis in Eccleſiis Regularium, ut nulla paritas, vel ſimilitudo poſſit contra eos convincere (ut optimè etiam *Manaruta capitul. octavo, diviſion. prima, fol. 217. & 218.*) maximè quia non ſemper à non prohibitis ad prohibita trahitur conſequentia: & à ſimili ad ſimile non valet argumentum; quando in utroque ſimili non eſt eadem ratio (ut docent *Oſaſch. Maſcard. Menoch. Farinac.* apud, & cum *Barboſa de Locis Communibus Loco* 101. *numero tertio*: non eſt autem hic ratio eadem, inantecedenti namque aſſumitur id, quod prohibitum non ſupponitur: quod autem ex ipſo in conſequenti infertur, apertè prohibitum eſt) vel quandocumque ex argumento à ſimili ſequitur iurium correctio (ut probant Iuriſtę apud, & cum eodem *Barboſa loc. citat. numer. nono*) conceſſa autem argumenti conſequentia, tot Iurium correctio ſequeretur, quot ſupra allata ſunt.

481 Ab hac difficultate, & oppoſitione ſe expedit *Pignatellus numer.* 40. dicens: *Quod Stola ſine ſuo exercitio non eſt ſignum præcipuum iuriſdictionis, ſed Veſtis Sacerdotalis, capit. Eccleſiaſtica, diſtin. vigeſimatertia, & ut docet Div. Thom. 3. part. quæſtion. ſupplem. articul. ſeptimo in corp. eſt habitus proprius Sacerdotis, & eſt veluti forma totius ornatus Sacerdotalis, ſi quidem ipſum determinat, ut ſit proprius ipſius:*

Quæ, & Orarium appellatur in Concilio Bracarenſ. 1. capit. vigeſimoſeptimo, &c. Ergo cum Parochi ingrediuntur Eccleſiam Regularium cum Stola, utuntur habitu ipſis conceſſo, præcipuè occaſione Proceſſionum, in quibus ſemper in uſu fuit mos deferendi Orarium. Itaque Parochus ingrediens Eccleſias Regularium cum ſuperpelliceo, & Stola, utitur habitu ſuo, & quia in illis nullum peragit Officium ſuper cadavere cum uſu Stolæ, nullam exercet iuriſdictionem, ſed puram aſſiſtentiam cum ſuo habitu. Iuriſdictio enim eſt propter uſum, ut tradunt Sotus, & Vaſquez, &c. Et ſi licet ingredi cum Stola (ſic *numero* 41. *in fine*) *multò magis licebit ingredi cum Cruce. Stola enim eſt verum, ac maius ſignum iuriſdictionis. Decreta verò* (ita *num.* 42.) *Sacræ Congregationis tam Rituum, quam ſuper Epiſcopis, & Regularibus, quæ videntur eſſe contraria; nil aliud decernunt, niſi quod Parochus teneatur, ne ve poſſit ingredi cum Stola, Cruce, & ſuperpelliceo Eccleſiam Regularium, ibique etiam Officium peragere ſuper cadavere Defuncti, non verò quod nequeat ingredi ſi velit, cum eadem Stola, Cruce, & ſuperpelliceo, dummodo Officium non peragat.* Hæc *Pignatellus*. Qui (ut evidenter conſtat ex ſuo toto aſſumpto) aufert, & ipſe (cum omnium communi, & noſtra ſententia) à Parochis, quodvis ius, & quemcumque iuriſdictionis actum, vel exercitium in Eccleſiis Regularium occaſione funerum; ſola eorumdem Parochorum voluntaria aſſiſtentia contentus: *Cum eadem tamen Stola* (addit) *& Cruce ſi velint*; ob rationes præfatas videlicet, à ſe adductas:

482. Circa quas ſic. Quod Stola ſit habitus, ſeu veſtis Sacerdotalis, ornatuſque Sacerdotis, tranſeat, hoc enim innuit etiam *citatus Textus Canonicus*, ideſt *Capitul.* 9. *Eccleſiaſtica, diſtin.* 23. quia videlicet Stola, indicat ornamentum virtutum, ibi: *Omnis Sacerdos, cum ordinatur, Orario* (*ideſt Stola*) *utroque humero ambiatur; ut qui imperturbatus præcipitur conſiſtere inter proſpera, & adverſa, virtutum ſemper ornamento, utroque circumſeptus appareat humero*. In quo etiam *Capite, ex Concilio Bracarenſi*, Stolæ delatio ſub excommunicatione Sacerdoti præcipitur, ſic: *Cum Sacerdos ad Solemnia Miſſarum accedit, aut per ſe Deo Sacrificium oblaturus, ac Sacramentum Corporis, & Sanguinis Domini Noſtri Ieſu Chriſti ſumpturus, non aliter accedat, quam Orario utroque humero circumſeptus. Si quis aliter egerit; excommunicationi debitæ ſubiaceat*. (Occaſione huius Canonis: Vbi etiam *Gloſſa Verbo Corporis*, notat: *Quod ſi in ægritudine ſumit Sacerdos Euchariſtiam, circumdabit Stola utrumque humerum*. Quærit *Azorius como primo, libro decimo, capitul.* 28. *quæſtione decimaſecunda*. An Sacerdos ſive ſanus, ſive ægrotus, cum ſine Stola humeris ſuperpoſita (non faciens Miſſæ Sacrificium) ſumit Euchariſtiam, peccet? Et reſpondet cum *Turrecremata in dict. capitul. Eccleſiaſtica, diſtin. vigeſimatertia*, non peccare: *Nam Decretum Concilii Bracarenſis uſu, & conſuetudine videtur abrogatum, cum Sacerdotes, tum Regulares, tum Sæculares Stola uti deſierint*.) Tranſeat igitur inquam, quod Stola ſit Veſtis, habituſque Sacerdoralis, ac ornamentum ipſius Sacerdotis: Certum enim eſt præterea per D. D. omnes, eſſe etiam ex Eccleſiaſtica inſtitutione ſignum iuriſdictionis, & poteſtatis, ex ſuperius etiam adductis, unde *Divus Thomas loc. cit. ab eodem Pignatello* (*in ſupplem.* videlicet 3. *par. quæſtion.* 40. *articul.* 7. *in Corpore*) ait: *Sacerdoti in utroque humero ponitur Stola, ut oſtendatur, quod ei plena poteſtas datur diſpenſandi Sacramenta, &c.* Et delatio ipſa Stolæ, præſertim in funeralibus, ſignum eſt iuriſdictionis Parochialis, per eumdemmet *Pignatellum*; quod etiam appoſitè probat (ut ſuperius retulimus) *tomo quinto, conſulto*

ſulto 54. *numero primo*, uti *tomo octavo*, *conſulto* 73. *numero primo*, *quinto*, *nono*, 116. *& ſequent.* pariter docet (ut ſupra item in principio huius Privilegii retulimus:) *Deferre ante ſe Crucem eſſe ſignum dignitatis, ac iuriſdictionis*. Hinc *conſulto citato* 48. *num.* 40. *&* 41. expreſsè affirmat, *ſolum ingreſſum in Eccleſiam cum Stola, & Cruce eſſe actum iuriſdictionis*. Addens *eodem numer.* 41. *Et quemadmodum licet ipſis Regularibus ingredi alienam Parochiam cum Cruce; ad levanda funera, de licentia tamen Parochi, cum alioquin illis non liceret, ut alibi probavimus; ita etiam liberè debet Parochis, & Clero Sæculari ingredi cum Cruce in Eccleſias Regularium. Quinimmò, ſcilicet ingredi cum Stola, multò magis licebit ingredi cum Cruce. Stola enim eſt verum, ac maius ſignum iuriſdictionis*, ita *Pignatellus*. Quem modò hic ego interpello, quam conſequentiæ vim habeat huiuſmodi ſua argumentatio? Vult ipſe arguere à paritate (ut evidenter conſtat) at quæ paritas, & paritatis conſequentia in hoc ſuo argumento? Licet (inquit) Regularibus alienam Parochiam ingredi cum Cruce ad levanda funera, de licentia tamen Parochi: ex hoc antecedenti ſequitur ne conſequentia: Ergo licere debet etiam Parocho, & Clero Sæculari ingredi non ſolum in Parochiam, ſed & in Eccleſias Regularium? non ſolum de eorum licentia, ſed eis invitis? non ſolum cum Cruce, ſed & cum Stola? Quæ enim conſecutio hæc, cum hic nulla adſit paritas, imò clara, & ſumma diſparitas? cum Parochus nullo fungatur Privilegio, nec iuriſdictione in Regulariũ Eccleſiis, imò per cenſuras expreſsè quilibet iuriſdictionis actus ei interdicatur? Valeret quidem conſequentia, & argumentum vim haberet, ita tamen regulatum: *Licet Regularibus ingredi alienam Parochiam ad levanda funera, de licentia tamen Parochi, alioquin ipſis non liceret* (ait *Pignatellus*:) *Ergo Parochis etiam licere debet ingredi cum Cruce* (non cum Stola) *Parochiam Regularium* (non in Eccleſiam) *de licentia tamen Regularium ſic* (& non eis invitis) *alioquin eis non liceret*. Et ita argumentum currit concluſivè.

483 Nec valet hic præfatum *Pignatelli* effugium, quod videlicet queant Parochi ingredi cum eadem Stola, Cruce, & ſuperpelliceo Regularium Eccleſiam, dummodo in ea Officium funeris ullum non peragant, eo quia *delatio Stolæ ſine ſuo exercitio, non ſit ſignum præcipuum iuriſdictionis, ſed Veſtis Sacerdotalis, & veluti forma, habitus, & ornatus ipſius Sacerdotis, &c.* Non inquam valet, quia Stola à Parocho delata in funeralibus de Iure (per omnes) ſignificat iuriſdictionem, quam ſuper cadaver Parochianum ſuum habet, extra tamen Eccleſiam Regularium: nam cum intra Regularium Eeccleſiam Defunctus adeſt; illius authoritas, ad Ianuam Eccleſiæ ſuper ipſum ceſſat, & ſpirat, ſicut ſimul, & ſemel Stolæ delatio (quidquid ſit de delatione ipſius, quo ad ornatum, &c. formalitas in hoc caſu merè metaphyſicè, & effugium emendicatum metaphyſicum:) Quia Regulares Eccleſiæ ſunt ab Ordinariorum Iuriſdictione exemptæ, & hac de cauſa *Summi Pontifices, Sacra Congreg. Rota Deciſiones* toties decretarunt expreſsè, *Parochum uſque ad Ianuam Eccleſiæ Regularium aſſociare debere cadaver, & ibi omnia ſua, quo ad iuriſdictionem, Stolæ delationem, &c. debere finire*. Hinc *Samuellius de ſepulturis tract. primo, diſputat. tertia, controverſ. ſeptima, concluſion.* 1. *numero decimo, & undecimo, fol.* 107. ad diſtinctionem propoſitam *à Pignatello*, de Stola, quo ad ornatum tantum, ait, ut ſequitur, *Parochi, de Iure, ac legitimè, nullatenus Stolam in Eccleſiis Regularium tenere poſſunt, ac debent: Et ſi in aliquibus locis tenent Stolam, aut erit ob neſcientiam Regularium huius rei, & Parochorum ſimul, aut*

aut ob tolerantiam pro bono pacis ad ſcandala, & alia ſimilia evitanda, ſed ipſi Parochi tenentur de iure eam deponere, cum ad Eccleſiæ Ianuam pervenerint. Iam enim hoc ſatis clarè conſtat ex Rotæ deciſione, & ratione nuper à nobis dicta, & à deciſione de hac re ficta à S. Epiſcopor. & Regular. Congregatione relata. Nam Stolæ delatio in Parocho in funeralibus importat tum præcedentiam, tum iuriſdictionem, qua utraque caret, cum ad Ianuam Eccleſiæ Regularium Parochus pervenerit, in funeralium aſſociatione, qui nec etiam ad Pompam, & Ornatum (Nota) *Stolam deferre debent in dictis Regularium Eccleſiis; quoniam maior ſuperbia eorum oſtenditur, & contemptus contra iura, & exemptiones Eccleſiarum ipſorum Regularium: & ipſamet urbanitas neceſſario requirit, ut in Domo, & in loco alieno exempto Ius alterius non exerceatur à Parocho; quod eſſet etiam mortale peccatum, per vim, & in contemptum alterius perturbare iuriſdictionem: Ideo Regulares nullo pacto id tolerent, & ipſi Parochi non portent Stolam nullo modo.* Hucuſque *Samuellius.* Ex quo habes non licere Parocho (neque quo ad ornatum contra *Pignatellum*) poſſe Stolam deferre in Eccleſiis Regularium.

484 Et confirmari optimè etiam poteſt recitata *Samuellii* (& omnium communis) concluſio, contra *Pignatellum.* Nam ſi Parochi (per iſtum Doctorem) tenere Stolam poſſunt in Regularium Eccleſiis, *quatenus ipſi in eiſdem nullam exercent iuriſdictionem, ſed puram aſſiſtentiam cum ſuo habitu*; (ſunt verba *Pignatelli*) quare eadem ratione non poterunt, & iidem Parochi deferre, tenereque eamdem Stolam, & ante ſe Crucem in Parochia aliena, atque in Parochiali Eccleſia aliena, cum nulla ſit diſparitas; imò maior ratio reſpectu Comparochorum inter ſe, quam inter Parochos, & Regulares? Maior inquam ratio. Licet enim iura Parochorum, & Parochialium Eccleſiarum ſint iura ſeparata, inter ſeque diſtincta, ut conſtat ex *Canon. Eccleſias diſtinctas, cauſa decimatertia, quæſtione prima*, ex quo patet, quod *Dionyſius Papa Severo Epiſcopo* reſcribens, ſingulas Eccleſias, ſingulis Sacerdotibus aſſignavit, ſub his verbis: *Eccleſias ſingulas, ſingulis Presbyteris dedimus: Parochias, & Cœmeteria eis diviſimus, & unicuique ius proprium habere ſtatuimus: ita videlicet, ut nullus alterius Parochiæ terminos, aut ius invadat. Sed ſit unuſquiſque ſuis terminis contentus, &c.* Et ita, ut unuſquiſque proprium habeat Territorium, nec unus alterius fines eo invito ingrediatur, cum unus Sacerdos alterius Parochiæ terminos, plebem, & ius non debeat uſurpare, *Capitul. Placuit 7. quæſtion. 1. Capitul. Sicut 9. quæſt. 2. Capitul. Nullus 3. de Parochiis. Barboſa* cum aliis congeſtis *de Poteſtate Parochi parte prima, capitul. decimooctavo, numero decimoſeptimo. Michael Antonius Frances de Eccleſiis Cathedralib. capitul. decimonono, num. 119. fol. 328.* & idem *Barboſa de Poteſtate Parochi parte prima, capitul. primo, numero decimoſeptimo* cum aliis. (Antiquitus enim, ut ipſemet etiam notat *in princip. num. 17. citato*, Parochiæ diſtinctæ non erant, ſed Epiſcopi omnes dicebantur totius Diœceſis curam habere, & omnes illius Decimas percipiebant, & inter ſe, & alios Clericos diſpenſabant, quas reliqui Clerici de manu Epiſcopi percipiebant, & curam exercebant, *capit. 1. Verſ. Has vero Decimas, 16. quæſt. 7.* Sed cum poſtea populus Chriſtianus augeretur *Dionyſius Papa, &c.* qua de re, vide *citatum Frances de Eccleſiis Cathedralib. capitul. ſecundo, num. 117. fol. 31. & num. 132. & ſequent. fol. 32.*) Maior inquam ratio reſpectu Comparochorum, quam Regularium, quia Regulares omnimodè, & totaliter prorſus, ac in perpetuum à Parochis, & Epiſcopis eximuntur, Sedi Apoſtolicæ ſubiecti; unde magis exempti ſunt Regu-

gu-

gulares à poteſtate, & iuriſdictione Parochi, quam Parochi ipſi ſint à iuriſdictione Eccleſiæ Cathedralis, à qua, ratione ſuæ Dignitatis (quia ibi Cathedra, & Sedes Epiſcopalis ſita eſt, *Barboſa de Canon. & Dignitatib. capitul. 2. num. 4. Frances capitul. 2. citat. numer. 139.* aliique) & Superioritatis in omnes inferiores Eccleſias totius Diœceſis, *Barboſa de Parocho parte 3. capitul. 25. num 22. Frances num. citat. 139.* & alii apud iſtos, non ita eximitur Eccleſia Parochialis, nec Parochus à ſubiectione Cathedralis, ob hanc enim ſubiectionem Parochialium Eccleſiarum eidem Cathedrali Eccleſiæ, & ob huius prærogativam Superioritatis, dicitur hæc, *Matrix, in Capit. Venerabili, de Verbor. ſignif.* ibi: *Nos per Matricem, Eccleſiam Cathedralem intelligi volumus*, hinc, *Barboſa de Iure Eccleſiaſtico Vniverſo par 2. lib. 2. capit. 1. num. vigeſimo: Matrix Eccleſia* (inquit) *propriè dicitur de Eccleſia Cathedrali ex Capit. Venerabili. Et etiam dicitur ea, quæ habet alias Eccleſias ſibi ſubiectas num. vigeſimoprimo, Suarez de Religion. tom. 1. lib. 1. capitul. 24. num. 1. Azor. Inſtitut. Moral. part. 2. lib. 3. quæſtion. 13. & lib. 9. cap. 3. in fine. Verſ. Matrix*, & alii. At ſi ſic eſt, uti certiſſimum eſt, quod videlicet magis à poteſtate, & iuriſdictione Parochi exempti ſint Regulares (quatenus iſti ratione ſuorum Privilegiorum, ſolum Summum Pontificem, ut proprium Ordinarium recognoſcũt; ſuntque ipſius delegati: *Regulares* (ait *Moronus reſponſo 99. num. 69.*) *ſunt delegati Papæ in virtute ſuorum Privilegiorum, ideo quidquid agunt, agere Papam cenſendum eſt*) quam Eccleſię Parochiales, & Parochi ipſi, exempti ſint à iuriſdictione Cathedralis Eccleſiæ, cum huic utique ſubiiciantur, & Epiſcopo, uti Prælato ſuper omnes ſuæ Diœceſis Rectores, *Barboſa de Parocho par. 1. cap. 1. num. 22.* imò Parochi ipſi in funeralibus, & actu curæ animarum, ob ſubiectionem iuriſdictionis eorumdem, gerunt vicem Epiſcopi, *Stephanus Gratianus Diſceptatione Forenſi 298. nu. 3.* ibi: *Parochus in Funeralibus, & actu curæ animarum gerit vices Epiſcopi, qui dicitur Rector Parochialis, Capit. Bonæ rei 12. quæſtion. 2. Capit. Ad Apoſtolicam, de donat. Boer. de Auct. Magn. conſil. in addit. num. 16. Germon. de indult. Cardin. §. Ac Beneficia num. 45.* item *Barboſa de Parocho part. 1. cap. 9. num. 1. Parochus in actu curæ animarum gerit vices Epiſcopi, qui dicitur Rector Parochialis, ideo tamquam ſubrogatus in eius loco, &c.* Quibus ſtantibus, & ſubiectione præfata Parochorum (quam non habent Regulares, qui ampliſſimam exemptionẽ poſſident, ac emancipationem omnimodam à ſubiectione Parochorum) quare iſti Cathedrali Eccleſię ſubiecti, acriter contendunt, ac impediunt alios Comparochos, etiam Eccleſiæ Cathedralis, ſuam Parochialem Eccleſiam ingredi cum Stola iis invitis in aſſociandis cadaveribus; ſuper quo etiam ſæpè recurſum habuerunt *ad S. Congregat.* & ab eademmet decretari curarunt, ut videre eſt apud *Barboſam de Parocho part. 1. capitul. 9. num. 7. cum Iulio Lavoreno*, & apud alios? Quare inquam hoc à R. R. Parochiis Cathedrali Eccleſiæ ſubiectis, cui obſequium maximum, ac reverentiam ſpecialem præſtare debent? Quare Supremi Iudicis ſententiam talem procurare? Ad quid, licuit ne hoc, cum in ſententia *Pignatelli* ingreſſus cum Stola ſimpliciter (utpotè ornatu, & habitu proprio Sacerdotis) abſque iuriſdictionis exercitio, nullam Rectori Eccleſiæ inferat iniuriam? Cur Parochi (quando inter ipſos non eſt conventus actus iuriſdictionis reciprocus) à propriis Comparochis exigunt, uſque ad minimum ſuæ iuriſdictionis quadrantem, & proprium hoc ius ita ſatagunt acriter, atq; mordicus retinere, ac defendere, etiam in itinere (in quo, ſi quandoque ex ipſis alter in cadaveribus aſſociandis in Parochiæ

rochiæ

rochiæ alterius diſtrictum, in qua humandum ſit cadaver eo invito pervenire acciderit, reprimitur ſtatim, & iubetur non amplius progredi, vel Crucem deponere, exuereque Stolam, ne per ſui Comparochi ingreſſum cũ Stola, & Cruce, alterius Parochi iura aliquo modo tangantur, quod utique non ſolum clarum eſt apud DD. verum etiam notum apud Vrbium Cives nedum, verum etiam apud incolas Villarum, etiã minimarum, ex replicatis Comparochorum altercationibus, ex quibus experimentum habuerunt, quod idcircò ab ullo negari poteſt, eo magis quia de iiſdem altercationibus repetitis Eccleſiaſtica ipſa fora Civilia, & quandoque Criminalia reclamant.) Cur inquam hoc, niſi quia ſic Parochorum iuriſdictioni infertur præiudicium? ita, & non aliter, nec alia ratione. At hæc eadem ratio non militat etiam reſpectu Eccleſiarum Regularium? utiq; imò maior, ob omnimodam exemptionem, atq; independentiam ex dictis, neget hoc ſi poteſt quis. Si ſic autem eſt, uti eſt; ergo ſi Parochus ingrediatur cum Stola Eccleſiam Regularium; iſtorum iuribus pariter præiudicat; non enim magis Parochi à Regularium, quam Regularis Eccleſia à Parochorum iuriſdictione exempta eſt; unde hic par ratio, à maioritate autem, vel paritate rationis valet argumentum, *Barboſa Loco commun. 68. num. 1. cum Decian. Cephal. Surdo, Peregr.* & aliis.

485 Quo verò tamdem ad Decretum *Sacræ Congregation. à Pignatello tom. 3. conſulto 48. numero vigeſimoſeptimo* allatum, & ſuperius relatum, in quo, *in Firmana 29. Novembris 1641.* favore Parochorum definitum videtur, ut ſequitur: *Parochi occaſione funerum poſſunt ingredi Eccleſias Regularium cum ſuperpelliceo, & Stola, dummodo Officium ſuper cadavere peragant ipſi Regulares.* Reſpondeo *Primo*, ſi extat, & verum eſt huiuſmodi Decretum, ſequitur ex ipſo in favorem Regularium (evidenter, ut conſtat) Parochos non poſſe in Eccleſiis eorũdẽ ſuper cadavere Officium peragere. Meritò autem dico, ſi verum eſt, & extat huiuſmodi Decretum, ſeu Declaratio; nam *Laurentius Portel. in dubiis Regular. Verbo Clauſura Monialium, in Additament. numero ſecundo* affirmat, ſe nòn credere contrarias Declarationes à Sacra Congregatione in eadem re emanare. Do hic eiuſdem ipſiſſima verba, quę valdè faciunt ad rem noſtram: *Non poſſunt Epiſcopi, vel Superiores Regulares dare licentiam fœminæ, ut maneat intra Clauſuram Monialium, ratione ſecuritatis, ob lites Matrimonii, adulterii, & diſſenſionum inter uxoratos, ſic refert Rodriquez reſpondiſſe Congregationem Cardinalium Epiſcopo Salmanticenſi; & ponit ibi verba Cardinalium: habetur in Bullario Rodriquez fol. 1200. & concordat, quod ait Miranda tomo primo, quæſtione ſecunda de Monialibus articul. ſeptimo: Scio Azorium tomo primo, libro decimotertio, capitul. octavo, quæſtione quarta dicere, eoſdem Cardinales Concilii Romæ declaraſſe, poſſe recipi intra Clauſuram licitè viduam honeſtæ famæ, quæ cupit honeſtatis gratia intra Conventum manere. Item poſſe recipi fœminam uxoratam, ſi vita illius alioqui tuta non ſit. Item poſſe recipi fœminam de licentia Epiſcopi, de adulterio ſuſpectam apud Virum ſuum, eaquè de cauſa vitæ periculum certo timet. Et hæc omnia ait, haberi ex Declaratione Cardinalium. Quod ſi ita fuit declaratum, vides duas Declarationes in eadem materia, & in eadem re omninò contrarias, quia hæc adducta ex Azorio contradictoriè opponitur illi adductæ à Rodriquez in Bullario. Ego non credo, Illuſtriſſimos Cardinales contrarias Declarationes in eadem re edidiſſe. Fortè fallantur Doctores, illas recitantes, vel non intelligentes. Vnde obiter videas cauſam, ob quam non vult Papa, prædictas Declarationes imprimi authoritate publica Eccleſiæ.*

Digitized by Google

cleſiæ . Videas item fortè hinc motos Doctores, qui dicunt, Declarationes Cardinalium non obligare in conſcientia, neque in foro externo, ita *Portel.* cui multum favet *Bordonus reſolutione 73. quæſtione quinta, numero decimo*, dum ibi ſic: *Declarationes à Sacra Congregatione in facti contingentia numquam contrariæ emanarunt, licet ſecundum corticem verborum aliquando fuerint nonnullæ contrariæ. Quod formaliter contrariæ non exierint, ſuadetur, quia in illis Patribus Sapientiſſimis, qui non ſolum per ſe, ſed etiam per Viros peritiſſimos controverſias, & difficultates ſibi oblatas, per quam prudentiſſimè reſolvunt, & decidunt, huiuſmodi contrarietas, quæ ignorantiam, & imprudentiam arguit, præſumenda non eſt. Confirmatur, quia ſi qua contrarietas aliquando viſa fuit in illis, originem habuit ex malo, & pravo intellectu illarum, cum enim in his moralibus ſpeculativè, & in genere procedendum non ſit, ſed non tantum tempus, & locus, verum & quamplures circumſtantiæ ſpectandæ ſint, mirum non eſt, ſi quandoque oppoſitæ reſponſiones datæ fuerunt ex conditione, & adiectione diverſarum circumſtantiarum. Exemplum ſit de Viſitatione Altarium Confraternitatum in Eccleſiis* Regularium: *nam in una Vercellen. 17. Iulii 1615. Reſponſum fuit, Epiſcopum illa viſitare poße: poſtmodum in una Oſtienſi die 2. Octobris 1626. Viſitare non poſſe, de quibus ego reſolutione 72. numero vigeſimo dixi. Prædictæ* Reſponſiones *ſecundum corticem verborum ex diametro contrariæ, tamen poſito quod ſint veræ, facilè conciliantur, & aufertur contrarietas, dicendo, non poſſe Epiſcopum viſitare in eo, quod immediatè tanguntur ipſi Religioſi; utique verò reſpectu ipſorum Confratrum, quamquam aliter dici poſſet, unam earum eſſe falſam. Vide quæ ibi dixi. Confirmatur, quia Princeps ſolet ſe accommodare precibus ſibi porrectis, leg. Si preces, ff. De leg. Cap. Inter dilectos 6. §. Cæterum de fide Inſtrum. ubi Gloſs. Verbo Petitionis, ait,* Reſponſionem *conformari petitioni per leg. De Ætate, ff. De Interd. actione. Vnde, &c.* Hactenus *Bordonus*, & optimè ad rem noſtram. *Secundò* Reſpon. Tot alia à nobis ſupra, & à DD. alia ad ſatietatem innumera referri contraria Decreta, vetãtia expreſsè Parochis ingredi Regularium Eccleſias cum Stola, aut Cruce, vel Pluviali, quæ reddunt inveriſimile S. Congreg. hoc unico relato particulari Decreto (vel altero) voluiſſe derogare tot aliis abſque ulla prorſus mentione ſupradictorum anteriorum; hinc ſaltem dubium videtur, uſque dum exhibeatur authenticum. Vel dic etiam, Decreta quæ fortaſſe contraria vidẽtur, & afferuntur, talia non eſſe, quia forſan loquuntur de Eccleſiis Regularibus, quę etiam Parochiales ſunt, quales ſunt hic Veronæ, Eccleſiæ *Sanctæ Euſemiæ, Sancti Nazarii, & Sancti Thomæ*, quæ ſunt Regularium, ut conſtat, & Parochiales. Et in huius dicti additi confirmationem facere videtur id, quod advertit *Donatus tom. 3. Praxi Regul. tr. 10. tit. de ſepult. in Ordine ad Regulares q. 39. fol. mihi 181.* dum ibi ſic: *Adverte, quod ſicut Parochus Sæcularis defert Stolã in propria Parochia, & in Parochia Fratrũ, dum Defuncti corpus in eorum Eccleſia ſepelitur: ita à pari, & viciſſim Parochus* Regularis, *in eodem caſu, & tempore, poterit Stolam deferre, non ſolum in propria Parochia, ſed etiam in Parochia, ubi ſepelitur ſuus Parochianus, ut ſervetur æqualitas; pro ut S. Cong. ſæpè declaravit, quas Declarationes refert, & amplectitur Barboſa de Poteſtate Parochi c. 26. n. 76.* Quo loco, ſic ait *Barboſa fol. mihi 396. Parochus Sæcularis, ſicut defert Stolã in propria Parochia, & in Parochia Fratrũ, dum Defũcti corpus in eorum Eccleſia ſepelitur, ita Parochus Regularis in eodem caſu, & eodẽ tempore, poterit Stolã deferre non ſolum in propria Parochia, ſed etiam in Parochia Defuncti, ita S.* Rit. *Cong. ſub die ult. Sep-*

tembr. 1628. *Nam Parochus Monachus ita poteſt cum Stola ingredi Parochiam Sæcularium, ſicut Sæcularis Parochus Monachorum Parochiam ingredi valet*, *Sacra Congreg. in Aſculana* 29. *Ianuarii* 1629. *Tertio*. Eſto etiam, adductum, vel alterum Decretũ ſimile extaret, oportet videre, an deroget Regularium Privilegiis in hac materia, vel de iiſdem mentionẽ faciat, quod omninò neceſsè eſt, ut effectum ſuum ſortiatur: *Quarto*. Quod adhuc nulliter pro Regularibus adducitur, quia expreſsè illi derogatum eſt, per Clauſulas, ut ſupra: *Ex certa ſcientia*, *&c. Irritum, & inane, &c. Sublata, &c. Non obſtantibus, &c.* Quibus Clauſulis Decreta pro Regularibus fulcita ſunt; quæ hanc vim habent, &c. *Quinto*. Quia (ut advertit, & optimè etiam *Manaruta c.*8. *diviſ.*1. *fol.*222. *Verſ. Adde* 2.) inter Decreta ſuperius pro Regularibus allata, aliqua recentiſſima ſunt, imò plura ex eis non ſunt Decreta præciſè, nec Declarationes Eminentiſsimor. Cardinalium, ſed ſunt Bullę Summorum Pontificum, & leges perpetuæ *Alexandri VII. Clem. X. Innocent. XI.* quæ Bullæ utique poſteriores ſunt iis, quę à Parochis poſſunt adduci; poſteriora autem (de iure communi) derogant prioribus, ut ſpecialiter videre eſt apud *Barboſā Axiom.* 183. apud quem ſuper hoc *Iura, & Decreta*: ampliaris *in fine Axiomatis cum Seraphino deciſ.* 1271. *n.* 1. *& cũ Rota*, maximè currere: *Quando priorum mentio fit in poſterioribus*, quod contingit expreſsè in caſu noſtro, ut videre eſt in Bullis ſupra adductis, *Clem. X.* præſertim in quibus ſic; *Non obſtantibus Conſtitutionib. & Ordinationib. Apoſtolicis, repetitis in aliis Bullis*. *Sexto* tandem. Quia ſi commune Iuriſtarum *Axioma* verum eſt, uti eſt, quod *rationes duæ vincunt unam, Cap. Cauſam quæ, de re iudic. Authent. ceſſante, C. De legit. heredib.* § *Si verò, Inſtit. de adoptionib. Bald. conſ.* 188. *In ſubſtitutione, in princ. lib.* 1. apud, & cum eodem *Barboſa Axiom.* 197. *num.* 14. cur à nobis tot allata Decreta, Bullæ, &c. unum, vel alterum Decretum non ſuperabunt, ſi afferatur.

486 Ad illud autem, quod addit *Pignatellus* ſupra, videlicet, quod *Parochus Chriſti vices gerit in iuriſdictione reſpectu ſui ſubditi, atque adeò non circumſcribitur loco eius iuriſdictio, ſicut non circumſcribitur iuriſdictio Chriſti, in eo enim loco, in quo poteſt principalis exercere iuriſdictionem, poteſt & Vicarius ipſius*. Scire vellem, an ipſe iis verbis intendat aſſerere, Parochum eſſe immediatè Vicarium Chriſti; independenter à Papa, ita ut à Chriſto Domino, uti ipſius immediato Vicario, recipiat immediatè iuriſdictionẽ, independenter ab eodem Papa Summo Pontifice, & ſi hunc ſensũ habeat ſua propoſitio (quod non credo) eſt hæretica. Debet igitur iſta Parochi iuriſdictio dimanare, & depẽdere à Papa: ſicque Parochus erit Vicarius Papæ; & Chriſti Provicarius. At Parochi iuriſdictio non ſolum à Papa, verum etiam ab Epiſcopo dependet ex dictis; quod certum eſt etiam per eumdem *Pignatellum*, maximè in funeralibus, de quibus loquimur in præſenti: Vnde. *conſult.* 49. *eiuſdem tomi* 3. *n.* 1. ſic ait: *Parochus in funeralibus, & exercitio curæ animarum eſt magis dignus. Nam gerit vices Epiſcopi, qui dicitur Rector Parochialis, Cap. Bonæ rei* 12. *qu.* 2. *&c. ac proinde præfertur omnibus in cura animarum. Ergo debet etiam præferri in loco, in quem Regulares, omneſve alii convenire debent occaſione funeris eius Parochiani. Quia ſubrogato debetur idem honor, ac ſubroganti in actibus, in quibus illam repræſentat*. Ergo Parochus per *Pignatellum* Vicarius eſt Epiſcopi, ſi quidem non ſolum à Papa, ſed etiam ab Epiſcopo dependet, unde dici poteſt ad ſummum non Vicarius Papæ, ſed Epiſcopi, & Provicarius Papæ (ut advertit etiam *Manaruta capitul. octavo, diviſion. prima, fol. mihi* 219. iuriſdictione ab utroque dependente, & ab Epiſcopo, & à Papa in fieri, eſſe, & conſervari, &

cum

cum ab ipſo Summo Pontifice non receperit iuriſdictionem, niſi limitatam, & extra loca expreſsè exemptorum, & Regularium (per Bullas ſupra recitatas) ad hæc loca, non poteſt utique extendi iuriſdictio Parochi. Neque affirmari in Parocho, *Loco incircumſcripta*, ratione Vicariatus Chriſti, *ſicuti nec Chriſti iuriſdictio circumſcribitur*: tum quia falſum eſt, quod Parochus ſit Vicarius Chriſti, ut dictum eſt: tum quia Summus Pontifex *Div. Dionyſii Parochias dividens*, ut ſupra, iubet Parochis, ut *Vnuſquiſque ſit ſuis terminis contentus, nec alterius fines invadat*. Et *Concilium Tridentinum* approbans huiuſmodi diviſionem, *ſeſſione decimaquarta, capitul. nono*, ait: *Iure optimo diſtinctæ fuerunt Diæceſes, & Parochię, ac unicuique gregi proprii attributi Paſtores, & inferiorum Eccleſiarum Rectores, qui ſuarum quiſque ovium curam habeant*. Imò talem diviſionem, & diſtinctionem præcipit idem *Tridentinum ſeſſione decimaquarta de Reformat. capitul. decimotertio in fine*, ibi: *Mandat Sancta Synodus Epiſcopis pro tutiori animarum eis commiſſarum ſalute, ut diſtincto populo in certas, propriaſque Parochias, unicuique ſuum perpetuum, peculiaremque Parochum aſſignent, qui eas cognoſcere valeat, & à quo ſolo licitè Sacramentum ſuſcipiant, &c.* Et ſi Parochus per *Pignatellum* Vicarius eſt Epiſcopi, eiuſque vices gerit, cum plus certè Vicarius non poſſit, quam principalis; cum principalis, hoc eſt Epiſcopus, in Eccleſiis Regularium non valeat iuriſdictionem exercere ob omnimodam iſtorum exemptionem ab Epiſcopo (ex Bullis ſupra recitatis, & Privilegiis) nec conſequenter poterit Parochus ullam exercere iuriſdictionem in eiſdem Regularium Eccleſiis, ipſis invitis.

487 Nec obſtat hic, quod obiicit idem *Pignatellus tomo tertio, conſul. 48. numero vigeſimotertio in fine, fol. 117.* Poteſt Epiſcopus in Eccleſiis Regularium erigere Baldachinum: Ergo poterit etiam Parochus peragere Officium ſuper cadavere ſui Parochiani Defuncti in Eccleſia Regularium, & in eadem deferre Stolam, & Crucem in funeralibus. Non inquam obſtat: & negatur conſequentia, quia hæc omninò eſt diſparata, nam permittitur Epiſcopis, Baldachinum erigere in Regularium Eccleſiis, Parochis verò è contra, prohibetur expreſsè in eiſdem Eccleſiis deferre Stolam, & Crucem, ſicque conſequentia diſſonè, & malè deducta: Baldachinum enim, & Stola, non æquiparātur: ut nec Parochus, & Epiſcopus, extra propriam Eccleſiam præcipuè, cum Parochus inferior ſit, dependens, & ſubditus Epiſcopi ſui Superioris, independentis à Parocho omninò, cui Parocho, præſertim extra propriam Eccleſiam non debetur reverentia tanta quanta Epiſcopo, &c. quare cum non adſit paritas à Baldachino ad Stolam, ſicuti neque ab Epiſcopo ad Parochum, ruit argumentum, quod ideò valet, quatenus in utroque eadem ratio procedit, nam ſi eſt diverſa, & diſſimilis, infirmatur, & proſternitur *Barboſa Loc. Commun.* 101. *à numero tertio cum Maſchardo, Menochio*, & aliis. Adde etiam quo ad eamdem diſparitatem, quod Baldachinum ad honorem, & reverentiam Epiſcopi in Eccleſiis Regularium permittitur; non ad iuriſdictionem: eſtque Privilegium illi conceſſum, quo uti poteſt invitis etiam Regularibus ipſis, de quo adeſt clara Declaratio Sacrę Congregationis Cardinalium ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium, ſeu Apoſtolicum Decretum *ſub Clemente Papa VIII. ſub die* 10. *Iunii* 1603. Quod referunt ad verbum plures Doctores, præcipuè *Tamburin. de Iure Abbat. tomo primo, diſputat. decimaquinta, quæſtione decimaquinta, numero decimoſeptimo. Barboſa de Poteſtate Epiſcopi parte tertia,*

allegat. 80. ſub numero decimoſexto . Paſqualigus in Francum parte prima , numero 378. & apud Ceſpedes de Exemption. Regularium capitul. decimotertio , dub. 222. numero primo, Ioan. Antonius Novarius in Summa Bullarii, de Baldachino. Ex quo Decreto (in quo fundatur *Pignatelli* obiectio) & ex eiuſdem verbis, clarè habetur, eſſe emanatum , non ad Epiſcopi iuriſdictionem, ſed ad ſolum iſtius honorem ; incipit enim : *Decet, Epiſcopis, pro eo, quo in Eccleſia Dei excellunt dignitatis gradu, in quocumque ſuarum Diœceſum loco , quoties eos ibi Pontificalia exercere , aut in Pontificalibus adeſſe , & aſſiſtere contingit , eam , quam par eſt , reverentiam , & honorem, decoro cultu , & ornato exhiberi*. Hocque Decretum expreſsè loquitur de Eccleſiis : *In quibus Epiſcopi Pontificalia exercent ex conſuetudine, Privilegio , aut alio iure , &c.* non de aliis. Et notat *Pater Paſqualigus loc. citat. numero* 381. cum aliis : Per hoc Decretum nil de novo concedi Dominis Epiſcopis, quo ad uſum Baldachini in Eccleſiis Regularium , & exemptorum; ſed ſolum declarari, quod ab eiſdem Epiſcopis (virtute huius Decreti) poſſunt Regulares, & alii exempti cenſuris compelli , nolentes uſui Baldachini aſſentiri. Nam antea etiam poterant uti Baldachino , quoties poterant Pontificalia exercere , aut in Pontificalibus intereſſe, cum enim Baldachinum ſit acceſſorium ad Pontificalia, de iure illo etiam uti poſſunt, quoties in dictis Eccleſiis in Pontificalibus interveniunt , conceſſo enim principali, acceſſoria conceduntur : Hinc cum non ſit paritas Stolæ , & Baldachini , ruit Pignatelli argumentum. Item adde (quod notat etiam *Manaruta capit. octavo , diviſion. prima, fol. 225. 226.*) in præfato Decreto permitti Epiſcopis Baldachinum in Eccleſiis prædictorum Regularium , quia *nonnulli Regulares* (ſunt verba Decreti) *vano quarumdam immunitatum , & Privilegiorum prætextu*, hoc Epiſcopis impediebant: *Prætextus autem vanus , eſt velamen , quo moveri ſe quis ad aliquid agendum ſimulat* , ut ait *Antonius à Spiritu Sancto conſult. 47. numero 40. fol. mihi 119. ex Gonzalez* , & aliis relatis *à Villalobos tomo primo , tractat. nono , difficult. 62. numero quinto*, quod & colligunt , *ex leg. Sub prætextu prima , & ſecunda , Cod. De tranſactis, Capitul. Sub prætextu , Cap. De Hered.* At nos negando RR. Parochis ingreſſum in Regularium Eccleſias cum Stola , &c. non ſimulamus nos moveri falſo quodam , & vano immunitatum , & Privilegiorum prætextu. Sed movemur vera , atquè legitima facultate fundata in certis Privilegiis non vanis , ſed veris, &c. Igitur ex hac parte aperta diſparitas eſt, leveque argumentum *Pignatelli*.

488 Vti tale etiam videtur eſſe , quod ultimo loco obiicit , dum arguit : Non obſtare , quod Regulares ſint exempti. Tum quia etiam hodie , ex *Decretis Sacri Concil. Trident.* & ex *Conſtitutionibus Apoſtolicis* Epiſcopus , vel Capitulum Sede Vacante , habet iuriſdictionem in Regulares, quos caſus plenè enumerat *Barboſa de Epiſcopo allegat.* 105. Tum etiam quia , ſtante antiqua Regularium ſubiectione ; ſi ab eis non debetur obedientia , debetur tamen reverentia? ergo. Tale inquam (ideſt leve) hoc etiam argumentum , nilque concludens contra nos : Nam inter caſus quos (*plenè quidem*) enumerat *Barboſa parte tertia , allegat. citat. 105. à numero decimoquarto, uſque ad 93. allegationis ultimum* ; ne verbum quidem facit de ſubiectione Regularium in propriis Eccleſiis, & locis, quo ad funeralia; cum tamen eamdem ſubiectionem auferat penitus ab eiſdem , idem *Barboſa* alibi, & pluribus locis ſuperius fideliter relatis . Quæ ergo huius argumenti conſequentia contra noſtram traditam doctrinam? Et quæ item con-

conſequentia; Debetur à Regularibus Illuſtriſſimo, atque Reverendiſſimo Epiſcopo reverentia (uti certè debetur, & reverentia ſumma, quæ etiam ab ipſis humillimè, libenterque ex corde toto præſtatur, ut conſtat maximè ſciẽtes, quod exemptus à iuriſdictione, non eſt exemptus iure reverentiali, ut docent *Roman. ſingul.* 486. *& Lezzana tomo primo, capitul. undecimo, numero tertio.*) Ergo eidem Dominationi ſuæ, & R. R. Parochis eiuſdem vicem gerentibus, debetur ab eiſdem ſubiectio talis in funeralibus? abſolutè negatur: Cum Regularium Eccleſiæ, &c. loca à ſubiectione Parochorum, & Epiſcoporum, aliorumque Ordinariorum Eccleſiaſticorum eximantur omninò, ut hucuſq; ad ſatietatem triplici ex capite firmatum eſt. Quare accedo tandem ad caput quartum, & ultimum, &

489 Probo ratione primo, noſtrum (ac omnium commune) reſponſum: Quia Superior Regularis eſt veluti Parochus in propria Eccleſia, ut docent communiter D. D. imò eum expreſsè Curatum vocant, & Parochum, ut videre eſt apud *Hieroymum Llamas parte prima. Method. capitul. ſexto*, §. 7. *Cardinal. de Lugo de Pœnitent. diſput. vigeſimaprima, ſection. prima, numero nono* (ibi alios referens) & apud alios. Curam enim habet idemmet animarum, ſibi ſubiectarum, iiſdemque de neceſſitate adminiſtrat Sacramenta, & ſepulturam, doctrinam, & verbum Dei proponit, ac in ſpiritualibus inſtruit, quæ ſigna ſunt Parochialis iuris, *ex Clement. Dudum de ſepult. ex Barboſa de Offic. Parochi parte prima, capit. primo*, & aliis: Vnde *Tobias Lohner in Inſtructione practica Paſtorum parte prima, capitul. primo, §. primo de Paſtore in Genere, quæſtione tertia* inquirens; *Quid ſit Parochus, fol.* 3. reſpondet: *Qui proprio nomine habet ius adminiſtrandi Sacramenta, Cœmeterium erigendi, atque in eo Defunctos ſepeliendi*, cuiuſmodi etiam eſt (ut conſtat) Superior Regularis. Qui pariter proprium Territorium habet (uti habent omnes Parochi) ſepta videlicet Monaſterii, præcipuè Eccleſiam propriam ſibi ſubiectam: ut communiter Doctores, præſertim *Lezzana conſulc.* 45 *numero vigeſimoſecundo*, ubi: *Territorium Abbatis dicitur eſſe Eccleſias ſibi pleno iure ſubiectas: & favet Rota coram Orano in una Burgen. iuriſdictionis* 6. *Novembr.* 1596. quam Deciſionem affert *Tamburin. de Iure Abbat. tom.* 3. *deciſion.* 43. *fol.* 349. Sed Parochus in Eccleſia alterius Parochi iuriſdictionem nullam habet, nec exercere poteſt, ex ſuperius relata ordinatione, & definitione *Div. Dionyſii Papæ*: nec in alterius Parochi Eccleſia ſuper cadaveribus poteſt ipſo invito Officia peragere; nec cum Stola, & Cruce elevata alterius Parochi Eccleſiam ingredi, ut notum eſt omnibus, imò toti Mundo: Ergo neque hoc idem obire poteſt Parochus in Eccleſiis Regularium, cum iſti in ſuis Eccleſiis ſint veluti Parochi, ergo pares in hoc: Parium autem, *eadem eſt iuris diſpoſitio, Capitul. Inter Corporalia, Capitul. Sicut ergo, de tranſlat. Epiſcopi*. Et *eadem natura, leg. Si Socer, in fine, ff. Soluto Matrim.* Et *eadem potentia, leg.* 1. § *Veteres, ff. De acquir. poſſeſſ. leg. Si reus, ff. De duobus reis. Barboſa Axiom.* 174. *numero quarto*. Et idem iudicium conſequenter. *Barboſa Axiom.* 14. *num.* 2. cum aliis pluribus Iuriſtis. Noviſſimè verò *Didacus de Narbona de Ætate ad omnes actus requiſita, Anno* 1. *quæſt.* 15. *num.* 4. *fol. mihi* 37.

490 Probo ſecundo: Quia Superior Regularis, nedum eſt veluti Parochus, ſed etiam quaſi Epiſcopus in propria Eccleſia, cum in hac iuriſdictionem habeat ipſe quaſi Epiſcopalem *Gloſſa* (communiter recepta) *in Clementina primâ de rebus Eccleſiæ non alienan. Verbo Proprii*, ibi: *Habent Epiſcopalem iu-*

Digitized by Google

iuriſdictionem, vel quaſi. Cochier de iuriſdiction. Ordinarii in exemptos par. prima, quæſtione decimaſeptima, num. nono: Omnes Regulares ſunt exempti à iuriſdictione Ordinariorum per Privilegia eis conceſſa, &c. conſequenter habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Gloſſa ſingul. Clement. 1. &c. Et numero vigeſimoquinto: Qualem iuriſdictionem habeant Prælati, & Superiores exempti? Reſpondeo quaſi Epiſcopalem. Gloſs. &c. & D.D. Ita quod eiuſmodi Superiores omnia exercere poſſunt in ſuos, quæ Epiſcopi in ſubditos: Navarrus conſil. vigeſimotertio, Tit. de Privilegiis. Hieronym. Sorbo Capuccinus in Annot. ad Alphonſ. à Caſarubios in Compend. Privilegior. Fratr. Minor. Verbo Prælati. Quibus addo *Sayrum de Cenſuris lib. 4. capitul. ſecundo. Barboſam de Poteſtate Epiſcopi parte tertia, allegat. 105. numero tertio. Tamburin. de Iure Abbat. tomo ſecundo, diſput. prima, quæſtione quarta, numero ſecundo. Antonium à Spiritu Sancto in Director. Regular. tractat. quarto, diſputat. quarta, ſection. ſecunda, numero vigeſimoſexto. Sanchez de Matrimon. tomo tertio, libro octavo, diſputat. tertia, numero nono* (ubi affirmat, hanc poteſtatem, & iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem competere Superiori, & Prælato Regulari, ſive Generali, ſive Provinciali, ſive Præpoſito locali, qui toti Domui præeſt; & in iſtorum abſentia, competere eorumdem Vices gerentibus: ut ſunt Vicerectores, Vicepriores, &c. eo quod omnes iuriſdictione quaſi Epiſcopali fungantur, & de omnibus his eadem militat ratio) *Peyrinum tomo primo Privilegior. Conſtitut. Unica Pyrrhi, §. octavo, numero 46.* ubi alios citat, quod faciunt, & antea relati, & de communi affirmat *Pellizzarius in Man. tomo ſecundo, tract. nono, capit. tertio, ſection prima, quæſtione quinta, numero ſexto.* Et ideò Epiſcopus nequit Regularium Eccleſias, Altaria, &c. & Monaſteria viſitare, ſed ſuis Prælatis (ut ſtatuit *Trident. ſeſſione vigeſimaquinta, capitul. vigeſimo*) reſervatur: ut hoc idem pluries *à Sacra Concil. Tridentini Congregat.* declaratum fuit, ut videre eſt apud *Rodriquez tomo primo quæſtionum Regularium, quæſt. 36. articul. quarto. Quarantam in Summa Bullarii, Verbo Privilegia Regularium, pag. mihi 514. in princip. Verſ. Congregatio itidem Concilii. Angelum à Lantuſca in Theatro Regular. Verbo Privilegia. Peyrinum tomo primo Privilegior. Conſtitut. 2. Sixti Quarti §. decimo, numero decimoſeptimo. Lezzanam tomo primo, capitul. undecimo, numero ſeptimo, & tomo ſecundo, capitul. decimoquinto, numero vigeſimoſeptimo. Barboſam in Collectan. Bullarii, Verbo Altare*, & apud alios. Et in ſpecie neque poteſt Epiſcopus (ad caſum noſtrum) Officia facere in Regularium Eccleſiis: *Henriquez libro ſeptimo, capitul. vigeſimoſexto, numero quinto in corpore*, ibi: *Non poteſt Epiſcopus, aut alius Prælatus in Eccleſiam exemptam, invito Prælato, & Regularibus, convocare Proceſſiones, &c. aut alia Officia celebrare*; cui adhærent alii ab ipſo relati *in Gloſſa eiuſdem capitis, litt. G*, aliique communiter. Igitur, ſi Parochi excludunt à propriis Eccleſiis alios Comparochos, dum *iſti*, illis invitis, ingredi eas tentant cum Stola, & Cruce ad funeralia facienda, & ſimplices Parochi tantummodo ſunt, eo magis excludi debent ab Eccleſiis Regularium, eo quia Regulares ſunt in iiſdem veluti Epiſcopi: ut dictum, & probatum eſt, & huiuſmodi illatio optimè evincit, cum valeat argumentum à multò magis, & à maioritate rationis per Iuriſperitos apud, & cum *Barboſa Loco 68. numero primo*, ubi docent, quod *Argumentum ſemper valet, ut conſtitututum in eo, in quo eſt minor ratio; videatur conſtitutum in eo, in quo eſt maior conſtituendi ratio.*

491 Confirmatur huiuſmodi ratio: Quia ſi doctrina ſuperius tradita *Pignatelli*

telli (& aliorum fortaſsè) vera eſt, quod Stolam deferre, & Crucem levare, nullum ſit iuriſdictionis indicium, nec iuri Regularium præiudicium afferat, Stolam inquam precipuè deferre in eorumdem Eccleſiis (cum hæc ſit ſimplex ornatus, & habitus Sacerdotis) quare toto conatu (per Iudicis etiam ſententiam) ſatagunt Parochi, ut aliis Comparochis prohibeatur, ne quis eorum (illis invitis) nec devotionis cauſa, aliove pretextu cum Stola, & Cruce alienas Parochias, & Eccleſias intrent? Quare inquam loci Eccleſiis Regularium non infertur præiudicium per Parochos, ſi iſti in eiſdem Eccleſiis deferant Stolam, &c. & valdè perturbantur, ſi illud idem in Parochorum (invitorum) Eccleſiis exerceant, & tentent Comparochi? quare? nonnè quia optimè agnoſcunt, Comparochos per hoc iuriſdictionem exercere, & ſic proprio ſibi Parochiali iuri ab eiſdem præiudicari? Et ſi ſic eſt, uti firmè eſt, ergo Parochi tentantes Stolam deferre, &c. in Eccleſiis Regularium, iſtis invitis, peccant utique contra præceptum Charitatis à natura ipſa inditum, & cuicumque intimatum: *Alteri non facere, quod ſibimet fieri non vult*. A quo peccato Parochi præſertim alieni prorſus eſſe debent, cum ex eorum Paſtorali, & Parochiali Officio, & animarum cura, ipſis incumbat, proprios Parochianos in Chriſtianæ Doctrinæ præceptis inſtruere verbo, & exemplo: probrum enim eſt obiici *medico, cura teipsũ*, & probroſius animarũ Paſtoribus: *Dicunt, ſed non faciunt*. Quibus ſi contra obtrudas: *Quæ dicunt facite*, ipſi retrudant: *Sed væ homini illi per quem ſcandalum venit*: Qui legit hic, intelligat.

492 Probo tertio ratione (quam in hac re *adæquatam*, dicit *Samuel. de ſepul. tract. 1. diſp. 3. controver. 1. concluſion. 2. numero vigeſimonono, fol.* 74.) Parochi nullam præeminentiam, aut iuriſdictionem habent, vel habere queunt in Eccleſiis Regularium, cum ſint omninò exemptæ, ſicuti exempta ſunt omnia Regularium loca, Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecta, de quibus ipſa Summa Apoſtolica Sedes curam gerit, protegit, fovet, ac defendit omnia Regularium Iura, ab ipſa Sancta Sede deſumpta: Ergo non admittendi Parochi in eiſdem Regularium Eccleſiis ad Officia Mortuorum peragenda (niſi cum expreſſo, vel ſaltem præſumpto eorumdem Regularium aſſenſu) maximè cum Stola, quæ ſignum eſt præeminentiæ, ac iuriſdictionis. Hinc meritò *à Sacra Rituum Congregatione in una Viterbienſi, & Troiana die 4. Maii* 1613. & pluries antea, & poſt (ut referunt *Samuell. diſputat. tertia citata, controverſ. ſecunda, concluſion. octava, numero 53. 54. & 55. fol. 83. & Barboſa in Collectan. Bullar. Verbo Stola*) deciſum fuit, quod Archypresbyter, qui eſt ſecunda dignitas in Eccleſia Cathedrali Viterbienſi, cui animarum cura incumbit, ac Stolam defert, præcedere debet Archydiaconum, qui eſt prima dignitas, ratione Stolæ.

493 Sed hic fortaſsè opponet quis: Si huiuſmodi ratio tantam vim habet, ut in hac re (*adæquata*) ac convincens cenſeri debeat, quo iure ſcientiſſimus, ac ſapientiſſimus *Albertus Valerius* in ſuo *Eccleſiæ Veronenſis Rituali*, ipſius iuſſu editus *Anno* 1609. (de quo etiam fit mentio in una *Veronenſi Iurium Parochialium 23. Martii* 1629. *Coram Eminentiſs. Dom. Cardinal. Virile*: quam refert per extenſum *Tamburin. de Iure Abbat. in calce tomi tertii*; & ibi eſt *Deciſio* 87.) quo inquam iure, ſcientiſſimus ille Prælatus (illius *Magni Cardinalis Auguſtini Valerii Nepos*, ac immediatus ſucceſſor *in Epiſcopatu Veronæ*) in eodem *Rituali*, *ſub Titulo De eleemoſynis, & funeralibus*. Definitum reliquit: *Si aliqua rationabili de cauſa cadaver ſtatim ſepeliendum non fuerit: Tunc de conſenſu Parochi differri*

ferri poterit: Quo caſu ſi adhuc aliud, vel plura etiam eodem præſente cadavere fieri contingat, Miſſarum Officia omnia non ſecus, ac primum, ad proprium Parochum unà cum funeralibus pertinebunt. Semper enim intelligitur ubicumque locorum ſit cadaver, quamdiù inhumatum remanet, iuris Parochialis eſſe? Si igitur ex *citato Rituali Veronenſi* Cadaver iuris eſt Parochialis, quamdiù inhumatum remanet ubicumque locorum ſit; ſequitur etiam in Eccleſia Regularium quamdiù & in ipſa inſepultum remanet, ſub Parochi iure etiam ibi adeſſe. Ergo etiam ibi poterit conſequenter Parochus ingredi cum Stola, &c. & ſuper ipſum cadaver exequias peragere, uſque *ad Requiem æternam incluſivè, & ultimum Vale*, contra id, quod uti certum, & adæquatum ſupponi videtur in tertia immediatè antecedenti tradita probatione. Huiuſmodi oppoſitio, & argumentum, eſt Achilles R. R. D. D. Amicorum meorum Veronenſium Parochorum, quod tamen (eorumdem pace) nullam prorſus vim habere, ex eiuſdem evidentia, adæquata, & immediata ſolutione apparebit. Igitur eiſdemmet Adm. RR. ac Doctiſſimis Parochis humillimè, & reverenter

494 Reſpondeo *Primò: Rituale Veronenſe* editum fuiſſe pro Eccleſia Veronenſi, pro ipſa tantum inſtitutum, ad eamdemque ſolam limitatum: doctrinam verò, & reſolutionem noſtram illimitatam eſſe, acubique locorum urgentem, & obligantem: *Rituale enim Veronenſe*, eſto obligaret ad ſui obſervantiam, Veronæ obligaret tantummodò, non alibi, ut conſtat. Sed reſpond. *Secundò:* nec Veronæ amplius *Rituale Veronenſe* obligare, poſt editionem *Romani Ritualis, iuſſu Sanctiſſimi Pontificis Pauli Quinti de Anno* 1615. Quo ſolo Rituali (privativè ad quodcumque aliud) in poſterum in tota Eccleſia Romana utendum eſt, inviolabiliter obſervando omnia, quæ in ipſo contenta ſunt; in iis enim omnibus, quæ in dicto Rituali Romano præſcribuntur, interpoſita eſt Auctoritas Romanæ Sedis, ideòque tamquam de iure obſervanda ſunt, ut conſtat *ex Bulla* eiuſdem *Pauli Quinti eidem Rituali præfixa*, in qua ſic: *Hortamur in Domino Ven. Fratres, Patriarchas, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & dilectos filios eorum Vicarios, nec non Abbates, Parochos univerſos, ubique locorum exiſtentes, & alios, ad quos ſpectat, ut in poſterum tamquam Eccleſiæ Romanæ Filii eiuſdem Eccleſiæ omnium Matris, & Magiſtræ Auctoritate conſtituto Rituali in ſacris functionibus utantur, & in re tanti momenti, quæ Catholica Eccleſia, & ab ea probatus uſus antiquitatis ſtatuit, inviolatè obſervent*. Quam obſervantiam *Ritualis Romani*, ſtrictè pariter, & adamuſſim (exemplo etiam Prædeceſſorum ſuorum) indixit, atque præcepit pœnali mandato (ne verbum quidem faciens de *Veronenſi Rituali*) *Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus D. D. Epiſcopus Veronen. Sebaſtianus Piſanus Iunior*, in ſua prima *Diœceſana Synodo*, impreſſa *ſub die* 9. *Maii* 1675. *Typis Ioannis Baptiſtæ Meruli, Epiſcopalis impreſſoris, Capitul. Quinto, ſub Titulo De Libris habendis à Parochis, & ſervanda forma Ritualis Romani*, ſub ſequentibus verbis. *Quamvis à Prædeceſſoribus noſtris providè fuerit ſtatutum, ab omnibus Rectoribus Curatis utendum eſſe Rituali Romano, &c. Nihilominus nos quoque præcipimus, & mandamus omnibus* Rectoribus, *Civitatis, & Diœceſis ſub pœna, &c. dictum* Rituale *Romanum adhibere debere, & adamuſſim formam eiuſdem ſervare*. Verum quia in *Rituali Romano, in toto Titulo De Exequiis*, circa præſentem controverſiam inter Parochos, & Regulares nihil præſcribitur, vel definitur, imò circa eamdem, ne verbum quidem poſitum eſt, ut patebit legenti; & quia

ob

ob id RR. Veronenſes Parochi, adhærentes omninò, & in omnibus eidem *Romano Rituali*, ſequuntur ſuum Veronenſe, quo ad Regulas (tantum) in ipſo prę̨ſcriptas ſub *Titulo de Eleemoſynis, & Funeralibus*, quæ (& quatenus) non contrariantur, nec opponuntur pręſcriptis in dicto *Paulino Rituali*: ideò reſpon. *Tertiò*. Negando abſolutè argumenti conſeqnentiam. Ad antecedens, deſumptũ ex præſcripto *in Rituali Veronenſi*: ideſt, *Vbicumque locorum ſit cadaver, quamdiu inhumatum remanet, iuris Parochialis eſſe intelligitur*. Dico, talem ſanctionē eſſe de cadaveribus exiſtentibus in Eccleſiis Parochialibus: Et quis eſt ita cęcutiens, ut hoc idem non videat, dũ evidentiſſimè patet? Quia Parochis, & ſubditis tantum Epiſcopi Veronen. præſcribuntur, quæ in *Rituali Veronenſi* continentur, non Regularibus utpotè exemptis omninò à iuriſdictione Ordinarii, & quibus aptari nequeunt, quæ in eodem *Rituali* præſcribuntur. Et ob id etiam eiſdemmet Parochis, cæteriſq; animarũ Curatis idem *Rituale* dirigitur, unde, & in fronte inſcribitur, *Rituale Eccleſiæ Veronenſis, Parochis, cæteriſque animarum Curatis ad Sacramenta rectè miniſtranda, cæteraque Parochialia munera obeunda, Ritus, Cæremonias, Doctrinamque præſcribens. Iuſſu, &c. Epiſcopi Veronæ, & Com. Editum, &c.* Et in *Epiſtola Paſtorali* eiuſdem Illuſtriſſimi Prælati, eidemmet *ſuo Rituali* præfixa, pariter ſingulis Parochis, &c. Civitatis, & Diœceſis directa, præcipit ita; *Præcipimus, & in virtute Sanctæ Obedientiæ, ac ſub pœnis arbitrio noſtro reſervatis, diſtrictè mandamus, Vobis omnibus, & ſingulis Eccleſiaſticis perſonis, tam Sæcularibus, quam Regularibus Parochi Officium, & curam animarum in Civitate, & Diœceſi Veronen. exercentibus, ut omnibus aliis cæremoniarum libris, quos omninò interdicimus, omiſſis, Rituale hoc, uno poſt editionem Menſe in Civitate, duobus verò in Diœceſi tota habere debeatis, & eam, quæ in eodem præſcripta eſt, Parochialis muneris formam, & inviolabiliter obſervetis, & in veſtris Eccleſiis omninò obſervare faciatis*. Nota ly: *Vobis omnibus pręcipimus, & in virtute Sanctæ Obedientiæ diſtrictè mandamus*: *Vobis*, ideſt pręfatis ſubditis nominatis, hoc eſt Parochis, & Curatis, non Regularibus, ut potè non ſubditis, ad quos conſequenter (certum eſt) dictum præceptum obedientiæ non extendi, neque (defectu auctoritatis in præcipiente) extendi poſſe. Item nota ly *in Eccleſiis Veſtris* (ideſt *in Veſtris Eccleſiis Parochialibus*, non enim Regularium Eccleſiæ ſunt Parochorum) *obſervare faciatis*: utique (ut conſtat) in Veſtris Eccleſiis Parochialibus, non Regularibus, in quibus Parochi ius nullum habent. Verum

495 Tantum abeſt, quod *Rituale Veronenſe* contradicat noſtræ traditæ doctrinæ de Regularium Privilegiis in funeralibus, & præfatæ noſtræ explicationi, quod imò eiuſdem apertè, & expreſsè favet: nam *Titul. citat. de Eleemoſynis, & Funeralibus. Verſ. Eccleſiis vero Regularium*, ſic: *Eccleſiis Regularium, quæ retinent ius ſepulturæ, datur quarta funeralium, & Sacerdos illius Eccleſiæ* (Nota) *Officium peragat*, ideſt *non Parochus, qui non eſt Sacerdos illius Eccleſiæ, ſed Regularis*. Et *Verſ. In Eccleſiis vero Monialium*, item ſic: *Si Defunctus ſepeliatur apud Moniales, Monialium* Confeſſor (Nota, non Parochus) *ſive Capellanus faciat Officium*. Ecce igitur, quod *Rituale Veronenſe*, nec noſtræ hactenus traditæ doctrinę, neque Regularium Privilegiis in funerum materia contradicit, dum pariter excludit Parochos ab Eccleſiis tum Regularium, tum Monialium, ſeu ab Officio funebri in iiſdem peragendo, ſepulturę occaſione, &c. Cęterum, certa res eſt, quod uno excepto *Rituali Romano*, auctoritate Apoſtolica edito, nec Veronen. nec aliud quodcũq;

Rituale tangere, aut obligare poteſt Regulares, etiamſi loquantur per verba generalia, deficit enim auctoritas in ſtatuête, conſequenter nec præſumitur talis voluntas in ipſo, quia non pręſumitur, nec creditur, quod quis pręcipiat, & velit, quod iure præcipere, velle, & facere licitè non poteſt; *Non enim præſumitur, ſtatuentes voluiſſe in generali diſpoſine comprehendere perſonas, de quibus etiam ſi voluiſſent, in ſpecie diſponere non potuiſſent, & quatenus etiam illas comprehendiſſent, ſtatutum non valeret, defectu poteſtatis*, ut tenuit (apud, & cum *Diana tomo 9 Coordin.tract.3.reſolut.11.§.1. ex part.6.tract.3.reſolut.3.*) *Oldradus in quadam ſua diſputatione*, quam refert, & ſequitur *Bartol.in leg. Filius familias*, §. *Divi num.12. ubi Angelus num.4. Floria de Sancto Petro num 11. cum ſeq. Fulgoſius ſub num. 6. Verſ. Quid autem cit. ſtatutum. Alexander num. 11. & 12.* Igitur nulla diſpoſitio intelligitur facta, ſeu lex præſcripta *in Rituali Veronenſi*, tangens Regulares, defectu poteſtatis, ſubiectum enim legis eſt homo ſubditus, *Bonacina de Legibus diſp.1.quæſt.1.punct. 6. num.1.* & communiter omnes; quia poteſtas ferendi leges, poteſtas eſt iuriſdictionis, quæ exerceri nequit in eos, qui non ſunt ſubditi, cum nulla poteſtas poſſit agere extra ſuam ſphæram; Regulares autem non ſunt ſubditi Epiſcopi, vel Ordinarii, ut conſtat, & certum eſt: ergo lex, & diſpoſitio *Ritualis Veronenſis*, nec tangit eos, nec poteſt eos tangere defectu iuriſdictionis, & poteſtatis, & conſequenter etiam defectu voluntatis, quia voluntas ſine poteſtate nil operatur, *Menoch.lib.3.præſumpt.6. num. 33.* & tamen *voluntas, & poteſtas ſunt præcipua in quavis hominis diſpoſitione. Iaſon.conſil.140.num. 6. lib.4. Reci. conſil. 163.num.21.lib.3. Portius Immolenſ.conſil. 92, num.65.* At ſemper præſumitur, Legiſlatorem velle ſuas leges operari. *Arg.lib.Arriani, Cod. de hæret.* Ergo & in caſu noſtro *Epiſcopus Valerius in ſuo Rituali* ordinavit, & voluit ſolum id, quod potuit: & noluit, quod non potuit, aliter voluiſſet ſuum *Veronenſe Rituale* (in totum ſaltem) non operari; & ideò in ipſo non adſtrinxit, nec tetigit Regulares, *non Parochos*; (addo *non Parochos*, quia Regulares Parochi, quo ad curam Parochialem ſubduntur Epiſcopis, & Ordinariis, qua de re vide *Patrem Dianam tom.3.Coord.tr.3. reſ.85. & 86. ex part.11.tr.2.& Miſcell.2.reſ.14. & ex par.10.tract.16.& Miſcell.6.reſ.27. aliàs 26.*) Et voluit inquam, ſolum id, quod potuit, nil ulterius, aliàs voluiſſet illicitum, quod nec creditur, nec præſumitur; cum ly *voluit*, referatur ad actum licitum, Vnde etiam *Barboſa dictione 436. num.2. & 3.* ſic habet (quod maximè facit ad hanc rem:) *Volo, refertur ad actum licitum, non verò ad actum irregulatum, & illicitum, ſecundum Peraltam in l. 1.num. 73.ff. De legat.& Molin.de primogen.lib.2.capit.5.num.17. Menoch.conſil. 1184. numer. 7. ubi ait, quod quiſque velle non præſumitur niſi honeſta. Velle enim quis non creditur, quod iure facere non poteſt, leg. Lucius, §. Imperatores, ff. Ad municipalem, leg. Si tibi, §. Vnius, ff. De optione legata, Gloſ. in leg. Pete in princip. ubi Bald. in fine princip. ff. De legat. ſecunda, Capitul. Cum à nobis, de ſentent. excommunic. Menoch. conſil. 540. numero ſexto, Surd. conſil. 431. numero 41. Rota deciſion. 364. numero 3. apud Farinac. parte prima recent.*

496 Quod autem ſit illicitum, inane, & nullam condere legem pro non ſibi ſubditis, & in caſu noſtro à Prælatis, & Ordinariis pro Regularibus, maximè in funerum materia, & quo ad præſentē materiam, de qua hic ſcribimus, & loquimur, præterquamquod ex pluribus ſuperius adductis Bullis Sacrarum Congregationum Decretis, Doctorum auctoritatibus, & rationibus, certum, & indubitatum eſſe videtur; expreſsè prohibetur *in Mari Magno Minorum*

Sixti

Sixti IV. et Clem. IV. apud *Roderic. in ſuo Bullario Conſt.* 14. *Sixti IV. ſub nu.* 33. *&* 34. *fol. mihi* 150. *col.* 2. his verbis: *Vniverſis Eccleſiarum Prælatis, & aliis, iubemus, ne compellere vos ad Synodos, ſeu convocationes ſuas accedere, aut ſuis Conſtitutionibus ſubiacere, &c.* Et *num.* 37. *Decernimus enim irritum, & inane, quidquid contra tenorem inhibitionum huiuſmodi, per quoſcumque fuerit attentatum, &c.* Et *num.* 37. *Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam, &c.* Ex quibus verbis, expreſsè inquam, videtur prohibitum Prælatis, vel aliis (à Sede Apoſtolica ſuprema) includere in ſuis legibus Statutis, vel Ritualibus Regulares hos nominando, atque aſtringendo; eorumdem enim omnium, & Diœceſanorum poteſtas, non poteſt hos reſtringere in ſuis Privilegiis, cum non poſſint ire contra Decreta, & Bullas Summorum Pontificum, à quibus omninò in ſuis legibus, Statutis, Ritualibus, &c. dependent Prælati omnes Diœceſani, &c. & ſi iſti in hoc contra quid faciunt, Apoſtolica Sedes in ſuis Bullis, & Decretis toties relatis, de facto irritat, invalidat, & annullat. En ergo quid faciat ad Regulares *Rituale Veronenſe Parochorum*. Vnde quando RR. Parochi aſſumunt (ut quotidiè faciunt) *in funeralibus ſtandum eſt Rituali Veronenſi*, ultrò, & libentiſſimè admittunt, & concedunt Regulares. Sed huiuſmodi Rituale arctat, afficitque Regulares, negatur abſolutè hæc minor: Ex claris enim eiuſdem Ritualis verbis, conſtat oppoſitum, ut ſupra: Sicque negatur etiam conſequentia, quam inferre, ac deducere intendunt iidem R.R. Parochi contrà Regulares ab ipſis omninò independentes, & exemptos. Legatur attentè *Rituale Veronenſe*, in quo nil penitus contra Regulares, *in toto citato Titulo De Exequiis Defunctorum, ac de Eleemoſynis, & Funeralibus*. Nec enim in uno, vel altero *Titulo*, verbum quidem invenitur (ut patebit legenti) ex quo argui queat, quod Veronenſes Parochi occaſione funerum poſſint ingredi Regularium Eccleſias cum Stola, Cotta, Cruce elevata, ibique funerale Officium peragere, aut in aliquo ſe intromittere, cum oppoſitum omninò conſtet ex ſupra poſitis, & ex eodem *Rituali Veronenſi* deſumptis. Ex quo etiam habes, quod Parochus, in ducendo funere, cum Stola, ratione præeminentiæ, & iuriſdictionis incedit, *Eius Capellanus tunc ſine Stola : Titulo eodem de Exequiis paulò poſt initium, Verſ. Parochus autem*. Vtique *tunc Capellanus ſine Stola*, quia tunc cum ipſa in eodem funere, cum iuriſdictione propria Parochus incedit: Ergo cum talem iuriſdictionem exercere nequeat in Eccleſia Regulari, neque poteſt eamdem ingredi cum Stola, neque ſe intromittere, &c. Quia tamen hactenus dictis non obſtantibus, RR. Veronenſes Parochi, ſemper habent, & quotidiè in ore (uti & in corde) dictum Parochorum *Rituale Veronenſe, & ſuum ſolitum, ſolitum, ac conſuetum*, quaſi ipſi ſint in poſſeſſione immemorabili exercendi intus Eccleſias Regularium actus iuriſdictionales funerales ſuper cadavera Defunctorum in eiſdem Eccleſiis ſepelienda, excurrant ſequentem *Deciſionem*, ſæpè à DD. à nobiſque pluries ſuperius citatam, & allatam à *Tamburino de Iure Abbatum tom.* 3. *fol. mihi* 399. *colum.* 1. (quæ eſt *Deciſio* 87.) emanatam ad hominem contra dictum *ſolitum, ſolitum, ac conſuetum*, & contra Veronenſem Parochum, introducentem pro ſuo iure *Rit. Dom. Epiſcop.*

CORAM EMINENTISSIMO
D. CARDINALI VIRILE.

Veronenſis Iurium Parochialium, Veneris 23. Martii 1629.

ARGVMENTVM.

Parochus intus Eccleſias unitas Monaſteriis Regularium, non poteſt in funeralibus Stolam deferre, & alias functiones exercere.

CVm præſuppoſito, quod Bulla Alexandri III. de qua in Summa, num. 1. ſit in forma probante, denegarunt Domini Parocho Sanctæ Mariæ ad Clavicam, manutentionem circa delationem Stolæ, & exercitium aliarum functionum intus Eccleſiam Sanctæ Margaritæ: Moti fuerunt: quia, aut Rector Sanctæ Mariæ prætendit manutentionem ex actibus poſſeſſoriis geſtis intus dictam Eccleſiam, & de huiuſmodi poſſeſſione non docetur, & teſtes uti examinati ſine citatione Olivetanorum, non probant cap. 2. de teſtibus, leg. Si quando, Cod. eodem.

Aut Rector prætendit manutentionem ſola aſſiſtentia iuris: & cum ex Bulla Alexandri III. Eccleſia Sanctæ Margaritæ ſit unita Monaſterio Sanctæ Mariæ in Organo Olivetanorum, utique intrant Declarationes Sacræ Congregat. Concil. & Rituum, Summ. num. 3. quod dum cadavera Defunctorum ſepeliuntur in Eccleſiis Regularium, Parochus intra dictam Eccleſiam non poſſit ſe intromittere, nec aliquos actus exercere: in Eccleſia enim unita Monaſterio Regularium, non habet Parochus iuris aſſiſtentiam ex eo, quod ſit ſita intra ſuos limites, Abb. in cap. Dilectus num. 3. & 11. de Capell. Monach. & in capit. Ad audientiam, il 1. num. 8. de Eccleſ. ædifi. & in cap. Cum Venerabilis num. 46. de except. Calderin. in conſ. 6. num. 1. Verſ. Item ſicut, de Relig. Domib.

498 Vltra quod ex ſola aſſiſtentia iuris turbida non datur manutentio, Seraph. deciſion. 312. num. 1. & ibi add. & fuit dictum in Montis regalis iuriſdictionis 4. Novembris 1596. coram bon. mem. Penia.

Non obſtant Decreta, & ſententiæ Vicarii Veronenſis: quia dederunt cauſam liti, & non afficiunt Olivetanos non citatos. Bald. in leg. Ab eo, num. 17. Cod. Quomodo, & quand. Iud. Tabr. de citat. concluſion. 1. num. 310. Cæſar de Graſſ. d. 8. in fin. de dol. & cont. Tareg. deciſ. 467. num. 3.

Rituale Epiſcopi non loquitur in Eccleſia unita Monaſterio Regularium.

Quo ad quartam petitionem funeralium informantes pro Olivetanis religioſè procedentes offerunt Rectori quartam ipſorum funeralium, quæ in die ſepulturæ cum corporibus mortuorum deferuntur.

Et ita utraque parte informante, &c.

499 Et ut hæc ſingularis *Deciſio*, *ac Sententia*, maiorem habeat, imò totalem vim, do hic ſententię eiuſdem Authenticum Inſtrumentum.

IN Nomine Domini. Tenore præſentis publici Inſtrumenti cunctis pateat, & ſit notum, quod alias lite, & cauſa in Romana Curia, & in Sacro Rotæ Auditorio, coram Reverendo Patre Domino Hieronymo Veroſpio, eiuſdem Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum Auditore, & huiuſmodi cauſæ in locum Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Domini Lucæ Antonii Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Virilis, ante eius ad huiuſmodi Cardinalatus dignitatem promotionem, eiuſdem Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum Auditoris, & huiuſmodi cauſæ Iudicis Iudice Commiſſario ſpecialiter ſurrogato, deſuper à SS. Domino Noſtro Papa ſpecialiter deputato, inter Reverendos Dominos Abbatem, & Monachos Sanctæ Mariæ in Organo Civitatis Veronæ ex una, & Reverendum Dominum Dominicum Princivalium Rectorem, ſeu Parochum Eccleſiæ de, & ſuper quieta, & pacifica poſſeſſione exercendi iura Parochialia dictę Eccleſiæ, rebuſque aliis in actis cauſæ, & cauſarum huiuſmodi latius deductis, & illorum occaſione partibus, & altera introducta, & adhuc indeciſa pendente. In qua idem Reverendus Pater Dominus Hieronymus Veroſpius Auditor, & Iudex ſurrogatus partibus procedentibus. Tandem verò die Mercurii vigeſima ſexta Menſis Iunii Anno à Nativitate Domini Noſtri Ieſu Chriſti milleſimo ſexageſimo trigeſimo fuit cauſa huiuſmodi per eumdem Reverendum Patrem Dominum Hieronymum Veroſpium Auditorem, & Iudicem ſurrogatum propoſita, inibique maturè, & diligenter diſcuſſa, & ventilata, fuit deciſum, & reſolutum in eadem Rota, prout, & quemadmodum in deciſione, & reſolutione, per eumdem Reverendum Patrem Dominum Veroſpium deſuper firmata, & facta, nec non ex Libro Deciſionum Originalium huiuſmodi Auditoris per me Notarium publicum infraſcriptum fideliter extracta, auſcultata, & collata tenoris infraſcripti. Videlicet. Veronenſis Iurium Parochialium, Mercurii 26. Iunii 1630. Coram Eminentiſſimo Cardinali Virili denegata fuerat manutentio Rectori Sanctæ Mariæ ad Clavicam ſuper exercitio Iurium Parochialium in Eccleſia Sanctę Margaritę, quia cum illa eſſet unita Monaſterio Regularium Congregationis Olivetanæ, non poterat Rector juvari ſola iuris aſſiſtentia, quod eadem Eccleſia eſſet intra limites ſuę Parochiæ, ſed cum ea reſolutione illud fuiſſet à Dominis tanquam pro certo ſuppoſitum, ut eſſet in forma probante Privilegium Alexandri Tertii, quod continebat unionem eiuſdem Eccleſiæ, & poſita iterum cauſa, viſa fuiſſet deindè dubia fides copiæ exempli eiuſdem Privilegii, quę ſolum à Monachis exhibebatur tamquam extracta ex privato Archivio, & quę nullis adjuvari poterat adminiculis. Dederunt iidem Monachi in actis ipſum exemplum tranſumptum ex Originali in forma authentica. Super cuius ultimæ ſcripturæ fide propoſui iterum dubium ad inſtantiam Procuratoris Monaſterii, et ad inſtantiam Rectoris ſuper conceſſione manutentionis, quam ipſe Rector ſibi debitam contendebat, poſtquam ex duabus Deciſionibus ſublatum videbatur fundamentum unionis, ſub cuius præſuppoſito fuerat eidem manutentio denegata. Et ſuper priore parte dubii, à qua etiam pendebat poſterioris reſolutio. Reſponderunt Domini ad favorem Monaſterii propter Solemnitates, quas ex eodem inſtrumento producto videre erat, ſervatas fuiſſe in illius tranſumptatione, et ex quibus eadem omninò fides debebatur huic ſumpto, quæ ipſi Originali, ut expreſsè diſponitur in capit. fin. de Fid. Inſtrument. Cum enim ipſius Originalis vetuſtas ſit in cauſa, imò ſolius amiſſionis timor, ſatis ſit, ut ex Originali Copia deſumi

deſumi poſſit, quæ eamdem fidem mereatur, et ſit loco ipſius Originalis. Abb. in d. cap. fin. 2. notab. Cardin. Seraph. deciſion. 1428. num. 1. Rot. deciſ 422. num.3 par. 1. recenr. poſt tercenium, et decem annos, qui interceſſerunt à tempore dati Privilegii ad tempus, quo fuit extracta Copia, de qua hodiè quæritur, et ex quibus ſatis hæc cauſa videri poterat iuſtificata, apparebat propterea eiuſdem tranſumptationem factam cum preſentia triũ Notariorum Auctoritate Iudicis Ordinarii, et demum confirmata Decreto Patriarchæ Aquilejenſis tamquam Iudicis competentis in hac cauſa exemptionis, quæ omnia ad validitatem tranſumptationis præcipiuntur in eodem cap. fin. et ex eo not. Dec. et alii in auth. ſi quis in aliquo num. 9. Cod. De edend. Lanfranc. in cap. Quoniam contra de probat. ſub tit. de inſtrum. product. num. 458. Covarr pract. quæſt. cap. 21. Verall. deciſ. 321. par. 3. Neque eiuſdem tranſumpti fides minui poterat ex omiſſa citatione partis, de cuius præiudicio agebatur, & quæ ex eodem inſtrumento producto probari videbatur omiſſa, dum numquam apparebat in illo fuiſſe ennunciatam. Quia vel non fuit opus aliqua citatione, dum facta fuit exemplatio ex ſola vetuſtate Originalis, non autem ad alicuius inſtantiam, qui ſuſpicaretur futuras ſibi adverſarias certas perſonas in ea cauſa, cuius gratia Privilegium ex antiquo Originali extrahebatur. Bald. in leg. Ne quidquam, §. ubi Decretum num. 22. ff. de Officio Proconſ. & leg. Menoch. conſil. 745. num. 6. Vel non licet dicere, illam fuiſſe omiſſam ex hoc ſolum, quod non appareat, in inſtrumento enunciatam, ut imò tamquam Solemnitas extrinſeca, aliundè præſumi poſſet. Fel. in cap. Albericus num. 3. & 4. de Teſtibus Put. deciſion. 205. & deciſ. 327. lib. 2. & ex antiquitate centum, & quadraginta annorum, qui decurrerunt uſque ad hanc diem, ab Anno 1487. quo tempore fuit facta tranſumptatio, præſumi etiam conveniret non ſolum citationem partis, ſed reliquas alias omnes Solemnitates. Covarr. eodem cap. 21. pract. quæſt. num. 7. Menoch conſil. 924 nu. 29. & præſumpt. 8. num. 2. Aym. de antiqu. tempor. §. Vidimus num. 21. & ſeq. Vrſill. ad Affl. deciſion. 368. num. 5. Et quod fuerit authenticum etiam ipſum Originale, ut plenè comprobat Cuman. lib. 158. num. 2. Et illud maximè movit Dominos, ut fidem huic ſumpto denegandam non putaverint, quod plurimis viſum fuit juvari adminiculis ex quibus etiam copiæ alterius copiæ fides dari ſolet. Menoch. conſil. 924. num. 35. Verall. deciſion. 234. par 1. Card. Seraphin. deciſion 1192. num. 2. Rot. deciſion. 418. num. 5. par. 2. recent. & in Romana Vnionis 1. Martii 1599. coram Orano inter impreſſ. par. 4. diver. deciſion. 543. Conſtabat enim de obſervantia eiuſdem Privilegii tam ex pluribus viſitationibus, & collationibus ultra annos ſeptuaginta, quæ probabantur effectum ſortitæ, factis ab Abbatibus Monaſterii Sanctæ Mariæ in Organo, cui hæc Eccleſia Sanctæ Margaritę dicitur unita, quæ ex conceſſione uſus eiuſdem Eccleſiæ Confraternitati Laicorum. Ex quibus omnibus non ſolum videri poterat probata obſervantia, cum non niſi ex cauſa eiuſdem Privilegii fieri potuerint. Bald. in leg Quædam mulier in fin. ff. rei vend. Alciat. reg. 2. præſumpt. 24. Aym. conſil. 10. num. 9. Rot. deciſion. 598. num. 5 par. 1. diverſ. Vt imò ſatis fuiſſet probari eamdem obſervantiam ex actibus negativis, & intermiſſis Viſitationibus ab Ordinario, dum nihil aliud continebat Privilegium exemptionis, & erat pars executionis ipſius gratiæ, quod Ordinarius viſitare deſierit, prout ſic ratiociuari viſa fuit, Rota d. par. diverſ. deciſion. 534. num. 5. & præ cæteris omnibus adminiculis, quæ deducta fuerunt, illud viſum fuit potiſſimum, quod Originalis huiuſmet Privilegii meminit Cardinalis Baronius in ſuis Annalibus. Dum Anno poſt Chriſtum

natum

Digitized by Google

natum M.C.LXXVII. recenſet quæ geſſit Alexander III. in Civitate Venetiarum, relatis omnibus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, qui in eo ſe ſubſcripſerunt, & eodem loco, & tempore, ſicut in hoc tranſumpto continetur, ac demum perſona Abbatis Opizonis, cui fuit conceſſum Privilegium, & perſona Cardinalis Gratiani, per cuius manus dicitur datum. Cuius auctoritati plurimum Domini detulerunt, tum quia negari non poteſt, quin ſit maxima, tum quia probata obſervantia in parte, & in reliquis, illa præſumitur, quę non poſſunt non eſſe eadem, ac ſimilia, cum iis, quæ probabantur obſervata. Pariſ.conſil.90.nu.4. & 6. lib.1. Garz.de Benefic.par.12.cap.2.num.240. Rot.deciſion.124.num.4.par.2.recent. & Tiraſonen. Iuris præſentandi 21. Octobris 1594. coram Litta relat. apud eumdem. Garz.d §.2. num.242.& in Caurien.decimarum, ſeu iuriſdictionis 17. Iunii, & 14. Novembris 1583. coram Cardinali Blanchetto, & ex his probata Vnione, non poterat Rectori concedi manutentio, cum in Eccleſia unita Monaſterio Regularium, nullum poſſet Rector deducere titulum tam de iure, quam ex diſpoſitione Sacrę Congregationis Concilii, & Rituum, & ſuper eum ſolum poſſet obtinere, quod probaret fuiſſe à ſe poſseſsum, ſicut fuerat præcipuum, atque unicum fundamentum deciſionis Eminentiſſimi Cardinalis Virilis, cum qua Domini hodie tranſigerunt, utraque parte informante, & ita, &c. quæ quidem deciſio ſit per me Notarium Publicum infraſcriptum ex ſuo Originali ſuperius, ut pręmittitur extractum, & auſcultatum, & collationatum fuit, & concordatum. De, & ſuper quibus omnibus, & ſingulis præmiſſis, petitum fuit à me eodem Notario Publico infraſcripto unum, vel plura publicum, ſeu publica fieri, atque confici Inſtrumentum, & Inſtrumenta. Actum Romæ in Palatio ſolitæ habitationis dicti Reverendi Patris Domini Veroſpii die quinta Menſis Februarii Anni Milleſimi ſexcenteſimi trigeſimiprimi indictione decima quarta Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini Noſtri Divina Providentia Papæ Vrbani Anno octavo. Præſentibus ibidem Illuſtriſſimis, & diſcretis Viris D.D. Ioanne Baptiſta Laurentio I. V. Doctore, & Ioanne Baptiſta Montanario Romanis Præſuli Reverendi Patris Domini Veroſpii familiaribus Teſtibus ad præmiſſa omnia, & ſingula vocatis, atque rogatis P. conſ. ✠ §. 2. App. Idem Aſtulphus, &c.

Sanctæ Mariæ ad Clavicam App. Idem Aſtulphus

S. T.

Ego Aſtulphus Galloppus de Tarano in Sabinis Sacri Palatii Apoſtolici cauſarum huiuſmodique cauſæ Notarius Publicus, quia prædictæ deciſionis extractioni, collationi interfui, ideò hoc pręſens publicum Inſtrumentum per me exindè in notitia receptum ſubſcripſi, ſignavi, et publicavi requiſitus, &c.

Nos Marcus Antonius Franciottus Prothonotarius Apoſtolicus utriuſq; Signaturæ Sanctiſsimi Domini Noſtri Papæ Referendarius, nec non Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicę Generalis Auditor, Romanæque Curiæ Iudex Ordinarius, etc. Vniverſis præſentes inſpecturis atteſtamur ſupradictum D. Aſtulphum Galloppum de Tarano fuiſse, et eſse verum, authenticum, legalem, et fide dignum noſtrum, Curiæque noſtræ Notarium, fuiſque ſcripturis ſic ab eo ſubſcriptis, et publicatis ubique locorum, temporum adhibitam fuiſse, ac de pręſenti indubiam adhibendam fidem. In quorum fidem, etc. Datum Romę hac die 6. Februarii 1631.

Cęſar Columna.

L. ✠ S.

Ego

Ego Vincentius Ferrus publicus Veneta Authoritate Notarius atteſtor præmiſſum exemplum fideliter deſumptum fuiſſe ex alio ſimili exiſtenti in Archivio Venerab. Monaſterii Sanctæ Mariç in Organis Veronæ mihi ad hunc finem exhibito, & incontinenti reſtituto, collatione enim diligenti cum eo facta in omnibus concordare inveni. In quorum, &c.

500 Ex hac ergo Deciſione authentica, & ſententia, utraque parte informante ſequuta, apertiſſimè conſtar *conſuetum*, *&* *ſolitum* Parochorum Veronenſium, & omnium eſſe, non deferre Stolam, nec ullam functionem habere, vel exercere poſſe intus Eccleſias Regularium in funeralibus: & *Rituale Veronenſe* non loqui in iiſdem, hoc eſt, nec vocem, nec ius habere in illis, uti extra propriæ iuriſdictionis ſphæram. Dico, & *Parochorum omnium*, quod tamen, licet univerſaliter idem affirmandum ſit, reſpectu ſcilicet omnium cuiuſcumque loci, & Diœceſis Parochorum; ab hac tamen univerſalitate excipiendi ſunt (cum *Bordono reſolutione 51. num. 65. & reſolutione 73. numero undecimo*) *Parochi Mediolanenſes Ambroſiani*. Ratio autem huius exceptionis, & limitationis, eſt, ob ritum Ambroſianum diverſum à Romano: Vnde Mediolani Parochus Ambroſianus (cui non contradicunt Regulares) ratione ſui ritus Ambroſiani, etiam intra Eccleſiam Regularem, ad quç defertur ſuum cadaver, abſolvit Officium ſuper Defunctum, ritu Ambroſiano, poſtmodum Regulares incipiunt Officium ritu Romano; ea ratione, ne Officium ritu Ambroſiano cœptum remaneat imperfectum, eo quod Romani illum ritum non noverunt. Hinc ob hanc ſpecialem cauſam (inquit etiam *Bordonus*) excipitur uſus Mediolanenſis Ambroſianus, & limitatur in hoc noſtra doctrina, & concluſio. Ex diverſitate enim precum, forſan Defuncto augetur Suffragium, & cum diverſa ſint Suffragia, & Officia ritus Ambroſiani, & Romani, æquum eſt, ut ab utriſque abſolvantur: quod non accidit in Clericis, & Regularibus, utentibus iiſdem Orationibus, quæ ab uno inceptæ, ab alio abſolvi poſſunt; ita etiam *Bordonus*.

501 Probo quarto: Non poteſt Archiepiſcopus uti Cruce, Legato præſente in Civitate, *Barboſa in Trident. ſeſſion. ſexta, capitul. ſexto, numero decimoſeptimo*, & ibi *Aldanus in Compend. Canon. reſolution. libro primo, titul. octavo, numero vigeſimoſexto* ubi etiam, quod ſit deciſum *à Sacra Congreg. die 2. Octobris* 1601. Ergo ſignum eſt, quod elevare Crucem eſt inditium præeminentiæ, & iuriſdictionis, quam Epiſcopus reſpectu Legati non habet: ſed nec ullam præeminentiam, aut iuriſdictionem habent Parochi (ex tot ſuperius allatis Bullis, & Sacrarum Congregationum Deciſionibus) in Eccleſiis Regularium, ergo nequeunt in illis cum Cruce elevata intrare ad canendum Exequias ſuper Defunctos, quia hoc eſt, iuriſdictionem, & præeminentiam (quam nullo modo habent) exercere. Quam iuriſdictionem in Eccleſiis Regularium, nec ipſi D.D. Epiſcopi ex dictis, & Doctoribus habent, vel exercere prætendunt. Imò ſi actum aliquem in illis exercere volunt, qui iuriſdictionis ſpeciem præſeferat, prius à Regularibus licentiam imperrant, & ſæpè etiam Notarii publici Inſtrumento rogant, quod pluribus probari poteſt; quibus tamen omiſſis, unum tãtum actum in authenticam huius dicti comprobationem afferam, quem refert *Manaruta capitul. quarto, diviſion. ſecunda, fol.* 113. Rogatum Patavii, ut ſequitur.

Nel Nome di Dio Amen. 1649. Inditione 2. il dì Sabbato 26. Giugno, in Padova nella Chieſa del Padre Sant'Antonio

nio detto di Padoua, preſenti, &c. Deſiderando Monſignor Illuſtriſſimo, e Reuerendiſſimo Signor Marc'Antonio Cornaro Veſcouo di queſta Città dimani celebrar Pontificalmente, &c. Vn Sacrificio all'Altare, e Venerabil Arca del Glorioſo Sant' Antonio in queſta Chieſa. Hora à queſt'effetto conſtituito il Molto Reuerendo Monſignor Don Vicenzo Gugelmini Maeſtro di Cerimonie di Sua Signoria Illuſtriſſima, diſſe inherendo all'iſtanza queſta mattina fatta colla propria bocca per detto Monſig. Illuſtriſs. all'infraſcritto Molto Reuer. P. Guardiano, &c. nuouamente, auanti detti teſtimonii, & altre perſone, hà ricercato del fauore medeſimo, con il commodo della Chieſa per quanto le occorreſſe in detto Sacrificio (ſenz'alcun benche minimo pregiudicio de Priuilegii del Monaſterio, &c.) onde detto M. Reuer. Padre Guardiano coll'aſſiſtenza delli M. RR. PP. Marc'Antonio Bellani, &c. coll'autorità conceſſa dal Venerand. Capitolo di detto Monaſterio, le concede (per queſta volta ſola) quanto ricerca Sua Signoria Illuſtriſſima, e Reuerendiſſima, ſenza pregiudicio, come ſopra, &c.

Petrus Suuiolus q. Franc. Fil. Auct. Venet. publ. Pad. Notar.

Ex hoc ergo publico Actu authentico, patet D.D. Epiſcopos nec habere, nec prætendere iuriſdictionem in Eccleſiis Regularium, iſtis inuitis, & abſque licentia Regularium Superiorum; multò minus ergo prætenſionem exercendi actum ullum iuriſdictionis in Eccleſiis Regularium habere debent Parochi, adeò inferiores Epiſcopis; & minores; quia *à maiori ad minus validum eſt argumentum. Barboſa Loco 67. numero primo*, ubi *Iura, & Doctores*. Quando argumentum negatiuè ſumitur (ſicut in præſenti) non affirmatiuè: idem *Barboſa numero ſecundo*, & alii ibidem ità limitantes. Regulares igitur, ne ſuæ iuriſdictioni præiudicent, non debent Parochis (adeò inferioribus in comparatione Epiſcoporum) permittere in ſuis Eccleſiis, exercere aliquem vel minimum actum iuriſdictionem indicantem, abſque licentia, & conſequenter nec ingreſſum eorumdem Parochorum in iiſdem Eccleſiis cum Cruce, Stola; Cantu, &c.

502 Probo quinto. Regulares in Proceſſionibus, extra Clauſtrum, & proprium diſtrictum, nequeunt Pluuiale, & Stolam deferre: ſicque reſponſum fuit à *Sacra Congregat. Concilii*, Parochis Bononienſibus inſtantibus, & quærentibus, miſſa reſponſione, ac deciſione ad *Eminentiſs. Cardinalem Ludouiſium Archiepiſcopum Bononienſem 2. Iulii 1620.* ut referunt *Lezzana tomo primo, Summ. capitul. decimoſecundo, numero 41. Lantuſca in Theatro Regular. Verbo Declaratio*, & alii. Et hoc ideò taliter deciſum eſt, quia Regulares extra proprium Clauſtrum; & diſtrictum, ſunt extra proprium Territorium; & quia aliter iuriſdictioni Parochorum eſſet aliqualiter præiudicare; ergo ſi ſic eſt, etiam Parochi ingredientes Eccleſias noſtras, noſtris iuribus præiudicant: non enim magis Parochi exempti ſunt à Regularium iuriſdictione, ac ſit exempta Regularis Eccleſia à iuriſdictione Parochorum: & argumentum à paritate rationis validum eſt, ut ſupra probatum eſt cum *Barboſa Loco 68.* & aliis apud ipſum. Vnde ſicuti Regulares extra proprium diſtrictum non admittuntur à Parochis, & multò minus in Parochialibus Eccleſiis cum Stola; ita nec Parochi cum Stola pariter admittendi ſunt à Regularibus in ſuis Eccleſiis.

503 Et hic obiter addo, tanto cũ rigore R.R. quoſdam Parochos proceſſiſſe aduerſus Regulares, Stolam deferentes extra propriam Eccleſiam, Monaſterium, & diſtrictum; & quandoq; adeò acriter ſe oppoſuiſſe, ut renuerint admittere Admodum RR. PP. Capuccinos (quoſcumque alios Regulares conſequenter) benedicentes Agros, Ægros, Domos, &c. cũ Stola quidem, priuatim

tamen, & abſque ulla Solemnitate, quamvis ſimiles Benedictiones pariter cum Stola, à quolibet ſimplici Sacerdote conferri poſſint, teſte *Dominico Magri in ſuo Opuſculo, Romæ edito Anno* 1650. cuius titulus: *Notitia de' Vocaboli Eccleſiaſtici, con la dichiaratione delle Ceremonie, & Origine de' Riti Sacri*, in quo ſic, *Verbo Benedictio pag. mihi* 33. *columm. ſecunda. La Benedittione, con la quale ſi benedicono li Frutti, Caſe, e Candele, & altre coſe conforme il Rituale, ſi può dare da ogni ſemplice Sacerdote, il quale deve eſſere veſtito con la Cotta, e Stola di color Violaceo, overo del colore corrente, come ordina il Rituale*. In quo, *ſub Titulo de Benedictionib. Regulæ Generales*, expreſsè ſic præcipitur: *In omni Benedictione extra Miſſam, Sacerdos ſaltem ſuperpelliceo, & Stola pro ratione temporis utatur*. Vnde *Michael Bauldry in Man. Sacrar. Caremoniar. iuxta Ritum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ parte ſecunda, capitul. vigeſimo, numero quarto*, & ipſe ait: *Sacerdos benedicturus (ſemper) Cotta indui debet, cum Stola regulariter alba, aliquando tamen violacea*. Nota ly *ſemper*, & loquitur ibi de Benedictionibus, quæ communes ſunt etiam ſimplici Sacerdoti, & à quocumque Sacerdote fieri poſsunt, ut patet *ex numero ſecundo, & tertio*. Quibus tamen non obſtantibus, non defuere ex Parochis, qui ſe acriter, & toto conatu oppoſuerint, ut ſupra, volentes abſolutè interdicere dictis Patribus Sacras functiones præfatarum privatarum Benedictionum cum Stola, &c. adeò ut coacti fuerint ad redimendam vexationem, & tuendum ius proprium (et cuiuslibet Sacerdotis) recurrere ad Sacram Congregationem pro deciſione talis controverſiæ, ut ſequitur.

CAPVCCINI AL NONCIO DI VENETIA.

Eſſendo ſtato rappreſentato alla Sacra Congregatione per parte del Provinciale de' Capuccini della Provincia di Venetia, che alcuni Parochi, e particolarmente l'Arciprete di Nogarola, luogo della Dioceſi di Verona, cerchino moleſtare, & impedire li ſuoi Frati, che non raccommandino l'Anima à i moribondi, e non benedichino privatamente, e ſenz'alcuna Solennità le Poſſeſſioni, e Barche d'alcuni affettionati, e divoti del loro Habito, ſecondo che da eſſi ne ſono alle volte ricercati. Queſti Illuſtriſſimi miei Signori m'hanno ordinato di ſcrivere à V. S. che mentre nelle ſudette attioni li Capuccini non fanno coſe, che s'aſpettino ſolamente al Paroco, ella proveda con quei rimedii, che ſtimarà eſpedienti con la ſua prudenza, che li medeſimi Capuccini non ſiano da alcuno moleſtati, ò impediti nelle coſe predette, mà più toſto ajutati, e difeſi, mentre cooperano in beneficio de proſſimi, e ſalute delle loro Anime. Tanto dunque ſi contenti d'eſſeguire con l'autorità anco della Sacra Congregatione, che in quanto biſogni, ſe le dà in virtù della preſente; e Dio la proſperi.

Roma 31. Agoſto 1629.

Ita repetitur in Regeſto authographo Sacr. Congreg. negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ. In quorum fidem, &c.

Romæ 29. Iulii 1689.

Locus ✠ Sigilli.

B. Panciaticus Secretarius.

C A-

CAPVCCINI AL NONCIO DI VENETIA.

RAppreſentando il Procurator Generale de Capuccini, che l'Arciprete di Lonigo Diocesi di Vicenza, pretende impedite à Frati del ſuo Ordine di detto luogo il benedire le Poſſeſſioni con la Stola privatamente ſenza ſolennità, raccommandare l'Anime à i Moribondi, e far altre ſimili fontioni, di che vengono ricercati dalla devotione de fedeli, e non ſpettano privativè al Paroco; non oſtante l'ordine dato dalla Sacra Congregatione ſotto li 31. Agoſto dell'Anno 1629. in tal materia per i Frati di Nogarola Diocesi di Verona, che non doveſſero eſſer impediti; ſupplicando però d'opportuna proviſione. Queſti Eminentiſſimi miei Signori m'han commandato di ſcrivere à V. S. che in ogni maniera faccia eſſeguire in conformità dell'ordine ſudetto. Tanto devo dirle, & il Signore Iddio la proſperi. Roma 28. Novembre 1664.

Ita reperitur in Regeſto authographo Sacr. Congreg. negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ. In quorum fidem, &c.

Romæ 29. Iulii 1689.

Locus ✠ Sigilli.

B. Panciaticus Secretarius.

JACOBUS ALTOVITI

Dei, & Apoſtolicæ Sedis Gratia Archiepiſcopus Athenarum Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ Prælatus Domeſticus, & Aſſiſtens, ac in toto Sereniſsimo D.D. Venetorum Dominio Nuncius Apoſtolicus.

Dilectis nobis in Chriſto Admodum Reverendis Archipresbytero Leonici, & Parocho Seratici Vicentinæ Diœceſis ſalutem in Domino.

CVm apud Sacram Congregationem ſuper negotiis Epiſcoporum, & Regularium præpoſitam, Procurator Generalis Fratrum Capuccinorum conqueſtus ſit, Fratres ſui Ordinis à Vobis moleſtari, & impediri, ne privatim quidem, ſine ulla tamen ſolemnitate benedicant cum Stola Agros, Ægros, Domos, & ſimilia, neve Infirmis in extremo laborantibus, pias functiones ab Eccleſia inſtitutas perſolvant, inſtiteritque pro opportuno remedio, ne ipſorum iuri derogetur, neve fideles huiuſmodi beneficiis priventur. Eadem Sacra Congregatio dicti Procuratoris iuſtæ, ac rationabili petitioni benignè annuens, Decreta ſub die 31. Auguſti Anni 1629. hac de re edita innovavit, & confirmavit, nobiſque ipſorum executionem injunxit ſub die 28. Novembris 1664. nimirum, ut opportunè provideremus, ne Religioſi Ordinis præfati ab huiuſmodi functionibus, ut potè, quæ non ita ad Parochos ſpectant, quin etiam ab aliis Sacerdotibus inferioribus privatim exerceri poſſint, nullatenus impedirentur. Idcircò Nos dictæ Sacr. Congreg. iuſſa ſer. ſer. exequentes, Vobis antedictis Archipresbytero Leonici, & Parocho Seratici tenore præſentium per quemcumque iuratum Nuncium, vel publicum Notarium, vel etiam Curiæ Sæcularis Præconem intimandarum,

præcipimus, & ſtrictè præcipiendo mandamus ſub pœnis, & Cenſuris Eccleſiaſticis Nobis, & Iuſtitiæ benè viſis, ac ſuſpenſionis à divinis, quatenus viſis præſentibus deſiſtere debeatis à moleſtationibus prædictis, ſed ſinere, quod dicti Patres benedicere poſſint, & valeant cum Stola privatim Agros, Ægros, Domos, & ſimilia, & Eccleſiaſticas functiones, ut ſupra, ægrotis in extremis exiſtentibus exercere, nec non alias pias functiones ab eorum devotis requiſitas, quę privativè non ſpectant ad Parochum juxta Decreta die 31. Auguſti 1629.

Datum Venetiis in Palatio Apoſtolico apud Sanctum Franciſcum à Vinea die 24. Menſis Decembris 1664.

Locus ✠ Sigilli.

Coſmus Brunettus Auditor Generalis.
Stephanus Roſata Cancellarius Mand. &c.

504. Si ergo Parochi arcent adeò Regulares, ut velint (iniuſtè tamen ex fideliter tranſumptis, & allatis Decretis) cum illis contendere eiſdem prohibendo (etiam ſi non poſſint) privatas benedictiones, & alias pias functiones cum Stola extra proprium diſtrictum: quomodo, & quo iure exigunt poſtea iidem Parochi ius indebitum à Regularibus; hoc eſt deferre Stolam, &c. intus eorum Eccleſias? quare, quare hoc, & quo iure?

505 Fortaſſè dicent Parochi ipſos deferre Stolam in Eccleſiis Regularium, quia habent iuriſdictionem ſuper cadaver, quamdiù manet inhumatum, propter quam etiam rationem prætendunt quartam funeralem. Sed contra, quia ex tot relatis *Bullis*, *Deciſionibus Sacrar. Congregat.* & Doctoribus, ſtatim ac Cæmeterium, aut Eccleſiæ Regularium Portam ingreditur cadaver, deſinit omnis iuriſdictio Parochi ſuper ipſum, & totaliter ſub iuriſdictione Regularium conſtituitur: ergo in eorumdem Eccleſia nullam iuriſdictionem habet Parochus, neque ſuper corpus: & ſi ſuper iſtud aſſeratur iuriſdictio, gratis aſſeritur. Igitur Stola à Parocho in funeralibus deferri tantum poteſt, uſque dum ſuper corpus, & cadaver iuriſdictionem habet, nil ultra: *Samuellius de ſepulturis tractat. primo, diſputat. tertia, controverſ. quinta, concluſion. decimaquarta, numero trigeſimoprimo, fol.* 100. & innumeri alii. Sed durat eius iuriſdictio (ex dictis, & probatis per omnes) ſolum uſque ad Eccleſiæ Regularis Ianuam: ergo Ianua hæc eſt terminus ad quem iuriſdictionis Parochi ſuper cadaver tumulandum in Eccleſia Regularium. Hoc idem confirmari poteſt ex ſuperius dictis. Nam Parochus quando cum funere ingreditur alterius Parochi Eccleſiam deponit Stolam, ut experientia compertum eſt (niſi Comparochi liberaliter, & ex Vrbanitate conveneſint ſe invicem cum Stola in propriis Eccleſiis admittere, quod poſſunt, & faciunt multi, ut patet) ergo etiam quandoque ingreditur Eccleſias Regularium, idem facere debet, quia utrobique militat eadem ratio. Adde, quod ſupra idem corpus Defuncti, Parochus non habet amplius iuriſdictionem ſtatim, ac alterius Comparochi Eccleſiam ibidem tumulandum ingreditur, atque adeò Stolam deponit: cur ergo iuriſdictionem habebit, & Stolam deferet, quando Regularium Eccleſias ingreditur? Si reſpondeat Parochus, quia erat mea Ovis, ſubditus meus. Item contra, nam etiam quando defertur ad alterius Comparochi Eccleſiam erat prius ſua Ovis, ſubditus ſuus, & tamen hic ceſſat eius iuriſdictio, ergo etiam ius deferendi Stolam conſequenter. Addi poteſt, benè reſpondet Parochus, quia *erat* mea Ovis, ſub-

ſubditus meus, nam *erat* ſua Ovis, ſubditus ſuus: non eſt amplius, ingreſſa Eccleſiam in qua tumulum expectat, quia ex ſuperius dictis mutavit perpetuo Domicilium, & Territorium, nemo autem extra proprium Territorium poteſt iuriſdictionem exercere, *leg. Vltima, ff. De iuriſdict. omnium iudicum*: ob quam etiam rationem, in probatione admitto, & ſuppono, Regulares non poſſe facere Proceſſiones extra Clauſtra Monaſterii, & extra proprias Eccleſias; nec deferre in ipſis Pluviale, Stolam, Crucem erectam, &c. (ut eſt communis etiam ſententia) quia hoc eſſet iuriſdictionem exercere extra proprium Territorium contra iura, &c. Iterum addi poteſt, quod quando corpus Defuncti in Eccleſia Regularium collatum eſt, in loco exempto eſt (ex ſuperius dictis, & probatis) ſuper exiſtentes autem in loco exempto actus nullus iuriſdictionis exerceri poteſt, ut conſtat, quia locus exemptus, & extra Territorium paria ſunt, & æquiparantur quo ad iuriſdictionem: *Avila de Cenſuris parte ſecunda, capitul. tertio, dub. quinto. Paſqualigus de Ieiunio deciſion.* 213. *numero quarto. Ceſpedes de Exempt. Regular. capitul. decimoquarto, dub.* 227. *Marcellus Vulpe in Praxi Fori Eccleſiaſtici capitul. primo, num. trigeſimoſecundo* (ibi: *Locus extra Diœceſim: & Locus exemptus intra Diœceſim æquiparantur.*) *Diana Coordinat. tomo quinto, tract. primo, reſolutione* 97. *numero ſecundo. Ex parte quinta, tract. nono, reſolutione* 66. aliique. Et eſſe in loco exempto, & extra Territorium, eſt eſſe extra iuriſdictionem, *Paſqualigus in Francum cum multis parte prima, numero* 1106. *Tamburinus de Iure Abbat. tomo tertio in Deciſionibus Rotæ deciſion.* 42. *numero ſecundo. Salas de Legibus diſputat. decimaquarta, ſectione ſexta in princip.* (ibi: *Locus exemptus, moraliter intra Territorium non continetur, ſeu quo ad iuriſdictionem: imò eſt extra, quia exceptis caſibus exceptis, in iure relatis, non poteſt Ordinarius talis Territorii, in loco exempto iuriſdictionem exercere, ut expreſsè dicitur in Clementina Archiepiſcopo, de Pœnis.*) *Suarez de Cenſuris diſputat. quinta, ſect. quarta, numero nono* (ibi: *Ille locus exemtus, quamvis dicatur eſſe intra Territorium, quia intra terminos eius quaſi materialiter continetur, tamen formaliter eſt extra, quia eſt extra iuriſdictionem, &c.*) *& de Legibus capitul. trigeſimoſecundo, numero nono. Merolla tomo ſecundo, diſputat. quarta de Legibus capitul. tertio, dub.* 41. *difficult. prima à numero* 484. & ibi communiter Canoniſtæ: *Layman. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 11. *num.* 5. & communiter.

506 Confirmatur hæc eadem ratio. Nam falſum eſt omninò (ex dictis etiam ſuperius) Parochum iuriſdictionem ullam habere in corpus ſui Parochiani in Eccleſia Regularium collocatum: Ergo ibi ſuper illud nequit ille actum ullum iuriſdictionalem exercere; conſequentia neceſſariò ſequitur, quia impoſſibilis eſt actus, ad quem potentia ulla non eſt. Antecedens verò probatur apertiſſimè (item ex ſuperius dictis) quia ſi iuriſdictio aliqua in illud corpus eſſet in Parocho, eſſet utique ſpiritualis, conſequenter neceſſariò à Summo Pontifice derivata: Sed hanc eamdem iuriſdictionem, non unicus tantummodo, ſed plures Pontifices Summi, apertis votis abſtulerunt à Parocho, & in Regulares transtulerunt, dum expreſsè in eorumdem Bullis, & Decretis ſuperius recitatis, præcipere videntur Parochis comitari corpora ſuorum Defunctorum Parochianorum ſolum uſque ad Ianuam Eccleſiæ Regularium: Ergo non niſi uſque ad Eccleſię Regularis Ianuam remanet in Parochis iuriſdictio ſuper corpora ſuorum Parochianorum (niſi fortè prætenderent Parochi iuriſdictionem

nem ſpiritualem ſuper Parochianos; à Summo Pontifice non dimanatam, quod eſſet erroneum, & inadmiſſibile) cum *Eius ſit limitare, cuius eſt concedere*. Et, *Eius ſit actum tollere, cuius eſt condere*, ut eſt commune Iuriſtarum Axioma. *Per quas enim cauſas res naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*: item Axioma, de quo cum multis *Barboſa Axiom. 199. numero octavo, & nono. Bordonus reſolutione 52. numero 110.* & alii communiter. Cum igitur iuriſdictio ſpiritualis naſcatur, & originem habeat à Summo Pontifice, conſequens eſt, ut per eiuſdem voluntatem diſſolvatur, auferatur, limitetur, &c. uti limitata eſt in caſu noſtro ipſis Parochis in Decretis, & Bullis Summorum Pontificum ſuperius allatis, uſque ad Ianuam Eccleſiæ Regularis. Neque per hoc, vel etiam eximendo ſubditum Parochianum à Parochi poteſtate, ac iuriſdictione, facit Summus Pontifex ipſi Parocho præiudicium, ex clara aſſertione, & ſententia *Doctoris Angelici Divi Thomæ in quarto ſentent. diſtin. decimaſeptima, quæſtion. tercia, art. 3. quæſtiunc. 5. ad 1.* ſub ſequentibus verbis: *Præiudicium non fit alicui, niſi ſubtrahatur, quod eſt in favorem ipſius indultum. Iuriſdictionis autem poteſtas non eſt commiſſa alicui homini in favorem ſuum, ſed in utilitatem plebis, & ad honorem Dei; & ideò ſi Superioribus Prælatis expedire videatur ad ſalutem plebis, & ad honorem Dei promovendum, quod aliis, quæ ſunt iuriſdictionis committant, in nullo fit præiudicium inferioribus Prælatis, niſi illis, qui quærunt, quæ ſua ſunt, non quæ Ieſu Chriſti: & qui Gregi præſunt, non ut eas paſcant, ſed ut ab eis paſcantur.* Hactenus Sanctus Doctor: qui *in Opuſculo decimonono contra impugnantes Dei cultum, & Religionem* (teſte *Tamburino de Iure Abbat. tomo primo, diſputat. vigeſima, quæſtion. tertia, numero decimocertio in fine*, approbato à *Clem. Papa Quarto*) præterea affirmat, nedum id non eſſe præiudicium ullum, verum etiam maximum beneficium cunctis Rectoribus Eccleſiarum: Ecce verba *Sancti Doctoris Opuſcul. citat. capit. quarto*: *Præiudicium dicitur fieri alicui, quando ſubtrahitur ei aliquid, quod in favorem eius introductum eſt, vel quod ad utilitatem eius ordinatur: ſubiectio alicuius ſubditi ad Rectorem Eccleſiæ non eſt ordinata principaliter ad utilitatem Præſidentium, ſed ad utilitatem ſubiectorum. Unde Ezech. 34. dicitur: Væ Paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos. Nonnè Greges paſcuntur à Paſtoribus? Et ideo nullum præiudicium fit Rectori Eccleſiæ, quando ſubditus eius à ſua poteſtate eximitur ſine præiudicio eius, ſicut Papa eximit Abbatem à poteſtate Epiſcopi ſine eius præiudicio, & ſimiliter Epiſcopum à poteſtate Archiepiſcopi. Si autem ipſemet operetur in ſubditis, quæ pertinent ad ſalutem, vel aliis hoc ipſum committat, non ſolum non facit ei præiudicium, ſed præſtat ei magnum beneficium, quod maximè acceptatur à cunctis Rectoribus, qui non quærunt, quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti. Unde ſuper illud numero decimoſecundo. Quid æmularis pro me: dicit Gloſs. Greg. Pia mens Paſtoris, quia non propriam gloriam, ſed authoris quærit, ab omnibus vult iuvari in eo, quod facit.* Hæc *Div. Thomas*; quæ à RR. Parochis valdè notanda ſunt, & eorumdemet memoriæ indelebiliter tradenda, quæ etiam cum multis probat *Henriq. libro ſeptimo, Titulo de Indulgentiis capit. vigeſimoquarto*, ubi de *Exemptione Regularium in genere*. Videatur.

507 Neque hic obiici valet. Parochus incipit funus, ergo etiam debet illud perficere: ergo & exequias peragere, uſque intra Eccleſiam Regularem: hæc ſecunda conſequentia ſequitur, quia in ipſa Eccleſia Regulari Defunctus ſepeliendus eſt, conſequenter in eademmet funus perficitur: prima verò probatur, quia principium ponens, totum

per-

perficere tenetur: & ſicut Iudicium terminandum eſt ab eo, à quo inceptum fuit, *leg. Vbi ceptum*, §. *Si quis poſtea*, *ff. De Iudic.* ita idem dicendum videtur de iudiciali funere. Non inquam valet: & negata ſecunda conſequentia, ad argumentum, dico, ad munus Parochi ſpectare proſequi funus tantum, uſque ad limina exteriora Eccleſiæ Regularis (etiam in ſua Parochia exiſtentis) ſuper cadavera verò in Eccleſiam portatum (ex tot Bullis Summorum Pontificum, nec non ex tot Sacrarum Congregationum Reſponſis, & Decretis) ſpectare ad Regulares, non ad Clericos Sæculares, Officium perficere, & funeri finem imponere. Et ratio eſt, quia totum ius funerandi, quod habet Parochus, ceſſat, & abſolvitur ad Valvas Eccleſiæ Regularis, & uſque ad eaſdem, ſuum munus, quod incepit, benè abſolvit, quod conſiſtit in precibus recitandis, non in tradendo cadavere ſepulturæ. Hinc Parochus incipiens funus, illud etiam perficit quo ad ſuum munus, & ius, ſeu miniſterium eidem à Summo Pontifice præſcriptum, quod poſtea proſequuntut Regulares, imponendo funeri finem. Allatum igitur argumentum non obſtat, nam vim habet, & procedit tantum in celebratione Miſſarum, ver. gr. & ſimilibus, in quibus non datur diviſio Miniſterii, uti datur in celebratione funeris. Imò unuſquiſque intra ſuos limites abſolvere poteſt præces ceptas pro Defuncto, ſi volunt, ut debent, & ſic etiam docet *Bordonus reſolutione 51. quæſtione vigeſimaſexta, numero 66.* Concludens: *Dicta procedere etiam in Eccleſiis unitis Monaſteriis Regularium, ut intus Eccleſiam Curatus non poſſit deferre Stolam, & funus proſequi, ex Decif. Rotæ Anno 1629. 23. Martii apud Tamburin. tomo tertio, deciſion. 87.* ſupra relata.

508 Probo ſexto in iis, in quibus Papa manus apponit, inferior non poteſt amplius manus apponere, nec ſe intromittere, *Capitul. Nomen Presbyteri, cauſa ſecunda, quæſtione prima, & Capitul. Vt noſtrum de Apellat.* (Vbi expreſsè: *Poſtquam Papa aliquam cauſam ad ſe revocat, non valet proceſſus poſtea per minorem Iudicem factus: Cum plus ſit, Romanum Pontificem ad ſe aliquid revocare negotium, quam quemquam ad eum ſuper aliquo negotio provocare.*) *Bald. capitul. primo*, §. *Ad hac, colum. tertia de pact. iuram. firmat. Deci. in Capitul. Cum acceſſiſſent, numero 44. de Conſtitut. & conſil. 137. column. ſecunda. Roman. conſil. 135. column. prima. Verſu Caterum. Paſqualigus in Francum parte prima, num.* 1412. cum aliis ibi citatis. *Moronus reſponſo 99. numero 71. & 72.* & communiter, facitque etiam ad rem *Extravag. Ad Romani Pontificis de prebend.* Et ratio eſt, quia ubi Summus Pontifex ſe intromittit, & manus apponit, non poteſt inferior amplius ſe ingerere, quia huius manus à Sanctitate Sua ligatæ ſunt, advocando ad ſe omne ius: Cum ergo Dominus Papa in favorem Regularium (Privilegio plenæ exemptionis) manum appoſuerit in funeralibus, præcipiendo Parochis ſub excommunicatione, &c. ſe omninò abſtinere, occaſione funeris, ab ingreſſu Eccleſiæ eorumdem Regularium cum Cruce, Stola, Cantu, &c. invitis iſtis, quo iure poſſunt Parochi contra Suæ Sanctitatis expreſſum, & omnibus notum præceptum ſe intromittere, iiſdemque contradicentibus, & invitis contrafacere, & actum ullum iuriſdictionis, manu D. Papæ vetitum, atque interdictum, in dictis Regularium Eccleſiis in funeribus exercere? Excuſationem nullam in hoc habent inobedientes Parochi de peccato ſuo, nec pro ipſis habet hic locum, Ignorantiæ Privilegium, quod nequeunt pro ſe allegare, cum ſint apertiſſimè, & ſemper in mala fide, nec ullum unquam adſit tempus, in quo de proprio iure læſo

læſo non clament, reclamentque perpetuò Regulares contra Parochos, prætendentes ius ſuper cadavera apud nos, & in Eccleſiis noſtris ſepelienda, non obſtante eo, quod illis imperatur per tot Regularium Privilegia, ſub cenſuris, &c. Adducere autem in excuſationem pro ipſis contrariam conſuetudinem, aut præſcriptionem, vanum eſt omninò, nec valet, ut patebit infra evidenter. Et modo interim huiuſmodi conſuetudini, & præſcriptioni, tantum ſufficiat opponere *Axioma* illud, quod eſt apud *Barboſam* 193. videlicet, quod *Prohibitum una via, non cenſetur alia permiſſum, leg. Quod dictum, ff. De pactis, leg. Cum hi, §. Si cum ius, ff. De tranſact. leg. Athletas, §. Ait Prætor, ff. De infamib. leg. Si quis, §. Minor, ff. Qui, & à quibus, leg. Illud, ff. Ad leg. Aquil. Capitul. Cum quid una via* 84. *de Regulis Iuris in* 6. (ubi: *Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti.*) *Surdus conſil.* 301. *numero* 75. *Menoch. conſil.* 285. *numero* 41. Vel: *Quod una via à lege prohibetur, non debet alia concedi in fraudem legis. Sigiſmundus Scaccia de Commercio §. primo, quæſtione ſeptima, parte ſecunda, ampliat. undecima, numero ſecundo, fol. mihi* 251. Ergo cum ſit Parochis una via prohibitum (hoc eſt Summorum Pontificum Bullis, & Decretis, & ſub terminis) ingredi Eccleſias Regularium cum Stola, & Cruce, & in aliquo ſe intromittere in illis circa funeralia, non debet alia via ab iiſdemmet prætendi permiſſum, invitis Regularibus ipſis.

509 Confirmatur præfata argumentatio, quia ſi Parochi nequeunt ſuper cadavera ſuorum Parochianorum in Eccleſiis Regularium poſita, amplius ſe ingerere, eo quia Summi Pontifices circa eademmet manus appoſuerint, & ad ſe omne ius advocaverint, ceſſat ergo evidenter in Parochis quæcumque iuriſdictionis ratio ſuper eadem cadavera: igitur ceſſare etiam debent ab indebita moleſtia contra Regulares, & prætenſione ingrediendi eorumdem Eccleſias cum Stola, Cruce, Cantu, &c. *A ratione enim ceſſante validum eſt argumentum. Barboſa Loco* 94. cum Iuribus ibi, & Doctoribus. Et ſi dicant Parochi, adhuc ius ſuper eadem cadavera habere ob laborem, quem ipſi in adminiſtratione Sacramentorum ſubiere, ipſiſque ob id adiudicari debere, uti debitum ex iuſtitia. Contra: *Primò*. Quia hoc eſt apertè, & directè adverſus Summos Pontifices, qui in ſuis Bullis, & Decretis ita decreverunt, & contra tot Sacrarum Congregationum reſponſa, & definita, ac contra Doctores omnes: *Secundò*. Quia, ut optimè ait noſter *Pater Ceſpedes de Exemptione Regularium capitul. decimoſecundo, numero vigeſimo: Prædictus labor iam compenſatus fuit ſimpliciter aliis viis. Deinde* (ſic benè concludit) *vellem certè in ſtatera, ſi poſſem, ponderare laborem Clericorum in Miniſtrandis Sacramentis, & laborem Regularium*. Et quam longè hic gravior appareret? addi hoc poteſt cum *Manaruta capit. nono, diviſion. prima, fol. mihi* 223. *in fine*. *Tertiò*. Quia ſi verum eſt, ex labore quem ſubierunt Parochi in Sacramentorum adminiſtratione, dictum ius naſci, ut ipſi volunt, ex eodem utique capite affirmandum etiam erit, & Regulares poſſe Parochorum Eccleſiam ingredi, & in eadem Parochis invitis, cum Stola, & Cruce Officium peragere, quotieſcumque contingat in Parochiali aliquem ſepelire, pro qua Regulares laborarunt, Sacramenta adminiſtrando: maximè morti proximo, eumdemque die, noctuque juvando, ut ſæpè, imò ferè quotidiè contingere ſolet in Parochorum levamen, & coadiutorium: at hoc nequit affirmari, quia nimis eſſet, ergo neque illud. Hinc concludendum cum *Manaruta loc. citat. fol.* 224. *Verſu Hæc igitur: Impertinens omninò videri, pro præmio*

mio qualium, qualium laborum, qui tot aliis premiis compenſantur, alieni iuris læſionem expetere. Niſi fortè Summorum Pontificum Canones, & Regularium Privilegia, ita viluerint, ut eorum inobſervantia exquiratur in præmium laborum eorum, ad quos ipſi tenentur; & quorum maiorem partem Regulares ipſi ad Parochorum levamen quotidiè tolerare non deſinunt, quod vel cæci vident. Hactenus *Manaruta*, excellenter ad hanc tem. Verum

510 Si iterum dicant RR. Parochi, Oratio noſtra Defuncto proficua eſt, uti eidem proficua ſunt Officium noſtrum ſuper cadavere, Cantus, Pſalmorum recitatio, &c. Quare ergo in Regulatium Eccleſiis, hęc omnia ſpiritualia Suffragia nobis prohibentur in maximum ſpirituale præiudicium ipſius Defuncti, quod utique eſſe videtur contra ordinatam Charitatem, quæ (iuxta *Divi Pauli Epiſt. prima ad Corinth. capitul. decimotertio*:) *Non æmulatur, non eſt ambitioſa, non agit perperam*? Et ſi hoc inquam addant R. R. Parochi tanto charitatis zelo, erga proprium Defunctum Parochianum: ergo quoque addo, quare Domini, eodem charitatis ſtimulo, poſtquam cadaver in Eccleſia Regularium collocatum eſt, intra veſtras Parochiales Eccleſias, ex mera devotione, & nullo accepto ſtipendio (ut apud Regulares eſt in uſu ad eorumdem exemplum, Miſſas, Officia, Pſalmos, &c. non recitatis, neque perſolvitis? Si charitatis ſtimulus, & devotio erga veſtrum Defunctum, adeò vos contorquet, cur non ſinitis veſtros ſemper Comparochos, & Regulares ingredi Eccleſias veſtras cum Cruce elevata, & Stola, atque in eis Officia funeralia peragere, Canere, &c. Cur, cur inquam hoc eis quotidiè prohibetur? Vbi eſt tunc ſtimulus veſter? Vbi charitas, & devotio? abierunt in regionem longinquam. Dico igitur ego, ſatis abundè compenſari Parochorum, & Presbyterorum Cantus, qui in Regularium Eccleſiis prohibetur. Nam iis qui ſepulturas eligunt in Regularium Eccleſiis, & in eiſdem eorumdem corpora, ſeu cadavera ſepeliũtur, *Leo X. & Adrianus VI.* conceſsere Plenariam Indulgentiam, communicatam omnibus Mendicantibus (& etiam per participationem non Mendicantibus) ita dicti Pontifices conceſſerunt *Ordini Sanctiſſimæ Trinitatis*, ut videre eſt apud *Caſarubium in Compend. Privilegior. Verbo Communicatio Privilegiorum n. 39. & Verbo Sepeltio num. vigeſimoſecundo*. Qui inſuper, ab iiſdem Pontificibus fiunt participes omnium Indulgentiarum, quas ipſi Religioſi lucrantur, omniumque Suffragiorum pro tempore faciendorum in Monaſterio, in quo ſepeliri mandaverint. Et ſi quis ſcire cupit, quam magna valdè ſit hæc conceſſio, meam excurret *Filiationem Spiritualem*, pręſertim *Caput octavum* eiuſdem, in quo abundè de Indulgentiis quas lucrantur Religionibus Aggregati per *Litteras Gratioſas Fraternitatis, ſeu Filiationis Spiritualis*. De hac eadem Indulgentia *Leonis X. & Adriani Sexti*. *Lezzana tom. 4. Summæ, Verbo Sepultura, quo ad Regulares num. 19.* (ubi etiam notat ex his, quæ docet *tom. 3. Verbo Indulgentia, quo ad Regulares num. 12.* non eſſe hanc revocatam in illa Generali revocatione facta à *Paulo V.* quia in illa non revocantur Indulgentiæ Regularibus conceſsæ, non pro ſe ipſis, ſed ipſorum intuitu pro Sæcularibus Defunctis, ſicuti nec revocantur conceſsæ pro iiſdem Regularibus Defunctis: quod totum docui, & ego in dicta *Filiatione Spirit. capitul. citat. 8. dub. 4.*) *Peyrinus tom. 1. Privileg. in Conſtitut. 2. Iulii 11. §. 21. numer 56.* (ibi: *Mandantes ſepelri in Eccleſiis noſtri Ordinis, lucrantur omnes Indulgentias, quas Fratres Ordinis, & fiunt participes omnium Suffragiorum pro tempore faciendorum in dicto Monaſterio, in quo ſepeliri mandaverint*.

rint. Ita conceſſit Leo Decimus, & Adrianus Sextus, &c.) *Rodericus in Compend. Titulo de Sepultur. reſolutione* 128. *numero decimoquarto* (ibi: *Præcipuè in Habitu Sancti Franciſci Sepulti, lucrantur Indulgentiam Plenariam, &c.*) *Bordonus reſolut.* 51. *num.* 88. (ibi: *Sepulti, maximè cum Habitu Regulari, lucrantur Indulgentiam Plenariam, &c.*) *Pellizzarius tom.* 2. *tract. octavo, capitul. quinto, ſectione quarta, ſubſectione ſecunda, quæſt. decimaſexta, numero* 170. *Donatus tom.* 2. *Praxis Regularis tract. decimo, Titul. de Sepultur. in ordine ad Regulares quæſt. octava, fol. mihi* 170. ibi: *Melius eſt eligere ſepulturam in Eccleſiis Regularium, quam aliorum, tum ex frequentiori Divinorum Officiorum celebratione, quæ fit in Eccleſiis Regularium, iuxta Cap. Fraternitatem* 3. *de Sepultur. & Gloſſa ibi in Ver. Frequentius. Tum ex maiori frequentatione populi accurrentis ad Divina Officia audienda in dictis Eccleſiis, quæ multum prodeſt fidelibus vivis, & Defunctis, Gloſſ. Cap. Cum gravia* 13. *q.*2. *Tum item, quia in dictis Eccleſiis ſepulti, maxime cum Habitu Religioſo, lucrantur Indulgentias Plenarias ex Indulto Leonis X.* ita *Donatus cum Bordono, & Pellizzario. Antonius à Spiritu Sancto in Director. Regular. par.* 1. *Tit. de Privilegiis in particulari tr.* 2. *diſp.* 5. *ſect.* 5. *num.* 78. Vbi inſuper refert (aliis etiam citatis) quod *Clemens IV. & Nicolaus IV.* eligentibus ſepeliri in Mendicantium Habitu, conceſſerunt remiſſionem tertiæ partis peccatorum ſuorum, quam conceſſionem *Vrbanus V.* ampliori gratia confirmavit, & *Leo X.* ampliavit, extendendo ad Indulgentiam Plenariam, ad quam lucrãdam declaravit ſufficere Habitum petiiſſe, licet ante mortem cum non induerit, item ſufficere ad eamdem lucrandam, quod Habitus ponatur ſuper thalamum moribundo, ut notat etiam *Lezzana tomo tertio, Verbo Habitus Regularis numero undecimo*, ubi ſic: *Notandum ad conſequendas prædictas Indulgentias, videri non ſufficere, quod cadaver induatur dicto Habitu Religioſo, ſed neceſſarium eſſe, quod homo vivus, & ſi moribundus, eo indutus moriatur, aut decedat, prout colligitur ex verbis Pontificum in Privilegiis relatis. Ad quod ſufficere videtur, quod ipſe Habitus ponatur ſuper lectum hominis agonizantis, &c.* Bullam *Adriani VI* vide apud *Bullarium Roderici*, quæ incipit *Rationi congruit n.* 7. *fol. mihi* 331. *column. prima*, & apud eumdem *Roder. tomo ſecundo quæſtionum Regularium quæſt.* 76. *artic. decimo*, idem *Leo X.* extendit Indulgentiam Plenariã omnibus morientibus, & ſepeliendis tam in Habitu Fratrum Minorum, quã Sororum Tertiæ Regulæ Sancti Franciſci, ſub obedientia Miniſtrorum Generalium, & Provincialium, ſub his verbis: *Tam morientes, & ſepeliendi in dicto Habitu; quam morientes, & ſepeliendi in Habitu Sororum Tertiæ Regulæ Sancti Franciſci, ſub obedientia Miniſtrorum Generalit, & Provincialium degentium, conſequentur Indulgentiam Plenariam omnium peccatorum ſuorum.* Declarans: *Sufficere Habitum prædictum petere, ac ſuper ſe uſque ad mortem habere, ac in eo ſepeliri, etiam ſi ante mortem non induatur.* Debet autem recipi huiuſmodi Habitus ad ſepeliendum ab aliquo Prælato Ordinis, aut ab alio per ipſum Prælatum ad id delegato, alias conceſſio habitus non tenet, ex Decreto *Sixti Quarti in Bulla antea* (relata à *Rodriquez quæſt. citat.* 76 *articul.* 9) in qua ſtatuit: *Quod Habitus Fratrum Minorum, & Prædicatorum non poſſit dari iis, qui cum eo elegerint ſepeliri, niſi per Guardianum Ordinis Minorum, aut per Priorem Domus Ordinis Prædicatorũ loci, in quo talis decedere contigerit, vel Superiorem Prælatum dictorum Ordinum, aut per alium quavis auctoritate, vel Prælatione fungentem exhiberi debere. Ac ſtatuit, quod illorum ſic indutorum cadavera diſcooperta, nullo pallio, vel tegumento ſuper impoſito, cum Habitu huiuſmodi ad*

ſe-

ſepulturam deferri poſſint, & ita etiam apud *Samuellium de ſepultur. tractat. primo, diſput. quarta, controver. decimaquinta, concluſ. decimaſecunda, num.* 72. *fol. mihi* 200. Hinc

511 Obiter infertur, melius eſſe, eligere ſepulturam in Eccleſiis Regularibus, quam in aliis; ob Indulgentias videlicet, & peccatorum remiſſiones recitatas, quibus ſuffragantur Sæculares eligentes ſepeliri in Eccleſiis, & Cæmeteriis Regularium. Et nedum ex hoc capite melius eſſe infertur, verum etiam ex multis aliis, ex quibus creſcere certum videtur ſpiritualis utilitas. Creſcit namque, ob frequentiorem Divinorum celebrationem, ut innuit *Caput Fraternitatem il* 3. *de ſepulturis*, in quo ſic: *Fraternitatem tuam non credimus ignorare mortuorum ſepulchra, & cæmeteria, apud illas Eccleſias, & Monaſteria, ex antiquo eſſe diſpoſita, in quibus Religioſorum Fratrum Conventus ſunt conſtituti: & Orationes, atque Miſſarum Solemnia tam pro Vivis, quam pro Defunctis frequentius celebrantur*. Et ibi dicit *Gloſs. Verbo Frequentius. Hæc eſt ratio quare potius ſepeliuntur homines in locis Religioſis, quia frequenter Divina Officia celebrantur*. Frequentiores ergo Divinorum Officiorum, & Miſſarum celebrationes, quæ principaliter fiunt in Eccleſiis Regularium, arguunt etiam meliorem, & utiliorem ſepulturam apud ipſos, quam alios. Et eo magis ex hoc capite creſcit huiuſmodi ſpiritualis utilitas, quia in Eccleſiis Regularium adſunt tot, & tot Altaria Privilegiata, & in quibuſdam etiam perpetua, & quotidiana, in quibus celebrantes quotidiè liberant Animas à Purgatorio, uti ſunt Altaria Privilegiata, de quibus *Antonius à Spiritu Sancto diſput. citat. quinta, ſection. ſecunda*, §. *tertio, numero* 42. & 43. & *conſult.* 73. in quo reſolvit: *In unaquaque Eccleſiarum Carmelitarum Diſcalceatorum adeſse unum Altare Privilegiatum ad omnes hebdomadæ dies*. Et ego ipſe in mea *Filiatione Spirituali capitul. octavo, dub. nono*, item reſolvo: *Quod Miſſæ Regularium, quas ipſi celebrant pro Defunctis, ſecundis, & quartis feriis per totum Annum, ſive ſint de Requiem, ſive non, in quocumque Altari celebrent, etiam extra propriam Eccleſiam, omnes ſunt Privilegiatæ*. Creſcit præterea dicta ſpiritualis utilitas ex maiori frequentia populi ad Divina Officia, Conciones, &c. concurrentis in eiſdem Regularium Eccleſiis, ſemper apertis, quod multum prodeſt fidelibus vivis, & Defunctis: & quod non ita frequenter, ſed raro evenit, & videtur in aliis Eccleſiis. Igitur ſi Sepulchra, & Cæmeteria benè ſunt conſtituta (ex *Cap. citat. Fraternitatem*) apud illas Eccleſias, in quibus Orationes, & Sacrificia frequentius celebrantur, ſelectior erit facta electio, ubi plures Orationes funduntur, & plura Sacrificia celebrantur. Propter quod enim unumquodque tale, & illud magis. Et fructuoſior conſequenter electio ſepulturæ facta erit in Eccleſia plurium, quam paucorum Sacerdotum: quia plura ibi celebrantur Sacrificia, quod (ut plurimum) evenit in Eccleſiis Regularibus Conventuum (non in Sæcularibus) quia plures ibi Preces, & Orationes tam publicæ, quam privatæ funduntur, quam in Sæcularibus, ut evidens eſt. Vnde quod longè melius ſit in Regularium Eccleſiis ſepeliri, quam in aliis, ſub iiſdem recitatis rationibus docent etiam *Laurentius Portell. in dub. Regul. tomo ſecundo, caſu* 66. *numero tertio. Bordonus reſolutione* 51. *quæſtione* 40. *numero* 87. (ubi etiam *Lavor. Tit. de Funeralib. capitul. decimoquarto, numero* 44. *Angelus à Lantuſca, Verbo Sepultura numero primo. Pellizzarius in Manual. tomo ſecundo, tract. octavo, capitul. quinto, ſection. quarta, ſubſection. ſecunda, quæſtione prima, numero* 144. *Verſu Notat item. Pe-*

tras de Murga tomo primo Canonicarum Moralium diſquiſitionum, tract. ſeptimo, titul. de elect. ſepult. ſection. quarta, diſquiſition. decimaſecunda, concl. quinta, numero undecimo. (*Addens numero decimoſecundo in fine : Et reſpectivè fructuoſior electio in Eccleſiis magni concurſus, tam Miniſtrorum, quam aliorum fidelium, quam parvi: propter eamdem rationem plurium precum, & Orationum. Abbas in citat. Capitul. Fraternitatem il 3. numero 4. Manaruta capitul. decimo, diviſion. prima, fol. mihi* 248. *Verſ. Tum etiam.* (Cum *Colleg. Salmanticenſ. tract. de Privileg. Regularium capitul. tertio, puncto ſexto, §. tertio, numero* 206. *pag. mihi* 301.) & alii.

512. Probo ſexto. Regulares, occaſione Proceſſionum ingredientes Eccleſias Parochiales, imò & quandoque Cathedralem ipſam, cum Cruce erecta, &c. quia id faciunt non Epiſcopo invito, ſed de eius facultate, & licentia (qui eſt omnium Eccleſiarum, & Parochorum ſuæ Diœceſis Paſtor, & Superior) ac ipſo annuente, & Proceſſiones ſic diſponente (cum eidem, uti Ordinario, Regulares, quoad Proceſſiones ſubſint, ex *Conſtitut. Leonis Decimi dum intra, & Concil. Trident. ſeſſione vigeſimaquinta de Regularib. cap. decimotertio*) ideò, nec taliter ingredi prohibentur, nec ullus affirmabit inquam ex tali facultativo ingreſſu, ius ullum acquirere ad illum Regulares : Ergo à pari, nec ius ullum acquirere poſſunt RR. Parochi ingredientes cum Stola, Cantu, &c. Eccleſias Regularium occaſione funerum, quia & ipſi ſimiliter, talem faciunt ingreſſum (quando eis permittitur) non Regularibus invitis (ita enim, nec fieri, nec prætendi poteſt) ſed de eorumdem Regularium licentia, aſſenſu, & facultate tantummodo, ut patet, cum nec aliter, nec alio prætextu ingredi ſic poſſint iidem Eccleſias noſtras; ita toties coacti, & coarctati ſub cenſuris (& lethali culpa conſequenter) à Pontificibus Summis. Ligatis Parochis ſub illis verbis, ſeu Clauſula in Bullis (ſuperius allatis) nedum pluries, ſed ferè ſemper appoſita, ut ſic Eccleſias noſtras non ingrediantur : *Nobis invitis, vel ſine noſtro aſſenſu*. Quæ Clauſula debet utique (ut etiam ſuperius diximus) aliquid operari, ne dicatur otiosè, & inutiliter poſita, quod nequit affirmari : Et denotat Privilegium eſſe purè facultativum, ſeu meræ facultatis, quod numquam amitti poteſt per non uſum, aut contrarium conſuetudinem, cum illius uſus arbitrio noſtro ſit commiſſus, hinc per hoc, quod illo non utamur, non amittitur, aliàs dicta Clauſula appoſita, inutilis eſſet, nilque operaretur; imò in Privilegio omni includitur, ut eo utatur Privilegiatus cum voluerit, ſeu quod idem facit : *Cum invitus non fuerit*. (Nec aliquo modo impeditus: Vnde *Suarez de Legibus libro octavo, capitul. trigeſimoquarto, numero quinto*, egregiè ait : *Si quis non utatur Privilegio tempore opportuno, quia eſt impotens, abſens, infirmus, aut quia per violentiam impeditur, talis non uſus non poteſt illi nocere, ut Privilegium poſtea amittat, quia voluntarius non eſt: idemque argumentum procedit de ignorantia, quia cauſat etiam involuntarium. Quæ doctrina ſumitur ex Gloſſa in Capit. Abbate, Verbo Donec, de verbor. ſignific. & ex aliis D.D.*) Vt igitur aliquid operetur, intelligenda eſt, ut poſſimus Privilegio non uti ſine præiudicio, quod indubiè inferri ſequeretur, ſi tempus præſcriptionis contra ipſos non utentes computaretur, & ex tali non uſu contraria conſuetudo induci poſſet, quod negant Doctores (ut mox, & ex ſuperius dictis) quando adeſt dicta Clauſula, & Privilegium eſt merè facultativum, ut in caſu noſtro, in quo conceſſio Regularium, ex pura eſt urbanitate, aut liberalitate : *Qui autem ex urbanitate, aut liberalitate præſtat Be-*

ne-

neficium, vel obſequium alteri, etiam longo tempore, non inde ex neceſſitate remanet obligatus idem ſemper præſtare. *Menochius de arbitrariis Iudicum, libro ſecundo, centur. quinta, caſu 494. numero quarto, fol. mihi 860.* & probatur, *leg. Creditores, Cod. De pignor. leg. Civil. Cod. De furtis, & Capitul. Potuit de locato. Illuminatus Moronus in Biga controverſ. prima de conſuetudinib. contra Regulam, &c. numero 50. fol. mihi vigeſimoquarto. Bordonus reſolutione 68. num.* 41. aliique. Et

513 Confirmatur eadem ratio: Quia ideò generalis regula docet, actus meræ facultatis, ſeu ea, quæ meræ facultatis ſunt, præſcribi non poſſe, per *Text. in leg. Per viam publicam*, & ibi notant *Gloſs. & Bartol. ff. De via publ.* ubi dicitur, quod numquam præſcribitur facultati eundi per viam publicam, quia iſtud poſſe ire per viam publicam, non eſt ius, ſed quædam facultas. Et hanc concluſionem firmant *Iura, & Iuriſperiti* apud *Io: Franciſc. Balbum* in verè aureo ſuo *De Præſcriptionibus tractatu, quarta parte quintæ partis principalis, quæſtion. prima, numero primo, & ſecundo, fol. mihi 433.* ubi ipſe ſic: *Ea quæ competunt iure facultatis, non præſcribuntur. Ex hoc infertur, quod ſi aliquis per viam meræ, & gratuitæ facultatis aliquid ſit ſolitus concedere, per hoc non obligatur perſeverare, ac ſi firmata eſſet conſuetudo, ut declarat Panorm. poſt alios in Capit. Quod translationem, columnn. ſecunda de Offic. leg. Per id, quod not. Iun. in Capitul. Cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poßeß. & proprietatis, ubi dicit: quod ſi millies aliquis hoſpitaretur aliquem amicum ſuum in domo, per hoc non eſt inducta conſuetudo, ut teneatur eum in futurum hoſpitari, cum fuerit profectus ad illam Civitatem, &c.* Item non eſſe obligationem ex iuſtitia ſervandi conſuetudinem in iis, quæ ex mera liberalitate, & urbanitate fieri conſueverunt, docent etiam *Bonacina tomo ſecundo, Titul. de Legib. in genere, & in particulari diſputat. prima, quæſtione ſecunda, puncto ultimo, §. tertio, numero vigeſimo*, ibi enim: *Quapropter* (inquit) *qui millies conſuevit alteri obſequia, vel Beneficia præſtare, aut illum in domum propriam recipere, non acquirit obligationem illa præſtandi, leg. 1. ff. De ſervitutibus, & leg. Creditores, Cod. De pignorib. Rebellus par. prima, libro primo, quæſtione quinta, numero vigeſimoſeptimo. Sylveſter Verbo Conſuetudo, numero decimoquarto. Menoch. de Arbitr. caſu 494. numero quarto, & alii, quos in ſimili retuli de contractibus*. Et hic etiam facit quod: *In merè facultativis, non datur reſtrictio meræ facultatis*. Vrbanitas enim nullum inducit ius, aut obligationem: *Neque præiudicat alicui, nec iuri publico, nec privato, nec in petitorio, nec in poßeſſorio, leg. Qui iure familiaritatis, ff. De acquir. poßeſs. ibi Bartol. Imol. Alex. cum aliis cit. à Bariola conſil. vigeſimonono, § Reſpondetur primò. Bordonus reſolut. 68. numero* 41. Ex actibus enim facultativis non inducitur conſuetudo idem faciendi in futurum, *leg. Proculus, ff. De dam. infect. leg. 1. §. Denique, leg. Si in fundo meo, ff. De aqu. pluu. arcen. Cyn. in leg. prima, & ſecunda, Cod. de ſervit. & aqu. idem in leg. ſecunda. Cod. Quæ ſit long. conſuetud. Innoc. in Capitul. Cum in Eccleſia Sutrina, ubi poſt alios Rip. numer. 43. de cauſ. poſseſs. & propriet. Marcellus Vulpe in Praxi Iudiciali Fori Eccleſiaſtici capitul. 39. numer. 4.* ibi: *Ex actibus facultativis non inducitur conſuetudo idem faciendi in futurum*, addens *num. 9. Verſ. Quartò non*: *Ex actibus facultativis non inducitur præſcriptio, & idem faciendi in tempore futuro, quod procedit, quando actus ſit per modum facultatis, non per modum iuris debiti*. In caſu autem noſtro, Parochi nullum ius habent in Regularium Eccleſiis, quæ omninò exemptæ ſunt; imò ipſis Parochis à Summis Pontificibus interdicitur omne

ius

ius (ex dictis) quo ad funeralia in noſtris Eccleſiis. Et ſi quandoque in quibuſdam eorum, Stolam deferunt, Pſalmos canunt, *Requiem æternam*, ac *ultimum Vale* dicunt ſuper Defuncti corpus, vel in aliquo ſe intromittunt, id utrique evenit cum aſſenſu expreſſo, aut tacito, & ex facultate urbana à Regularibus conceſſo, & conceſſa, quæ nullum inducunt ius, aut obligationem: & quod ita eveniat ſupponi debet: *Quoniam dato initio non coactivo, actus geſti non ſunt neceſſarii, ſed ſimpliciter voluntarii, & facultativi. Pignatellus tomo tertio, conſult. 47. numero trigeſimoprimo, fol. mihi* 114. Quoniam verò iſte Doctor addit immediatè, quod *actus etiam facultativi ceſſant eſſe tales, evaduntque obligatorii, ſi concurrat eorum multiplicitas, & continuatio per longum tempus: Eo quia conſuetum facit actum de voluntario neceſſarium*, licet abſolutè, & ſimpliciter hoc non ſit admittendum, nec concedendum, hinc *Antonius à Spiritu Sancto conſulto* 38. *numer. decimoquinto*, expreſsè ſic; *In purè facultativis non poteſt introduci conſuetudo laudabilis, & poſſeſſio, & etiam ſi ſit immemorialis, non ſufficit ad illam introducendam; ut conſtat ex leg.* 1. *Cod. De ſervit. & aqua, & tenet Bartol. in leg. Cum in rem verſic. ff. De uſuris, Innoc. in cap. bonæ* 2. *de poſtul. Prælator. Cinus in leg. Prima, & ſecunda, Cod. Quæ ſit longa conſuetudo, & clarius conſtat ex Capit. Ad Apoſtolicam de Simonia*. Et hinc inſuper *Tamburinus de Iure Abbat. tomo primo, diſput. vigeſimaquarta, quæſtione octava, numero ſexto*: Quærens an Religioſi Apoſtolicæ Sedis Privilegio exempti, ne ad Proceſſiones ire compellantur: ſi ab Epiſcopo vocati, pluries ſint acceſſi, intelligantur, per contrarium uſum Privilegium amiſiſſe, & ſic in poſterum ad id compelli poſſe? reſpondet, *quod non, quia tale Privilegium eſt meræ facultatis, quod numquam amittitur per non uſum, & ſic Privilegiati poſſunt ire, ſi volunt, & ſi nolunt, abſtinere: tum quia precariò acceſſiſſe videntur, & ſic nullum ius Epiſcopo acquiſitum eſt*; & ita etiam, & ſub iiſdem verbis ad idem dubium, & quæſitum reſpondet *Stephanus Quaranta in Summa Bullarii, Verbo Præcedentia, Verſ. At in caſu*, apud quem idem etiam determinat *Caldernus conſ. octavo, ſub Titul. de Privileg. Regular.* relatus etiam à *Felino in Capitul. Dilectus, ſub numero ſeptimo de Offic. Ordin.* Quod totum facit pariter (cum proportione) ad caſum noſtrum de Parochis, precariò ſimiliter, (hoc eſt cum aſſenſu tantum, facultate, & licentia Regularium) iſtorum Eccleſias ingredientibus, &c. Licet ergo inquàm, *Pignatelli additum*, nec admittamus, nec concedamus: nihilominus tranſeat illud. Eodem tamen dato, & non conceſſo. Quia R.R. Parochi carentes omninò quocumque rum rationis, tum auctoritatis, ut abundè ex dictis: & ad propriam (non iuſtam, ut modeſtè, & reverenter loquar) prætenſionem fundandam, & tuendam ad ſolitum eorumdem effugium recurrant: Manutenendos eſſe in delatione Stolæ, & Crucis, & exercitio aliarum functionum funeralium intus Eccleſias Regularium, ex actibus poſſeſſoriis intus eaſdem geſtis, ex quibus arguitur verum eorumdem acquiſitum ius, tam titulo conſuetudinis, quam titulo præſcriptionis, idcitcò, veniens tandem, & ultimo loco ad hominem

514 Probo ſeptimo. R.R. Parochi ſe tueri nequeunt titulo conſuetudinis, neque titulo præſcriptionis adverſus Regulares: ergo nullo alio titulo, ſicque nullum ipſis effugium: conſequentia hæc ſequitur, nam aſſignent ipſi, ſi quod aliud habent: non enim negare poſſunt Privilegium omnimodę exemptionis, quo fruuntur Regulares; & hi (una excepta revocatione à Sanctiſſima Sede emanante) nequeunt huiuſmodi

Pri-

Privilegium amittere, niſi vel per renunciationem; vel per contrariam conſuetudinem debito tempore, non uſu Privilegii ſcilicet, aut contrario uſu, &c. firmatam, vel per veram præſcriptionem contrariam, non uſu ſimiliter, aut contrario uſu, definito à lege tempore ultimatam: nullo alio excogitabili titulo dictum exemptionis Privilegium amitti poteſt à Regularibus. Sed neque renunciatione (ut ſupra viſum eſt) amitti poteſt, quia renunciatio (ut ibi probamus) non habet locum, quando arbitrio noſtro uſus Privilegii committitur (ut in caſu noſtro) unde per hoc, quod illo non utamur, non cenſemus illi renunciare velle; imò, & ſi etiam vellemus huic Privilegio renunciare, non poſſumus, ut ſupra ſatis ſuperque probatum eſt: præterquamquod conſtare deberet authenticè de tali renunciatione, quod numquam fiet, & ſemper eſſet (ſi exhiberetur etiam iurata) nulla, & invalida, ex dictis ſupra. Neque contraria conſuetudine, vel præſcriptione amitti poteſt, ut in antecedenti. Ergo, &c. Antecedens quo ad utramque partem probandum eſt; & ut id clarius, ac evidentius fiat (licet una pars includat, ſeu inferat alteram; & conſuetudo ipſa debeat eſſe præſcripta) contra prætenſam conſuetudinem primo, & præſcriptionem ſecundo loco (ſeparatim) erit adverſus Parochos argumentatio mea. Unde

515 Quo ad conſuetudinem, ab Adverſariis RR contra Regulares quotidiè intimatam ſub illis verbis, quæ quotidiè etiam habent in ore, videlicet *conſuetum, conſuetum, ſolitum, ſolitum*: Suppono eam eſſe; *Ius quoddam moribus conſtitutum, quod pro lege ſuſcipitur, cum deficit lex*. Vel: *Eſſe ius non ſcriptum, quod ex longo, &c. continuo uſu ortum eſt*. Et ita, ut plurimum deſcribi à DD. de ea ſcribentibus, ut videre eſt apud ipſos tum Canoniſtas, & Iuriſtas, tum Theologos. Et *Capitul. Non eſt 3. de conſuetud.* (ubi *Gloſs. Verbo Conſuetudo. Quæ deſcribitur, eſſe ius quoddam moribus inſtitutum, cum deficit lex, &c.*) Et ipſam dici eſſe *Ius quoddam moribus conſtitutum*, ſeu inſtitutum, quia à moribus (ideſt actibus frequentibus) hominum naſcitur, & originatur, atque ex uſu frequenti illorum actuum ius illud obligans inſtituitur; & ob id vocari *Ius non ſcriptum*, quia ſcripturam non requirit, ſed ex more, & frequenti actuum uſu (qui in facto, non in ſcriptura conſiſtit) ortum habere. Addi præterea, quod *pro lege ſuſcipitur*, ut oſtendatur effectus conſuetudinis, qui eſt obligare inſtar legis ſcriptæ. Apponi tandem, *cum lex deficit ſcripta*, ideſt amplius hæc non adeſt, quæ obligationem inducere poſſit: quia conſuetudo introducitur in defectum legis ſcriptæ de hac, vel illa re: Unde quando lex adeſt, & obligat, locum non habet conſuetudo: & hac legitimè poſita, ceſſat obligatio legis, cui etiam prævalet. Hæc inquam ſuppono ex D.D. communiter. Et inſuper ex eorumdem magis recepta ſententia, quatuor conditiones requiri ad conſuetudinem ſtabiliendam. *Primò*, quod ſit rationabilis. Et meritò, quia cum conſuetudo legitimè introducta, & præſcripta, ſit lex, & *lex honeſta, iuſta, poſſibilis, &c.* eſſe debeat *diſt. 4. Cap. Erit*, non poteſt eſſe talis, quin ſit rationabilis, ideſt ſecundum rectam rationem, quia de eſſentia legis eſt, quod ſit ſecundum rectam rationem, cum ſit regula humanorum actuum, regula autem ſine rectitudine conſiſtere nequit, quia non poſſet regulare, ergo conſuetudo etiam, quæ eſt lex non ſcripta, ſed moribus introducta, debet eſſe ſecundum rectam rationem. Quod adeò verum eſt, ut conſuetudo ratione carens, ideſt non ſecundum rectam rationem, numquam vim legis habere poſſit. *Sylveſter Verbo Conſuetudo quæſt.* quar-

quarta . Tabiena Verbo eodem, & quæſt. eadem, & omnes . *Secundo*: Per multos annos obſervata . *Tertio*: Quod ſit uſu frequentata . *Quarto*: Quod ſcientia Principis, vel optimatum, vel tacito ſaltem eorumdem conſenſu ſit introducta: Quia conſuetudo eſt quoddam ius novum; debet igitur proficiſci à ſcientia, vel tacito ſaltem conſenſu Principis, vel optimatum, penes quos ſolos reſidet poteſtas legislativa, & authoritas condendi Iura, ac Leges. Et hinc eſt, quod conſuetudo introduci non poteſt reſiſtente Principe: *Moronus loc. citat. numero* 92. & communiter; & quod interrumpitur conſuetudo, ſi Princeps puniat intendentes illam introducere, quia tunc deficit aſſenſus Principis neceſſariò requiſitus: *Suarez de Legibus libro ſeptimo, capit. octavo, numero decimoquinto* cum aliis, *& Moronus loc. citat. numero trigeſimoquinto*. Vel eidem, etiam iam præſcriptæ derogatur ordinatione Principis, &c. *Caſtro Palaoparte prima, Titul. de Conſuetud. tract. tertio, diſput. tertia, puncto ſecundo* affirmat, omnes conditiones, quas exigunt Doctores ad inducendam conſuetudinem, comprehendi duplici illa conditione aſſignata *in Capit. fin. Cum tanto de conſuetudine*, ſcilicet eſſe *rationabilem, & præſcriptam*, quia nihil aliud ibi exigitur, ut conſuetudo vim legis habere poſſit, ibi enim: *Niſi ſit rationabilis, & præſcripta*. Et *Capitul. Mos eſt diſtin. prima, capit. quarto*, ubi *Gloſs. Verbo Mos eſt longa, in fine*: *Hoc teneas pro certo, quod ſecundum ius Canonicum non valet conſuetudo, niſi præſcripta ſit, & rationabilis*. Et inde eſt, quod introducentes conſuetudinem adverſus legem, peccent toto eo tempore, quo conſuetudo introducta non eſt: *Sanchez de Matrimon. libro ſeptimo, diſputat. quarta, numero decimoquarto. Suarez de Legibus libro ſeptimo, capitul. decimooctavo, numero vigeſimoquarto. Bonacina tomo ſecundo de Legibus diſputat. prima, quæſtione prima, puncto ultimo, §. tertio, numero* 45. *Palao puncto citat. ſecundo, §. primo, numero ſexto. Moronus loc. citat. numer.* 89. aliique. Et ratio eſt, quia à legis obſervatione excuſati non poſſunt, niſi ob conſuetudinem legitimè præſcriptam (ideſt obtentam per curſum temporis ad præſcriptionem requiſiti) ergo ſi conſuetudo nondum præſcripta eſt, nulla eſt ratio excuſans à peccato. Dum enim conſuetudo non eſt introducta, obligat lex: at facere contra legem obligantem, peccatum eſt. Ergo, &c. Completo autem tempore, & conſuetudine præſcripta, iam non eſt amplius rationi conſonum, & Reipublicę expediens, ut culpa ultra progrediatur, neque Cives ad obſervantiam legis iam pręſcriptæ, ex tacita ſaltem volunrate Principis amplius obligenrur, & actus ſubditorum conſequenter, licet antea mali fuerint, tales perſevetent, & ita inter alios docent: *Suarez numero vigeſimoquarto citat. in fine. Bonacina numero* 45. *citat. Palao §. primo citat. numero tertio. Verſ. Reſpondeo ad primam, & Moronus loc. citat. numero* 90. addens *numero* 94. *Cum de conſuetudine eſt ſermo, eſt intelligendus de præſcripta, iuxta Gloſſa in Capit. Mos eſt diſtin. prima ex Textu ibi. Et idem tradit Bald. in capit. primo de feud. cognit. columm.* 1. *ubi reddit rationem, quia conſuetudo, antequam ſit præſcripta, dicitur voluntas, ſeu conatus illam introducendi, ideò appellatione conſuetudinis non venit intelligenda, ſed tantum præſcripta*, ita *Moronus numero citat.* 94. Qui antea *numero decimonono* optimè ait: *Præcipuum eſſe in conſuetudine, ut ex longo uſu tollatur lex, ne peccata multiplicentur. Nec per hoc conſuetudinem introducentes, reportare Beneficium ex malitia ſua; ſed ex lege ſtatuente: non enim ex eo, quod peccant, formaliter eximuntur ab obligatione legis, ſed quia lex concedit, quod poſitis requiſitis ad conſuetudinem, ipſa conſuetudo*

in-

inducatur, & obligatio legis ceſſet. Hactenus *Moronus*. Requirens præterea, quod actus fiant ex ſcientia, non per metum gravem, aut per errorem, vel ignorantiam: quotieſcumque enim talis eſt error, metus, ignorantia, &c. ut tollant conſenſum, non introducitur conſuetudo ad quam maximè requiritur, *leg. De quibus, & iuxta Gloſſa in capite ult. de conſuetudine, & Rom. conſil.* 168. *numero quinto, &c.* ſic *Moronus loco citato numero* 44. Et huius requiſiti ratio eſt manifeſta, quia, cum conſuetudo ſit lex, & lex non poſſit habere vim, & efficaciam, niſi legiſlator intendat ferre legem, ita neque conſuetudo valebit, niſi actus ex mente fiant, ut conſuetudo inducatur. Hinc etiam fit, quod conſuetudines aliquando obligant ex debito; aliquando ex gratitudine; aliquando ſub mortali; aliquando ſub veniali; aliquando in foro conſcientiæ tantum; aliquando tantum in foro fori, & aliquando in utroque. Cum enim conſuetudo tantum habeat potentię, quantum ei uſus attribuit, & quantum intendunt illam introducentes, hinc naſcitur iſta varietas obligandi; Quantum autem temporis requiratur, ut conſuetudo dicatur præſcripta? Vide *Azorium tomo primo, libro quinto, capite decimoſeptimo, quæſtione ſexta. Suarez tomo primo de Relig. libro primo, capite decimotertio, & de Legibus libro ſeptimo, capite decimooctavo. Palaum parte prima de conſuetud. tract. tertio, diſputatione tertia, puncto ſecundo, §. ſecundo. Dianam Coordin. parte ſexta, tract. ſecundo de conſuetudine, reſolutione ſecunda, tertia, quarta, quinta, ſexta, & ſeptima*, & alios. Hæc inquam de conſuetudine ex communi doctrina ſuppoſita, pro probatione primæ partis antecedentis noſtri propoſiti argumenti.

516 Quo verò ad præſcriptionem: & pro probatione ſecundæ partis eiuſdem antecedentis, pariter ſuppono: Quod ipſa ſit *Acquiſitio Dominii, vel alieni Iuris peremptio per continuationem temporis lege definiti.* Et per legitimam præſcriptionem acquiri in utroque foro dominium in rem alterius abſque eius conſenſu. Legantur *Leſſius de Iuſtit. libro ſecundo, capite ſexto. Caſtro Palao parte ſeptima de Iuſtit. in genere, diſputat. unica, puncto vigeſimoſecundo. Vbi de translat. dominii in alterum ex lege præſcriptionis*, aliique ſcribentes de præſcriptione. Ex cuius data definitione, colligunt communiter omnes, requiri ad præſcriptionem (ut legitimè evadat, & verè transferat dominium, poſſitque adverſatio ritè opponi per modum exceptionis) quod ipſa contineat ſequentes conditiones, ſcilicet: *Aptitudinem rei præſcriptibilis; Poſſeſſionem; Bonam fidem; Iuſtum titulum præſumptum; & Certum tempus à lege definitum*, quæ continentur ſequentibus verſibus

Sit res apta; fides bona; ſit titulus
quoque iuſtus;
Poſſideas iuſtè; completo tempore
legis.

Circa primam conditionem *Aptitudinis*: Res, quæ præſcriptioni legitimæ ſubſterni petit, debet eſſe talis, in qua iura non prohibeant fieri pręſcriptionem; ſeu debet eſſe apta ad præſcribi. Iura enim inhabilitant nonnullas res ad præſcriptionem, cuiuſmodi ſunt res Sacrę, & Religioſæ *Inſtit. de Vſucap.* Item Res publicæ, ut Fora, Theatra, &c. *leg. Vſucapionem 9. ff. de uſucap.* & aliæ plures; de quibus Doctores. *Secunda conditio*, omninò neceſſaria ad præſcriptionem legitimam, eſt *Poſſeſſio*, ut conſtat *ex Reg 3. de Regul. Iuris in 6. Sine poſſeſſione præſcriptio non procedit*. Quę poſſeſſio, ut ſubſerviat præſcriptioni, debet eſſe continua, hoc eſt talis, ut ante tempus ad rei, de qua agitur, pręſcriptionem à lege definitum, nullo momento ſit interrupta; *Cap. Illud autem 8. de præſcriptionibus*, ibi: *Et ſi probata fuerit interruptio, præſcriptio*

ptio non tenebit. *Et Capite Auditis*, *decimoquinto*, *hoc eodem Titulo*. Et Doctores communiter omnes. Quare ſi interrumpatur ſive per ablationem ipſiuſmet poſſeſſionis (quæ dicitur naturalis interruptio, *leg. Naturaliter*, *ff. Hoc titulo*) ſive per litis motionem, ac conteſtationem (quæ dicitur Civilis interruptio, *leg. Nemo*, *Cod. De acquirend. poſſeſſ.*) ſive per citationem; præſcriptio ad effectum produci nequit, *cit. leg. Nemo*. Non eſt autem neceſse, ut res à præſcribente ſemper perſonaliter poſſideatur; quia poſſeſſio etiam per alium retinetur, qui nomine principalis rem habet, puta per Procuratorem, Filium, Servum, Conductorem, Vſufructuarium, &c. *leg. prima*, *§. ſecundo*, *cum ſeq. ff. De acquirend. poſſeſſ.* & D.D. *Tertia conditio* neceſſaria ad legitimam præſcriptionem, eſt *Bona fides*, communiter DD. omnes. Et ita conſtat ex *Regula ſecunda de Regulis Iuris in ſexto*, ubi dicitur: *Poſſeſſor malæ fidei*, *ullo tempore præſcribit*: *Et ex capite vigeſimo fin. de Præſcriptionibus*. Vbi quod: *Nec in foro Canonico, nec Civili valet præſcriptio cum mala fide*. Sub his verbis: *Quoniam omne, quod non eſt ex fide, peccatum eſt, ſynodali iudicio diffinimus, ut nulla valeat abſque bona fide præſcriptio, tam Canonica, quam Civilis: Cum generaliter ſit omni conſtitutioni, atque conſuetudini derogandum, quæ abſque mortali peccato non poteſt obſervari. Vnde oportet, ut qui præſcribit in nulla temporis parte, rei habeat conſcientiam alienæ*. Ita *Textus* (ſumptus ex *Concilio Magno Lateranenſi*.) Et *Gloſſa ibi*, *Verbo Caſus*, ſic habet: *Quicumque facit contra conſcientiam, ædificat ad gehennam, & ideò ſtatuit Concilium, quod nulla valeat præſcriptio abſque bona fide, tam Canonica, quam Civilis: quia conſtitutioni, & conſuetudini derogandum eſt, quæ ſine peccato mortali ſervari non poteſt: & ideò oportet, ut qui rem alterius præſcribit, in nulla parte præſcriptionis habeat malam fidem*. *Not. quod qui facit contra conſcientiam, peccat mortaliter*. *Item præſcriptio ſine bona fide non valet*. *Item per hanc conſtitutionem derogatur omni conſtitutioni Iuris Civilis, & Canonici, quæ ſine peccato ſervari non poteſt*. *Item in præſcriptione exigitur bona fides continua*. Hactenus *Gloſſa*. Vide *Cap. Novit ille*, *de Iudiciis*. Bona autem fides eſt credulitas, quam quis prudenter credit, ac ſibi perſuadet, rem eſſe ſuam; aut ſaltem ignorat eſſe alienam; ut ſi poſſeſſor iudicet illum, à quo rem obtinuit, extitiſſe verum rei dominum (& ſi reverà non eſset talis) aut ipſum ſaltem habuiſse ius transferendi dominium illius rei, *leg. Bonæ fidei*, *ff. De verbor. ſignifi.* Quæ bona fides, etſi Iure Civili in præſcriptione longi temporis dicatur ſufficere, ſi adeſt ſolum tempore inchoandæ præſcriptionis: Iure tamen Canonico requiritur bona fides, non tantum ad inchoandum, verum etiam ad continuandam præſcriptionem ſemper, ut ſtatuitur in allato *Textu*, & *Gloſſa*. Vnde ſuperveniente mala fide in defluxu temporis, peccaret rem illam retinendo: & ideò ne peccet, requiritur ſemper, & continuò bona fides, uſque dum tempus à lege definitum effluat: *Quarta conditio* ad præſcriptionem neceſſaria, eſt *Iuſtus Titulus probabiliter præſumptus*. Ita communis D. D. & manifeſtè conſtat ex *Capite Si diligenti*, *de præſcriptionibus*, ibi: *Non præſcribit, niſi is habeat bonam fidem, & iuſtum Titulum*. Titulus autem eſt aliqua cauſa, ex ſe habilis ad transferendum dominium. Vti eſt donatio, hæreditas, legatum, emptio, venditio, tranſactio, adjudicatio, &c. Hi ſunt regulariter tituli, ex ſe habiles ad transferendum dominium, de quibus DD. Nullus autem ex his titulis, qui validus ſit requiritur, ſed probabiliter præſumptus. Cum enim præſcriptio eſſe non poſſit abſque bona fide, ut dictum eſt, & bona fides conſiſtere non poſ-

ſit

ſit abſque titulo, utpotè illius fundamento, & credere non poſſit quis, ius habere poſſidendi, niſi credat ſe habere titulum, ex quo hoc ius oritur; ſanè infertur, titulum neceſſarium eſse, non utcumque, ſed probabiliter à præſcribente præſumptum. *Quinta conditio* ad præſcriptionem neceſsaria eſt, *certum illud tempus completum, quod à Iure taxatum eſt*, ſeu certi temporis completi à Iure definiti continuata poſseſſio: communiter DD. quod tempus varium eſt, pro varietate rerum præſcribendarum, ut videre eſt apud Doctores. Et hinc nota, quod *non valenti agere non currit tempus, nec præſcriptio: Peregrinus deciſione tertia, numero ſecundo. Craveta conſilio primo, parte ſecunda, numero vigeſimooctavo. Decius conſilio 445. numero quadrageſimooctavo. Surdus deciſione 151. numero quarto, & deciſione 236. numero decimoquarto*, & Doctores communiter, præcipuè *Palao puncto citato vigeſimoſecundo, §. decimoquinto, numero tertio, Verbo Tertio ſucceſſores*, ubi: *Impedito agere, præſcriptio adverſus illum currere non poteſt, quia tunc incipit, quando actio nata eſt, leg. Sicut, Verſ. Quæ ergo, &c. Si igitur ei nullum obſtaculum opponi poteſt, neque etiam opponi poteſt præſcriptio.* Et num. 4. *Adverſus eos qui agere poſſunt, optimè currere poteſt præſcriptio.*

517 Ex his hactenus poſitis, remanet declarata differentia inter conſuetudinem, & præſcriptionem: ſæpè enim iſtæ duæ voces conſuetudinis, & præſcriptionis reciprocè, & quaſi pro eadem accipi ſolent, propter quaſdam convenientias, quas habent: quamvis ſumptæ ſecundum proprias formalitates, & rationes multum differant: quod docent etiam *Balbus Tract. de Preſcrip. parte prima, quæſtione decima. Azorius tomo primo, libro quinto, capite decimooctavo, quæſtione decimaſexta. Salas de Legibus diſputatione decimanona, ſectione prima, numero ſexto. Suarez de Legibus libro ſeptimo, capite primo à numero decimo. Palao parte prima, tractat. tertio de conſuetudine diſputat. tertia, puncto primo, numero tertio*, aliique ab his citati. Differunt autem. *Primò*, quia conſuetudo eſt lex obligans communitatem ad aliquid efficiendum, vel omittendum: at præſcriptio non attendit communitatem, ſed inter particulares perſonas eſse poteſt. *Secundò*, quia conſuetudo patit legem; præſcriptio verò dominium: conſuetudo enim inducit ſæpè obligationem legalem in his, qui utuntur conſuetudine, vel à legali obligatione eximit: at preſcribens non inducit obligationem legalem in eo, adverſus quem præſcribit, nec ſe eximit ab obligatione legali, ſed inducit obligationem iuſtitię, vel à iuſtitiæ obligatione ſe eximit. *Tertio*, quia in præſcriptione requiritur ſemper bona fides: at in conſuetudine non ſemper eſt neceſsaria: nam, & ſi mala fide incepta ſit conſuetudo, præſcribere poteſt adverſus legem. Hinc optimè *Suarez de Relig. tom. 1. lib. 1. de Culto Divino neceſſario ex præcepto, capite 13. numero 8.* ſic: *Ad præſcriptionem requiritur bona fides in præſcribente ab initio temporis, uſque ad conſummationem eius: maximè ſecundum ius Canonicum, ut ſuppono ex toto titulo de Præſcriptionibus, & ex propria materia. At vero ad conſuetudinem abrogantem legem, non requiritur bona fide toto tempore illius: Nam in principio, quando conſuetudo nititur contra legem, ſolet inchoari cum mala fide, & per actus pravos, utpotè legi contrarios, ut omnes fatentur, aliàs nulla conſuetudo humana poſset legem poſitivam abrogare. Quarto*, quia ad præſcriptionem non requiritur, nec expreſsus, nec tacitus conſenſus eius, contra quem pręſcribitur: ad conſuetudinem verò requiritur conſenſus Principis ſaltem tacitus: hinc ſequitur, conſuetudinem adverſus nullum præſcribere: nam ſi adverſus aliquem, is eſ-

ſet Princeps, & adverſus Principem non præſcribit, cum potius ex eius conſenſu conſuetudo inducatur, & vires obtineat, ut optimè *Gabriel Vaſquez diſputatione centeſima ſeptuageſima ſeptima, capite quinto, numero quadrageſimotertio apud, & cum Palao numero tertio citato*, *Quinto*: Quia ad præſcriptionem requiritur titulus; ad conſuetudinem autem nullus titulus eſt neceſſarius, tacitus enim Populi, vel Principis conſenſus ſufficit pro titulo. *Sexto* tandem: Quia ad conſuetudinem, diverſum tempus requiritur, ac ad præſcriptionem, &c. Differunt ergo inmultis conſuetudo, & præſcriptio, quamvis ſecundum quaſdam rationes etiam conveniant. Videantur D.D. Quibus ſuppoſitis

518 Subſumo præfatum noſtri argumenti antecedens, quod videlicet, neque per contrariam conſuetudinem, neque per præſcriptionem contrariam, poſſint Regulares amittere proprium Exemptionis Privilegium (de quo in argumento) conſequenter Parochos nullo titulo ſe tueri poſſe adverſus eoſdemmet, nec ullum aliud effugium contra ipſos habere poſſe: Prima pars probatur evidenter: *Tum quia*, ut conſuetudo legem, vel Statutum, vel Privilegium abroget, debet eſſe ſaltem per tacitum Principis conſenſum (ex primo ſuppoſito) approbata: ſeu per illum confirmata, qui poteſtatem habuit condendæ legis, & Privilegium concedendi. Vnde dato etiam, & non conceſſo, quod Regularium iura, & Privilegia per conſuetudinem deperdi poſſent, hoc non aliter procedit (inquit etiam *Felinus in Capite Cum olim numero quarto, Titulo de Præſcript.*) niſi *data ſcientia, & patientia Superioris*: nec introduci poteſt abſolutè conſuetudo valida contra Privilegia Regularium, non conſentiente Summo Pontifice, qui talia Privilegia impertitus eſt, multò minus ipſo contradicente, & reſiſtente, quia cum reſiſtentia inveniri nequit, nec virtualis, nec tacitus conſenſus; reſiſtentia enim contraria eſt (ut patet) aſſenſu formali, & expreſſo. Sed in caſu maximè noſtri Privilegii in ſpecie, vetantis ingreſſum Parochorum cum Stola, Cruce, & Cantu in Regularium Eccleſias, non ſolum non adeſt conſenſus Sedis Apoſtolicæ, & Summi Pontificis validans contrariam conſuetudinem, in huius favorem, ſed poſitivus abſolutus diſſenſus, invalidans nedum quamcumque contrariam conſuetudinem, verum etiam quemcumque actum eidem Privilegio, imò cuicumque Regularium Privilegio contrarium, ergo, &c. Conſequentia ſequitur: Minor verò, *ideſt* reſiſtentia poſitiva, poſitivuſque diſſenſus Apoſtolicæ Sedis, Summorumque Pontificum, conſtat apertiſſimè ex tot Bullis ſupra *à numero* 386. relatis, inhibitivis, præceptivis, prohibitivis (& cum Clauſula quamcumque conſuetudinem interrumpente, ideſt *Non obſtante, &c.*) ſub cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, ſub lethali culpa conſequenter; præcipuè ex *Bulla Eugenii Quarti*, ſuperius *numero* 450. allata, in qua ſic: *Quod ſi quandoque contigerit per aliquem, aut plures actus contra huiuſmodi, aut quæcumque alia Privilegia, indulta, gratias, immunitates, & ordinationes præfatæ Congregationi conceſſa, aut ipſorum à quocumque cuiuſcumque conditionis, dignitatis, gradus, ſeu ſtatus exiſtat, ex negligentia, vel ignorantia præſentium, vel futurorum, quibus hæc conceduntur, aut alia quavis cauſa, propter quam fuerit aliter attentatum, vel pro tempore obſervatum ignoranter, vel ſcienter, nullum tamen præiudicium Decretis, Privilegiis, indultis, gratiis, immunitatibus, ordinationibus huiuſmodi volumus generari: ſed in ſuo vigore, & robore permanere: Non obſtantibus, &c.* Ita Summus

mus ipſe Pontifex *Eugenius Quartus*. Ex quo fruſtraneum eſſe videtur, adducere contra Regularium Privilegia conſuetudinem, vel præſcriptionem. *Tum quia*, conſuetudo, quæ numquam poteſt eſse rationabilis, nec poteſt utique unquam introduci, continuari, nec ſubſiſtere; ſed huiuſmodi eſt conſuetudo, de qua hic, & quam prætendunt Parochi eſſe iam ab ipſis contra Regulares inductam, ergo. Maior propoſitio eſt certa, & communis, patetque ex primo noſtro ſuppoſito. Probatur minor: Quia conſuetudo, quæ numquam poteſt ſubſiſtere, nec continuari abſque peccato, nequit abſolutè eſſe rationabilis; imo implicat, quod ſit talis, cum peccatum ipſum (ut docent Theologi cum *Div. Tho. parte ſecunda, quæſtione ſeptuageſima prima, articulo ſexto*) ſit *contra legem æternam, & rationem*. Sed huiuſmodi eſt conſuetudo, de qua hic, & quam fingunt Parochi eſſe iam inductam ab ipſis contra Regulares, ergo. Maior eſt certa, ut ex ſe patet: quoaduſque enim conſuetudo contra legem obligantem ad mortale (ut in caſu noſtro) non eſt præſcripta, ita ut lex contraria ceſset obligare, non poteſt ſe iungi, nec ſeparari à peccato, nec conſequenter erit rationabilis. Et ſi numquam poteſt eſse præſcripta, numquam conſequenter rationabilis, quia numquam ſine peccato eſse poterit, atque adeò ſemper nulla, invalida, irrita, & inſubſiſtens: Et quod ſit talis conſuetudo prætenſa Parochorum, de qua hic; quæ eſt minor argumenti propoſitio. Probatur: Quia hæc perpetuò reprobatur, ac continuatè interrumpitur ab *Eugenio Quarto*, & aliis Summis Pontificibus prædeceſsoribus, & ſucceſsoribus, ut conſtat ex eorumdem recitatis, clariſque Bullis. Et adeo interrumpitur, ut nec unquam ſinat *Eugenius* (ut conſtat ex eiuſdem verbis) ipſam inchoari, cum perpetuò reprobet, ac reiiciat quemcumque actum in individuo huius prætenſæ irrationabilis, & inſubſiſtentis conſuetudinis Ergo: *Tum etiam quia*, conſuetudo hæc, quam aſserunt Parochi, & fingunt eſse præſcriptam, eſto etiam poſset præſcribi (quod negamus) cum ſit quid facti, probari debet *Ioſeph. Ludov. Peruſ. deciſione ſexageſimaſecunda, numero vigeſimoquinto cum ſeqq. Maſcard. de Probat. concluſione 528 numero ſecundo. Menoch. de Præſumpt. libro ſecundo, præſumptione octava, numero ſeptimo, & conſilio octavo, numero decimoſexto. Surd. conſilio 371. numero primo. Valaſc. conſilio 192. numero nono* apud, & cum *Barboſa in Repertorio Iuris Littera C, Verbo Conſuetudo, Verſ. Conſuetudo eſt quid facti*. Et hoc eſt etiam iuxta doctrinam *Gloſſæ in Capite Primo de Præſcriptionibus in ſexto, Verbo Memoria, & lo: Franciſci Leonis parte prima Theſauri Fori Eccleſiaſtici capite octavo, numero quinto* (ibi:) *Quia conſuetudo eſt facti, ſervatis ſervandis, parte citata, probari debet*. Et quia alleganti, & non probanti nihil creditur: *Probare oportet, non ſufficit dicere. Barboſa Axiomate centeſimo nonageſimo primo, numero primo*, & ibi, *Gloſſa Verbo dicatur in leg. prima in princip. ff. Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur, Capite Dilecti de except. Iaſon. Felin. Pariſ. Menoch.* addo, & alii communiter. Vnde non valet habere in ore quotidie (ut habent Parochi:) *Solitum, ſolitum, conſuetum*, huiuſmodi *ſolitum, & conſuetum*, cum ſit factum, non præſumitur, niſi probetur. Et alleganti, onus probandi incumbit, cuius probatio: *Debet de neceſſitate concludere, quia non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, leg. Non hoc, Cod. De legitimis*. Idem *Barboſ. Axiom. cit. numero ſecundo* cum aliis pluribus ibi citatis: *Et de Iure Eccleſiaſtico Vniverſo libro primo, capite decimonono, numero centeſimo octogeſimo octavo*, ubi ſic:

Non

Non eſt credendum de conſuetudine atteſtanti , Mohedan. deciſione ſecunda , & tertia de conſuetudine . Et ratio eſt , quia conſuetudo eſt quid facti , & quod tunc fuit , poteſt hodie non eſſe ; per quam rationem ſemper Rota reprobavit opinionem illorum , qui tenent , quod credatur Doctori atteſtanti de conſuetudine ; quando eſt verſatus in illo foro . Sicque pariter , nec credendum R. R. Parochis de præfata eorum , & toties decantata conſuetudine aſſerentibus contra Regulares ,hocque argumento , & valido fundamento ſe munientibus , quod invalidiſſimum eſt : non enim ſufficit dicere , & decantare ; oportet probare , & de neceſſitate concludere , quod onus eis incumbit abſolutè per omnes : & uſque dum non probant , pro Regularibus præſumendam eſt ſemper . Neque valet,Regularibus ipſis annuentibus , vel permittentibus, fuimus aliquando ingreſſi in eorum Eccleſias cum Stola, Cruce , &c. ergo uti ſolitum hoc , & iam factum conſuetum , etiam nunc , & in futurum Regularibus etiam ipſis invitis , & Pontificibus Bullis , ac Decretis non obſtantibus , nec etiam obſtante Regularium eorumdem exemptione , in eas intrare volumus , & valemus . Non, inquam , hoc valet , quinimò ex tot capitibus ſuperius allatis, doctrinis , atque Doctoribus reprobatum , atque temerarium id eſſe , idque aſſerere , evidentiſſimè apparet . Nonnè exemptionis Privilegium Regularibus conceſſum facultativum eſt , atque adeò impræſcriptibile ? Nonnè conſuetudo falsò aſſeritur per Superiorem non approbata , multò minus poſitivè ab eodem millies , & perpetuò abrogata (ut in caſu noſtro) ac reprobata ? Invitis Regularibus vos intrare vultis ? ergo contra ipſos non præſcribitis , quia quando adverſus impeditum agitur , non currit præſcriptio, ex dictis ſupra , nec præſcriptionis tempus : *Neque amittitur Privilegium , niſi quando per Privilegiatum ſteterit , quominus Privilegio uteretur : Matthæus Burattus tomo ſecundo Deciſionum Sacræ Rotæ Rom. deciſione* 704. *numero decimoſecundo , fol. mihi* 351. *& ibi Gloſſa fin. in Capite Abbate , de Verbor. Signific. ubi Butr. numero vigeſimoquarto , verſic. ſecundo . Abb. numero decimooctavo , & alii . Surd. conſilio* 419. *numero vigeſimoſeptimo in fine , & vigeſimooctavo , & vigeſimonono .* Quibus addo *Tamburinum de Iure Abbat. tomo primo , diſputatione decimaſexta , quæſtione decimaquarta , numero undecimo .* Si igitur invitis Regularibus intratis, ergo iſtis impeditis , ne ſuo utantur Privilegio . At impedito agere non currit tempus adverſus eum, nec amittit Privilegium , eo quia , ob impedimentum , Privilegio non utatur . Ergo .

519 Tandem probatur etiam ſecunda pars antecedentis noſtri argumenti . Quod ſcilicet R. R. Parochi , nec poſſint ſe tueri contra Regulares præſcriptionis titulo , indeque ullum prorſus illis remanere effugium . *Tum quia* deficit ei conditio præſcriptionis prima , ſcilicet *Aptitudo* , etenim res , quæ præſcriptioni ſubſterni petit , talis eſſe debet , ex ſecundo ſuppoſito, ut ſit apta ad præſcribi , & in qua iura non prohibeant fieri præſcriptionem. At Canonica Iura , ideſt Summorum Pontificum Bullæ , & Decreta (*Eugenii Quarti* præſertim) prohibent (ſub Cenſuris, & lethali, ut conſtat) R. R. Parochis ingredi , occaſione funerum , Eccleſias Regurium iſtis invitis cum Stola, Cruce , Cantu , &c. auferuntque ab ipſis in hac re quamcumque aptitudinem ad præſcribendum ; declarando , & definiendo nullos, irritos, invalidos , ac ullius roboris, quoſcumque attentatos actus ; ſcienter , ſive ignoranter patratos , nulliuſque præiudicii , &c. Ergo

Digitized by Google

520 *Tum quia* deficit etiam altera conditio ad præſcriptionem neceſſaria, ideſt, *Bona fides*. *Quia cum Parochi* (ſunt verba doctiſſimi *Patris Paſqualigi in Francum parte prima, numero 1594. in fine*) *ſciant, hoc ius non pertinere ad ipſos, ſunt in mala fide, & ideò non poſſunt præſcribere*. Sciunt autem, ex tot recitatis Bullis, & Sacrarum Congregationum Declarationibus, ac Decretis. Ex tot excellentiſſimorum Authorum doctrinis, & aſſertionibus, qui ſuper hac controverſia ex profeſſo, vel etiam obiter ſcripſere. Ex continua, imò perpetua Regularium reclamatione, de proprio læſo Iure; etiam in contradictoriis Iudiciis, in quibus millies etiam Romæ exauditi fuere Regulares pro evidenti propriç cauſæ æquitate, &c. Vnde nequeunt abſolutè R. R. Parochi hac in te allegare in conſcientia, & pro veritate ignorantiam excuſantem, nec *Bonam fidem* conſequenter. Ergo.

521 *Tum quia* deficit & conditio tertia ad præſcriptionem legitimam neceſſaria, hoc eſt, *Iuſtus Titulus* ingrediendi Eccleſias Regularium cùm Stola, Cruce, &c. occaſione funerum. Ita etiam expreſsè idem *Pater Paſqualigus numero citato 1594.* ubi egregiè ſic: *Deficit etiam ex parte Parochorum titulus præſcriptionis, quia ſciunt, aut ſaltem deberent ſcire, quod hoc non pertinet ad ipſos, unde ſolum ex iuris ignorantia poſſet oriri, & ideo non ſufficit, ut notant Felin. in capite De quarta, numero trigeſimoquinto, Verſ. Sed conſidera, de præſcription. Alexand. conſilio quadrageſimo quarto, numero ſeptimo, libro tertio. Rota in Boiean. Iuris coram Veroſpio apud Marcheſan. Imo cum titulus ſit reprobatus, nullo unquam tempore poteſt præbere iuſtam cauſam præſcriptionis, ut conſiderat Surdus cum aliis conſilio 276. numero 24.*

522 *Tum quia* deficit quoque hìc quarta conditio ad præſcriptionem legitimam neceſſaria, ſcilicet *Iuſta poſſeſſio continua*. Quam nec habent, nec probant, nec probabunt Parochi unquam (ut ex omnibus hactenus dictis evidentiſſimè conſtat) ad quos ſpectat (utpotè illam allegantes) probare ex dictis, & ſecundum omnes præſcriptionis qualitates, ut docet *Balbus de Præſcriptionibus 2. par. tertia principalis, quæſtione tertia*, in qua inquirens: *Quæ poſſeſſio ſit neceſſaria ad præſcriptionem*, ſic ait *numero ſeptimo: Allegans præſcriptionem, eam probare debet, & omnes qualitates ad illam neceſſarias, ut ſunt titulus, bona fides, & poſſeſſio continua*. At quomodo poſſunt, vel poterunt Parochi probare prætenſam eorum, & veram poſſeſſionem continuam, atque præſcriptam, per actus (in tot ſuperius recitatis Bullis, & Decretis) declaratos nullos, irritos, & invalidos, ac ullius effectus, nec valentes abſoluiè poſſeſſionem inducere, nec præſcribere? *Decretum enim irritans* (ita *Paſqualigus in Francum parte prima numero 837.*) *operatur, quod per actus contrarios, tamquam nullos non præſcribatur Privilegium, ut tradunt Felin. in Capite Cum acceſſiſſent, numero trigeſimo, Verſ. Quarto limita, de Conſtitut. Anton. Gabr. libro ſexto commun. concluſ. Titulo de Clauſulis, concluſ. tertia, numero trigeſimonono, & quadrageſimo quarto. Menoch. Præſumpt. quadrageſima prima, numero decimo, libro ſexto. Moneta de Conſervation. capite decimo, numero 430. Balbus de Præſcription. parte quinta princip. parte quarta, quæſtione quarta, limitat. tertia. Abbas in Capite Cum acceſſiſſent, numero ſexto de Conſtitut. Imola numero ſeptimo. Burg. numero 227.* Nec valet, quod dicunt aliqui ex Parochis, nos Regularibus ipſis annuentibus, ac permittentibus ingreſſi fuimus

mus

mus eorum Eccleſias cum Stola, Cruce, & Cantu; conſuevimus in eiſdem dare Defuncto ultimum Vale, *& Requiem æternam*: ergo hanc conſuetudinem poſſidemus. Non inquam valet: & negata abſolutè conſequentia, ad antecedens dico: Quod ſi qui Regulares (quod non omnes, ut conſtat) conſuevere, vel conſueſcunt Parochos cum Stola, &c. admittere, eiſque concedere *Requiem æternam, & ultimum Vale*, in propriis Eccleſiis, nonniſi liberaliter, & ex Vrbanitate id facere, ac faciunt: & cum Parochis Vrbanis: ſecus verò cum inurbanis, ob eorumdemmet inurbanitatem; & cum aliis ſe inurbanè gerentibus cum Regularibus ipſis: ex dicta autem Vrbanitate, & liberalitate Parochis longo etiam tempore conceſsa, nulla poſseſſio, vel præſcriptio poteſt inferri ex ſuperius dictis, & probatis. Maximè poſtea ſi ſint in hoc Regulares ipſi inviti, hoc coactè, non voluntariè permittant, ad fugiendos rumores, iniurias, & ad iniuſtitias repellendas, & gravamina tollenda, per quæ utique non deperditur Privilegium, ſi Privilegiatus eo non utatur; non enim ſua culpa non utitur, nec per eum ſtat in tali contingentia, quod non utatur, cum impediatur, ita ut agere non poſſit, nec Privilegio uti, ex quo non uſu non deperditur Privilegium, requiritur enim, ut per non uſum dependatur Privilegium, ut Privilegiatus ſua culpa eo non utatur, & quod per eum ſtet, quod non utatur, ut multis citatis probat *Tamburinus de Iure Abbatum tomo primo, quæſtione decimaquarta à numero decimo*, cui ſubſcribunt *Salmanticenſes tomo quarto Curſus Moralis tract. decimooctavo, Titulo de Privilegiis, capite ſecundo, puncto ſecundo, numero nono in fine, pag. mihi* 239. Vnde conſequenter etiam loquentes, *numero decimoſecundo, Verſ. Quarto ſupponendum, eadem pag.* ſic: *Tempus ad præſcriptionem requiſitum, ut per illam Privilegium deperdatur, inchoat à primo non uſu libero, ſpontaneo, data opportunitate, & ſine ullo impedimento utendi.* Vnde ſi ei, contra quem præſcribitur, ſubeſt aliquod impedimentum, ita ut agere non poſſit, curſus præſcriptionis contra ipſum interrumpitur, nec continuare, ſeu procedere cenſetur, ſed potius dormire, &c. *Leſſius de Iuſtit. libro ſecundo, capite ſexto, dub. ſexto. Sylveſt. Verbo Præſcriptio p. n. 9. quæſt. 9.* aliique.

523 *Tum etiam quia*, deficit tandem & quinta, ac ultima conditio, *Temporis* videlicet, ad veram, & legitimam præſcriptionem requiſiti, quod ſatis, ſuperque in ſuperioribus probatum eſt: tum quia Summi Pontifices ferè ſinguli, ut viſum eſt, ſuo Sanctiſſimo zelo confirmant Regularium Privilegia, ſicque impediunt huiuſmodi præſcriptionem interrumpendo, ut plurimum tempus eiuſdem. Tum quia ex Summorum Pontificum Bullis, item ſupra viſum eſt, requiri centum annorum ſpatium ad præſcribendum contra Regularium Privilegia. At quomodo tam longum temporis ſpatium probari poteſt? videtur ferè moraliter impoſſibile: ſaltem adeò difficile, ait *Bordonus reſolutione quinquageſima ſecunda, quæſtione quadrageſima prima, numero centeſimo vigeſimo ſecundo.* Tum etiam, quia ex ſuperius relato Privilegio, & conceſſione *Eugenii Quarti*, & aliorum Summorum Pontificum, nullo modo contra Regularium Privilegia, & nullo tempore poteſt præſcribi. Sed

524 Obiicies primò. Præſcribi poteſt, & conſuetudine induci, quidquid lege, & Privilegio poteſt concedi: ergo conſuetudini à Parochis inductæ ingrediendi, & canendi in Regu-

gularium Eccleſiis, ſtandum eſt, cum præcipuè in materia funerum valdè conſuetudini deferatur. Reſpondeo, negando conſequentiam: falſum enim eſt, adeſſe, & inductam eſſe à Parochis talem conſuetudinem: Ad antecedens diſtinguo; poteſt præſcribi, & conſuetudine induci, quidquid lege, & Privilegio poteſt concedi, quando eidem conſuetudini, & legi, per aliam non derogatur, concedo: quando derogatur, ut in caſu noſtro ex dictis, nego. Iterum diſtinguo: quando induci, & præſcribi poteſt per actus validos, concedo: quando ſic non poteſt, ut in caſu noſtro, nego; non enim huiuſmodi conſuetudo induci poteſt per actus validos, ut ſupra probatum eſt: at conſuetudo, nec præſcriptio inducitur per actus nullos, quod certum eſt. Diſtinguo inſuper: Præſcribi poteſt, & conſuetudine induci, quidquid lege, & Privilegio poteſt concedi, ſi conſuetudo ſit rationabilis, & habeat conditiones ad conſuetudinem requiſitas, nec ſit reprobata à Summo Pontifice, Principe, & Superiore, concedo: ſi non ſit talis (ut in caſu noſtro probatum eſt) nego.

525 Obiicies ſecundo. Certum eſt, adeſſe, & adfuiſſe inter Parochos, plures ſaltem Viros Doctos, & timoratæ conſcientiæ, quos non eſt credibile, ignorare, vel ignoraſſe, contemnere, vel contempſiſſe tot Bullas Summorum Pontificum, tot Decreta Sacrarum Congregationum in ſui, & aliorum minus Peritorum Comparochorum perniciem. Ergo ſi tales viri nihilominus ingrediuntur, & ingreſſi ſunt in funeralibus Eccleſias Regularium, &c. ſignum eſt, quod habent, & habebant rationem aliquam, ſaltem probabilem, qua moti, credere poſſunt, vel poſſent, talia poſſe, & potuiſſe facere abſque peccato, incurſu Cenſurarum, &c. quis enim dicat omnes velle ſe ipſos perdere? Ergo ſupra dicta omnia non ita ſtrictè obligare cenſenda ſunt, ſicuti ſunt propoſita, quaſi ad terrorem. Confirmatur hæc ratio, quia non minus prohibitum eſt Parochis, ne ingrediantur Eccleſias Regularium occaſione funerum, &c. quam præceptum Epiſcopis, ut prohibeant ne ingrediantur, &c. Epiſcopi enim tamquam Paſtores tenentur vigilare ſupra gregem ſuum, nec ullo modo poſſunt diſſimulare, ut Parochi ſubditi ſui, in re tam gravi, tranſgrediantur tot præcepta Summorum Pontificum, nec talis negligentia, aut incuria de tot plurium Eccleſiarum piis Paſtoribus, ritè præſumi poteſt: Ergo ſi tot Epiſcopi, nihilominus non obſervaverunt ſuos Parochos, nec prohibuerunt ab ingreſſu Eccleſiarum Regularium occaſione funerum, &c. clarum ſignum eſt, quod hi omnes habeant rationem aliquam, quæ ipſos moveat, adhuc eſſe licitum ſuis Parochis, ingredi Eccleſias Regularium occaſione funerum, in illiſque ſe intromittere in funere, &c.

526 Reſpondeo argumentum vulgari medio procedens, vulgari etiam ratione probare, nedum licere Parochis ingredi in funeralibus Eccleſias Regularium, ſed licere etiam quibuſcumque mentiri, fornicari, furari, cum ſint, & ſemper fuerint plures Viri Docti, & etiam alii pii, qui aliquando mentiuntur, fornicantur, furantur, &c. Quod ſi dicas, non licere eos trahere in exemplum, quia obſtat Divina lex in contrarium: eodem modo dicendum eſt, non licere exemplum Parochorum, quamvis Docti, & pii videantur, ſi qui ſunt, vel fuerunt, qui advertentes ingreſſi ſunt, vel fuerunt Eccleſias Regularium in funeralibus, quia obſtant tot Leges, & Conſtitutiones Pontificiæ in contrarium. Vnde

527 Reſpondeo ſecundo. Adeſſe quidem, & ſemper adfuiſſe inter R. R. Parochos Viros Doctos, & timoratæ conſcientiæ; ſed qui iſti fuerint, vel ſint, qui huiuſmodi qualitatibus inſigniti violaverint iuriſdictionem Regularium in funeralibus, nec adverſarii ipſi nominatim adducunt, nec ego novi. Scio quidem alicubi irrepſiſſe huiuſmodi abuſum, quod Parochi ingrediantur, &c. & doctiores, & magis pios inter ipſos libenter velle ſe abſtinere ab ingreſſu, ſed quia communis aliorum indoctorum torrens fert in contrarium, neſciunt, quomodo ſe abſtineant; timent enim detractiones, contumelias, & mala Officia ſibi coram Superioribus parari, & ſic putant cum tanto onere (an benè, vel malè ipſi videant) non teneri ad alias debitam, & ſibi cognitam obſervantiam Privilegiorum Regularium. Cæterum quidquid de his omnibus ſit, credo, adeſſe inter Parochos Viros Doctos, & Pios, at contra Leges Pontificias plurimas, claras, & urgentes, ſequi poſſe eorum exemplum abſque gravi culpa, non credo. Vnde caveant ſibi R. R. Parochi, & benè obſervent ne cæco modo ſequentes aliquorum cæcorum ductum, ambo in foveam cadant; neve de ipſis pecudum modo gradientibus poſt alios, verificetur, quod abſit, illud *Pſalmi* 48. 15. *Sicut oves in inferno poſiti ſunt*.

528 Ad confirmationem reſpondetur pariformiter, ac reſponſum eſt ad argumentum; certum eſt enim, teneri Epiſcopos vigilare ſuper gregem ſuum, & maximè advertere ad Parochos ſubditos ſuos, ne in ſui, & aliorum perniciem violent Decreta Summorum Pontificum. At ſi non vigilant, ſi quadam ſuperficiali ratione ducti, ſi malè à ſuis Parochis informati, non impediunt eorum ingreſſum in Eccleſias Regularium, quid inde? Numquid per hoc enervant Regularium Privilegia, & tot in eorum favorem Pontificia Decreta? Quamquam de prudentiſſimis, Sanctiſſimiſque Eccleſiæ Prælatis longè aliter ſentiendum eſt: qui enim ſint hi Præſules, qui non curent, neſcio; qui autem curent, optimè ſcio, & pro omnibus ſufficiat fulgidiſſimus ille Antiſtitum decor *Veronæ Epiſcopus Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus D. D. Sebaſtianus Piſanus Senior*, cuius virtutis, & prudentiæ laus à piorum memoria numquam excidet. En igitur, quod ipſe in hac materia decrevit. (Sciebat enim uti peritiſſimus Canoniſta præceptum diſtrictè (hoc eſt ſub mortali) ſibimet, omnibuſque Prælatis *in Clementinis Cap. Frequens Vnico, de Exceſsib. Prælator.* à *Clemente Quinto* intimatum, ſub ſequentibus verbis. *Decet ut Prælati, & alii, tam exempti, quam non exempti, ſuis iuribus ſint contenti, & alter in alterius iniuriam non proſiliat, ſeu iacturam. Vniverſis itaque Prælatis Eccleſiarum, præſentis ſanctionis edicto, Diſtrictè præcipiendo* (Nota) *mandamus, quatenus ipſi à gravaminibus omninò ceſſantes, & ceſſare ſuos ſubditos facientes, viros Religioſos exemptos, privilegiatos, & non exemptos: Mendicantes, & non Mendicantes charitativè tractent, & foveant, & ſua iura, & Privilegia inviolabiliter eis ſervent.*)

Digitized by Google

IOSEPH SELLARIVS

I. V. ac S. Theologiæ Doctor, ac in Epiſcopatu Veronen. Vicarius Generalis.

ESponendoci i M. M. R. R. P. P. Teatini di San Nicolò di queſta Città, come il q. Signor G. Antonio Agneſini, mentre viveva, hà dichiarato, di volere eſsere ſepelito nella ſepoltura de' fratelli dell'Oratorio di San Nicolò, poſta nella Chieſa di detto Santo, come affermano molti ſuoi Parenti, e perche il Molto Reverendo Signor Arciprete di Sant'Apoſtolo Paroco del predetto q. Signor Gio: Antonio, ſi è laſciato intendere, che è pronto à condurre il Cadavere nella Chieſa di San Nicolò; mà pretende di entrare in Chieſa con Cotta, Stola, e cantare ſopra il corpo contro molti, e replicati Decreti della Sacra Congregatione, e contro i Privilegii de' Regolari, che non permettono, che nelle Chieſe loro i Parochi poſſino entrare con Stola, &c. e fare ſimili fontioni. Per tanto di Suffragio ricercati: Commettemo al predetto Molto Reverendo Signor Arciprete, che debba permettere, che detti R. R. Padri il giorno d'hoggi, & ad ogni ſuo piacere poſſino levare il corpo del ſodetto q. Signor Agneſini, e farlo portare nella detta ſepoltura eſiſtente nella ſua Chieſa; e volendo eſſo Signor Arciprete come Paroco accompagnare detto corpo, potrà farlo, mà ſenza entrare in Chieſa di San Nicolò con Stola, e fare altre fontioni in pena di Ducati 400. fiſco, & in Iuris ſubſidium ſuſpenſionis à Divinis, in caſo che non obediſſe à quanto di ſopra. E ricuſando detto Signor Arciprete di accompagnar detto corpo, potranno li detti M. M. R. R. P. P. far levar il medeſimo, e ſepelirlo nella prenominata ſepoltura: comminando dette pene à qualunque ardiſſe d'impedire i Padri nel levar, e ſepelire come avanti il detto corpo. In quorum fidem, &c.

Datum Veronæ in Cancellaria Epiſcopali die 23. Ianuarii 1667.

Locus ✠ Sigilli.

[*Giuſeppe Sellari Vic. Generale.*

Nicolaus Righettus Notarius.

Exequatur per quemcumque Viatorem.

Adi 23. Gennaro 1667.

Intimato il preſente mandato al Signor Arciprete di Sant'Apoſtolo, e data la copia in perſona come in queſto.

R. Albertini V.

Io hò riceputo per mercede Lir. 2. : 8.

Et hìc nota, quod ab hoc intimato præcepto, ſeu Decreto non fuit quidquam oppoſitum, nec appellatum.

Die Veneris 10. Novembris 1690. in Cancellaria Epiſcopali Veronæ.

Regiſtratum cum inſtantia opportuna in filo ſcripturarum eiuſdem Cancellariæ currentis anni per me Cancellarium Epiſcopalem. In quorum, &c.

Antonius Rotarius Cancellarius Epiſcopalis Sede Epiſcopali Vacante.

Locus ✠ Sigilli Cancell. Epiſcop.

Huiuſmodi autem authenticum Originale præceptum repoſitum eſt in Archivio Monaſterii noſtri Sancti Nicolai Veronæ; cui præcepto obtemperare coactus fuit dictus Admodum R. Archipresbyter, ut conſtat evidenter ex ſequenti authentica fide, item regiſtrata (ut infra) in eadem Epiſcopali Cancellaria, & repoſito pariter eiuſdem authentico Originali in eodem Archivio, eſtque tenoris, ut ſequitur.

Adì 28. Ottobre 1690. In Verona.

530 NOi infraſcritti Padri Chierici Regolari Teatini del Monaſtero di S. Nicolò di Verona atteſtiamo con noſtro giuramento tacto pectore more Sacerdotum, come il giorno 23. Gennaro 1667. fù ſepelito in Chieſa noſtra di San Nicolò, nella ſepoltura de i Confratelli ſecolari del noſtro Oratorio il cadavere del q. Signor Gio: Antonio Agneſini, Vno de i detti Confratelli, e li fù data ſepoltura, ſenza l'ingreſſo in Chieſa, ò aſſiſtenza di Monſignor Arciprete de Santi Apoſtoli, Signor Don Carlo Bertelli da Salò Paroco del Defonto, ò d'altro Sacerdote ſecolare ſuo ſoſtituto: Qual Paroco, ſe ben vivamente pretendeva intervenir perſonalmente co' Padri in Chieſa alle fontioni della ſepoltura, fù impedito con Precetto, e Mandato penale di Monſignor Illuſtriſſimo, e Reverendiſſimo Veſcovo di Verona Sebaſtiano Piſani il Seniore, ſtatole intimato d'ordine immediato di Sua Signoria Illuſtriſſima, e Reverendiſſima da publico Miniſtro, sì che fù coſtretto ubidire, come conſta anco da altri più atteſtati in Atti di D. Domenico Mutoni publico Notaro del 1673. E ſeguì anco la ſepoltura il dì medeſimo dell'Intimatione del detto Precetto; il che comprova la nota ſeguente, che ſi ritrova regiſtrata nel Libro della noſtra Sagreſtia, nel quale ſi notano quanti ſi ſepeliſcono in Chieſa noſtra. Nel qual libro à carte 48. ſi legge.

23. Genaro 1667.

Fù ſepelito nella ſepoltura de' Fratelli dell'Oratorio, ch'è in queſta noſtra Chieſa di San Nicolò avanti la Capella de' B.B. Gaetano, & Andrea il Signor Gio: Antonio Agneſini.

D. Gio: Bonifacio Bagatta Prepoſito de C.R.

D. Gaſparo Maraviglia C.R.

D. Michel Angelo Abaco C.R.

Atteſtor Ego Vincentius Ferrus publicus Veneta authoritate Notarius, quod ſupraſcripti Admodum R.R. Patres, ſcilicet, D. Io: Bonifacius Bagata, Gaſpar Maraviglia, & Michael Angelus Abacus Clerici Regulares Theatini, mihi Notario, eorum Iuramento more Sacerdotali aſſeruerunt ſupraſcriptas ſubſcriptiones eorum eſſe manu factas, & ſic eas recognitas habere. Inſuper ſidem

dem facio partitam ex Libro Mortuorum eiuſdem Domus Sancti Nicolai deſumptam, incipientem 23. Genaro 1667. finientem Gio: Antonio Agneſini, fideliter ex libro prædicto fuiſse deſumptam, collatione enim diligenti cum eo facta in omnibus concordare inveni. In quorum, &c.

Locus ✠ Sigilli Notarii.

Die Veneris 10 Novembris 1690. in Cancellaria Epiſcopali Veronæ.
Regiſtratum in filo ſcripturarum eiuſdem Cancellariç currentis anni 1690. per me Cancellarium Epiſcopalem. In quorum, &c.
Antonius Rotarius Cancellarius Epiſcopalis Sede Epiſcopali vacante.

531 Verum quia prçallatum præceptum Illuſtriſsimi, & Reverendiſsimi Epiſcopi Veronenſis *Sebaſtiani Piſani Senioris*, unicum tantummodo coarctat Parochum; accipe Lector alterum Illuſtriſs. & Reverendiſs. Nepotis *Sebaſtiani Piſani Iunioris* Epiſcopi Veronenſis, ad omnes Parochos Civitatis, & Diœceſis Veronenſis univerſaliter directum, Typis datum in Cancellaria Epiſcopali (ut infra) regiſtratum, & eiuſdem authenticum Originale (uti iacet impreſſum) in dicto Archivio Monaſterii Sancti Nicolai pariter repoſitum, à quo Parochi non appellarunt, vel aliquid oppoſuerunt.

SEBASTIANO PISANI

Per la Dio gratia, e della Santa Sede Apoſt.

VESCOVO DI VERONA, E CONTE; ETC.

Nel preſente Negotio Eſsecutore Apoſtolico,

A tutti gli R.R. Parochi della Città, e Dioceſe noſtra di Verona Salute nel Signore, & Vbidienza ne Mandati.

PEr riverente eſsecutione della Sacra Congregatione ſopra Veſcovi, e Regolari, 8. Maggio ultimamente ſcorſo, licentiate per l'eſsecutione in Eccellentiſſimo Collegio di Venetia li 4. del corrente Meſe à favor delli Reverendi Padri Minori Oſservanti di San Franceſco in materia de Funerali. Commettemo à tutti, & à cadauno delli ſudetti Parochi in virtù di Santa Vbidienza, & in ſuſſidio di ragione in pena di Ducati cinquanta applicati alla Fabrica della Cattedrale Noſtra, che in occaſione di Funerali debbano eſattamente oſservare li Decreti di detta Sacra Congregatione, tanto in materia di condur retto tramite li Cadaveri alle Chieſe di detti Padri, come di permetter à medeſimi il far l'Officio ſopra cadaveri, e portar ſolo la loro Croce nel condurre i Defonti alla ſepoltura quando devono ſepelirſi nelle loro Chieſe, e laſciar libe-

ra

ra l'elettione del numero de Religioſi per accompagnar il Cadavere à gl'heredi de Defonti. Altrimenti, &c.

Datum Veronæ in Palatio Noſtro Epiſcopali 20. Iunii 1671.

[*Sebaſtiano Piſani Veſcovo di Verona Eſsec. Apoſtalico*.

Antonius Rotarius V. Cancell.

Exequatur per quemcumque Viatorem.

In Verona, Per Andrea Roſsi. Con Licenza de' Superiori.

Die Veneris 10. Novembris 1690. In Cancellaria Epiſcop. Veronæ. Regiſtratum in filo ſcripturarum eiuſdem Cancellariæ currentis anni 1690. per me Cancellarium Epiſcopalem. In quorum, &c.

Locus ✠ Sigilli Cancell. Epiſcop.

Antonius Rotarius Cancell. Epiſcop. Sede Epiſcop. Vacante.

532 Ex his igitur, uti & ex antecedentibus ad abundantiam, fideliterque poſitis; certiſſimè infertur, concludendumve venit, R. R. Parochos (ex tot Summorum Pontificum Regularium Privilegiis; Sacrarum Congregationum Deciſionibus innumeris, ac Reſponſis; Doctorum omnium concordium auctoritatibus; atque praxi ipſa) eſſe convictos omninò, ſe non poſſe (ritè, nec rectè) occaſione funerum ingredi Eccleſias Regularium cum Stola, Cruce elevatâ, &c. ibique in funere ſe ipſos in aliquo ſe intromittere. Item infertur evidenter, ex tot capitibus, inſubſiſtentem prorſus eſſe immemorabilem conſuetudinem, quam iidemmet Parochi in proprium favorem continuò, ore tam rotundo (quod utique mirum eſt) intimant Regularibus. Mirum inquam, cum adeò vero, iuſto, notorio in praxi, antiquiſſimoque, ac immemorabili iure perſeveret dicta conſuetudo (adhuc in viridi) pro Regularibus; contra ipſoſmet R. R. Parochos, ut ſatis, ſuperque clariſſimè demonſtrant, tot, plena veritate, eximiaque diligentia, in hoc meo Privilegio relata, & collecta; præſertim *duo illa ab Illuſtriſſimis, & Reverendiſs. modernis Veronæ Epiſcopis Piſanis*, *emanata Decreta*, in quibus (maximè in eorum primo) expreſſa continetur, & in viridi (favore Regularium) præfata conſuetudo, ut patet legenti. Quę prætetea favore item Patrum Theatinorum hìc Veronæ, videtur juridicè probata: *In Actis* (videlicet) *D. Dominici Mutoni publici Authoritate Veneta Notarii*. Ex filo enim ſcripturatum eiuſdem *de Anno* 1673. habetur examen iuridicum, authenticum decem, & octo teſtium, qui publica authoritate, per legitimum Miniſtrum Viatorem vocati, inquiſiti, delato eis iuramento de veritate dicenda, deponunt unanimiter omnes ſuper eadē conſuetudine contra Parochos. Idem pariter eruitur *Ex filo ſcripturarum Cameræ Fiſcalis Veronæ*, *eodem pariter Anno* 1673. Scripturæ omnibus volentibus ſunt obviæ, cum publici ſint iuris.

533 Et hìc obiter non prætermittendum, quod cum alterum Decretum ab *Illuſtriſs. & Reverendiſs. Sebaſtiano Piſano Iuniori Epiſcopo emanatum*, coerceat quoſcumque Parochos (ut conſtat) Diœceſis Veronenſis, fueritque iiſdemmet intimatum; Typis Impreſſum (nam primum *Illuſtriſſimi Epiſcopi Senioris* fuit potius manda-

datum, & præceptum manuſcriptum) Intimatio hæc facta fuit, ut patet, ex Ordine *Sacræ Romanæ Congregationis*, cum permiſſione tamen, approbatione, & licentia *Excellentiſſimi Veneti Collegii*: ibi enim: *Per riverente eſecutione della Sacra Congregatione ſopra Veſcovi, e Regolari, 8. Maggio ultimamente ſcorſo (1671.) licentiate per l'eſecutione, in Eccellentiſsimo Collegio di Venetia li 4. del corrente Meſe di Giugno 1671. &c.* hac in re, unica intimatione, unicoque Decreto, à tribus etiam unitim, confirmata videtur, roburque acquirit contra R.R. Parochos præfata immemorabilis Regularium conſuetudo, videlicet, ab ipſa Sacra Congregatione, ab Excellentiſſimo eodem Collegio (tunc non contradicente,) & à D. Epiſcopo Veronen. Præterea

534 Neque hìc tandem, & ultimo loco prætereundum, ab *Excellentiſſimo, Sapientiſſimoque Veneto Magiſtratu* Decretum emanaſſe *ſub die 22. Iunii 1672.* brachium, & favorem porrigens Privilegiis Regularium: atque ſub diſtricta inviolabili obſervantia intimatum, tum Clero, tum Regularibus Diœceſis Veronenſis (ob bonum præſertim pacis, & ad vitanda ſcandala) tenoris, ut ſequitur: *Nell'affare de Funerali, che debbano acquetarſi, & oſſervare così nella Città, come nella Dioceſe, l'Antica, Immemorabile conſuetudine, e la Diſpoſitione del Ritual di Verona; non promovendo alcuna novità, onde tutto paſſi con quiete, e divertimento di ſcandali, &c.* Iuſtiſſimum, Prudentiſſimum, Sanctiſſimumque Decretum (in favorem, ut patet, tum Privilegiorum ipſorum Regularium, tum etiam Declarationum Sacrarum Congregationum) inviolabiliter omninò obſervandum. At ſi in hoc Decreto mens Summè Pia Sereniſſimi Principis manum dantis, eſt, uti fermè eſt, quod in materia funeralium *Antiqua, & immemorabilis conſuetudo obſervetur*. Antiqua, & immemorabilis conſuetudo, ex tot narratis, evidenterque concluſis in toto hoc Privilegio, eſt, quod Parochi, nec de facto, Iure proprio ingrediuntur, nec ritè, & iuſtè ingredi poſſunt Regularium Eccleſias cum Stola, Cruce elevata, &c. ſe ibi immiſcendo in funere, vel in minimo, & oppoſitum numquam ipſi in æternum ullo medio, vel modo probabunt. Ergo.

535 Quod autem attinet ad *Rituale Veronenſe* (Achilles D. D. Veronenſium Parochorum) valdè mirum eſt, quod & ab ipſis producatur, vel amplius quo ad hoc nominetur: cum illud abſolutè ad Regulares non pertineat, non habeat vocem, nec verbum quidem; legatur quod contra eoſdem contineat: Si quid enim diſponit in materia funerum cum relatione aliqua ad Regulares, iiſdem favorabile prorſus agnoſcitur: Videatur. Diſponit namque potius, ut Privilegia Regularium in materia funerali obſerventur. Quod totum ſupra concludenter, evidenterque, rationibus, auctoritatibus, Romanaque Deciſione ſtabilitum eſſe, ac definitum videtur *à numero 494. uſque ad 500. incluſivè*.

536 Igitur ſi Mens Sereniſſimi Principis, ac Ducis noſtri Veneti in hoc ſuo Decreto, eſt, quod in Diœceſi Veronenſi obſervetur inviolabiliter in materia funerum, conſuetudo immemorabilis, & diſpoſitum in eadem materia per *Rituale Veronenſe*, Piiſſimum huiuſmodi Decretum, quod obſervari debet toto conatu, & ſpiritu, tum à R. R. Parochis, tum à Regularibus, nec ab ipſo ullo modo recedendum, uti nec recedunt utique Regulares, quia totum, & totaliter ipſiſmet favorabile eſt, ut evidenter deducitur ex tota doctrina, & ſtructura

tura huius noſtri Privilegii, ex quo luce pluſquam meridiana videtur, conſuetudine immemorabili, ex tot Regularium Privilegiis, Deciſionibus, Auctoritatibus, & rationibus, coactos eſſe R. R. Parochos ſe abſtinere ab ingreſſu occaſione funerum in Eccleſias Regularium cum Stola, Cruce elevata, &c. Nec *Rituale Veronenſe* in eadem materia, quid diſponere videtur in eorum favorem adverſus Regulares. *Hæc igitur ſunt* (concludo cum *Doctore Angelico Opuſculo decimoſeptimo, capite decimoſexto in fine) quæ ad præſens ſcribenda occurrunt. Si quis autem his contradicere voluerit, non coram pueris garriat* (addo, nec coram Mulierculis, rudibus, & indoctis: *) Sed ſcribat, & ſcripturam proponat in publico, ut ab intelligenti diiudicari poſſit, quod verum ſit, & ut, quod erroneum eſt, authoritate veritatis confutetur*. Libentiſſimè eorumdem R. R. Parochorum ſapientiæ, atque rectæ ſententiæ (ſint ipſi æqui Iudices) me ſubmittam. Vti me totum, & ea omnia, quæ in hoc Opere ſcripta ſunt, humillimè, cenſuræ, & infallibili Sanctæ Romanæ Eccleſiæ iudicio, ſubiicio.

FINIS.

Digitized by Google

Adde in principio Paginæ 296. ante Numerum Marginalem 476.

Verùm, quia *Doctiſſimus Pignatellus*, ut effugiat vim, ac cenſuram noſtri argumenti, ſuſtineatque validum, firmumve ſuummet ſuppoſitum, atque antecedens, affirmabit fortaſſe (& RR. Parochi conſequenter cum ipſo) *Sanctiſſimum Pontificem Clem. X. in ſua cit. Conſtit.* loqui ſolum de Confeſſariis Regularibus, quod etiam ſatis apertè innuit titulus ipſe Conſtitutionis ejuſdē, dum eſt hujuſmodi: *Conſtitutio, in qua Regularium Privilegia quoad Prædicationem Verbi Dei, & Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtrationem declarantur* (de qua materia, etiam *Concilium Trident. ſeſſ. 23. cap. 15. ſeſſ. 24. cap. 4. & Gregor. XV. Conſtitutione Inſcrutabili*) cui affirmationi ſubſcribit & *Gabriel à S. Vincentio de Remediis Ignorantiæ diſp. 14. & ultima, dub. 2. §. 3. n. 56. pag. mihi 54.* dum ibi ſic: *Cum Regulares* (quoad Sacramentum Pœnitentiæ) *Iuriſdictionem habeant à Summo Pontifice; Clemens X. in hac ſua Conſtitutione vult, quod ſolum ſic reſtrictè illam recipiant à Sanctitate ſua*. Et ſi hoc affirmet (& Parochi cum ipſo) tranſeat; imo concedatur, tum ex allato *Conſtitutionis Clementinæ Titulo*, & etiam Textu ejuſdem, loquente per totum de Regularibus: Tum quia (ut optimè *Sancius in ſelectis diſp. 48. ſub num. 25. Verſ. Et non eſſe*: & *P. Ceſpedes De Exempt. Regularium quoad Sacramentor. adminiſtrationem cap. 6. num. 5. in fine*, & alii) non ſunt pares in omnibus Regulares cum Parochis in adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ: Quia etiam ſi plura adhuc Privilegia habeant Regulares in hujuſmodi adminiſtratione, quam Parochi (ut conſtat, & videre eſt apud citatos, & alios) nec præterea in hac adminiſtratione pares ſunt: nam (inquit *Sancius Verſu cit.*) *Parochi vices ſuas aliis poſſunt committere in ordine ad Confeſſionem, nequaquam Regulares, ut advertit Angelus Verbo Confeſſor 3. num. 26. allegans Cardin. Sylveſtr. Verbo Confeſſor 2. num. 4. Deinde Regulares, omnes de Diæceſi ſolum intra Diæceſim poſſunt admittere ad Pœnitentiæ Sacramentum: Parochi verò ſolum ſuos Parochianos abſolvere poſſunt etiam extra Diæceſim exiſtentes, quia in his, quæ fiunt ſine ſtrepitu iudicii, & ſub ſilentio, nullius læditur Territorium, leg. 2. ff. de Offic. Proconſ. & facit quod notat Panormitan. in cap. Contingat, de foro compet. & ita etiā docet Cardinal.* Hactenus *Sancius*. Tum etiam, quia Ius Parochiale, valde ſpeciale eſt in Parochis, ratione cuius ſunt ipſi Paſtores Ordinarii, ad eoſque attinet (ut idem etiam *Sancius diſp. citata, num. 4.*) proprias cognoſcere oves, juxta illud *Chriſti, Ioann. 10. Ego ſum Paſtor bonus, & cognoſco oves meas*: & idcirco eaſdem agnoſcere, & abſolvere poſſunt etiam extra Diœceſim, & ubique locorum, ut tenent etiam viginti-duo Authores apud, & cum *Barboſa in Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 15. num. 20.* quibus adde *Proſperum Fagnanum in 2. part. lib. 5. Decretal. cap. Ne pro dilatione. De Pœnit. & remiſs. num. 29. & 30. pag. mihi 142.* Ubi & ipſe: *Parochi alienorum quidem Parochianorum Confeſſiones audire non poſſunt, etiam in propria Parochia cum in eos nullam habeant iuriſdictionem; ſed ſuos Parochianos poſſunt ubique locorum abſolvere, quia in eos ordinariam habent iuriſdictionem, & cum actus audiendi Confeſsiones ſit iuriſdictionis voluntariæ poteſt etiam in alieno territorio exerceri: l. p. ff. de Offic. Proconſ. &c.* Et quamvis *Hiacynthus Donatus in ſua Praxi Rerum Regularium tomo 3. tract. 4. quæſt. 27. num. 1. pag. mihi 40.* (cum *Soto, Ledeſma*, & aliis re-

latis à *Peyrino tom. 1. de Subdito quæſt. 1. cap. 21. §. 2. Verſ. Dico tertiò)* affirmet æquiparari Parochis in hoc Confeſſarios Regulares,& hos etiam conſequenter approbatos in una Diœceſi abſolvere poſſe ſubditos illius Diœceſis ubique,maximè quia ad hoc habent ſpeciale Privilegium *Sixti IV.* quod per extenſum refert *Rodriquez tom. 1. quæſt. 60. artic. 5. in fin. Miranda tom. 1. Manual. quæſt. 45. artic. 14. concluſ. 3. & refertur in Compendio Privileg. Mendicant. Verb. Abſolutio quoad Sæculares*, §. 2. Nihilominus hæc opinio poſt *Conſtit. citat. Clement. X.* non eſt admittenda. Et poſt ipſam *Conſtitut. à Sacra Congregatione* nullum aliud ſuper hoc (uſque adhuc) emanavit Decretum. Hinc *Gabriel à S. Vincentio l. c.* ait: Si Parochus Romanus eat ad Domum Lauretanam cum ſuis ſubditis proceſſionaliter, inibi eorum Confeſſiones audire poteſt.Non ſic Regulares,quibus competit jus auſcultandi Confeſſiones ex privilegio, ſeu ob delegationem, ut aliis Sacerdotibus ſimplicibus. Si hoc inquam totum affirmet *Pignatellus* in ſui ſuppoſiti,& antecedentis defenſam, iterum tranſeat; imo concedatur abſolutè. At quid inde? Ergo ex hoc argui licet (uti facit ipſe) Si Parochus ratione ſuæ Iuriſdictionis, quam retinet extra Diœceſim quoad ſuas oves, id eſt ſuos Parochianos, poteſt extra illam eorum Confeſſiones audire,eoſdemque abſolvere, ergo etiam poteſt Officium, &c. ſuper illorum Cadavera peragere in Eccleſiis Regularium, etiam ſi Eccleſiæ iſtæ ſint de aliena juriſdictione, & comparentur loco extra Diœceſim: cum utrobique ſit eadem ratio, ſaltem ſimilis: Unde ſicut eſſe extra Diœceſim non impedit Confeſſiones audire, & abſolvere, nec etiam ibidem officium, & funus peragere?

Non licet ſic arguere: & neganda eſt, uti negatur conſequentia, utpote non bene deducta ex præfato (etiam admiſſo) antecedenti. Negatur pariter (& abſolutè) quod intercedat hic eadem, aut ſimilis ratio: diverſa eſt omnino,& à diverſis non fit illatio (niſi ubi eſt eadem ratio, *Decius, Tuſchus, Abbas, Soncinus, Imbrianus*, apud, & cum *Barboſa Loco Communi 37.)* Nec extenſio (niſi pariter adſit eadem ratio, *l. Iulia §. 6. ff. de Ritu nupt.* & notant *Cravetta Conſil. 17. num. 2. Pater Paſqualigus de Sacrificio Miſsæ tomo 1: quæſt. 101. num. 3. in fine*, aliique) Hic autem non adeſt eadem ratio,ut infra. Nec etiam ſimilis, quæ etſi adeſſet, & in utroque ratio eadem non procederet, uti non procedit (ut pariter infrà) nec valeret conſequentia, quia *A ſimili ad ſimile* non valet argumentum, *Barboſa Loco Communi 101. num. 3.* cum *Oſaſcho, Pedemoncano, Maſcardo, Menochio, Farinaccio*, quando in utroque ſimili non adeſt eadem ratio: hinc *Tuſchus tomo 6. litt. R, concluſ. 37. n. 1.* cum *Baldo, & Alex.* ait: *Ratio diverſa facit ceſsare argumentum à ſimili*. Nec quando æqualis juris diſpoſitio non eſt in utroque (uti non eſt in caſu noſtro, ut infra) aliàs non dicitur ſimile, *Baldus Conſil. 188. in fine, verſ. Non obſtat argumentum*, quem referunt, & ſequuntur *Tuſchus litt. A, concluſ. 507. Barboſa loco cit. num. 4.* addens *num. 5.* cum *Soncino, Federico dè Senis, Surdo, Seraphino, Tuſcho*, & aliis, nec procedere argumentum à ſimili, quando non probatur ſimilitudo in eo, de quo agitur: quod repetit cum aliis *num. 6. & 7.* concludens *num. 8.* cum *Calder. Pereira, Menochio*, & aliis, argumentum hoc fragile eſſe, quoties diverſa ratio aſſignari poteſt: eſſeque leve, ac infirmum, & facilè proſterni.

Quod autem intercedat hic diverſa ratio, atque adeo vim ullam habeat *Pignatelli* argumentum, inconcludenſque evadat conſequenter, patet apertiſſimè: Tum quia, eſto Parochus etiam extra proprium territorium,& ubique

lo-

locorum poſſet audire propriorum Parochianorum Confeſſiones,eoſdemque abſolvere ratione ſuæ Iuriſdictionis in ipſos, ut inter alios plures præter *citatos ſupra*, affirmat etiam *Tuſchus tomo 4. litt. I, (concluſ. 546. num. 12.* (ibi, *Poteſt fieri confeſſio ſuo Sacerdoti Parochiano ubique; ideo quia eſt actus voluntariæ Iuriſdictionis)* Voluntaria autem juriſdictio (idem *Tuſchus concluſ. cit. num.* 7. cum *Calderino, Conſil.* 468. *circa pr. v. Secundò pondera*, aliàs 3. *qui filii ſint legit.)* Territorio nō cohæret (prout contentioſa) ſed cohæret perſonæ, ideo non transfertur translato Territorio, ſed remanet penes transferentem, ut illam exerceat in volentes. Sed inter volentes ſubjici juriſdictioni Sacerdotis ſui Parochi, cui ſubjiciebatur dum viveret, non poteſt adnumerari Defunctus, & Cadaver Parochiani exiſtentis in Eccleſia Regularium ibi humandi; ergo. Probatur hæc minor ex dictis in ſequenti *num.* 476. Quia videlicet Parochi ſuper Defunctum Parochianum in loco Regularium exiſtententem, ibique ſepeliendum, ullam in ipſum amplius juriſdictionem habent, deperditam in eodem inſtanti, quo locum Regularem ingreſsus eſt, cum ipſum ſibi elegerit voluntariè in perpetuum domicilium, ſicque voluntariè etiam cōſequenter ſe exemerit à juriſdictione Parochi, ergo ſuper ipſum nullam juſtam juriſdictionem prætendere, aut exercere poteſt: ergo ruit totaliter *Pignatelli* argumentum, nec valet conſequentia ob diſparitatem rationis: Iuriſdictio enim Parochi eſt in ſuos Parochianos: inter quos amplius non eſt Defunctus, de quo hìc, ut patet; fuit enim, non eſt, &c.

Tum quia, & ſi item concedamus (cum *Federico de Senis Conſil.* 11. *per totum, præſertim num.* 6. *Oldrado, Calderino*, & aliis relatis à *Tuſcho concluſ. citata num.* 8. *)* exerceri videlicet poſse ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis ubique, & extra territorium, limitari tamen debet ſecundum Doctores, ut exerceatur, & actus fiat ſine contradictore: *Iuriſdictio voluntaria* (ait *Tuſchus concl. cit.* 546. cum *Calderino conſil.* 48. *num.* 2. *ver. In contrarium)* *dicitur quando actus fit ſine contradictore, ſed inter volentes*. At Parochi, ſi Sacramentaliter abſolvunt à peccatis ſuos Parochianos ubique, & extra Territorium, ac Diœceſim, non habent (ſuppono) ullum contradictorem, bene tamen, & maximam contradictionem, innumeroſque contradictores, ſi prætendant in funeribus in Regularium Eccleſiis ſe intromittere, ut conſtat quotidiana experientia; igitur ab illa Sacramentali juriſdictione ad hanc circa funeralia non valet arguere, quia hæc contentioſa eſt, non illa, hinc inter utramque diſpar ratio intercedit apertiſſimè: Ergo.

Tum quia, Voluntaria juriſdictio (idem *Tuſchus concluſ. cit. num.* 2. cum *Baldo conſil.* 124. *Archipresbyter habens lib.* 1. *) dicitur, quando abſque iudicio exerceri poteſt, & quando verſamur in iis, quæ pertinent ad obſervantiam, vel Conſtitutionem, vel regulam, & ubi de nullius præiudicio agitur*. Sed hujuſmodi ſapientiſſimorum Virorum concluſio, ſententia, ac doctrina (quæ etiam communis eſse videtur) aptatur quidem voluntariæ juriſdictioni, quam exercent Parochi, aut exercere poſſunt (ex ſuppoſitis) etiam extra proprium Territorium, & Diœceſim erga ſuos Parochianos in foro animæ, & abſque judicii ſtrepitu: item abſque ullius præjudicio. Non tamen aptatur, nec aptari poteſt juriſdictioni, quam iidem Parochi habere contendunt in Eccleſiis Regularium occaſione funerum ſuper Cadavera ſuorum Parochianorum in eiſdem Regularibus Eccleſiis humandorum, ut ſuprà, ergo. Secunda hæc minoris pars probatur evidenter: Nam dicta prætenſa juriſdictio exercetur à

Pa-

Parochis non ſecreto (ut abſolutio Sacramentalis) nec ſub ſilentio, ſed cum ſtrepitu, licet non judicii, Pompæ tamen funeralis, ut conſtat. Item exercetur à Parochis, non in iis, quæ pertinent ad obſervantiam Conſtitutionum, ſeu Bullarum Summorum Pontificum, neque ſecundum præſcriptum ſtylum, & regulam, ſeu Deciſionem Sacrarum Romanarum Congregationum, ſed contra penitus, & omnino, ut conſtat ex tot ad ſatietatem adductis in toto hoc Privilegio: quomodo ergo in tam diſpari ratione valet conſequentia? Neque omittendum, quod maxime præjudicat Regularibus præfata Parochorum juriſdictio in funeralibus, nulli autem præjudicat altera abſolvendi ubique ſecreto à peccatis Parochianos proprios, ergo ab hac ad illam non valet arguere.

Tum etiam, quia definiri debet à *Pignatello*, à quo recipiant, vel receperint Parochi voluntariam juriſdictionem, de qua in ſuo argumento, peragendi videlicet officium,&c. ſuper Cadavera ſuorum Parochianorum in Eccleſiis Regularium exiſtentium, atque in eiſdem humandorum. Vel enim eã recipiunt, aut receperunt à Superiore Supremo, à Summo Pontifice videlicet, vel ab inferiore, hoc eſt à proprio Epiſcopo. Nam voluntaria juriſdictio (inquit *Tuſchus concluſ. cit.* 546. *num.* 17. cum aliis) duplex eſt. Una, quæ conceditur à Principe, & à Superiore Supremo, prout Papa, *& iſta* (addit) *ubique poteſt exerceri inter volentes ſine dubio*. Alia eſt,quæ conceditur ab inferiore, puta recognoſcente Superiorem,ab Epiſcopo in caſu noſtro: *& iſta* (ait idem *Tuſchus num.* 18. cum *Abbate*) *non poteſt exerceri extra territorium concedentis, etiam inter volentes.* A ſummo ipſo Pontifice non eſt utique præfata voluntaria juriſdictio à Parochis recepta, quia imò ſub cenſura, & lethali culpa, pluries, ut conſtat, à Sanctitate Sua eſt illis prohibita, & interdicta: Non ab Epiſcopo, quia nec ipſe talem juriſdictionem habet, ut probatum eſt, & nemo dat quod non habet: à quo ergo alio? aſſignet *Pignatellus*: Cui tandem pro ſolutione ſui oppoſiti argumenti ſufficiant tot addita, ex quibus concludenter ſtatuitur, atque evidenter (tum authoritate, tum ratione) quod etiam admiſſo argumẽti ſui antecedenti,ut hîc libenter,& ſine ſcrupulo admittitur, & abſolutè conceditur (non obſtantibus à nobis in contrarium ſupra, & infra poſitis) non valet tamen ejuſdem conſequentia,quæ propterea abſolutè negatur, nec bene infertur ob diverſitatem juris, & rationis, quæ facit ceſsare omne agumentũ per Doctores communiter, tum Iuriſtas, & Canoniſtas, tum Theologos: Quibus addo & eundem *Pignatellum tomo* 1. *editionis Venetæ, Conſultatione* 146. *num.* 20. *pag.* 197. *tomo* 4. *Conſultatione* 43. *num* 82. *pag.* 72. *& Conſult.* 95. *num.* 11 *pag.*151. Vide *Tuſchum concluſ. citata* 546. *& tomo* 6. *littera R, concluſ.* 37. Ubi exptеſsè: *Ratio diverſa facit ceſſare argumentum, &c. Ex ratione diverſa tam legis, quàm hominis, diverſum ſtatuendum eſt, &c.*

Sequitur *num. Margin.* 476. in principio *Paginæ* 296.

INDEX ALPHABETICUS VERBORUM, AC RERUM NOTATU DIGNORUM.

Numerus, qui producitur, ſemper eſt Marginalis.

A

Abbatiſſa in odioſis non venit nomine Monialium, e contra in favorabilibus. num. 265.

Abbatiſſa poteſt ſibi ipſi dare licentiam habendi peculium, expendendi, &c. pro tempore, quo nō erit amplius Abbatiſſa eo modo, quo poteſt dare ſuis Monialibus. 312.

Abbatiſſa Viros introducens abſq; vera neceſſitate in Monaſterium, credens tamen id ſibi licere, pœnas Canonicas non incurrit. 29.

Abbatiſſam alloquens ſine licentia, non incidit in excommunicationem. 265.

Abortivi baptizandi ſub conditione. 33. & *ſeq.*

Abortum faciens fœmina ignorans ſe eſſe gravidam, excuſatur ab excommunicatione. 30. *Quid ſi dicat, etiam ſi eſſem gravida (uti credo non eſſe) adhuc potionem ſumerem ad abortiendum? Adhuc excuſatur.* 30. & 31.

Abortum procurantes ſcienter ſequuto effectu quicumq; ſint excommunicantur. 30.

Abſolvi poteſt à proprio Ordinario à reſervatis Papæ, qui eſt iuſtè impeditus ad Papam accedere. 149.

Abſolvi poteſt à reſervato Papæ, qui ex ignorantia advertitur non incurriſſe Cenſuram. 253.

Abſolutio conferenda Moribundo ſenſibus deſtituto, ſi abſente Confeſſario Confeſſionem petiit. 39. *Imò & ei, qui non petiit, dummodo Chriſtianè vixerit, conferendam eſſe qui doceant.* 40.

Abſolutio collata vi alicuius Privilegii, quod ignorantia publica neſcitur eſſe revocatum, eſt valida. 315.

Abſolutio in foro conſcientiæ non eſt neceſſariò abſolutio Sacramentalis, quando agitur de tollēdis Cenſuris, et pœnis. 158.

Abſolutionem à reſervatis Papæ (quæ tamen abſolvere poſſunt) Confeſſarii Regulares conferre poſſunt, quamvis delicta ſint publica. 144.

Abſolutionis forma ampliſſima, qua uti poſſunt Clerici Regulares Theatini circa ſuos Religioſos. 163.

Accedens ad Moniales ad colloquendum, ſed poſtea non colloquens, an incidat in excommunicationem, & caſum reſervatum? 258.

Acceſſus ad Moniales, an omnis ſit prohibitus? 258.

Actus purè internus ſecundum ſe directè præcipi non poteſt à lege humana. Quare? 10. *Benè tamen indirectè.* 12.

Advenæ, & Peregrini alloquentes Moniales ſine licentia, an incidant in Cenſuras ab Ordinario latas? 272. & *ſeq. Incidunt.* 276.

Adulterii malitia, an ex invincibili ignorantia apprehenſibilis ſine peccato. 7.

Advocatus patrocinari non poteſt Hæreticis in cauſa hæreſis abſque Inquiſitoris licentia. 47.

Aleatores, & Latrones quomodo pares. 369.

Alloquens Moniales de Domo ſua contigua, adhuc incidit in excommunicationem. 288. & *ſeq.*

Alloquens Monialem, non reſpondentem, adhuc incidit in excōmunicationem contra alloquentes Moniales ſine licentia. 281. *Quid ſi ſolum audiſſet Monialem loquentem, nec reſponderet?* 282.

Alloquens per interpretem, an incidat in excommunicationem? Et quid ſi loquatur

tur lingua incognita Moniali, ſed interpres explicet? 284.
Alloquens Moniales per nutus, & ſigna, adhuc incidit in excommunicationẽ. 283.
Alloquens Monialem ſine licentia abſque ullo ſui, & Monialis ſpirituali periculo, adhuc incidit in Cenſuram. 291.
Alloquens Moniales ſine licentia, ex quibus cauſis excuſetur à peccato, & Cenſura. 252.
Alloquentes Moniales ſine licentia de rebus bonis, & ſpiritualibus, an peccent mortaliter? 260.
Amentes an liceat admittere intra Clauſuram? 15. & ſeq.
Artem aliquam exercere ſine culpa, non ſupponit ſcire omnia illius Artis; ità ut nihil ignoretur. 365.

B

Baldachinum Epiſcoporum in Eccleſiis Regularium, ad honorem, non ad iuriſdictionem. 487.
Baldachinum erigere poſſunt Epiſcopi in Eccleſiis Regularium; etiam ipſis invitis. 487.
Baptiſmus an conferendus abortivis quocumque tempore eiectis. 33. & ſeq.
Baptiſmus in Capillis quando conferri poſſit. 40.
Benedictiones quæ fieri poſſint à quolibet ſimplici Sacerdote? 503.
Beneficia, & Dignitates Eccleſiaſticæ non deperduntur ante Iudicis ſententiam, quamvis privatio videatur ipſo facto inflicta. 141.
Beneficiarii omittentes Divinum Officium duplex peccatum ſpecie committunt, in Confeſſione exprimendum. 237.
Beneficiarius neſciens recitare Officium, aut carens Breviario pro eo tẽpore excuſatur à reſtitutione fructuum. 241. Quid ſi careat Breviario ſua culpa? ibid.
Beneficiarius non habens Ordinem Sacrũ, an peccet lethaliter omittendo Horas Canonicas, ſi habeat intentionem reſtituendi fructus? 239. Peccat lethaliter. 240.
Beneficiarius pauper, qui debet reſtituere pro omiſſione Divini Officii, an ſatis ſit, ſi obligetur ad celebrandas aliquas Miſſas pro Defunctis? 244.
Beneficiarius qui ex obliuione, ſeu inadvertentia inculpabili non recitavit Horas Canonicas, excuſatur à reſtitutione fructuum. 238.
Beneficiarius ſi ſit pauper, an poſſit ſibi retinere, quæ debet reſtituere pro omiſſione Divini Officii? 243.
Beneficium reſignans cum penſione, addito pacto, ut ſtatim certo pretio redimatur penſio, Simoniacus eſt. 94.
Bullæ diverſæ Summorum Pontificum, ne Parochi ingrediantur Eccleſias Regularium occaſione funerum cum Cruce, & Stola, &c. 387. 397. 399. 400. & ſeq. 416. 419. & ſeq. 427. 431. 460. 461.

C

Canonicus ex quibus iuſtis cauſis, quamvis abſens à Choro lucrari poſſit diſtributiones. 188.
Caſus reſervati ab Epiſcopo poſſunt à quolibet Confeſſario abſolvi poſt illius mortem: Non, ſi ſint reſervati per Statutum Synodi. 162.
Caſus reſervatus habens annexam Cenſurã, non venit ſub generali conceſſione facta, abſolvendi à reſervatis. 254.
Cenſura Epiſcopi contra accedentes ad Moniales, afficit etiam accedentes ad Monaſteria exempta, dummodo ſic ſpecialiter explicet, aliter non. 275.
Cenſura ipſo facto inflictæ incurruntur ante Iudicis ſententiã: non ſic privationes Officiorum, Beneficiorum, & Dignitatum. 141. Quid ſi in Bullis addatur illa Particula: Sine alia Declaratione? ibid.
Cenſuræ quomodo non ferantur in Pueros ante annos pubertatis? 264.
Cenſuræ ut afficiant Regulares, debent ad ipſos ſpecialiter extendi. 294.
Chori obligatio excuſari poteſt pro Regularibus in iis Cõventibus, in quibus reſident quatuor ſolũ, aut quinque Choriſtæ. 191.
Clauſtra Regularium ingredientes Mulieres

reſtempore Divinorum Officiorum, ſed ad malum finem, an excuſandæ à pœnis Canonicis incurrendis? 124.

Clauſtra Regularium ingredi nequeunt Mulieres niſi tempore præciſo Proceſſionis, aut Divinorum Officiorum, non ante, nec poſt. 123.

Clauſtra Regularium pertranſire poſſunt Mulieres, dum in magno concurſu difficulter exire poſſunt per Ianuam Eccleſiæ, ſi tamen rectà ſe conferunt ad Portam Conventus, ut exeant. 125.

Clauſula ex certa ſcientia ſolita apponi in Bullis quid præſtet, & quibus æquivaleat? 405.406.

Clauſuræ ingreſsus debet eſse perfectus, ut incurrantur pœnæ Canonicæ. 113.

Clauſuræ ingreſsus in caſu licito, ſed ad malum finem, an immunis à pœnis Canonicis? 124.

Clauſuræ violatio quando cenſenda ſit perfecta. 113. & ſeq.

Clauſuram Monialium an ingredi poſſint Infantes non habentes uſum rationis, & fatui? 15. & ſeq.

Clauſuram Religioſorum uſque ad quot annos ingredi poſſint puellæ? 112.

Clauſuram Regularium an aliquando ingredi poſſint Mulieres? Poſſunt in aliquo caſu. 117. & ſeq.

Clerici percuſsores abſolvi poſſunt à ſolo Romano Pontifice, vel eius Legato. Quid ſi percuſſores huiuſmodi ſint ſenes, vel mutilati, vel Mulieres? 150.

Clerici Regulares Theatini quam amplam habeant facultatem abſolvendi, & diſpenſandi ſuos Religioſos. 163.

Confeſſarii Regulares abſolvere poſſunt virtute ſuorum Privilegiorum à reſervatis Papæ in foro conſcientiæ, quamvis ſint deducta ad forum contentioſum, præter contenta in Bulla Cœnæ, &c. 144.

Confeſſarii Regulares approbati ab Ordinario poſſunt audire Confeſſiones Sæcularium in tota Diœceſi, in quibuſcumque Domibus, imò in ipſis Eccleſiis Parochorum, etiam ipſis invitis. 468. & ſeq. In ipſis tamen Parochialibus Eccleſiis convenit petere conſenſum Parochi. 470.

Confeſſarii Regulares quomodo non debeant ab Epiſcopis coarctari. 472.

Confeſſariis Regularibus non eſt adempta facultas abſolvendi ſuos Religioſos à ſex caſibus Clementis VIII. 163.

Confeſsarius approbatus in una Diœceſi non poteſt audire Confeſſiones ſuimet pœnitentis in alia Diœceſi, abſque illius Ordinarii licentia. 475.

Confeſsarius moroſè procedere debet antequam decidat aliquid eſse lethale, niſi certum ſit tale eſse. Quare? 29.

Confeſsarius quid reſpondere debeat interroganti, an liceat introducere Infantes in Monaſterium? 28. & 29.

Confeſsarius quilibet poteſt abſolvere à caſibus, quos, non Synodus, ſed Epiſcopus reſervavit poſt mortem eiuſdem Epiſcopi reſervantis. 162.

Confeſsarius utens in abſolvendo, & diſpenſando, Privilegio revocato, quod ignorantia publica neſcitur eſse revocatum, nedum non peccat, ſed validè abſolvit, & diſpenſat. 315.

Confeſſionis deſiderium quomodo oſtendatur à ſenſibus deſtituto, etiam ſi nullum ſignum det, vel antea dederit. 40.

Conſcientiæ dictamen lex naturalis. 1. Obligat ſub præcepto. 2.

Conſuetudinis, & præſcriptionis differentia. 517.

Conſuetudo canendi in Choro pro Regularibus, an habeat vim legis obligantis ſub mortali? 178. & ſeq.

Conſuetudo immemorabilis non damnatur, dum dicitur in Bullis: Non obſtante quacumque Conſuetudine. 438. Quando tamen per talem Clauſulam tollatur etiam immemorabilis. ibid.

Conſuetudo non currit contra Regulares ignorantes ſuum Privilegium. 379.

Conſuetudo quando habeat vim legis obligantis ſub mortali. 179. & ſeq.

Conſuetudo quid? 515. Quas conditiones exigat, ut valeat? ibid.

Conſuetudo recitandi Horas Canonicas, quæ obliget ſub mortali Clericos non ordinatos, in noſtra Religione Clericorum Regularium non viget. 169.
Conſuetudo ſi dubitatur an fuerit introducta cũ intentione obligandi, non obligat. 185.
Crux elevata importat iuriſdictionẽ. 381.

D

DEcalogus quid ſit? 9.
Deciſio Rotæ *in forma Authentica Anno* 1629. *contra Parochum Veronenſem prætendentem Ius Stolæ, & Officii funebris in* Eccleſia *unita Monaſterio* Regulari. 499.
Declarationes S. Congregationis numquam inter ſe contrariæ. 485.
Declarationibus S. Congregationis tunc ſolum danda fides, quando in forma authentica exhibentur. 391.
Decreta varia S. Congregationis ne Parochi ingrediantur Eccleſias *Regulariũ cũ Cruce, & Stola occaſione funeraliũ.* 428. 430. 431. 433. 434. 437. 439. 442. 444. 445. 452. 453. 454. 455. *& ſeq.*
Decretum Clementis VIII. limitans facultatem Confeſſariis Regularibus circa caſus ſex intra Italiam, ſolum procedit erga Pœnitentes Saeculares, non erga ſuos Regulares. 163.
Decretum Excellentiſſimi *Senatus Veneti, brachium, & favorem porrigens Privilegiis* Regularium *in materia funeralium.* 534. *& ſeq.*
Decretum Generale Illuſtriſs. & Reverendiſs. *Domini Sebaſtiani Piſani iunioris Veronæ* Epiſcopi *indicens omnibus Veronenſibus Parochis obſervantiam Decretorum S. Congregationis in materia funeraliũ in* Eccleſiis *Regularium.* 531.
Decretum Illuſtriſs. & Reverendiſs. *Domini Sebaſtiani Piſani ſenioris Veronæ* Epiſcopi *contra Archipresbyterum Sanct. Apoſtolorum prætendentem in funeralibus ingredi* Eccleſiam *Regularium cum* Cruce, *Stola, &c.* 529.
Defuncti ſepeliendi in ea Eccleſia, *in qua elegerunt ſepulturam, & ſi alibi ſepulti fuerint, reſtituenda ſunt cadavera. Et quid ſi iam eſſent corrupta?* 458.
Depoſita Regularium *quomodo differant ab aliis bonis Monaſterii?* 298.
Depoſitio Iuridica decẽ, & octo Teſtium de Anno 1673. *contra prætenſam conſuetudinem Parochorum Veronenſium ingrediendi* Eccleſias *Regularium cũ Cruce, Stola, &c. occaſione funerum.* 532.
Differẽtia inter Pueros carẽtes uſu rationis, & fatuos quo ad obligationẽ legis. 111.
Diſtributiones quotidianas donare abſentibus à Choro abſque rationabili cauſa, non licet. 188.
Doctores, qui ſcripſerunt, Parochis non licere ingredi Eccleſias *Regulariũ cũ Cruce, & Stola occaſione funerum.* 464.
Donationes cauſa mortis quomodo poſſint facere Regulares. 299. *An donare etiam poſſint ſibi ipſis?* 300.
Donationes temporales pro collatione rerum ſpiritualium Simoniacæ. 98.
Dubium morale practicum in quo fundandum? 42.

E

ECcleſia Matrix propriè Eccleſia *Cathedralis.* 484.
Eccleſię Collegiatę quę propriè dicãtur? 173.
Eccleſia Regularium *non ſunt Collegiatæ.* 172. *& ſeq.*
Epiſcopi abſolvere poſſunt ab omnibus cenſuris provenientibus ex delicto occulto, nec ad Forum deducto: Diſpenſare etiam ſuper omnibus irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, excepta ea, quæ provenit ex homicidio voluntario. 143.
Epiſcopi an poſſint dare licentiam, ut fœminæ ob ſecuritatem recipiantur in Monaſteria Monialium? 485.
Epiſcopi extra ſuam Diœceſim alloquentes Moniales ſine licentia Ordinarii non incidunt in excommunicationem. 267. *Quid an incidant in pœnas ſtatutas in Edicto Ordinarii?* 268. *& ſeq.*
Epiſcopi in cauſis concernentibus Clauſurã Mo-

Monialium exemptarum, procedunt ut delegati Sedis Apoſtolicæ. 274
Epiſcopi quam poteſtatē habeant ſuper Regulares in ordine ad Confeſſiones? 471.
Epiſcopo mortuo, Caſus quos ipſe ſibi reſervavit, non amplius ſunt reſeruati. 162.
Epiſcoporum pœnæ aliquid attentantium contra Regularium Privilegia in materia funeralium. 419.
Epiſtolam mittens Moniali, non dicitur alloqui, ſic in excommunicationem non incidit latam contra alloquentes. 285.
Equites Militares quomodo teſtari poſſint de ſuis bonis Patrimonialibus, & de fructibus Commendarum? 314.
Equites S. Ioannis Hieroſolymitani de licentia Magni Magiſtri teſtari poſsunt. 301. *Non tamen in favorem illegitimorum filiorum, exceptis alimentis, niſi expreſſam habeant facultatem.* ibid.
Error communis cum titulo colorato quam iuriſdictionem conferat? 316.
Errores, etiam peritiſſimis in ſua arte contingunt. 365.
Euchariſtia in quibus caſibus ſine peccato, indirectè conſecrari poſſit in unica ſola ſpecie. 346. 353.
Euchariſtia ita eſt inſtituta, ut una ſpecies non debeat conſecrari ſine alia. 329. 344.
Euchariſtia per modum Viatici, quoties in eadem infirmitate miniſtrari poſſit infirmis non ieiunis? 323.
Euchariſtia ut conſecretur ſub unica ſpecie, nec Summus Pontifex diſpenſare poteſt. 339. & ſeq.
Excommunicati ob Clerici percuſſionem abſolvi poſſunt à ſolo Romano Pontifice, vel eius Legato. 150.
Excommunicatio Epiſcopi lata contra accedentes ad Moniales ſine licentia, non afficit Regulares, niſi exprimantur. 224.
Excommunicatio ipſo facto impoſita, abſque alia declaratione incurritur, non ſic privatio Officiorum. 141.
Excommunicatio lata contra attentantes aliquid incurritur etiam effectu non ſequuto. 396. *Quomodo?* ibid.
Excommunicatio lata contra Regulares accedentes ad Moniales ſine licentia, abſolvi non poteſt à Prælato Regulari, ſed à ſolo Epiſcopo. 294.
Excommunicatio lata contra ſcribentes Monialibus ſine licentia, non afficit ſcribentem, ſi Epiſtola caſualiter non perveniat ad Moniales. 287.
Excommunicatio maior à quibus inflicta attentantibus occaſione funerum ingredi Eccleſias Regularium cum Cotta, & Stola, &c. 396. 419.
Excommunicatio maior, pœna Indignationis Dei, Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & aliæ ſimili clauſula ſolita apponi in Bullis, ſemper ſupponunt peccatum mortale. 393.
Excommunicatio non ligat ingredientes imperfectè Clauſuram: quomodo? 113.
Excommunicatio quando non incurratur excuſante ignorantia etiam craſſa. 106.
Excommunicationem an contrahant Moniales admittentes in Monaſterium Pueros, & fatuos? 15. & ſeq.
Excommunicationem non contrahere Mulieres, ſi licitè ingreſſæ in aliquem Clauſura locum, ulterius abſque cauſa progrediantur, qui dixerint? 127.
Excommunicatus vitandus, ex quibus cauſis tractari poſſit. 260.
Exequiæ Defunctorum in Eccleſiis Regularium faciendæ à ſolis Regularibus. 434.

F

Fabrica Beneficii, vel Pauperibus reſtituendi fructus Beneficii ex omiſſione Horarum Canonicarum. Et quæ venire poſſint nomine Fabricæ? 242.
Fœmina, & Ruſticus in quibus pares? 99. 100.
Fœtus in Utero Matris quo tempore animetur variæ opiniones. 33. & ſeq.

H

Hæreticus defendens in cauſa hæreſis, quando incurrat pœnas inflictas defenſoribus hæreticorum. 48.

Hæreticos Eccleſiaſtica ſepultura ſepelire, ſub qua pœna prohibitum. 52.

Hæreticos receptans qui dicatur? 49. *Quid ſi unica vice recipiat?* ibid.

Hæreticos receptantium pœnæ. 50.

Hæreticum receptans, non ut hæreticum, ſed ut ſuis neceſſitatibus ſubveniat, vel ad alium bonum finem, non ſubjacet pœnis contra Fautores hæreticorum latis. 137.

Hiſtoria cuiuſdam in gravi neceſſitate poſiti, putantis Adulterium non eſſe peccatum. 7.

Horæ Canonicæ, an de neceſſitate recitandæ in Choro in illis Conventibus, in quibus reſident ſolum quatuor, aut quinque Choriſtæ? 191.

Horæ Canonicæ ex rationabili cauſa poſſunt cani in Sacriſtia, vel etiam in Oratorio diſſito ab Eccleſia. 175.

Horas Canonicas in Choro canere ex quo capite teneantur Regulares. 170. & ſeq.

Horas Canonicas non cadere ſub præcepto pro Regularibus profeſſis, non in Sacris, & Monialibus, qui doceant? 192. & ſeq.

Horas Canonicas privatim recitare ex quo capite teneantur Regulares profeſſi non ordinati. 170.

Horti Monaſteriorum, an veniant nomine Monaſterii? 115.

Hoſtia grandior pro Oratione quadraginta horarum, ſi per oblivionem non fuerit conſecrata, an liceat exponere particulam conſecratam affixam Hoſtiæ non conſecratæ? 359. *Et ſi non, quid reſolvendum?* ibid.

Hoſtia grandior Vſualis ſi deficiat, an celebrari poſſit cum parva particula? 358.

I

Ieiunia in Vigilia Pentecoſtes, Sancti Ioannis Baptiſtæ, Sancti Laurentii, & Omnium Sanctorum quomodo obligent? 234.

Ignorantia etiam craſſa excuſat ab incurrenda excommunicatione, quæ infligitur præſumenti aliquid facere, dummodo talis ignorantia non ſit ingens temeritas. 106.

Ignorantia legum aliquando ſuffragatur, ut actus non ſint irriti, aliquando verò non ſuffragatur. 317. & ſeq.

Ignorantia operantis putantis ſe non obligari, facit quod taliter operans non obligetur. 220.

Ignorantia publica facit, quod abſolvens, & diſpenſans in virtute alicuius Privilegii revocati, abſolutio, & diſpenſatio teneat. 315.

Ignorantia quomodo in Simoniæ crimine excuſet. 68. & ſeq.

Inceſtum formaliter non committit habens rem cum conſanguinea, ignorata ut tali. 320.

Impedimenta Canonica, quibus aliqui dicuntur iuſtè impediti accedere ad Romanum Pontificem pro abſolutione à reſervatis, quæ ſint? 151. & 153.

Impeditus Romam adire pro obtinenda abſolutione à reſervatis Papæ, an teneatur mittere Epiſtolam, vel recurrere ad Legatum, aut ad Sacram Pœnitentiariam. 149.

Indulgentiæ pro Defunctis, qui ſepeliuntur in Eccleſiis Regularium. 510.

Indulgentiæ quomodo lucrentur ab ignorantibus. 322.

Interdictum ipſo facto impoſitum, abſque alia declaratione incurritur, non ſic privatio Officiorum. 141.

Iudex ſemel acceptatus, revocari non poteſt, niſi à Fœminis, & Ruſticis. 100.

L

Laici Sæculares introducentes Mulieres in Monaſteria Regularium, non ſubiacent pœnis Regularibus inflictis. 130.
Leges locorum quomodo afficiant Advenas, & Peregrinos. 276. & ſeq.
Leges obligant etiam fatuos, quomodo intelligendum. 111.
Leges Pontificiæ abſque aſſenſu, & acceptatione populi obligant. Et quid de Legibus Civilibus. 102.
Leges Pontificiæ ignoratæ quando annullant actus, quando non. 317. 318.
Legibus ſui Territorii non obligatur, qui diſceſſit à Territorio. 278.
Legis naturalis præcepta quot ſint? 3.
Lex humana habens debita requiſita obligat etiam in conſcientia. 13.
Lex humana quare non poſſit præcipere actum purè internum? 10. *Indirectè tamen poteſt*. 12.
Lex longo tempore ignorata deſinit obligare. 101.
Lex naturalis quid? 1.
Lex quando ceſſet, ceſſante fine legis? 108.
Libros hæreticorum legens ex ignorantia craſſa prohibitionis, excommunicationem non incurrit, quamvis peccet mortaliter. 250. *Cuius ſpeciei ſit tale peccatum mortale?* 252.
Licentia durat etiam poſt amotionem concedentis ab Officio, donec à ſucceſſore revocetur. 311. & ſeq.
Locus exemptus, & extra Territorium quo ad iuriſdictionem paria ſunt. 505.
Ludens ludo vetito, & ſolvens quod perdidit ex ignorantia legis prohibentis ſolvere, an poſſit poſtea cognita diſpoſitione legis, per occultam compenſationem ſibi reſarcire ſolutum? 373. & ſeq.
Ludo vetito ludens non tenetur ſolvere, & ſi ſolverit poteſt repetere. 369.
Ludus alearum utroque iure prohibitus. 369.

M

Matrimonium bona fide contractum in aliena Parochia, ſub qua cautela, nullitate cognita iterum contrahi debeat. 361.
Matrimonium ſine Parocho, & Teſtibus contrahere poteſt halus, ſi eo procedat ubi Concilium Tridentinum non eſt receptum. 280.
Medicus culpabiliter non advertens infirmam fœminam eſſe gravidam, ſi det potionem, ex qua ſequitur abortus, an ligetur excommunicatione? 32.
Miſſa pro communicando infirmo, an dici poſſit in die Veneris Sancti? 332.
Miſſa quando dici poſſit cum parva particula? 358.
Miſſa Sicca quid ſit, & qualiter debeat ordinari? 350.
Miſſa ſuper Mare olim celebrari non poterat: modo ex Privilegio poteſt. 348.
Miſſa Veneris Sancti non eſt vera Miſſa, aut verum Sacrificium. 333. & ſeq.
Miſſæ Regularium ſingulis ſecundis, & quartis feriis per totum annum, ſive de Requiem, ſive non, in quocumque Altari, etiam extra ſuam Eccleſiam Privilegiata. 511.
Miſſis an intereſſe poſſint Mulieres in Clauſtris Regularium. 118. & ſeq.
Monaſterium, in quod interdicitur ingreſſus, quale? 115.
Monaſteriorum Religioſorum Fundatrices, an prohibeantur quandoq; ingredi Clauſuram? 133. & ſeq.
Monialem illicitè egreſſam è Monaſterio bono fine recipiens, nullis ſubiacet pœnis. 137.
Moniales alloquens ſine licentia, ſciens id eſſe prohibitum, ſed ignorans ſub pœna excommunicationis eſſe prohibitum, an incidat in caſum reſervatum? 253.
Moniales ſemper clauſæ, tamquam perpetuo impeditæ adire Romam, poſſunt ſemper abſolvi à reſervatis Papæ à ſuis Superioribus ordinariis, etiam extra pe-

H

HEreticus defendens in cauſa hereſis, quando incurrat pœnas inflictas defenſoribus hæreticorum. 48.
Hæreticos Eccleſiaſtica ſepultura ſepelire, ſub qua pœna prohibitum. 52.
Hæreticos receptans qui dicatur? 49. Quid ſi unica vice recipiat? ibid.
Hæreticos receptantium pœna. 50.
Hæreticum receptans, non ut hæreticum, ſed ut ſuis neceſſitatibus ſubveniat, vel ad alium bonum finem, non ſubjacet pœnis contra Fautores hæreticorum latis. 137.
Hiſtoria cuiuſdam in gravi neceſſitate poſiti, putantis Adulterium non eſſe peccatum. 7.
Horæ Canonicæ, an de neceſſitate recitandæ in Choro in illis Conventibus, in quibus reſident ſolum quatuor, aut quinque Choriſtæ? 191.
Horæ Canonicæ ex rationabili cauſa poſſunt cani in Sacriſtia, vel etiam in Oratorio diſſito ab Eccleſia. 175.
Horas Canonicas in Choro canere ex quo capite teneantur Regulares. 170. & ſeq.
Horas Canonicas non cadere ſub præcepto pro Regularibus profeſſis, non in Sacris, & Monialibus, qui doceant? 192. & ſeq.
Horas Canonicas privatim recitare ex quo capite teneantur Regulares profeſſi non ordinati. 170.
Horti Monaſteriorum, an veniant nomine Monaſterii? 115.
Hoſtia grandior pro Oratione quadraginta horarum, ſi per oblivionem non fuerit conſecrata, an liceat exponere particulam conſecratam affixam Hoſtiæ non conſecratæ? 359. Et ſi non, quid reſolvendum? ibid.
Hoſtia grandior Vſualis ſi deficiat, an celebrari poſſit cum parva particula? 358.

I

IEiunia in Vigilia Pentecoſtes, Sancti Ioannis Baptiſtæ, Sancti Laurentii, & Omnium Sanctorum quomodo obligent? 234.
Ignorantia etiam craſſa excuſat ab incurrenda excommunicatione, quæ infligitur præſumenti aliquid facere, dummodo talis ignorantia non ſit ingens temeritas. 106.
Ignorantia legum aliquando ſuffragatur, ut actus non ſint irriti, aliquando verò non ſuffragatur. 317. & ſeq.
Ignorantia operantis putantis ſe non obligari, facit quod taliter operans non obligetur. 220.
Ignorantia publica facit, quod abſolvens, & diſpenſans in virtute alicuius Privilegii revocati, abſolutio, & diſpenſatio teneat. 315.
Ignorantia quomodo in Simoniæ crimine excuſet. 68. & ſeq.
Inceſtum formaliter non committit habens rem cum conſanguinea, ignorata ut tali. 320.
Impedimenta Canonica, quibus aliqui dicuntur iuſtè impediti accedere ad Romanum Pontificem pro abſolutione à reſervatis, quæ ſint? 151. & 153.
Impeditus Romam adire pro obtinenda abſolutione à reſervatis Papæ, an teneatur mittere Epiſtolam, vel recurrere ad Legatum, aut ad Sacram Pœnitentiariam. 149.
Indulgentiæ pro Defunctis, qui ſepeliuntur in Eccleſiis Regularium. 510.
Indulgentiæ quomodo lucrentur ab ignorantibus. 322.
Interdictum ipſo facto impoſitum, abſque alia declaratione incurritur, non ſic privatio Officiorum. 141.
Iudex ſemel acceptatus, revocari non poteſt, niſi à Fœminis, & Ruſticis. 100.

Lai-

L

Laici Sæculares introducentes Mulieres in Monaſteria Regularium, non ſubiacent pœnis Regularibus inflictis. 130.

Leges locorum quomodo afficiant Advenas, & Peregrinos. 276. & ſeq.

Leges obligant etiam fatuos, quomodo intelligendum. 111.

Leges Pontificiæ abſque aſſenſu, & acceptatione populi obligant. Et quid de Legibus Civilibus. 102.

Leges Pontificiæ ignoratæ quando annullant actus, quando non. 317. 318.

Legibus ſui Territorii non obligatur, qui diſceſſit à Territorio. 278.

Legis naturalis præcepta quot ſint? 3.

Lex humana habens debita requiſita obligat etiam in conſcientia. 13.

Lex humana quare non poſſit præcipere actum purè internum? 10. *Indirectè tamen poteſt.* 12.

Lex longo tempore ignorata deſinit obligare. 101.

Lex naturalis quid? 1.

Lex quando ceſſet, ceſſante fine legis? 108.

Libros hæreticorum legens ex ignorantia craſſa prohibitionis, excommunicationem non incurrit, quamvis peccet mortaliter. 250. *Cuius ſpecies ſit tale peccatum mortale?* 252.

Licentia durat etiam poſt amotionem concedentis ab Officio, donec à ſucceſſore revocetur. 311. & ſeq.

Locus exemptus, & extra Territorium quo ad iuriſdictionem paria ſunt. 505.

Ludens ludo vetito, & ſolvens quod perdidit ex ignorantia legis prohibentis ſolvere, an poſſit poſtea cognita diſpoſitione legis, per occultam compenſationem ſibi reſarcire ſolutum? 373. & ſeq.

Ludo vetito ludens non tenetur ſolvere, & ſi ſolverit poteſt repetere. 369.

Ludus alearum utroque iure prohibitus. 369.

M

Matrimonium bona fide contractum in aliena Parochia, ſub qua cautela, nullitate cognita iterum contrahi debeat. 361.

Matrimonium ſine Parocho, & Teſtibus contrahere poteſt Italus, ſi eo procedat ubi Concilium Tridentinum non eſt receptum. 280.

Medicus culpabiliter non advertens infirmam fœminam eſſe gravidam, ſi det potionem, ex qua ſequitur abortus, an ligetur excommunicatione? 32.

Miſſa pro communicando infirmo, an dici poſſit in diè Veneris Sancti? 332.

Miſſa quando dici poſſit cum parva particula? 358.

Miſſa Sicca quid ſit, & qualiter debeat ordinari? 350.

Miſſa ſuper Mare olim celebrari non poterat: modo ex Privilegio poteſt. 348.

Miſſa Veneris Sancti non eſt vera Miſſa, aut verum Sacrificium. 333. & ſeq.

Miſſæ Regularium ſingulis ſecundis, & quartis feriis per totum annum, ſive de Requiem, ſive non, in quocumque Altari, etiam extra ſuam Eccleſiam Privilegiatæ. 511.

Miſſis an intereſſe poſſint Mulieres in Clauſtris Regularium. 118. & ſeq.

Monaſterium, in quod interdicitur ingreſſus, quale? 115.

Monaſteriorum Religioſarum Fundatrices, an prohibeantur quandoq; ingredi Clauſuram? 133. & ſeq.

Monialem illicitè egreſſam è Monaſterio bono fine recipiens, nullis ſubiacet pœnis. 137.

Moniales alloquens ſine licentia, ſciens id eſſe prohibitum, ſed ignorans ſub pœna excommunicationis eſſe prohibitum, an incidat in caſum reſervatum? 253.

Moniales ſemper clauſæ, tamquam perpetuo impeditæ adire Romam, poſſunt ſemper abſolvi à reſervatis Papæ a ſuis Superioribus ordinariis, etiam extra pe-

periculum mortis. 160.

Moniales ſub præcepto non teneri ad privatam recitationem Divini Officii, qui dixerint? 192. & ſeq.

Monialis an recipere poſſit intra ſepta Monaſterii pueros carentes uſu rationis, & fatuos? 15. & ſeq.

Monialium Eccleſiæ iiſdem gaudent Privilegiis, ac Eccleſiæ Virorum Regularium in materia funeralium. 443.

Moribundum ſenſibus deſtitutum, qui Confeſſionem antea non petiit, Chriſtianè tamen vixit, abſolutione Sacramentali ſub conditione privandum non eſſe ſub onere peccati mortalis, qui doceat? 40.

Mortis articulus in ordine ad abſolutionem à reſervatis, quis? 152.

Mulieres an de licentia Epiſcopi ob ſecuritatem recipi poſſint in Monaſteria? 485.

Mulieres an inducant Conſuetudinem, quæ habeat vim Legis? 235.

Mulieres baiulantes onera, an ingredi poſſint Monaſteria Regularium? 116.

Mulieres fatuæ, an introduci poſſint abſque peccato in Clauſtra Virorum? 110. & 111.

Mulieres Fundatrices Conventuum Religioſorum, an poſſint ingredi abſque pœnarum incurſu? 133. & ſeq.

Mulieres ingredi facere in Monaſteria, introducere, & admittere quomodo differant. 140.

Mulieres ingredientes Monaſteria Religioſorum, an peccent mortaliter, & contrahant excommunicationem, ſi tunc in ipſis nullus Religioſus exiſtat? 108.

Mulieres ingreſſæ in Clauſtra Regularium ad Divina Officia, ſi intimius procedant, excommunicationem contrahunt. 127.

Mulieres quæcumque ingredientes Monaſteria Religioſorum, tam prætextu facultatis, quam abſque prætextu, excommunicatæ. 104.

N

Novitius alloquens puellas, & fœminas in Monaſteriis degentes, an incidat in Cenſuras? 292.

Novitius Regularis accedens ad Moniales ſine licentia, non incidit in pœnas latas contra Regulares. 292

Novitius ſi admittatur ad Habitum, vel profiteatur in Sacello Clauſtri, ingredi poſſunt etiam Mulieres? 122.

O.

Obligatio Religioſorum nondum in Sacris recitandi Divinum Officium unde naſcatur. 170. & ſeq.

Oblivio inculpabilis excuſat Beneficiarium, qui non recitavit Horas Canonicas à reſtitutione fructuum. 238. *Et etiam Parochum non reſidentem abſque cauſa ultra bimeſtre.* ibid.

Officia Divina, & Conciones, an audire poſſint Mulieres in Clauſtris Regularium? 118. & ſeq.

Officia Mortuorum in Eccleſiis Regularium ſpectant ad ipſos Regulares privativè. 457.

Officii recitandi præceptum adeò notorium, ut à Clericis ignorari invincibiliter non poſſit. 167.

Officiorum nomine, quibus aliquando per Bullas Pontificias privantur Regulares, quæ veniant? 139.

Officium Divinum non tenentur in Choro canere Regulares in iis Conventibus, in quibus quatuor, aut quinque reſident Choriſtæ. 191.

Officium Divinum vel publicè in Choro, vel privatim recitare, an ſub mortali teneantur Regulares ratione Conſuetudinis? 178. & ſeq.

Opinio non probabilis, quomodo fieri poſſit probabilis? 46.

P

Papa diſpenſare non poteſt, ut fiat conſecratio Corporis Chriſti ſub una ſola ſpecie. 339. & ſeq.
Papa in Sacramentis miniſtrandis mutare, & alterare poteſt, non tamen circa eorum ſubſtantiam. 344.
Papa quomodo reſervet ſibi immediatè Cenſuram, mediatè peccatum. 253.
Papa quomodo videatur diſpenſare in iis, quæ ſunt de Iure Divino: re verà tamen non dipenſat. 345.
Papa Simoniæ Iuris humani pœnis non ſubeſt. 59.
Papam adire non potens pro abſolutione à reſervatis, nec tenetur adire Legatum, quamvis poſſit, dummodo non fiat ſpecialis mentio in reſervatione, quod abſolutio petatur vel à Papa, vel ab eius Legato. 149. & 150.
Parochi Ambroſiani quare ſine contentione ingrediantur Eccleſias Regularium, & peragant Officium funebre. 500.
Parochi qua forma ingredi poſſint Eccleſias Regularium in funeralibus. 439.
Parochi Regulares quo ad curam animarum ſubduntur Epiſcopis. 495.
Parochis in funeralibus non licet intrare Eccleſias Regularium, ipſis invitis, cum Stola, & Cruce elevata, & ibi Pſalmos, aut Officium Defunctorum canere. 384. *Ex quibus fontibus talis prohibitio derivet.* 385. & ſeq.
Parochorum pœna attentantium ingredi Eccleſias Regularium cum Cruce, & Stola occaſione funeralium. 419.
Parochus cum Stola in funeribus præcedit Collegiatam, ſi interveniat. 380.
Parochus non permittitur in funeralibus cum Stola ingredi Eccleſiam alterius Parochi. 484.
Parochus per oblivionem omittens conſecrare feria quinta in Cœna Domini alteram Hoſtiam pro die ſequenti, quid facere debeat? 308. & ſeq.
Parvitas materiæ, an detur in violatione Clauſuræ? 114.
Parvitas materiæ in alloquutione Monialium, an excuſet à peccato mortali? 261. & 262.
Parvitas materiæ, quæ ſit cenſenda, ſi peractis Divinis Officiis Mulieres demorentur in Clauſtris Regularium ad confabulandum. 126.
Peccati mortalis quando reus ſit tranſgrediens Leges Civiles. 13.
Peccatori occulto non licet miniſtrare particulam non conſecratam. 352.
Peccatum mortale, commiſſum tamquam veniale, pro illo tunc iudicandum veniale. 319.
Peccatum mortale non decidatur aliquid eſſe, niſi expreſſe conſtet eſſe tale. 29.
Pœnæ perturbantium Regulares in uſu ſuorum Privilegiorum. 468. & ſeq.
Præcepta legis naturæ, an omnia ignorari poſſint? 3.
Præcepta rerum parvi momenti, quare aliquando obligent ſub mortali? 290.
Prælati Regulares poſſunt abſolvere ſuos ſubditos a Cenſuris, & pœnis, etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ. 158.
Prælati Regulares quare dicantur æquipollenter Epiſcopi? 154.
Prælati Regularium diſpenſare poſſunt ſuos ſubditos, ſuper omnibus pœnis privationum, inhabilitatum, &c. ſi crimen ſit occultum, ſecus ſi publicum. 146. & ſeq. *Quid ſi delictum ſit publicum, ſed reus reſipuerit, & egerit pœnitentiam, an tunc poſſint diſpenſare?* 148.
Prælati Regularium eandem poteſtatem habent abſolvendi ſuos ſubditos in foro conſcientiæ, quam Epiſcopi circa ſuos ex Conceſſione Concilii Tridentini. 147. & 155. & ſeq.
Prælatos Regulares poſſe abſolvere à reſervatis in Edictis Inquiſitorum qui dixerit? 164. *Non poſſunt nec Sæculares, neque etiam ſuos Religioſos.* 165.
Prælatus Generalis, nec Capitulum Generale renunciare poſſunt Privilegiis Religionis abſque licentia Papæ. 389.
Prælatus Regularis an incurrat pœnas Ca-

periculum mortis. 160.
Moniales ſub præcepto non teneri ad privatam recitationem Divini Officii, qui dixerint? 192. & ſeq.
Monialis an recipere poſſit intra ſepta Monaſterii pueros carentes uſu rationis, & fatuos? 15. & ſeq.
Monialium Eccleſiæ iiſdem gaudent Privilegiis, ac Eccleſiæ Virorum Regularium in materia funeralium. 443.
Moribundum ſenſibus deſtitutum, qui Confeſſionem antea non petiit, Chriſtianè tamen vixit, abſolutione Sacramentali ſub conditione privandum non eſſe ſub onere peccati mortalis, qui doceat? 40.
Mortis articulus in ordine ad abſolutionem à reſervatis, quis? 152.
Mulieres an de licentia Epiſcopi ob ſecuritatem recipi poſſint in Monaſteria? 485.
Mulieres an inducant Conſuetudinem, quæ habeat vim Legis? 235.
Mulieres baiulantes onera, an ingredi poſſint Monaſteria Regularium? 116.
Mulieres fatuæ, an introduci poſſint abſque peccato in Clauſtra Virorum? 110. & 111.
Mulieres Fundatrices Conventuum Religioſorum, an poſſint ingredi abſque pœnarum incurſu? 133. & ſeq.
Mulieres ingredi facere in Monaſteria, introducere, & admittere quomodo differant. 140.
Mulieres ingredientes Monaſteria Religioſorum, an peccent mortaliter, & contrahant excommunicationem, ſi tunc in ipſis nullus Religioſus exiſtat? 108.
Mulieres ingreſſæ in Clauſtra Regularium ad Divina Officia, ſi intimius procedant, excommunicationem contrahunt. 127.
Mulieres quæcumque ingredientes Monaſteria Religioſorum, tam prætextu facultatis, quam abſque prætextu, excommunicatæ. 104.

N

Novitius alloquens puellas, & fœminas in Monaſteriis degentes, an incidat in Cenſuras? 292.
Novitius Regularis accedens ad Moniales ſine licentia, non incidit in pœnas latas contra Regulares. 292.
Novitius ſi admittatur ad Habitum, vel profiteatur in Sacello Clauſtri, ingredi poſſunt etiam Mulieres? 122.

O.

Obligatio Religioſorum nondum in Sacris recitandi Divinum Officium unde naſcatur. 170. & ſeq.
Oblivio inculpabilis excuſat Beneficiarium, qui non recitavit Horas Canonicas à reſtitutione fructuum. 238. Et etiam Parochum non reſidentem abſque cauſa ultra bimeſtre. ibid.
Officia Divina, & Conciones, an audire poſſint Mulieres in Clauſtris Regularium? 118. & ſeq.
Officia Mortuorum in Eccleſiis Regularium ſpectant ad ipſos Regulares privativè. 457.
Officii recitandi præceptum adeò notorium, ut à Clericis ignorari invincibiliter non poſſit. 167.
Officiorum nomine, quibus aliquando per Bullas Pontificias privantur Regulares, quæ veniant? 139.
Officium Divinum non tenentur in Choro canere Regulares in iis Conventibus, in quibus quatuor, aut quinque reſident Choriſtæ. 191.
Officium Divinum vel publicè in Choro, vel privatim recitare, an ſub mortali teneantur Regulares ratione Conſuetudinis? 178. & ſeq.
Opinio non probabilis, quomodo fieri poſſit probabilis? 46.

P

Papa diſpenſare non poteſt, ut fiat conſecratio Corporis Chriſti ſub una ſola ſpecie. 332. & ſeq.
Papa in Sacramentis miniſtrandis mutare, & alterare poteſt, non tamen circa eorum ſubſtantiam. 344.
Papa quomodo reſervet ſibi immediatè Cenſuram, mediatè peccatum. 253.
Papa quomodo videatur diſpenſare in iis, quæ ſunt de Iure Divino; re verà tamen non dipenſat. 345.
Papa Simoniæ Iuris humani pœnis non ſubeſt. 59.
Papam adire non potens pro abſolutione à reſervatis, nec tenetur adire Legatum, quamvis poſſit, dummodo non fiat ſpecialis mentio in reſervatione, quod abſolutio petatur vel à Papa, vel ab eius Legato. 149. & 150.
Parochi Ambroſiani quare ſine contentione ingrediantur Eccleſias Regularium, & peragant Officium funebre. 500.
Parochi qua forma ingredi poſſint Eccleſias Regularium in funeralibus. 432.
Parochi Regulares quo ad curam animarum ſubduntur Epiſcopis. 495.
Parochis in funeralibus non licet intrare Eccleſias Regularium, ipſis invitis, cum Stola, & Cruce elevata, & ibi Pſalmos, aut Officium Defunctorum canere. 384. Ex quibus fontibus talis prohibitio derivet. 385. & ſeq.
Parochorum pœnæ attentantium ingredi Eccleſias Regularium cum Cruce, & Stola occaſione funeralium. 412.
Parochus cum Stola in funeribus precedit Collegiatam, ſi interveniat. 380.
Parochus non permittitur in funeralibus cum Stola ingredi Eccleſiam alterius Parochi. 484.
Parochus per oblivionem omittens conſecrare feria quinta in Cœna Domini alteram Hoſtiam pro die ſequenti, quid facere debeat? 308. & ſeq.
Parvitas materiæ, an detur in violatione Clauſuræ? 114.
Parvitas materiæ in alloquutione Monialium, an excuſet à peccata mortali? 261. & 262.
Parvitas materiæ, quæ ſit cenſenda, ſi peractis Divinis Officiis Mulieres demorentur in Clauſtris Regularium ad confabulandum. 126.
Peccati mortalis quando reus ſit transgrediens Leges Civiles. 13.
Peccatori occulto non licet miniſtrare particulam non conſecratam. 352.
Peccatum mortale, commiſſum tamquam veniale, pro illo tunc iudicandum veniale. 319.
Peccatum mortale non decidatur aliquid eſſe, niſi expreſſe conſtet eſſe tale. 29.
Pœna perturbantium Regulares in uſu ſuorum Privilegiorum. 468. & ſeq.
Præcepta legis naturæ, an omnia ignorari poſſint? 3.
Præcepta rerum parvi momenti, quare aliquando obligent ſub mortali? 290.
Prælati Regulares poſſunt abſolvere ſuos ſubditos à Cenſuris, & pœnis, etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ. 158.
Prælati Regulares quare dicantur æquipollenter Epiſcopi? 154.
Prælati Regularium diſpenſare poſſunt ſuos ſubditos, ſuper omnibus pœnis privationum, inhabilitatum, &c. ſi crimen ſit occultum, ſecus ſi publicum. 146. & ſeq. Quid ſi delictum ſit publicum, ſed reus reſipuerit, & egerit pœnitentiam, an tunc poſſint diſpenſare? 148.
Prælati Regularium eandem poteſtatem habent abſolvendi ſuos ſubditos in foro conſcientiæ, quam Epiſcopi circa ſuos ex Conceſſione Concilii Tridentini. 147. & 155. & ſeq.
Prælatos Regulares poſſe abſolvere à reſervatis in Edictis Inquiſitorum qui dixerit? 164. Non poſſunt nec Sæculares, neque etiam ſuos Religioſos. 165.
Prælatus Generalis, nec Capitulum Generale renunciare poſſunt Privilegiis Religionis abſque licentia Papæ. 389.
Prælatus Regularis an incurrat pœnas Ca-

no-

Conſuetudo recitandi Horas Canonicas, quæ obliget ſub mortali Clericos non ordinatos, in noſtra Religione *Clericorum* Re*gularium non viget.* 169.
Conſuetudo ſi dubitatur an fuerit introducta cū intentione obligandi, non obligat. 185.
Crux elevata importat iuriſdictionē. 381.

D

D*Ecalogus quid ſit?* 9.
Deciſio Rotæ in forma Authentica Anno 1629. *contra Parochum Veronenſem prætendentem Ius Stolæ, & Officii funebris in* Eccleſia *unita Monaſterio* Regulari. 499.
Declarationes S. Congregationis numquam inter ſe contrariæ. 485.
Declarationibus S. Congregationis tunc ſolum danda fides, quando in forma authentica exhibentur, 391.
Decreta varia S. Congregationis ne Parochi ingrediantur Eccleſias Regulariū *cū Cruce, & Stola occaſione funeraliū.* 428. 430. 431. 433. 434. 437. 439. 442. 444. 445. 452. 453. 454. 455. *& ſeq.*
Decretum Clementis VIII. limitans facultatem Confeſſariis Regularibus circa caſus ſex intra Italiam, ſolum procedit erga Pænitentes Saculares, non erga ſuos Regulares. 163.
Decretum Excellentiſſimi *Senatus Veneti, brachium, & favorem porrigens Privilegiis* Regularium *in materia funeralium.* 534. *& ſeq.*
Decretum Generale Illuſtriſs. & Reveren*diſs. Domini Sebaſtiani Piſani iunioris Veronæ* Epiſcopi *indicens omnibus Veronenſibus Parochis obſervantiam Decretorum S. Congregationis in materia funeraliū in Eccleſiis Regularium.* 531.
Decretum Illuſtriſs. & Reverendiſs. *Domini Sebaſtiani Piſani ſenioris Veronæ* Epiſcopi *contra Archipresbyterum Sanct. Apoſtolorum prætendentem in funeralibus ingredi* Eccleſiam *Regularium cum* Cruce, *Stola, &c.* 529.
Defuncti ſepeliendi in ea Eccleſia, *in qua elegerunt ſepulturam, & ſi alibi ſepulti fuerint, reſtituenda ſunt cadavera. Et quid ſi iam eſſent corrupta?* 458.
Depoſita Regularium *quomodo differant ab aliis bonis Monaſterii?* 298.
Depoſitio Iuridica decē, & octo Teſtium de Anno 1673. *contra prætenſam conſuetudinem Parochorum Veronenſium ingrediendi* Eccleſias *Regularium cū Cruce, Stola, &c. occaſione funerum.* 532.
Differētia inter Pueros carētes uſu rationis, & fatuos quo ad obligationē legis. 111.
Diſtributiones quotidianas donare abſentibus à Choro abſque rationabili cauſa, non licet. 188.
Doctores, qui ſcripſerunt, Parochis non licere ingredi Eccleſias Regulariū *cū Cruce, & Stola occaſione funerum.* 464.
Donationes cauſa mortis quomodo poſſint facere Regulares. 299. *An donare etiam poſſint ſibi ipſis?* 300.
Donationes temporales pro collatione rerum ſpiritualium Simoniacæ. 98.
Dubium morale practicum in quo fundandum? 42.

E

E*Ccleſia Matrix propriè Eccleſia Cathedralis.* 484.
Eccleſię Collegiatę quę propriè dicātur? 173.
Eccleſiæ Regularium *non ſunt Collegiatæ.* 172. *& ſeq.*
Epiſcopi abſolvere poſſunt ab omnibus cenſuris provenientibus ex delicto occulto, nec ad Forum deducto: Diſpenſare etiam ſuper omnibus irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, excepta ea, quæ provenit ex homicidio voluntario. 143.
Epiſcopi an poſſint dare licentiam, ut fœminæ ob ſecuritatem recipiantur in Monaſteria Monialium? 485.
Epiſcopi extra ſuam Diœceſim alloquentes Moniales ſine licentia Ordinarii non incidunt in excommunicationem. 267. *Quid an incidant in pænas ſtatutas in Edicto Ordinarii?* 268. *& ſeq.*
Epiſcopi in cauſis concernentibus Clauſurā Mo-

Digitized by Google

Monialium exemptarum, procedunt ut delegati Sedis Apoſtolicæ. 274
Epiſcopi quam poteſtatē habeant ſuper Regulares in ordine ad Confeſſiones? 471.
Epiſcopo mortuo, Caſus quos ipſe ſibi reſervavit, non amplius ſunt reſervati. 162.
Epiſcoporum pœnæ aliquid attentantium contra Regularium Privilegia in materia funeralium. 419.
Epiſtolam mittens Moniali, non dicitur alloqui, ſic in excommunicationem non incidit latam contra alloquentes. 285.
Equites Militares quomodo teſtari poſſint de ſuis bonis Patrimonialibus, & de fructibus Commendarum? 314.
Equites S. Ioannis Hieroſolymitani de licentia Magni Magiſtri teſtari poſſunt. 301. *Non tamen in favorem illegitimorum filiorum, exceptis alimentis, niſi expreſſam habeant facultatem.* ibid.
Error communis cum titulo colorato quam iuriſdictionem conferat? 316.
Errores, etiam peritiſſimis in ſua arte contingunt. 365.
Euchariſtia in quibus caſibus ſine peccato, indirectè conſecrari poſſit in unica ſola ſpecie. 346. 353.
Euchariſtia ita eſt inſtituta, ut una ſpecies non debeat conſecrari ſine alia. 329. 344.
Euchariſtia per modum Viatici, quoties in eadem infirmitate miniſtrari poſſit infirmis non ieiunis? 323.
Euchariſtia ut conſecretur ſub unica ſpecie, nec Summus Pontifex diſpenſare poteſt. 339. & ſeq.
Excommunicati ob Clerici percuſſionem abſolvi poſſunt à ſolo Romano Pontifice, vel eius Legato. 150.
Excommunicatio Epiſcopi lata contra accedentes ad Moniales ſine licentia, non afficit Regulares, niſi exprimantur. 294.
Excommunicatio ipſo facto impoſita, abſque alia declaratione incurritur, non ſic privatio Officiorum. 141.
Excommunicatio lata contra attentantes aliquid incurritur etiam effectu non ſequuto. 396. *Quomodo?* ibid.
Excommunicatio lata contra Regulares accedentes ad Moniales ſine licentia, abſolvi non poteſt à Prælato Regulari, ſed à ſolo Epiſcopo. 294.
Excommunicatio lata contra ſcribentes Monialibus ſine licentia, non afficit ſcribentem, ſi Epiſtola caſualiter non perveniat ad Moniales. 287.
Excommunicatio maior à quibus inflicta attentantibus occaſione funerum ingredi Eccleſias Regularium cum Cotta, & Stola, &c. 396. 419.
Excommunicatio maior, pœna Indignationis Dei, Beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, & aliæ ſimili clauſula ſolitæ apponi in Bullis, ſemper ſupponunt peccatum mortale. 323.
Excommunicatio non ligat ingredientes imperfectè Clauſuram: quomodo? 113.
Excommunicatio quando non incurratur excuſante ignorantia etiam craſſa. 106.
Excommunicationem an contrahant Moniales admittentes in Monaſterium Pueros, & fatuos? 15. & ſeq.
Excommunicationem non contrahere Mulieres, ſi licitè ingreſſa in aliquem Clauſuræ locum, ulterius abſque cauſa progrediantur, qui dixerint? 127.
Excommunicatus vitandus, ex quibus cauſis tractari poſſit. 260.
Exequiæ Defunctorum in Eccleſiis Regularium facienda à ſolis Regularibus. 434.

F

F*abricæ Beneficii, vel Pauperibus reſtituendi fructus Beneficii ex omiſſione Horarum Canonicarum. Et quæ venire poſſint nomine Fabricæ?* 242.
Fœmina, & Ruſticus in quibus pares? 99. 100.
Fœtus in Vtero Matris quo tempore animetur variæ opiniones. 33. & ſeq.

L

Aici Sæculares introducentes Mulieres in Monaſteria Regularium, non ſubiacent pœnis Regularibus inflictis. 130.

Leges locorum quomodo afficiant Advenas, & Peregrinos. 276. & ſeq.

Leges obligant etiam fatuos, quomodo intelligendum. 111.

Leges Pontificiæ abſque aſſenſu, & acceptatione populi obligant. Et quid de Legibus Civilibus. 102.

Leges Pontificiæ ignoratæ quando annullant actus, quando non. 317. 318.

Legibus ſui Territorii non obligatur, qui diſceſſit à Territorio. 278.

Legis naturalis præcepta quot ſint? 3.

Lex humana habens debita requiſita obligat etiam in conſcientia. 13.

Lex humana quare non poſſit præcipere actum purè internum? 10. Indirectè tamen poteſt. 12.

Lex longo tempore ignorata deſinit obligare. 101.

Lex naturalis quid? 1.

Lex quando ceſſet, ceſſante fine legis? 108.

Libros hæreticorum legens ex ignorantia craſſa prohibitionis, excommunicationem non incurrit, quamvis peccet mortaliter. 250. Cuius ſpeciei ſit tale peccatum mortale? 252.

Licentia durat etiam poſt amotionem concedentis ab Officio, donec à ſucceſſore revocetur. 311. & ſeq.

Locus exemptus, & extra Territorium quo ad iuriſdictionem paria ſunt. 505.

Ludens ludo vetito, & ſolvens quod perdidit ex ignorantia legis prohibentis ſolvere, an poſſit poſtea cognita diſpoſitione legis, per occultam compenſationem ſibi reſarcire ſolutum? 373. & ſeq.

Ludo vetito ludens non tenetur ſolvere, & ſi ſolverit poteſt repetere. 369.

Ludus alearum utroque iure prohibitus. 369.

M

Atrimonium bona fide contractum in aliena Parochia, ſub qua cautela, nullitate cognita iterum contrahi debeat. 361.

Matrimonium ſine Parocho, & Teſtibus contrahere poteſt Italus, ſi eo procedat ubi Concilium Tridentinum non eſt receptum. 280.

Medicus culpabiliter non advertens infirmam fœminam eſſe gravidam, ſi det potionem, ex qua ſequitur abortus, an ligetur excommunicatione? 32.

Miſſa pro communicando infirmo, an dici poſſit in die Veneris Sancti? 332.

Miſſa quando dici poſſit cum parva particula? 358.

Miſſa Sicca quid ſit, & qualiter debeat ordinari? 350.

Miſſa ſuper Mare olim celebrari non poterat: modo ex Privilegio poteſt. 348.

Miſſa Veneris Sancti non eſt vera Miſſa, aut verum Sacrificium. 333. & ſeq.

Miſſæ Regularium ſingulis ſecundis, & quartis feriis per totum annum, ſive de Requiem, ſive non, in quocumque Altari, etiam extra ſuam Eccleſiam Privilegiata. 511.

Miſſis an intereſſe poſſint Mulieres in Clauſtris Regularium. 118. & ſeq.

Monaſterium, in quod interdicitur ingreſſus, quale? 115.

Monaſteriorum Religioſarum Fundatrices, an prohibeantur quandoq; ingredi Clauſuram? 133. & ſeq.

Monialem illicitè egreſſam è Monaſterio bono fine recipiens, nullis ſubiacet pœnis. 137.

Moniales alloquens ſine licentia, ſciens id eſſe prohibitum, ſed ignorans ſub pœna excommunicationis eſſe prohibitum, an incidat in caſum reſervatum? 253.

Moniales ſemper clauſæ, tamquam perpetuo impeditæ adire Romam, poſſunt ſemper abſolvi à reſervatis Papæ a ſuis Superioribus ordinariis, etiam extra pe-

Digitized by Google

periculum mortis. 160.
Moniales ſub præcepto non teneri ad privatam recitationem Divini Officii, qui dixerint? 192. & ſeq.
Monialis an recipere poſſit intra ſepta Monaſterii pueros carentes uſu rationis, & fatuos? 13. & ſeq.
Monialium Eccleſiæ iiſdem gaudent Privilegiis, ac Eccleſiæ Virorum Regularium in materia funeralium. 443.
Moribundum ſenſibus deſtitutum, qui Confeſſionem antea non petiit, Chriſtianè tamen vixit, abſolutione Sacramentali ſub conditione privandum non eſſe ſub onere peccati mortalis, qui doceat? 40.
Mortis articulus in ordine ad abſolutionem à reſervatis, quis? 152.
Mulieres an de licentia Epiſcopi ob ſecuritatem recipi poſſint in Monaſteria? 485.
Mulieres an inducant Conſuetudinem, quæ habeat vim Legis? 235.
Mulieres baiulantes onera, an ingredi poſſint Monaſteria Regularium? 116.
Mulieres fatuæ, an introduci poſſint abſque peccato in Clauſtra Virorum? 110. & 111.
Mulieres Fundatrices Conventuum Religioſorum, an poſſint ingredi abſque pœnarum incurſu? 133. & ſeq.
Mulieres ingredi facere in Monaſteria, introducere, & admittere quomodo differant. 140.
Mulieres ingredientes Monaſteria Religioſorum, an peccent mortaliter, & contrahant excommunicationem, ſi tunc in ipſis nullus Religioſus exiſtat? 108.
Mulieres ingreſſæ in Clauſtra Regularium ad Divina Officia, ſi intimius procedant, excommunicationem contrahunt. 127.
Mulieres quæcumque ingredientes Monaſteria Religioſorum, tam prætextu facultatis, quam abſque prætextu, excommunicatæ. 104.

N

Novitius alloquens puellas, & fœminas in Monaſteriis degentes, an incidat in Cenſuras? 292.
Novitius Regularis accedens ad Moniales ſine licentia, non incidit in pœnas latas contra Regulares. 292.
Novitius ſi admittatur ad Habitum, vel profiteatur in Sacello Clauſtri, ingredi poſſunt etiam Mulieres? 122.

O.

Obligatio Religioſorum nondum in Sacris recitandi Divinum Officium unde naſcatur. 170. & ſeq.
Oblivio inculpabilis excuſat Beneficiatum, qui non recitavit Horas Canonicas à reſtitutione fructuum. 238. Et etiam Parochum non reſidentem abſque cauſa ultra bimeſtre. ibid.
Officia Divina, & Conciones, an audire poſſint Mulieres in Clauſtris Regularium? 118. & ſeq.
Officia Mortuorum in Eccleſiis Regularium ſpectant ad ipſos Regulares privativè. 457.
Officii recitandi præceptum adeò notorium, ut à Clericis ignorari invincibiliter non poſſit. 167.
Officiorum nomine, quibus aliquando per Bullas Pontificias privantur Regulares, quæ veniant? 139.
Officium Divinum non tenentur in Choro canere Regulares in iis Conventibus, in quibus quatuor, aut quinque reſident Choriſtæ. 191.
Officium Divinum vel publicè in Choro, vel privatim recitare, an ſub mortali teneantur Regulares ratione Conſuetudinis? 178. & ſeq.
Opinio non probabilis, quomodo fieri poſſit probabilis? 46.

P

Papa diſpenſare non poteſt, ut fiat conſecratio Corporis Chriſti ſub una ſola ſpecie. 339. & ſeq.
Papa in Sacramentis miniſtrandis mutare, & alterare poteſt, non tamen circa eorum ſubſtantiam. 344.
Papa quomodo reſervet ſibi immediatè Cenſuram, mediatè peccatum. 253.
Papa quomodo videatur diſpenſare in iis, quæ ſunt de Iure Divino: re verà tamen non dipenſat. 345.
Papa Simoniæ Iuris humani pœnis non ſubeſt. 59.
Papam adire non potens pro abſolutione à reſervatis, nec tenetur adire Legatum, quamvis poſſit, dummodo non fiat ſpecialis mentio in reſervatione, quod abſolutio petatur vel à Papa, vel ab eius Legato. 149. & 150.
Parochi Ambroſiani quare ſine contentione ingrediantur Eccleſias Regularium, & peragant Officium funebre. 500.
Parochi qua forma ingredi poſſint Eccleſias Regularium in funeralibus. 439.
Parochi Regulares quo ad curam animarum ſubduntur Epiſcopis. 495.
Parochis in funeralibus non licet intrare Eccleſias Regularium, ipſis invitis, cum Stola, & Cruce elevata, & ibi Pſalmos, aut Officium Defunctorum canere. 384. Ex quibus fontibus talis prohibitio derivet. 385. & ſeq.
Parochorum pœna attentantium ingredi Eccleſias Regularium cum Cruce, & Stola occaſione funeralium. 419.
Parochus cum Stola in funeribus præcedit Collegiatam, ſi interveniat. 380.
Parochus non permittitur in funeralibus cum Stola ingredi Eccleſiam alterius Parochi. 484.
Parochus per oblivionem omittens conſecrare feria quinta in Cœna Domini alteram Hoſtiam pro die ſequenti, quid facere debeat? 308. & ſeq.
Parvitas materiæ, an detur in violatione Clauſuræ? 114.
Parvitas materiæ in alloquutione Monialium, an excuſet à peccato mortali? 261. & 262.
Parvitas materiæ, quæ ſit cenſenda, ſi peractis Divinis Officiis Mulieres demorentur in Clauſtris Regularium ad confabulandum. 126.
Peccati mortalis quando reus ſit tranſgrediens Leges Civiles. 13.
Peccatori occulto non licet miniſtrare particulam non conſecratam. 359.
Peccatum mortale, commiſſum tamquam veniale, pro illo tunc iudicandum veniale. 319.
Peccatum mortale non decidatur aliquid eſſe, niſi expreſſe conſtet eſſe tale. 29.
Pœna perturbantium Regulares in uſu ſuorum Privilegiorum. 468. & ſeq.
Præcepta legis naturæ, an omnia ignorari poſſint? 3.
Præcepta rerum parvi momenti, quare aliquando obligent ſub mortali? 290.
Prælati Regulares poſſunt abſolvere ſuos ſubditos à Cenſuris, & pœnis, etiam extra Sacramentum Pœnitentiæ. 158.
Prælati Regulares quare dicantur æquipollenter Epiſcopi? 154.
Prælati Regularium diſpenſare poſſunt ſuos ſubditos, ſuper omnibus pœnis privationum, inhabilitatum, &c. ſi crimen ſit occultum, ſecus ſi publicum. 146. & ſeq. Quid ſi delictum ſit publicum, ſed reus reſipuerit, & egerit pœnitentiam, an tunc poſſint diſpenſare? 148.
Prælati Regularium eandem poteſtatem habent abſolvendi ſuos ſubditos in foro conſcientiæ, quam Epiſcopi circa ſuos ex Conceſſione Concilii Tridentini. 147. & 155. & ſeq.
Prælatos Regulares poſſe abſolvere à reſervatis in Edictis Inquiſitorum qui dixerit? 164. Non poſſunt nec Sæculares, neque etiam ſuos Religioſos. 165.
Prælatus Generalis, nec Capitulum Generale renunciare poſſunt Privilegiis Religionis abſque licentia Papæ. 389.
Prælatus Regularis an incurrat pœnas Ca-

no-

nonicas ſi inſtituat Proceſſionem extraordinariam per Clauſtra, ut ingrediantur Mulieres? 122.
Prælatus Regularis, *in ſua Eccleſia Parochus.* 489. *Quaſi Epiſcopus.* 490.
Prælatus Regularis quomodo poſſit ſecum diſpenſare, concedendo ſibi ipſi licentiam utendi rebus pro tempore quo non erit amplius Superior. 303. *& ſeq.*
Præſcriptio contra Iura Regularium *requirit tempus centum annorum, ſicut contra Iura Romanæ Eccleſiæ.* 447.
Præſcriptio contra Privilegium numquã prævalet, quando in Bullis apponitur Decretum irritans. 395.
Præſcriptio contra Regularium Privilegia nulla eſſe poteſt. 450.
Præſcriptio interrumpitur, ſi Privilegium de novo confirmetur in forma ſpecifica. 418.
Præſcriptio non inducitur ex actibus merè facultativis. 503.
Præſcriptio, quæ neceſſariò exigat? 440.
Præſcriptio quid? Ad ipſam quæ requirantur. 516.
Privatio Officiorum non incurritur ante Iudicis ſententiam. 141.
Privilegia circa obligationem quam habent recitandi Horas Canonicas, *Regulares, & etiam* Moniales, *plura, & pulchra, collecta, & recenſita à* Salmanticenſibus. 236.
Privilegia Clericorum Regularium *Theatinorum quam ampla.* 438.
Privilegia confirmari in forma communi, et in forma ſpecifica quid importet. 407. *& ſeq.*
Privilegia facultativa non amittuntur per non uſum. 388.
Privilegia quæ per communicationem aliqua Religio participat, idẽ eſt, ac ſi fuiſſent eidem immediatè conceſſa. 368.
Privilegia Regularium præſcribi non poſſunt. 450. *Nec amitti, aut præſcribi per non uſũ, ſi uſus fuerit impeditus.* 522.
Privilegiis communibus Ordinis renunciare non poſſunt Regulares. 388. *& ſeq.*
Privilegio exemptionis ab Ordinariis renunciare non poſſunt Regulares. 389.
Privilegium ignoratum non amittitur per non uſum. 366.
Privilegium per Decretum irritans appoſitum, hoc habet, quod numquam præſcribatur. 395.
Privilegium revocatũ, ſi ignorantia communi neſciatur eſſe revocatum, in iis actibus, qui ex iuriſdictione procedunt, adhuc ſuſtinetur adminiculo Iuris. 315.
Privilegiũ ſuũ ignorans abſolvendi, et diſpenſãdi, validè abſoluit, et diſpẽſat. 321.
Proceſſiones factas in Clauſtris Regulariũ, *comitari poſſunt* Mulieres. 120. *& ſeq.* *Quid ſi fiat Proceſſio extraordinaria, ut ingrediantur Mulieres?* 122.
Profeſſus inter Fratres Minores, quamvis deferat defectum natalium, ipſo facto eſt diſpenſatus ad Ordines, & ad omnia Officia Religionis. 368.
Promulgatio de eſſentia Legis humanæ, non tamen ſingulis intimanda. 14.
Pueri an poſſint admitti intra Clauſuram Monialium. 15. *& ſeq.*
Pueri ante decimum quartum annum completum, quamvis doli capaces, non ſubiiciuntur excommunicationi ab homine lata. 264.

R

R*Eginæ dum ingrediuntur Clauſuram Religioſorum, quem comitatum habere poſſint.* 132.
Reginarũ Filiæ, & Neptes, quãvis nuptæ inferioris dignitatis Principibus, adhuc ingredi poſsũt Clauſurã Religioſorũ. 132.
Regula prima S.Claræ habebat centum triginta præcepta Regularia, *ſub onere peccati mortalis, quæ omnia abrogavit Eugenius IV.* 205.
Regulares accedentes ad Moniales, *etiam exemptas, excommunicari poſſunt ab* Epiſcopis; *non tamen in generali Edicto comprehenduntur, niſi aliquo modo ſpecialiter exprimantur.* 224.
Regulares, an peractis Divinis Officiis in Clauſtris Conventus, ibi per breve tempus demorari poſſint cum Mulieribus ad con-

confabulandum? 126.
Regulares, an Simoniaci convenientes de permutatione Officiorum Regularium inter ſe? 78.
Regulares, deputati à Sede Apoſtolica Coadiutores Parochorum. 474.
Regulares habent auctoritatẽ audiendi Cõfeſſiones, non ab Epiſcopis, ſed à Papa, dũmodo approbentur ab Epiſcopis. 472.
Regulares illorũ Cõventuũ, in quibus reſidẽt ſolum quatuor, vel quinque Choriſtæ, an teneantur canere Horas Canonicas? 191.
Regulares in Proceſſionibus extra Clauſtrum, & proprium diſtrictum, nequeunt uti Pluviali, aut Stola. 502.
Regulares Monaſteriorũ, quæ in ſua Fundatione habent obligationem pſallendi in Choro, ſi non pſallant peccant mortaliter, non tamen ad reſtitutionem fructuum tenentur pro ratea omiſſionis. 170.
Regulares non tã ſtrictè obligãtur canere in Choro, ſicut Canonici, et Beneficiati. 188.
Regulares privatim poſſe benedicere Agros, Ægros, &c. cum Stola, deciſum à Sacra Congregatione. 503.
Regulares profeſſos non in Sacris, & Moniales ad Horas Canonicas non teneri qui doceant. 192. *& ſeq.*
Regulares ſubſtituti etiam per breve tempus in locum Superioris, poſſunt ſibi dare licentiã expendendi, &c. pro tẽpore futuro, quando Superior Domo egreditur. ibid.
Regulares, ut afficiantur Cenſuris, debent ſpecialiter exprimi. 494.
Regularis alloquẽs Mulieres illicitè ingreſſas in Monaſteriũ, quãdo ſubiaceat pœnis introducentium, vel admittẽtium. 140.
Regularis occultans fœminas illicitè ingreſſas in Monaſterium, ad tuendum honorem Monaſterii, vel ipſarum fœminarum, non ſubiacet pœnis Canonicis. 137.
Regularium Monaſteria ingredi non poſſunt Mulieres, quamvis in ipſis nullus Religioſus exiſtat. 108.
Regulariũ Monaſteria ingredi nõ prohibẽtur Puellæ ante uſũ rationis. 109. *Quo anno cenſeantur habere uſum rationis?* 112.
Regularium pœnæ accedentium ad Moniales ſine licentia. 293.
Regularium pœnæ admittentium, & introducentium Mulieres in Monaſteria extra caſus permiſſos. 128. *& ſeq.*
Reſervatio qualibet, pœna Medicinalis. 252. *&* 294.
Reſervatio Voti differt à reſervatione peccati, quare? 294.
Reſtitui debent Cadavera alibi tumulata contra Defunctorum voluntatem in præiudicium Regularium. Quid ſi ab aliis diſcerni non poſſint? 458.
Reſtitutio diſtributionum, non aliis facienda, quam ipſis Canonicis, & Beneficiariis. 243.
Reſtitutio fructuum Beneficii ex omiſſione Divini Officii, quibus faciẽda? 242. *et ſeq.*
Reſtitutio fructuum pro omiſſione Divini Officii, an poſſit diſponi ad celebrandas Miſſas pro Defunctis. 244.
Reſtitutio fructuum Beneficii pro omiſſione Horarum Canonicarum quota eſſe debeat? 246.
Rituale Romanũ obſervandum quoad privativè ad omnia alia Ritualia. 494.
Rituale Veronenſe apertè docet in Eccleſiis Regularium non eſſe faciendum Officium funeraliũ à Parochis Sæcularibus. 495.
Rituale Veronenſe quid præſcribat circa funeralia. 493. *& ſeq.*
Rituale vetus Clericorum Regulariũ quid ſtatuat circa obligationẽ recitãdi Officium Divinũ pro Clericis non ordinatis? 169.
Ritus canendi in Eccleſia Officia Divina eſt à tempore Apoſtolorum. 170.

S

Sacerdos advertẽs non fuiſſe in Calice Vinũ, ſed Aquã, nec potẽs ſupplere defectũ, ſtipendium pro tali Miſſa accipere non poteſt. 355. *Secundũ quos poſſit?* 360.
Sacerdos advertens poſt conſecrationem Calicis non adeſſe Vinum, ſed Aquam, quid debeat facere? 354.
Sacerdos non celebrans, ſed Sacrã cõmunionem accipiens, Stola veſtiri debet. Quid ſi non veſtiatur Stola, an peccet? 482.

Sacerdos ſi ob aliquem defectum in Miſſa contingentem, in perturbationem incidat, quomodo confortari poſſit, ne angatur ſcrupulis. 360.
Sacerdoti non licet ſumere Hoſtiam parvā antea conſecratam, ut grandiorē ſervet, quam conſecravit, ſed debet ſumere de conſecratis in eodē Sacrificio. 356. *et ſeq.*
Sepultura comparatur Domicilio. 476.
Sepulturam eligere in Eccleſiis Regularium ex quibus capitibus quam proficuum? 510. *& ſeq.*
Simonia Iuris humani quotupliciter committatur in re beneficiaria. 58.
Simonia Mentalis, Conventionalis, & Realis quomodo differant. 60. *& ſeq. Quarumlibet earum pœna.* ibid.
Simonia quid, & quam grave peccatum. 53. *& ſeq. Quotuplex ſit.* 55. *& ſeq. Eſt prohibita iure naturali, Divino, & humano.* 57. *Appellatur hæreſis.* 66.
Simoniæ Confidentialis pœna. 84.
Simoniæ crimen non admittit parvitatem materiæ. 67.
Simoniæ in Beneficiis Eccleſiaſticis commiſſæ pœnæ. 76. *& ſeq.*
Simoniæ iuris humani pœnas, nec Papa cōtrahit, nec qui cum Papa contraheret. 59.
Simoniæ pœna circa Religionis ingreſſum. 7.
Simoniacè conferentis, & recipientis Ordines pœna. 72. *& ſeq.*
Simoniam an ſapiat conventio in permutatione Officiorum Regularium. 78.
Simoniaci an ſubiaceant pœnis inflictis, ſi Simonia non ſit ex utraq; parte completa? 85. *& ſeq. Et quid ſi ſit datum temporale, ſed non ſpirituale?* 88.
Simoniaci dicuntur etiā Giezitæ, quare? 53.
Simoniacus non eſt, nec Simoniæ pœnis ſubiacet, qui fictè promittit dare ſpirituale pro temporali, quamvis multipliciter peccet mortaliter. 89. *& ſeq.*
Stolæ delatio denotat iuriſdictionem. 380.
Superior Regularis poteſt dare alicui facultatem abſolvendi ſe à reſervatis pro tempore, quo non erit amplius Superior. 311.
Superior Regularis poteſt dare ſibi licentiā expendendi pecuniam pro tempore, quo non erit Superior. 303. *& ſeq.*
Superiores Regulares ex leviſſima cauſa diſpenſantes recitationem Divini Officii in Choro, vel in totum, vel in partem, an peccent, & quando? 190.
Superiores Regulares negligentes in corrigendis tranſgreſſionibus, etiā venialibus Regulæ, peccant mortaliter. Quare? 186.
Superiores Regulares tranſgredientes ſine iuſta cauſa recitationem Divini Officii in Choro, peccant mortaliter. Quare? ib.
Superiores Regularium admittentes Mulieres in Monaſteria, præter ſuſpenſionē à Divinis, & privationem Officiorū, excommunicationem contrahunt Papæ reſervatam, quam, an contrahant ſubditi ſimiliter admittentes non adeò clarum. 135.
Suſpenſio ipſo facto impoſita, abſq; alia declaratione incurritur, non ſic privatio Officiorum. 141.

T

Teſtamentum non poſſunt condere Regulares profeſſi. Quare? 295. *Poſſunt tamen declarare teſtamentum proprium, ante profeſſionem conditum.* 314.

V

Viaticum poſt quot dies miniſtrari poſſit infirmis non ieiunis. 324. *& ſeq.*
Vinum pro Miſſis celebrandis conſtat in quaſcumq; remotiſſimas Regiones fuiſſe aſportatum. 339.
Votum paupertatis Equitum Melitenſium, non adeò arctum, ſicut aliorum Religioſorum. 301.
Vſus Stolæ in funeralibus, an poſſit ſtare ſine ullo actu iuriſdictionis. 382. *& ſeq.*
Vxor ſine Viri licentia teſtari, non tamen abſq; eiuſdem Viri licentia donare poteſt cauſa mortis. 299.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EM.

Pag.	col.	lin.	ERRATA.	CORRIGE.	Pag.	col.	lin.	ERRATA.	CORRIGE.
13.	2.	11.	n. 3.	n. 4.	225.	1.	21.	tot	toto
51.	1.	18.	petitionem	penſionem	232.	1.	12.	Conciliis	Conſiliis
51.	2.	42.	vitandam	vitandum	233.	2.	48.	ipſam	ipſum
64.	2.	5.	Clauſura	Clauſuram	238.	2.	29.	occaſionem	occaſione
65.	2.	17.	capti	capite	239.	1.	28.	Cadavera	Cadaver
77.	1.	45.	qua	quæ	241.	1.	1.	et	&
88.	1.	1.	Privilegia	Privilegio	Ibid.	2.	27.	quæ	quæ ut
98.	1.	35.	extinguntur	extinguuntur	242.	2.	15.	quaſcumque	quoſcumque
121.	1.	28.	129	192.	Ibid.	2.	48.	ſine	per
127.	1.	13.	Superadita	ſuperaddita	Ibid.	2.	5.	opinione	opinionum
128.	2.	17.	un	in	244.	1.	10.	Conciliorum	Conſiliorum
135.	2.	5.	135.	132.	246.	2.	2.	Decreta	Decreti
136.	1.	7.	acceptationes	acceptationem	247.	2.	32.	ordinatione	ordinationi
156.	1.	18.	cum hic	hic cum	249.	2.	13.	dicantur	dicuntur
161.	2.	39.	ſtatum	ſtatutum	250.	2.	11.	ligat	liget
164.	1.	23.	conformare	conformari	252.	2.	47.	Clauſulam	Clauſula
169.	1.	27.	Peres a.	Petes 2.	255.	1.	43.	erat	erant
169.	2.	14.	contrarium.	contrarium	257.	2.	30.	addo	addi
170.	1.	39.	Diverſis	à Diverſia	Ibid.	2.	39.	confirmatio	confirmari
Ibid.	2.	58.	& ipſa	& ipſe	Ibid.	2.	41.	Privilegia	Privilegiorum
171.	1.	4.	in ſine	in fine	262.	1.	47.	conceduñt	conceduntur
173.	2.	24.	circumſtantiis	circunſtantiæ	265.	1.	13.	ſpectabit	ſpectabat
175.	1.	29.	ipſæ	ipſe	Ibid.	1.	14.	Geruzldus	Geſualdus
178.	1.	34.	Monialis	Moniales	Ibid.	1.	29.	Licienſi	Licienſis
Ibid.	2.	22.	Specificare	Specificatæ	Ibid.	2.	23.	editam	edita
179.	1.	15.	committentur	committantur	Ibid.	2.	36.	notant	notent
Ibid.	1.	48.	illom	illam	274.	2.	20.	Intelligent	Intelligant
181.	2.	6.	proficientem	proficeotem	275.	1.	7.	aliique	aliiſque
183.	2.	23.	poſſe	non poſſe	276.	1.	48.	Illuſtriſs.	Sanctiſsimo
186.	2.	28.	polli	poll.	287.	2.	27.	apponi	opponi
189.	1.	18.	ex	abſque	288.	2.	35.	tom. 5.	tom. 1.
Ibid.	1.	35.	occurretur	occurratur	291.	1.	38.	notant	notat
198.	2.	14.	noluit	voluit	294.	2.	5	datis,& deputatis)	dati, & deputati
Ibid.	2.	25.	concedantur	conceduntur	295.	2.	17.	non eſt	non enim eſt
202.	1.	36.	caiui	caſu	296.	1.	11.	docent	docet
202	2.	13.	accipiat	accipit	298.	1.	17.	In Cathacen. 8.	8. Maii
203.	2.	40.	qnia	qui	301.	2.	28.	metaphyſicè	metaphyſica
204.	1.	13.	quæſt.	quæſt. 2. n. 22.	302.	1.	7.	ficta	facta
Ibid.	2.	3.	aſſervantem	aſſervatam	307.	1.	12.	Dionyſii	Dionyſius.
205.	2.	15.	to. 5.	to. 1.	313.	2.	25.	einſdem	eidem
206.	2.	11.	Nugnos	Nugnus	Ibid.	1.	43.	Reci.	Deciſ.
209.	1.	30.	Coniecturæ	Conjecturas	329.	2.	22.	excurret	excurrat
212.	1.	10.	aliqua	alia	334.	2.	3.	uullum	nullum
213.	1.	21.	inquirunt	inquiunt	340.	2.	4.	aſſenſu	aſſenſui
Ibid.	1.	35.	&	ut	342.	1.	20.	præſumendam	præſumendum
214.	2.	35.	uua	una	343.	2.	39.	Conſervation.	Conſervatorib.
224.	1.	22.	Moueantur	Moneantur	368.	1.	1.	Hæreticus	Hæreticos

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google